

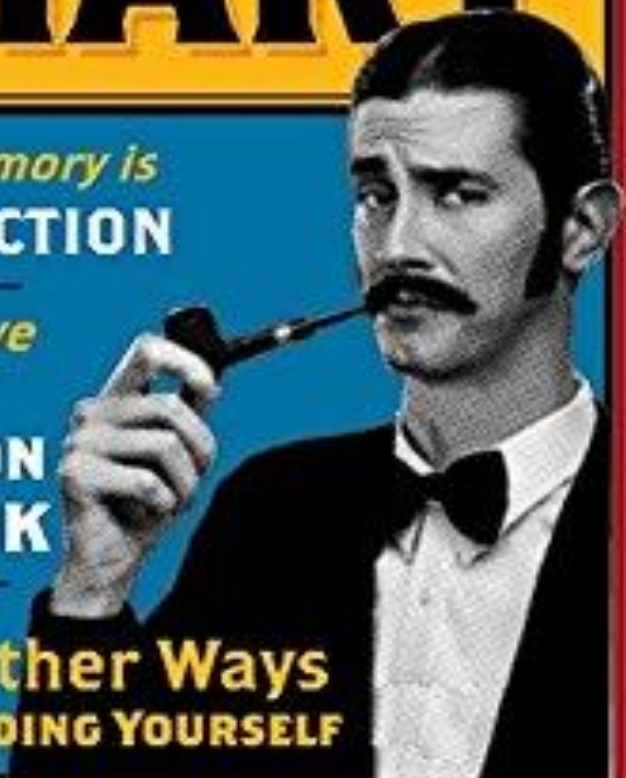
DAVID MCRANEY

YOU ARE NOT SO SMART

Why Your Memory is
MOSTLY FICTION

*Why You Have
Too Many*
**FRIENDS ON
FACEBOOK**

AND 46 Other Ways
YOU'RE DELUDING YOURSELF

ခင်ဗျားဟာ ထင်သလောက်လည်း စမတ်မဖြစ်ပါဘူး

You are not so smart

David McRaney

Translated by Casper Zaw

+++++

နိဒါန်း

"ခင်ဗျား"

အယူအဆအမှား - ခင်ဗျားဟာ ကြောင်းကျိုးကျကျ စဉ်းစားတတ်သူဖြစ်တယ်။ ယုတ္တိကျကျ တွေးတောလုပ်ဆောင်တတ်သူဖြစ်တယ်။ ကမ္ဘာလောကကို အရှိအတိုင်း မြင်တတ်တဲ့သူ ဖြစ်တယ်။

အမှန်တရား - ခင်ဗျားဟာ အခြားသောသူတွေအားလုံးလိုပဲ ဝေဝါးရှုပ်ထွေးနေတတ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အဲ့ဒါက အဆင်ပြေပါတယ်။ အဲ့ဒါ ပုံမှန်ပါပဲ။

ခင်ဗျားလက်ထဲမှာ ကိုင်ထားတဲ့စာအုပ်က ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် လှည့်ဖျားခြင်းနဲ့ဆိုင်တဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေနဲ့ ကျွန်တော်တို့အားလုံး အဲ့ဒီ လှည့်ဖျားထားတဲ့ အစွဲမှားတွေထဲကို ဘယ်လို ကျရောက်ကုန်ကြသလဲ ဆိုတဲ့ အချက်အလက်တွေပါတဲ့ သံခိပ် စာအုပ်တစ်အုပ်ဖြစ်ပါတယ်။

ကမ္ဘာလောကကြီး ဘယ်လိုဘယ်ပုံ အလုပ်လုပ်နေသလဲဆိုတာကို ခင်ဗျားသိတယ်လို့ ခင်ဗျား ထင်မှတ်နေပါတယ်။ ဒါပေမယ့် တကယ်တမ်းမှာက ခင်ဗျား မသိပါဘူး။ ခင်ဗျားဟာ ဘဝတလျှောက်လုံးမှာ ခင်ဗျားဘယ်သူလဲဆိုတာနဲ့ ခင်ဗျားလုပ်နေတဲ့အရာတွေကို ဘာကြောင့်လုပ်နေရတာလဲ ဆိုတဲ့အပေါ် ထင်မြင်ယူဆချက်တွေနဲ့ ယုံတမ်းပုံပြင်တွေကို ဗွဲစည်း နေခဲ့ပါတယ်။ အခုတော့ ဒီစာကြောင်းကို ခင်ဗျားဖတ်မိနေပါပြီ။ အားလုံးကို ခြုံကြည့်ရင်တော့ ဒါတွေဟာ အစစ်အမှန် အရှိတရားရယ်လို့ ထင်ရပါတယ်။

တကယ့်အမှန်တရားကတော့ စိတ်ပညာနဲ့ သိမှုဆိုင်ရာသိပ္ပံပညာ နယ်ပယ်ထဲကနေ ထွက်ပေါ်လာတဲ့ ထူးခြားတဲ့ အသိအမြင်သစ်တွေအရဆိုရင် ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားလုပ်နေတဲ့ အရာတွေကို ဘာကြောင့်လုပ်နေမိတယ်ဆိုတာ လုံးဝကို မသိပါဘူး။ ခင်ဗျားရွေးချယ်လိုက်တဲ့အရာတစ်ခုကို ဘာကြောင့်ရွေးချယ်မိတယ်ဆိုတာ လုံးဝကို မသိပါဘူး။ ခင်ဗျား တွေးနေမိတဲ့ အတွေးတွေကို ဘာကြောင့်တွေးနေမိတယ်ဆိုတာ လုံးဝကို မသိပါဘူး တဲ့။ အဲ့ဒီအစားမှာ ခင်ဗျားဟာ ဇာတ်ကြောင်းပြန်ကောက်၊ ဇာတ်လမ်းလေးတွေ ဖန်တီးလိုက် ပြီး ဒီအစားလျှောစားတဲ့ အစီအစဉ်ကို ငါဘာကြောင့်လုပ်နေရတယ်၊ မိုက်ခရိုဆော့ဖ်ထက် အက်ပဲကို ဘာကြောင့်ပိုကြိုက်ရတယ် ဆိုတဲ့ ထိုးဖတ်တွေကို ကိုယ့်ဟာကိုယ် ဖန်တီး ပစ်လိုက်ပါတယ်။ တကယ်တမ်း အခမဲ့ပြောခဲ့တဲ့ သစ်သားခြေတုနဲ့ လူရွှင်တော်အကြောင်းကို ဘက်သံက ပြောတာပါဆိုပြီး ခင်ဗျားဦးကျောက်က မှတ်ပစ်လိုက်တတ်ပါတယ်။ နောက် အဲ့ဒီဇာတ်လမ်းထဲက သစ်သားခြေတုနဲ့လူကလဲ လူရွှင်တော်မဟုတ်ပါဘူး။ ခင်ဗျား မှားပြီး မှတ်သားမိတာပါ။

ခင်ဗျားအခု ဒီစာကို ဖတ်နေတဲ့ အခန်းအတွင်းကို လှည့်ပတ်ကြည့်လိုက်ပါ။ တစ်စက္ကန့်လောက်ပေါ့။ ခင်ဗျားမြင်တဲ့အရာတွေလောက်ကိုသာ မမြင်ဘဲ အဲ့ဒီအရာတွေ ဖြစ်လာအောင် ရာစုနှစ်ချီပြီး ကြိုးစားခဲ့ရတဲ့ တီထွင်ဖန်တီးမှုတွေကိုပါ မြင်အောင် ကြည့်ကြည့်ပါ။

ခင်ဗျား ဖိနပ်ကနေပဲ စလိုက်ကြရအောင်။ ပြီးတော့ ခင်ဗျားလက်ထဲက စာအုပ်ပေါ့။ ပြီးတော့ ခင်ဗျားဘဝရဲ့ ထောင့်ချိုးတိုင်းမှာ တတိတိမြဲမြဲနေကြတဲ့ စက်တွေအကြောင်းကို တွေးကြည့်ပါ။ ပေါင်မုန့်မီးကင်စက်၊ ကွန်ပျူတာ၊ လမ်းပေါ်မှာ ပီးပေါ် ပီးပေါ်အော်ရင်း ဖြတ်မောင်းသွားတဲ့ လူနာတင်ယာဉ် စသဖြင့်ပေါ့။ သေသေချာချာစဉ်းစားကြည့်ရင် လူသားတွေ ပြဿနာရပ် အများကြီးကို ဖြေရှင်းနိုင်ခဲ့ကြတယ်ဆိုတာ အင်မတန် အံ့သြစရာကောင်းလှပါတယ်။ လူသားတွေရင်သန်ရပ်တည် နေထိုင်ဖို့ရာအတွက် အများကြီး တည်ဆောက်၊ အများကြီးတီထွင်နိုင်ခဲ့တာဟာလည်း အံ့သြစရာကောင်းလှပါတယ်။

အအောက်အဦတွေ၊ ကားတွေ၊ လျှပ်စစ်နဲ့ ဘာသာစကားတွေ စတဲ့ အရာတွေကို လူသားတွေက တီထွင် တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့ကြပါတယ်။ လူသားတစ်ဦးအနေနဲ့ ဘယ်လောက် အောင်ပွဲခံချင်စရာကောင်းလိုက်မလဲ။ ဘယ်လောက် ဂုဏ်ယူဖို့ကြွားဖို့ကောင်းလိုက်မလဲ။ အဲ့ဒီအရာတွေ အားလုံးကိုကြည့်လိုက်မယ်ဆိုရင် ခင်ဗျားအပါအဝင် အခြားသော လူသားတွေဟာ ဘယ်လောက်တောင်မှ စမတ်ဖြစ်၊ ထက်မြက်တဲ့ မျိုးစိတ်ပါလဲဆိုပြီး ခင်ဗျား ဂုဏ်ယူဖို့ကြွားစိတ် ဖြစ်မိပါလိမ့်မယ်။

ဒါပေမယ့် ခင်ဗျားဟာ ကားသော့ကို ကားထဲမှာ မေ့ချန်ထားခဲ့တယ်။ ပြောရတော့မယ့် အကြောင်းအရာတစ်ခုကို အစဖော်မရလောက်အောင် မေ့သွားတတ်တယ်။ တဖြည်းဖြည်း အဝလွန်လာတာကို မတားဆီးနိုင်ဘူး။ ငွေကြေးပြတ်လပ်မှုနဲ့ ကြုံရတယ်။ အခြားသောသူတွေလည်း ခင်ဗျားနဲ့ အလားတူပါပဲ။ ဘက်တွေပြုလဲ အကြပ်အတည်းဆိုက်တဲ့ ကိစ္စတွေ ကနေစလို့ လိင်ကိစ္စအတွက် မိုက်ရူးရဲဆန်ဆန် ပြုမူတတ်ကြတာတွေကို ကြည့်ပြန်ရင်လည်း ကျွန်တော်တို့ လူသားတွေဟာ တစ်ခါတစ်ရံမှာ တကယ့်ကို မိုက်မဲကြတာကို တွေ့ရပါ လိမ့်မယ်။

အကြီးကျယ်ဆုံး သိပ္ပံပညာရှင်ကြီးကနေ အနိမ့်ကျဆုံး လက်လုပ်လက်စားတစ်ယောက်အထိ လူတိုင်းရဲ့ ဦးခေါင်းထဲမှာရှိတဲ့ ဦးကျောက်တိုင်းဟာ အဲ့ဒီဦးကျောက်ကိုယ်တိုင်က မသိဘဲနဲ့ တွေးခေါ်ဆင်ခြင်မှုကို လမ်းမှားရောက်သွားစေမယ် ကြိုတင်ထည့်သွင်းခံထားရတဲ့ အသိတွေ၊ တွေးခေါ်ဆင်ခြင်မှုပုံစံတွေနဲ့ ပြည့်နှက်နေပါတယ်။ အဲ့သလို ဖြစ်နေတာက ခင်ဗျားအပါအဝင် လူတိုင်းပါ။ စိတ်မပူပါနဲ့ အဖော်အပေါင်းတွေ အများကြီးရှိပါတယ်။ ခင်ဗျားစံထားရတဲ့ ဘယ်သူမဆို၊ ခင်ဗျားကို သွန်သင်လမ်းညွှန်မယ့် ဘယ်ဆရာသမားမဆို သူတို့အားလုံးဟာလည်း ပုံမှန်မဟုတ်တဲ့ အစွဲမှား အသိမှားတွေ ပြည့်နှက်နေတဲ့ သူတွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ဝါဆွန်ရဲ့ ရွေးချယ်မှုစမ်းသပ်ချက်ကို ပထမဆုံး ဥပမာအနေနဲ့ ကြည့်ကြရအောင်။ သိပ္ပံပညာရှင်တစ်ယောက်က ခင်ဗျားရဲ့ မှာ ကံခြားလေးချပ် ချပေးထားပါတယ်။ ပုံမှန် ဖဲချပ်တွေနဲ့ မတူပါဘူး။ တစ်ဖက်မှာ ဂဏန်းတစ်ခု ရေးထားပြီး ကျန်တဲ့တစ်ဖက်မှာ အရောင်တစ်ခုခြယ်ထားတဲ့ ကံခြားလေးချပ်ဖြစ်ပါတယ်။ ဘယ်ကနေညာကို ကြည့်လိုက်ရင် သုံး၊ ရှစ်၊ အနီရောင်၊ အညိုရောင်ဆိုပြီး တွေ့ရပါလိမ့်မယ်။ အဲ့ဒီစိတ်ပညာရှင်က ခင်ဗျားကိုပြောပါတယ် .. "ကျွန်တော့်မှာ အဲ့သလို ကံခြားတွေပါတဲ့ ဖဲထုပ်တစ်ထုပ်ရှိတယ် .. အဲ့ဒီဖဲချပ်တွေ ကို ဥပဒေသတစ်ခုနဲ့ လုပ်ထားတာပါ .. အဲ့ဒီဥပဒေသကတော့ ဖဲချပ်တစ်ခုဟာ တစ်ဖက်မှာ စုံကိန်းဖြစ်ရင် ကျန်တစ်ဖက်မှာ အနီရောင်ဖြစ်တယ်ဆိုတဲ့ စည်းမျဉ်းပါပဲ .. ကဲအခု ကျွန်တော်ပြောတဲ့ ဥပဒေသ မှန်ကန်ကြောင်းကို ခင်ဗျားဟာ ဘယ်ကံခြား အခြားမဟုတ် ဘယ်ကံခြားတွေကို လှန်ကြည့်ရင် သိနိုင်မလဲ" ..။

သုံး၊ ရှစ်၊ နီ၊ ညို .. ထဲက ဘယ်ဖဲချပ်တွေကို လှန်ကြည့်မလဲ။ စိတ်ပညာ စမ်းသပ်ချက်တွေထဲမှာတော့ ဒီဟာက အရိုးရှင်းဆုံး စမ်းသပ်ချက် တစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။ ယုတ္တိဂိမ်း တစ်ခုအနေနဲ့ ဒါဟာ အလွယ်တကူပဲ အဖြေရသင့်ပါတယ်။ (၁၉၇၇) ခုနှစ်မှာ ဗီတာ ဝါဆွန်က ဒီစမ်းသပ်ချက်ကို လုပ်ဆောင်တဲ့အခါ အဖြေမှန်ရတဲ့သူဟာ ၁၀ ရာခိုင်နှုန်း အောက်မှာပဲ ရှိနေခဲ့ပါတယ်။ အဲ့ဒီအချိန်တုန်းက သူ့ကံခြားတွေမှာ အရောင်တွေအစား သရ စာလုံးတွေ ရေးထားခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အရောင်တွေနဲ့ ပြောင်းပြီး စမ်းသပ်တော့လည်း တူညီတဲ့ အရေအတွက်ရှိတဲ့ လူတွေဟာ ဒီလောက်ရိုးရှင်းတဲ့ ဂိမ်းလေးကို အဖြေမှန်ရဖို့အတွက် ရှုပ်ထွေးဝေဝါးနေခဲ့ကြပြန်ပါတယ်။

ကဲ ခင်ဗျားရဲ့ အဖြေက ဘယ်လိုလဲ။ သုံးကံခြား သို့မဟုတ် အနီကံခြားကို လှန်မယ်လို့ဖြေခဲ့ရင်၊ ဒါမှမဟုတ် ရှစ်ကံခြား တစ်ကံခြားထဲကိုလှန်မယ်၊ အညိုတစ်ကံခြားထဲကို လှန်မယ်လို့ ဖြေခဲ့ရင် ခင်ဗျားဟာလည်း ရိုးရှင်းတဲ့ဂိမ်းအတွက် ဦးကျောက်ဝေဝါးသွားခဲ့တဲ့ ကိုးဆယ်ရာခိုင်နှုန်းသော လူတွေထဲက တစ်ယောက်ပါပဲ။ သုံးကံခြားကိုလှန်လိုက်ပြီး အနီပေါ်လာသည်ဖြစ်စေ၊ အညိုပေါ်လာသည်ဖြစ်စေ အဲ့ဒါဟာ ဘာကိုမှသက်သေမပြနိုင်ပါဘူး။ ဘာအချက်အလက်အသစ်မှ ထပ်မရပါဘူး။ အနီကံခြားကို လှန်လိုက်လို့ စုံ ဂဏန်းတစ်ခုကိုတွေ့မယ်ဆိုရင် အဲ့ဒါဟာ စည်းမျဉ်းကို မချိုးဖောက်ပါဘူး။ တစ်ခုတည်းသော အဖြေက ရှစ်ကံခြားနဲ့ အညိုကံခြား နှစ်ကံခြားကို လှန်ကြည့်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။ ရှစ်ကံခြားရဲ့ အခြားတစ်ဖက်က အနီရောင် ဖြစ်နေခဲ့ရင် အဲ့ဒါဟာ စည်းမျဉ်းကို အတည်ပြုပေးတာပဲ ဖြစ်နေပါသေးတယ်။ အခြားတစ်နေရာမှာ စည်းမျဉ်း ဥပဒေသ ကျိုးပေါက်သွားမလားဆိုတာကိုတော့ မပြောနိုင်သေးပါဘူး။ တကယ်လို့ အညိုကံခြားက မ ဂဏန်းဖြစ်နေခဲ့ရင် ခင်ဗျားဘာမှ ထပ်တိုးမသိရပါဘူး။ တကယ်လို့ အညိုကံခြားကသာ စုံကိန်းဖြစ်နေခဲ့ရင် ခင်ဗျားဟာ စိတ်ပညာရှင်ရဲ့ ဥပဒေသ ကျိုးပေါက်ပြီဆိုတာကို သက်သေပြနိုင်ပြီဖြစ်ပါတယ်။ ဒီကံခြားနှစ်ခုကို လှန်ခြင်းကသာ အဖြေရနိုင်စေမယ့် တစ်ခုတည်းသော လှန်ရမယ့် နည်းလမ်းဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျား အဖြေကို သိသွားပြီဆိုရင်တော့ အတော်လေးကို သိသာထင်ရှား ရှင်းလင်းသွားပြီ ဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။

ကံခြားလေးကံခြား ဥပဒေသတစ်ခုထက် ဘယ်အရာကများ ပိုပြီး ရိုးရှင်းနိုင်ဦးမှာလဲ။ ကိုးဆယ်ရာခိုင်နှုန်းသော လူတွေဟာ ဒီလို ရိုးရှင်းတဲ့ ပြဿနာလေးတွေကိုတောင်မှ မဖြေရှင်း နိုင်ဘူးဆိုရင် လူတွေ ရောမမြို့ ကြီးကို ဘယ်လိုများတည်ဆောက်ခဲ့ကြသလဲ။ ပိုလီယိုရောဂါကို ဘယ်လိုများ ကုသကာကွယ်နိုင်ခဲ့ကြသလဲ။ ဒီစာအုပ်က ဒီအကြောင်းအရာတွေကို ရှင်းလင်းတင်ပြမယ့် စာအုပ်ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ သဘာဝကျရာပဲ တွေးခေါ်ဆင်ခြင်မှုမှာ အဟန့်အတားတွေရှိနေပါတယ်။ အခြားသူတွေကြောင့် မဟုတ်ပါဘူး။ ပြီးတော့ ခင်ဗျား ဝန်းကျင်က ကမ္ဘာလောကကြီးဆိုတဲ့ အရာဟာလည်း ဒီအတွေးအမြင်ဆိုင်ရာ အစွဲမှားတွေရဲ့ ထုတ်ကုန်တစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအစွဲမှားတွေကို မကျော်လွှားခဲ့ဘဲနဲ့ ကမ္ဘာလောက ကြီးဟာ ဒီနေ့ဒီအချိန် ဒီအနေအထားအထိ ရောက်ရှိလာခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။

ခင်ဗျားဟာ ကံခြားပေါ်က ဂဏန်းတွေနဲ့ အရောင်တွေကို လူမှုရေး အခြေအနေတွေနဲ့ အစားထိုးကြည့်လိုက်မယ်ဆိုရင် စမ်းသပ်ချက်က ပိုပြီးတော့ လွယ်ကူသွားပါလိမ့်မယ်။ အဲ့ဒီ စိတ်ပညာရှင် ပြန်ရောက်လာတယ်လို့ မှတ်ယူလိုက်ပါ။ ဒီတစ်ကြိမ်မှာတော့ သူက "ခင်ဗျားဟာ ဘားဆိုင် တစ်ခုကို ရောက်နေပါတယ် .. ဥပဒေအရ ခင်ဗျားဟာ အရက်သောက်ခွင့် ရဖို့ အသက် နှစ်ဆယ့်တစ်နှစ်ကျော်ရပါမယ် .. ကံခြားလေးခုထဲက တစ်ခုစီမှာ သောက်နေတဲ့ အဖျော်ယမကာ အမျိုးအစားကို တစ်ဖက်မှာရေးထားပြီး သောက်နေတဲ့ လူရဲ့ အသက်ကို တခြားတစ်ဖက်မှာ ရေးထားတယ်လို့ ယူဆလိုက်ပါ .. ဘားဆိုင်ပိုင်ရှင် ဥပဒေကို လိုက်နာသလား မလိုက်နာဘူးလား သိဖို့ ဘယ်ကံခြားတွေကို လှန်ကြည့်ရမလဲ" လို့ ခင်ဗျားကို မေးပါတယ်။ ပေးထားတဲ့ ကံခြားလေးကံခြားက .. ၂၃ - ဘီယာ - ကုတ် - ၁၇ ဖြစ်ပါတယ်။

ကဲ အခုတော့ ဂိမ်းလေးက ပိုလွယ်သွားပါပြီ။ ကုန်သောက်နေတဲ့လူရဲ့ အသက်ကို သွားမေးလို့ ဘာမှခင်ဗျားအတွက် ထူးခြားမလာပါဘူး။ အသက် ၂၃ နှစ်ရှိနေပြီဖြစ်တဲ့လူ ဘာသောက်နေသလဲ သွားကြည့်ရင်လည်း သူ့ဟာသူ ဘာသောက်နေနေ ခင်ဗျားအတွက် ထူးခြားမလာပါဘူး။ တကယ်လို့ ၁၇ နှစ်ကောင်လေးက အရက်သောက်နေတယ် ဆိုရင် ဆိုင်ပိုင်ရှင် ဥပဒေမျိုးဖောက်ကြောင်းကို သက်သေပြနိုင်ပါပြီ။ တကယ်လို့ ၁၇ နှစ် ကောင်လေးက ကုတ်ပဲ သောက်နေတာဆိုရင်တော့ ဘီယာသောက်နေတဲ့လူရဲ့ အသက်ကို ထပ်စစ်ဆေးဖို့ လိုအပ်မှာဖြစ်ပါတယ်။ ကဲ အခုတော့ လှန်ကြည့်ရမယ့် ကံခြားနှစ်ခုက ဘယ်ဟာလဲဆိုတာကို ခင်ဗျား ကောင်းကောင်းနားလည်သွားပြီထင်ပါတယ်။ ဘီယာကံခြားနဲ့ ၁၇ ကံခြားပါ။ ခင်ဗျားရဲ့ ဦးကျောက်ဟာ လောကကြီးကို ရှုမြင်ရာမှာ အချို့ သောနည်းလမ်းတွေနဲ့ဆိုရင် ပိုကောင်းကောင်းမွန်မွန် ရှုမြင်နိုင်စွမ်းရှိပါတယ်။ အထက်က တင်ပြခဲ့တဲ့ ဘားဆိုင် ဥပမာလိုမျိုးပေါ့။ ဒါပေမယ့် တချို့ နည်းလမ်းတွေနဲ့ဆိုရင် ကောင်းကောင်းမစဉ်းစားနိုင်ဘဲ ရှုပ်ထွေးဝေဝါးနေပါလိမ့်မယ်။ အထက်မှာ ဖော်ပြခဲ့တဲ့ ကိန်းဂဏန်းကံခြားတွေနဲ့ စမ်းသပ်တဲ့ လော့ဂျစ်ဂိမ်းလို မျိုးပေါ့။

ဒီစာအုပ်တလျှောက်မှာ ခင်ဗျားဟာ ဒီလို အကြောင်းအရာတွေကို ရှင်းလင်းချက်တွေနဲ့ အရသာရှိရှိ ဖတ်ရှုရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဝါဆွန် ရွေးချယ်မှု စမ်းသပ်ချက်က ခင်ဗျားဟာ ယုတ္တိမှာ ဘယ်လောက် အကြောင်းကြောင် ဖြစ်လေ့ရှိတယ်ဆိုတာကို ပြတဲ့ ဥပမာတစ်ခုပါ။ ဒါ့အပြင် ခင်ဗျားမှာ သဘောတရားတွေကို ကောင်းကောင်းနားလည်နေပြီး လက်တွေ့ အခြေအနေမှာတော့ အစွဲမှားတွေထဲ ရောက်ရောက်သွားတတ်တဲ့ ယုံကြည်မှုတွေ၊ တွေးခေါ်ဆင်ခြင်မှုအမှားတွေ အများအပြားရှိနေပါတယ်။ အဲဒါလို အစွဲမှားတွေထဲကို ခင်ဗျား တကယ်ရောက်သွားတဲ့အချိန်ကျရင်လည်း ခင်ဗျားဟာ ရောက်သွားလို့ ရောက်သွားမှန်း သိမနေတတ်ပါဘူး။ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် အချိန်တိုင်း မှန်ကန်စွာ တွေးခေါ်ဆင်ခြင်တတ်သူ တစ်ယောက်ဖြစ်တယ်လို့ ယူဆချင်နေတဲ့ စိတ်ဆန္ဒ ခင်ဗျားမှာ နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်းကို ရှိနေပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ကျင့်ဝတ်နှုန်းစံတွေနဲ့ အပြုအမူတွေဟာ အမြဲတမ်း ကောင်းမွန်မှန်ကန်ပြီး အပြုသဘောဆောင်နေတယ်လို့ ယူဆချင်နေတဲ့ စိတ်ဆန္ဒလည်း နက်နက်ကြီးကြီး ရှိနေပါတယ်။ ဒီလိုမျိုးဖြစ်ဖို့ကိုလည်း ခင်ဗျား အပြင်းအထန်ကြိုးစားမိ နေပါလိမ့်မယ်။

ဒီစာအုပ်မှာပါတဲ့ အဓိက အကြောင်းအရာ သုံးရပ်ကတော့ သိမှုဆိုင်ရာ အစွဲမှားတွေ၊ ဆရာလွတ် အသင့်သုံး နည်းလမ်းတွေနဲ့ ယုတ္တိအမှားတွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီဟာတွေက ခင်ဗျားစိတ်ရဲ့ အစိတ်အပိုင်းတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျား ကိုယ်ခန္ဓာမှာရှိတဲ့ ကိုယ်အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းတွေလိုပေါ့။ အဲဒီအစိတ်အပိုင်းတွေဟာ အကောင်းဆုံး အနေအထား မှာရှိမှသာ ခင်ဗျားကို ကောင်းကောင်း အလုပ်အကျွေးပြုနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ကံမကောင်းစွာနဲ့ပဲ ဘဝဆိုတာက အကောင်းဆုံး အနေအထားနဲ့ အမြဲနေရတာမျိုး ရှိမနေပါဘူး။ မျက်လှည့်ပညာရှင်တွေ၊ ကြော်ငြာသမားတွေ၊ စိတ်စွမ်းအားရှင်တွေနဲ့ ပစ္စည်းလှည့်လည်ရောင်းချသူတွေဟာ အဲဒီ အစွဲမှားတွေ၊ ယုတ္တိအလွဲတွေကို နားလည်နေကြပြီး သိပ္ပံအတုအယောင် ကုစားနည်းတွေကို သူတို့ရဲ့ လုပ်ငန်းတွေမှာ ထည့်သွင်းအသုံးပြုနေခဲ့တာ ရာစုနှစ်များစွာ ရှိနေပါပြီ။ စိတ်ပညာက ကောင်းမွန်တဲ့ သိပ္ပံနည်းကျ နည်းစနစ်တွေကို အသုံးပြုပြီး ဒီ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် လှည့်လည်နေတဲ့ အစွဲမှား ယုတ္တိအမှားတွေကို ဖော်ထုတ်ပြီး အမျိုးအစားခွဲမပြမီအချိန်အထိ နားလည်မှု အလွဲအမှားတွေကို သုံးပြီး လိမ်လည်လှည့်ဖျားနေကြတဲ့ ကိစ္စတွေက အတော်လေးကို အားကောင်းကောင်းနဲ့ ရှိနေခဲ့ကြတာပါ။

သိမှုဆိုင်ရာ အစွဲမှားတွေဟာ ကြိုတင်ခန့်မှန်းလို့ရတဲ့ တွေးခေါ်စဉ်းစားမှုနဲ့ အပြုအမူဆိုင်ရာ ပုံစံတွေဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒါတွေက ခင်ဗျားကို မှားယွင်းတဲ့ ကောက်ချက်တွေ ချမိစေမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားအပါအဝင် လူတိုင်းဟာ ဒီလောကထဲကို ဒီ အရာရာကိုလုံးဝမှားယွင်းစွာ ရှုမြင်တတ်ပြီး အနောက်အယုတ်ဖြစ်စေနိုင်တဲ့အပြင် ခင်ဗျားကိုယ်တိုင်လည်း လုံးဝ သတိပြုမိနိုင်ခြင်း မရှိတဲ့ ကြိုတင်ထည့်သွင်းခံထားရတဲ့ အစွဲမှားတွေ တပုံတပင်နဲ့ ဝင်ရောက် လာခဲ့ကြတာဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီအစွဲမှားတွေထဲက အတော်များများက ကိုယ့်ထင်မြင် ယူဆချက်နဲ့ ပတ်သက်ရင် ခင်ဗျားအနေနဲ့ ကိုယ့်ကိုယ့်ကိုယ် ခိုင်ခိုင်မာမာ ယုံကြည်တတ်သူတစ်ယောက်ဖြစ်အောင်လုပ်ပေးပါတယ်။ ပြီးတော့ ဒီအစွဲမှားတွေက ခင်ဗျားကိုယ်ခင်ဗျား လူရွှင်တော်၊ လူပြတ်တစ်ယောက်အဖြစ် ပြန်မြင်စေခြင်းကနေလည်း အကာအကွယ်ပေးထားကြပါတယ်။ ကိုယ့်ရဲ့ အပြုသဘောဆောင်တဲ့ ပုံရိပ်ကို ကိုယ်ပြန်မြင်စေတာကို ထိန်းသိမ်းထားဖို့ဟာက လူစိတ် အတွက်အတော်လေး အရေးပါပုံရပါတယ်။ ဒါကြောင့် ခင်ဗျားရဲ့စိတ်ဟာ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် အရမ်းကောင်းတယ်လို့ မြင်တတ်တဲ့ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ယန္တရား ဒီဇိုင်းတစ်ခု ဖြစ်အောင်အထိကို ဆင့်ကဲ တိုးတက်လာခဲ့ရပါတယ်။ သိမှုအစွဲမှားတွေဟာ တစ်ဖက်ကလည်း ဆိုးရွားတဲ့ ရွေးချယ်မှုတွေ၊ ညံ့ဖျင်းတဲ့ ဆုံးဖြတ်သုံးသပ်ချက် တွေနဲ့ တစ်ခါတစ်ရံမှာ လုံးဝမှားယွင်းနေတဲ့ သိမြင်မှုတွေကို ဖြစ်စေပြန်ပါတယ်။ ဥပမာအားဖြင့် ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားယုံကြည်လက်ခံယူဆထားတဲ့ ယုံကြည်ချက်ကို အထောက်အပံ့ ပြုနေတဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေကိုသာ ရယူလေ့ရှိပြီး ခင်ဗျားရဲ့ ယုံကြည်ချက်ကို ထိခိုက်ပျက်ပြားစေမယ့် သတင်းအချက်အလက်တွေကိုတော့ မသိကျိုးကျွံလိုက်တတ် ပါတယ်။ ဒါကို အတည်ပြုမှု အစွဲမှားလို့ခေါ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားစာအုပ်စင်မှာရှိတဲ့ စာအုပ်တွေနဲ့ ခင်ဗျား သိမ်းဆည်းမှတ်သားထားတဲ့ အင်တာနက်မှာ ရှာဖွေမှု မှတ်တမ်းတွေဟာ အဲဒီ အချက်ရဲ့ တိုက်ရိုက် ရလဒ်တွေဖြစ်ပါတယ်။

ဆရာလွတ် အသင့်သုံး နည်းလမ်းတွေကတော့ ယေဘုယျပြဿနာတွေကို ဖြေရှင်းရာမှာ ခင်ဗျားအသုံးပြုတဲ့ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အရံသင့်နည်းစနစ်တွေ ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့တွေက ခင်ဗျားဦးကျောက်ရဲ့ လုပ်ငန်းစဉ်ကို မြန်ဆန်သွက်လက်စေပါတယ်။ ဒါပေမယ့် တစ်ခါတစ်ရံမှာ ခင်ဗျားကို မြန်မြန်စဉ်းစားအောင် တွန်းအားပေးရင်းနဲ့ အရေးကြီးတဲ့ အချက်တွေ လွတ်ပြီး ကျန်သွားတတ်ပါတယ်။ အကောင်းဆုံးလုပ်ဆောင်ချက်ရအောင် ဒါမှမဟုတ် ယုတ္တိအကျဆုံး အတွေးအမြင်ရအောင် အကြံကြီးစဉ်းစားပြီး နက်နက်နဲနဲ ဆင်ခြင်တွေးတောနေမယ့်အစား ဆရာလွတ် အသင့်သုံး အရံသင့်နည်းလမ်းတွေက ဆုံးဖြတ်စရာရှိတာတွေကို အချိန်မီ မြန်မြန်ဆန်ဆန် ဆုံးဖြတ်နိုင်စေပါတယ်။ တချို့ သော အရံသင့် နည်းလမ်းတွေက တမင်လေ့လာသင်ယူရပါတယ်။ ကျန်တာတွေကတော့ လူဦးကျောက်က အလကားကူးယူခွင့်ရလို့ အလိုအလျှောက် တတ်မြောက်လာတဲ့ အရာတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ အလုပ်လုပ်တဲ့အချိန်မှာ သူတို့ဟာ ခင်ဗျားရဲ့စိတ်ကို စွမ်းအင်ပြုန်းတီးမှု မဖြစ်အောင် အကူအညီပေးကြပါတယ်။ သူတို့အလုပ်မလုပ်တဲ့ အချိန်မှာတော့ ခင်ဗျားဟာ လောကကြီးကို သူ့အမှန်တကယ်ရှိတာထက်ကိုပိုပြီး ရိုးရှင်းလွန်းစွာ ကြည့်မြင်တတ်ပါတယ်။ ဥပမာအားဖြင့် သတင်းတွေမှာ ငါးမန်းကိုက်ခံရတဲ့ သတင်းတွေ မြင့်တက် လာတာတွေရဲ့ ငါးမန်းတွေကို ထိန်းချုပ်လို့ မရတော့ဘူးလို့ ထင်ပစ်လိုက်တာမျိုးပါ။ တကယ်တမ်း ခင်ဗျား သိလိုက်ရတဲ့ အချက်က သတင်းတွေက ငါးမန်းသတင်းကို အရင်ကထက် ပိုပြီး ထုတ်လွှင့်နေတယ် ဆိုတာလေးပါပဲ။

ယုတ္တိအလွဲတွေကတော့ သင်္ချာပြဿနာတွေပါဝင်တဲ့ ဘာသာစကားတစ်ခုလိုပါပဲ။ အဲဒီမှာ ခင်ဗျားဟာ ပွရွာကို သေချာနားမလည်ဘဲ အဆင့်တွေကိုကျော်ချတာ၊ နီးစပ်တာတွေကို ခန့်မှန်း ကောက်ယူပြီးလုံးချလိုက်တာမျိုးတွေ လုပ်မိတတ်ပါတယ်။ သူတို့ဟာ ခင်ဗျားက သက်ဆိုင်တဲ့အချက်အားလုံးကို မကြားချင်လို့၊ ဒါမှမဟုတ် ခင်ဗျားရဲ့ သတင်းအချက်အလက်ရဲ့ အကန့်အသတ်ဟာ ဘယ်လောက်အထိပဲ ရှိလို့ ဆိုတာတွေကို မသိလို့ သက်ဆိုင်ရာ အချက်အလက်တွေကို ပြည့်စုံအောင် မစိစစ်တော့ဘဲ ကောက်ချက် ချပစ်လိုက်လို့ ဖြစ်လာတဲ့ ခင်ဗျားစိတ်ထဲက ပဋိပက္ခတွေပါပဲ။ ခင်ဗျားဟာ အမှုမှန်မဖော်ထုတ်တတ်ဘဲ မရေမရာတွေ လျှောက်ပြောနေတဲ့ စုံထောက်တစ်ယောက်လို ဖြစ်လာပါ တယ်။ ယုတ္တိအလွဲတွေဟာ ကိုယ်လိုတာကိုပဲ အမှန်ဖြစ်တယ်လို့ ကွက်တွေးလို့ ဖြစ်ပေါ်လာတာတွေလည်း ရှိပါတယ်။ တစ်ခါတစ်ရံမှာ မှားယွင်းတဲ့ အဆိုတွေကိုတောင်မှ ယုတ္တိကောင်းကောင်းနဲ့ ပြသမိနေတတ်ပါတယ်။ ဒါ့အပြင် အမှန်တရားတစ်ခုကိုလည်း ညံ့ဖျင်းတဲ့ ယုတ္တိကြောင့် ငြင်းပယ်မိတာမျိုးတွေ ဖြစ်တတ်ပါတယ်။ ဥပမာအားဖြင့် အဲဘက် အိုင်စတိုင်းက ကြက်ဥမွှေကြော် မစားဘူးလို့ ခင်ဗျားကြားဖူးတာနဲ့ပဲ ကြက်ဥမွှေကြော်ဟာ ခင်ဗျားအတွက်လည်း ကောင်းမှာမဟုတ်ဘူးလို့ ထင်မိတတ်တာမျိုးပါ။ ဒါကို အာဏာပိုင် များကို ဦးညွှတ်မှု အစွဲမှားလို့ ခေါ်ပါတယ်။ လူတစ်ယောက်ကို တအားတော်တယ်လို့

ခင်ဗျားထင်မိရင် အဲဒီလူဆိုးဖြစ်တာမျိုးတွေအားလုံးဟာ ကောင်းမှာပဲလို့ ထင်မိတတ်တာမျိုးပါ။ ဒါပေမယ့် တကယ်တမ်းမှာ အိုင်စတိုင်းက အရသာခံ အာရုံကြော ကြောင်နေတာလည်း ဖြစ်နေနိုင်ပါတယ်။

ဒီစာအုပ်မှာပါတဲ့ အကြောင်းအရာအသစ်တစ်ခုစီတိုင်းကို ဖတ်သွားလိုက်တိုင်းမှာ ခင်ဗျားကိုယ်ခင်ဗျား အမြင်သစ်နဲ့ စတင်မြင်နိုင်လာပါလိမ့်မယ်။ အဲဒီနောက်မှာ ခင်ဗျားဟာလည်း ထင်သလောက် စမတ်ဖြစ်မနေဘူးဆိုတာကို သိလာပါလိမ့်မယ်။ ပြီးတော့ လိုတာထက်ပိုနေတဲ့ သိမှုအစွဲများတွေ၊ မှားယွင်းတဲ့ အသင့်သုံးနည်းလမ်းတွေနဲ့ ယေဘုယျ ယုတ္တိအလွဲ တွေကို ကျေးဇူးတင်လာမိပါလိမ့်မယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ခင်ဗျားဟာ တကယ့်အရှိတရားနဲ့ လိုက်လျောညီထွေရှိနိုင်ဖို့ ခင်ဗျားကိုယ်ခင်ဗျား တစ်မိနစ်ပြီး တစ်မိနစ် လှည့်ဖျား နေရတယ်ဆိုတာကို နားလည်သွားမှာမို့ပါ။

သောကမရောက်ပါနဲ့ .. အဲဒါက ပျော်စရာကောင်းမှာပါ။

၁။ လျှို့ဝှက်ညွှန်းချက်သွင်းခြင်း (Priming)

အယူအဆအမှား - ဘယ်အချိန်မှာ တစ်စုံတစ်ရာရဲ့ လွှမ်းမိုးမှုကို ခံလိုက်ရသလဲဆိုတာကို ခင်ဗျားသိတယ်။ အဲသလို လွှမ်းမိုးခံလိုက်ရမှုက ခင်ဗျားရဲ့ အပြုအမူတွေကို ဘယ်လို ဘယ်ပုံ သက်ရောက်မှုရှိသွားတယ်ဆိုတာကို ခင်ဗျား သိတယ်။

အမှန်တရား - အိုင်ဒီယာတွေဆီကနေ ခင်ဗျားလက်ခံရရှိနေတဲ့ အဆက်မပြတ် ညွှန်းချက်သွင်းနေမှုတွေဟာ ခင်ဗျားရဲ့ မသိစိတ်ထဲမှာ ဘယ်လိုမျိုး ဖွဲ့တည်လာတယ်ဆိုတာကို ခင်ဗျားလုံးဝ မသိပါဘူး။

ခင်ဗျား ကုန်ခြောက်စတိုးဆိုင်ကနေ အိမ်ကို ကားမောင်းပြီး ပြန်လာနေစဉ်မှာပဲ တကယ့်စတိုးဆိုင်ကို လာရင်းရည်ရွယ်ချက်ဖြစ်တဲ့ ဟင်းနုနွယ်ရွက်အနှစ် ဝယ်လာခဲ့ဖို့ မေ့သွားတယ် ဆိုတာ စဉ်းစားမိသွားပါတယ်။ ဓါတ်ဆီဆိုင်က စတိုးဆိုင်လေးမှာ ဝယ်လို့ရမလား တွေးမိလိုက်ပါတယ်။ တော်ပါပြီ ကုန်ခြောက်ဆိုင်ကို နောက်တစ်ခေါက် သွားမှပဲ ဝယ်လိုက် ပါတော့မယ် ဆိုတဲ့စိတ်ဖြစ်လာပါတယ်။ ဟင်းအနှစ်အကြောင်းတွေးနေရာကနေ ဓါတ်ဆီဈေးနှုန်းဆီကို အတွေးက ရောက်သွားပြီး အဲဒီနောက်မှာ ပေးဆောင်ဖို့ ကျန်နေသေးတဲ့ ငွေတောင်းခံလွှာတွေအကြောင်း စဉ်းစားမိလိုက်ပါတယ်။ အဲဒီနောက် အတွေးက တိဗီအသစ်တစ်လုံး ဝယ်နိုင်မလား မဝယ်နိုင်ဘူးလားဆိုတာကို ဆက်တွေးမိပါတယ်။ တိဗီအကြောင်းတွေးနေရင်း နောက်ဆုံးကြည့်ခဲ့တဲ့ "Battlestar Gallactica" တီဗီစီးရီးကို တထိုင်တည်းအပြီး ကြည့်ခဲ့တဲ့ အကြောင်းဆီ ရောက်သွားပြန်ပါတယ်။ တော်တော် ဆိုးဆိုးပါပဲ။ အဲသလိုနဲ့ ခင်ဗျား အိမ်ပြန်ရောက်လာပြီး ခရီးစဉ်တလျှောက်မှာ ဖြစ်ခဲ့တဲ့ အတွေးအစဉ်တန်းတွေကို မေ့သွားခဲ့ပါတယ်။

ခင်ဗျားဟာ ဟိုင်းဝေးကားလမ်းပေါ်က အိပ်မေ့ကျမှု ဆိုတဲ့စိတ်အခြေအနေနဲ့ အိမ်ကို ကားမောင်းပြီးပြန်လာခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်နဲ့ ခန္ဓာဟာ အထစ်အငဲ့မရှိဘဲ အပြိုင် လှုပ်ရှားလုပ်ဆောင်လာကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျား အိမ်ရောက်လို့ ကားကိုရပ်လိုက်ပြီး သော့ကိုဖြုတ်လိုက်တဲ့အချိန်မှာပဲ အိပ်မက်လိုလို အိပ်မေ့ကျနေတဲ့ အနေအထားကနေ ရုတ်တရက် နိုးသွားပါတယ်။ အဲသလို အိပ်မေ့ကျနေတဲ့ အနေအထားကို တစ်ခါတစ်ရံမှာ လိုင်းအိပ်မေ့ကျမှုလို့ ခေါ်ပါတယ်။ ရွှေ့လျားနေတဲ့ လိုင်းပေါ်မှာ ပါလာတဲ့ ပစ္စည်းတွေကို ကောက်ပြီး တံဆိပ်ကပ်ပေးလိုက်ရတဲ့ အလုပ်မျိုးကိုလုပ်တဲ့ အလုပ်သမားတွေ ထပ်ခါတလဲလဲ ကျော့နေတဲ့ အလုပ်တွေကို လုပ်နေရင်း ရောက်သွားတဲ့ အိပ်မေ့ကျမှု စိတ်အခြေအနေမျိုးကို ခေါ်တာပါ။ အဲဒီနေရာမှာ လုပ်ရတဲ့အလုပ်ကို လွှတ်ထားလိုက်လို့ ရသွားပြီဖြစ်တာကြောင့် သိစိတ်ဟာ အဲဒီအလုပ်တွေကို အလိုအလျောက် မောင်းနှင် လုပ်ကိုင်တဲ့ (အော်တိုပိုင်းလော့) စနစ်နဲ့ ထားခဲ့ပြီး ကျန်တဲ့စိတ်အားလုံးဟာ အခြားသော စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာ နည်းပါးတဲ့ ကိစ္စတွေဖက်ကို ရောက်သွားကြပြီး အမှောင်ခြိမ်းထဲမှာ လွင့်မြောနေကြတာဖြစ်ပါတယ်။

ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားရဲ့ ပုဂ္ဂလအတွေ့အကြုံတွေကို အချိန်တိုင်းမှာ သိမှု နဲ့ မသိမှု နယ်ပယ်ထဲကို ခွဲခြားပို့လွှတ်ပစ်နေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ အဲဒါကို အခုလက်ရှိ အချိန်မှာ တောင်မှ လုပ်နေပါတယ်။ အသက်ရှူတာ၊ မျက်တောင်ခပ်တာ၊ တံတွေးမြိုချတာ၊ ခင်ဗျားကိုယ်နေဟန်ထားကို ထိန်းသိမ်းထားတာနဲ့ စာဖတ်နေချိန်မှာ ပါးစပ်ကိုပိတ်ထားတာ စတဲ့ အရာတွေကို ခင်ဗျားဟာ လက်ရှိအချိန်မှာ ခင်ဗျားကိုယ်တိုင် မသိတဲ့ စိတ်နဲ့ လုပ်ထားတာဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ အဲဒီအလုပ်တွေကို လုပ်နေကြတဲ့ စနစ်တွေအားလုံးကို သိစိတ်ရဲ့ ထိန်းချုပ်မှုအောက်ကို ဆွဲခေါ်လို့ရသလို အလိုအလျောက်တုန့်ပြန်မှု အာရုံကြောစနစ်နဲ့ လွှဲထားလို့လည်း ရပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ တနိုင်ငံလုံးကို ဖြတ်ပြီး ကားမောင်းသွား ရာမှာ ခင်ဗျားရဲ့ လီဗာနင်းတဲ့ခြေထောက်၊ စတီယားရင်းတွေကိုကိုင်တဲ့လက် စတာတွေကို သိစိတ်နဲ့ ထိန်းချုပ်မောင်းနှင်သွားလို့လည်းရပါတယ်။ အဲသလို သိစိတ်နဲ့ မောင်းနှင်ဖို့ဆို ရင် သေစေနိုင်လောက်တဲ့အရှိန်နဲ့ ယာဉ်တိုက်မှု မဖြစ်ဘဲ အန္တရာယ်ကင်းကင်းမောင်းနှင်နိုင်ဖို့အတွက် ခင်ဗျားဟာ သန်းနဲ့ချီတဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက် အသေးစားလေးတွေကို လုပ်နေဖို့ လိုအပ်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလိုမှမဟုတ်ဘဲ ခင်ဗျားစိတ်ရဲ့ အခြားသော အစိတ်အပိုင်းဖြစ်တဲ့ မသိစိတ်ကို ကားမောင်းဖို့ တာဝန်ပေးပြီး ခင်ဗျားကတော့ သီချင်းလေး တအေးအေး လုပ်လိုက်၊ ဘေးကသူငယ်ချင်းနဲ့ စကားပြောလိုက်လုပ်နေရင်းနဲ့ နိုင်ငံအနှံ့ကို ကားမောင်းပြီး လည်ပတ်လို့ ရပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားရဲ့ မသိစိတ်ကို လူ့အတွေ့အကြုံရဲ့ ဆန်းကြယ်တဲ့ အခြားသော အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ်လက်ခံပေးမယ့် အဲဒါကို သီးခြားကွဲပြားတဲ့ အရာတစ်ခုအဖြစ် ရှုမြင်မိနေပါလိမ့်မယ်။ သိစိတ်ရဲ့ အောက်မှာ နစ်မြုပ်နေတဲ့ ကားသော့မရှိတဲ့ မူလဘူတာ ခန္ဓာတစ်ခုအဖြစ်ပေါ့။

သိပ္ပံပညာကတော့ အဲသလိုမမြင်ဘဲ နောက်တနည်းနဲ့ ရှုမြင်လေ့လာခဲ့ပါတယ်။ ခင်ဗျားမသိစိတ်ရဲ့ သက်ရောက်မှုဟာ ဘယ်လောက်ပြင်းအားရှိတယ်ဆိုတာကို အကောင်းဆုံး ပေးနိုင်တဲ့ ဥပမာကတော့ တိုရန်တို တက္ကသိုလ်မှာ သုတေသနသမား ချန်းဘိုဇင်နဲ့ နော့ဝက်စတန်း တက္ကသိုလ်က ကေတီ လီယန်းကွစ်တို့ (၂၀၀၆) ခုနှစ်က သိပ္ပံဂျာနယ်မှာ ဖော်ပြခဲ့တဲ့ စာတမ်းမှာတင်ပြထားတဲ့ အသေးစိတ် သုတေသနပြုချက်တွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့လုပ်ခဲ့တဲ့ လေ့လာမှုမှာ အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ သူတို့လုပ်ခဲ့ဖူးတဲ့ ဆိုးရွားတဲ့ အပြစ် တစ်ခုကို

ပြန်တွေးတောရပါတယ်။ ကျင့်ဝတ်နဲ့ မညီညွတ်ဘဲ သူတို့လုပ်ခဲ့တဲ့ အရာတစ်ခုခုပေါ့။ အဲဒီအပြစ်ကို ပြန်တွေးတောရတဲ့အခါမှာ ဘယ်လို ခံစားရသလဲဆိုတာကို သုနေသနသမားတွေက မေးပါတယ်။ အဲသလို မေးပြီးတဲ့အခါမှာ အစမ်းသပ်ခံတွေထဲက တစ်ဝက်ကို လက်ဆေးခွင့်ပေးလိုက်ပါတယ်။ လေ့လာမှုရဲ့ အဆုံးမှာ ဘွဲ့ကြို ကျောင်းသားတွေကို ကူညီတဲ့အနေနဲ့ ပိုက်ဆံတပြားမှမရနိုင်တဲ့ နောက်ထပ်လေ့လာမှုတွေမှာ အစမ်းသပ်ခံအဖြစ် ပါဝင်ကူညီလိုစိတ်ရှိသေးသလား ဆိုတာ အစမ်းသပ်ခံတွေကို မေးခဲ့ကြပါတယ်။ လက်ဆေးခွင့်မရခဲ့တဲ့ အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ မေးတဲ့အကြိမ်တွေရဲ့ ၇၄ ရာခိုင်နှုန်းမှာ ပါဝင်ကူညီမယ်လို့ ဖြေခဲ့ကြပြီး လက်ဆေးခွင့်ရခဲ့တဲ့ အစမ်းသပ်ခံတွေကတော့ မေးတဲ့ အကြိမ် အရေအတွက်ရဲ့ ၄၁ ရာခိုင်နှုန်းမှာပဲ ပါဝင်ကူညီမယ်လို့ ဖြေခဲ့ကြပါတယ်။ လေ့လာမှုအရ အုပ်စုတစ်ခုက သူတို့ရဲ့ အပြစ်အတွက် မသိစိတ်အားဖြင့် ဆေးကြောခွင့်ရခဲ့ပြီလို့ ခံစား ခဲ့ရပြီး သူတို့အပြစ်အတွက် ပြန်လည်ပေးဆပ်စရာ ရှိတယ်လို့ ခံစားရတဲ့ ခံစားချက်တွေ လျော့နည်းခဲ့ပါတယ်။

အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ သူတို့ရဲ့စိတ်ခံစားမှုတွေကို အမှန်တကယ် ဆေးကြောပစ်ခဲ့တာမဟုတ်ပါဘူး။ သူတို့ဟာ သူတို့တွေးခဲ့တဲ့ အတွေးကို သိစိတ်နဲ့ ခံစားခဲ့ရတာဖြစ်ပါတယ်။ ဆေးကြောခြင်းဆိုတာမှာ အပြစ်ရှိတယ်ဆိုတဲ့ စိတ်ခံစားမှု အစေ့အညှောက်လေးကို ဖယ်ရှားတာ ဆိုတာထက်ပိုတဲ့ အနက်အဓိပ္ပာယ်တွေ ရှိပါတယ်။ ဇောင်နဲ့ ဇီယန်းကွမ် တို့ရဲ့ တွေ့ရှိချက်အရ လူသားတွေရဲ့ ဓလေ့ထုံးစံအများစုဟာ ရုပ်ပိုင်းနဲ့ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အခြေအနေတွေကို သတ်မှတ်ရှင်းပြဖို့ သန့်စင်မှုနဲ့ စင်ကြယ်မှု ဆိုတဲ့ သဘောတရားနဲ့ ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်တဲ့ ညစ်ညမ်းမှုနဲ့ မစင်ကြယ်မှု ဆိုတဲ့ သဘောတရားတွေကို အသုံးပြုကြပါတယ်။ ဆေးကြောသန့်စင်ခြင်းဆိုတာဟာ များစွာသော ဘာသာရေးဆိုင်ရာ အစီအရင်တွေရဲ့ အစိတ်အပိုင်း တစ်ခု အဖြစ်ရှိနေပြီး ဘာသာစကားတိုင်းမှာလည်း အဲဒီစကားရပ်ကို အပြစ်တွေကို ဖြေဖျောက်ခြင်းဆိုတာအတွက် တင်စားပြောဆို သုံးနှုန်းကြပါ တယ်။ ဒါ့အပြင် သူရဲဘောကြောင်တဲ့ အပြုအမူတွေကိုလည်း ညစ်ညမ်းမှုတစ်ခုအဖြစ် ညွှန်းဆိုတတ်ကြပြီး ဆိုးသွမ်းတဲ့လူတွေကိုလည်း ညစ်ညမ်းတဲ့လူတွေလို့ တင်စားပြောဆို တတ်ကြပါတယ်။ လူတစ်ယောက်ရဲ့ အပြုအမူဟာ စိတ်ပျက်စရာကောင်းအောင် ဆိုးသွမ်းနေတာမျိုးကို တွေ့လိုက်တဲ့အချိန်မှာ ခင်ဗျားမျက်နှာအမူအရာဟာလည်း အညစ်အကြေး တစ်ခုကို တွေ့ရင်ဖြစ်သွားတတ်တဲ့ မျက်နှာအမူအယာမျိုးဖြစ်သွားလေ့ရှိပါတယ်။ လေ့လာမှုမှာ ပါဝင်ခဲ့တဲ့ အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ သူတို့ရဲ့လက်ကို ဆေးကြောလိုက်ရမှုကို သူတို့လုပ် ခဲ့တဲ့ မကောင်းမှုလုပ်ရပ်နဲ့ မသိစိတ်အားဖြင့် သွားရောက်ချိတ်ဆက်မိလိုက်ကြပြီး အဲဒီချိတ်ဆက်လိုက်မှုက သူတို့ရဲ့ အပြုအမူတွေကို လွှမ်းမိုးသွားတာဖြစ်ပါတယ်။

ခင်ဗျားရဲ့ ပြုမူပုံနဲ့ စဉ်းစားပုံ နည်းလမ်းကို အတိတ်ကလို့ ဆော်မှုတစ်ခုက လာပြီးသက်ရောက်မှု ဖြစ်သွားစေတာ ဒါမှမဟုတ် နောက်ပိုင်းမှာကြုံရမယ့် လူ့ဆော်မှုတွေကို ခံယူပုံ အပေါ်မှာ သက်ရောက်မှု ရှိသွားစေတာမျိုးကို လျှို့ဝှက်ညွှန်းချက်သွင်းခြင်းလို့ ခေါ်ပါတယ်။ လူ့ဆော်မှုတစ်ခုကို လက်ခံသိမြင်နားလည်လိုက်မှုတိုင်းဟာ ခင်ဗျား သိလိုက်သည့် ဖြစ်စေ မသိလိုက်သည့် ဖြစ်စေ ခင်ဗျားရဲ့ အာရုံကြောကွန်ယက် အတွင်းမှာ ဆက်နွယ်နေတဲ့ အတွေးအမြင်ကွင်းဆက်ကလေးတွေကို ဆက်တိုက်ဖြစ်ပွားသွားစေပါတယ်။ ခဲတံကို မြင်ရင် ဖောင်တိန်အကြောင်းကိုပါ ဆက်တွေးမိစေပါလိမ့်မယ်။ ကျောက်သင်ပုန်းချပ်ကြီးကို မြင်ရင် စာသင်ခန်းတွေအကြောင်းကိုပါ တွေးမိသွားစေပါလိမ့်မယ်။ ဒါမျိုးတွေဟာ ခင်ဗျားကိုယ်တိုင် မသိလိုက်ရင်တောင်မှ ခင်ဗျားအတွင်းမှာ အချိန်တိုင်းဖြစ်ပွားနေပြီး ခင်ဗျားရဲ့ ပြုမူပုံနည်းလမ်းတွေကို အပြောင်းအလဲတွေ ဖြစ်သွားစေပါတယ်။

ခင်ဗျားရဲ့ကျန်တဲ့ စဉ်းစားတွေးခေါ်မှု တစ်ရပ်လုံးနဲ့ အပြုအမူတွေအပေါ်မှာ ခင်ဗျားရဲ့မသိစိတ်က ဘယ်လောက်အထိ လွှမ်းမိုးမှုရှိတယ်ဆိုတာနဲ့ လျှို့ဝှက်ညွှန်းချက်သွင်းခြင်းက ခင်ဗျားကို ဘယ်လောက်အလွယ်တကူ လွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင်နိုင်တယ်ဆိုတာကိုသိဖို့အတွက် ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ ထင်ရှားတဲ့ လေ့လာမှုတွေ အများကြီးရှိပါတယ်။ အဲဒါတွေထဲက တစ်ခုက (၂၀၀၃) ခုနှစ်မှာ အေရှန်းကေး၊ ခရစ်စတီယန် ဦးလာ၊ ဂျွန် ဘာ့ဂ်ဟန်းနဲ့ လီးရော့စ် တို့ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ လေ့လာမှုဖြစ်ပါတယ်။ လူတွေကို အုပ်စုနှစ်စုခွဲထားပြီး ဓါတ်ပုံတွေနဲ့ အဲဒီဓါတ်ပုံ အကြောင်း ရှင်းပြထားတဲ့ စာသားတွေအကြားမှာ မျဉ်းကြောင်းတွေဆွဲပြီး တွဲစပ်ဖို့ကို စေခိုင်းပါတယ်။ ပထမတစ်စုကို ဘာညွှန်းချက်မှ မပါဘဲ ပုံမှန်ဓါတ်ပုံတွေနဲ့ တွဲခိုင်းပါတယ်။ စွန့်တွေ (လေတံခွန်)၊ ဝေလငါးတွေ၊ ကြက်ဆင်တွေ စတဲ့ ဓါတ်ပုံတွေနဲ့ စာရွက်ရဲ့ တစ်ဖက်စွန်းမှာရှိတဲ့ အဲဒါတွေကို ရှင်းပြထားတဲ့ စာသားအညွှန်းတွေနဲ့ မျဉ်းကြောင်းတွေဆွဲပြီး တွဲခိုင်းပါတယ်။ ဒုတိယ အုပ်စုကိုတော့ ရုံးတက်လက်ဆွဲသတ္တာတွေ၊ ဖေါင်တိန်တွေနဲ့ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းလောကနဲ့ ဆက်စပ်တဲ့ အခြားသော အရာတွေရဲ့ ပုံတွေနဲ့ ရှင်းလင်းချက် စာသားတွေကို တွဲခိုင်းပါတယ်။ အဲဒါပြီးတဲ့နောက်မှာ အစမ်းသပ်ခံတွေကို အခြားတစ်ယောက်နဲ့ နှစ်ယောက်တစ်တွဲစီတွဲပြီး သီးခြားအခန်းလေးတွေထဲကို သွင်းလိုက်ပါတယ်။ တွဲပေးလိုက်တဲ့ ကျန်တစ်ယောက်ကတော့ စမ်းသပ်ချက်လုပ်နေတဲ့အဖွဲ့ထဲက ပညာရှင်တွေဖြစ်ပါတယ်။ ပြီးတော့ ဂိမ်းတစ်ခု ကစားရမယ့်အကြောင်း သူတို့အားလုံးကို ရှင်းပြပါ တယ်။ ဂိမ်းကတော့ သူတို့ကို (၁၀) ဒေါ်လာ ရစေနိုင်မယ့် ဂိမ်းပါ။ သုတေသနသမားတွေက အစမ်းသပ်ခံတွေကို ခွက်တစ်ခုပေးပြီး အဲဒီခွက်ထဲမှာက မဲလိပ်နှစ်လိပ် ရှိမှာဖြစ်ပါတယ်။ တစ်လိပ်မှာက “ကမ်းလှမ်းမှု” လို့ရေးထားပြီး နောက်တစ်လိပ်မှာက “ဆုံးဖြတ်ချက်” လို့ရေးထားမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီနောက်မှာ စမ်းသပ်ခံကို မဲကို သူနှိုက်ချင်သလား အခြား တစ်ဖက်ကလူကို နှိုက်စေချင်သလားလို့ မေးမှာဖြစ်ပါတယ်။ “ကမ်းလှမ်းမှု” ဆိုတဲ့ မဲလိပ်ကို ရတဲ့သူက (၁၀) ဒေါ်လာထဲက သူ့ဘယ်လောက်ယူမယ်၊ တစ်ဖက်လူက ဘယ်လောက်ယူ ဆိုပြီး ကမ်းလှမ်းမှာဖြစ်ပါတယ်။ တစ်ဖက်ကလူက လက်ခံမလား၊ ငြင်းပယ်မလားဆိုတာကို ဆုံးဖြတ်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ တကယ်လို့ တစ်ဖက်လူက လက်ခံ လိုက်ရင် သူခွဲဝေကမ်းလှမ်းတဲ့အတိုင်း နှစ်ယောက်အတူတူ ဆယ်ဒေါ်လာကို ခွဲယူရမှာပါ။ တစ်ဖက်လူက ငြင်းပယ်လိုက်ရင်တော့ နှစ်ယောက်စလုံး တစ်ပြားမှ ရမှာ မဟုတ်ပါဘူး။ ဒီဂိမ်းကို ရာဇသံဂိမ်း လို့ခေါ်ပါတယ်။ ဒီဂိမ်းရဲ့ ကြိုတင်ခန့်မှန်းလို့ရနိုင်ခြင်းဆိုတဲ့အချက်ကြောင့် စိတ်ပညာရှင်တွေနဲ့ ဘောဂဗေဒပညာရှင်တွေအကြားမှာ အသုံးပြုလို့ကောင်းတဲ့ ဂိမ်းတစ်ခု ဖြစ်နေပါတော့တယ်။ စုစုပေါင်း တန်ဖိုးရဲ့ ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းထက်နည်းတဲ့ ကမ်းလှမ်းမှုတွေကို အများအားဖြင့် ငြင်းပယ်ကြပါတယ်။

အစမ်းသပ်ခံ အများစုကတော့ မဲလိပ်ကို သူတို့နှိုက်ဖို့ကို ရွေးချယ်ကြပါတယ်။ တကယ်တော့ မဲလိပ်နှစ်လိပ်စလုံးက “ကမ်းလှမ်းမှု” တွေးချည်းပဲဖြစ်တယ်ဆိုတာကို သူတို့ မသိကြပါ ဘူး။ အခြားသူတစ်ယောက်ကို မဲနှိုက်ခိုင်းလိုက်မယ်ဆိုရင်လည်း အဲဒီလူက စမ်းသပ်သူတွေထဲက တစ်ယောက်ဖြစ်တာကြောင့် သူဟာ “ဆုံးဖြတ်ချက်” ဆိုတဲ့ မဲလိပ်ကို ရပါတယ် လို့ လိမ်ပြောလိုက်မှာပဲဖြစ်ပြီး အစမ်းသပ်ခံကိုသာ ကမ်းလှမ်းမှု လုပ်စေအောင် ပြုလုပ်မှာဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် စမ်းသပ်မှုမှာ ပါဝင်တဲ့ အစမ်းသပ်ခံတိုင်းဟာ သင့်တင့်မျှတတဲ့ ကမ်းလှမ်းမှုကို လုပ်ကြံအောင် တွန်းအားပေးခြင်းခံရမှာဖြစ်ပြီး သူတို့သာ မမျှတ ကမ်းလှမ်းလိုက်လို့ တစ်ဖက်လူက ငြင်းလိုက်ရင် အလကားရနိုင်တဲ့ ငွေလေးတောင် မရဘဲ

လက်လွှတ်ဆုံးရှုံးရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ရလဒ်တွေကတော့ ကပေါက်တိ ကပေါက်ချာတွေပါပဲ။ ဒါပေမယ့် လျှို့ဝှက်ညွှန်းချက်သွင်းခြင်းဆိုတဲ့ အချက်အပေါ် သိပ္ပံပညာရှင်တွေရဲ့ သံသယကိုတော့ ပိုမိုခိုင်မာစေခဲ့ပါတယ်။

ဒါဖြင့်ရင် အုပ်စုနှစ်ခုအကြားမှာ ဘယ်လိုကွာခြားချက်တွေ ရှိနေသလဲဆိုတာကို ကြည့်လိုက်ကြရအောင်။ ရာဇသံဂိမ်းကို မကစားမီမှာ ညွှန်းချက်မပါတဲ့ ဓါတ်ပုံတွေနဲ့ အလုပ်လုပ်ခဲ့ ရသူတွေရဲ့ ၉၁ ရာခိုင်နှုန်းက ပိုက်ဆံကို ၅ ဒေါ်လာစီ အညီအမျှ ကမ်းလှမ်းပါတယ်။ စီးပွားရေး လောကနဲ့ ဆက်စပ်တဲ့ ပုံတွေနဲ့ အလုပ်လုပ်ခဲ့ရသူတွေကတော့ ၃၃ ရာခိုင်နှုန်းကသာ ပိုက်ဆံကို အညီခွဲဝေဖို့ ကမ်းလှမ်းခဲ့ကြပြီး ကျန်တဲ့သူတွေက သူတို့ဖက်ကို နှံ့နိမ့်ပိုသော သွေးကြွယ်ပါတယ်။

သုတေသနသမားတွေဟာ စမ်းသပ်ချက်ကို ဓါတ်ပုံတွေအစား တကယ့်အရာဝတ္ထုတွေနဲ့ ပြောင်းလဲစမ်းသပ်ပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံတစ်စုကို တကယ့် ရုံးတက်လက်ဆွဲ သေတ္တာတွေ၊ ဖောင်တိန်ပန်တွေ၊ လယ်သာဖိုင်တွေ ရှိတဲ့ အခန်းထဲမှာ ရာဇသံဂိမ်း ကစားခိုင်းပြီး နောက်တစ်ဖွဲ့ကိုတော့ ပုံမှန်ပစ္စည်းတွေဖြစ်တဲ့ ကျောပိုးအိတ်တွေ၊ ဘီဒိုသေတ္တာတွေနဲ့ ခဲတံတွေ ရှိတဲ့ အခန်းထဲမှာ ကစားခိုင်းပါတယ်။ ဒီတစ်ကြိမ်မှာတော့ ပုံမှန်ပစ္စည်းတွေရှိတဲ့ အခန်းထဲက လူ ၁၀၀ ရာခိုင်နှုန်းစလုံးက ပိုက်ဆံကို အညီအမျှ ခွဲဝေခဲ့ကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့် စီးပွားရေး ပစ္စည်းတွေ ထည့်ထားတဲ့ အခန်းထဲက အစမ်းသပ်ခံတွေရဲ့ ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းက ပိုက်ဆံကို အညီအမျှခွဲဝေကမ်းလှမ်းခဲ့ကြပြီး ကျန်တစ်ဝက်ကတော့ တစ်ဖက်လူကို နှံ့ချနိုင် သမျှနှပ်ချပြီး နည်းနိုင်သမျှ အနည်းဆုံး ပေးဖို့ ကမ်းလှမ်းကြတာကို တွေ့ရပါတယ်။

ကစားပွဲပြီးတဲ့အခါမှာ အစမ်းသပ်ခံတွေကို သူတို့ဘာကြောင့် အဲသလို ခွဲဝေခဲ့ကြသလဲ ဆိုတဲ့အကြောင်းကို အကျဉ်းချုပ်ပြန်ပြောခိုင်းခဲ့ပါတယ်။ အမျိုးမျိုးသော အကြောင်းပြချက် တွေနဲ့ ရှင်းပြခဲ့ကြပေမယ့် ဘယ်သူကမှ အခန်းထဲက ပစ္စည်းတွေကြောင့်လို့ မရှင်းပြခဲ့ကြပါဘူး။ အဲဒီအစားမှာ သူတို့ဟာ သုတေသနသမားတွေကို ဘယ်လိုအပြုအမူက တရားမျှတ တယ်၊ ဘယ်လိုအပြုအမူက တရားမမျှတဘူးဆိုတဲ့ သူတို့ရဲ့ ကိုယ်ပိုင် ခံစားချက်တွေကိုပဲ ရှင်းလင်းပြောပြခဲ့ကြပါတယ်။ အချို့ သော စမ်းသပ်ခံတွေကတော့ သူတို့နဲ့ ကစားနေတဲ့ တစ်ဖက်လူရဲ့အပေါ် ထင်မြင်ချက်အကြောင်းကို ရှင်းပြခဲ့ပြီး အဲဒီခံစားချက်က သူတို့ရဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေအပေါ်မှာ သက်ရောက်မှု ရှိခဲ့တယ်လို့ ပြောခဲ့ကြပါတယ်။

ရုံးတက်လက်ဆွဲသေတ္တာတွေ၊ ဖောင်တိန်အကောင်းစားတွေနဲ့ ထိတွေ့လိုက်ရုံလေးမျှနဲ့ပဲ ပုံမှန် ကျိုးကြောင်းဆင်ခြင်တတ်တဲ့လူတွေရဲ့ အပြုအမူတွေဟာ ပြောင်းလဲသွားရပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှုတွေဟာ ပိုမိုရှုပ်ထွေးလာရပါတယ်။ သူတို့ လောဘပိုကြီးလာကြပါတယ်။ ပြီးတော့ သူတို့ ဘာကြောင့် အဲသလို ဖြစ်သွားရသလဲဆိုတာကိုလည်း သူတို့ လုံးဝ မသိကြပါဘူး။ သူတို့ကို ရှင်းပြခိုင်းတဲ့အခါမှာလည်း သူတို့ရဲ့အပြုအမူတွေကို သူတို့မှန်တယ်လို့ ယူဆထားကြတဲ့ အခြား ဘာမှမဆိုင်တဲ့ ကိစ္စတွေနဲ့ ရှင်းပြကြပြန်ပါတယ်။

အဲဒီသုတေသနသမားတွေကပဲ စမ်းသပ်ချက်ကို အခြားနည်းတွေနဲ့ လုပ်ခဲ့ကြပါသေးတယ်။ အစမ်းသပ်ခံတွေကို မပြည့်မစုံရေးထားတဲ့ စကားလုံးတွေကို ပြည့်စုံအောင် ဖြည့်စွက် ခိုင်းကြည့်ပါတယ်။ “c _p_tive” လို့ပေးထားတဲ့ မပြည့်စုံတဲ့ စာလုံးကို ဘာညွှန်းချက်မှ မသွင်းထားတဲ့ အစမ်းသပ်ခံတွေက “competitive” လို့ ၄၂ ရာခိုင်နှုန်းဖြေကြတဲ့ နေရာမှာ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ပစ္စည်းတွေနဲ့ ညွှန်းချက်အသွင်းခံထားရတဲ့ အစမ်းသပ်ခံတွေက ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းအထိ အဲသလို ဖြေကြပါတယ်။ လူနှစ်ယောက်ကို ကိစ္စရပ်တစ်ခုမှာ ပြေလည် သွားအောင် စေ့စပ်ပြောကြားခိုင်းတဲ့ အခါမှာ ပုံမှန်လူတွေက အဲဒီကိစ္စအတွက် ဘုံသဘောတူညီတဲ့ အဖြေတစ်ခုရရှိဆိုတဲ့ အနေနဲ့ ဆွေးနွေးကြပေမယ့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ပစ္စည်းတွေ ပြုပြီး ညွှန်းချက်အသွင်းခံထားရတဲ့ အစမ်းသပ်ခံတွေကတော့ ကိုယ့်ဖက်က အသာရအောင် ညှိနှိုင်းတဲ့ ညှိနှိုင်းချက်အဖြစ် သဘောထားကြတာကို တွေ့ရပါတယ်။ စမ်းသပ်ချက်တိုင်းမှာ အစမ်းသပ်ခံရဲ့ စိတ်ဟာ မသိစိတ်ထဲကိုသွင်းထားတဲ့ ညွှန်းချက်တွေရဲ့ လွှမ်းမိုးမှုကိုခံရပြီး အပြောင်းအလဲတွေ ဖြစ်သွားကြတာချည်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ခင်ဗျား မြင်တွေ့ ကြုံတွေ့ရတဲ့ ရုပ်ဝတ္ထုပစ္စည်းတိုင်းဟာ ခင်ဗျားစိတ်ကို အဲဒီအရာတွေနဲ့ တွဲစပ်သွားအောင် ချိတ်ဆက်ပစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ကင်မရာ နှစ်လုံးတပ်ထားတဲ့ ကွန်ပျူတာ တစ်လုံး မဟုတ်ပါဘူး။ တကယ်လက်တွေ့မှာ ခင်ဗျားအနေနဲ့ ခင်ဗျားပတ်ဝန်းကျင်က အရာတွေကို မွေ့မိဌာန်ကျကျ လေ့လာသုံးသပ်နိုင်တဲ့ လေဟာနယ် တစ်ခု မဟုတ်ပါဘူး။ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားရဲ့ အာရုံစိုက်မှုတွေနဲ့ သိမှု တိုက်မှာ ဝန်းရံလှည့်ပတ်နေတဲ့ စိတ်ခံစားမှုတွေ၊ အမှတ်သညာတွေနဲ့ အရှိတရားဆိုတာကို တစ်မိနစ်ချင်းစီ တည်ဆောက်ယူသွားနေတာဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီအရာတွေ စုပေါင်းပြီး ခင်ဗျားအတွက်သီးသန့်ဖြစ်တဲ့ သိမှုတွေကို ခင်ဗျားရဲ့ ဦးခေါင်းခွံထဲမှာ တည်ဆောက်သွားကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ တစ်ချို့အရာဝတ္ထုတွေဟာ လူတစ်ယောက်အတွက် သူတစ်ဦးထဲနဲ့ ဆိုင်တဲ့ ပုဂ္ဂလ အနက်အဓိပ္ပါယ်တွေ ရှိကြပါတယ်။ ဥပမာအားဖြင့် အလယ်တန်းတုန်းက ခင်ဗျားရဲ့ အချစ်ဆုံး သူငယ်ချင်း ပေးခဲ့တဲ့ လေမှုတ်ဘောကွင်း၊ ခင်ဗျားညီမလေးက ခင်ဗျားအတွက် လုပ်ပေးထားတဲ့ လက်မှုပစ္စည်းကလေး စသဖြင့်ပါ။ အခြားသော အရာတွေမှာတော့ ဓလေ့ထုံးစံ အရ သတ်မှတ်ထားတဲ့ အနက်အဓိပ္ပါယ်နဲ့ လူသားအားလုံး တညီတညွတ်တည်း လက်ခံထားကြတဲ့ အနက်အဓိပ္ပါယ်တွေ ရှိပါတယ်။ ဥပမာအားဖြင့် လမင်း၊ ခါး ဒါမှမဟုတ် အချို့ သော ကိုယ်နေဟန်ထားတွေပါ။ သူတို့ရဲ့ စွမ်းအားကို ခင်ဗျား နားလည်သည်ဖြစ်စေ နားမလည်သည်ဖြစ်စေ သူတို့က ခင်ဗျားအပေါ်ကို လွှမ်းမိုးသက်ရောက် ကြပါတယ်။ တစ်ခါ တစ်ရံမှာ ခင်ဗျားလုံးဝသတိမပြုမိဘဲနဲ့ကို ခင်ဗျားဦးကျောက်ရဲ့ ဟိုးအနက်ကြီးအထိ ရောက်သွားတတ်ကြပါတယ်။

ဒီစမ်းသပ်ချက်ရဲ့ နောက်ပုံစံကွဲတစ်မျိုးက အနံ့သက်သက်ကိုပဲ သုံးပြီးလုပ်သွားတဲ့ စမ်းသပ်ချက်ဖြစ်ပါတယ်။ (၂၀၀၅) ခုနှစ်မှာ ယူထရက် တက္ကသိုလ်က ဟန့် အာတ်စ်ဟာ အစမ်းသပ်ခံတွေကို မေးခွန်းလွှာတစ်ခုကို ဖြေဆိုခိုင်းခဲ့ပါတယ်။ ဖြေပြီးတဲ့နောက်မှာ ကွတ်ကီးတစ်ခု ဆုချပါတယ်။ စမ်းသပ်ခံ အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ကို သန့်ရှင်းရေးသုံးပစ္စည်းနဲ့တွေ့ ထွက်နေတဲ့ အခန်းထဲမှာ ဖြေခိုင်းခဲ့ပြီး ကျန်တစ်ဖွဲ့ကိုတော့ ပုံမှန်ဖြစ်တဲ့ အနံ့မရှိတဲ့ခန်းထဲမှာ ဖြေခိုင်းခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပြီးတဲ့အချိန်မှာ အနံ့နဲ့ ညွှန်းချက်အသွင်းခံခဲ့ရတဲ့ အစမ်းသပ်ခံ တွေဟာ ပုံမှန်အစမ်းသပ်ခံတွေထက် သုံးကြိမ်ထက်ပိုပြီး သူတို့ကိုယ်သူတို့ သန့်ရှင်းရေးသွားလုပ်ကြတာကို တွေ့ရပါတယ်။

ရွှန် ဖရိုင်းမန်းပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ လေ့လာမှုတစ်ရပ်မှာ အစမ်းသပ်ခံတွေကို အားကစားလုပ်ရင်သောက်တဲ့ အချိုရေတွေနဲ့ ရေသန့်ဘူးတွေကို ပြရုံပဲပြီး သောက်ခွင့်မပေးပါဘူး။ အဲဒီ အားကစားလုပ်ရင်သောက်တဲ့ အချိုရည်တွေကို ကြည့်ခဲ့ရသူတွေက စမ်းသပ်မှုလုပ်တဲ့အခါမှာ မကြည့်ခဲ့ရသူတွေထက်ပိုပြီး ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ခံနိုင်ရည် ပိုရှိနေတာကို တွေ့ရပါတယ်။

ခင်ဗျားဟာ အလိုအလျောက်လှုပ်ရှားမှု (အော်တိုပိုင်းလော့) အခြေအနေမှာ ရှိနေရင် ညွှန်းချက်သွင်းရတာ အကောင်းဆုံးဖြစ်ပါတယ်။ ဘယ်လိုပြုမူလိုက်ရမလဲ ဆိုတာကို ခင်ဗျား သိစိတ်နဲ့ စဉ်းစားမနေတဲ့အချိန်မှာ ညွှန်းချက်သွင်းမှုက အကောင်းဆုံးအနေအထားနဲ့ အလုပ်ဖြစ်ပါတယ်။ ဘယ်လိုလုပ်တာက အကောင်းဆုံးဖြစ်မလဲဆိုတာ ခင်ဗျားအနေနဲ့ မသေချာတဲ့ အခါမျိုးမှာ ညွှန်းချက် ပူစီဖေါင်းလေးတွေဟာ ခင်ဗျားရဲ့ မသိစိတ် ဟိုးနက်နက်ထဲမှာ အသွင်းခံထားရာကနေ မျက်နှာပြင်ပေါ်ကို တက်လာကြပါတော့တယ်။ ဒါ့အပြင် ခင်ဗျားရဲ့ ဦးကျောက်ဟာ ရှုပ်ထွေးတာကို မကြိုက်ဘဲ ဘယ်အခြေအနေမှာမဆို အဲဒီရှုပ်ထွေးတဲ့အရာတွေကို ဘယ်လိုဖြတ်လမ်းနည်းသုံးကာ ဖြေရှင်းပြီး ဦးကျောက်ထဲက ထုတ်ပစ် လိုက်ရမလဲဆိုတာကို အမြဲတမ်း ဦးတည်လုပ်ဆောင်နေပါတယ်။ ဘယ်လိုဖြတ်လမ်းနည်းလမ်းမှ မရှိတော့ဘူးဆိုရင် ရနိုင်တဲ့ နည်းလမ်းအတိုင်း လုပ်လိုက်ပါတယ်။ တစ်ခုခုကို စဉ်းစားဖို့ ပုံစံတွေကို မရတော့တဲ့အခါမှာ ခင်ဗျားဟာ ကိုယ်ပိုင်ပုံစံတွေထုတ်လိုက်ပါတယ်။ အထက်က ပြောခဲ့တဲ့ စမ်းသပ်ချက်တွေမှာဆိုရင် ဦးကျောက်အနေနဲ့ သူ့ရဲ့ မသိစိတ်ကို အခြေခံရုံမဟုတ်ပဲ အခြားအခြေခံစရာ အချက်တစ်ခုမှ မရှိခဲ့ပါဘူး။ ဒါကြောင့် သူတို့ရယူအသုံးပြုလို့ရတဲ့ စီးပွားရေးဆိုင်ရာပစ္စည်းတွေနဲ့ သန့်ရှင်းရေးပစ္စည်းအနံ့တွေကို သွားပြီး စွဲကိုင် မိကြတာဖြစ်ပါတယ်။ ဒီနေရာမှာ တစ်ခုတည်းသော ပြဿနာက အစမ်းသပ်ခံတွေရဲ့ သိစိတ်က အဲဒီအချက်ကို လုံးလုံးသတိမပြုမိဘူးဆိုတဲ့ အချက်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ခင်ဗျားအနေနဲ့ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် တိုက်ရိုက်ကြီး ညွှန်းချက်သွင်းလို့ မရပါဘူး။ ညွှန်းချက်တွေကို မသိစိတ်အားဖြင့်ပဲ သွင်းလို့ရပါတယ်။ ပိုပြီးတိတိကျကျ ပြောရရင် အဲဒါတွေဟာ စိတ်ပညာရှင်တွေက လိုက်လျောညီထွေရှိအောင် ပြုပြင်စီရင်တဲ့ မသိစိတ်လို့ နာမည်ပေးထားတဲ့ အများကြီးချည်းကပ်ထိတွေ့လို့မရတဲ့ နေရာမှာ ဖြစ်ပွားနေတာတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျား ကားမောင်းနေတဲ့အချိန်မှာ လိုက်လျောညီထွေရှိအောင် ပြုပြင်စီရင်တဲ့ မသိစိတ်ဟာ တွက်ချက်မှုတွေ သန်းချီပြီးလုပ်နေရပါတယ်။ အခိုက်အတန့်လေးတိုင်းမှာ ခန့်မှန်းချက် တွေလုပ်နေရပြီး ကူညီထောက်ပံ့ပေးကာ ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ခံစားမှု တွေကို ထိန်းညှိပေးရတာတွေ၊ ကိုယ်အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းတွေကို ပြုပြင်ကိုင်တွယ်နေရတာတွေကို လုပ်နေရပါတယ်။ အရေးပါတဲ့ လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေ ချမှတ်ရတဲ့အချိန်မှာ ခင်ဗျားရဲ့ သိစိတ်ကို ရှင်းလင်းနေအောင် ထားဖို့က အင်မတန်ခက်ခဲတဲ့ အလုပ်ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ အချိန်အခိုက်အတန့်လေးတိုင်းမှာ စိတ်နှစ်ခုနဲ့ ယှဉ်တွဲနေရတာ ဖြစ်ပါတယ်။ အပေါ်ပိုင်းက ကြောင်းကျိုးဆင်ခြင်တတ်တဲ့ အတ္တဘာဝနဲ့ အောက်ပိုင်းမှာက စိတ်ခံစားမှုဆိုင်ရာ အတ္တ ဘာဝတို့ဖြစ်ပါတယ်။

သိပ္ပံစာရေးဆရာ ဂျီနာ လီရာဟာ ဒီလိုစိတ်နှစ်ခု ကွဲနေတဲ့အကြောင်းကို သူ့ရဲ့ “ကျွန်တော်တို့ ဘယ်လို ဆုံးဖြတ်သလဲ” ဆိုတဲ့ စာအုပ်မှာ အတော်များများထည့်သွင်း ရေးသားခဲ့ ပါတယ်။ လီရာက စိတ်နှစ်ခုကို ဘာလုပ်ရမလဲဆိုတာကို ဆက်သွယ်ပြောဆိုတာနဲ့ ငြင်းဆိုတာကို လုပ်ကြတဲ့အရာတွေအဖြစ် မှတ်ယူပါတယ်။ ကိုယ့်ရဲ့နီးနီးကျွမ်းဝင်မှု မရှိတဲ့ ကိန်းရှင်တွေပါဝင်တဲ့ ရိုးရှင်းတဲ့ ပြဿနာတွေကို ကြောင်းကျိုးဆင်ခြင်တတ်တဲ့ ဦးကျောက်က ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းလေ့ရှိပါတယ်။ အဲဒီလို ပြဿနာမျိုးတွေဟာ ရိုးရှင်းရပါမယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားရဲ့ သိစိတ်ထဲမှာ တစ်ကြိမ်မှာ လေးဘစ် (bit) ကနေ ကိုးဘစ် ပမာဏရှိတဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေကိုပဲ လက်ခံရယူနိုင်တာကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။ ကြောင်းကျိုးဆင်ခြင်တတ်တဲ့စိတ်ဟာ တစ်ကြိမ်မှာ အဲသလောက်ပဲ ကိုင်တွယ်နိုင်တာပါ။ ဥပမာအားဖြင့် အောက်က စာလုံးစဉ်တန်းကို ကြည့်ပြီးရင် မကြည့်တော့ဘဲ အလွတ် အသံထွက် ရွတ်ဆိုကြည့်ပါ။ RKFBIIIRSCBSUSSR ဆိုတဲ့ စာလုံးပါ။ ခင်ဗျားသေချာ မမှတ်သားနိုင်ရင် အဲဒါဟာ တကယ်ခက်ခဲတဲ့ အလုပ်ဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။ အခု အဲဒီ စာလုံးကိုပဲ ဒီလို ဖြတ်တောက် ဖတ်ကြည့်လိုက်ပါ။ RK FBI IRS CBS USSR ..။ တစ်ခေါက်ကြည့်ပြီး အလွတ်ပြန်ဆိုကြည့်ပါ။ အရင်တစ်ခုထက် ပိုပြီးလွယ်ကူသွားပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျားဟာ ပထမတုန်းကဆယ်ငါးဘစ်ရှိတဲ့ သတင်းအချက်အလက်နဲ့ အလုပ်လုပ်နေရတာဖြစ်ပြီး အဲဒါကိုငါးဘစ်အထိ လျော့ချပစ်လိုက်တာဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ အချိန်တိုင်းမှာ ကမ္ဘာလောက ကို လေ့လာဆန်းစစ်ရလွယ်ကူအောင် အဲသလိုပုံစံနဲ့ အစိတ်အပိုင်းလေးတွေ ပိုင်းပစ်လေ့ရှိပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ဝင်လာတဲ့ ရှုပ်ထွေးမှုများပြားလွန်းတဲ့ အချက်အလက်တွေကို အမှီတရားရဲ့ အတိုချုံ့ ပုံစံတစ်ခုအဖြစ်ရောက်သွားအောင် လျော့ချပစ်ပါတယ်။ အဲဒီအချက်ကြောင့်ပဲ စာအရေးအသားကို တီထွင်လိုက်နိုင်ခြင်းဟာ လူ့သမိုင်းမှာ အင်မတန်အရေးပါတဲ့ ခြေလှမ်းတစ်ခုအဖြစ် ရှိခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ စာရေးသားခြင်းအားဖြင့် ခင်ဗျားဟာ မှတ်စုတွေထုတ်နိုင်မှာဖြစ်ပြီး ကြောင်းကျိုးဆင်ခြင်နိုင်တဲ့ ဦးကျောက်ရဲ့ အလုပ်လုပ်နိုင်စွမ်းထက်ကျော်တဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေကို မှတ်သားထိန်းသိမ်းထားနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခဲတံတွေ၊ ကွန်ပျူတာတွေနဲ့ ပေတံတွေလိုမျိုး လက်နက် ကိရိယာတွေသာ မရှိရင် ကြောင်းကျိုးဆင်ခြင်နိုင်တဲ့ ဦးကျောက်ရဲ့ အလုပ်လုပ်နိုင်စွမ်းဟာ တော်တော်နည်းနည်းသာ ရှိမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

လီရာဆက်ရှင်းပြတာက စိတ်ခံစားမှုဆိုင်ရာ ဦးကျောက်က ကြောင်းကျိုးဆင်ခြင်တတ်တဲ့ ဦးကျောက်ထက် ပိုမိုအိုမင်းရှည်ကြာပြီဖြစ်တာကြောင့် ကြောင်းကျိုးဆင်ခြင်တတ်တဲ့ ဦးကျောက်ထက် ပိုမို ဆင့်ကဲတိုးတက်ခဲ့ပြီးဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့်သူဟာ ပိုမိုရှုပ်ထွေးတဲ့ ပြဿနာတွေကို ဖြေရှင်းဖို့အတွက် ပိုသင့်တော်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် အဲဒီဦးကျောက်ဟာ ကျွမ်းဝင်ခြင်း၊ ဘရိတ်ဒန့်စ် ကခြင်း၊ သီချင်းဆိုခြင်းနဲ့ ဖဲချပ်တွေမွှေးခြင်းတို့လိုမျိုး ရှုပ်ထွေးတဲ့လုပ်ဆောင်ချက်တွေကို အလိုအလျောက်လုပ်ဆောင်တဲ့နေရာမျိုးမှာ ပိုပြီး အသုံးဝင်ပါ တယ်။ အဲဒီလို လုပ်ဆောင်ချက်မျိုးတွေက ကြည့်လိုက်ရင်တော့ ရိုးရှင်းသယောင်ထင်ရပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အဲဒီလုပ်ဆောင်ချက်တွေကို ခင်ဗျားရဲ့ သိစိတ်နဲ့ ကိုင်တွယ် အလုပ်လုပ်ဖို့ အတွက်ဆိုရင် အင်မတန်များပြားလွန်းတဲ့ အဆင့်တွေနဲ့ ကိန်းရှင်တွေပါဝင်နေပါတယ်။ ဒါကြောင့် ခင်ဗျားဟာ အဲဒီလိုအလုပ်မျိုးတွေကို လိုက်လျောညီထွေရှိအောင် ပြုပြင်စီရင်တဲ့ မသိစိတ်ကို လွှဲပေးလိုက်ရတာဖြစ်ပါတယ်။ အင်မတန်သေးငယ်တဲ့ ဆယ်ရီဘာရယ် ကိုးတက်စ် ရှိတဲ့ ဒါမှမဟုတ် လုံးဝမရှိတဲ့ တိရိစ္ဆာန်တွေဟာ လုံးဝနီးပါး အလိုအလျောက်ထိန်းချုပ် စနစ်နဲ့ အလုပ်လုပ်နေကြတာဖြစ်ပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ သူတို့ရဲ့ ပိုမိုအိုမင်းရေးကျတဲ့ စိတ်ခံစားမှု ဦးကျောက်က အမြဲတမ်း ဒါမှမဟုတ် လုံးဝ ထိန်းချုပ်လုပ်ကိုင်နေကြလို့ ဖြစ်ပါတယ်။ စိတ်ခံစားမှု ဦးကျောက် (မသိစိတ်) ဟာ အိုမင်းရေးကျပါတယ်။ စွမ်းအားကြီးပါတယ်။ ပြီးတော့ ခင်ဗျားဟာ ဘယ်လိုလူစားဖြစ်တယ်ဆိုတာကို ဆုံးဖြတ်တဲ့နေရာမှာ ကြောင်းကျိုးဆင်ခြင်တတ်တဲ့ ဦးကျောက်ထက် အခန်းကဏ္ဍ မနိမ့်ကျ မနည်းပါး ပါဘူး။ ဒါပေမယ့် သူ့ရဲ့လုပ်ဆောင်ချက်တွေကို တိုက်ရိုက်လေ့လာလို့ မရသလို မသိစိတ်နဲ့ သိစိတ်ကို

ဆက်သွယ်ပေါင်းကူးပေးလို့လည်း မရနိုင်ပါဘူး။ အဲဒါလို ပေါင်းစည်းလုပ်ဆောင်ရမယ့်အစား ခင်ဗျားရဲ့ လုပ်ဆောင်ချက်တွေဟာ အများအားဖြင့် ထိုးထွင်းအသိနဲ့ လုပ်ဆောင်တာ၊ ခံစားချက်နဲ့ လုပ်ဆောင်တာတွေ ဖြစ်နေတတ်ပါတယ်။ မသိစိတ်ဟာ ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာဘဝကို နောက်ကွယ်ကနေ ပူးပေါင်းပြီး အမြဲတမ်း အလုပ်လုပ်ပေး နေပါတယ်။ လီရာရဲ့ အဓိက တင်ပြချက်က “ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားသိတာထက် ပိုသိတယ်” ဆိုတဲ့အချက်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ကြောင်းကျိုးဆင်ခြင်တတ်တဲ့ ဦးကောက်ကပ် ခင်ဗျားကို အဓိက ထိန်းချုပ်နေတယ်လို့ ခင်ဗျား မှားယွင်းမှတ်ယူမိနေပါတယ်။ တကယ်တမ်းမှာက ခင်ဗျားရဲ့ ကြောင်းကျိုးဆင်ခြင်စိတ်ဟာ ခင်ဗျားမသိစိတ်ရဲ့ လွှမ်းမိုးမှုကို လုံးဝ မသိနေတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီစာအုပ်ထဲမှာ နောက်ထပ် အဆိုတစ်ခု ကျွန်တော် ထပ်ဖြည့်ထားပါတယ်။ အဲဒါကတော့ .. “ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားဘယ်လောက် မသိဘူးလဲဆိုတာကို မသိဘူး” ဆိုတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

လျှို့ဝှက်တဲ့ နေရာတစ်ခုမှာ (ခင်ဗျားရဲ့ မသိစိတ်) ခင်ဗျားရဲ့ အတွေ့အကြုံတွေဟာ မှန်ညက်နေအောင် သိပ်ထည့်ထားခံရပြီး ခင်ဗျားသိစိတ်ကိုယ်တိုင် မသိရဘဲနဲ့ သိစိတ်ကို လမ်းညွှန်ချက်တွေပေးနေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအချက်ကြောင့်ပဲ ခင်ဗျားနဲ့ ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်တဲ့ ကိစ္စတွေဆိုရင် ခင်ဗျားဟာ ထိုးထွင်းသိနဲ့ ဆုံးဖြတ်လိုက်တယ် ဆိုတာမျိုးကို လုပ်နိုင်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း အခြေအနေက တစ်ခါမှ မကြုံဖူးတဲ့ အသစ်ဖြစ်နေရင် ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားရဲ့ သိစိတ်ကို ရှေ့တန်းတင်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ အဝေးပြေးလမ်းမ ကြီးမှာ ကားမောင်းနေရင်းနဲ့ တစ်ခါမှ မရောက်ဖူးတဲ့ နေရာသစ်တစ်ခုကို ရောက်သွားတဲ့အချိန်မှာ အဝေးပြေးလမ်းမ အိပ်မေ့ကျမှုရဲ့ ညွှန်းချက်ကျိန်စာတွေဟာ ရုတ်တရက် ကျိုးပျက် သွားပါတယ်။ ခင်ဗျားဘဝရဲ့ ကျန်တဲ့အစိတ်အပိုင်းအားလုံးမှာလည်း အလားတူပါပဲ။ ခင်ဗျားဟာ အမြဲတမ်းဆိုသလိုပဲ စိတ်ခံစားမှုနဲ့ အကြောင်းအကျိုးရဲ့ လွှမ်းမိုးမှုတွေ အကြားမှာ လွန်းထိုးသလို အသွားအပြန်ဖြစ်ပြီး အလိုအလျှောက်လုပ်ဆောင်မှုနဲ့ သိစိတ်ရဲ့ စေခိုင်းမှုတွေအတိုင်း လုပ်ဆောင်နေရတာ ဖြစ်ပါတယ်။

ခင်ဗျားရဲ့ အတ္တဘာဝအမှန်ဟာ အခိုက်အတန့်လေးတိုင်းမှာ ခင်ဗျားသတ်ပြမိနေတာထက်ကို ပိုကြီးကြီးမားမားနဲ့ ပိုရှုပ်ရှုပ်ထွေးထွေး တည်ဆောက်ထားတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ အပြုအမူတွေဟာ လျှို့ဝှက်ညွှန်းချက်သွင်းခြင်းရဲ့ ရလဒ်တွေဖြစ်တယ်ဆိုရင်၊ ဘယ်လိုပြုမူရမလဲဆိုပြီးမသိစိတ်ရဲ့ ကြိုးကိုင်ချယ်လှယ်နေခြင်းရဲ့ရလဒ်တွေ ဖြစ်တယ်ဆိုရင် ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားရဲ့ ခံစားချက်တွေနဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေကို သိစိတ်နဲ့ ရှင်းပြဖို့အတွက် နောက်ကြောင်းပြန်စဉ်းစားပြီး ဇာတ်လမ်းတွေဆင်ရပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ခင်ဗျားဦးခေါင်းထဲ က ကန့်လန့်ကာနောက်ကွယ်က ပေးနေတဲ့ မသိစိတ်ရဲ့ အကြံဉာဏ်ပေးချက်တွေကြောင့် လုပ်မိနေတယ်ဆိုတာကို ခင်ဗျားလုံးဝ မသိတာကြောင့်ဖြစ်ပါတယ်။

ခင်ဗျားချစ်မြတ်နိုးတဲ့သူတစ်ယောက်ကို ပွေဖက်ပြီး နွေးထွေးတဲ့ ခံစားချက်လေး ခံစားလိုက်ရချိန်မှာ ခင်ဗျားဟာ အဲဒီအပြုအမူကို သိစိတ်နဲ့ ဆုံးဖြတ်ပြုမူခဲ့တာဖြစ်ပြီး အဲဒီအပြုအမူ က ခင်ဗျားဦးကောက်ရဲ့ အိုမင်းရှေးကျတဲ့အပိုင်းကို လွှမ်းမိုးလိုက်ပြီး ခံစားလို့ကောင်းမွန်တဲ့ ဓါတုပစ္စည်းတွေထုတ်ပေးဖို့ အချက်ပေးလိုက်ပါတယ်။ အထက်က အောက်ကို လှမ်းလုပ် တဲ့ လွှမ်းမိုးမှုတွေဟာ ထိုးထွင်းအသိဆိုတဲ့ ခံစားမှုမျိုးကို ဖြစ်စေပြီး စဉ်းစားဆင်ခြင်တွေးတောမှုကို အနှောက်အယှက်မဖြစ်စေပါဘူး။

အောက်ကနေ အထက်ကို ပြန်လွှမ်းမိုးတဲ့ ကိစ္စရပ်မျိုးတွေကကျတော့ ထူးဆန်းပါတယ်။ ရုံးတက်လက်ဆွဲသေတ္တာလေးနားမှာ ထိုင်နေချိန်မှာ ပုံမှန်ထက် လောဘပိုကြီးစွာ တုန်ပြန်မိ တာမျိုးတွေက ခင်ဗျားရဲ့ သိစိတ်ဟာ ခင်ဗျားရဲ့ နားထဲမှာ တီးတိုးပြီး ညွှန်းချက်တွေပေးနေတဲ့ အကြံပေးတစ်ယောက်ခိုင်းစေတဲ့အတိုင်း လိုက်ပြုမူမိနေတာမျိုးတွေဖြစ်နေပြီး အဲဒီ အချက်က ထူးဆန်းပါတယ်။ အဲဒီအရာဟာ ထူးခြားဆန်းပြားပြီး ချောက်ခြားဖွယ်ရာ ကောင်းပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ အဲဒါက တိတ်တဆိတ် လုပ်ဆောင်နေတာ ဖြစ်တာကြောင့်ပါ။ ခင်ဗျားကို လွှမ်းမိုးဖို့ ကြိုးပမ်းတဲ့သူတွေဟာ ဒီအချက်ကို သိကြပါတယ်။ ဒါကြောင့်သူတို့ဟာ ခင်ဗျားတော့ ထိန်းချုပ်ပြုပြင်ခံနေရပြီဆိုတဲ့ ခံစားချက်မျိုး ခင်ဗျားဆီမှာ မပေါ်ဘဲနဲ့ ခင်ဗျားကို ထိန်းချုပ်နိုင်ဖို့ကို ကြိုးပမ်းကြပါတယ်။ လျှို့ဝှက်ညွှန်းချက်သွင်းမှုကလည်း ခင်ဗျားမသိတဲ့အချိန်မှာအလုပ်ဖြစ်တာဆိုတော့ အစားအသောက်တွေ ကို စားပွဲပေါ်လာတင်ပြတာမျိုးကြီးကျတော့ သူတို့ရဲ့လွှမ်းမိုးဖို့ ကြိုးပမ်းနေတာကြီးက သိုသိုဂုတ်ဂုတ်ဖြစ်နေတော့ဘဲ သိသာလွန်း အားကြီးနေပါတယ်။

လျှို့ဝှက်ညွှန်းချက်သွင်းတဲ့ ဘုရားကျောင်းကြီးတွေနဲ့ အလားသဏ္ဌာန်တူတဲ့ ကာစီနို လောင်းကစားရုံတွေကို ကြည့်ရအောင်။ အဲဒီလောင်းကစားရုံတွေဟာ အလှည့်တိုင်းမှာ ဒင်ကနဲ့ အချက်ပေးခေါင်းလောင်းသံထိုးတာ၊ ဂီတနတ်လေးတွေဖွင့်ပြလိုက်တာ၊ အကြွေစေ့တွေကို သံပုံးတွေထဲထည့်ပြီး ဂျုလောက် ဂျုလောက်မြည်အောင်ခေါက်ပြတာ၊ ကြွယ်ဝချမ်းသာမှု နဲ့ဆိုင်တဲ့ သင်္ကေတ ပုံရိပ်တွေ ကပ်ထားတာ မျိုးတွေဟာ ခင်ဗျားကို လျှို့ဝှက်ညွှန်းချက်သွင်းနေတဲ့ အရာတွေချည်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ပြီးတော့ ကာစီနိုရုံတွေဟာလည်း အခြေအနေ တွေရဲ့ စွမ်းအားကို လူတွေပိုမို အာရုံခံစားနိုင်တဲ့နေရာတစ်ခု ဖြစ်နေတတ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားကာစီနိုရုံထဲဝင်သွားတာနဲ့ ဘယ်အချိန်ရှိပြီလဲဆိုတာကို ဂရုပြုမိစေမယ့်အရာတွေကို ဖယ်ရှား ထားကြပါတယ်။ ကစားဖို့ကလွဲတဲ့ အခြားသော ညွှန်းချက်သွင်းမှုတွေ ဖြစ်စေမယ့် ညွှန်းချက်တွေကို ဖယ်ထုတ်ထားပါတယ်။ ခင်ဗျားဒီကစားရုံထဲကနေ ပြန်ထွက်သွားဖို့ သတိရသွားစေမယ့်၊ အိပ်ဖို့၊ စားဖို့ ဒါမှမဟုတ် အခြားသောအရာတစ်ခုခု လုပ်ဖို့ သတိရသွားစေမယ့် ညွှန်းချက်တွေအားလုံးကို ဖယ်ရှားထားကြပါတယ်။

ကိုကာကိုလာဟာ အားကောင်းတဲ့ စင်တာကလေးကြီးနဲ့ သူတို့အချိန်ကို ချိတ်ဆက်ဖို့ဆိုရင် ခရစ္စမတ်နဲ့ နှစ်ကူးအားလပ်ရက်တွေမှာ ခင်ဗျားကို ညွှန်းချက်သွင်းရမှာဖြစ်ပါတယ်။ ကိုကာကိုလာနဲ့ အခြားသော ဆိုဒါအချို့ရေတွေကြား ရွေးချယ်ရဖို့ကြုံလာတဲ့အခါ ကလေးဘဝရဲ့ ပျော်ရွှင်မှုအတွေးတွေနဲ့ ခင်ဗျားရဲ့ မိသားစုအပေါ်ထားတဲ့တန်ဖိုးတွေက မသိစိတ်ထဲ ကနေ ထိုးထွက်လာကြပါတယ်။ လတ်လတ်ဆတ်ဆတ် ဖုတ်ထားတဲ့ ပေါင်မုန့်နဲ့က ဈေးဝယ်သူတွေရဲ့အထဲကို ညွှန်းချက်တွေသွင်းလိုက်တဲ့အခါ လူတွေ အစားအစာတွေ ပိုဝယ် ကြပြီး ရောင်းအားတက်လာတယ်ဆိုတာကို ကုန်ခြောက်စတိုးဆိုင်တွေက သတိပြုမိကြပါတယ်။ “သဘာဝ” ဆိုတဲ့ စာလုံးလေးချိတ်လိုက်တာ ဒါမှမဟုတ် စိမ်းလန်းတဲ့ လယ်ယာမြေ ပုံတွေနဲ့ စိုက်ခင်းပုံလေးတွေ ချိတ်ဆွဲလိုက်တာတွေက ခင်ဗျားကို သဘာဝတရားအကြောင်း တွေးမိသွားစေပြီး စက်ရုံတွေနဲ့ တာရှည်ခံ ဓါတုဆိုးဆေးတွေကို တွေးမိခြင်းတွေကနေ တားဆီးကာကွယ်လိုက်နိုင်ပါတယ်။ အခပေး တီဗီလိုင်းတွေနဲ့ ကော်ပိုရေးရှင်းကြီးတွေကလည်း ရုပ်ပုံတွေ၊ ကုန်အမှတ်တံဆိပ်တွေကို အလားအလာရှိတဲ့ သူတွေဆီကို အမြဲမပြတ် ရောက်အောင်ပို့ပြီး ညွှန်းချက်တွေသွင်းကြပါတယ်။ ရုပ်ရှင်ထုတ်လုပ်ရေး ကုမ္ပဏီကြီးတွေကလည်း နမူနာ ရုပ်ရှင်ကားတွေနဲ့ ရုပ်ရှင်ပုံစံတာတွေကို ဒေါ်လာသန်းချီအကုန်ခံပြီး ရိုက်ကူး ထုတ်လုပ်ကာ သူတို့ရုပ်ရှင်ထွက်မလာခင်ကတည်းက ခင်ဗျားကို ကြိုတင်ပြီး ညွှန်းချက်သွင်းထားကြပါတယ်။ စားသောက်ဆိုင်တွေကလည်း သူတို့ရဲ့ ချိတ်ဆွဲ ခင်ဗျား အရသာခံပြီး လာစားစေဖို့အတွက် သူတို့စားသောက်ဆိုင်တွင်း

ပြင်ဆင်မှုတွေကို သေသေချာချာ စီစဉ်ပြီး ခင်ဗျားကို ညွှန်းချက်သွင်းကြပါတယ်။ ခေတ်သစ်ရဲ့ထောင့်တိုင်းကနေ ကြော်ငြာသမားတွေက ခင်ဗျားကို သူတို့ရဲ့ ခိုင်မာတဲ့ ဖောက်သည်ဖြစ်လာဖို့ရာအတွက် ခင်ဗျားရဲ့ မသိစိတ်ကို တရပ်စပ် ထိုးနှက်တိုက်ခိုက်ပြီး ညွှန်းချက်သွင်းနေကြပါတယ်။

စိတ်ပညာရှင်တွေ လျှို့ဝှက်ညွှန်းချက်သွင်းတာကို မတွေ့ခင်ကတည်းက စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတွေက အဲ့ဒီအချက်ကို တွေ့ရှိအသုံးပြုနေခဲ့ကြပြီး ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် စိတ်ပညာရှင် တွေ စိတ်ကို စတင်တူးဖော်တဲ့ အခါမှာတော့ အလိုအလျောက် ပြုမူတုန့်ပြန်နေခြင်းရဲ့ အကြောင်းတွေကို တစ်စတစ် ပိုမိုပြီး သိရှိလာကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဒီနေ့အချိန်အခါမှာ တောင်မှ ခင်ဗျားရဲ့ အပြုအမူတွေရဲ့ ဘယ်လောက်ပမာဏဟာ ခင်ဗျားသိစိတ်ရဲ့ ထိန်းချုပ်မှုအောက်မှာ ရှိနေကြတယ်ဆိုတာကို တိတိကျကျ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မပြောနိုင်ကြသေး ပါဘူး။

ဒရိုင်းဘာထိုင်ခုံမှာ အမှန်တကယ်ထိုင်နေတာက ဘယ်သူလဲဆိုတဲ့ မေးခွန်းဟာ (၁၉၉၆) ခုနှစ်က ထုတ်ဝေခဲ့တဲ့ ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးနှင့် လူမှုစိတ်ပညာ ဂျာနယ်မှာ ဂျန် ဘာဂ် ရေးသားခဲ့တဲ့ လေ့လာသုံးသပ်မှု စာစုတွေကြောင့် ပိုပြီး ရှုပ်ထွေးလာခဲ့ပါတယ်။

သူဟာ နယူးယော့ တက္ကသိုလ်က ကျောင်းသားတွေကို လေ့လာမှုတစ်ခုလုပ်ခဲ့ပါတယ်။ သူ့မှာ စကားလုံးငါးလုံးပါတဲ့ စာကြောင်း သုံးဆယ်ရှိပါတယ်။ သူက ကျောင်းသားတွေရဲ့ ဘာသာစကားစွမ်းရည်ကို လေ့လာချင်တယ်လို့ပြောထားပါတယ်။ အမှန်တကယ် လေ့လာချင်တာကတော့ လျှို့ဝှက်ညွှန်းချက်သွင်းမှုကို လေ့လာချင်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ သူက ကျောင်းသားတွေကို အုပ်စုသုံးခု ခွဲလိုက်ပါတယ်။ အုပ်စုတစ်ခုကို "မျက်နှာပြောင်တိုက်ခြင်း"၊ "အနှောက်အယှက်ပေးခြင်း"၊ "တဲတီး ဘွင်းဘွင်းပြောချခြင်း" စတဲ့ စကားလုံးတွေလို ကြမ်းတမ်းတဲ့ စကားလုံးတွေနဲ့ တွဲစပ်နေတဲ့ ဝါကျတွေပေးလိုက်ပါတယ်။ ဒုတိယ အုပ်စုကိုတော့ "ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့ခြင်း"၊ "လူကြီးလူကောင်းဆန်စွာ ပြုမူခြင်း" စတဲ့ နူးညံ့သိမ်မွေ့တဲ့ စကားလုံးတွေပါတဲ့ ဝါကျတွေကိုပေးပါတယ်။ တတိယ အုပ်စုကိုတော့ "ပျော်ရွှင်စွာ"၊ "ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုရှိသော"၊ "လေ့ကျင့်ခန်းပြုလုပ်ခြင်း" စတဲ့ ပုံမှန်စကားလုံး မျိုးတွေ ပေးထားပါတယ်။

စမ်းသပ်သူတွေက ကျောင်းသားတွေကို စမ်းသပ်ချက်ကို ဘယ်လို ပြီးမြောက်အောင်လုပ်ရမယ်ဆိုတာကို ပြောပါတယ်။ စမ်းသပ်ချက်ကို လုပ်ပြီးတဲ့အချိန်မှာ ဒုတိယ တာဝန်ကို လက်ခံယူဖို့ သူတို့ဆီကို လာခဲ့ပါလို့ ပြောပါတယ်။ အဲ့ဒီ ဒုတိယ တာဝန်ဆိုတာကမှ တကယ့်စမ်းသပ်ချက်ပါ။ ပထမအလုပ်ကို ပြီးသွားတဲ့ ကျောင်းသားတွေ စမ်းသပ်သူထံကို သွားတွေ့တဲ့အချိန်မှာ စမ်းသပ်သူဟာ စကားလုံးပဟေဠိမှာ အခက်တွေ့နေသူအဖြစ် သရုပ်ဆောင်ထားတဲ့ သူတစ်ယောက်နဲ့ စကားပြောနေပြီဖြစ်ပါတယ်။ စမ်းသပ်သူဟာ သူ့ဆီလာတဲ့ကျောင်းသား သူတို့စကားပြောနေတာကို ဖြတ်မပြောမချင်း ဒါမှမဟုတ် ဆယ်မိနစ် မကျော်မချင်း အဲ့ဒီကျောင်းသားကို အရေးမလုပ်ပါဘူး။

ရလဒ်ကတော့ ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့တဲ့ စကားလုံးတွေကို ရတဲ့အုပ်စုက ကျောင်းသားတွေက ပျမ်းမျှ ၉.၃ မိနစ်အထိ စမ်းသပ်သူနဲ့ အခြားတစ်ယောက် စကားပြောနေတာကို ဖြတ်မပြောဘဲ စောင့်ကြပါတယ်။ ပုံမှန်စကားလုံးကို ရတဲ့အုပ်စုက ကျောင်းသားတွေကတော့ ပျမ်းမျှ ၈.၇ မိနစ်အထိ စောင့်ကြပါတယ်။ ကြမ်းတမ်းတဲ့ စကားလုံးတွေကို ရတဲ့ အုပ်စုက ကျောင်းသားတွေကတော့ ၅.၄ မိနစ်အထိပဲ စောင့်ကြပါတယ်။ သုတေသန သမားတွေကို အံ့အားသင့်စေတဲ့ အချက်ကတော့ ယဉ်ကျေးတဲ့ စကားလုံးအုပ်စုက ကျောင်းသားတွေရဲ့ ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော်က ၁၀ မိနစ် ပြည့်အောင်အထိ စောင့်ခဲ့ကြတယ် ဆိုတဲ့အချက်ဖြစ်ပါတယ်။ ကြမ်းတမ်းတဲ့ စကားလုံးအုပ်စုက ကျောင်းသားတွေကတော့ ၃၅ ရာခိုင်နှုန်းကပဲ စကားဖြတ်မပြောမိအောင် စောင့်ကြပါတယ်။ စမ်းသပ်ချက်ပြီးတဲ့အခါမှာ အစမ်းသပ်ခံ ကျောင်းသားတွေကို အင်တာဗျူးလုပ်ကြည့်ကြတဲ့အခါမှာလည်း သူတို့ ဘာကြောင့် စကားပြောနေတာကို ဖြတ်ဝင်မပြောတာလဲ ဆိုတဲ့အချက်ကို သူတို့ကိုယ်တိုင်လည်း မသိကြပါဘူး။ ဘာကြောင့် ဖြတ်မပြောမိကြတာလဲ ဆိုတဲ့ မေးခွန်းတောင်မှ သူတို့ စိတ်ထဲမှာ ပေါ်မလာခဲ့ပါဘူး။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ သူတို့ဟာ လွှမ်းမိုးချပ်ကိုင်ခံနေရတယ် ဆိုတာကိုတောင် မသိကြလို့ဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့ဒီစာကြောင်းတွေက သူတို့အပေါ်မှာ ဘာလွှမ်းမိုးမှုမှ ရှိမနေဘူးလို့ သူတို့ ယုံကြည်နေခဲ့ကြပါတယ်။

ဒုတိယစမ်းသပ်မှုတစ်ခုမှာ ဘာဂ်ဟာ အစမ်းသပ်ခံတွေကို အသက်အရွယ်အိုမင်းကြီးရင့်တာနဲ့ ဆိုင်တဲ့ "အငြိမ်းစားယူခြင်း"၊ "ပါးရေ နားရေတုန့်ခြင်း"၊ "ဘင်ဂို ကစားခြင်း" စတဲ့ စကားလုံးတွေပါတဲ့ ဝါကျတွေကို ပေးခဲ့ပါတယ်။ စမ်းသပ်မှုပြီးတဲ့အခါမှာ ဘာဂ်ဟာ အစမ်းသပ်ခံတွေ ဟောခန်းကနေ ဓါတ်လှေကားအထိ လမ်းလျှောက်သွားတဲ့ ခြေလှမ်းတွေရဲ့ အမြန်နှုန်းကို မှတ်သားပြီး အလာတုန်းက အမြန်နှုန်းနဲ့ နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ခဲ့ပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ ဓါတ်လှေကားဆီရောက်ဖို့ကို တစက္ကန့် ကနေ နှစ်စက္ကန့်အထိ ပိုကြာကြတာ ကိုတွေ့ရပါတယ်။ ကြမ်းတမ်းတဲ့ စကားလုံး အုပ်စုက အစမ်းသပ်ခံတွေလိုပဲ အသက်အရွယ်အိုမင်းမှု အုပ်စုက အစမ်းသပ်ခံတွေဟာလည်း သူတို့ရဲ့ အပြုမူတွေကို စကားလုံးတွေနဲ့ ညွှန်းချက်အသွင်းခံခဲ့ကြရပါတယ်။ ဒါဟာ တကယ်ပဲ လျှို့ဝှက်ညွှန်းချက်သွင်းခြင်းကြောင့် ဖြစ်တာလားဆိုတာကို သေချာစေဖို့ရာအတွက် ဘာဂ်ဟာ စမ်းသပ်ချက်ကို ထပ်ခါ ထပ်ခါ လုပ်ခဲ့ပါတယ်။ ရလဒ်တွေကတော့ အားလုံးမှာ အတူတူတွေ့ရပါပဲ။ သူဟာ နောက်တစ်ကြိမ်မှာ ဝမ်းနည်းပူဆွေးခြင်းကြောင့်ရော လမ်းလျှောက်တာ ပိုကြာလာစေသလား ဆိုတာသေချာစေဖို့ ဝမ်းနည်းပူဆွေးမှုနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ စကားလုံးတွေပါတဲ့ အုပ်စုနဲ့ပါ နှိုင်းယှဉ်လေ့လာပါတယ်။ ဒီတကြိမ်မှာလည်း အသက်အရွယ် အိုမင်းကြီးရင့်တဲ့ စကားလုံးတွေ ရတဲ့ အုပ်စုကပဲ လမ်းလျှောက်တာ အကြာဆုံး ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။

ဘာဂ်ဟာ ကော့ကေးရှန်းစမ်းသပ်ခံတွေကို ကွန်ပျူတာတစ်လုံးရှေ့မှာထိုင်ခိုင်းပြီး ပြီးငွေ့ဖွယ်ရာ မေးခွန်းလွှာတွေကို ဖြေဆိုရတဲ့ စမ်းသပ်ချက်တစ်ခုကိုလည်း လုပ်ခဲ့ပါသေးတယ်။ ဖြေဆိုမှု ကဏ္ဍတစ်ခု မစတင်မီလေးတိုင်းမှာ အာဖရိကန်-အမေရိကန် သို့မဟုတ် ကော့ကေးရှန်းယောက်ျားတွေရဲ့ ဓါတ်ပုံတွေကို ကွန်ပျူတာ ဖန်သားပြင်ပေါ်မှာ ဆယ်သုံး မီလီစက္ကန့်စီလောက် ဖျပ်ခနဲ ပြပေးပါတယ်။ အဲ့ဒီအချိန်အတိုင်းအတာဟာ အစမ်းသပ်ခံရဲ့ သိစိတ်နဲ့ ပုံကို ဘယ်လိုမှ မြင်နိုင်မှာ မဟုတ်တဲ့ အချိန်အတိုင်းအတာ ပမာဏဖြစ်ပါတယ်။ စမ်းသပ်မှုကို ဖြေဆိုလို့ပြီးတဲ့အချိန်မှာ ကွန်ပျူတာဖန်သားပြင်ပေါ်မှာ အမှားသတိပေးချက် တက်လာပြီး ဖြေဆိုသူတွေကို အစကနေ ပြန်ဖြေပေးဖို့ ပြောလိုက်ပါတယ်။ အဲ့ဒီအချိန်မှာ အာဖရိကန် - အမေရိကန်တွေရဲ့ ပုံတွေကို ပြခံထားရတဲ့သူတွေက ကော့ကေးရှန်းမျက်နှာတွေကို ပြခံထားရတဲ့သူတွေထက်ပိုပြီး လွယ်လွယ်ကူကူနဲ့ လျင်လျင်မြန်မြန်ပဲ ရန်လိုတာတွေ၊ စိတ်ပျက်လက်ပျက် ဖြစ်တာတွေ ဖြစ်ကုန်ကြပါတယ်။ သူတို့ဟာ သူတို့ကိုယ်သူတို့ လူမျိုးရေးခွဲခြားသူတွေ မဟုတ်ပါဘူးလို့ ဘယ်လောက်ပဲ ပြောပြော အဲ့ဒီ အတွေးအမြင်တွေဟာ သူတို့ကို ပုံမှန်နဲ့ ကွဲပြားစွာ ပြုမူဖို့ သူတို့ရဲ့ အာရုံကြောကွန်ယက်ထဲမှာ ညွှန်းချက်အသွင်းခံထားရတုန်းပဲ ဖြစ်နေပါသေးတယ်။

ခင်ဗျား ကိုယ့်အပြုအမူတွေရဲ့ အကြောင်းရင်းတွေကို ကိုယ့်ဟာကိုယ် ပြန်စိစစ်တဲ့အခါမှာ ခင်ဗျားမသိဘဲ လွတ်နေတာတွေ အများကြီးရှိလိမ့်မယ်လို့ လျှို့ဝှက်ညွှန်းချက်သွင်းမှုကို လေ့လာတဲ့ သုတေသနတွေက ဖော်ပြနေပါတယ်။ အထူးသဖြင့် ခင်ဗျားဆိုတဲ့ လူလေးရဲ့ ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးကို ဖွဲ့စည်းဖြစ်တည်စေတဲ့ သဘောတရားစဉ်းစားမှုမှာ တွယ်ကပ် နေတဲ့ မြောက်မြားစွာသော ခရီးကောင်တွေလို အရာလေးတွေပေါ့။ သိသိသာသာကြီး ခင်ဗျားကိုပေးနေတဲ့ ညွှန်းချက်တွေဆိုရင်တော့ အလုပ်မဖြစ်ပါဘူး။ ခင်ဗျားရဲ့ အာရုံစိုက်မှု ကလည်း တစ်ချိန်တည်းမှာ လားရာအများကြီးဆီကို အာရုံမစိုက်နိုင်ပါဘူး။ ခင်ဗျားတွေ့နေတာ၊ ခံစားနေတာ၊ လုပ်နေတာနဲ့ ယုံကြည်နေတာ အများစုဟာ ခင်ဗျားရဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ရေး ဘဝကထဲကဖြစ်စေ၊ ခင်ဗျားပါဝင်နေတဲ့ ယဉ်ကျေးမှု အစုအဖွဲ့ထဲကဖြစ်စေ အဲ့ဒါတွေထဲက စကားလုံးတွေ၊ အရောင်တွေ၊ အရာဝတ္ထုတွေ၊ ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးတွေနဲ့ အခြား ပသနပေါင်းစုံသော အရာတွေနဲ့ တနည်းမဟုတ် တနည်း ညွှန်းချက်အသွင်းခံထားရတာတွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ တစ်ခါတစ်ရံမှာ ဒီညွှန်းချက်တွေဟာ တမင်တကာ မရည်ရွယ်ဘဲသွင်းမိ သွားတာဖြစ်ပါတယ်။ တစ်ခါတစ်ရံမှာတော့ တစ်စုံတစ်ယောက်က တမင်တကာ အကွက်ချပြီး သွင်းထားတာဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားအနေနဲ့လည်း အခြားသူတွေကို အဲ့သလို ညွှန်းချက်သွင်းသူတစ်ယောက် ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ အလုပ်အကိုင်တစ်ခု သွားဖြေတဲ့အခါမှာ ခင်ဗျားရဲ့အလုပ်ရှင် ဖြစ်လာမယ့်သူကို ခင်ဗျားဝတ်ထားတဲ့ အဝတ်အစားနဲ့ ညွှန်းချက်သွင်းနိုင်ပါတယ်။ ပါတီဝှံတစ်ခု ခင်ဗျားကျင်းပတဲ့အခါမှာလည်း လာတဲ့ဧည့်သည်တွေကို ခင်ဗျားဖြစ်စေချင်တဲ့ စိတ်ခံစားမှုအတိုင်းဖြစ်အောင် ညွှန်းချက်သွင်းနိုင်ပါတယ်။ လျှို့ဝှက်ညွှန်းချက်သွင်းခြင်းဟာ ဘဝရဲ့အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်တယ်ဆိုတာကို ခင်ဗျားသိသွားတဲ့အခါ ရိုးရာဓလေ့ထုံးစံတွေနဲ့ အစီအရင်တွေ၊ စံသတ်မှတ်ချက်တွေနဲ့ အတွေးအမြင် အယူအဆတွေရဲ့ စွမ်းအားနဲ့ ပြန်လည်ရှင်းသန်နိုင်စွမ်းတွေကို နားလည်သွားပါလိမ့်မယ်။ လျှို့ဝှက်ညွှန်းချက်သွင်းတာတွေက အလုပ်ဖြစ်တဲ့အတွက် အဲ့သလို စနစ်မျိုး တွေဟာ အမြဲဆက်ရှိနေပါလိမ့်ဦးမယ်။ မနက်ဖြန်ကစပြီးတော့ အပြုံးတစ်ခုနဲ့ ဒါမှမဟုတ် ကျေးဇူးတင်ပါတယ်ဆိုတဲ့ စကားတစ်ခွန်းနဲ့ အခြားသူတွေရဲ့ ခံစားချက်တွေကို ခင်ဗျား သက်ရောက်မှု တစ်ခုခုရှိအောင် လုပ်နိုင်သွားပါပြီ။ ဒီအချက်တွေကို ကောင်းရာကောင်းကျိုးအတွက် အသုံးပြုဖို့တော့ မျှော်လင့်ပါတယ်။

သတိထားရမှာက ခင်ဗျားရဲ့ မသိစိတ်ထိန်းချုပ်မှုက ခင်ဗျားကို ဝင်ထိန်းချုပ်နေတဲ့ အခြေအနေဆိုရင် ဒါမှမဟုတ် ခင်ဗျားမရင်းနှီးတဲ့ အခြေအနေတစ်ခုနဲ့ ကြုံနေရတယ်ဆိုရင် ခင်ဗျားကို အခြားသူတွေက ဝင်ရောက် လွှမ်းမိုးဖို့ အကောင်းဆုံးအခြေအနေတစ်ခု ဖြစ်နေတယ်ဆိုတဲ့ အချက်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျား စတိုးဆိုင်ကိုသွားတဲ့အခါမှာ ဘာဝယ်ရမလဲ ဆိုတဲ့ စာရင်းတစ်ခုလုပ်ပြီး ယူလာခဲ့ရင် ခင်ဗျားရဲ့ ဈေးဝယ်တွန်းလှည်းထဲမှာ မလိုအပ်တဲ့ ပစ္စည်းတွေ အပြည့်ပါလာတာတို့ အခြေအနေမျိုးကို ခင်ဗျား ရှောင်ရှားနိုင်ပါလိမ့်မယ်။ ကိုယ့်ရဲ့ ပုဂ္ဂလိကနက်လေးကို သေချာမကာကွယ် မစောင့်ရှောက်ဘဲ ဝရန်းသုန်းကား ကိစ္စတွေကို ခင်ဗျားဆီ ဝင်လာဖို့ ခွင့်ပြုခဲ့ရင် အဲ့ဒါတွေက ခင်ဗျားဆီကို ဝင်လာနောက်ယှက်ပြီး ဒုက္ခပေးပါလိမ့်မယ်။ အဲ့သလို သတိလက်လွတ်နေခဲ့ရင် နောက်ပိုင်းမှာ ပိုမိုဆိုးရွားတဲ့ အရာတွေကို ဝင်လာဖို့ကိုလည်း ခွင့်ပြုမိနေပါလိမ့်မယ်။ အပြုသဘောဆောင်တဲ့ ကိစ္စတွေ ထပ်ကျောဖြစ်နေတာက ခင်ဗျားဘဝကို တိုးတက်စေနိုင်ပါတယ်။ ဆိုးရွားတဲ့ ကိစ္စတွေတော့ ခင်ဗျားဘဝထဲမှာ ထပ်ကျောပြီး လည်ပတ်ဖြစ်ပွားမနေပါစေနဲ့။ ခင်ဗျားကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် လျှို့ဝှက်ညွှန်းချက်သွင်းလို့ မရနိုင်ဘူး ဆိုပေမယ့် ခင်ဗျားလိုချင်တဲ့ စိတ်အခြေအနေမျိုးကို ရစေနိုင်တဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်တွေကိုတော့ ခင်ဗျားဖန်တီးထားလို့ ရပါတယ်။ စားပွဲပေါ်က ရုံးတက်လက်ဆွဲသေတ္တာလိုမျိုး၊ ဒါမှမဟုတ် အခန်းထဲမှာ ကောင်းမွန်တဲ့ အနံ့အသက်လေးတွေ ဖြစ်နေအောင်လုပ်ထားတာမျိုးတွေပါ။ ခင်ဗျားရဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ရေး ဝန်းကျင်မှာ အနက် အဓိပ္ပါယ်ပြည့်ဝတဲ့ ပစ္စည်းပစ္စယလေးတွေ ထားတာမျိုးတွေ လုပ်လို့ရပါတယ်။ အဲ့ဒီအရာတွေထဲက ခင်ဗျား ဘယ်လောက်နံနပ် မျှော်လင့်ထားသည်ဖြစ်စေ အဲ့ဒီ အနက်အဓိပ္ပါယ် လေးတွေက ခင်ဗျားကို ညွှန်းချက်တွေ အမြဲမပြတ် သွင်းနေမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

၂။ အမှတ်မှားလွှင်းခြင်း (Confabulation)

အယူအဆအမှား - ခင်ဗျား ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် လိမ်လိုက်ရင် ခင်ဗျားသိတယ်။

အမှန်တရား - ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားတစ်ခုခုလုပ်နေခြင်းရဲ့ အကြောင်းရင်းတွေကို မသိတတ်ပါဘူး။ ခင်ဗျားဆုံးဖြတ်ခဲ့တဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေ၊ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့တဲ့ စိတ်ခံစားမှုတွေနဲ့ ခင်ဗျားရဲ့ သမိုင်းကြောင်းတွေကို ပြန်လည်ရှင်းပြဖို့အတွက် နောက်ကြောင်းပြန်ဇာတ်လမ်းလေးတွေကို ခင်ဗျားကိုယ်တိုင်တောင်မသိလိုက်ဘဲ ခင်ဗျားရဲ့စိတ်က ဖန်တီးလိုက်ပါတယ်။

ရုပ်ရှင်ကားရဲ့အစမှာ "ဖြစ်ရပ်မှန်ကို အခြေခံ၍ ရိုက်ကူးထားပါသည်" ဆိုတဲ့ စာတန်းကိုတွေ့လိုက်ရင် ခင်ဗျားစိတ်ထဲမှာ ဘာတွေ ဖြစ်သွားမလဲ။ ဇာတ်ကားထဲမှာပါတဲ့ ဒိုင်ယာလော့ခ် တိုင်း၊ ဇာတ်ကားထဲမှာဝတ်တဲ့ အဝတ်အစားတိုင်းနဲ့ နောက်ခံအနေနဲ့ ဖွင့်ပြထားတဲ့ သီချင်းသံတွေဟာ အဲ့ဒီရုပ်ရှင်ကို အခြေခံပြီး ရိုက်ကူးထားပါတယ်ဆိုတဲ့ ဖြစ်ရပ်မှန်ဇာတ်လမ်းထဲမှာ အဲ့ဒီအတိုင်းတွေ ပြောခဲ့၊ ဝတ်ခဲ့၊ သီချင်းဖွင့်ခဲ့လိမ့်မယ်လို့ ခင်ဗျား ယူဆထားပါသလား။ သေချာပါတယ်။ ခင်ဗျားအဲ့သလို ယူဆထားမှာ မဟုတ်ပါဘူး။ "ပုလဲဆိပ်ကမ်း" လို့ ရုပ်ရှင် ကားမျိုး "အီရင် ဘရိုက်စစ်" လို့ ရုပ်ရှင်မျိုးတွေဟာ အနုပညာရှင်တို့ ရယူခွင့်ရှိတဲ့ သွေဖည်လွဲချော်ခွင့် လိုင်စင်ကို ရယူအသုံးပြုထားလိမ့်မယ် ဆိုတာ ခင်ဗျားသိပါလိမ့်မယ်။ တကယ့် အဖြစ်မှန်မှာတုန်းက ဘာအဆက်အစပ်မှမရှိဘဲ ကျုံ့ပြန့်နေတဲ့ အဖြစ်အပျက်တွေကို ရုပ်ရှင်မှာတော့ အစ၊ အလယ်၊ အဆုံး ပြေပြစ်ညီညွတ်တဲ့ ဇာတ်လမ်းတစ်ခု အဖြစ်ရောက်သွား အောင် ပြုပြင်ပုံဖော်လိုက်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အခု သက်ရှိထင်ရှားရှိနေတုန်းဖြစ်တဲ့ ဂီတပညာရှင်တွေ၊ နိုင်ငံရေးသမားတွေရဲ့ အတ္ထုပ္ပတ္တိရုပ်ရှင်တွေကို ရိုက်ကူးတယ်ဆိုရင်တောင်မှ ဖြစ်ရပ်တွေဟာ တကယ့်အဖြစ်မှန်အတိုင်း ထပ်တူကျခံပါတယ်။ အချို့အရာတွေ မပါဘဲ ကျန်နေခဲ့တာ ဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။ အချို့ သောလူတွေကိုတော့ လူတစ်ဦးတစ်ယောက်ထဲရဲ့ ဇာတ်ကောင်စရိုက်ထဲကို စုပုံဖြတ်သိပ်ထည့်လိုက်ရပါလိမ့်မယ်။ အဲ့သလို ဖြစ်ရပ်မှန် အတ္ထုပ္ပတ္တိ ရုပ်ရှင်မျိုးကို ခင်ဗျားကြည့်နေတဲ့အချိန်မှာ အသေးစိတ်အချက်အလက်တွေဟာ ဇာတ်ကားတစ်ခုလုံးကို ခြုံငုံကြည့်ခြင်း ပုံရိပ်ကြီး သို့မဟုတ် ယျေဘုယျဇာတ်ကျောရိုးလောက် အရေးကြီးပါဘူး။

ခင်ဗျားခေါင်းထဲက အတ္ထုပ္ပတ္တိရုပ်ရှင်ကားကို အမှန်အတိုင်းပြန်လည်သုံးသပ်နိုင်ဖို့ဆိုရင် ခင်ဗျားဟာ အရမ်းထက်မြက်နေဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ခင်ဗျားဟာ ထင်သလောက် စမတ်ဖြစ်မနေပါဘူး။ ခင်ဗျားခေါင်းထဲမှာ ပြဿနာတွေ ရှုပ်ရှင်ကားဆိုတာဟာ ဖန်တီးပြုပြင်စီရင်ထားတဲ့ ထိုးဖောက်တစ်ခုသာဖြစ်ပါတယ်။ သိပ္ပံပညာရှင်တွေ ဒီအချက်ကို သိလာကြ တာဟာ မကြာသေးပါဘူး။ အဲ့ဒါတွေအားလုံးဟာ ခင်ဗျားဦးကျောက်ရဲ့ ကွက်လပ်တွေကို ဖြည့်ပစ်လိုက်ချင်တဲ့ စိတ်ဆန္ဒတစ်ခုကြောင့်နဲ့ စတင်ဖြစ်ပွားလာရတဲ့ ကိစ္စတွေ ဖြစ်ပါတယ်။

ခင်ဗျားလက်မနှစ်ခုကို ဘေးချင်းယှဉ်ပြီး ခင်ဗျားရှေ့မှာ ထိပ်တိုက်ထားလိုက်ပါ။ ခင်ဗျားရဲ့ ဘယ်ဖက်မျက်လုံးကိုမှိတ်ပြီး ခင်ဗျားရဲ့ ညာဖက်လက်မကို ရေပြင်ညီအတိုင်း ညာဖက်ကို ဖြည်းဖြည်းချင်း ရွှေ့သွားလိုက်ပါ။ ခင်ဗျားဘာကို သတိပြုမိလိုက်ပါသလဲ။ ဘာမှသတိပြုမိမှာ မဟုတ်ပါဘူး။ အဲ့ဒီ ရေပြင်ညီမျဉ်းကြောင်းရဲ့ တစ်နေရာမှာ ခင်ဗျားရဲ့ မျက်ကန်းပွင့် ဆိုတာ ရှိပါတယ်။ အဲ့ဒီပွင့်ကို ရောက်တဲ့အချိန်မှာ ခင်ဗျားရဲ့အမြင်အာရုံကြောဟာ ခင်ဗျားရဲ့အမြင်လွှာထဲကို ဝင်ရောက်သွားပါတယ်။ ခင်ဗျားမျက်လုံးတစ်လုံးစီမှာ အဲ့ဒီမျက်ကန်းပွင့် တစ်ခုစီရှိပါတယ်။ အဲ့ဒီ ဧရိယာထဲမှာဆိုရင် ခင်ဗျားရဲ့ အမြင်ဟာ ဘာကိုမှ မမြင်နိုင်တော့ပါဘူး။ အဲ့ဒီဧရိယာဟာ ခင်ဗျားထင်တာထက်ကို ပိုမိုကြီးမားကျယ်ပြန့် ပါတယ်။ အကြမ်း အားဖြင့် ခင်ဗျားမြင်နိုင်တဲ့ နယ်ပယ်အကျယ်အဝန်းရဲ့ ၂ ရာခိုင်နှုန်းလောက်အထိ ရှိပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့မျက်ကန်းပွင့်ကို ခင်ဗျားကိုယ်တိုင်မြင်ချင်တယ်ဆိုရင် စာရွက်အလွတ်တစ်ရွက် ကိုယူပြီး အကြွေစွဲဝိုင်းသေးသေးတစ်ခုလောက် အရွယ်အစားရှိတဲ့ အခဲစက်တစ်ခုကိုဆွဲလိုက်ပါ။ အဲ့ဒါရဲ့ ညာဖက် နှစ်လက်မလောက်အကွာမှာ နောက်ထပ်တစ်ဝိုင်းထပ်ဆွဲ လိုက်ပါ။ ခင်ဗျားရဲ့ ဘယ်ဖက်မျက်လုံးကို မှိတ်လိုက်ပြီး ဘယ်ဖက်က အစက်လေးကို စူးစိုက်ပြီးကြည့်နေလိုက်ပါ။ စာရွက်ကို ခင်ဗျားမျက်လုံးတွေဆီကို ဖြည်းဖြည်းချင်း ဆွဲယူလာခဲ့ပါ။ တစ်နေရာ ရောက်တဲ့အခါမှာ ညာဖက်က အစက်ဟာ ခင်ဗျားအမြင်အာရုံထဲကနေ ကွယ်ပျောက်သွားပါလိမ့်မယ်။ အဲ့ဒီအမှတ်ဟာ ခင်ဗျားရဲ့ မျက်ကန်းပွင့်ပါပဲ။

အခု ခင်ဗျားရဲ့ မျက်လုံးတစ်ဖက်ကိုမှိတ်ပြီး အခန်းထဲကို လှည့်ပတ်ကြည့်လိုက်ပါ။ ဒီစာအုပ်ထဲက စာလုံးတွေကိုကြည့်ပြီးလည်း စမ်းသပ်နိုင်ပါတယ်။ အခု တစ်ခုခု သတိပြုမိပြီလား။ ခင်ဗျားရဲ့ အမြင်အာရုံမှာ ကွာဟချက်ကြီးကြီးတစ်ခု ရှိနေလို့လား။ မဟုတ်ပါဘူး။ ခင်ဗျားရဲ့ ဦးကျောက်က အဲ့ဒီနေရာမှာ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဖိုတိုရှေ့တစ်ခု လုပ်ပစ်လိုက်တာပါ။ မျက်ကန်းပွင့်ရဲ့ ဘေးပတ်ဝန်းကျင်မှာ ရှိသမျှအရာတွေကို ကော်ပီကူးပြီး အလိုအလျှောက် အမြင်အာရုံထုတ်မှုတွင်းထဲကို အဲ့ဒါတွေနဲ့ ဖုံးပစ်လိုက်တာ မဟုတ်က ဟုတ်က အမြင် ပုံရိပ်တွေကို ထုတ်ပေးလိုက်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျား ဦးကျောက်က ခင်ဗျားကို လိမ်လိုက်တာပါ။ ခင်ဗျားဟာ ဘယ်လောက်ပဲ ထက်မြက်ထက်မြက် အဲ့ဒီနေရာမှာ အလိမ်ခံရမှာ ဖြစ်ပြီး ခင်ဗျားလုပ်ရမယ့်အလုပ်ကို မှန်မှန်ကန်ကန် လုပ်နိုင်မှာ မဟုတ်ပါဘူး။

တစ်နေ့လုံးလိုလို ခင်ဗျားကိုယ်တိုင် သတိမပြုမိလိုက်ဘဲ ဦးကျောက်က ခင်ဗျားရဲ့ မျက်ကန်းပွင့်ထဲကို စက္ကန့်နဲ့အမျှ ဘေးကအရာတွေ ဖြည့်ပေးနေတဲ့ နည်းတူ ခင်ဗျားဟာလည်း ခင်ဗျားမှတ်ဉာဏ်နဲ့ ကြောင်းကျိုးဆင်ခြင်မှုဆိုင်ရာ မျက်ကန်းပွင့်ထဲကို မဟုတ်တဲ့အရာတွေ ဖြည့်ဖြည့်ပေးနေပါတယ်။

ခင်ဗျားသူငယ်ချင်းတစ်ယောက်နဲ့ ရှေးဟောင်းနှောင်းနှောင်းဖြစ်တွေ ပြန်စမြုံ့ ပြန်နေကြတုန်း ခင်ဗျားသူငယ်ချင်းက “မဟုတ်ဘူး .. မဟုတ်ဘူး .. မင်းပြောတာ လွဲနေပြီ” လို့ပြောပြီး ခင်ဗျား ပြောနေတာကို တားဆီးလိုက်တာမျိုး ခင်ဗျားကြုံဖူးပါသလား။ ခင်ဗျားက ခရစ္စမတ်ပါတီညမှာ “ပျောက်ဆုံးခြင်း” ဇာတ်ကားထဲက အတိုင်း ခင်ဗျားလက်မှာ ခြေအိတ်တွေ စွပ်ပြီး သရုပ်ဆောင်ပြခဲ့တဲ့အကြောင်းကို ပြောနေတဲ့အချိန်မှာ ခင်ဗျားသူငယ်ချင်းတွေက အဲ့ဒါ ခရစ္စမတ်ပါတီမှာမဟုတ်ဘူး အိပ်စတာညတုန်းကလို့ ပြောပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျားက လက်ဆောင်ထုပ်တွေ ဖောက်နေတာ မှတ်မိတယ်။ ကြက်ဥနဲ့ အရက်နဲ့ ရောထားတဲ့ ကြက်ဥကစော်တွေ သောက်တာတောင် မှတ်မိသေးတယ်လို့ ပြန်ပြောချိန်မှာ ခင်ဗျားသူငယ်ချင်း တွေက ကြက်ဥကစော်မဟုတ်ဘူး ကြက်ဥတွေသောက်ကြတာ၊ မင်းတစ်ယောက်ထဲသောက်တာမဟုတ်ဘူး၊ ငါတို့အားလုံးသောက်ခဲ့ကြတာလို့ ပြန်ပြောပါလိမ့်မယ်။

ဒါမျိုး ဘယ်လောက်မကြာခဏ ဖြစ်လေ့ရှိတယ်ဆိုတာကို စဉ်းစားကြည့်ပါ။ အထူးသဖြင့် ခင်ဗျားရဲ့ အလွဲအမှားတွေကို အားမနာတမ်း ပြန်ထောက်ပြနိုင်တဲ့သူတွေနဲ့ ဆက်ဆံတဲ့ အခါမျိုးမှာပေါ့။ ခင်ဗျားလုပ်သမျှကိုသာ မှတ်တမ်းတင် ဗီဒီယိုရိုက်ထားနိုင်ခဲ့ရင် ခင်ဗျားတကယ်လုပ်ခဲ့တာတွေနဲ့ ခင်ဗျားမှတ်မိနေတာတွေရဲ့အကြားမှာ တူညီတာသိပ်မရှိလှဘူး ဆိုတာကို ခင်ဗျားသိမြင်နိုင်ပါလိမ့်မယ်။ နေရာတစ်ခုမှာရှိကြတာတွေ ခင်ဗျားရဲ့ခါတ်ပုံတစ်ပုံကို ပြန်တွေ့တဲ့အချိန်မှာ ခင်ဗျားဦးကျောက်က လုံးဝပျက်ပစ်လိုက်ပြီဖြစ်တဲ့ အဲ့ဒီနေရာ အကြောင်းကို ခင်ဗျား ရုတ်တရက် ပြန်အမှတ်ရမိသွားတဲ့ အခိုက်အတန့်လေးတွေအကြောင်း စဉ်းစားကြည့်ပါ။ ခင်ဗျားလုံးဝမမှတ်မိတော့တဲ့ ဒါမှမဟုတ် အလွဲအမှားမှား မှတ်မိ နေတဲ့ ခင်ဗျားရဲ့ ငယ်ဘဝက ဖြစ်ရပ်တွေအကြောင်းကို ခင်ဗျားမိဘတွေက ပြန်ပြောပြတဲ့ အခိုက်အတန့်လေးတွေအကြောင်း စဉ်းစားကြည့်ပါ။ ဒါပေမယ့် ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ထဲမှာတော့ ခင်ဗျားဟာ ဘဝတလျှောက်လုံးက အဖြစ်အပျက်တွေ၊ အတွေ့အကြုံတွေကို ဆက်တိုက်ဆိုသလိုပဲ မှတ်မိနေတယ်လို့ ထင်နေပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျားဘဝရဲ့ ကျောရိုးပုံရိပ်ကြီးကတော့ ရှိနေပေမယ့် အသေးစိတ်အချက်အလက်တွေကတော့ ပျောက်ဆုံးနေပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း အဲ့ဒီ ကျောရိုးပုံရိပ်ကြီးဆိုတာ ကိုယ်တိုင်ကိုက ခင်ဗျားရဲ့ မသိစိတ်နဲ့ အဆက် မပြတ် အချက်အလက်မှားတွေ ဖြည့်သွင်းပေးထားခြင်းခံရတဲ့ အမှားအယွင်းကြီး ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားဘယ်သူလဲ၊ ခင်ဗျားဘာတွေလုပ်ခဲ့သလဲ ဆိုတာနဲ့ ဘာကြောင့် အဲ့ဒါတွေလုပ်ခဲ့သလဲ ဆိုတဲ့ မှတ်ဉာဏ်တွေထဲကို ခင်ဗျားကိုယ်တိုင် ပြုပြင်စီရင် ဖန်တီးထားတဲ့ ထိုးဖောက်တွေ ဖြည့်ထည့်ထားပါတယ်။

ခင်ဗျားဟာ ဒါမျိုး ခပ်များများကို မကြာခဏဆိုသလိုပဲ လုပ်လေ့ရှိပါတယ်။ ဒါကြောင့် ခင်ဗျားရဲ့အတိတ်က ဖြစ်ရပ်တွေအကြောင်း အမှန်ပါလို့ ခင်ဗျားရိုးသားစွာ မှတ်ယူထားတာတွေ ဟာ ဘယ်လောက်အထိ တိကျလိမ့်မလဲဆိုတာ မသေချာပါဘူး။ ခင်ဗျားဟာ ဒီအချိန်မှာ လမ်းထောင့်တစ်နေရာမှာ နှမ်းလျှာထိုင်နေတာမျိုး၊ ကမ္ဘာအနှံ့ ရွက်လွှင့်နေတာမျိုး လုပ်နေရမယ့်အစား ဒီစာတွေကို ဘာကြောင့်လာဖတ်နေတာလဲဆိုတာ ခင်ဗျားမသိပါဘူး။ ခင်ဗျားတစ်ယောက်ယောက်ကို ဘာကြောင့် သွားနှမ်းမနေတာလဲ။ ခင်ဗျားအမေကို ဆိုးဆိုးရွားရွား စကားလုံးတွေနဲ့ ဘာကြောင့် ပြန်ပြောမိတာလဲ။ အဲ့ဒီ လက်ဝဲတော့ တစ်လုံးကို ခင်ဗျား ဘာကြောင့် ဝယ်လိုက်တာလဲ။ အဲ့ဒီလူကို ခင်ဗျား ဘာကြောင့် အလွန်အမင်း စိတ်ဆိုးဒေါသဖြစ်နေတာလဲ။ ခင်ဗျားဘယ်သူလဲဆိုတာနဲ့ ဘာကြောင့်ဒီနေရာကို ရောက်နေတာလဲ ဆိုတာရဲ့ တကယ့်အကြောင်းရင်းမှန်က ဘာလဲ။

အမှတ်မှားလွှင်းခြင်း သဘောတရားကို နားလည်ဖို့ဆိုရင် ကျွန်တော်တို့ဟာ သေသေချာချာ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာပြီး ဂရုတစိုက် လေ့လာဖို့ လိုပါတယ်။ မကြာခဏဆိုသလိုပဲ အဆိုးရွားဆုံး အခြေအနေတွေမှာ တခြားဘယ်လိုကုန် အကြောင်းထူးမလာတော့ဘူးဆိုရင် ဆရာဝန်တွေဟာ လူနာရဲ့ ဦးကျောက်ကို အလယ်တည့်တည့်ကနေ ခွဲချပ်လိုက်တတ်ကြပါတယ်။ အဲဒီမှာ သူတို့ ရှာဖွေတွေ့ရှိတဲ့ အချက်တွေက အလွန်ထူးခြားဆန်းပြားပြီး စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာ ကောင်းပါတယ်။

ခင်ဗျားရဲ့ ဦးကျောက်ဟာ ဘယ်လောက်ကြီးပြီး ဘယ်လိုပိုင်းခြားထားတယ်ဆိုတာ အကြမ်းအားဖြင့် သိနိုင်ဖို့ ခင်ဗျားလက်နှစ်ဖက်ကို ခင်ဗျားရှေ့မှာ ဆန့်ထုပ်ထားပြီး လက်သီးတွေ ဆုပ်ထားလိုက်ပါ။ ပြီးတော့ လက်သီးဆုပ်နှစ်ခုကို အတူပူးပြီး ခင်ဗျားလက်စွပ်ဝတ်ခဲ့ရင် အဲဒီလက်စွပ်က အပေါ်ဖက်မှာ ရှိနေရမယ့် အနေအထားမျိုးနဲ့ ထားလိုက်ပါ။ ခင်ဗျားရဲ့ လက်သီးဆုပ်တစ်ခုဟာ ခင်ဗျားရဲ့ ဦးကျောက်တစ်ခြမ်းကို ကိုယ်စားပြုပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ဦးကျောက်ခြမ်းနှစ်ခုဟာ ကောပက်စ် ကယ်လိုဆမ် လို့ခေါ်တဲ့ အင်မတန်သိပ်သည်းတဲ့ အာရုံကြောမျှင်လေးတွေက တဆင့် တစ်ခြမ်းနဲ့ တစ်ခြမ်း ဆက်သွယ်မှုပြုကြပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ လက်သီးဆုပ်နှစ်ခုထဲမှာ ချည်မျှင်လုံးကြီးတစ်လုံးစီ ကိုင်ထားတယ်လို့ စိတ်ကူးကြည့်ပါ။ အဲဒီချည်မျှင်လုံးက ခင်ဗျားရဲ့ ကောပက်စ် ကယ်လိုဆမ် ပါပဲ။ ကောပက်စ် ကယ်လိုဆမ်ကို ခွဲစိတ်ကုသ (ဝက်ရှူးပြန်ရောဂါက အင်မတန် အခြေအနေဆိုးလာပြီး ဘယ်လို ဆေးဝါး နဲ့မှ သက်သာပျောက်ကင်းအောင်နဲ့ ပုံမှန်အခြေအနေ ပြန်ရောက်အောင် မလုပ်နိုင်တော့တဲ့အခါ ဒီလို ခွဲစိတ်ကုသလေ့ရှိပါတယ်) တဲ့အခါမှာ အဲဒီ ချည်မျှင်လုံးကို ဖြတ်ပစ်လိုက်ရပါ တယ်။ လူနာ ပုံမှန်အခြေအနေနဲ့ အတတ်နိုင်ဆုံး အသက်ဆက်ရှင်နေအောင်အတွက် ဦးကျောက်ခြမ်းနှစ်ခုကို ဂရုတစိုက်နဲ့ အဆက်အသွယ်ဖြတ်တောက်ပစ်လိုက်ရပါတယ်။

ဦးကျောက်နှစ်ခြမ်းကို အဆက်အသွယ်ဖြတ်ထားတဲ့လူနာတွေက အပြင်ကကြည့်ရင်တော့ ပုံမှန်လိုပါပဲ။ လုပ်နိုင်ကိုင်နိုင် ရှိပါတယ်။ အခြားသူတွေနဲ့ စကားအပြန်အလှန် ပြောဆို နိုင်ပါတယ်။ အဲသလို ဦးကျောက်အဆက်အသွယ်ဖြတ်ထားတဲ့ လူနာတွေရဲ့ အကူအညီနဲ့ ပိုပြီးနက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း လေ့လာခွင့်ရခဲ့တဲ့ သုတေသနသမားတွေကတော့ ဦးကျောက် နှစ်ခြမ်းကို ခွဲခြားထားခြင်းရဲ့ အားသာချက်နဲ့ အားနည်းချက်တွေကို ရှာဖွေတွေ့ရှိခဲ့ပါတယ်။ (၁၉၅၀) နှစ်တွေကတည်းက အဲဒီလိုလူနာတွေကို လေ့လာခဲ့ရာမှာ ဦးကျောက်ဟာ ဘယ်လို အလုပ်လုပ်နေသလဲဆိုတဲ့ အချက် အတော်များများကို သိရှိခဲ့ကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အခုခေါင်းစဉ်နဲ့ သက်ဆိုင်မှုအရှိဆုံး တွေ့ရှိချက်ကတော့ ဒီလူနာတွေဟာ ဘယ်လောက် မြန်မြန်နဲ့ ချောချောမွေ့မွေ့ လုံးဝမဟုတ်တဲ့ မုသားဇာတ်လမ်းတွေကို ဖန်တီးနိုင်သလဲဆိုတဲ့အချက်နဲ့ အဲဒါတွေကို နောက်ပိုင်းမှာ တကယ့်အဖြစ်အပျက်တွေပါလို့ ဘယ်လောက်တောင် ခိုင်ခိုင်မြဲမြဲ မှတ်ယူသွားသလဲ ဆိုတဲ့အချက်တွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအချက်ကို ဦးကျောက်နှစ်ခြမ်း အဆက်အသွယ်ဖြတ်တောက်မှုကြောင့် ဖြစ်သော အမှတ်မှားလွှင်းခြင်းလို့ ခေါ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ခင်ဗျားဟာ အမှတ်မှားလွှင်းခြင်းအတွက် ဦးကျောက်နှစ်ခြမ်းကို အဆက်အသွယ်ဖြတ်တောက်ထားစရာမလိုပါဘူး။

ခင်ဗျားဟာ ဦးကျောက်တစ်ခုတည်းရှိတဲ့ တစ်ဦးတည်းသောသူလို့ ခံစားမိနေပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမယ့် နည်းလမ်းပေါင်းများစွာနဲ့ ခင်ဗျားဟာ နှစ်ခုနှစ်ယောက် ဖြစ်နေလေ့ရှိပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ အတွေးတွေ၊ မှတ်ဉာဏ်တွေနဲ့ စိတ်ခံစားမှုတွေဟာ ဦးကျောက်တစ်ခုလုံးမှာ ပျံ့နှံ့တည်ရှိနေပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း အချို့သော အလုပ်တွေမှာ ဦးကျောက်တစ်ခြမ်းဟာ အခြားတစ်ခြမ်းထက် ပိုပြီး ကောင်းကောင်းလုပ်ဆောင်နိုင်ပါတယ်။ ဥပမာအားဖြင့် ဘာသာစကားပိုင်းဟာ ပုံမှန်အနေနဲ့ ဦးကျောက်ရဲ့ ဘယ်ခြမ်းက ကိုင်တွယ်လုပ်ဆောင်တဲ့ အလုပ် ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် နောက်ပိုင်းမှာ နောက်တစ်ခြမ်းဆီကို ပြန်ကန်လာပြီး ဦးကျောက်ခြမ်းနှစ်ခုအကြား အပြန်အလှန်ကူးလူးပြီး လုပ်ဆောင်ကြပါတယ်။ လူတစ်ယောက်ရဲ့ ဦးကျောက်ခြမ်းနှစ်ခုအကြား အဆက်အသွယ် ဖြတ်တောက်လိုက်တဲ့ အခါမှာတော့ ထူးဆန်းတာတွေ ဖြစ်လာပြီး ဒီလို ဦးကျောက်ခြမ်းနှစ်ခုအကြား အပြန်အလှန်ကူးလူးတာတွေ လုပ်လို့မရ ဖြစ်ကုန်ပါတယ်။

စနစ်တကျ မှန်ကန်မှုရှိတဲ့ ကယ်လီဖိုးနီးယားတက္ကသိုလ်က စိတ်ပညာရှင် မိုက်ကယ် ဂါဇနီဂါဟာ ဒီအကြောင်းကို လေ့လာခဲ့တဲ့ ရှေးဦးသုတေသီတွေထဲက တစ်ယောက်ဖြစ်ပါ တယ်။ သူဟာ ရော်ဂျာ စပယ်ရီနဲ့အတူ ဦးကျောက်နှစ်ခြမ်း အဆက်အသွယ်ဖြတ်တောက်ထားတဲ့ လူနာတွေကို လေ့လာမှုပြုခဲ့ပါတယ်။ စမ်းသပ်ချက်တစ်ခုမှာ စမ်းသပ်ခံဟာ ကွန်ပျူတာ မျက်နှာပြင်အလယ်မှာပေါ်နေတဲ့ ကြက်ခြေခတ်တစ်ခုကို စူးစိုက်ကြည့်နေရပါတယ်။ အဲဒီနောက်မှာ "ကုန်တင်ကား" ဆိုတာလိုမျိုး စာလုံးတွေဟာ ဘယ်ဖက်ခြမ်းမှာ ဖျပ်ခနဲ ဖျပ်ခနဲ ပေါ်လာပါတယ်။ အဲဒီနောက်မှာ သူတို့ ဘာမြင်သလဲဆိုတာကို မေးပါတယ်။ ဦးကျောက်နှစ်ခြမ်း အဆက်အသွယ် ဖြတ်တောက်ထားခြင်း မခံရတဲ့ အစမ်းသပ်ခံ တွေက ကုန်တင်ကား လို့ဖြေနိုင်ခဲ့ပါတယ်။ ဦးကျောက်နှစ်ခြမ်းအကြား အဆက်အသွယ် ဖြတ်တောက်ခံထားရတဲ့ အစမ်းသပ်ခံတွေကတော့ သူတို့ ဘာမှ မမြင်ခဲ့ပါဘူးလို့ ပြောကြ ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် သူတို့ မြင်ခဲ့တဲ့အရာကို သူတို့ရဲ့ ဘယ်ဖက်လက်နဲ့ ဆွဲပြပါလို့ ခိုင်းတဲ့အခါမှာတော့ ကုန်တင်ကားပုံကို ဆွဲပြနိုင်ကြပါတယ်။

တော်တော်လေး ထူးဆန်းပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ညာဖက်လက်ဟာ ခင်ဗျားဦးကျောက်ဘယ်ခြမ်းရဲ့ ထိန်းချုပ်မှုအောက်မှာရှိနေတာဖြစ်ပြီး ခင်ဗျားရဲ့ ဘယ်ဖက်လက်ကတော့ ခင်ဗျား ဦးကျောက် ညာခြမ်းရဲ့ ထိန်းချုပ်ခံ ဖြစ်ပါတယ်။ ဘယ်ဖက်မျက်လုံးနဲ့ မြင်လိုက်တဲ့ အရာတွေဟာ ဦးခေါင်းခွံထဲမှာ ထောင့်ဖြတ်ဖြတ်ပြီး ညာဖက်ဦးကျောက်ခြမ်းထဲကို သွားတာဖြစ်ပါ တယ်။ ညာဖက်မျက်လုံးနဲ့ မြင်လိုက်ရတဲ့အရာတွေကလည်း အလားတူ ထောင့်ဖြတ်သွားပါတယ်။ ဦးကျောက်ခြမ်းနှစ်ခုကို အဆက်အသွယ်ဖြတ်လိုက်တဲ့အခါမှာတော့ အဲသလိုမျိုး အာရုံကြောတွေကတဆင့် ဟိုဖက်ဒီဖက် ပို့တာမျိုး လုပ်လို့မရတော့ပါဘူး။

ပုံမှန်အခြေအနေမှာတော့ ဒါဟာ ပြဿနာမဟုတ်ပါဘူး။ ဘာကြောင့်လဲဆိုရင် ဦးကျောက်တစ်ဖက်ခြမ်းက မှတ်ယူမှုတွေနဲ့ စဉ်းစားတွေးတောမှုတွေဟာ အခြားတစ်ဖက်ခြမ်းကို ထုတ်လွှတ်နိုင်လို့ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဦးကျောက်ခြမ်းနှစ်ခု အဆက်အသွယ် ဖြတ်တောက်ခံထားရတဲ့ လူနာတွေဟာ သိပ္ပံပညာရှင်က သူတို့ရဲ့ ဘယ်ခြမ်းအမြင်လွှာကို ရုပ်ပုံတွေ ပြတဲ့အခါမှာတော့ ဘာပုံလဲဆိုတာ မပြောနိုင်တော့ပါဘူး။ ဘာသာစကားဌာနချုပ်က အခြားတစ်ဖက်ခြမ်းမှာ ဖြစ်နေပြီး ပုံကွဲကျတော့ ဒီဖက်အခြမ်းကနေ လုပ်ငန်း လုပ်ဆောင်နေလို့ ဖြစ်ပါတယ်။ စကားလုံးတွေကို အသုံးပြုရတာနဲ့ ပါးစပ်ဆီကို အဲဒီစကားလုံးတွေကို ပို့လွှတ်ပေးရတဲ့ ဦးကျောက်ရဲ့ အစိတ်အပိုင်းဟာ သူမြင်လိုက်တာဟာ ဘာလဲဆိုတာ ပြောဖို့ကို ခဲတံကိုကိုင်ထားရတဲ့ အလုပ်ကို လုပ်နေရတဲ့ ဦးကျောက်ရဲ့ တခြားဖက်ခြမ်းဆီရောက်အောင် အဲဒီစကားလုံးကို မပို့ပေးနိုင်တော့ပါဘူး။ ဒါပေမယ့် ပုံဆွဲတဲ့ အပိုင်းကကျတော့ ဒီဖက်ခြမ်းမှာပဲ

ရှိတာဖြစ်တဲ့အတွက် မြင်တဲ့ပုံကို ဆွဲပြနိုင်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဆွဲလိုက်တဲ့ပုံ ပေါ်လာတဲ့အခါမှာကျမှသာ ဦးကျောက်နှစ်ခြမ်း အဆက်အသွယ် ဖြတ်တောက်ခံထားရတဲ့ လူနာဟာ "အိုး .. ကုန်တင်ကား တစ်စီးပဲ" ဆိုတာမျိုး ပြောနိုင်သွားတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ကောပက်စ် ကယ်လိုဆမ်မှာသာ ပုံမှန်ဖြစ်လေ့ရှိတဲ့ ဆက်သွယ်မှု ပုံစံကို စာရွက်ပေါ်မှာ မြင်သာအောင် ပုံဖော်ကြည့်လိုက်တာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒါဟာ ဦးကျောက်ခြမ်းနှစ်ခု အဆက်အသွယ် ဖြတ်တောက်ခံထားရတဲ့ လူနာတွေမှာ ဖြစ်လေ့ရှိတဲ့ အချက်တွေဖြစ်ပါတယ်။ အလားတူ တူညီတဲ့အဖြစ်အပျက်တွေဟာ ခင်ဗျား ခေါင်းထဲမှာလည်း ဖြစ်ပွားနေပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ဦးကျောက်ထဲမှာလည်း အတွေးတွေကို စကားလုံးတွေအဖြစ်ပြောင်းလဲဖို့နဲ့ အဲ့ဒီစကားလုံးတွေကို ပါးစပ်ဆီပို့ပေးဖို့ တာဝန်ယူထား တဲ့ အစိတ်အပိုင်းတွေ ရှိပါတယ်။ တစ်နေ့လုံးလိုလိုပဲ ခင်ဗျားကိုယ်တိုင် မသိဘဲနဲ့ကို ခင်ဗျားရဲ့ ဦးကျောက်ညာခြမ်းထဲမှာထဲမှာ ဖြစ်ပျက်နေတဲ့ ကိစ္စရပ်တွေဟာ ဘယ်ဖက်ခြမ်းထဲကို ဆက်သွယ်ပေးပို့နေတာဖြစ်ပါတယ်။ ဇီဝဗေဒ အဆင့်မှာတော့ ဒါဟာ အမှတ်မှားယွင်းခြင်းရဲ့ အဓိက အရင်းအမြစ်ပါပဲ။ ပြီးတော့ ဒါကို ဓါတ်ခွဲခန်းထဲမှာလည်း သရုပ်ပြနိုင်ပါတယ်။

ဦးကျောက်နှစ်ခြမ်း အဆက်အသွယ်ဖြတ်ထားတဲ့သူတွေကို "ခေါင်းလောင်း" ဆိုတဲ့ စကားလုံးမျိုးတွေကို ဘယ်ဖက်ကနေနဲ့ "ဂီတ" ဆိုတဲ့ စကားလုံးကို ညာဖက်ကနေ ပြပြီး တန်းစီထားတဲ့ ဓါတ်ပုံ လေးပုံထဲကနေ သူတို့ ညာဖက်လက်နဲ့ သူတို့မြင်တာတွေကို ထောက်ပြပါလို့ ခိုင်းလိုက်တဲ့အခါမှာ သူတို့ဟာ ခေါင်းလောင်းပုံကို ထောက်ပြကြပါတယ်။ သူတို့ဟာ အခြား ဂီတနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ပုံတွေဖြစ်တဲ့ ဒရမ်တွေ၊ အော်ဂင်တွေနဲ့ ထရမ်းပက်ပုံတွေကိုတော့ လျှစ်လျူရှုပြီး မထောက်ပြကြပါဘူး။ ဒီခေါင်းလောင်းပုံကို ဘာဖြစ်လို့ ထောက်ပြကြတာလဲလို့ မေးလိုက်တဲ့အခါမှာ အမှတ်မှားယွင်းခြင်းအကြောင်း အံ့သြဖွယ်ရာသိရှိလာရတဲ့ အခိုက်အတန့်တွေ ဖြစ်လာပါတယ်။ ဦးကျောက်ခြမ်းနှစ်ခု အဆက်အသွယ် ဖြတ်တောက်ခံရတဲ့ လူနာ တစ်ယောက်က ဘာကြောင့်ခေါင်းလောင်းပုံကို ရွေးချယ်ရတာလဲဆိုတော့ သူနောက်ဆုံး ကြားခဲ့ရတဲ့ ဂီတသံဟာ ကောလိပ်ကျောင်းမျှော်စင်က ထိုးတဲ့ ခေါင်းလောင်းသံ ဖြစ်လို့ပါပဲ လို့ ပြောခဲ့ပါတယ်။ ဘယ်ဖက်မျက်လုံးက ခေါင်းလောင်းပုံတစ်ခုကို မြင်ခဲ့ပါတယ်။ ပြီးတော့ အဲ့ဒါကို ရွေးချယ်ဖို့ ညာလက်ကို ပြောလိုက်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ညာဖက်ခြမ်းကတော့ ဂီတဆိုတဲ့ စာလုံးကို မြင်ခဲ့ပြီး အခြားပုံသုံးပုံကို လျှစ်လျူရှုဖို့အတွက် ဆက်စပ်တဲ့ မဟုတ်မက ထိုးဇာတ်တစ်ခုကို ဖန်တီးလိုက်ပါတော့တယ်။

စကားပြောဖို့ကို တာဝန်ယူထားတဲ့ ဦးကျောက်ခြမ်းဟာ တခြားတစ်ဖက်ခြမ်းက ခေါင်းလောင်းတစ်ခု မြင်ခဲ့တာကို တွေ့ပေမယ့် ခေါင်းလောင်းလို့ ပြောရမယ့်အစား မပြောဘဲ ဘာရယ်ကြောင့်မှန်းမသိ အကြောင်းပြချက်တစ်ခုပြပြီး ထိုးဇာတ်တစ်ခု ဖန်တီးလိုက်ပါတယ်။ ညခြမ်းဟာ ပိုပြီးတုန်းပါတယ်။ ဒါကြောင့်သူဟာ အမှတ်မှားယွင်းမှုနဲ့ပဲ ရှေ့ဆက်သွားနေ ပါတယ်။ လူနာတွေဟာ လိမ်နေကြတာမဟုတ်ပါဘူး။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ သူတို့ဟာ အဲ့သလိုမျိုး တကယ်ဖြစ်ခဲ့တာလို့ကို ယုံကြည်ပြီး ပြောနေတာကြောင့်ပါ။ သူတို့ဟာ သူတို့ကိုယ်သူတို့ပဲ ပြန်လိမ်ညာခဲ့တာဖြစ်ပြီး အဲ့သလိုမျိုး ဘာကြောင့်လုပ်ရတာလဲဆိုတာကို သုတေသနသမားတွေ နားမလည်ခဲ့ပါဘူး။ သူတို့ဟာ အဲ့သလို မဟုတ်တာတွေ ပြောနေချိန်မှာ စိတ်ရှုပ်ထွေးတာ၊ တုံ့ဆိုင်းတာတွေ မရှိပါဘူး။ သူတို့ အမှန်အတိုင်းပြောနေတာလို့ပဲ ယုံကြည်နေကြတာပါ။ ခင်ဗျားတစ်ခုခု မြင်ပြီး ပြန်ပြောပြနေတာနဲ့ ခြားနားတဲ့ ခံစားမှုမျိုး သူတို့မှာ မရှိပါဘူး။

စမ်းသပ်ချက်တစ်ခုမှာဆိုရင် ဦးကျောက်နှစ်ခြမ်း ဆက်သွယ်မှုဖြတ်ထားတဲ့ လူတစ်ယောက်ကို ညာခြမ်းကသာ မြင်နိုင်မယ့် အလုပ်တစ်ခုကို လုပ်ခိုင်းလိုက်တဲ့အခါမှာ ဘယ်ခြမ်းက တဖန် အကြောင်းရင်းကို သူသိနေသလိုလိုနဲ့ ရှင်းပြပြနိုင်ပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံကို "လမ်းလျှောက်ပါ" ဆိုတဲ့ စာလုံးကို ပြထားပါတယ်။ သူ မတ်တပ်ထရပ်လိုက်ပါတယ်။ သုတေသန သမားက ဘာကြောင့် မတ်တပ်ထရပ်တာလဲလို့ မေးတဲ့အခါမှာ အစမ်းသပ်ခံက "ရေသွားသောက်ဖို့ လိုအပ်လို့ပါ" လို့ ဖြေပါတယ်။ နောက်စမ်းသပ်ချက် တစ်ခုမှာတော့ ကြမ်းရမ်းတဲ့ မြင်ကွင်းတစ်ခုကို ညာခြမ်းကိုပဲ မြင်အောင် ပြထားပါတယ်။ အဲ့ဒီအခါမှာ အစမ်းသပ်ခံက သူ စိတ်ရှုပ်ထွေးနေတယ်၊ နေရထိုင်ရတာ မအီမသာ ဖြစ်နေတယ် ဒါဟာ အခန်းပြင်ဆင် ဖွဲ့စည်းထားတဲ့ ပုံစံကြောင့် ဖြစ်တယ်လို့ ပြောပါတယ်။ ပိုမိုနက်ရှိုင်းတဲ့နေရာမှာရှိတဲ့ စိတ်ခံစားမှုကို ထိန်းချုပ်တဲ့ အပိုင်းကတော့ ဦးကျောက်နှစ်ခြမ်းစလုံးကို ဆက်သွယ်ပြောကြားနိုင် နေတုန်းပါ။ ဒါပေမယ့် ဦးကျောက်ဘယ်ခြမ်းမှာပဲ စိတ်ထဲပေါ်လာတဲ့ဟာတွေကို ရှင်းပြနိုင်တဲ့စွမ်းရည် ရှိတာပါ။ ဒီလို ဦးကျောက်နှစ်ခြမ်းကို အဆက်အသွယ်ဖြတ်တောက် ထားတဲ့အတွက်ကြောင့် အမှတ်မှားယွင်းမှု ဖြစ်တာကို နှစ်ပေါင်းများစွာမှာ အကြိမ်ပေါင်းများစွာ သရုပ်ပြခဲ့ကြပြီး ဖြစ်ပါတယ်။ ညာဖက်ခြမ်းက လုပ်နေတဲ့ အရာတစ်ခုခုကို ဘာကြောင့် လုပ်နေတာလဲဆိုတာ ရှင်းပြပေးဖို့ ဘယ်ခြမ်းကို ဖိအားပေးလိုက်တဲ့ အခါမှာ ဘယ်ခြမ်းဟာ နှစ်ခြမ်းစလုံးအတွက် ထိုးဇာတ်တစ်ခု ဖန်တီးလိုက်ပြီး အဲ့ဒီထိုးဇာတ် ကိုလည်း နှစ်ခြမ်းစလုံးက လက်ခံလိုက်ကြပါတယ်။

ခင်ဗျားဦးကျောက်ကလည်း အဲ့ဒီပုံစံအတိုင်း အလုပ်လုပ်နေတာ ဖြစ်ပေမယ့် ခင်ဗျားမှာ ဦးကျောက်ခြမ်းနှစ်ခုအကြား အပြန်အလှန် ဆက်သွယ်မှု ရှိနေတဲ့အတွက် မှားယွင်းမှတ်ယူ မှုတွေ ဖြစ်ပွားမှုမှာ ခုသာခံသာ ရှိနေတာဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း ခင်ဗျားဦးကျောက်ဟာ အချိန်ကြာလာတာနဲ့ အမျှ အဲ့သလို မှားယွင်းမှတ်ယူမှုတွေ ဖြစ်လာနိုင်တာပါပဲ။ စိတ်ပညာရှင် အလက်ဇန်းဒါး လူရီးယားက သိစိတ်နဲ့ ကခုန်ခြင်းကို နှိုင်းယှဉ်ပြခဲ့ပြီး ကနေတဲ့ တလျှောက်မှာ ဦးကျောက်ရဲ့ ဘယ်ခြမ်းက ဦးဆောင်သွားတယ်ဆိုတာ ရှင်းပြခဲ့ပါတယ်။ ကခုန်နေစဉ်မှာ ဘယ်ခြမ်းက အများဆုံး စကားပြောနေရတာဖြစ်တဲ့အတွက် ရှင်းပြချက်တွေကိုလည်း သူကပဲ လုပ်နေရပါတယ်။ ဦးကျောက်နှစ်ခြမ်း အဆက်အသွယ်ဖြတ်တောက် ထားတဲ့ သူတွေနဲ့ ရှင်းပြတဲ့ပုံစံက အတော်သိသာလွန်းပြီး ခင်ဗျားလုပ်တာတွေအားလုံးအတွက် ထိုးဇာတ်တွေခင်ဗျား ဖန်တီးနိုင်မယ့် အလားအလာနဲ့ အဲ့ဒီထိုးဇာတ်တွေကို နောက်ပိုင်းမှာ ခင်ဗျားဘယ်လို ယုံကြည်သွားမလဲဆိုတာကို အကျယ်ချဲ့ ရှင်းပြထားတဲ့ ပုံစံတစ်ခုအဖြစ် ရှိနေပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ သဘာဝအရကို အမှတ်မှားယွင်းတတ်တဲ့ သတ္တဝါ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားလုပ်သမျှတွေရဲ့ ရည်ရွယ်ချက်နဲ့ ခင်ဗျားဘဝအပေါ် သက်ရောက်နေတဲ့ အရာတွေရဲ့ အကြောင်းရင်းကို ခင်ဗျားကိုယ်ခင်ဗျား အမြဲတမ်း ရှင်းပြနေလေ့ ရှိပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားအဖြေရှာမရတဲ့ ကိစ္စတွေဆိုရင် ခင်ဗျားကိုယ်တိုင် မသိလိုက်ဘဲနဲ့ကို ထိုးဇာတ်တွေ ဖန်တီးပစ်လိုက်ပါတယ်။ အချိန်တွေကြာလာတဲ့အခါမှာ ဒီရှင်းပြချက်တွေက ခင်ဗျားဘယ်သူလဲဆိုတာနဲ့ ကမ္ဘာလောကကြီးမှာ ခင်ဗျားရဲ့နေရာက ဘယ်နေရာလဲဆိုတာကို သတ်မှတ်တဲ့ အရာတွေ ဖြစ်လာပါတယ်။ အဲ့ဒါတွေဟာ ခင်ဗျားရဲ့ အတ္တဘာဝတွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

အာရုံကြော သိပ္ပံပညာရှင် ဦး အက်စ် ရာမာချန်ဒရန်းဟာ တစ်ခါတုန်းက ဦးကျောက်ခြမ်းနှစ်ခုအကြား အဆက်အသွယ်ဖြတ်တောက်ထားတဲ့ လူနာတစ်ယောက်နဲ့ ကြုံခဲ့ဖူးပါတယ်။ အဲဒီလူနာရဲ့ ဘယ်ဖက်ခြမ်းက ဘုရားသခင်အပေါ်မှာ ယုံကြည်မှု ရှိနေပါတယ်။ ဒါပေမယ့် သူ့ရဲ့ ညာဖက်ခြမ်းကတော့ ဘာသာမဲ့တစ်ယောက်ပါ။ အဓိကအားဖြင့်တော့ လူ့ခန္ဓာကိုယ် တစ်ခုအတွင်းမှာ လူနာတစ်ယောက်ရှိနေသလိုမျိုး အတ္တဘာဝ နှစ်ခု ရှိနေတာပါ။ ခင်ဗျားရဲ့ ကိုယ့်အတ္တဘာဝအပေါ် ခံစားနိုင်မှုဟာ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအားဖြင့် ကြေးမုံအာရုံကြောတွေရဲ့ လုပ်ဆောင်ချက်တွေ ဖြစ်တယ်လို့ ရာမာချန်ဒရန်းက ယုံကြည်ယူဆပါတယ်။ တစ်ယောက်ယောက် ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် နာကျင်အောင်လုပ်နေတာ ဒါမှမဟုတ် ငိုနေတာတွေ၊ သူ့လက်သူ ကုတ်ခြစ်နေတာ ဒါမှမဟုတ် ရယ်မောနေတာကို ခင်ဗျားမြင်တဲ့အချိန်တွေမှာ ဒီ ရှုပ်ထွေးစွာပြန်ကျနေတဲ့ ဦးကျောက်ဆဲလ်တွေဟာ လောင်ကျွမ်းလေ့ရှိပါတယ်။ အဲဒါက ခင်ဗျားကို အခြားသူနေရာက ဝင်ခံစားတတ်တဲ့ စိတ်ကို ဖြစ်စေပြီး ခင်ဗျားဟာ သူ့ရဲ့နာကျင် ယားယံမှုတွေကို ကိုယ်တိုင်ဝင်ခံစားလုနီး ဖြစ်လာတတ်ပါတယ်။ ကြေးမုံအာရုံကြောတွေ ဟာ ခင်ဗျားကို ကိုယ်ချင်းစာနာခံစားစိတ်ကို ဖြစ်စေပြီး ခင်ဗျားရဲ့ သင်ယူမှုမှာ ကူညီထောက်ပံ့ပေးပါတယ်။ လတ်တလောနှစ်တွေမှာ အကြီးမားဆုံးတွေရှိမှုတွေထဲက တစ်ခုကတော့ ခင်ဗျားတစ်ခုခု လုပ်တိုင်းမှာ ကြေးမုံအာရုံကြောတွေ လောင်ကျွမ်းကြတယ် ဆိုတဲ့အချက်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါက ခင်ဗျားရဲ့ ဦးကျောက်ဟာ ခင်ဗျားကို အပြင်လူတစ်ယောက်အနေနဲ့ လေ့လာမှုတွေလုပ်နေတယ်ဆိုတဲ့ သဘောဖြစ်ပါတယ်။

ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားကိုယ်ခင်ဗျား ပြန်ပြောထားတဲ့ ဇာတ်လမ်းတစ်ပုဒ်ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ပြန်ဆန်းစစ်ပါတယ်။ ပြီးတော့ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ယုံကြည်မှု ရှိစွာနဲ့ပဲ ခင်ဗျားဘဝရဲ့ သမိုင်းကြောင်းကို အဲဒီအထဲမှာပါဝင်တဲ့ ဇာတ်ကောင်တွေ၊ အခြေအနေတွေနဲ့အတူ ပြန်ကြည့်မြင်ပါတယ်။ အဲဒီနောက်မှာတော့ ခင်ဗျားကိုယ်ခင်ဗျား အဓိက ဇာတ်ဆောင်နေရာမှာထားပြီး ခင်ဗျားဘယ်သူလဲဆိုတဲ့ ဇာတ်လမ်းကို ဖန်တီးပစ်လိုက်ပါတော့တယ်။ အဲသလိုဇာတ်လမ်းတွေဟာ ကြီးကျယ်ခမ်းနား လှပပြီး ခင်ဗျားကိုယ်တိုင် သိရှိခြင်း မရှိဘဲ ဖွဲ့စည်းလိုက်တဲ့ အမှတ်မှားယွင်းမှုတွေ ဖြစ်ပါတယ်။

ခင်ဗျားနေ့စဉ်ဘဝကို ဖြတ်သန်းနေတဲ့အချိန်မှာ ခင်ဗျားဟာ ဖြစ်နိုင်တဲ့ အနာဂတ်ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ကို စိတ်ကူးယဉ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားအာရုံခံစားနိုင်စွမ်းရဲ့ ပြင်ပမှာရှိတဲ့ အခြေအနေ တွေကို စိတ်ကူးယဉ်ပါတယ်။ သတင်းဆောင်းပါးတွေနဲ့ သုတစာအုပ်တွေကို ခင်ဗျားဖတ်တဲ့အချိန်မှာ တကယ်ဖြစ်ပျက်ခဲ့တဲ့အရာတွေထက်ပိုတဲ့ စိတ်ကူးယဉ်ဇာတ်လမ်းတွေကိုပါ ခင်ဗျား ဖန်တီးလိုက်မိတတ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားအတိတ်အကြောင်း ပြန်စဉ်းစားတဲ့အခါမှာတော့ အဲသလို ဇာတ်လမ်းမျိုးကို ချက်ချင်း အလျင်အမြန် ဖန်တီးပါတယ်။ အဲဒီဇာတ်လမ်းထဲ မှာ အမှန်တရားက တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းပါဝင်ပြီး တစ်ပိုင်းကတော့ ဖြစ်ခဲ့တယ်လို့ ခင်ဗျားယုံကြည်ယူဆနေတဲ့ အသေးစိတ် ထိုးဇာတ်တွေဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ကမ္ဘာအနှံ့ကို ရွက်လွှင့် ခဲ့ပြီး အဲဒီခရီးစဉ်အကြောင်း လိမ်လည်ပြီး အသေးစိတ်ပြန်ပြောပြရမယ်ဆိုရင် ခင်ဗျားဟာ ပါရီကနေ အိန္ဒိယအထိ၊ ကမ္ဘောဒီးယားကနေ ကန်းဆက်အထိ သွားခဲ့တဲ့ ခရီးစဉ် အကြောင်းကို လိမ်လည်ဖို့ အသေးစိတ်စိတ်ကူးအတွက်ချရာဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဒါဟာ လိမ်ပြောဖို့ စီစဉ်နေတာနဲ့ ခင်ဗျားဟာ ဒီခရီးကို တကယ်သွားခဲ့တာ မဟုတ်ဘူးဆိုတာ ကို ခင်ဗျားသိနေပါတယ်။ ဝေဒနာရှင်တွေဟာ သူတို့ရဲ့ အမှတ်မှားယွင်းမှုတွေကို ပြန်မစိစစ်နိုင်လောက်အောင်အထိ ပြင်းထန်တဲ့ ဦးကျောက်ပျက်စီးမှု တွေရှိပါတယ်။

- ကော့ဆာကော့စ် ဆင်ဒရုန်း ဖြစ်နေတဲ့ လူနာတွေဟာ သူတို့ပတ်ဝန်းကျင်မှာ လတ်တလော ဖြစ်ပွားခဲ့တာတွေကို မေ့သွားတတ်ပေမယ့် သူတို့ရဲ့ အတိတ်ဖြစ်ရပ်တွေကို တော့ မှတ်မိကြပါတယ်။ အဲဒီတော့ သူတို့ဟာ လတ်တလောဖြစ်သွားခဲ့တဲ့ အဖြစ်အပျက်တွေနေရာမှာ ထိုးဇာတ်တွေဖန်တီးထည့်သွင်းကြပြီး အမှတ်မှားယွင်းမှုတွေ ပြုကြပါတယ်။ လွန်ခဲ့တဲ့ ရက်သတ္တပတ် အနည်းငယ်တုန်းက ခင်ဗျားဘာတွေလုပ်နေခဲ့သလဲလို့ ကော့ဆာကော့စ် ဆင်ဒရုန်း ဖြစ်နေတဲ့ လူနာတစ်ဦးကို မေးကြည့်မယ် ဆိုရင် သူက ကျွန်တော် ဆေးရုံရဲ့ ကားဂိုထောင်မှာ အလုပ်လုပ်နေပါတယ်လို့ ဖြေပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမယ့် တကယ်တမ်းက သူဟာ အဲဒီ ရက်တွေအတွင်းက အဲဒီဆေးရုံ မှာ ဆေးကုသမှု ခံယူနေတာ ဖြစ်ပါတယ်။
- အန်နီဆိုဂန်းဆီးယား ဝေဒနာခံစားနေရသူတွေဟာ အကြောသေနေပြီး အဲဒါကို ဝန်မခံတတ်ကြပါဘူး။ သူတို့ဟာ သူတို့ရဲ့ ဆရာဝန်တွေနဲ့ သူတို့ချစ်ခင်မြတ်နိုးတဲ့ သူတွေက သူတို့ရဲ့ မလုပ်နိုင်တဲ့လက်ဆီကို သကြားလုံးလေးတွေလှမ်းပေးတဲ့အခါမှာ သူတို့မှာ ဆိုးရွားတဲ့ အဆင်ယောင်ရောဂါရှိတယ် ဒါမှမဟုတ် သူတို့ရဲ့ ကိုယ်အလေးချိန်ကို စောင့်ကြည့်ဖို့လိုတယ် ဆိုပြီး ပြောတတ်ကြပါတယ်။ သူတို့လိမ်နေတာဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် သူတို့လိမ်နေလို့ လိမ်နေမိမှန်း မသိကြပါဘူး။ လှည့်ပျားမှုက အတွင်းမှာပဲ တိုက်ရိုက်ဖြစ်ပွားနေလို့ ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ဟာ ထိုးဇာတ်တွေကို ရိုးရိုးသားသားပဲ ယုံကြည်မိနေကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။
- ကပ်ဂရက်စ် ထင်ယောင်ထင်မှားမှု ဖြစ်နေတဲ့သူတွေက သူတို့ရဲ့ မိတ်ဆွေတွေနဲ့ မိသားစုဝင်တွေနေရာမှာ အခြားသူတွေက အစားထိုးဝင်ရောက် ဟန်ဆောင်နေကြ တယ်လို့ ယုံကြည်နေကြပါတယ်။ ကိုယ်သိတဲ့လူတစ်ယောက်ကို တွေ့မြင်တဲ့အချိန်မှာ တုန်ပြန်စိတ်လှုပ်ရှားမှု ဖြစ်စေတဲ့ ဦးကျောက်ရဲ့ အစိတ်အပိုင်းက ကောင်းကောင်း အလုပ်မလုပ်တော့ဘဲ မှားယွင်းသိမှတ်နေကြလို့ ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ဟာ သူတို့ချစ်ခင်မြတ်နိုးတဲ့သူတွေကို မှတ်တော့မှတ်မိကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ချစ်ခင်မြတ်နိုးတဲ့ ခံစားမှုလေးက ဖြစ်မလာပါဘူး။ ဒါကြောင့် အဲသလို ဖြစ်နေတဲ့ အခြေအနေကို ရှင်းပြဖို့ရာအတွက် သူတို့ရဲ့ မှားယွင်းမှတ်သားမှုက ထိုးဇာတ်တွေ ဖန်တီးပေးလိုက်ပြီး သူတို့က အဲဒီထိုးဇာတ်ကို လုံးဝ လက်ခံပစ်လိုက်တာဖြစ်ပါတယ်။
- ကိုးထရက်ဒ် ဆင်ဒရုန်း ဖြစ်နေတဲ့သူတွေကတော့ သူတို့ဟာ သေပြီးတဲ့လူတွေဖြစ်တယ်လို့ ယုံကြည်နေကြပါတယ်။ အဲဒီ ဝေဒနာဖြစ်နေတဲ့သူတွေက သူတို့ကိုယ်သူတို့ ဘဝတမ်းကို ရောက်နေတဲ့ ဝိညာဉ်တွေလို့ ထင်မြင်ယူဆနေကြပါတယ်။ အဲသလို ရောဂါပြင်းထန်လွန်းတဲ့သူတွေ ကတော့ တစ်ခါတစ်ရံမှာ အစာငတ်မွတ်ပြီး သေဆုံး သွားတတ်ကြပါတယ်။

လူတွေဟာ သူတို့ရဲ့ အဆင့်မြင့်သိမှုဖြစ်စဉ်ကြီးကို သတိမပြုမိကြဘူးလို့ စိတ်ပညာရှင်တွေဟာ ကာလကြာရှည်ကတည်းက ယူဆထားခဲ့ကြပါတယ်။ ဒီအကြောင်းကို မီချီဂန် တက္ကသိုလ်က ရစ်ချတ် နှစ်ဘတ်နဲ့ တင်မိုသီ ဒီကမ့် ဝီလ်ဆင်တို့က (၁၉၇၇) ခုနှစ်က Psychological Review စာစောင်မှာ ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ်ရေးပြီး ဒီအကြောင်းကို တင်ပြခဲ့ကြ ပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ စာတမ်းထဲမှာ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ပြန်လည်ဆန်းစစ်ခြင်း အယူအဆအပေါ် ဝေဖန်သုံးသပ်တင်ပြခဲ့ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ကုန်လွန်ခဲ့တဲ့နှစ်တွေမှာ ခင်ဗျားလုပ်ခဲ့တဲ့ အလုပ်တွေအတွက် တကယ်စစ်မှန်တဲ့ လှူဆော်မှု အကြောင်းရင်းကို

သတိပြုမိပါတယ်။ ပထမတစ်ရက်က လုပ်ခဲ့တဲ့ အလုပ်အတွက်တောင်မှ အဲ့သလို လုပ်ရခြင်း အကြောင်းရင်း မှန်ကို ခင်ဗျား မသိပါဘူးလို့ သူတို့က တင်ပြခဲ့ပါတယ်။ လေ့လာမှုတစ်ခုမှာ အစမ်းသပ်ခံကို သူ့မိခင်ရဲ့ အလယ်နာမည်ကို စဉ်းစားခိုင်းပါတယ်။

ဆက်လုပ်ပါ။ ကြိုးစားပါ။ ခင်ဗျားမိခင်ရဲ့ အလယ်နာမည်က ဘာလဲ။ စမ်းသပ်မှုမှာ နောက်ဆက်လာတဲ့ မေးခွန်းက “ခင်ဗျား အဲ့ဒါကို ဘယ်လို သိလာတာလဲ” ဆိုတဲ့ မေးခွန်းပဲ ဖြစ်ပါ တယ်။ ကဲ အဲ့ဒီတော့ ခင်ဗျားမိခင်ရဲ့ အလယ်နာမည်ကို ခင်ဗျား ဘယ်လိုသိလာခဲ့တာလဲ။ ဘယ်လိုသိလာခဲ့တာလဲဆိုတာ ခင်ဗျား မသိပါဘူး။ ဒီလိုပဲ စဉ်းစားလိုက်တာပါပဲ။ ခင်ဗျား စိတ် ဘယ်လိုအလုပ်လုပ်နေသလဲဆိုတာ ခင်ဗျားဘယ်လိုမှ မသိနိုင်ပါဘူး။ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားရဲ့ အတွေးတွေနဲ့ လုပ်ဆောင်ချက်တွေ၊ ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ခံစားမှုနဲ့ ရည်ရွယ်ချက်တွေကို ခင်ဗျားနားလည်ပါတယ်လို့ အချိန်အတော်များများမှာ ယုံကြည်ယူဆနေပမယ့်လည်း တကယ်တမ်းမှာက ခင်ဗျား အဲ့ဒါတွေကို မသိပါဘူး။ ကိုယ့်အတွင်းကိုယ် စူးစိုက်ရှုကြည့်တဲ့ အလေ့အကျင့်တွေလုပ်ပြီး ခင်ဗျားရှုကြည့်နေတယ်ဆိုရင်တောင်မှ ခင်ဗျားရှုကြည့်နေတဲ့ စိတ်အစဉ်မှာ အဆင့်အတော်များများက ဖယ်ထုတ်ထားခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ဒီလို ရှုကြည့်ခြင်းနည်းအားဖြင့်လည်း ခင်ဗျားသိပါတယ်လို့ ယူဆနေတဲ့ စိတ်ကြီးကနေ အကာအကွယ်မပေးနိုင်ပါဘူး။ ခင်ဗျားအသေးစိတ်အချက်တွေကို ပြန်စဉ်းစားနိုင်သားပဲလို့ တွေးထင်နေတဲ့ အထဲမှာကိုပဲ နောက်ကြောင်းပြန်ဖန်တီးထားတဲ့ ထိုးဖတ်တွေက ပါဝင်နေပြီး ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါဟာ အမှတ်မှားယွင်းခြင်းက ခင်ဗျားကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် နားလည်ပုံကို ဘယ်လို ဘောင်ခတ်သတ်မှတ်ပေးလိုက်သလဲ ဆိုတဲ့ အကြောင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

စိတ်ပညာရှင် ဂျော့ မေးလ်လာ တစ်ခါကပြောဖူးသလိုပါပဲ.. “ သိစိတ်ထဲကို ရှုတ်တရက် ပေါ်လာတဲ့အရာတွေဟာဟာ စဉ်းစားမှုရဲ့ ရလဒ်ဖြစ်ပါတယ် .. စဉ်းစားမှုဖြစ်စဉ်မဟုတ်ပါဘူး” တဲ့။ နောက်တစ်နည်းနဲ့ ပြောရမယ်ဆိုရင် ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားစိတ်ရဲ့ အလုပ်လုပ်နေတာတွေကို ဝင်ရောက်ကိုင်တွယ်ပြုပြင်စီရင်နေတာ မဟုတ်ပါဘူး။ ခင်ဗျားစိတ် အလုပ်လုပ်ပြီးလို့ ထွက်လာတဲ့ အရာတွေကို သူ့အစီရင်ခံတာလောက်ကိုပဲ သိရှိနေတဲ့သူ ဖြစ်ပါတယ်။ သိစိတ်ရဲ့ အလုပ်လုပ်တဲ့ ဖြစ်စဉ်တန်းက သတ်သတ် အလုပ်လုပ်ပြီးလို့ ထွက်လာတဲ့ အရာတွေ ကို ပြန်စုဆောင်းလက်ခံယူတာက သတ်သတ်တစ်ခုပါ။ ဒါပေမယ့် ခင်ဗျားဟာ အဲ့ဒီနစ်ခုကို အတုတူလို့ပဲ အမြဲထင်မှတ်နေပါတယ်။ ဒါဟာ စိတ်ပညာနဲ့ ဒဿနဗေဒပညာ (စိတ်အာရုံ မှာ ထင်ဟပ်လာတွေကို လေ့လာတဲ့ပညာ) ရပ်တွေမှာ အတော်ရှေးကျတဲ့ သဘောတရားတွေဖြစ်ပါတယ်။ စိတ်ပညာဟာ စိတ်ကို ဘယ်လောက်နက်နက်အထိ နှိုက်ထုတ်နိုင်မလဲ ဆိုတာဟာ သုတေသနသမားတွေအကြားမှာ ပထမဆုံး ပေါ်ပေါက်ခဲ့တဲ့ ငြင်းခုံဆွေးနွေးမှုတွေထဲက တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ (၁၉၀၀) ပြည့်နှစ် အစောပိုင်းကာလတွေ ကတည်းက စိတ်ပညာရှင်တွေဟာ (အဆင့်တစ်ခုအရောက်မှာ) ပုဂ္ဂလဓိဌာန်ကျတဲ့ အတွေ့အကြုံတွေကို အခြားသူတွေကို ဘယ်လိုပြန်ရှင်းပြရမလဲ ဆိုတဲ့ ပဟေဠိနဲ့ နှစ်ပန်းလုံးခွဲကြရပါတယ်။ ဥပမာအားဖြင့် အနီရောင် ဆိုတာဘာလဲ ဆိုတာကို ဘယ်လိုရှင်းပြမလဲ။ ခရမ်းချဉ်သီးအနံ့ကို ဘယ်လိုရှင်းပြမလဲ။ ခြေမ အနင်းခံလိုက်ရတဲ့အခါ ခင်ဗျားဘယ်လိုခံစားရတယ် ဆိုတာကို ဘယ်လိုရှင်းပြရမလဲ။ ဒါမျိုးတွေ တစ်ခါမှ အတွေ့အကြုံမရှိဖူးတဲ့သူတစ်ယောက်ကို ဒါတွေကို ခင်ဗျားဘယ်လို ရှင်းပြမလဲ။ မွေးကတည်းက မျက်လုံးမမြင်တဲ့သူတစ်ဦးကို အနီရောင် ဆိုတာကို ဘယ်လိုရှင်းပြမလဲ။ အနံ့ဘယ်တုန်းကမှ မရဖူးတဲ့ သူတစ်ဦးကို ခရမ်းချဉ်သီးနံ့ဆိုတာကို ဘယ်လိုရှင်းပြမလဲ။

ဒါတွေဟာ လူတစ်ဦးရဲ့ ပုဂ္ဂလအတွေ့အကြုံတွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ လူအများစုက အနီရောင်ဆိုတာကို မြင်ဖူးကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အနီရောင်ဆိုတာကို အခြေခံကျကျ ရှင်းပြတတ် ကြပါဘူး။ ခင်ဗျားရဲ့ ပုဂ္ဂလအတွေ့အကြုံနဲ့ပဲ ခင်ဗျားရှင်းပြနိုင်ပါလိမ့်မယ်။ ဒီထက်ပိုပြီးတော့ ဆက်ရှင်းမပြနိုင်တော့ပါဘူး။ ဒါတွေဟာ သိစိတ်ရဲ့ အမှတ်မှားယွင်းမှုကို တည်ဆောက်တဲ့ အခြေခံ အုတ်မြစ်တွေဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ အဲ့ဒီအရာတွေကို အခြားတွေကြုံဖူးတဲ့ အရာတစ်ခုနဲ့ နှိုင်းယှဉ်ပြီးတော့သာ ရှင်းပြနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပုဂ္ဂလအတွေ့အကြုံတွေကို အခြားသူတွေကိုဖြစ်စေ၊ ခင်ဗျားကိုယ်တိုင်ကို ဖြစ်စေ ပြည့်ပြည့်ဝဝ ရှင်းပြနိုင်မှာ မဟုတ်ပါဘူး။

ခင်ဗျားစိတ်ကို ခင်ဗျား ပြန်မြင်နိုင်တာထက်ပိုပြီး သူ့မှာ လုပ်ဆောင်ချက်တွေ အများကြီး ရှိနေပါတယ်။ ခင်ဗျားဦးကျောက်ရဲ့ အတွင်းထဲမှာ ခင်ဗျားတိုက်ရိုက်ထိတွေ့နိုင်တာထက် ပိုမိုရှုပ်ထွေးတဲ့ အတွေးတွေနဲ့ ခံစားချက်တွေ ရှိနေပါတယ်။ အချို့သော အပြုအမူတွေဟာ ဟိုးရှေးဘိုးဘေးဘီဘင်တွေ ရှင်ကျန်ဖို့နဲ့ တိုးတက်ဖို့ ကြိုးစားလာခဲ့ကြရင်းကနေ ထောင်ချီနေတဲ့ မျိုးဆက်တွေအထိ အဆင့်ဆင့်လက်ဆင့်ကမ်းလာကြရင်းနဲ့ ခင်ဗျားဆီကို ရောက်လာကြတဲ့အရာတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ မိုးစွေနေတဲ့ နေ့လည်ခင်းတစ်ခုနဲ့ဆိုရင် ခင်ဗျား တမေးလောက် မေးလိုက်ချင်ပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ အဲ့သလိုအခြေအနေမျိုးကြုံခဲ့ရင် ခင်ဗျားရဲ့ ဘိုးဘေးတွေဟာလည်း လုံခြုံမှုရှိတဲ့ အမိုးအကာတစ်ခုအောက်မှာ မေးအိပ်နေကျမို့လို့ ပါပဲ။ အခြားသော အပြုအမူတွေကတော့ လုပ်လိုက်ဖို့ရာ တွန်းအားတွေဟာ ခင်ဗျားမသိတဲ့ အရာတစ်ခုဆီကနေ ရောက်လာတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ကျေးဇူးတော်နေ့ ညစားစားပွဲလုပ်နေရင်း တန်းလန်းကြီးကနေ ခင်ဗျားဘာလို့ ထထွက်လာချင်စိတ် ပေါ်နေသလဲ ခင်ဗျားမသိပါဘူး။ ဒါပေမယ့် အဲ့ဒီအခြေအနေမှာ ဖြစ်နေတဲ့ အကြောင်းအရာတစ်ခု ကို ခင်ဗျား အကြောင်းပြပစ်လိုက်ပါလိမ့်မယ်။ နောင်တစ်ချိန်ကနေ ပြန်ကြည့်မယ်ဆိုရင် ပေးတဲ့ အကြောင်းပြချက်ဟာ ပြောင်းသွားနိုင်ပါလိမ့်မယ်။

အတွေးအခေါ်ပညာရှင် ဒန်နီရယ် ဒန်းနက်က ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် အဲ့သလိုမျိုး ပြန်မြင်တာကို ကိုယ့်စိတ်ကိုယ် တတိယလူနေရာက ပြန်လည်ရှုမြင်မှု လို့ခေါ်ပါတယ်။ အခြေခံအားဖြင့် ခင်ဗျားခံစားနေရတာတွေကို ဘာကြောင့်အဲ့သလိုခံစားရတယ်၊ ဒါမှမဟုတ် ခင်ဗျားပြုမူတာတွေဟာ ဘာကြောင့်အဲ့သလို ပြုမူရတယ် ဆိုတာကို ရှင်းပြချိန်မှာ အခြားသူတစ်ယောက် က သူတို့ညဖက်ထွက်လည်တဲ့အကြောင်း ခင်ဗျားကို ပြန်ပြောပြနေတာကို နားထောင်သလို ပေါ့ပေါ့ပါးပါးပဲနားထောင်ဖို့ သူက အကြံပြုထားပါတယ်။ အခြားသူတစ်ယောက်က ခင်ဗျားကို ဇာတ်လမ်းတစ်ခု ပြန်ပြောပြတာကို နားထောင်နေချိန်မှာ သူတို့ဟာ ပြောနေတဲ့ ဇာတ်လမ်းကို သူတို့အဘော်တွေနဲ့ ပြုပြင်မွမ်းမံထားလိမ့်မယ်ဆိုတာကို ခင်ဗျားမျှော်လင့် ထားရမှာဖြစ်ပြီး သူတို့ဟာ သူတို့လက်ခံရယူခဲ့တာတွေကိုသာ ပြန်လည်ပြောပြနေတာဖြစ်ကြောင်းကို ခင်ဗျား သိထားရမှာဖြစ်ပါတယ်။ အလားတူပါပဲ .. အဖြစ်မှန်ဟာ ဘယ်လို ပုံပြောင်းသွားတတ်တယ်ဆိုတာ ခင်ဗျားသိနေပါပြီ။ အတိတ်က အဖြစ်မှန်တစ်ခုက ဘယ်လိုပဲရှိရှိ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားခံယူလို့ရသမျှကိုသာ သိမ်းပိုက်မှတ်ယူထားတာ ဖြစ်ပါတယ်။

မေလ်လာနဲ့ နှစ်ဘတ်တို့ရဲ့ စာတမ်းမှာ သူတို့ဟာ လူတွေ ကိုယ့်အတွေးကိုယ် သိမြင်ကြပေမယ့် အဲ့ဒီအတွေးတွေ သူတို့ဆီမှာ ဘယ်လိုဖြစ်လာတယ်ဆိုတာကို မသိတဲ့ အကြောင်းကို လေ့လာမှုများစွာနဲ့ တင်ပြရေးသားခဲ့ပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ သူတို့အတွေးတွေ ဘယ်လိုဖြစ်လာတယ်ဆိုတာကို မသိကြပေမယ့်လည်း ရှင်းပြဆိုရင်တော့ ခပ်တည်တည်နဲ့ ကျကျနနကို ရှင်းပြလေ့ရှိကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း ရှင်းပြသမျှက အဖြစ်မှန်မဟုတ်ဘဲ သူတို့ ဖန်တီးထားတဲ့ ထိုးဇာတ်တွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ လေ့လာမှု တစ်ရပ်မှာ ဆိုရင် အုပ်စုနှစ်စုခွဲပြီးသူတို့တွေ မှတ်ဉာဏ်စမ်းသပ်ချက်ကို ဖြေဆိုနေစဉ်မှာ လျှပ်စစ်ခါတ်လွှတ်ပြီး ရှေ့ရိုက်ပါတယ်။ အဲ့ဒီနောက်မှာ နှစ်ဖွဲ့စလုံးကို စမ်းသပ်ချက်ကို နောက်တစ်ကြိမ် ထပ်မံဖြေဆိုဖို့ ပြောပါတယ်။ ပထမတစ်ဖွဲ့ကို ဒုတိယအကြိမ် ရှေ့ရိုက်တာဟာ လူစိတ်ကို သိမြင်နားလည်ဖို့အတွက် အရေးကြီးတယ်လို့ ပြောထားပါတယ်။ ဒုတိယ အဖွဲ့ကိုတော့ ဒုတိယအကြိမ် ရှေ့ရိုက်တာဟာ သိပ္ပံပညာရှင်တွေရဲ့ သိလိုမှုကို ကျေနပ်စေရုံသက်သက်အပြင် ဘာမှသိပ်အရေးမကြီးဘူးလို့ ပြောထားပါတယ်။ အဲ့ဒီနောက် စမ်းသပ်မှုကို ဆက်လက် လုပ်ဆောင်တဲ့အခါမှာ ဒုတိယအဖွဲ့ဟာ မှတ်ဉာဏ်စမ်းသပ်မှုတွေမှာ ပိုကောင်းအောင် ဖြေဆိုနိုင်ကြတာကို တွေ့ရပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ သူတို့ဟာ နောက်ထပ် စမ်းသပ်ချက်ကို သူတို့ရဲ့ ကိုယ်ပိုင် တွန်းအားနဲ့ဆက်လုပ်ရတာဖြစ်ပြီး ရှေ့ရိုက်တာဟာ နာကျင်မှာ မဟုတ်ဘူးလို့ ယုံကြည်သွားကြလို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ရဲ့စိတ်ထဲမှာ သူတို့ကို ရိုက်တဲ့ရှေ့ဟာ ပထမတစ်ဖွဲ့ကို ရိုက်တဲ့ရှေ့လောက် ပြင်းမှာမဟုတ်ဘူးလို့ မှတ်ယူခဲ့ကြပါတယ်လို့ နောက်ပိုင်း အင်တာဗျူးပြန်လုပ်တဲ့အခါမှာ သူတို့က ဖြေခဲ့ကြပါတယ်။

နောက်ထပ်လေ့လာမှုမှာတော့ မြွေကြောက်ပါတယ်ဆိုတဲ့လူတွေကို မြွေပုံတွေပါတဲ့ ဆလိုဒ်ကားချပ်တွေပြပြီး သူတို့နှလုံးခုန်နှုန်းလို့ သူတို့ထင်မှတ်နေတဲ့ အရာကို တိုင်းတာ စမ်းသပ်ခဲ့ကြပါတယ်။ တစ်ဖွဲ့ကို မကြာခဏဆိုသလိုပဲ “ရှေ့” ဆိုတဲ့ စာလုံးရိုက်နှိပ်ထားတဲ့ ကားချပ်လေးတွေ ပြပေးပါတယ်။ အဲ့ဒီကားချပ်လေးကို သူတို့မြင်တဲ့အချိန်မှာ သူတို့ကို ဆတ်ခနဲ လျှပ်စစ်ခါတ်နဲ့ ရှေ့ရိုက်လိုက်ပါတယ်။ ပြီးတော့ သုတေသနသမားက အစမ်းသပ်ခံတွေ သူတို့နှလုံးခုန်သံလို့ ထင်နေတဲ့ အသံကို ချဲ့ပေးလိုက်ပါတယ်။ နောက်ပိုင်းမှာ သူတို့ကို မြွေတွေကို ကိုင်ခိုင်းတဲ့အခါ ရှေ့ရိုက်မခံရတဲ့ နှလုံးခုန်သံ ချဲ့မပြခံရတဲ့ အစမ်းသပ်ခံတွေထက် ပိုပြီးကိုင်ရဲကြတာကို တွေ့ရပါတယ်။ နောက်ပိုင်း ပြန်မေးကြည့်တဲ့အခါ သူတို့ဟာ မြွေကိုကိုင်ရမှာထက် ရှေ့ရိုက်ခံရမှာကို ပိုကြောက်တဲ့အတွက်ကြောင့် မြွေတွေကို ကိုင်ခဲ့ကြတာပါလို့ ဖြေကြပါတယ်။ သူတို့ဟာ မြွေတွေကို သိပ်မကြောက်တော့တာ ဟာ ရှေ့ရိုက်ခံရချိန်မှာ ပိုနာလို့လို့ ထင်မှတ်ခဲ့ကြပြီး အဲ့ဒါကိုလည်း သူတို့ လက်ခံယုံကြည်ခဲ့ကြပါတယ်။ အမှန်တကယ်မှာတော့ နှစ်ဖွဲ့စလုံးကို ပေးတဲ့ ဗို့အားက အတူတူပါပဲ။

နှစ်ဘတ်နဲ့ မေလ်လာတို့ဟာ စတိုးဆိုင်လေးတစ်ခုမှာ သူတို့ကိုယ်ပိုင် စမ်းသပ်ချက်တစ်ခုကိုလည်း လုပ်ခဲ့ကြပါသေးတယ်။ အဲ့ဒီစတိုးဆိုင်မှာ သူတို့ဟာ နိုင်ငံလွန်ခြေအိတ်ရှည် တွေကို ဘေးချင်းကပ်ပြီး စီထားပါတယ်။ လူတွေဝင်လာတဲ့အခါမှာ ဘယ်ခြေအိတ်လေးခုတွဲက အရည်အသွေးကောင်းတယ်လို့ ထင်ပါသလဲလို့ လူတွေကို မေးပါတယ်။ လူတွေဟာ ညာဖက်က ခြေအိတ်လေးခုတွဲက ပိုကောင်းတယ်လို့ဖြေကြပါတယ်။ တကယ်တမ်းမှာက ဘယ်ဖက်က ခြေအိတ်တွေနဲ့ ညာဖက်က ခြေအိတ်တွေက အကုန်အတူတူပါပဲ။ ဘာကြောင့် ညာဖက်က ခြေအိတ်တွေက ပိုကောင်းတယ်လို့ ထင်ရတာလဲလို့ သုတေသနသမားတွေက မေးတဲ့အခါမှာ လူတွေက ညာဖက်က အရောင်တွေက ပိုလှလို့၊ အဆင်ပို လှလို့ စသဖြင့် ဖြေခဲ့ကြပေမယ့် ညာဖက်မှာ ရှိနေလို့ လှတယ်လို့ ထင်တာပါလို့တော့ ဘယ်သူကမှ မဖြေကြပါဘူး။ အမှန်တကယ် သူတို့ရဲ့ ရွေးချယ်မှုကို လွှမ်းမိုးသွားတဲ့ အချက်က ဘယ်ဖက်မှာထားတာလား ညာဖက်မှာထားတာလား ဆိုတဲ့အချက်ဖြစ်ပေမယ့် လူတွေဟာ ဘယ်ဖက် ညာဖက် ဆိုတာက သူတို့ရဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို လွှမ်းမိုးနိုင်မှု မရှိဘူး လို့သာ ထင်နေကြပါတယ်။

ဒီလေ့လာစမ်းသပ်မှုတွေနဲ့ အခြား မြောက်များစွာသော စမ်းသပ်မှုတွေမှာ အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ သူတို့လုပ်နေတာတွေကို ဘာကြောင့်လုပ်မိနေတာလဲ ဆိုတဲ့ အကြောင်းရင်းကို သူတို့ မသိပါဘူးလို့ ဘယ်တော့မှ မဖြေခဲ့ကြပါဘူး။ အဲ့သလို မသိခြင်းက သူတို့ကို ဘာကြောင့် စိတ်ရှုပ်ထွေးမှု မဖြစ်စေတာလဲ။ သူတို့ဟာ အဲ့သလို မသိခြင်းကြောင့် စိတ်ရှုပ်ထွေး ရမယ့်အစားမှာ သူတို့အတွေးတွေ၊ ခံစားချက်တွေနဲ့ လုပ်ဆောင်ချက်တွေအတွက် ဇာတ်လမ်းဆင် သက်သေပြချက်တွေဖန်တီးပြီး ရှေ့ဆက်သွားကြပါတယ်။ သူတို့စိတ် အဲ့သလို နည်းနဲ့ အလုပ်လုပ်နေတယ်ဆိုတာကို လုံးဝ သတိမပြုမိကြပါဘူး။

ထိုးဇာတ်တွေကို တကယ့်အရှိ ဖြစ်ရပ်မှန်တွေထဲကနေ ဘယ်လို ဖယ်ထုတ်မလဲ။ ခင်ဗျားရဲ့ အတိတ်ကာလရှည်ကြာစဉ်ကတည်းက ဖြစ်ခဲ့တဲ့ ခင်ဗျားဘဝဇာတ်လမ်းတွေနဲ့ အနိုက်အတန်းလေးတိုင်းမှာ ဖြစ်ပျက်နေတဲ့ ခင်ဗျားရဲ့ ဘဝဇာတ်လမ်းတွေဟာ အစစ်အမှန်တွေဖြစ်ပါတယ်ဆိုတာကို ခင်ဗျားဘယ်လို သိနိုင်ပါမလဲ။ အဲ့ဒါတွေကို ဖယ်ထုတ်လို့ မရဘူး ဆိုတာနဲ့ မသိနိုင်ဘူးလို့ လက်ခံလိုက်တာက ခင်ဗျားအတွက် အကောင်းဆုံးဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။ ဘယ်သူမှ မလုပ်နိုင်ပါဘူး။ ဒါပေမယ့် ကျွန်တော်တို့ဟာ အဲ့သလို အခြေအနေနဲ့ ပဲ ရှေ့ဆက်သွားနေကြရတာပါ။ ခင်ဗျားကိုယ်ခင်ဗျား ဘယ်လိုလုပ်လို့ ခင်ဗျားရဲ့ ထင်မြင်ယူဆချက်တွေဟာ ဖြစ်ရပ်မှန်ကို အခြေခံပြီး ရိုက်ကူးထားပါတယ်ဆိုတဲ့ ရုပ်ရှင်ကား တစ်ကားလို့ပါပဲ။ အဲ့သလို ဆိုလိုလည်း အဲ့ဒီဇာတ်ကားဟာ မကောင်းဘူးလို့ ဆိုလိုတာ မဟုတ်ပါဘူး။ အသေးစိတ်အချက်တွေဟာ အလှဆင်ထားတာ၊ ပြုပြင်စီရင် ဖန်တီးထားတာ တွေဆိုပေမယ့်လည်း ဇာတ်လမ်းကျောရိုး ပုံရိပ်ကြီးက ကောင်းနေရင် ကြည့်သင့်တဲ့ ရုပ်ရှင်ကားတစ်ကားပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

၃။ အတည်ပြုမှု အစွဲမှား (Confirmation Bias)

အယူအဆအမှား - ခင်ဗျားရဲ့ ထင်မြင်ချက်တွေဟာ နှစ်ပေါင်းများစွာ ယုတ္တိကျကျဆန်းစစ်ပြီးရလာတဲ့ ဓမ္မဋ္ဌာန်ကျတဲ့ လေ့လာသုံးသပ်မှုတွေရဲ့ ရလဒ်တွေ ဖြစ်တယ်။

အမှန်တရား - ခင်ဗျားရဲ့ ထင်မြင်ချက်တွေဟာ ခင်ဗျားယုံကြည်တဲ့အရာတွေကို စိန်ခေါ်ဆန့်ကျင်နေတဲ့ အချက်အလက်တွေကို လျစ်လျူရှုခဲ့ပြီး ခင်ဗျားယုံကြည်တဲ့အရာတွေကို ထောက်ခံအတည်ပြုပေးနေတဲ့ အချက်တွေကိုသာ နှစ်ပေါင်းများစွာ စူးစိုက်ရှုကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ခင်ဗျားစွဲမှတ်လက်ခံခဲ့တဲ့ အရာတွေရဲ့ ရလဒ်တွေ ဖြစ်တယ်။

ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားရဲ့ မိတ်ဆွေတစ်ယောက်နဲ့ စကားစမြည်ပြောရင်း ခေတ်ဟောင်း ရုပ်ရှင်ကားတွေအကြောင်းကို ရောက်သွားပါတယ်။ အဲဒီမှာ ခင်ဗျားတို့ဟာ “ရွှေရောင်ကလေးငယ်” ဆိုတဲ့ ဇာတ်ကားအကြောင်းကို အတော်လေး ပြောဖြစ်လိုက်ကြပါတယ်။ အဲဒီရုပ်ရှင်ကို ကြည့်ခဲ့စဉ်က ခင်ဗျား ရယ်မောခဲ့ဖူးတာတွေ၊ အဲဒီရုပ်ရှင်ထဲက စကားတွေကို ကိုးကားပြောဆိုခဲ့ဖူးတာတွေကို ခင်ဗျားပြန်အမှတ်ရလာပါတယ်။ အဲသလိုပြောပြီးတော့လည်း အဲဒီအကြောင်းကို မေ့မေ့ပျောက်ပျောက်ဖြစ်သွားပါတယ်။

အဲဒီညမှာပဲ ခင်ဗျားဟာ တီဗွီလိုင်းတွေကို ဟိုပြောင်းသည့်ပြောင်းလုပ်ကြည့်နေရင်းနဲ့ ရုတ်တရက်ဆိုသလိုပဲ လိုင်းတစ်ခုမှာ “ရွှေရောင်ကလေးငယ်” ဇာတ်ကားပြနေတာကို တွေ့လိုက်ပါတယ်။ ထူးဆန်းလိုက်တာလို့ ထင်မိသွားပါတယ်။

နောက်တစ်နေ့ ခင်ဗျားသတင်းစာဖတ်နေရင်း ဂျာနယ်ထဲမှာ (၁၉၈၀) ခုနှစ်တွေက ကျော်ကြားခဲ့ဖူးတဲ့ မေ့လျော့ခံနေရပြီဖြစ်တဲ့ ရုပ်ရှင်ဇာတ်ကားတွေအကြောင်းကို ဖတ်လိုက်ရ ပါတယ်။ အဲဒီ ထဲမှာလည်း “ရွှေရောင်ကလေးငယ်” ဇာတ်ကားအကြောင်းကို သုံးပိုဒ်လောက် ရေးသားဖော်ပြထားပါတယ်။ ဘုရားရေ .. တိုက်ဆိုင်လိုက်တာလို့ ခင်ဗျား တွေးထင် လိုက်မိပါလိမ့်မယ်။ အဲဒီည ခင်ဗျားရုပ်ရှင်သွားကြည့်တော့ “ရွှေရောင်ကလေးငယ်” ဇာတ်ကားထဲက အဓိက သရုပ်ဆောင် အင်္ဂဒီ မာဖီရဲ့ ဇာတ်ကားအသစ် နမူနာကို ကြည့်လိုက် ရပြန်ပါတယ်။ ရုပ်ရှင်က အပြန်လမ်းမှာ ဘောလံဘုတ်တွေလျှောက်ကြည့်နေရင်း အဲဒီဇာတ်ကားထဲက နောက်သရုပ်ဆောင် တစ်ယောက်ဖြစ်တဲ့ ချာလီမာဖီရဲ့ ကြော်ငြာဆိုင်းဘုတ်ကို တွေ့လိုက်ရပြန်ပါတယ်။ အဲဒီနောက်မှာ သူငယ်ချင်းတစ်ယောက်က ခင်ဗျားကို လင့်ခ်တစ်ခု ပို့လာပါတယ်။ အဲဒီလင့်ခ်ထဲမှာကလည်း ရွှေရောင်ကလေးငယ် ဇာတ်ကားထဲက မင်းသမီးရဲ့ အခုလက်ရှိပုံလေး ပါလာပါတယ်။

ဒါတွေဟာ ဘာကြောင့် ဒီလောက်တိုက်တိုက်ဆိုင်ဆိုင် ဖြစ်နေတာလဲ။ စကြဝဠာကြီးက ခင်ဗျားကို သတင်းစကားတစ်ခုခုပါးဖို့ ကြိုးစားနေတာလား။ မဟုတ်ပါဘူး။ တကယ်လို့ အဲသလို ထင်နေတယ်ဆိုရင်တော့ အတည်ပြုမှု အစွဲမှားကြောင့်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ခင်ဗျားမိတ်ဆွေနဲ့ စကားပြောပြီးကတည်းက ခင်ဗျားဟာ တီဗွီလိုင်းပေါင်းများစွာကို အကြိမ်ပေါင်းများစွာ ပြောင်းကြည့်နေခဲ့တာပါ။ ခင်ဗျားလျှောက်ခဲ့တဲ့လမ်းမှာလည်း ဘောလံဘုတ် အများကြီးကို ခင်ဗျားကျော်ဖြတ်ခဲ့ရပါတယ်။ အခြားသော နာမည်ကျော်တွေအကြောင်းရေးထားတဲ့ ဆောင်းပါးတွေကိုလည်း ခင်ဗျား အများအပြား ဖတ်ခဲ့ပြီးပါပြီ။ ရုပ်ရှင်ကား နမူနာ အများအပြားကိုလည်း ခင်ဗျား ကြည့်ခဲ့ပြီးပါပြီ။

အဓိကအချက်ကတော့ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားအာရုံစိုက်ချင်တဲ့ သတင်းအချက်အလက်က လွဲလို့ အခြားသော သတင်းအချက်အလက်အားလုံးကို လျစ်လျူရှုခဲ့တာပါပဲ။ ခင်ဗျားဟာ ရွှေရောင်ကလေးငယ် ရုပ်ရှင်ကားနဲ့ မပတ်သက်တဲ့ သတင်းအချက်အလက် အများအပြားကို လျစ်လျူရှုခဲ့ပြီး အဲဒါနဲ့ ပတ်သက်ဆိုင်ဆိုင်တဲ့ သတင်းအချက် အလက်အနည်းငယ် ကွက်ကွက်ကလေးအပေါ်မှာပဲ စူးစိုက်ကြည့်မိနေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဝရုန်းသုန်းကားဖြစ်လောက်အောင် များပြားလှတဲ့ သတင်းအချက်အလက် တွေထဲကမှ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားဦးကျောက်ထဲမှာ ပေါ်နေတဲ့ အနည်းငယ်သော ဘစ်ပမာကသာရှိတဲ့ သတင်းအချက်အလက်လေးတွေလောက်ကိုသာ သတိပြုမိတာ ဖြစ်ပါတယ်။ လွန်ခဲ့တဲ့ ရက်သတ္တပတ်အနည်းငယ်လောက်တုန်းကအထိမှာတော့ အင်္ဂဒီမာဖီနဲ့ သူ့ရဲ့ တိဘက်စွန့်စားခရီးစဉ်ဟာ ခင်ဗျားဦးကျောက်ရဲ့ အတွင်းလွှာထဲမှာ နစ်မြုပ်နေပြီး ခင်ဗျားဟာ အဲဒါနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ ဘယ်အရာကိုမှ ဂရုပြုမိမှာ မဟုတ်ပါဘူး။

ခင်ဗျားဟာ မော်တော်ကား တစ်စီးကို ဝယ်ယူဖို့ စဉ်းစားနေတဲ့အချိန်မှာဆိုရင် လမ်းပေါ်မှာ အဲဒီအမျိုးအစားမော်တော်ကားကို အခြားသူတွေ မောင်းနှင်သွားလာနေကြ တာကို ပိုအထူးပြုပြီး ဂရုစိုက်သတိထားမိနေမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ကာလရှည်တဲ့လာတဲ့ ချစ်သူတစ်ယောက်နဲ့ လမ်းခွဲပြီးစအချိန်မှာဆိုရင် ခင်ဗျားကြားရသမျှ သီချင်းတွေထဲက အသံကွဲသီချင်းတွေကိုသာ ခင်ဗျား ဂရုပြုမိနေမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျား ကလေးရတော့မယ့် အချိန်မှာ နေရာအနံ့မှာ မြင်ရတဲ့ ကလေးတွေကို ပိုပြီး ဂရုပြုမိနေပါလိမ့်မယ်။ အတည်ပြုမှုအစွဲဆိုတာဟာ လောကကို ဇကာတစ်မျိုးမျိုးနဲ့ စစ်ပြီး ရှုမြင်မိနေတတ်တာမျိုး ဖြစ်ပါတယ်။

အထက်မှာဖော်ပြခဲ့တဲ့ ဥပမာတွေဟာဆိုရင် ရိုက်ခတ်လာတဲ့ အာရုံတစ်ခုအပေါ် ပြန်လည်တုန်ပြန်ခြင်းအနေနဲ့ ရှိနေတဲ့ အတည်ပြုမှု အစွဲအမျိုးအစားတွေဖြစ်ပါတယ်။ တကယ် အန္တရာယ်ကြီးတဲ့ အတည်ပြုမှု အစွဲကတော့ ခင်ဗျားကိုယ်တိုင်ကိုက အချက်အလက်ရယူရာမှာ အတည်ပြုမှုအစွဲ အခံကြီးနဲ့ လိုက်လံရှာဖွေရယူနေတတ် တာမျိုးဖြစ်ပါတယ်။

ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ပညာရှင်တွေရဲ့ သုံးသပ်ချက် နယ်ပယ်ဆိုတာမျိုးဟာ အတည်ပြုမှုအစွဲတွေနဲ့ တည်ဆောက်ထားတဲ့ နယ်ပယ်ဖြစ်ပါတယ်။ ရက်ရှ် လင်းဘတ်ချ်၊ ကိသ် အော်ဘာမန်၊ ဂလန်း ဘက်ချ် နဲ့ အာရီယာနာ ဟက်ဖ်ဗင်တန်၊ ရေချယ် မဒ်ဒေါ၊ အန်း ကော်လ်တာ စတဲ့သူတွေဟာ ယုံကြည်မှုတွေအတွက် လောင်စာဆီတွေ ပံ့ပိုးပေး နေတဲ့ သူတွေဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ဟာ လောကကို ကြိုတင်ဇကာတိုက် စစ်ထုတ်ပြီး လက်ရှိကမ္ဘာ့အမြင်တွေနဲ့ ကိုက်ညီအောင် လုပ်ကြပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ ဇကာနဲ့ ခင်ဗျားရဲ့ ဇကာ တူညီခဲ့ရင် သူတို့ကို ခင်ဗျား ချစ်ပါလိမ့်မယ်။ မတူညီခဲ့ရင် သူတို့ကို ခင်ဗျား မုန်းပါလိမ့်မယ်။ သူတို့ကို ခင်ဗျားဟာ သတင်းအချက်အလက် ရယူဖို့အတွက် ကြည့်တာ မဟုတ်ပါဘူး။ အတည်ပြုမှုရရှိအတွက် ကြည့်တာသာ ဖြစ်ပါတယ်။

“ဂရုပြုပါ။ လူတွေဟာသူတို့သိထားပြီးတာနဲ့ ကိုက်ညီတာတွေကိုပဲ ကြားချင်ကြတာပါ။ ဒါကိုဂရုပြုပါ။ သူတို့သိထားတာ မဟုတ်တဲ့အသစ်တစ်ခုကို ခင်ဗျား ပြောလိုက်ရင် သူတို့ မသက်မသာဖြစ်သွားကြပါလိမ့်မယ်။ အဲဒီ အချက်အလက်အသစ်ဆိုတာကို သူတို့ မမျှော်လင့်ထားကြပါဘူး။ ခွေးတစ်ကောင်က လူတစ်ယောက်ကို ကိုက်လိုက်တယ် ဆိုတာမျိုးကိုပဲ သူတို့ ကြားချင်ကြပါတယ်။ ဒါဟာ ခွေးရဲ့ ပုံမှန်လုပ်နေကျ အလုပ်ဖြစ်ပါတယ်။ လူတစ်ယောက်က ခွေးကို ကိုက်လိုက်တယ် ဆိုတာမျိုး ကို သူတို့ မကြားချင်ကြပါဘူး။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ဒါဟာ လောကမှာ ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ် မဟုတ်တဲ့ ကိစ္စဖြစ်နေလို့ပါ။

တိုတိုပြောရရင် လူတွေက သူတို့ဟာ အသစ်တွေကို သိချင်တယ်လို့ ထင်နေကြပေမယ့် သူတို့တကယ်စွဲလန်းနေတာက အဟောင်းတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ အသစ်တွေ မဟုတ်ပါဘူး။ သိပြီးသား အဟောင်းတွေပါ။ ဒါကြောင့် လူတွေကို သူတို့သိပြီးပြီလို့ သူတို့ထင်နေတဲ့ အရာတွေဟာ အမှန်တွေဖြစ်တယ်လို့သာ ပြောလိုက်ပါ”

တယ်ရီ ပရာချက် သိရူး
အမှန်တရား ဝတ္ထုထဲမှ ဇာတ်ကောင် လော့ဒ် ဗီတီနာရီ

၂၀၀၈ ခုနှစ် အမေရိကန် ရွေးကောက်ပွဲ ကာလအတွင်းမှာ orgnet.com က သုတေသနသမား ဗဲလ်ဒစ်စ် ကရက်ဘ်ဟာ အမေရိကန် ဝယ်ယူမှုပုံစံတွေကို လေ့လာ ဆန်းစစ်ခဲ့ပါတယ်။ အိုဘားမားကို ထောက်ခံတဲ့သူတွေဟာ အိုဘားမားအကြောင်း အကောင်းရေးတဲ့စာအုပ်တွေကို ဝယ်ယူကြပြီး အိုဘားမားကို မကြိုက်တဲ့သူတွေ ကတော့ အိုဘားမားအကြောင်း မကောင်းတာရေးတဲ့ စာအုပ်တွေကို ဝယ်ယူကြပါတယ်။ သုံးသပ်ချက်တွေ ထုတ်ကြတဲ့ ပညာရပ်ဆိုင်ရာ နယ်ပယ်က လူတွေလိုပါပဲ။ ခင်ဗျားတို့ဟာ သတင်းအချက်အလက်တွေရဖို့ စာအုပ်ဝယ်တာ မဟုတ်ဘဲ အတည်ပြုမှု ရဖို့အတွက်သာ စာအုပ်တွေကို ဝယ်နေကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ကရက်ဘ်ဟာ အမေရိကန် ဝယ်ယူမှုပုံစံတွေနဲ့ လူမှုကွန်ယက်တွေပေါ်မှာ ပေါ်ပေါက်နေတဲ့ လူတွေရဲ့ ကျင့်ကြံနေတဲ့ အမူအကျင့်တွေကို လေ့လာသုံးသပ်ခဲ့ပါတယ်။ သူ့ရဲ့ သုတေသန တွေကို အခြေခံပြီး စိတ်ပညာဆိုင်ရာ လေ့လာမှုတွေက လူတွေရဲ့ အတည်ပြုမှုအစွဲအပေါ်မူတည်ကာ ခန့်မှန်းချက်တွေ ထုတ်ခဲ့ကြပါတယ်။ အဲ့ဒါတွေကတော့ ခင်ဗျားဟာ လောကကြီးကို ခင်ဗျားရှုမြင်နေတဲ့ ရှုမြင်ပုံနဲ့ ပတ်သက်ရင် ခင်ဗျားရဲ့ ရှုမြင်ပုံမှန်ကန်ပါတယ် ဆိုတာကိုပဲ ကြားရင်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားရဲ့ ရှုမြင်ပုံနဲ့ ယုံကြည်မှုတွေကို ထောက်ခံနေတဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေကိုရှာဖွေပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ယုံကြည်မှုတွေနဲ့ ဆန့်ကျင်နေတဲ့ သက်သေအထောက်အထား တွေနဲ့ ထင်မြင်ချက်တွေကိုတော့ ခင်ဗျားဟာ ရှောင်ရှားပယ်ထုတ်ပါတယ်။

အတည်ပြုမှုအစွဲအပေါ်မှာ အဆိုးရွားဆုံးသော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ခလုန်ကန်သင်းတစ်ခုဖြစ်တယ်လို့ ရာစုနှစ်ထက်ဝက်လောက်ကြာအောင် ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ သုတေသနတွေက ဖော်ပြသတ်မှတ်ခဲ့ကြပါတယ်။ တိကျသေချာတဲ့ သတင်းတွေကို ဖော်ပြချင်တဲ့ စာနယ်ဇင်းသမားတွေဟာ ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်နေတဲ့ သက်သေအထောက်အထားတွေနဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေကို လျစ်လျူရှုသလို ဖြစ်သွားနိုင်တဲ့ အလားအလာတွေကို ရှောင်ရှားဖို့ လိုအပ်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဆိုတစ်ခုကို မှန်ကန်ကြောင်း သက်သေပြဖို့ ကြိုးစားနေတဲ့ သိပ္ပံပညာရှင်တွေဟာ အခြားသော မှန်ကန်နိုင်ချေရှိတဲ့ အချက်အလက်တွေကို ဖယ်ထုတ်ထားတဲ့ စမ်းသပ်မှုမျိုးဖြစ်အောင် ဒီဇိုင်းမဆင် မိဖို့ လိုအပ်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အတည်ပြုမှု အစွဲအပေါ်မှာ မရှိခဲ့ရင် ထင်ရာမြင်ရာ မဟုတ်ကဟုတ်က သိအိုရီတွေဟာ လုံးဝ အလုပ်ဖြစ်တော့မှာ မဟုတ်ပါဘူး။ ကျွန်တော်တို့ ဟာ လူတစ်ယောက်ကို တကယ်ပဲ လပေါ်ကို ပို့ဆောင်ခဲ့ဖူးပါသလား။ ခင်ဗျားဟာ အဲ့ဒါအတွက် လက်ရှိအချိန်မှာ မရှိသေးတဲ့ သက်သေပြချက်တွေကို အလိုရှိရင် ခင်ဗျား ရှာဖွေနိုင်ပါတယ်။

မင်နီဆိုတာ တက္ကသိုလ်မှာ (၁၉၇၉) ခုနှစ်က မှာရ် ရှနီကဒ်နဲ့ နနီစီ ကန်တာတို့ ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ လေ့လာမှုတစ်ရပ်မှာ အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ စိတ်ကူးယဉ်ပြီး ဖန်တီးထားတဲ့ ဂျိန်းဆိုတဲ့ အမျိုးသမီးတစ်ဦးရဲ့ ရက်သတ္တပတ် တစ်ပတ်အကြာ ဘဝဇာတ်ကြောင်းကို ဖတ်ရှုခဲ့ကြရပါတယ်။ အဲ့ဒီ ရက်သတ္တပတ်မှာ ဂျိန်းဟာ အချို့ ကိစ္စရပ်တွေမှာ အပြင်စွဲ တစ်ယောက်ရဲ့ စရိုက်လက္ခဏာတွေကို ဖော်ပြတဲ့ ကိစ္စတွေကို လုပ်ခဲ့ပြီး အခြားကိစ္စရပ်တွေမှာ အတွင်းစွဲတစ်ယောက်ရဲ့ စရိုက်လက္ခဏာတွေကို ဖော်ပြတဲ့ ကိစ္စရပ်တွေ ကို ပြုလုပ်ခဲ့ပါတယ်။ ရက်အနည်းငယ်ကြာပြီးတဲ့နောက်မှာ အစမ်းသပ်ခံတွေကို ပြန်လည်ခေါ်ယူခဲ့ပါတယ်။ အဲ့ဒီနောက် အစမ်းသပ်ခံတွေကို အဖွဲ့လေးတွေ ခွဲပြီး ဂျိန်းဟာ ဘယ်လိုအလုပ်မျိုးနဲ့ သင့်တော်မလဲ ဆိုတာကို အဖွဲ့လိုက် ဆွေးနွေးမှု ပြုလုပ်စေပါတယ်။ တစ်ဖွဲ့က သူမဟာ စာကြည့်တိုက်မှူးကောင်း တစ်ဦး ဖြစ်လိမ့် မယ်လို့ ပြောပါတယ်။ နောက်တစ်ဖွဲ့ကတော့ သူမဟာ အိမ်ခြံမြေ ပွဲစား အလုပ်နဲ့ သင့်တော်လိမ့်မယ်လို့ ဖြေခဲ့ပါတယ်။ စာကြည့်တိုက်မှူး ဖြစ်လိမ့်မယ် ဆိုတဲ့ အဖွဲ့က လူတွေက ဂျိန်းကို အတွင်းစွဲတစ်ယောက်အဖြစ် ရှုမြင်ခဲ့ကြတာဖြစ်ပါတယ်။ အိမ်ခြံမြေပွဲစားဖြစ်မယ် ဆိုတဲ့ အဖွဲ့ကတော့ ဂျိန်းကို အပြင်စွဲ တစ်ယောက်အဖြစ် ရှုမြင်ခဲ့ကြ ပါတယ်။ အဲ့ဒီနောက်မှာ ဂျိန်းဟာ အခြားဘယ်အလုပ်မျိုးတွေနဲ့ သင့်တော်ဦးမလဲလို့ ဆက်မေးမြန်းတဲ့ အခါမှာတော့ အဖွဲ့တစ်ရပ်ချင်းစီဟာ သူတို့ရဲ့ မူလ ထင်မြင်ချက်ကို သာကိုင်စွဲပြီး သူမအတွက် အခြားသင့်တော်တဲ့ အလုပ်မရှိပါဘူးလို့ ဖြေခဲ့ကြပါတယ်။ လေ့လာမှုကနေ ဖော်ပြနေတဲ့ အချက်ကတော့ ခင်ဗျားရဲ့ မှတ်ဉာဏ်နဲ့မှတောင့်မှ ခင်ဗျားဟာ အတည်ပြုမှု အစွဲအပေါ် သားကောင်အဖြစ် ကျရောက်နိုင်တယ် ဆိုတဲ့ အချက်ဖြစ်ပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ လတ်တလော ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ ယုံကြည်မှု တစ်ခုကို ထောက်ပံ့အားပြည့်ပေးတဲ့ အချက်တွေကိုသာ ရှာဖွေကိုင်စွဲခဲ့ကြပြီး အဲ့ဒါနဲ့ ဆန့်ကျင်ဖက် ဖြစ်နေတဲ့ အချက်တွေကိုတော့ လျစ်လျူရှုခဲ့ကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။

(၂၀၀၉) ခုနှစ် အိုဟိုင်းအိုး ပြည်နယ်မှာ ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ လေ့လာမှုတစ်ရပ်အရ လူတွေဟာ သူတို့ရဲ့ ထင်မြင်ယူဆချက်နဲ့ ကိုက်ညီတဲ့ အက်ဆေးတွေဆိုရင် အချိန် (၃၆) ရာခိုင်နှုန်းလောက် ပိုပြီး ဖတ်ရှုကြတယ် ဆိုတာကို တွေ့ရပါတယ်။ (၂၀၀၉) ခုနှစ်က အိုဟိုင်းအိုး ပြည်နယ်မှာ ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ နောက်ထပ် လေ့လာမှု တစ်ရပ်မှာတော့ အစမ်းသပ်ခံတွေကို “ကိုးဘတ် အစီရင်ခံစာ” ဆိုတဲ့ တီဗီမှတ်တမ်းကို ပြောင်လှောင်ပုံကြီးချဲ့ပြီး ရိုက်ကူးထားတဲ့ ဗီဒီယို အပိုင်းလေးတစ်ခုကို ပြသခဲ့ပါတယ်။ အစမ်းသပ် ခံတွေထဲက နိုင်ငံရေးအရ ရှေးရိုးစွဲတဲ့ သူတွေက ကိုးဘတ်ဟာ ဟန်ဆောင်ပြီး ပြောင်လှောင်နေတာသာ ဖြစ်ပြီး တကယ်တမ်းမှာတော့ သူဟာ တည်တည်တံ့တံ့ရှိကာ အပြောနဲ့အလုပ်ညီသူ တစ်ယောက် ဖြစ်တယ်လို့ ပြောခဲ့ကြပါတယ်။

ဆန့်ကျင်ပြီး ပဋိပက္ခဖြစ်နေတဲ့ အချက်တွေကို မရှာဖွေဘဲ အမျိုးအစားတစ်ခုတည်းဖြစ်တဲ့ မဂ္ဂဇင်းတွေ၊ စာအုပ်တွေ၊ တီဗီရုပ်ရှင် ကို ဖတ်ရှု ကြည့်ရှုပြီးတဲ့ အချိန်မျိုးတွေ မှာ ဘယ်သူကမှ မတွန်းလှန် မချေဖျက်နိုင်တော့တဲ့ လောကအမြင်တစ်ခုကို ရရှိရယ်လို့ ခင်ဗျားဟာ ထင်မြင်ယူဆခဲ့သွားတတ်ပါတယ်။

သတိပြုရမယ့်အချက်က ကြော်ငြာသမားတွေကို အမြဲတမ်း အားပေးနေမယ့် သက်သေတွေကို လိုက်လံရှာဖွေနေတဲ့ ပရိသတ်တွေဟာ အပြင်မှာ အမြဲတမ်းရှိနေတယ် ဆိုတဲ့ အချက်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့သလို ပရိသတ်သတ်မှတ်မှုမှာ ခင်ဗျားရောက်နေပြီဆိုလားဆိုတာ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ပြန်သုံးသပ်ပါ။ သိပ္ပံပညာရပ်နယ်ပယ်မှာတော့ ဆန့်ကျင် ပြီး ပဋိပက္ခဖြစ်နေတဲ့ အချက်တွေကို ရှာဖွေခြင်းအားဖြင့်သာ အမှန်တရားထဲကို ပိုမို နီးကပ်သွားကြရတာ

ဖြစ်ပါတယ်။ အဲသလိုသာ မဟုတ်ရင်တော့ ခင်ဗျားရဲ့ ထင်မြင် ယူဆချက် အဟောင်းတွေထဲကနေ ခင်ဗျား ဘယ်လိုမှ တိုးတက်ပြောင်းလဲလာတော့မှာ မဟုတ်ပါဘူး။

၄။ ငါထင်တဲ့အတိုင်းပဲ အစွဲ (Hindsight Bias)

အယူအဆအမှား - အကြောင်းရာ အသစ်တစ်ခုကို လေ့လာသင်ယူပြီးချိန်မှာ ခင်ဗျားဟာ အဲဒီအကြောင်းအရာနဲ့ ပတ်သက်ပြီး အရင်က ဘယ်လောက် မသိနားမလည် ဖြစ်ခဲ့တယ်၊ မှားယွင်းခဲ့တယ် ဆိုတာကို သိရှိလက်ခံလာပါလိမ့်မယ်။

အမှန်တရား - ခင်ဗျားဟာ မကြာခဏ ဆိုသလိုပဲ ခင်ဗျားသင်ယူလေ့လာခဲ့တဲ့ အကြောင်းအရာသစ်တစ်ခုကို ပြန်လည်သုံးသပ်ပြီး အရင်ကတည်းက ငါ ဒီကိစ္စကို သိခဲ့တာပါပဲလား၊ ဒီကိစ္စတွေဟာ ငါ အရင်က ထင်မှတ်ခဲ့တဲ့ အတိုင်းတွေပါပဲလားလို့ မှတ်ယူလေ့ရှိပါတယ်။

- "သူတို့ ရှုံးမယ်ဆိုတာ ငါသိသားပဲ"
- "ငါထင်တဲ့အတိုင်းပဲ အတိအကျ ဖြစ်လာတာပါပဲလား"
- "ဒါတွေ ဖြစ်လာလိမ့်မယ်ဆိုတာ ငါကြိုမြင်တယ်"
- "ဒါက လူတိုင်းသိပြီးသား အမှန်တရားကြီးပဲလေ"
- "မင်း ဒီလိုပြောလိမ့်မယ်လို့ ငါသိနေခဲ့တယ်"

အထက်က ပြောခဲ့သလိုမျိုးတွေ ခင်ဗျား ဘယ်နှကြိမ်လောက်များ ပြောခဲ့ဖူးသလဲ။ အထက်က လိုမျိုးတွေ ဘယ်လောက်များ ယုံကြည်နေခဲ့ဖူးပါသလဲ။ တကယ့် အဖြစ်မှန်ကတော့ ခင်ဗျား မခန့်မှန်းနိုင်ခဲ့တဲ့ ကိစ္စတွေ ဖြစ်တဲ့အခါမှာ ခင်ဗျားဟာ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ငတုံးလို့ မသတ်မှတ်ချင်တဲ့အတွက် ခင်ဗျားရဲ့မှတ်ဉာဏ်ကို အပြောင်းအလဲလုပ်ပြီး တည်းဖြတ်ပစ်လိုက်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ တလျှောက်လုံး ခင်ဗျား လေ့လာသင်ယူချင်နေတဲ့ အရာတွေကို သင်ယူနေရချိန်မှာလည်း အဲဒီ လေ့လာ သင်ယူနေရတဲ့ အရာတွေဟာ ခင်ဗျားသိထားပြီးသားတွေ ဖြစ်တယ်လို့ ယူဆပစ်လေ့ရှိပါတယ်။ ဒီ ဖြစ်စဉ်ဟာ လူတွေရဲ့ ပုံမှန်ဖြစ်စဉ်တစ်ရပ်ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီ ဖြစ်စဉ်ကို ငါထင်တဲ့အတိုင်းပဲ အစွဲ လို့ခေါ်ပါတယ်။

အောက်မှာ ဖော်ပြထားတဲ့ လေ့လာသုံးသပ်မှု တစ်ရပ်ရဲ့ ရလဒ်တွေကို ကြည့်ကြည့်ပါ ..

ဟားဗတ် တက္ကသိုလ်က သုတေသနသမားတွေ လတ်တလော ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ လေ့လာမှုတစ်ခုက လူတွေဟာ အသက်ကြီးလာလေလေ ယုံကြည်မှု အဟောင်းတွေကိုပဲ ဖက်တွယ်ထားလေလေ ဖြစ်ပြီး သူတို့ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်ပြီးသား အယူအဆတွေကို ဆန့်ကျင်စိန်ခေါ်နေတဲ့ အယူအဆအသစ်တွေကို လက်ခံဖို့ ခက်ခဲလာလေလေ ဖြစ်တယ် လို့ ဖော်ပြခဲ့ပါတယ်။ လေ့လာတွေ့ရှိချက်တွေက ဖော်ပြနေတာက ခွေးအိုကြီးကို လက်ပေးသင်လို့ မရနိုင်ဘူးလို့ ဆိုနေသလိုပါပဲ။

လေ့လာမှုက အဲသလို ဖော်ပြနေတယ်ဆိုတာက ဟုတ်ပါတယ်။ ခင်ဗျား ဘဝတလျှောက်လုံးလည်း အဲဒီအချက်ကို ကြားဖူးခဲ့ပါလိမ့်မယ်။ ဒါဟာ လူတိုင်းသိပြီးဖြစ်တဲ့ ယေဘုယျအသိပါပဲ။

နောက်ထပ် လေ့လာမှုတစ်ခုက ဖော်ပြနေတာကိုလည်း ကြည့်ပါ ..

အယ်လ်ဘာတား တက္ကသိုလ်က ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ လေ့လာမှု တစ်ရပ်က နှစ်ပေါင်းအတော်ကြာ အသိပညာတွေစုဆောင်းခဲ့ပြီး၊ ခြပ်မဲ့ စာကြည့်တိုက် တစ်ခုနဲ့တူတဲ့ မီဒီယာ တွေဆီက သတင်းအချက်အလက်တွေနဲ့ ဆယ်စုနှစ်တစ်ခုစာလောက် ထိတွေ့ထားခဲ့တဲ့ လူကြီးတစ်ယောက်ဟာ အခုမှ ဦးကျောက်ဖွံ့ဖြိုးစ ဆယ်ရှစ်နှစ်သားလေး တစ်ယောက်နဲ့ ယှဉ်ပြီး လေးနှစ်အကြာ တက်ရောက်ရမယ့် ဒီဂရီတစ်ခုကို အတူတက်ရောက်ရင် လူကြီးက ပိုပြီး မြန်မြန်ဆန်ဆန် ဘွဲ့ဒီဂရီကို ရယူနိုင်တယ်လို့ ဖော်ပြနေပါတယ်။

ဒါကရော လူအများသိပြီးသားဖြစ်တဲ့ ယေဘုယျအသိတစ်ခုပဲလို့ ခင်ဗျား မထင်ဘူးလား။ ဆိုတော့ကာ ဘယ်ဟာက အမှန်လဲ။ ခွေးအိုကြီး လက်ပေးသင်မရ က အမှန်လား။ ပညာလို အိုသည်မရှိက အမှန်လား။

တကယ်တမ်းမှာတော့ အပေါ်က လေ့လာမှုနှစ်ခုစလုံးကို ကျွန်တော် လျှောက်ရေးထားတာပါ။ ဘယ်ဟာကမှ တကယ့်လေ့လာမှု မဟုတ်ကြပါဘူး။ (ငါထင်တဲ့အတိုင်းပဲ အစွဲကို သရုပ်ပြဖို့ အကောင်းဆုံး နည်းလမ်းကတော့ အထက်ကလိုမျိုး လေ့လာမှု အတုတွေဖန်တီးပြီး ပြသတဲ့ နည်းလမ်းပါပဲ) ..။ ဖြစ်ရပ်နှစ်ခုစလုံးဟာ ဖြစ်နိုင်ချေ ရှိတဲ့ပုံ ပေါက်နေပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ခင်ဗျားအသစ်တစ်ခုကို သိလိုက်ရပြီဆိုရင် ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားရဲ့ အတိတ်အသိကို အလျှင်အမြန် ပြုပြင်တည်းဖြတ် ပစ်လိုက်ပါတယ်။ အဲသလို ပြုပြင်တည်းဖြတ်ပစ်လိုက်မှသာလျှင် ခင်ဗျားဟာ ငါ အမြဲမှန်တယ် ဆိုတဲ့အသိနဲ့ စိတ်သက်သာရာရပြီး နေနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

၁၉၈၆ ခုနှစ်မှာ ကားလ် တိုင်ဂျန် (အခု အော်စလို တက္ကသိုလ်မှာ ရောက်နေ) ဟာ လေ့လာမှုတစ်ခု ပြုလုပ်ခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီလေ့လာမှုမှာ သူဟာ စကားပုံတွေကို သုံးသပ် အကဲဖြတ်ဖို့ ကျောင်းသားတွေကို ခိုင်းစေခဲ့ပါတယ်။ တိုင်ဂျန်ဟာ ပါဝင်ကူညီတဲ့သူတွေကို နာမည်ကျော် စကားပုံတွေကို အကဲဖြတ်သုံးသပ်ခိုင်းခဲ့ပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံ တွေကို "စာအုပ်တစ်အုပ်ကို သူ့အဖုံးကြည့်ပြီး အကဲဖြတ်ပါနဲ့" ဆိုတဲ့ စကားပုံမျိုးကို အကဲဖြတ်ခိုင်းတဲ့အခါမှာ သူတို့ဟာ အဲဒီ အချက်ဟာ မှန်ကန်တယ်လို့ သဘောတူ ခဲ့ကြပါတယ်။ ခင်ဗျားရော ဘယ်လို ထင်ပါသလဲ။ စာအုပ်တစ်အုပ်ကို သူ့အဖုံးကြည့်ပြီး အကဲဖြတ်တဲ့ကိစ္စဟာ တရားမျှတတဲ့ ကိစ္စဖြစ်ပါသလား။ အဲဒီအချက် မှန်ကန်ပါတယ်ဆိုတာကို ဘယ်အချိန်မှာ ခင်ဗျားအတွေ့အကြုံနဲ့ ကိုယ်တိုင်တွေ့ကြုံဖူးခဲ့ပါသလဲ။ နောက်ထပ်စကားပုံတစ်ခုဖြစ်တဲ့ "ဘဲနဲ့တူရင်၊ ဘဲလိုရေကူးရင်၊ ဘဲလို ကွပ်ကွပ်အော်ရင် အဲဒါဟာ ဘဲပဲဖြစ်ရမယ်" ဆိုတာကိုရော ဘယ်လိုထင်မြင်ပါသလဲ။ ဒါကလည်း လူအများလက်ခံတဲ့ ယေဘုယျအသိပညာ တစ်ခုဖြစ်ပုံရပါတယ်။ ကဲ ဒါဆိုရင် အဲဒီ စကားပုံနှစ်ခုမှာ ဘယ်ဟာက အမှန်တရားပါလဲ။

တိုင်ဂျန်ရဲ့ လေ့လာမှုမှာ လူအများစုဟာ သူပေးသမျှ စကားပုံတွေအားလုံးကို မှန်ကန်ပါတယ်လို့ ပြောခဲ့ကြပါတယ်။ ပြီးတော့ အဲဒီ စကားပုံတွေနဲ့ ဆန့်ကျင်ဖက် ဝိရောဓိ ဖြစ်နေတဲ့ စကားပုံတွေကို ထပ်ပေးတဲ့အချိန်မှာ အဲဒါတွေကိုလည်း မှန်ကန်ပါတယ် လို့ပဲ ပြောကြပါတယ်။ "ချစ်ခြင်းတရားဟာ အကြောက်တရားထက် စွမ်းအားပိုမို ကြီးမားတယ်" ဆိုတဲ့ စကားပုံကိုလည်း မှန်ကန်ပါတယ်လို့ ပြောကြပြီး "အကြောက်တရားဟာ ချစ်ခြင်းတရားထက် စွမ်းအားပိုမို ကြီးမားတယ်" ဆိုတဲ့ စကားပုံကို ကျပြန်တော့လည်း မှန်တယ်လို့ ပြောကြပြန်ပါတယ်။ လူအများသိရှိတဲ့ ယေဘုယျ အသိပညာ အမှန်တရားတွေလို့ ခင်ဗျားတို့ မှတ်ယူထားတဲ့ အရာတွေဟာ တကယ်တမ်းမှာတော့ အမှန်တရားတွေ မဟုတ်ကြဘူး ဆိုတာကို သူက ထုတ်ဖော်ပြသခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ မကြာခဏဆိုသလိုပဲ ကျောင်းသားတွေ၊ စာနယ်ဇင်း သမားတွေ၊ သာမန်လူတွေဟာ သိပ္ပံနည်းကျ လေ့လာမှုတစ်ခုရဲ့ ရလဒ်တွေကို ဖတ်ရှုရတဲ့အချိန်မှာ "အိုး .. ဟုတ်တာပေါ့ .. ဒီအချက် မမှားဘူးလေ" လို့ ပြောတတ်ကြ ပါတယ်။ အဲဒါဟာ ငါထင်တဲ့အတိုင်းပဲ အစွဲ အလုပ်လုပ်နေတာဖြစ်တယ် ဆိုတဲ့အချက်ကို တိုင်ဂျန်က ဖော်ထုတ်ပြသခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။

ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားအဖြစ် ဖြစ်တည်ခဲ့တဲ့သူကို အမြဲပြန်ကြည့်လေ့ရှိပါတယ်။ ပြီးတော့ ယနေ့အချိန်မှာ ဖြစ်တည်နေတဲ့ ခင်ဗျားလေးနဲ့ ကိုက်ညီမှုရှိအောင် ခင်ဗျား ဘဝရဲ့ ဇာတ်လမ်းတွေကို အမြဲတမ်း ပြန်လည်ပြုပြင် တည်ဆောက်ယူနေလေ့ရှိပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ဟိုးယခင် တောအုပ်ထဲမှာနဲ့ ဆဗားနား မြက်ခင်းပြင်ကြီးထဲမှာ နေစဉ် အချိန်ကတည်းက ကမ္ဘာလောကထဲမှာ ခင်ဗျားကိုယ်ခင်ဗျား ထိန်းကျောင်းမောင်းနှင်နိုင်ဖို့ရာအတွက် ရှင်းလင်းပြေပြစ်တဲ့ စိတ်ရှိအောင်ထားဖို့ လိုအပ်ခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပြန်ကျနေတဲ့စိတ်ဟာ နွဲ့ထဲမှာနစ်သလို နစ်နေမှာဖြစ်ပြီး အဲဒီစိတ်နဲ့ ထိန်းချုပ်နေတဲ့ ခန္ဓာကိုယ်ဟာလည်း အစားခံရမှာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲသလိုနဲ့ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားရဲ့ အမှားတွေကနေ တဆင့် လေ့လာသင်ယူလာခဲ့ပြီး အမှိုက်သရိုက်တွေကို စိတ်ထဲမှာ ထားတာဟာ မကောင်းဘူးဆိုတဲ့အကြောင်း သိလာကာ အဲဒါတွေကို ဖျက်ထုတ်ပစ်တတ်လာပါတယ်။ အဲသလို ခင်ဗျားရဲ့ မှားယွင်းတဲ့ ထင်မြင်ယူဆချက် အဟောင်းတွေကို ဖျက်ထုတ်ပစ်လိုက်ခြင်းဟာ ခင်ဗျားရဲ့ ကျပြန်နေတဲ့ စိတ်ကို ပြန်လည်စုစည်းညီညွတ်မှု ဖြစ်စေပါတယ်။ တကယ်တမ်းတော့ အဲဒီဖြစ်စဉ်ဟာ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ပြန်လိမ်ရတဲ့ ဖြစ်စဉ်ပါ။ ဒါပေမယ့် ခင်ဗျားအတွက် ကောင်းမွန်တဲ့ ရည်ရွယ်ချက်နဲ့ လိမ်တာဖြစ်ပါတယ်။ အကြောင်းအရာတစ်ခု အကြောင်း ခင်ဗျားသိထားသမျှ အချက်တွေကို ခင်ဗျား ဆွဲယူလိုက်ပါတယ်။ ချက်ချင်းပဲ စိတ်ကူးထဲမှာ အဲဒီအကြောင်းအရာနဲ့ ပတ်သက်တာတွေကို ဖွဲ့စည်းလိုက်ပါတယ်။ ပြီးတော့ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ မိုဒယ်တစ်ခုကို ခင်ဗျား တည်ဆောက်လိုက်ပါတော့တယ်။

သမ္မတ နစ်ဆင် တရုန်နိုင်ငံကို မသွားခင်လေးမှာ သုတေသနသမားတစ်ယောက်က လူတွေကို အဲဒီခရီးစဉ်မှာ ကိစ္စတစ်ခုကို ဖြစ်လာနိုင်မလို့ အလားအလာ ရှိတယ်လို့ ထင်ပါသလား ဆိုပြီး မေးခွန်းထုတ်ခဲ့ပါတယ်။ နောက်ပိုင်း ခရီးစဉ်ကနေ သမ္မတကြီး ပြန်လာအပြီး ရလဒ်ကို တကယ်တမ်း သိပြီးချိန်မှာတော့ သူတို့ရဲ့ အထင်အမြင်တွေ ဟာ အမှန်တရားနဲ့ အတော်လေးဝေးကွာနေတယ်ဆိုတာ လူတွေ သိသွားကြပါတယ်။ အလားတူပါပဲ 9/11 တိုက်ခိုက်မှု ဖြစ်ပြီးတဲ့အချိန်မှာ အဲသလိုတိုက်ခိုက်မှုမျိုး နောက်ထပ် ဖြစ်နိုင်ဖို့ အလားအလာ အများကြီးရှိတယ်လို့ လူတွေထင်မြင်ယူဆခဲ့ကြပါတယ်။ တကယ်တမ်း အဲသလို တိုက်ခိုက်မှုတွေ ထပ်မံဖြစ်လာတဲ့ အချိန်မှာ ကျတော့ ဒီလူတွေကပဲ သူတို့ဟာ အဲသလို အလားတူတိုက်ခိုက်မှု ထပ်ဖြစ်ဖို့ အလားအလာ အများကြီးမရှိဘူးလို့ ထင်ခဲ့ကြတဲ့သူတွေဖြစ်တယ်လို့ သူတို့ကိုယ်သူတို့ မှတ်ယူနေကြပြန်ပါတယ်။

ငါထင်တဲ့ အတိုင်းပဲ အစွဲဟာ ဆုံးဖြတ်ချက်လျှင်မြန်စွာချတတ်မှု အစွဲမှာနဲ့ နီးနီးကပ်ကပ် ဆက်စပ်နေပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ဖြစ်ရပ်ကြီးတစ်ခုလုံးကို ခြုံငုံမကြည့်မြင်ဘဲ ဖြစ်ရပ်အတိုအတွာလေးတွေနဲ့ ခင်ဗျားအာရုံထဲကို အမြန်ရောက်လာတဲ့ ဖြစ်ရပ်တစ်ကွက်ချင်းစီလောက်ကိုပဲ ကြည့်မြင်ပြီး ယုံကြည်ချင်နေလေ့ရှိပါတယ်။ သတင်းထဲမှာ ငါးမန်းကိုက်ခံရတဲ့ သတင်းလေးတွေ အတော်များများတွေ့ရုံနဲ့ ငါးမန်းတွေဟာ ထိန်းမနိုင်သိမ်းမရ ဖြစ်နေပြီလို့ ခင်ဗျား ထင်တတ်ပါတယ်။ တကယ်တမ်း ခင်ဗျား ထင်သင့်တာက သတင်းတွေက ငါးမန်းကိုက်တဲ့ အကြောင်းကို အသားပေးဖော်ပြဖို့ ကြိုက်ကြတာပဲ လို့မှတ်ယူရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဆုံးဖြတ်ချက် လျှင်မြန်စွာချတတ်မှု အစွဲဟာ အပြင်မှာ ရနိုင်သေးတဲ့ အခြားသော သတင်းအချက်အလက်တွေကို လျစ်လျူရှုပြီး ခင်ဗျားလက်ထဲမှာ ရတဲ့သတင်းလောက်ကိုပဲ အခြေခံကာ ကောက်ချက်တွေ အလျှင်အမြန်ချမိသွားအောင် ခင်ဗျားကို တွန်းအားပေးတတ်ပါတယ်။ ငါထင်တဲ့အတိုင်းပဲ အစွဲကလည်း အလားတူပါပဲ။ ခင်ဗျား အရင်က ရခွဲဖူးတဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေကို လျစ်လျူရှုပြီး လတ်တေလော ရနေတဲ့ သတင်းအချက်အလက်ကိုပဲ အခြေခံကာ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေချမိစေအောင် တွန်းအားပေးပါ တယ်။

ငါထင်တဲ့အတိုင်းပဲအစွဲ ရှိတယ်ဆိုတာ သိထားခြင်းအားဖြင့် နိုင်ငံရေးသမားတွေ၊ စီးပွားရေးသမားတွေသူတို့ရဲ့ အတိတ်က ဆုံးဖြတ်ချက်တွေအကြောင်း ပြန်ပြောပြတဲ့ အခါမျိုးတွေမှာ ထားသင့်တဲ့ သံသယကို ထားဖို့ သတိပြုမိပါလိမ့်မယ်။ အွန်လိုင်းပေါ်မှာ ငြင်းခုံဆွေးနွေးပွဲတွေလုပ်တဲ့အခါမျိုး၊ ကိုယ့်ချစ်သူရည်းစား၊ ကြင်ဖော်တွေနဲ့ ငြင်းခုံစကားများကြတဲ့အခါမျိုးတွေမှာလည်း ဒီအစွဲမှာရှိနေတတ်တယ်ဆိုတာကို ပြန်သတိရဖို့ လိုပါတယ်။ အခြားတစ်ဖက်က လူတွေဟာ သူတို့ဘယ်တော့မှ မမှားဘူးလို့ ထင်မြင်ယူဆနေကြတာဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားလည်း သူတို့နဲ့ အလားတူပါပဲ။

၅။ တက္ကဆက် လက်ဖြောင့်သေနတ်သမား အဖွဲ့မှား (The Texas Sharpshooter Fallacy)

အယူအဆအမှား - အကြောင်းတရားနဲ့ အကျိုးတရားကို ဆုံးဖြတ်တဲ့နေရာမှာ ခင်ဗျားဟာ ကျုပ်နဲ့ဖြစ်နိုင်မှုတွေကိုပါ ထည့်သွင်းစဉ်းစားတယ်။

အမှန်တရား - ရလဒ်တွေဟာ အဓိပ္ပါယ်ရှိပုံရတဲ့အခါမျိုးမှာ ဒါမှမဟုတ် ကျုပ်နဲ့ဖြစ်ရပ်တွေအပေါ်မှာ အဓိပ္ပါယ်တစ်ခုခု ဖော်ထုတ်ချင်တဲ့အခါမျိုးမှာ ခင်ဗျားဟာ ကျုပ်နဲ့ ဖြစ်နိုင်တဲ့ အခွင့်အလမ်းကို လျစ်လျူရှုလေ့ရှိပါတယ်။

အေပရာဟမ် လင်ကွန်းနဲ့ ဂျွန်အက်ဖ် ကနေဒီတို့ဟာ နှစ်ပေါင်းတစ်ရာ ကွာခြားပြီးမှ ရွေးကောက်ခံရတဲ့ အမေရိကန် သမ္မတတွေ ဖြစ်ကြပါတယ်။ နှစ်ယောက်စလုံးဟာ စာလုံး ၁၅ လုံးပါဝင်တဲ့ နာမည်ရှိပြီး နာမည်သုံးမျိုးနဲ့ လူသိများတဲ့ ဂျွန် ဝီလ်ကီ ဘုသ် နဲ့ လီး ဟာဗေး အော့စ်ဝလ်ဒ် ဆိုတဲ့ လူသတ်သမားတွေရဲ့ သေနတ်နဲ့ ပစ်ခတ် သတ်ဖြတ်ခြင်းကို ခံခဲ့ကြရပါတယ်။ တရားခံနှစ်ယောက်စလုံးကို တရားခွင်ကို မပို့နိုင်ခဲ့ပါဘူး။ ထူးခြားဆန်းကြယ်တယ်လို့ မထင်မိဘူးလား။ ပိုပြီး ဆန်းကြယ်တာ ရှိပါ သေးတယ်။ ကနေဒီမှာ လင်ကွန်းလိုခေါ်တဲ့ အတွင်းရေးမှူးတစ်ယောက်ရှိပါတယ်။ နှစ်ယောက်စလုံးဟာ သောကြာနေ့မှာ အသတ်ခံရတာဖြစ်ပြီး အသတ်ခံရတဲ့ အချိန်မှာ သူတို့နှစ်ဦးစလုံးရဲ့ ဇနီးတွေဟာ သူတို့ဘေးမှာ ရှိနေခဲ့ပါတယ်။ လင်ကွန်းဟာ ဖွဲ့၌ ကဇာတ်ရုံမှာ အသတ်ခံရတာဖြစ်ပြီး ကနေဒီကတော့ ဖွဲ့၌ကုမ္ပဏီကထုတ်တဲ့ လင်ကွန်းအမျိုးအစား ကားကြီးပေါ်မှာ အသတ်ခံရတာပါ။ နှစ်ဦးစလုံးဟာ ဂျွန်ဆင်လို့ ခေါ်တဲ့ သူကို ဆက်ခံခဲ့ကြသူတွေဖြစ်ပါတယ်။ လင်ကွန်းဟာ အန်ဒရူး ဂျွန်ဆင်ကို ဆက်ခံခဲ့သူဖြစ်ပြီး ကနေဒီကတော့ လင်ဒန် ဂျွန်ဆင် ကို ဆက်ခံခဲ့သူဖြစ်ပါတယ်။ အန်ဒရူးကို ၁၈၀၈ ခုနှစ်မှာ မွေးဖွားခဲ့ပြီး လင်ဒန်ကိုတော့ ၁၉၀၈ မှာ မွေးဖွားခဲ့ပါတယ်။ ကဲ မထူးခြား မဆန်းပြားပေဘူးလား။

၁၈၉၈ ခုနှစ်မှာ မော်ဂန် ရောဘတ်ဆန်ဟာ “အချည်းနှီးသော” လို့အမည်ရတဲ့ ဝတ္ထုတစ်ပုဒ်ကို ရေးသားခဲ့ပါတယ်။ အဲ့ဒီဝတ္ထုဟာ တိုင်တန်းနှစ် သင်္ဘောကြီး မနှစ်မြှုပ်ခင် ဆယ့်လေးနှစ်၊ အဲ့ဒီသင်္ဘောကြီးမဆောက်ခင် ဆယ့်တစ်နှစ် အချိန်ကတည်းက ရေးသားခဲ့တဲ့ ဝတ္ထုဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့ဒီဝတ္ထုထဲက သင်္ဘောနှစ်မြှုပ်ပုံနဲ့ တိုင်တန်းနှစ် သင်္ဘောကြီး နှစ်မြှုပ်ခဲ့ပုံတို့ဟာ ရင်ခုန်စိတ်လှုပ်ရှားဖွယ် ကောင်းလောက်အောင်ကို ထပ်တူညီခဲ့ပါတယ်။ ဝတ္ထုထဲမှာ ဘယ်သူကမှ နှစ်မြှုပ်လိမ့်မယ်လို့ မထင်ထားတဲ့ “တိုင်တန်း” လို့ခေါ်တဲ့ သင်္ဘောကြီးအကြောင်းကို ရေးသားဖော်ပြထားပါတယ်။ တည်ဆောက်ခဲ့သမျှထဲမှာ အကြီးမားဆုံး သင်္ဘောကြီး ဖြစ်ပါသတဲ့။ သင်္ဘောအတွင်းပိုင်း ကတော့ ဇိမ်ခံဟိုတယ်ကြီး တစ်ခုလိုပါပဲလို့ ဖော်ပြထားပါတယ်။ မတည်ဆောက်ရသေးတဲ့ တိုင်တန်းနှစ် သင်္ဘောကြီးလိုပေါ့။ တိုင်တန်းမှာ အသက်ကယ်လေ့ အစီးနှစ်ဆယ်ပဲ ပါပါတယ်။ ပါသင့်တဲ့ အရေအတွက်ရဲ့ တစ်ဝက်ပဲ ပါတယ်လို့ ဖော်ပြထားခဲ့ပါတယ်။ တိုင်တန်းနှစ် သင်္ဘောကြီးမှာတော့ အသက်ကယ်လေ့ နှစ်ဆယ့်လေး စီးပါရှိပြီး အဲ့ဒီဟာလည်း ရှိသင့်တဲ့ ပမာဏရဲ့ တစ်ဝက်ပဲ ရှိပါသတဲ့။ စာအုပ်ထဲမှာက တိုင်တန်းဟာ ဖြူလတ်မှာ နုယူးဖောင်လန်းကနေ မိုင်လေးရာလောက်ဝေးတဲ့ နေရာမှာ ရေခဲတောင်ကြီးနဲ့ တိုက်မိခဲ့တယ်လို့ ဖော်ပြထားပါတယ်။ နှစ်တွေကြာပြီးတဲ့နောက်မှာတော့ တိုင်တန်းနှစ်ဟာ အဲ့ဒီလ အဲ့ဒီနေရာမှာပဲ ရေခဲတောင်နဲ့ တိုက်မိခဲ့ ပါတယ်။ တိုင်တန်းဟာ နှစ်မြှုပ်ခဲ့ပြီး ခရီးသည်ထက်ဝက်ကျော် သေဆုံးခဲ့ပါတယ်။ တိုက်တန်းနှစ် ဟာလည်း အလားတူ ဖြစ်ခဲ့တာပါပဲ။ စာအုပ်ထဲမှာ ဖော်ပြထားတဲ့ သင်္ဘောပေါ် ကျန်ရစ်ခဲ့ပြီးသေတဲ့ လူဦးရေနဲ့ တကယ့်အဖြစ်အပျက်မှာ သင်္ဘောပေါ်ကျန်ရစ်ခဲ့ပြီးသေတဲ့ လူအရေအတွက်ဟာ ထပ်တူညီနီးပါး ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ အဖြစ်အပျက်ချင်း ထပ်တူညီ တိုက်ဆိုင်မှုတွေဟာ အဲ့ဒီနေရာမှာ ရပ်မသွားသေးပါဘူး။ ဝတ္ထုထဲက တိုင်တန်းနဲ့ တိုင်တန်းနှစ် သင်္ဘောကြီး နှစ်ခုစလုံးဟာ ပန်ကာ သုံးခုစီ ပါကြပြီး ရွက်တိုင် နှစ်ခုစီ ပါရှိကြပါတယ်။ နှစ်စီးစလုံးဟာ လူသုံးထောင် တင်ဆောင်နိုင်တဲ့ သင်္ဘောကြီးတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ ရေခဲတောင်နဲ့ တိုက်မိတဲ့ အချိန်ကလည်း နှစ်စီးစလုံး ညသန်းခေါင်နီးနီး အချိန်မှာ ဖြစ်ကြပါတယ်။ ရောဘတ်ဆန်ဟာ အနာဂတ်ကို ကြိုမြင်တဲ့ အမြင်ရနေခဲ့တာများလား။ ဘယ်လောက် ထူးခြားဆန်းကြယ် လိုက်ပါသလဲ။

၁၅၀၀ ပြည့်နှစ်တွေတုန်းက နေ့စကြာဒါးမက်စ် က ဒီလို ရေးခဲ့ပါတယ် ..

B'tes farouches de faim fleuves tranner
Plus part du champ encore Hister sera,
En cage de fer le grand sera treisner,
Quand rien enfant de Germain observa.

အဲ့ဒီ ကဗျာကို ဒီလို ဘာသာပြန်ကြပါတယ် ..

“ဆာလောင်မွတ်သိပ်မှုနဲ့ ကြမ်းရိုင်းနေတဲ့ သားရိုင်းကောင်တွေဟာ မြစ်ကို ဖြတ်ကူးလာလိမ့်မယ်
တိုက်ပွဲရဲ့ အကြီးကျယ်ဆုံးအပိုင်းက ဟစ်စတာကို ဆန့်ကျင်တွန်းလှန်ခြင်းဖြစ်လိမ့်မယ်
သူဟာ ကြီးမြတ်တဲ့လူသားတွေကို သံလှောင်အိမ်ထဲကို ဆွဲသွင်းလိမ့်မယ်
ဂျာမနီရဲ့ ရင်သွေးတွေဟာ ဘယ်ဥပဒေကိုမှ မလိုက်နာတော့မယ့် အချိန်မှာပေါ့”

ဒါကလည်း အတော်လေးကို ဆန်းကြယ်ပါတယ်။ အဲ့ဒီကဗျာဟာ နှစ်ပေါင်းလေးရာ ကြာပြီးနောက်မှာ ပေါ်လာမယ့် နှုတ်ခမ်းမွှေးတိုနဲ့နဲ့ ငန့်ကို ရည်ညွှန်းနေသလိုပါပဲ။ ဒီမှာ နောက်ထပ် ဗျာဒိတ်ဟောကိန်း တစ်ခုလည်း ရှိပါသေးတယ်။

“အနောက်ဥရောပရဲ့ အနက်ရှိုင်းဆုံး အပိုင်း
ဆင်းရဲတဲ့ လူတွေကြားထဲကနေ ကလေးငယ်တစ်ယောက် မွေးဖွားလာလိမ့်မယ်

သူလျာများလေးနဲ့ လူအများကို သိမ်းသွင်းဆွဲဆောင်လိမ့်မယ်
သူ့ရဲ့ ကျော်ကြားမှုဟာ အရှေ့ပိုင်းနယ်ပယ်တွေအထိ ပျံ့နှံ့တိုးမြှင့်လိမ့်မယ်”

ဟစ်စတာ ဆိုတာဟာ ဟစ်တလာပါပဲ။ ဒုတိယ အပိုဒ်ကတော့ သူ့မိသားစုအကြောင်း ဖွင့်ဆိုပြနေသလိုပါပဲ။ တကယ်တမ်းမှာတော့ နော့စတြာဒါးမက်ရဲ့ ဟောကိန်းတွေ က ကြီးမားတဲ့ စစ်ကြီးကို ဖြစ်စေပြီး ထူးဆန်းစွာ သေဆုံးခဲ့တဲ့ ဂျာမနီက ငန်တစ်ယောက် အကြောင်းကို ရည်ညွှန်းနေပါတယ်။ ဘယ်လောက်များ ထူးဆန်း လိုက်ပါသလဲ။

တကယ်လို့ အထက်မှာ ဖော်ပြခဲ့တဲ့ အဖြစ်အပျက်တွေဟာ တိုက်ဆိုင်မှုလို့ ပြောဖို့၊ ကျန်းမာခြင်းတွေပါလို့ ပြောဖို့ အတွက် ဆန်းကြယ်လွန်းနေပါတယ်လို့ ခင်ဗျား ထင်နေခဲ့ရင် ခင်ဗျားဟာ ထင်သလောက် စမတ်ဖြစ်မနေပါဘူးလို့ ပြောချင်ပါတယ်။ ကျွန်တော့်ကို ရှင်းပြခွင့်ပြပါ။

ခင်ဗျားဟာ ကြင်ဖက်တွေဖို့ ကော်ဖီဆိုင်တစ်ခုကို သွားတယ်ဆိုကြပါစို့။ တစ်ဖက်လူက သူဟာ ခင်ဗျားစီးတဲ့ ကားအမျိုးအစားပဲ စီးပါတယ်။ အရောင်တော့ မတူပါဘူး ဒါပေမယ့် မော်ဒယ်တော့ တူပါတယ်။ ကောင်းပြီ ဒါဟာ တိုက်ဆိုင်မှု တစ်ခုပါပဲ။ ဘာမှ ထူးခြားဆန်းကြယ်တဲ့ ကိစ္စမဟုတ်ပါဘူး။

ခင်ဗျားလာတွေနေတဲ့ သူ့ရဲ့ အမေနာမည်က ခင်ဗျားအမေရဲ့ နာမည်နဲ့ တူနေပါတယ်။ ပြီးတော့ အမေချင်း မွေးနေ့လည်း တူနေတယ် ဆိုကြပါစို့။ ဒါဟာ အတော်လေး ဆန်းကြယ်နေပါပြီ။ ကံတရားရဲ့လက်တစ်စုံက ခင်ဗျားကို တစ်ဖက်လူနဲ့ နီးစပ်အောင် တွန်းပို့နေပါပြီ။ အဲ့ဒီနောက်မှာ ခင်ဗျားတို့နှစ်ယောက်စလုံးဆီမှာ မွန်တီပိုင်သွန်ရဲ့ မိုးပျံ ဆက်ကပ် အရုပ်သေတ္တာ တစ်စုံစီရှိနေကြတာကို သိလိုက်ရပြန်ပါတယ်။ ပြီးတော့ နှစ်ယောက်စလုံးဟာ ကယ်တင်ရေး တပ်သားတွေကို ကြိုက်နှစ်သက်ပြီး ကြီးပြင်းခဲ့ ကြပါတယ်။ နှစ်ယောက်လုံး ပီဇာ ကြိုက်ကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့် မုန့်လာဥပါကို မကြိုက်ကြပါဘူး။ ခင်ဗျားစိတ်ထဲမှာ ခင်ဗျားတို့ နှစ်ဦးဟာ နတ်ဖက်တဲ့ စုံတွဲလို့ ထင်နေပါ ပြီ။ ဒါဟာ ဖူးစာပဲလို့ မှတ်ယူနေပါပြီ။

ဒါပေမယ့် ခဏလောက် နောက်ဆုတ်ပြီး ကြည့်လိုက်ပါဦး။ တခြားတနည်းနဲ့ တွေးကြည့်ပါ။ ကမ္ဘာပေါ်မှာ လူဘယ်လောက်များများ အဲ့ဒီ မော်ဒယ်နဲ့ကားကို ပိုင်ဆိုင်ကြ မလဲ။ ခင်ဗျားတို့နှစ်ယောက်က အသက်အရွယ် အတူတူပါပဲ။ ဒါကြောင့် ခင်ဗျားတို့ အမေတွေဟာလည်း အသက်အရွယ် တူကြပါလိမ့်မယ်။ သူတို့ နာမည်တွေ ဆိုတာဟာ လည်း သူတို့ခေတ်အခါက လူအများ ပေးလေ့ရှိတဲ့ နာမည်မျိုးတွေ ဖြစ်နေမှာပါပဲ။ ခင်ဗျားတို့ဟာ အသက်အရွယ်တူတဲ့အတွက် ခင်ဗျားတို့ ကလေးဘဝမှာ ကြည့်ရတဲ့ တီဗွီရှိုးတွေဟာလည်း တူမှာပါ။ ကစားခဲ့ရတဲ့ ကစားစရာတွေလည်း တူပါလိမ့်မယ်။ အဲ့ဒီအချိန်က ကလေးတိုင်းက မွန်တီပိုင်သွန်ကို ကြိုက်ကြမှာပါပဲ။ ပီဇာကို လူတိုင်း ကြိုက်ကြပါတယ်။ မုန့်လာဥပါကို လူအတော်များများ မကြိုက်ကြပါဘူး။

အဲ့ဒီအချက်တွေကို ခပ်ခွာခွာနေပြီး ကြည့်ကြည့်မယ်ဆိုရင် အဲ့ဒီကိစ္စတွေဟာ မတော်တဆ တိုက်ဆိုင်တဲ့ ကျန်းမာခြင်းတွေဆိုတာကို ခင်ဗျား မြင်နိုင်ပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျားဟာ တူညီတယ်ဆိုတဲ့ သင်္ကေတ အချက်ပြမှုတွေအကြားမှာ နှစ်မြောနေမိတာသာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဘေးက အချက်အလက်တွေအများကြီးကိုတော့ ခင်ဗျား မေ့ထား လိုက်ပါတယ်။ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို စွဲကိုင်မိတဲ့အတွက် ကျန်းမာမှုကို ခင်ဗျား မျက်စိလှုံ့သွားပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း အနက်အဓိပ္ပါယ် ဆိုတဲ့အရာဟာ လူသားတွေ တည်ဆောက်ထားတဲ့ အရာသာဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ တက္ကဆက် လက်ဖြောင့်သေနတ်သမား အစွဲမှားထဲကို ကျရောက်နေတာသာ ဖြစ်ပါတယ်။

အဲ့ဒီအစွဲက သူ့နာမည်ကို ဘယ်လို ရခဲ့တာလဲဆိုတာ သိချင်ရင် စပါးကျီကို သေနတ်နဲ့ပစ်နေတဲ့ ကောင်းဘွိုင်တစ်ယောက်ကို စိတ်ကူးမြင်ယောင်ကြည့်လိုက်ပါ။ အချိန် ကြာလာတာနဲ့အမျှ စပါးကျီ နံရံဟာ အပေါက်တွေအများကြီးနဲ့ ဇကာပေါက်လို ဖြစ်လာပါလိမ့်မယ်။ တချို့ နေရာတွေမှာ အပေါက်တွေအများကြီးရှိပြီး တချို့ နေရာတွေမှာ အပေါက်နည်းနည်းပဲ ရှိနေပါလိမ့်မယ်။ နောက်ပိုင်းမှာ ကောင်းဘွိုင်ဟာ သူ့သေနတ်ပစ်ရာတွေ စုနေတဲ့ နေရာလေးကို ပိုက်ပြီး ပစ်မှတ်စက်ကွင်းတစ်ခု ဆွဲလိုက်ပါတယ်။ အဲ့သလိုလည်း ဆွဲလိုက်ရော သူဟာ သေနတ်ပစ် လက်ဖြောင့်သူတစ်ဦး လိုလို ဖြစ်သွားပါတယ်။ အဲ့သလို သေနတ်ပစ်ရာတွေ စုနေတဲ့ နေရာလေးကို ပစ်မှတ်စက်ကွင်း ဆွဲလိုက်ခြင်းအားဖြင့် ကောင်းဘွိုင်ဟာ ကျန်းမာနေတဲ့ အရာတွေကြားထဲမှာ အတုအယောင် အစီအစဉ်ကျနမှုလေးတစ်ခု ဖန်တီးလိုက်သလိုမျိုး ဖြစ်သွားပါတယ်။ လူဦးကျောက်ဟာ အဲ့သလို ကိစ္စမျိုးတွေကို တချိန်လုံးလုပ်နေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့သလိုမျိုး ကျန်းမာကျပြန်နေတဲ့ ကိစ္စတွေထဲကနေ တိုက်ဆိုင်မှုလေးတွေကို လိုက်လံ ရှာဖွေဆွဲထုတ်နေခြင်းမျိုးဟာ ပုံမှန်လူတစ်ယောက်ရဲ့ ခန့်မှန်းလို့ရတဲ့ ယုတ္တိလွဲချော်ခြင်း ကိစ္စရပ်တွေဖြစ်ပါတယ်။

နော့စတြာဒါးမက်ရဲ့ ဟစ်တလာနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ ဟောကိန်းနဲ့ပတ်သက်ပြီး ဝေဝါး။ ဘဝင်မကျ ဖြစ်နေသေးတယ်ဆိုရင် ခင်ဗျားဟာ သူရေးခဲ့တဲ့ အခြားသော ထောင်ချီတဲ့ ဟောကိန်းတွေကို လျှစ်လျူရှုပြီး တိုက်ဆိုင်မှုရှိသွားတဲ့ တစ်ခုလေးအပေါ်မှာပဲ အာရုံကျနေမိတာသာ ဖြစ်ပါတယ်။ နော့စတြာဒါးမက်ဟာ အဲ့ဒီတိုက်ဆိုင်မှုရှိသွားတဲ့ ဟောကိန်းလေးအပြင် အခြားသော ရှုပ်ထွေးတဲ့ ဟောကိန်းအမြောက်အများကို ရေးသွားခဲ့ပါသေးတယ်။ အားလုံးဟာ ဘာမှ အဓိပ္ပါယ်မရှိတဲ့ အရာတွေချည်းပါပဲ။ ဟစ်စတာဆိုတာဟာ ဒါနာဘီဖြစ်ရဲ့ လက်တင်နာမည်ဆိုတာ သိရင် သူရေးခဲ့တာကြီးက အဓိပ္ပါယ်မရှိသွားဆိုတာကို ခင်ဗျား ပိုပြီး လက်ခံသွားပါလိမ့် မယ်။ တိုင်တန်နဲ့ တိုင်တန်းနှစ်အကြားက အံ့ဩဖွယ်ရာ တိုက်ဆိုင်မှုတွေကိုပဲ အာရုံကျနေမယ်ဆိုရင် မှားယွင်းပြီးတိုက်ဆိုင်မှု မရှိခဲ့တဲ့ အခြားသော အချက်တွေကို လျှစ်လျူရှုလိုက်မိသလို ဖြစ်သွားပါလိမ့်မယ်။ ဝတ္ထုထဲမှာက အသက်ရှင်ကျန်သူ ဆယ်သုံးယောက်ပဲ ရှိတယ်လို့ ရေးထားခဲ့ပါတယ်။ သဘောကြီးက တမဟုတ်ချင်း နှစ်မြှုပ်သွားတယ်လို့ ရေးထားခဲ့ပါတယ်။ တိုင်တန်ဟာ ရေကြောင်းခရီး အများအပြားကို ရွက်လွှင့်သွားခဲ့ပြီးတဲ့ သဘောကြီးဖြစ်တယ်လို့ ရေးသားထားခဲ့ပါတယ်။ ဝတ္ထုထဲမှာ ရှင်ကျန်သူတွေထဲက တစ်ယောက်ဟာ ကယ်ဆယ်သူတွေ မရောက်လာမီမှာ ပိုလာဝက်ဝံကြီးတစ်ကောင်နဲ့ တိုက်ခိုက်ခံရသေးတယ်လို့ ရေးထားပါတယ်။ လင်ကွန်းနဲ့ ကနေဒါကြားက တူညီတဲ့အချက်တွေကို အံ့ဩနေမယ်ဆိုရင်လည်း ခင်ဗျားဟာ အခြားသော မတူညီတဲ့ အချက်များစွာကို လျှစ်လျူရှုပစ်ပြီး တူညီတဲ့ အချက် အနည်းငယ်အပေါ်မှာပဲ အာရုံကျနေတဲ့သူတစ်ဦးသာ ဖြစ်နေပါလိမ့်မယ်။ ကနေဒါက ကက်သိုလစ်တစ်ဦးဖြစ်ပြီး လင်ကွန်းက ဘက်ပတစ် တစ်ဦးဖြစ်ပြီး မွေးလာခဲ့ပါ တယ်။ ကနေဒါက ရိုင်ဖယ်နဲ့ ပစ်သတ်ခံခဲ့ရတာဖြစ်ပြီး လင်ကွန်းက ပစ္စုတန်နဲ့ ပစ်သတ်ခံခဲ့ရတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ကနေဒါက တက္ကဆက်မှာ ပစ်သတ်ခံရတာ ဖြစ်ပြီး လင်ကွန်းက

ဝါရင်တန် ဒီစီမှာ ပစ်သတ်ခံခဲ့ရတာပါ။ ကနေဒါက အရောင်စုံစုံတောက်တောက်နဲ့ နီညိုရောင် ဆံပင်တွေရှိပြီး လင်ကွန်းကတော့ သားသားနားနား မရှိသူ တစ်ဦးဖြစ်ပါတယ်။

အထက်က တင်ပြခဲ့တဲ့ ဥပမာ သုံးခုစလုံးမှာ တူညီတဲ့ အချက်တချို့ ရှိသလို မတူညီတဲ့အချက်တွေလည်း ထောင်ချီပြီး ရှိနေပါသေးတယ်။ အဲဒီကွဲပြားတဲ့ အချက်တွေ အားလုံးကို ခင်ဗျားဟာ လျစ်လျူရှုပစ်နေပြီး တူညီတဲ့ အချက်ကလေးတချို့ ဝန်းကျင်မှာသာ ခင်ဗျားဟာ ပစ်မှတ်စက်ကွင်းကို လိုက်ဆွဲနေတာဖြစ်ပါတယ်။ တကယ်လို့ “ငါထင်တဲ့အတိုင်းပဲ အစွဲ” နဲ့ “အတည်ပြုမှု အစွဲမှား” မှာသာ ကလေးရှိမယ်ဆိုရင် အဲဒါဟာ “တက္ကဆက် လက်ဖြောင့်သေနတ်သမား အစွဲမှား” ပဲ ဖြစ်ပါလိမ့် မယ်။

လူတစ်ယောက်ရဲ့ ဘဝဇာတ်ကြောင်းကို ဖြစ်ရပ်မှန် ရှိပွဲတစ်ခုအဖြစ် ရုပ်ရှင်ရိုက်မယ်ဆိုရင် ထုတ်လုပ်ရေးမှူးဟာ နာရီတစ်ရာစာလောက် ရိုက်ထားရပါလိမ့်မယ်။ ပြီးမှသာ မလိုအပ်တဲ့အပိုင်းတွေကို တည်းဖြတ် ဖယ်ထုတ်ပြီး တစ်နာရီစာရအောင် ပြန်ချဲ့ပစ်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါဟာလည်း စုနေတဲ့ သေနတ်ရာ အပေါက်တွေကိုပိုက်ပြီး ပစ်မှတ်စက်ပိုင်း လိုက်ဆွဲတာနဲ့ အတူတူပါပဲ။ ရိုက်ထားသမျှအားလုံးထဲက ကောင်းတဲ့အကွက်ကလေးတွေကိုပဲ ဖြတ်ယူပြီး စုစည်းကာ ကျန်တဲ့ အပိုင်းတွေကို ဖယ်ထုတ်ထားတာဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလိုနည်းနဲ့ပဲ ပြောကသောက် ကျပန်းဖြစ်နေတဲ့ လူတစ်ယောက်ရဲ့ ဘဝဇာတ်ကြောင်းထဲကနေ အစီအစဉ်ကျနတဲ့ ဇာတ်လမ်း တစ်ပုဒ်အဖြစ် ချပြလိုရနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီတီဗွီထဲက မိန်းကလေးက တကယ်ပဲ မကောင်းတဲ့ မိန်းကလေးလား။ အဲဒီလူယံထောင်ထားတဲ့ ဆံပင်နဲ့ ငန့်ဟာ အမှန်တကယ် အဲသလောက် တုံးအနေသလား။ သူတို့ ဖြတ်ပြသလောက်သာကြည့်ပြီး အဲဒီလူရဲ့ ဘဝဇာတ်ကြောင်း တစ်ခုလုံးကို ခြုံကြည့်ရင် ခင်ဗျား ဘယ်လိုမှ မှန်အောင် ကောက်ချက်ချနိုင်မှာ မဟုတ်ပါဘူး။

ဒီအစွဲမှားရဲ့ သက်ရောက်နိုင်စွမ်းဟာ ဖြစ်ရပ်မှန် တီဗွီရဲ့ သမ္မတတွေရဲ့ တိုက်ဆိုင်မှု၊ ထူးခြားဆန်းကြယ်တဲ့ ဖြစ်ရပ်တူတွေ ဆိုတာထက်ကို အများကြီးပို သက်ရောက်နိုင် ပါတယ်။ အကြောင်းတရားတွေကနေ အကျိုးတရားတွေကို တွက်ထုတ်တဲ့နေရာမှာ ဒီလက်ဖြောင့်သေနတ်သမား အစွဲမှားကို ဆုပ်ကိုင်မိရင် လူတွေကို ထိခိုက်မှု ရှိနိုင် ပါတယ်။ သိပ္ပံပညာရှင်တွေဟာ အဆိုတစ်ခုတင်ပြီးရင် အဲဒီအဆိုကို မှားယွင်းနေကြောင်း အဖက်ဖက်ကနေ လှည့်ပြီး သက်သေပြဖို့ ကြိုးစားနေကြခြင်းရဲ့ အကြောင်းရင်း တစ်ခုက ဒီ တက္ကဆက် လက်ဖြောင့်သေနတ်သမား အစွဲမှားကို ရှောင်ရှားနိုင်စေဖို့ ဖြစ်ပါတယ်။ ကူးစက်ရောဂါပျံ့ပွားမှု ကာကွယ်ရေး ပညာရှင်တွေဟာ ဒီအစွဲမှားကို အထူးသတိထားကြရပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ သူတို့ဟာ ရောဂါပျံ့ ပွားခြင်းရဲ့ မှန်ကန်တဲ့ အကြောင်းရင်းတွေကို လေ့လာစူးစမ်း ဖော်ထုတ်ရတာ ဖြစ်တာကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။ ကင်ဆာဖြစ်ပွားတဲ့ နှုန်းကို အစက်ကလေးတွေချပြီး ဖော်ပြထားတဲ့ အမေရိကန်နိုင်ငံရဲ့ မြေပုံကိုကြည့်မယ်ဆိုရင် ဖြစ်ပွားမှုနှုန်းများတဲ့ နေရာတွေဟာ ပြောကသောက်ဖြစ်နေတာကို တွေ့ရပါလိမ့်မယ်။ ကင်ဆာဖြစ်ပွားမှုနှုန်းများတဲ့နေရာတွေဟာ မြေအောက်ရေ အဆိပ်သင့်နေတဲ့ နေရာမျိုးတွေလိုလို၊ ဗိုအားမြင့် လျှစ်စစ်လိုင်းတွေ ဖြတ်သန်းသွားလို့ အနီးကလူတွေ လျှစ်စစ်စက်ကွင်းမိတာကြောင့်လိုလို၊ ဆဲလ်ဖုန်း တာဝါတိုင်တွေများပြီး အဲဒီကလွှဲလွှဲလွှဲက လူတွေရဲ့ ကိုယ်အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းတွေကို ဖြတ်သွားတာကြောင့်လိုလို၊ အနုမြူဗုံး စမ်းသပ်ဖောက်ခွဲတာကြောင့်လိုလို တွေ တွေ့ရပါလိမ့်မယ်။ အဲသလို မြေပုံမျိုးဟာ ကောင်းသွင် သေနတ်နဲ့ ပစ်ထားတဲ့ စပါးကျီ နံရံနဲ့ တူပါတယ်။ ကင်ဆာရောဂါ အဖြစ်များတဲ့ နေရာတွေကို ပိုင်းထားတာကတော့ သေနတ်ပစ်ချက် စုတဲ့နေရာမျိုးမှာ ပစ်မှတ်စက်ကွင်း လိုက်ဆွဲလိုက်မိတာမျိုးနဲ့ တူပါတယ်။ တကယ်တမ်းမှာတော့ ကင်ဆာရောဂါ ပျံ့နှံ့ပုံဟာ ဘေးပတ်ဝန်းကျင်ကြောင့်ဆိုတဲ့ အကြောင်းရင်းမျိုးကို တိတိကျကျ ပြောလို့ မရနိုင်သေးပါဘူး။ ဖြစ်နိုင်ချေတွေက အများကြီးရှိနေပါတယ်။ ရောဂါဖြစ်နေတဲ့သူတွေက မတော်တဆ နီးနီးကပ်ကပ်နေထိုင်မိနေကြတာမျိုးလည်း ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ အသက်ကြီးတဲ့ ပင်စင်စားတွေ တစ်နေရာထဲမှာ စုစည်းနေထိုင်မိကြတာမျိုးလည်း ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ ဒေသတစ်ခုနဲ့ တစ်ခု စားသောက်ပုံ၊ ဆေးလိပ်သောက်တဲ့ အမူအကျင့်၊ လေ့ကျင့်ခန်းလုပ်တဲ့ အလေ့အကျင့်တွေ သွားတူနေတာမျိုးလည်း ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ နောက်ဆုံးမှာတော့ လူသုံးယောက်မှာ တစ်ယောက်က ကင်ဆာဖြစ်နိုင် ချေရုံနေတယ် ဆိုတဲ့ အချက်ကိုလည်း ဂရုပြု ထည့်သွင်း စဉ်းစားရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲသလိုမျိုး ကင်ဆာရောဂါ ပျံ့နှံ့ပုံတွေ ကျပန်းဖြစ်နေကြတယ် ဆိုတဲ့ အချက်ဟာ လေ့လာသူတွေအဖို့ ကျေနပ်ဖွယ်ရာ ဖြစ်မနေဘူးဆိုတဲ့ အချက်ကို လက်ခံရမှာဖြစ်ပါတယ်။ အဲသလို အကြောင်းရင်းဖော်ထုတ်လို့ မရတဲ့အခါမျိုးမှာ ခင်ဗျားဟာ မျှော်လင့်ချက်မဲ့သလိုမျိုး စံစားရပါလိမ့်မယ်။ အဲသလိုအခါမျိုးမှာ ခင်ဗျားဟာ မဖြစ်မနေ အကြောင်းရင်းတစ်ခုကို ဖော်ထုတ်ပစ်လိုက်ချင်စိတ်တွေ အင်မတန် ဖြစ်ပေါ်နေပြီး တက္ကဆက် လက်ဖြောင့် သေနတ် သမားအစွဲမှားထဲကို ကျရောက်သွားတတ်ပါတယ်။

ရောဂါထိန်းချုပ်ရေး ဗဟိုရဲ့ ထုတ်ပြန်ချက်တွေအရ ရှစ်နှစ်သားကလေးတွေအကြား အော်တစ်ဇင် ဖြစ်ပွားမှုနှုန်းဟာ ၂၀၀၂ ခုနှစ်ကနေ ၂၀၀၆ ခုနှစ် အတွင်းမှာ ၅၇ ရာခိုင်နှုန်း မြင့်တက်သွားတယ်လို့ သိရပါတယ်။ လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ်ပေါင်းနှစ်ဆယ်ကို ပြန်ကြည့်မယ်ဆိုရင်တော့ အော်တစ်ဇင် ဖြစ်ပွားမှုနှုန်းဟာ ၂၀၀ ရာခိုင်နှုန်း မြင့်တက် လာပါတယ်။ ဒီနေ့ခေတ်မှာဆိုရင် ကလေး (ယောက်ျားလေး) ခုနှစ်ယောက်မှာ တစ်ယောက်ဟာ အော်တစ်ဇင် မျိုးကွဲ တစ်မျိုးမျိုးရှိနေပါတယ်။ အဲဒီ ကိန်းဂဏန်းတွေကို ပထမဦးဆုံး အကြိမ်ထုတ်ပြန်လိုက်တဲ့အချိန်မှာ လူတွေ အတော်စိတ်သောက ရောက်သွားကြပါတယ်။ ကမ္ဘာတဝှမ်းက မိဘတွေ ထိတ်လန့်တုန်လှုပ်သွားကြပါတယ်။ အော်တစ်ဇင် အရေအတွက်တွေ မြင့်တက်လာခြင်းဟာ အကြောင်းအရင်းတစ်ခု ရှိလိမ့်မယ်။ ဟုတ်တယ် မဟုတ်လား။ အစောပိုင်းတွေမှာ ဆေးထိုးတာတွေကို ပိုက်ပြီး ပစ်မှတ်စက်ပိုင်းတွေ ဆွဲခဲ့ကြပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ အော်တစ်ဇင်ရဲ့ လက္ခဏာတွေဟာ ကလေးတွေ ဆေးထိုးပြီးရင် ဖြစ်တဲ့ လက္ခဏာတွေနဲ့ တူနေ တာကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။ အဲသလို ပစ်မှတ်တစ်ခု ရပြီးသွားတဲ့အခါမှာ လူတွေဟာ အခြားသော ဆက်နွယ်နေတဲ့ အကြောင်းအရင်းတွေကို ကြည့်ဖို့ သတိမရကြတော့ ပါဘူး။ နှစ်ပေါင်းများစွာ ဒေါ်လာသန်းချီအကုန်အကျခံပြီး သုတေသနတွေ လုပ်ပြီးတဲ့အခါမှာတော့ ဆေးထိုးခြင်းကြောင့် မဟုတ်ကြောင်းကို သိရှိလာခဲ့ကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့် လူတွေကတော့ ဒီတွေရှိချက်ကို သိပ်လက်မခံချင်ကြသေးပါဘူး။ ဆေးထိုးတာကိုပဲ အာရုံကျနေပြီး အခြားသော အချက်တွေကို လျစ်လျူရှုထားခြင်းဟာ တိုက်တန်သဘောကြီး ရေခဲတောင်ကို ဝင်တိုက်တဲ့ အချက်ကိုသာ စွဲကိုင်ထားပြီး သူ အကြိမ်ပေါင်းများစွာ ပင်လယ်ခရီးတွေ ထွက်ခဲ့ပြီးဖြစ်တယ် ဆိုတဲ့ အချက်ကိုတော့ မေ့လျော့ထားခဲ့တာနဲ့ သဘောတရား အတူတူပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ကာစီနိုမှာ အကြိမ်များစွာ ဆက်တိုက်နိုင်ပွဲရတာတွေ၊ ဘက်စကက်ဘောပွဲမှာ ဆက်တိုက် အမှတ်ယူနိုင်တာတွေ၊ လေမုန်တိုင်းက ဘုရားကျောင်းကို ကွက်ပြီး ချန်ထားပေးခဲ့တာတွေဟာ အချက်အလက်တွေကြားကနေ အနက်အဓိပ္ပါယ်တွေကို လူတွေက ရှာဖွေနေကြတယ်ဆိုတာကို ပြတဲ့

သာကောတွေဖြစ်ကြပါတယ်။ အဲဒါလိုမျိုး ကိစ္စတွေကို လူတွေက ထူးခြားဆန်းကြယ်တဲ့ ကိစ္စတွေအဖြစ် တာလီမျိုးမှတ်သားခဲ့ကြပြီး အဲဒါလို အရေအတွက်တွေဟာလည်း တဖြည်းဖြည်း တိုးပွား လာခဲ့ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ လောင်းကစားပွဲမှာ ခင်ဗျား ရှုံးခဲ့တဲ့ အကြိမ်တွေကိုတော့ မေ့ထားခဲ့ပါတယ်။ ဘက်စကက်ဘော ဘောလုံးဟာ ပိုက်ထဲမဝင်ဘဲ လွဲချော်သွားတဲ့ အကြိမ်တွေကို မေ့ပစ်လိုက်တတ်ကြပါတယ်။ လေမုန်တိုင်းက တိုက်ခိုက်ဖျက်ဆီးသွားတဲ့ များပြားတဲ့ အိမ်တွေအကြောင်းကိုတော့ မေ့ထားခဲ့ကြပါတယ်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းမှာ အချို့သောအိမ်တွေကို ဂျာမန်ဒုံးကျည်တွေက အမြဲတမ်းပဲ လွဲချော်နေတဲ့အခါ လန်ဒန်မှာနေတဲ့သူတွေက အဲဒီအိမ်တွေမှာ ဂျာမန် ဒလန်တွေ နေထိုင်ကြတယ်လို့ ထင်မြင်ယုံကြည်လာခဲ့ကြပါတယ်။ တကယ်တမ်းမှာတော့ အဲဒီလူတွေဟာ ဒလန်တွေ မဟုတ်ခဲ့ကြပါဘူး။ စစ်ကြီးပြီးလို့ စိတ်ပညာရှင် ဒန်နီရယ် ခါနီမန်းနဲ့ အေးမိုစ် တစကီးတို့ ဝံ့ကျံတဲ့ ပုံစံတွေကို ပြန်လည်ဆန်းစစ်လေ့လာတဲ့အခါမှာတော့ ဝံ့ကျံတဲ့ ဒုံးကျည်တွေကို ဂျာမန်တွေဟာ ကျပ်စား ပစ်လွှတ်ခဲ့တာ သာဖြစ်တယ်ဆိုတာကို တွေ့ရှိလာခဲ့ကြပါတယ်။

လူတွေဟာ နေရာတကာမှာ အနက်အဓိပ္ပါယ်တွေကို ရှာဖွေနေကြပါတယ်။ ဒါကြောင့် တက္ကဆက် လက်ဖြောင့်သေနတ်သမား အစွဲမှားကို နေရာတကာမှာ တွေ့မြင်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ လူအများစုအတွက်ကတော့ မီးကျွမ်းနေတဲ့ ပေါင်မုန့်ပေါ်မှာ လူမျက်နှာတစ်ခုပေါ်လာတတ်တာမျိုးကလည်း ကျပ်စားကိစ္စရပ်တစ်ခု ဖြစ်တယ်ဆိုတာကို လက်ခံလိုက်ရရင် ကမ္ဘာလောကကြီးဟာ ပျင်းရိခြောက်သွေ့ဖွယ်ရာအဖြစ်၊ အရောင်တွေ မစိုလန်းတော့ဘဲ မေးမြောက်သွားတဲ့ အဖြစ်မျိုးလို့ ခံစားနေရပါလိမ့်မယ်။

ဘယ်လိုဖဲထုပ်မျိုးပဲဖြစ်ဖြစ် ဖဲချပ်ဆယ်ချပ်ကို ခင်ဗျားဆွဲထုတ်လိုက်ရင် ထွက်လာနိုင်တဲ့ ဖြစ်နိုင်ချေရှိတဲ့ ရလဒ်ဟာ ထရီလီယံနဲ့ချီပြီး ရှိပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျား ဆွဲထုတ်လိုက်တဲ့ ဆယ်ချပ်ဟာ ကဏန်းအစဉ်လိုက်အတိုင်း ဖြစ်နေတယ် ဆိုရင်တော့ ဒါဟာ အံ့သြစရာကောင်းတဲ့ ကိစ္စပါ။ ဒါပေမယ့် အဲဒါလိုမျိုး အစဉ်လိုက် ဖြစ်နိုင်တဲ့ ဖြစ်နိုင်ချေဟာ အခြားသော ကျပ်စားကိစ္စတွေ ထွက်လာနိုင်တဲ့ ဖြစ်နိုင်ချေနဲ့ ဆတူပဲ ရှိနေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ အနက်အဓိပ္ပါယ်ဆိုတာက လူတွေက တည်ဆောက်ထားတာသာ ဖြစ်ပါတယ်။

အပြင်ကိုကြည့်လိုက်ပါ။ သစ်ပင်တစ်ပင်ကို မြင်အောင်ကြည့်ပါ။ သိနိုင်သမျှသော စကြဝဠာကြီးထဲက၊ ဘီလီယံနဲ့ချီပြီး ရှိနေတဲ့ ဂလက်ဆီထဲက၊ ဒီဂလက်ဆီ၊ ဒီဂြိုဟ်ကမ္ဘာပေါ်က အဲဒီနေရာမှာ အဲဒီသစ်ပင်ပေါက်နေဖို့ အခွင့်အလမ်းက အင်မတန်မှ သေးငယ်လွန်းလှပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အဲဒီနေရာမှာ အဲဒီသစ်ပင်လေး ပေါက်နေခြင်းဟာ ဘာအနက်အဓိပ္ပါယ်ရှိလို့မှ မဟုတ်ပါဘူး။ တကယ်လို့ အဲဒီသစ်ပင်လေးမှာ အနက်အဓိပ္ပါယ်တစ်ခုခု ရှိနေခဲ့တယ် ဆိုရင်လည်း အဲဒါဟာ ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ကူးယဉ် သတ်မှတ်မှုကြောင့်သာ ဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျားဟာ ကျယ်ပြန့်တဲ့ မျက်နှာပြင်ကြီးပေါ်မှာ ပစ်မှတ်စက်ကွင်းလေး လိုက်ဆွဲနေတာသာ ဖြစ်ပါတယ်။ ကောင်းကင်မှာ ကြယ်တွေဟာ ကျပ်စား ထွန်းလင်းတောက်ပနေကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဘယ်ကြယ်စုက ဘာပုံစံ ဆိုတာမျိုးတွေက ခင်ဗျားရဲ့ အနက်အဓိပ္ပါယ် ဖော်လိုစိတ် က ခင်ဗျားမြင်တာတွေကို ခင်ဗျားဘယ်လိုခံစားမလဲဆိုပြီး အပြောင်းအလဲ ပြုလုပ်ပေးလိုက်တာ ကြောင့်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

စကြဝဠာကြီးတစ်ခုလုံးနဲ့ ခင်ဗျားရဲ့ဘဝကို ဝရုန်းသုန်းကား ပြန်ကျမှုတွေ၊ အစီအစဉ်မကျမှုတွေ၊ ကျပ်စားအဖြစ်အပျက်တွေက အုပ်စိုးနေတယ်ဆိုတာ ဝန်ခံဖို့ကတော့ နာကျင်ဖွယ်ကောင်းပါတယ်။ ဒါကြောင့် ခင်ဗျားဟာ အဲဒီနာကျင်မှုကို ရှောင်ရှားနိုင်ဖို့အတွက်၊ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် နှစ်သိမ့်နိုင်ဖို့ အတွက် တက္ကဆက် လက်ဖြောင့်သေနတ်သမား အစွဲမှားကို ကိုင်စွဲပြီး အနက်အဓိပ္ပါယ်လေးတွေကို လိုက်လံရှာဖွေနေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားမြက်ခင်လေးတွေကို ညီညီညာညာ ဖြစ်အောင် ရိုက်ပါတယ်။ ငွေထည်ပစ္စည်းလေးတွေကို အစီအစဉ်တကျ စီထားပါတယ်။ ခင်ဗျားဆံပင်တွေကို သပ်သပ်ရပ်ရပ်ဖြစ်အောင် ခေါင်းပြီးပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ အန်ထရီပီ (ပျက်စီးရွေ့လျောမှု) ရဲ့ သက်ရောက်မှုတွေကို တတ်နိုင်သမျှ ဆန့်ကျင်တွန်းလှန်ပါတယ်။ အဲဒါကို ခင်ဗျားဟာ ဗီဇပီစီတို့နဲ့ လုပ်နေတာဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ အစီအစဉ်တကျ ဖြစ်တာကို ကြိုက်ပါတယ်။ ရှုပ်ထွေးပွေလိမ်နေတဲ့ လောကကြီးထဲမှာ အစီအစဉ်ကျမှုဟာ လူတစ်ယောက်အတွက် ရှင်သန်နေထိုင်ဖို့ ပိုမိုလွယ်ကူစေပါတယ်။ ကမ္ဘာဦးလူသားတွေအတွက်တော့ ဖြစ်ပျက်နေကျ ပုံစံတွေကို မှတ်မိခြင်းဟာ အစာရေစာ ရရှိဖို့နဲ့ ဘေးအန္တရာယ်တွေကနေ အကာအကွယ် ပေးဖို့ အထောက်အကူပြုပါတယ်။ ခင်ဗျားအခု ဒီစာတွေကို ဖတ်နေနိုင်တာဟာ ခင်ဗျားရဲ့ဘေးတွေဟာ ဖြစ်နေကျ ပုံစံတွေကို မှတ်မိပြီး အစာကို ကောင်းစွာ ရှာဖွေနိုင်ခဲ့လို့နဲ့ အစာမဖြစ်အောင် ရှောင်ရှားနိုင်ခဲ့လို့ ဖြစ်ပါတယ်။ ထပ်ကာထပ်ကာ ဖြစ်ပျက်နေတဲ့ တိုက်ဆိုင်မှုတွေဟာ သဲတွေစုစုလာပြီး သောင်ပြင်တွေဖြစ်ထွန်းလာ သလိုမျိုး အဖြစ်မြင်တတ်လာအောင် ဆင့်ကဲဖြစ်စဉ်ကြီးက ကျွန်တော်တို့ကို သင်ကြားပေးခဲ့ပါတယ်။

ကားလ်ဆေကန်က စကြဝဠာကြီးရဲ့ ကျယ်ပြောမှုနဲ့ အချိန်ကာလကြီးရဲ့ အဆုံးအစမဲ့မှုအတွင်း ဒီဂြိုဟ်ကမ္ဘာကြီးပေါ်မှာ သူ့နန်းနဲ့ ဆုံဆွင့်ရခဲ့တာဟာ ပျော်ရွှင်စရာ တစ်ခုပါလို့ ပြောခဲ့ပါတယ်။ ကံကြမ္မာက သူတို့ကို ဆုံဆည်းအောင် လုပ်ပေးခဲ့တာ မဟုတ်ဘူးဆိုတာကို သူသိပေမယ့်လည်း အဲဒီအသိဟာ သူမနဲ့ နေရတဲ့အချိန်တွေမှာ ခံစားရတဲ့ ပျော်ရွှင်မှုကို ဖယ်ထုတ်မသွားနိုင်ခဲ့ပါဘူး။

ဖြစ်ပျက်လေ့ရှိတဲ့ ပုံစံတွေကို ခင်ဗျား နေရာအနှံ့မှာ တွေ့ပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမယ့် အချို့ သော ပုံစံတွေဟာ ကျပ်စားဖြစ်ရပ်တွေနဲ့ ဖွဲ့စည်းထားပြီး ဘာအနက်အဓိပ္ပါယ်မှ ရှိမနေကြပါဘူး။ နောက်ခံကားချပ်ပေါ်မှာ ဆေးစက်တွေ ကျပ်စားဖြန်းချရင်းနဲ့ အချိန်ကြာလာတာနဲ့အမျှ ပုံစံတစ်ခုအဖြစ် မတော်တဆ ပေါ်လာတတ်ပါတယ်။ အဲဒါဟာ ဘာအနက်အဓိပ္ပါယ်မှ ရှိမနေပါဘူး။ ဘာအနက်အဓိပ္ပါယ်မှ ရှိမနေတဲ့ တိုက်ဆိုင်မှုတွေကို လျှစ်လျူရှုလိုက်ဖို့နဲ့ ဘယ်အရာက ခင်ဗျားအတွက် တကယ်အရေးကြီးတဲ့ အနက်အဓိပ္ပါယ်လဲဆိုတာကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်ဖို့က ခင်ဗျားဘဝအတွက် အရေးကြီးတဲ့ အချက်တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။

၆။ တုံ့နေခြင်း (Procrastination)

အယူအဆအမှား - ခင်ဗျားဟာ လူပျင်းတစ်ယောက်ဖြစ်ပြီး ကိုယ့်အချိန်ကိုယ် ကောင်းစွာစီမံခန့်ခွဲနိုင်မှု မရှိတာကြောင့် တုံ့နေ အချိန်ဆွဲတတ်တာဖြစ်ပါတယ်။

အမှန်တရား - တုံ့နေခြင်းဟာ ရုတ်ချည်းဖြစ်တဲ့ စိတ်ခံစားမှုကို အလိုလိုက်ခြင်း နဲ့ ကိုယ့်သိမှုကို ပြန်မသိခြင်းဆိုတဲ့ အားနည်းချက်တွေရဲ့ တွန်းအားပေးမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရတာ ဖြစ်ပါတယ်။

လက်ရှိအချိန်မှာ ခင်ဗျားသတိပြုမိသင့်တဲ့ ခင်ဗျားရဲ့ အမှုအကျင့်တစ်ခုကို နက်ဖလစ်က ဖော်ထုတ်ပြသနေပါတယ်။ အဲဒါကတော့ လက်ရှိအချိန်မှာ ခင်ဗျားရယူထားတဲ့ အရာနဲ့ ခင်ဗျား ရယူချင်တဲ့ အရာတွေရဲ့အကြားက ခြားနားချက်ပဲဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားမှာ နက်ဖလစ် ရှိရင် (အထူးသဖြင့် အဲဒီနက်ဖလစ်ကို ခင်ဗျား တီဗီနဲ့ ချိတ်ဆက် ထားရင်) ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားတစ်နေ့မှာ ကြည့်ဖြစ်အောင်ကြည့်မယ်လို့ ရည်ရွယ်ထားတဲ့ ရုပ်ရှင်ကား တစ်ရာလောက်ကို စုစည်း သိမ်းဆည်းထားပါလိမ့်မယ်။

ခင်ဗျားတန်းစီစုစည်းထားတဲ့ ရုပ်ရှင်ကားတွေကို ကြည့်လိုက်ပါ။ အဲဒီထဲမှာ မှတ်တမ်းရုပ်ရှင်တွေနဲ့ ဂန္ထဝင်ရုပ်ရှင်ဇာတ်ကားတွေ အများကြီး ပါဝင်နေပါလိမ့်မယ်။ ပြီးတော့ အဲဒါတွေကို ခင်ဗျား ကာလအတော်ကြာကြာ မကြည့်ဖြစ်ဘဲနဲ့ စိတ်ကူးယဉ်ခြံမဲ့ ဖုန်မှုန့်တွေတောင်မှ အဲဒါတွေအပေါ်မှာ တင်နေသလို ဖြစ်နေပါလိမ့်မယ်။ အခုဆိုရင် ခင်ဗျား သိမ်းထားတဲ့ Dead Man Walking ဇာတ်ကားဟာ ခင်ဗျားကြည့်နီးကြည့်နီးနဲ့ ခင်ဗျားကို နမူနာ အမြဲ လာလာပြနေပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမယ့် အဲဒါကို ခင်ဗျား ဘာကြောင့် မကြည့်ဘဲ ကျော်ကျော်သွားရတာပါလဲ။

တကယ်တမ်းမှာတော့ အဲဒီမေးခွန်းရဲ့ အဖြေကို စိတ်ပညာရှင်တွေ သိကြပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျား ဘယ်တော့မှကြည့်ဖြစ်မှာ မဟုတ်တဲ့ ဇာတ်ကားတွေကို ဘာကြောင့် ရုပ်ရှင်အငှားစာရင်းထဲမှာ လာလာထည့်ထားရတာလဲ ဆိုတာကိုပေါ့။ ခင်ဗျားဘဝရဲ့ အခြားသော ကဏ္ဍတွေမှာ ဘယ်အရာတွေကို လုပ်ရင် ခင်ဗျားအတွက် အကောင်းဆုံးဖြစ်မလဲဆိုတာကို ခင်ဗျားသိပေမယ့် အဲဒီအရာတွေကို မလုပ်ဖြစ်ရခြင်း ဆိုတဲ့ အကြောင်းရင်းဟာ ဒီ ရုပ်ရှင်ကားတွေ စုထားရခြင်း အကြောင်းရင်းနဲ့ အတူတူ ပဲဖြစ်ပါတယ်။

ရိပ်၊ လိုဝင်စတိန်းနဲ့ ကဲလျာနာရာမန်း တို့ဟာ ၁၉၉၉ ခုနှစ်မှာ လေ့လာမှုတစ်ရပ်ပြုလုပ်ခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီလေ့လာမှုမှာ အစမ်းသပ်ခံတွေကို ရုပ်ရှင်ကား ၂၄ ကား ပေးထားတဲ့အထဲကနေ သုံးကားရွေးခိုင်းခဲ့ပါတယ်။ တစ်ချို့ကတော့ ခပ်နိမ့်နိမ့် လူပြိန်းကြိုက် ဇာတ်ကားတွေဖြစ်ပါတယ်။ Sleepless in Seattle သို့မဟုတ် Mrs. Doubtfire စတဲ့ ဇာတ်ကား မျိုးတွေပါ။ တစ်ချို့ကတော့ တန်းမြင့်ဇာတ်ကားတွေဖြစ်ပါတယ်။ ဥပမာအားဖြင့် Schindler's List သို့မဟုတ် The Piano တို့လို ဇာတ်ကား မျိုးတွေပါ။ ဒါကို တနည်းလှည့်ပြောရရင် ကြည့်ရတာ ပျော်စရာကောင်းပြီး လွယ်လွယ်မေ့ပျောက်သွားမယ့် ကားမျိုးတွေနဲ့ ကြည့်ရတာ ပျင်းရိပြီးငွေ့ဖွယ်ကောင်းကာ အားစိုက်ထုတ်ကြည့်ရပေမယ့် ရင်ထဲတသသ စွဲကျန်ရစ်စေမယ့် ဂန္ထဝင်ကားမျိုးတွေလို့ ပြောရပါမယ်။ ရွေးချယ်ပြီးပြီးချင်းမှာပဲ အစမ်းသပ်ခံတွေကို သူတို့ရွေးထားတဲ့အထဲက တစ်ကားကို ချက်ချင်းကြည့်ဖို့ စေခိုင်းပါတယ်။ နောက်တစ်ကားကို နှစ်ရက်အတွင်း ကြည့်ရမှာ ဖြစ်ပြီး နောက်ဆုံးတစ်ကားကိုလည်း ဒုတိယကားကို ကြည့်အပြီး နောက်ထပ်နှစ်ရက်အတွင်းမှာ ထပ်ကြည့်ဖို့ ခိုင်းခဲ့ပါတယ်။ Schindler's List လိုကားမျိုးကို သုံးကားထဲက တစ်ကားအဖြစ် ရွေးခဲ့တဲ့ သူတွေက အဲဒါဟာ ဇာတ်ကားကောင်းတစ်ကားဆိုတာ သိခဲ့ကြပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ သူတို့ မိတ်ဆွေသူငယ်ချင်းအားလုံးက အဲဒီကား ကောင်းကြောင်းကို ပြောခဲ့ကြလို့ ဖြစ်ပြီး အဲဒီဇာတ်ကား ကိုယ်တိုင်ကလည်း အမြင့်ဆုံးဆုတွေ ဒါဇင်ချီပြီး ရခဲ့လို့ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အများစုကတော့ အဲဒီကားကို သူတို့ရဲ့ ပထမနေ့မှာ ကြည့်ဖို့ မရွေးချယ်ခဲ့ကြပါဘူး။ အဲဒီအစား အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ ပထမဆုံးနေ့မှာ လူပြိန်းကြိုက် ဖန်စီဇာတ်ကားတွေကို ကြည့်ဖို့ ရွေးချယ်ခဲ့ကြပါတယ်။ ၄၄ ရာခိုင်နှုန်းကပဲ အဲဒီလို ဇာတ်လေးကြီးတွေကို ပထမဆုံးရက်မှာ ကြည့်ဖို့ ရွေးချယ်ခဲ့ကြပါတယ်။ အများစုကတော့ နောက်ပိုင်းမှာ ဇာတ်လေးလေးကြီးတွေကို ကြည့်ဖို့ အခွင့်အလမ်း ရှိသေးတယ် ဆိုတာကို သိနေခဲ့တာကြောင့် The Mask လိုမျိုး ဟာသကားနဲ့ Speed လိုမျိုး အက်ရှင်ကားတွေကို ပထမဆုံးနေ့မှာ ကြည့်ခဲ့ကြပါတယ်။ ဒုတိယဇာတ်ကား ကိုကြည့်ရတဲ့အချိန်မှာတော့ ၆၃ ရာခိုင်နှုန်းက အမြင့်ကားတွေကို ကြည့်ခဲ့ကြပြီး တတိယ ဇာတ်ကားမှာတော့ ၇၁ ရာခိုင်နှုန်းက အမြင့်ကားတွေကို ရွေးချယ်ကြည့်ရုံ .၁၅ ကြပါတယ်။ သုတေသနသမားတွေဟာ စမ်းသပ်မှုကို နောက်တစ်ကြိမ်ထပ်လုပ်ခဲ့ကြပါတယ်။ ဒီတစ်ကြိမ်မှာတော့ ရွေးထားတဲ့ ဇာတ်ကားသုံးကား စလုံးကို တစ်ကားပြီး တစ်ကား ဆက်တိုက်ကြည့်ရမယ်လို့ အစမ်းသပ်ခံတွေကို ပြောထားလိုက်ပါတယ်။ ဒီတစ်ကြိမ်မှာတော့ Schindler's List လိုဇာတ်ကားမျိုးကို ရွေးချယ်မှုဟာ ဆယ့်သုံးဆ လောက် လျော့ကျသွားပါတယ်။ ဒါကြောင့် သုတေသနသမားတွေက လူတွေဟာ အရံသင့် အမြန်စား သွားရေစာတွေကို လတ်တလော စားသုံးကြပြီး ကျန်းမာရေး နဲ့ ညီညွတ်တဲ့ အစားအစာတွေကိုတော့ နောက်ပိုင်းမှပဲ စားပါတော့မယ်ဆိုပြီး အစီအမံချထားလေ့ရှိတယ်လို့ ကောက်ချက်ချခဲ့ကြပါတယ်။

နှစ်ပေါင်းများစွာ ပြုလုပ်ခဲ့ကြတဲ့ လေ့လာမှုပေါင်းများစွာက လူတွေရဲ့ အကြိုက်တွေဟာ အချိန်နဲ့အမျှ ပြောင်းလဲနေတယ် ဆိုတဲ့အချက်ကို ဖော်ပြနေပါတယ်။ အသီးအနှံ ကြိုက်လား ကိတ်မုန့်ကြိုက်လားလို့ ခင်ဗျားကို မေးတဲ့အခါမှာ ခင်ဗျားဟာ အသီးအနှံကို ကြိုက်ပါတယ်လို့ လက်ရှိအချိန်မှာ ဖြေပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမယ့် တစ်ပတ်လောက် ကြာပြီးတဲ့အချိန်မှာ ခင်ဗျားကို ဂျာမန်ချောကလက်ကိတ်မုန့် တစ်တုံးနဲ့ ပန်းသီးတစ်လုံးကို ပေးတဲ့အချိန်မှာ ခင်ဗျားဟာ ကိတ်မုန့်ကို ယူဖို့အလားအလာ ရှိတယ်ဆိုတာ ကို စာရင်းအင်းပညာအရ တွေ့ရှိထားချက်တွေ ရှိပါတယ်။

ဒါကြောင့် နက်ဖလစ်မှာ ခင်ဗျားရွေးထားတဲ့ ဇာတ်ကားစာရင်းထဲမှာ ခင်ဗျားကြည့်ဖို့ ရွေးထားပြီး ဘယ်တော့မှ မကြည့်ဖြစ်တဲ့ ဂန္ထဝင်ဇာတ်ကားတွေ ပုံနေတာ ဖြစ်ပါ တယ်။ နက်ဖလစ်နဲ့ ပတ်သက်ပြီး ခင်ဗျား အခု ကြည့်ဖို့ ရွေးချယ်ထားတဲ့ စာရင်းနဲ့ နောင်ကြည့်ဖို့ ရွေးချယ်ထားတဲ့ စာရင်းဟာ သကြားလုံးနဲ့ မှန်လာဥနီလိုပဲ။ ခင်ဗျားကို ပလန်ဆွဲခိုင်းလိုက်ရင်တော့ ခင်ဗျားဟာ အာဟာရပြည့်တဲ့ အစားအစာတွေကို ဘယ်ရက်မှာ ဘယ်လိုစားမယ်ဆိုပြီး ဆွဲတတ်ပါတယ်။ အခုလတ်တလော တစ်ခုခု စားဖို့ ရွေးခိုင်းပြီဆိုရင်တော့ အရသာကောင်းပြီး ကျန်မရေးနဲ့ မညီညွတ်တဲ့ အစားအစာတွေကို စားဖို့ ရွေးချယ်လေ့ ရှိပါတယ်။

ဒီလို အစွဲမှားမျိုးကို ပစ္စုပ္ပန်အစွဲမှား လို့ခေါ်ပါတယ်။ ဒီအစွဲမှားကတော့ အချိန်နဲ့အမျှ ပြောင်းလဲနေတဲ့ ခင်ဗျားရဲ့ အကြိုက်တွေကို မတားဆီးနိုင်မှုနဲ့ ခင်ဗျားအခု ကြိုက်နေတဲ့ အရာကို နောင်တစ်ချိန်မှာ မကြိုက်တော့တာမျိုး ဖြစ်နိုင်ချေရှိတဲ့ အလားအလာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ၎င်းပျောသီးနဲ့ ဆလတ်ရွက်တွေဝယ်ပြီး

မစားဖြစ်ဘဲ နောက်ပိုင်းမှာ ဘာကြောင့်လွှင့်ပစ်နေရသလဲဆိုတဲ့ အကြောင်းရင်းကို ပစ္စုပ္ပန်အစွဲမှားက ရှင်းပြပေးနေပါတယ်။ အသက်အရွယ်ရလာတဲ့ လူတွေ ဘာကြောင့် ကစားစရာ တွေမဝယ်တော့တာလဲဆိုတာကို ခင်ဗျားကလေးဘဝက တွေးမိခဲ့တယ်ဆိုရင် ဒီအစွဲမှားအကြောင်းကို ခင်ဗျားမသိသေးလို့ပဲ ဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။ နှစ်ကူး သန္နိဋ္ဌာန်တစ်ခုကို ခင်ဗျား ဆယ်နှစ်တိတိ ဒီနှစ်တော့ ဖြစ်ကိုဖြစ်ရမယ်ကွာ ဆိုပြီး လုပ်နေရတာက ဒီအစွဲမှားကြောင့်ပါ။ ခင်ဗျားဟာ ကိုယ်အလေးချိန်လျှော့ချဖို့ လုပ်နေပြီး မြားတွေနဲ့ ပစ်ရင်တောင် ပြန်ကန်သွားစေနိုင်မယ့် ဆစ်ပက်စ် မျိုးတွေကို ရဖို့ ဆုံးဖြတ်လိုက်ပါတယ်။

ခင်ဗျား ကိုယ့်အလေးအချိန်ကိုယ် ချိန်ကြည့်ပါတယ်။ လေ့ကျင့်ခန်းလုပ်နည်းတွေပါတဲ့ ဒီဗီဒီ တစ်ချပ်ဝယ်လိုက်ပါတယ်။ ဝိတ်မတဲ့ အပြားတွေ တစ်စုံ မှာယူလိုက်ပါတယ်။ နောက်တစ်နေ့မှာတော့ စပြီးအပြေးလေ့ကျင့်ရမလား ဆိုတာနဲ့ ရုပ်ရှင်ကြည့်ရင်ကောင်းမလားဆိုတာကို ခင်ဗျား စပြီး ဆုံးဖြတ်ရွေးချယ်ရပါတော့တယ်။ ဒီနေ့တော့ ရုပ်ရှင် သွားကြည့်လိုက်ပါဦးမယ် ဆိုပြီး ရုပ်ရှင်ကို ခင်ဗျား ရွေးချယ်လိုက်ပါတယ်။ နောက်တစ်နေ့မှာတော့ ခင်ဗျား သူငယ်ချင်းတွေနဲ့ အပြင်ထွက်စားပါတယ်။ အရွက်သုပ်နဲ့ ချိုဘာဂါ ဘယ်ဟာစားမလဲဆိုပြီး ဆုံးဖြတ်ရပါတယ်။ ချိုဘာဂါကိုပဲ ခင်ဗျား ရွေးလိုက်ပြန်ပါတယ်။ ခင်ဗျား ပျက်ကွက်တာတွေဟာ တဖြည်းဖြည်းနဲ့ အကြိမ်များများ လာပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ခင်ဗျား စိတ်ထဲမှာတော့ ငါ ဒါကို ဖြစ်အောင်လုပ်မယ်ဆိုတဲ့ စိတ်ကတော့ ရှိနေတုန်းပါပဲ။ နောက်တစ်ပတ် တနင်္လာနေ့က စပြီး ခင်ဗျားရဲ့ ဆစ်ပက်စ် စီမံကိန်းကို ပြန်စတင်ပါတယ်။ တနင်္လာနေ့ တစ်ရက်လုပ်ပြီး နောက်နေ့တွေမှာ ပျက်ကွက်သွားပြန်ပါတယ်။ အဲသလို ပျက်ကွက်တာတွေများလာ ပြီးတဲ့နောက်မှာတော့ ခင်ဗျားရဲ့ ဆန္ဒလည်း တဖြည်းဖြည်း သွေးအေးလာပါတယ်။ ဆောင်းရာသီ ရောက်လာတဲ့အချိန်မှာတော့ ဆစ်ပက်စ် ရရေး စီမံကိန်းဟာ နောက်တစ်နှစ်အတွက် သန္နိဋ္ဌာန် ဖြစ်လာပြန်ပါတော့တယ်။

တုံ့နေခြင်းဟာ ခင်ဗျားဘဝရဲ့ အရာရာတိုင်းမှာ ထင်ရှားပေါ်လွင်စွာ ရှိနေပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ခရစ္စမတ်လက်ဆောင်ကို နောက်ဆုံးမဝယ်မဖြစ် ဝယ်ရမယ့်အချိန်ရောက် အောင်အထိ မဝယ်ဘဲ စောင့်နေလေ့ရှိပါတယ်။ သွားဆရာဝန်နဲ့ ပုံမှန်သွားမပြပါဘူး။ မဲထည့်ဖို့ရာအတွက် စာရင်းသွင်းဖို့ကို မေ့နေတတ်ပါတယ်။ ဂတ်စ်အိုး ဂတ်စ်သွားဖြည့်ဖို့ကို နောင်နေ့နေတတ်ပါတယ်။ ဘေစင်မှာ ဆေးရမယ့် ပန်းကန်တွေ ပုံနေတတ်ပါတယ်။ တနင်္ဂနွေနေ့မှာ အပြည့်အဝလည်ပတ်နိုင်ဖို့ရာအတွက် အဝတ်တွေကို အခုလျှော်လိုက်ရကောင်းမလား တွေးနေတတ်ပါတယ်။

ခင်ဗျားဟာ အိပ်ထမတင်လုပ်ဖို့ထက် Angry Birds ဂိမ်းကို ကစားဖို့ ပိုပြီး အားသန်နေပါလိမ့်မယ်။ ချေးငွေ အဆိုပြုလွှာတစ်ခု တင်ဖို့၊ စာတမ်းတစ်ခု ရေးတင်ဖို့၊ စာအုပ် တစ်အုပ် ရေးသားဖို့ကို ခင်ဗျားဟာ နောက်ဆုံးလုပ်ရမယ့်အချိန်ရောက်သည်အထိ စောင့်ဆိုင်းနေလေ့ရှိပါတယ်။

ဒီအဖြစ်မျိုးတွေ ခင်ဗျား ကြုံဖူးပါလိမ့်မယ်။ မနက်ဖြန်တော့ စလိုက်မယ် ဆိုတာမျိုးတွေပေါ့။ ခင်ဗျား နိုင်ငံခြားဘာသာစကား တစ်ခုခုကို လေ့လာဖို့ ရှိပါလိမ့်မယ်။ တူရိယာ တစ်ခုခု တီးခတ်တာကို လေ့ကျင့်ဖို့ ရှိပါလိမ့်မယ်။ တစ်နေ့မှာတော့ ဖတ်ဖြစ်အောင်ဖတ်ရမယ့် စာအုပ်စာရင်းဆိုပြီး တဖြည်းဖြည်း များလာတဲ့ စာအုပ် နာမည်တွေ ရေးထားတာ ရှိပါလိမ့်မယ်။

ဒါလေးတွေမလုပ်ခင် အီးမေးလ်လေးတွေ စစ်လိုက်ပါဦးမယ်ကွာ ဆိုပြီး လုပ်စရာတွေကို အချိန်ခွဲတတ်ပါတယ်။ ဖုေစသွတ်ခံ လေးတော့ ခဏပွတ်လိုက်ဦးမယ် ဆိုတာတွေ ရှိပါလိမ့်မယ်။ မလုပ်ခင် ကော်ဖီလေးတစ်ခွက်လောက်တော့ ဖျော်သောက်လိုက်ဦးမှ ဆိုတာမျိုးတွေ ရှိပါလိမ့်မယ်။

အဲဒါမျိုးတွေကို ခင်ဗျား ပြန်လည်တွန်းလှန်ဖို့ ကြိုးစားကောင်း ကြိုးစားနိုင်ပါတယ်။ နေ့စဉ်စီမံကိန်းချတဲ့ စာအုပ် (daily planner) ဝယ်မယ်။ ခင်ဗျားဖုန်းထဲက လုပ်စရာ စာရင်းတွေချရေးလို့ရတဲ့ App လေးကို သုံးမယ်။ မှတ်စုတွေရေးပြီး လုပ်ရာမယ့်အရာတွေကို အချိန်ဇယားထဲထည့်မယ်။ ခင်ဗျားဝန်းကျင်မှာ ခင်ဗျားဘဝကို ပိုပြီး ထိရောက်အောင် ကူညီပေးမယ့် အထောက်အကူပြု ပစ္စည်းတွေများစွာ ရှိနေပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမယ့် အဲဒီအရာတွေ သက်သက်နဲ့တော့ ဘာမှ ထူးခြားမလာနိုင်ပါဘူး။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ပြဿနာက ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားရဲ့ အချိန်တွေကို စီမံခန့်ခွဲဖို့ရာအတွက် ညံ့ဖျင်းလွန်းတဲ့ မန်နေဂျာတစ်ယောက် ဖြစ်နေတာကြောင့် မဟုတ်လို့ ပါပဲ။ တကယ် ပြဿနာက ခင်ဗျားဦးကျောက်ထဲမှာ တိုက်ခိုက်နေရတဲ့ စစ်ပွဲအတွက် ခင်ဗျားမှာ အသုံးပြုစရာ ပရိယာယ် ဗျူဟာ ကောင်းကောင်းမွန်မွန် မရှိတာကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။

တုံ့နေခြင်းဟာ လူတွေတွေ့ကြုံခံစားနေရတဲ့ အတော်လေးကို ထင်ရှားကြီးမားတဲ့ ကိစ္စရပ်တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ အကျင့်ဆိုးတွေကို ဘယ်လိုတွန်းလှန်မလဲ ဆိုတဲ့ စာအုပ်ပေါင်း ၆၀၀ ကျော်လောက်တောင် ရှိပါတယ်။ ဒီနှစ် တစ်နှစ်ထဲမှာတင်ကိုပဲ အဲဒီကိစ္စရပ်နဲ့ ပတ်သက်တဲ့ စာအုပ်ပေါင်း ၁၂၀ ထုတ်ဝေခဲ့ပါတယ်။ ဒါဟာ လူတိုင်း ကြုံတွေ့နေရတဲ့ ပြဿနာတစ်ခု ဖြစ်တယ်ဆိုတာ ထင်ရှားသိသာလွန်းပါတယ်။ ဒီပြဿနာကို တွန်းလှန်နိုင်ဖို့ ဘာကြောင့် ဒီလောက်တောင် ခက်ခဲနေတာပါလဲ။

ဒါကို ရှင်းပြရမယ်ဆိုရင် မာရှ်မယ်လိုး မုန့်ချို (marshmallow) ရဲ့ စွမ်းအားကို နားလည်ထားဖို့ လိုမှာဖြစ်ပါတယ်။ ၁၉၆၀ နှောင်းပိုင်းတွေနဲ့ ၁၉၇၀ အစောပိုင်း ကာလတွေမှာ ဝေါ်လ်တာ မီရှယ်ဟာ စတန်းဖို့ဒ် တက္ကသိုလ်မှာ စမ်းသပ်ချက်တွေပြုလုပ်ခဲ့ပါတယ်။ သူ့ရဲ့ သုတေသနမှာ ကလေးတွေနဲ့ အပေးအယူတွေ လုပ်ခဲ့ပါ တယ်။ ကလေးတွေကို ခေါင်းလောင်းတစ်ခုရေ မှာရှိတဲ့ စားပွဲခုံတစ်ခုမှာထိုင်ခိုင်းပြီး ကျွေးမွေးပါတယ်။ ကလေးတွေဟာ မုန့်ချိုကြီးလိမ် တစ်ခု၊ ကွတ်ကီးတစ်ခု ဒါမှမဟုတ် မာရှ်မယ်လိုး မုန့်ချိုကြီး တစ်ခုကို ယူနိုင်ပါတယ်။ ကလေးတွေကို မုန့်ကို အခုယူစားလို့ရသလို မိနစ်အနည်းငယ်စောင့်လို့လဲ ရတယ်လို့ ပြောထားပါတယ်။ တကယ်လို့ ခဏလေးသာ စောင့်ခိုရင် အခုပေးတာထက် နှစ်ဆ ရမယ်လို့ ပြောခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီနောက်မှာ သုတေသနသမားတွေဟာ စမ်းသပ်ချက်ကို အဆုံးသတ်လိုက်ပါတယ်။

တချို့ ကလေးတွေက ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် မထိန်းချုပ်နိုင်ကြပါဘူး။ မုန့်ကို ချက်ချင်းပဲ စားခဲ့ကြပါတယ်။ အခြားကလေးတွေကတော့ မုန့်ကို ချက်ချင်းစားပစ်လိုက်ချင်တဲ့ သူတို့ရဲ့ အလိုဆန္ဒကို ချိုးနှိမ်ပြီး ထိန်းသိမ်းစောင့်ဆိုင်းခဲ့ကြပါတယ်။ ကလေးအတော်များများက တွန့်လိမ်သည်းခံပြီး စောင့်ကြပါတယ်။ လက်တွေ့လိမ်ယှက်ပြီး ထိန်းချုပ် ကြပါတယ်။ မတ်တပ်ရပ်ပြီး အဝေးကို ငေးကာ ချုပ်တည်းခဲ့ကြပါတယ်။ တချို့ ကတော့

ရယ်စရာကောင်းတဲ့ အသံတွေလုပ်ပြီး စားချင်စိတ်ကို အာရုံလွှဲခဲ့ကြပါတယ်။ အဆုံးသတ်မှာတော့ ကလေးတွေရဲ့ သုံးပုံတစ်ပုံဟာ တောင့်မခံနိုင်ခဲ့ကြပါဘူး။ အစမှာ ကလေးတွေရဲ့ လောဘကို ထိန်းချုပ်နိုင်မှုကို စမ်းသပ်ခဲ့တဲ့ စမ်းသပ်ချက်ဟာ အခုအချိန် (ဆယ်စုနှစ်တွေ ကြာပြီးတဲ့နောက်) မှာတော့ အင်မတန်စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာကောင်းတဲ့ သိမှုကို ပြန်သိခြင်း (metacognition) လို့ခေါ်တဲ့ နယ်ပယ်အတွက် တွေ့ရှိချက်အသစ်တွေ ဖြစ်လာခဲ့ပါတယ်။

မိရယ်ဟာ သူ့စမ်းသပ်မှုမှာ ပါဝင်ခဲ့တဲ့ အစမ်းသပ်ခံ ကလေးတွေရဲ့ အထက်တန်းကျောင်းတက်စဉ်တွေလျှောက်၊ ကောလိပ်တက်စဉ်တွေလျှောက်နဲ့ ကြီးပြင်းပြီး ကလေးတွေရလာတာ၊ အကြွေး ဝယ်တာတွေနဲ့ အလုပ်အကိုင်တွေကိုပါ စဉ်ဆက်မပြတ် မှတ်တမ်းတင် လေ့လာခဲ့ပါတယ်။ တွေ့ရှိချက်ကတော့ ချက်ချင်း စားလိုစိတ်ကို အောင်မြင်အောင် ထိန်းချုပ်ပြီး ပိုကြီးတဲ့ ဆုလာဒ်ကို ရယူနိုင်ခဲ့တဲ့ ကလေးတွေဟာ တောင့်မခံနိုင်ခဲ့တဲ့ ကလေးတွေထက် နောက်ပိုင်းမှာ ပိုမိုထက်မြက်တဲ့သူတွေ ဖြစ်လာတာမျိုးလည်း မရှိသလို အစားပိုမကြီးတဲ့သူတွေလည်း ဖြစ်လာခဲ့ပါဘူး။ သူတို့ဟာ သူတို့အတွက် အကောင်းဆုံးဖြစ်တဲ့ အရာတွေကို ရလာအောင် စောင့်ဆိုင်း နိုင်ဖို့ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ဘယ်လို လှည့်ကွက်သုံးလိုက်ရမလဲ ဆိုတာမှာပဲ အခြားကလေးတွေထက် ပိုတော်နေခဲ့တာဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ဟာ မုန့်ကို ကြည့်နေရမယ့်အစား နံရံကို ကြည့်နေခဲ့ကြပါတယ်။ မုန့်ရဲ့ အနံ့ကို ခံနေရမယ့်အစား သူတို့ခြေထောက်တွေကို ကြမ်းပြင်နဲ့ တဖျပ်ဖျပ် ရိုက်နေခဲ့ကြပါတယ်။ စောင့်ဆိုင်းနေရတဲ့ အချိန်တွေဟာ သူတို့အတွက် ညည်းပန်းနှိပ်စက်ခံနေရသလိုပဲ။ ဒါပေမယ့် မစားရဘဲနဲ့ ဒီအရာသာရှိတဲ့ မုန့်တွေကို ထိုင်ငေးကြည့်နေရုံနဲ့တော့ တောင့်ခံနိုင်မှာ မဟုတ်ဘူး ဆိုတာကို ကလေးအချို့က သိခဲ့ကြပါတယ်။ မာရ်မယ်လို့မုန့်ချိုကို မစားဘဲ တောင့်ခံပြီး ကိုယ့်စိတ်ဆန္ဒကို ချိုးနှိမ်ထားနိုင်ခဲ့တဲ့ ကလေးတွေဟာ ဘဝမှာ အခြားပိုကောင်းတဲ့ အရာတွေ ရရှိရာအတွက်ကိုလည်း ထိန်းချုပ်စောင့်ဆိုင်းနိုင်ခဲ့ကြပါတယ်။ မုန့်စားဖို့အတွက် ခေါင်းလောင်းကို အမြန်တီးခဲ့တဲ့ ကလေးတွေဟာ အမူအကျင့်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပြဿနာတွေ ပေါ်ပေါက်လာဖို့ အခွင့်အလမ်း ပိုရှိနေပါတယ်။ အကိစ္စအတိ အစမေးပွဲကို ဖြေဆိုကြရာမှာလည်း ထိန်းချုပ်နိုင်ခဲ့တဲ့ ကလေးတွေဟာ မထိန်းချုပ်နိုင်ခဲ့တဲ့ ကလေးတွေထက် ပျမ်းမျှအားဖြင့် အမှတ် ၂၀၀ လောက်ပိုများတာကို တွေ့ရှိရပါတယ်။

မိသိမှုကို ပြန်သိခြင်းဟာ အဓိက အချက်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ လုပ်သင့်တာနဲ့ လုပ်ချင်တာအကြား ရုန်းကန်လွန်ခဲ့ရတဲ့အခါမျိုးတွေမှာ အချို့လူတွေဟာ အရေးကြီးတဲ့ အချက်တစ်ချက်ကို ဖော်ထုတ်ခဲ့ကြပါတယ်။ အဲ့ဒါကတော့ အလိုဆန္ဒဟာ ဘယ်တော့မှ ပျောက်ပျက် သွားလေ့မရှိဘူး ဆိုတဲ့အချက်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ တုံ့နေခြင်း ဆိုတာဟာ လုပ်သင့်တာထက် လုပ်ချင်တာကို ရွေးချယ်မိလိုက်ကြလို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဘာကြောင့် အဲ့သလဲ ရွေးချယ်မိရတာလဲဆိုတော့ လုပ်ချင်တဲ့အရာ ဆိုတာတွေအတွက် ခင်ဗျားမှာ ပလန်မရှိလို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ လုပ်ချင်တဲ့ အရာတွေကို ဘယ်အချိန်မှာ ဘယ်လို အချိန်သတ်သတ်မှတ်မှတ်ပေးပြီး လုပ်မလဲ ဆိုတာမျိုး မစီမံထားတတ်ကြလို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ နောင်အချိန်တွေမှာ ဖြစ်ပေါ်လာမယ့် ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်အခြေအနေတွေကို ခန့်မှန်းရာမှ အင်မတန်မှ ညံ့ဖျင်းပါတယ်။ ဒါ့အပြင် ခင်ဗျားဟာ ယခု နဲ့ နောင် ဆိုတာအကြားမှာ ရွေးချယ်ရတဲ့ ကိစ္စမျိုးမှာ အတော်လေး ညံ့ဖျင်းပါတယ်။ ခင်ဗျားအဖို့တော့ နောင်ဆိုတာဟာ ဘယ်အရာမဆို မှားယွင်းသွားနိုင်တဲ့ မည်းမှောင်တဲ့ နေရာအဖြစ် ရှိနေပါတယ်။

ခင်ဗျားကို ကျွန်တော်အခု ဒေါ်လာ ၅၀ ပေးမယ် ဒါပေမယ့် နောက်တစ်နှစ်ကြာမှ ယူမယ်ဆိုရင်တော့ ဒေါ်လာ ၁၀၀ ရမယ်လို့ဆိုရင် ခင်ဗျား ဘယ်အရာကို ယူချင်ပါ သလဲ။ ခင်ဗျား ဒေါ်လာ ၅၀ ကိုပဲ အခု ယူလိုက်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ နောက်တစ်နှစ်ကြာပြီးရင် ဘာတွေဖြစ်လာမယ်ဆိုတာကို ဘယ်သူက သိနိုင်မှာမို့လဲ။ ကဲ ဒီတစ်ခါတော့ ခင်ဗျားကို ကျွန်တော်က နောက်ငါးနှစ်နေရင် ဒေါ်လာ ၅၀ ပေးပြီး ခြောက်နှစ်နေမှ ယူမယ်ဆိုရင်တော့ ဒေါ်လာ ၁၀၀ ပေးမယ်ဆိုရင်ရော ခင်ဗျား ဘယ်ဟာကို ယူမလဲ။ အခြေအနေက ပထမအနေအထားနဲ့ သိပ်မထူးခြားလှပါဘူး။ တစ်နှစ်စောင့်နိုင်ရင် ဒေါ်လာ ၅၀ ပိုရမှာ အတူတူပါပဲ။ ဒါပေမယ့် စောင့်ရမယ့်အတူတူ တစ်နှစ်ပိုစောင့် လိုက်ပြီး ဒေါ်လာ ၁၀၀ ယူလိုက်မယ်ဆိုတဲ့ စိတ်မျိုး ဖြစ်နေပါလိမ့်မယ်။ လုံးဝ ယုတ္တိကျကျ စဉ်းစားတတ်တဲ့သူတစ်ယောက် အဖို့ကတော့ ပိုရတာဟာ ပိုရတာပါပဲ။ အခြေအနေ နှစ်ခုစလုံးမှာ ပိုရတဲ့ဟာကို သူယူမှာဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ခင်ဗျားဟာ ပြည့်ပြည့်ဝဝ ယုတ္တိကျတဲ့သူတစ်ယောက် မဟုတ်ပါဘူး။ ခင်ဗျားဟာ နောက်ပိုင်းရ မယ့် ရလာဒ်က ပိုကြီးနေပေမယ့်လည်း လက်တလော ရတဲ့ဟာကိုပဲ ယူချင်နေတဲ့သူ ဖြစ်နေပါတယ်။ လက်ရှိအချိန်မှာ ခင်ဗျားကွန်ပျူတာထဲက ဖိုဒါတွေကို ပြန်စီစဉ် နေရာချထားနေတာက နောက်တစ်လနေရင် ပြီးစီးရမယ့် ခင်ဗျားရဲ့ အလုပ်၊ ခင်ဗျားရဲ့ အလုပ်မှာ တစ်ခုအတွက် အလုပ်လုပ်နေရတာထက် ပိုပြီး သာယာဖွယ်ကောင်း သလို ဖြစ်နေပါလိမ့်မယ်။ ဒါကြောင့် ခင်ဗျားဟာ တစ်လနေမှ ပြီးရမယ့်အလုပ်ကို ကြိုတင်မလုပ်ချင်ဘဲ နောက်ဆုံးရက် ကပ်တဲ့အထိကို စောင့်နေပြီး အရေးမပါတဲ့ ကွန်ပျူတာ ဖိုဒါတွေ ပြန်စီစဉ်တာကို လုပ်နေမိတာဖြစ်ပါတယ်။ တကယ်လို့ ခင်ဗျားသာ ယုတ္တိကျကျ စဉ်းစားရင် လက်ရှိချိန် ခင်ဗျားရမယ့် လစာချက်လက်မှတ်နဲ့ ခင်ဗျားရဲ့ ကွန်ပျူတာ မျက်နှာပြင်လေး သပ်သပ်ရပ်ရပ်ဖြစ်နေတာ ဘယ်ဟာက ပိုပြီး တန်ဖိုးရှိမလဲ ဆိုတာကို ခင်ဗျား မှန်မှန်ကန်ကန်သုံးသပ်နိုင်ပြီး ပိုပြီး တန်ဖိုးရှိတဲ့ အရာကို ခင်ဗျား လုပ်မိမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ စောင့်ဆိုင်းနေရင် ရမယ့် ပိုမိုကြီးမားတဲ့ ရလာဒ်ကို မမြင်ဘဲ အခုချက်ချင်း ရမယ့် ရလာဒ်ကိုသာ တန်ဖိုးရှိတယ်လို့ ထင်နေတဲ့ အမြင်ကို “နောက်ပိုင်းရလာဒ်ကိုလျော့တွက်မိခြင်း” လို့ခေါ်ပါတယ်။

ဒီအစွဲမှားက ဆင့်ကဲဖြစ်စဉ်ကြီးကနေတဆင့် ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ဦးကျောက်တွေထဲကို ရောက်ရှိလာခဲ့တာဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ကမ္ဘာဦး ဘိုးဘေးတွေဆီမှာ အငြိမ်းစား ယူတဲ့အချိန် နေထိုင်စားသောက်ဖို့ အစီအမံဆိုတာမျိုးရယ်၊ နှလုံးရောဂါဆိုတာမျိုးရယ်ကို တွေးတောစဉ်းစားဖို့အကြောင်း မရှိခဲ့ပါဘူး။ ခင်ဗျားရဲ့ ဦးကျောက်ဟာ မြေးတွေ နဲ့ အတူပျော်ပျော်ရွှင်ရွှင် အချိန်ကုန်ဆုံးချင်တယ် ဆိုတဲ့ စိတ်ဆန္ဒမျိုး မရှိတဲ့ လောက ကနေ ဆင့်ကဲတိုးတက်လာခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ဦးကျောက်ထဲက တုံးအတဲ့ မျောက်တစ်ကောင်လို အစိတ်အပိုင်းက သကြားလုံးအချို့တွေကို ယူစားပြီး အကြွေးနဲ့တွင်း သက်ဆင်းနေတာကို အမူမထားတတ်တဲ့ စိတ်မျိုး ရှိနေပါတယ်။

“နောက်ပိုင်းရလာဒ်ကိုလျော့တွက်မိခြင်း” ဟာ နောက်ပိုင်းမှာ ခင်ဗျားမရှိင်တွယ်ချင်တဲ့ ကိစ္စတွေအားလုံးကို အလွယ်တကူ စွန့်ပစ်ထားဖို့ရာနေရာကြီး ဖြစ်သွားတတ် ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အဲ့ဒီအစွဲမှားကြောင့်ပဲ အနာဂတ်စီမံကိန်းတွေကို ပိုမိုတွက်ဆမိတတ်တာမျိုးလည်း ဖြစ်သွားတတ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ အလုပ်တွေကို ပြီးမြောက် အောင်လုပ်ဖို့ အချိန်မလုံမလောက်ဖြစ်နေတတ်ပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ အခုလက်ရှိအချိန်ထက်စာရင် အနာဂတ်မှာ အချိန်အားတွေ ပိုရလာလိမ့်မယ်လို့ ခင်ဗျား တွေးထင်နေတတ်တာကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။

တုံ့နေခြင်းကို ကိုင်တွယ်တဲ့နေရာမှာ ခင်ဗျားဘယ်လောက်ညှိဖျင်းသလဲဆိုတာကို သိရှိရာ အကောင်းဆုံးနည်းတစ်ခုကတော့ အလုပ်ပြီးရမယ့် နောက်ဆုံးအချိန် သတ်မှတ်ချက်တွေကို ခင်ဗျားဘယ်လို ကိုင်တွယ်လုပ်ဆောင်လေ့ရှိသလဲဆိုတာကို သတိထားကြည့်ဖို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ အတန်းတစ်ခု တက်နေတယ်လို့ စိတ်ကူးကြည့်ပါ။ အဲ့ဒီအတန်းမှာ ခင်ဗျားဟာ သုံးပတ်အတွင်းမှာ သုတေသန စာတမ်းသုံးစောင် ပြီးအောင် တင်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ လမ်းညွှန်ဆရာကလည်း နောက်ဆုံးပြီးရမယ့်ရက်ကို ခင်ဗျားကိုယ်တိုင် ရွေးချယ်သတ်မှတ်ဖို့ ပြောပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ တစ်ပတ်ကို တစ်စောင်ပြီးအောင် ရေးမယ်ဆိုပြီး သတ်မှတ်လို့ ရသလို ပထမအပတ်မှာ နှစ်စောင်ပြီးအောင်ရေးပြီး ဒုတိယအပတ်မှာ တစ်စောင်ပြီးအောင်ရေးမယ်လို့ သတ်မှတ်နိုင်ပါတယ်။ သုံးစောင်စလုံးကို နောက်ဆုံးရက်ကျမှ တင်ရမယ် လို့လည်း သတ်မှတ်နိုင်ပါတယ်။ ဒါမှမဟုတ် သုံးစောင်စလုံးကို ပထမဆုံး တစ်ပတ်အတွင်းမှာပဲ ပြီးရမယ်လို့လည်း သတ်မှတ်နိုင်ပါတယ်။ အဲ့သလို ပြီးစီးရမယ့်ရက် သတ်မှတ်တာဟာ ခင်ဗျားသဘောပါပဲ။ ဒါပေမယ့် ခင်ဗျား သတ်မှတ်ပြီးသွားရင်တော့ ခင်ဗျားသတ်မှတ်ထားတဲ့အတိုင်း တကယ်ပြီးစီးရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ တကယ်လို့သာ သတ်မှတ်ရက်အတွင်း ပြီးစီးအောင် မတင်နိုင်ခဲ့ရင် ခင်ဗျား သူ့ည အကြီးကြီးရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ကဲ ခင်ဗျား ဘယ်လို သတ်မှတ်မလဲ။ ကြောင်းကျိုးအကျဆုံးရွေးချယ်မှုကတော့ နောက်ဆုံးရက်မှာ သုံးစောင်စလုံး ပြီးအောင်တင်ရမယ့်လို့ ရွေးချယ်သတ်မှတ်လိုက်တာ ဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။ အဲ့ဒါဟာ သုံးစောင်စလုံးအတွက် ခင်ဗျားအချိန် လုံလုံလောက်လောက်ယူပြီး ရေးနိုင်မှာဖြစ်သလို အရည်အသွေးကောင်းတဲ့ စာတမ်းတွေလဲ ဖြစ်လာနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါဟာ ဉာဏ်ပညာရှိတဲ့ ရွေးချယ်မှုတစ်ခု ဖြစ်ပုံရပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ခင်ဗျားဟာ ထင်သလောက် စမတ်ဖြစ်မနေပါဘူး။

၂၀၀၂ ခုနှစ်မှာ ကလောင် ဝါတန်ဘရော့ချ်နဲ့ ဒန် အဲလေတို့ ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ လေ့လာမှု တစ်ရပ်မှာ ကျောင်းသားတွေကို အထက်က အတိုင်း ရွေးချယ်ဖို့ ခိုင်းစေခဲ့ပါတယ်။ သူတို့ဟာ အတန်းသုံးတန်းခွဲပြီး အားလုံးကို သုံးပတ်အတွင်းမှာ စာတမ်းသုံးစောင် ပြီးစီးအောင် တင်ခိုင်းပါတယ်။ အတန်း (က) က စာတမ်းသုံးစောင် စလုံးကို အတန်းပြီးမယ့် နောက်ဆုံးရက်မှာ အပြီးတင်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။ အတန်း (ခ) ကတော့ မတူညီတဲ့ နောက်ဆုံးရက်သုံးရက်ကို ကိုယ့်ဟာကိုယ် ရွေးချယ်ပြီး ကိုယ်ရွေးချယ်ထားတဲ့ ရက်အတွင်း ပြီးအောင် တင်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။ အတန်း (ဂ) ကတော့ တစ်ပတ်ကို တစ်စောင် ပြီးအောင် ရေးတင်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။ ဘယ်အတန်းက အဆင့်ကောင်းကောင်း ရမယ်လို့ ထင်ပါသလဲ။ အဆင့်အကောင်းဆုံးရတဲ့ အတန်းကတော့ တင်ရမယ့် နောက်ဆုံးရက် သုံးရက်ကို တိတိကျကျ သတ်မှတ်ပေးခြင်း ခံရတဲ့ အတန်း (ဂ) ဖြစ်ပါတယ်။ ဒုတိယ အဆင့်အကောင်းဆုံးရတဲ့ အတန်းကတော့ နောက်ဆုံးရက်ကို ကိုယ့်ဟာကိုယ် လွတ်လွတ်လပ်လပ် ရွေးချယ်ခွင့်ရခဲ့တဲ့ အတန်း (ခ) ပဲဖြစ်ပါတယ်။ အဆိုးဆုံးကတော့ အတန်း (က) ပါပဲ။ နောက်ဆုံးတင်ရမယ့် ရက်တွေကို ဖြန့်ခွင့်ရတဲ့ ကျောင်းသားတွေဟာ သူတို့ရဲ့ ပြီးစီးရမယ့်ရက်တွေကို တစ်ပတ်စီ ခွဲပြီးသတ်မှတ်နိုင်တဲ့ အခွင့်အလမ်းကို ရခဲ့ပါတယ်။ ဒါကြောင့် သူတို့ဟာ တုံ့နေခွင့်ရခဲ့ပေမယ့်လည်း မလုပ်မဖြစ် လုပ်ရမယ့်အချိန်တွေကိုလည်း စာတမ်း တစ်စောင်ချင်းစီအတွက် ကိုယ့်ဟာကိုယ် သတ်မှတ်ခွင့်ရခဲ့ကြပါတယ်။ ဒါတောင်မှပဲ နောက်ဆုံးမိနစ်ကျမှ လုပ်လို့ရဦးမှာပါဆိုပြီး အကောင်းမြင်လွန်းခဲ့သူ အနည်းငယ် ကြောင့် အတန်းရဲ့ ပျမ်းမျှ အဆင့်ဟာ လျော့ကျမှု ရှိခဲ့ပါသေးတယ်။ ကိုယ့်ဟာကိုယ် လွတ်လွတ်လပ်လပ် သတ်မှတ်ခွင့်ရခဲ့တဲ့ ကျောင်းသားတွေကတော့ စာတမ်း သုံးစောင် စလုံးကို နောက်ဆုံး အပတ်ရဲ့ ရက်တစ်ရက်စီကို သတ်မှတ်ခဲ့ကြပါတယ်။ ဘာရွေးချယ်ခွင့်မှ မရှိဘဲ တုံ့နေမှုကို တစ်ပတ်စီအတွင်း ဖြန့်ချိခြင်းခံခဲ့ရတဲ့ ကျောင်းသားတွေဟာ ရလဒ်အကောင်းဆုံး ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ သူတို့အတွက်က နောက်ဆုံးအချိန်ကျမှ လုပ်ရင် ခဦးမှာပါဆိုတဲ့ အကောင်းမြင်မှုတွေ ကိုပါ ဖယ်ထုတ်ခံလိုက်ရတာကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။ နောက်ဆုံးပြီးရမယ့် ရက်တွေကို တစ်ပတ်စီ ခွဲပေးခြင်းခံလိုက်ရတာကြောင့် သူတို့ဟာ နောက်မှလုပ်ရင် ရမှာပါဆိုတဲ့ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် လိမ်ညာမှုတွေ ဒါမှမဟုတ် ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ယုံကြည်လွန်းတာမျိုးတွေ လုပ်ဖို့ အခွင့်အလမ်းမရခဲ့ဘူး ဖြစ်သွားခဲ့ရတာပါ။

ခင်ဗျားဟာ တုံ့နေတတ်သူတစ်ယောက်ဖြစ်တယ်ဆိုတာ ယုံကြည်လို့ မရဖြစ်နေရင် ဒါမှမဟုတ် လုပ်ငန်းခွင်မှာနဲ့ ကိုယ်အချိန်ကို စီမံခန့်ခွဲတဲ့ နေရာမှာ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ပြီးပြည့်စုံသူတစ်ယောက်လို့ ထင်မြင်ယူဆ နေရင် ခင်ဗျားရဲ့ တုံ့နေတတ်တဲ့ ဗီပီ အားနည်းချက်ကြီးကို အောင်မြင်နိုင်ဖို့ မဟာဗျူဟာတွေ ဘယ်တော့မှ ချစ်မြတ် မဟုတ်တော့ပါဘူး။

တုံ့နေခြင်းဟာ လူသားတို့ရဲ့ ဗီပီ ကိစ္စရပ်တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ စူပါမားကက်က အတွက်မှာ သင်္ကြာလုံး ဝယ်စားမိသလို စိတ်မျိုးဖြစ်ပါတယ်။ တုံ့နေခြင်းဟာ ချုံထဲက ငှက်နှစ်ကောင်ထက် လက်ထဲက ငှက်တစ်ကောင်က ပိုတန်ဖိုးရှိတယ်ဆိုတဲ့ နောက်ပိုင်းရလဒ်ကို လျော့တွက်မိခြင်း လည်းဖြစ်ပါတယ်။ ကိုယ့်တုံ့နေခြင်းကို အောင်မြင်ဖို့ရာအတွက် ခင်ဗျားဟာ သိမှုကို ပြန်လည် သိမြင်ခြင်းဆိုတဲ့ အလေ့အကျင့်နဲ့ အကျွမ်းတဝင် ရှိနေဖို့ လိုပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ အခုလောလောဆယ် ဒီစာကို ဖတ်နေတဲ့ ခင်ဗျားဆိုတာနဲ့ နောက်ပိုင်းမှာ အခုလက်ရှိ စိတ်အခြေအနေနဲ့ မတူတဲ့ အတွေးအမြင်တွေ၊ စိတ်ဆန္ဒတွေရဲ့ လွှမ်းမိုးခြင်းကို ခံရတဲ့ ခင်ဗျားဆိုပြီး တသမတ်တည်း မဟုတ်တဲ့ ခင်ဗျားတွေရှိတယ်ဆိုတာကို နားလည်သဘောပေါက်ဖို့ လိုပါတယ်။ ခင်ဗျားဆိုတဲ့ လူလေးဟာ ပန်းချီဆေးခွက်လိုမျိုး အရောင်စုံတဲ့ ဦးကျောက်နဲ့ ဖွဲ့စည်းထားတဲ့သူဖြစ်တယ် ဆိုတာကို နားလည်ဖို့ လိုပါတယ်။

အခုလက်ရှိ ခင်ဗျားလေးဟာ လက်ရှိအချိန်မှာတော့ ကလပ်သွားကဲနေတာထက် စာကြည့်တာက ပိုကောင်းတယ်။ ကိတ်မုန့်ထက် အရွက်သုပ်စားတာက ပိုကောင်းတယ်။ ဗီဒီယိုဂိမ်းကစားနေတာထက် စာတမ်းရေးနေတာက ပိုကောင်းတယ် ဆိုတာကို သိနေပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမယ့် အဲ့ဒီ ရွေးချယ်စရာတွေနဲ့ နဖူးတွေ ခူးတွေ တွေတဲ့ အချိန်မှာတော့ ရွေးချယ်ရမယ့်လူဟာ အခုလက်ရှိ ခင်ဗျားလေး မဟုတ်တော့ဘဲ ယုံကြည်စိတ်ချလို့မရတဲ့ အဲ့ဒီအချိန်က အနာဂတ် ခင်ဗျား ဖြစ်သွားပါပြီ။ အဲ့ဒီ အနာဂတ် ခင်ဗျားဟာ ကောင်းကျိုးထက် ဆိုးကျိုးများတဲ့ အရာကိုရွေးမိပြီး အခုလက်ရှိ ခင်ဗျားလေးကို ပြန်သတိရလာက ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် အားငယ်ရှက်ရွံ့စိတ်တွေ ဖြစ်ပေါ်လာပါလိမ့်မယ်။ နှစ်ယောက်စလုံးသော ခင်ဗျားအတွက် ကောင်းတဲ့အရာတွေကို လုပ်နိုင်ဖို့အတွက်ရာ အခုခင်ဗျားဟာ အနာဂတ်ခင်ဗျားကို လှည့်ကွက် ဆင်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့်ပဲ နယူထရီစစ်စတန်လိုမျိုး အစားအသောက် ပလန်တွေဟာ လူအတော်များများအတွက် အလုပ်ဖြစ်နေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ အခုလက်ရှိ ခင်ဗျားက မုန့်သေတ္တာအကြီးကြီးအတွက် ပိုက်ဆံအကုန်ကျခံလိုက်တာမျိုးအတွက် အနာဂတ်ခင်ဗျားက စံစားရမှာဖြစ်ပါတယ်။ ဒီသဘောတရားကို သိမြင်တဲ့ သူတွေဟာ ဖရီးဒမ်းလိုမျိုး ပရိုဂရမ်တွေကို အသုံးပြုကြတာဖြစ်ပါတယ်။

ဖရီးဒမ်းပရိဂရမ်က ခင်ဗျားကွန်ပျူတာမှာ အင်တာနက်ကို ရှစ်နာရီအကြာ ဖြတ်တောက်ပေး မယ့် ပရိဂရမ်ဖြစ်ပါတယ်။ သဘောတရားကတော့ အခုလက်ရှိ ခင်ဗျားက အနာဂတ်ခင်ဗျားကို ဒုက္ခမပေးနိုင်အောင် အခုလက်ရှိ ခင်ဗျားကို အနစ်နာခံခိုင်းထားတဲ့ သဘောပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ကျွမ်းကျင်တဲ့ သိပ္ပံပညာရှင်တွေဟာ သိပ္ပံဖြစ်စဉ်ကို ပြန်လည်သိမြင်ကြပါတယ်။ စိတ်အခြေအနေတွေ၊ စိတ်ဖွဲ့စည်းပုံတွေကို နားလည်ကြပြီး အခြားသူတွေထက် ပိုမို အလုပ်ပြီးမြောက်ကျပါတယ်။ အဲ့သလို ဖြစ်တာဟာ သူတို့ဟာ အခြားသူတွေထက် စိတ်စွမ်းအား ပိုကြီးမားလို့၊ စိတ်ဆန္ဒပြင်းအား ပိုကောင်းလို့ မဟုတ်ကြပါဘူး။ အလုပ်ပြီးမြောက်မှုဆိုတာဟာ လူ့ရဲ့ သဘာဝဗီဇမှာပါလာတဲ့ သာယာကျေနပ်မှုကို လိုချင်တဲ့ ကလေးဆန်တဲ့ မူလဗီဇစိတ်နဲ့ စိတ်ဝင်တစားကနေ ဘယ်တော့မှ ဖယ်ထုတ် လို့မရနိုင်တဲ့ ကစားစရာတစ်ခုတို့ကို ကိုင်တွယ်ဆော့ကစားရတာ ဖြစ်တယ်ဆိုတဲ့အကြောင်းကို သိကြလို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့သလို ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် လှည့်ကွက်သုံးပြီး အားထုတ်ကစားတာဟာ ပြကွဒိန် အကွက်လွတ်တွေပေါ်မှာ ဘာဖြစ်ရမယ် ညာဖြစ်ရမယ်ဆိုတာတွေ ရေးပြီး အဆံမပါတဲ့ ကတိကဝတ်တွေ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ပေးနေတာထက် ပိုပြီး ကောင်းပါတယ်။

၇။ ဖြစ်နေကျလောက်ပဲ ဖြစ်မှာပါ အစွဲမှား (Normalcy Bias)

အယူအဆအမှား - ခင်ဗျားမှာ တိုက်ခိုက်မလား-ရှောင်ထွက်မလား ဆိုတဲ့ ဗီဇစိတ်ရှိနေပြီး ဘေးဒုက္ခဆိုးတွေကျရောက်တဲ့အခါမှာ ကြောက်ရွံ့ တုန်လှုပ်တတ်တယ်။

အမှန်တရား - ခင်ဗျားဟာ မကြာခဏဆိုသလိုပဲ ပုံမှန်မဟုတ်တဲ့ တည်ငြိမ်မှုမျိုး ရှိတတ်ပြီး ဘေးဒုက္ခတွေကြားမှာတောင်မှ အားလုံးအဆင်ပြေနေသယောင် ဟန်ဆောင် နေတတ်တယ်။

ကြောက်မတ်ဖွယ်ရာကောင်းတဲ့ လေမုန်တိုင်းကြီးတစ်ခု ခင်ဗျားအိမ်ဆီကို ဦးတည်ပြီးလာနေပြီလို့ ခင်ဗျားသိလိုက်ရတဲ့အချိန်မှာ ခင်ဗျားဘာလုပ်မလဲ။ ခင်ဗျား ချစ်တဲ့သူတွေဆီကို ဖုန်းခေါ်မလား။ အိမ်ပြင်ထွက်ပြီး ရောက်လာမယ့် လေမုန်တိုင်းကြီးကို ကြိုလင့်မလား။ ရေချိုးကန်ထဲကို ဝင်လှဲပြီး ခင်ဗျားကိုယ်ခင်ဗျား မွေ့ယာတွေနဲ့ အုပ်ထားမလား။

ဘဝမှာ ခင်ဗျား ဘာပဲ ကြုံကြုံ ကြုံသမျှကိစ္စတိုင်းအတွက် ခင်ဗျားရဲ့ ဦးဆုံး ဆန်းစစ်မှုက အဲ့ဒီအရာကို ခင်ဗျားအတွက် ပုံမှန်ဖြစ်တယ်ဆိုတဲ့ ကိစ္စတွေနဲ့ ချိန်ထိုးသုံးသပ်ပြီး ခင်ဗျားသိပြီးဖြစ်တဲ့ ဖြစ်လေ့ရှိတာတွေပဲ ဖြစ်လာလိမ့်မယ်လို့ မှတ်ယူလေ့ရှိပါတယ်။ အဲ့ဒီအချက်ကြောင့်ပဲ ခင်ဗျားဟာ ထူးခြားပြီး သတိပေးချက်လိုဖြစ်နေတဲ့ အခြေအနေ တွေကို ပုံမှန်ဖြစ်နေကျကိစ္စတွေလိုပဲဆင်ခြင်ပြီး အနက်ပြန်ပစ်လိုက်နိုင်တဲ့ အလားအလာတွေ ရှိနေပါတယ်။

၁၉၉၉ ခုနှစ်က သုံးရက်တာ ကာလတစ်ခုမှာ ကြောက်စရာကောင်းတဲ့ လေဆင်နှာမောင်းတွေဟာ အိုကလာဟိုးမား ကျေးလက်တစ်ခွင်ကို အပြောင်ရှင်းသွားခဲ့ပါတယ်။ အဲ့ဒီလေဆင်နှာမောင်းတွေထဲက တစ်ခုကတော့ ခရီးမိုးရဲ့ တံတား F5 လို့ခေါ်တဲ့ လေဆင်နှာမောင်းကြီး ပဲဖြစ်ပါတယ်။ နာမည်ထဲမှာပါတဲ့ F5 ဆိုတဲ့ စကားလုံးဟာ ဖူဂျီတာ စကေးလ် အပြင်းစားကနေ လာတဲ့ စကားလုံးဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့ဒီစကေးလ်က လေဆင်နှာမောင်းတွေရဲ့ ပြင်းအားကို တိုင်းတာတဲ့ စကေးလ်ဖြစ်ပြီး EF1 ကနေ EF5 အထိ ရှိပါတယ်။ ထိပ်ပိုင်းအဆင့်အထိ ပြင်းထန်တဲ့ လေဆင်နှာမောင်းဟာ ၁ ရာခိုင်နှုန်းအောက်မှာပဲ ရှိပါတယ်။ ပြင်းအား ၄ ကို ရောက်ပြီဆိုရင် ကားတွေလေထဲ လွင့်ပြီး အိမ်လုံးကျွတ်ပြီး ပါပါတယ်။ ဖူဂျီတာစကေးလ် အပြင်းစားမှာ အဆင့် ၅ အထိ ရောက်ဖို့ဆိုရင် လေဆင်နှာမောင်းရဲ့ လေတိုက်နှုန်းဟာ တစ်နာရီကို မိုင် ၂၀၀ ကျော်နှုန်းနဲ့ တိုက်ခတ်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခရီးမိုးရဲ့ တံတားမှာ တိုက်ခတ်ခဲ့တဲ့လေကတော့ တစ်နာရီကို ၃၂၀ မိုင်နှုန်းအထိ ရှိခဲ့ပါတယ်။ သတိပေးချက်တွေကို ဆယ့်သုံး မိနစ်ကြိုပြီး ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အများစုသောလူတွေကတော့ ဘာကြုံတင်ပြင်ဆင်မှုမှ မလုပ်ဘဲ ခပ်အေးအေးသာ နေခဲ့ကြပါတယ်။ သူတို့ဟာ ဟိုဟိုဒီဒီ လှည့်ပတ်ကြည့်ပြီး မုန်တိုင်းဒဏ်ကနေ သူတို့လွတ်ကင်းလိမ့်မယ်လို့ပဲ မျှော်လင့်ခဲ့ကြပါတယ်။ သူတို့ဟာ ဘေးလွတ်ရာကို ရွှေ့ ပြောင်းဖို့ မကြိုးပမ်းခဲ့ကြပါဘူး။ အဆုံးသတ်မှာတော့ သားရဲမုန်တိုင်းကြီးဟာ အိမ်ပေါင်း ၈၀၀၀ ကိုဖျက်စီးခဲ့ပြီး လူပေါင်း ၃၆ ယောက်ကို သတ်ဖြတ်သွားခဲ့ပါတယ်။ သတိပေးချက်သာ လုံးဝမထုတ်ပြန် ခဲ့ဘူးဆိုရင်တော့ အဲ့ဒီထက် ပိုမိုများပြားတဲ့ လူတွေ သေဆုံးသွားနိုင်ပါတယ်။ ဥပမာအနေနဲ့ ကြည့်မယ်ဆိုရင် ၁၉၂၅ ခုနှစ်မှာ တိုက်ခတ်ခဲ့တဲ့ အလားတူ မုန်တိုင်းမှာ လူပေါင်း ၆၉၅ ဦး သေဆုံးခဲ့ပါတယ်။ ဒါဖြင့်ရင် ဒီလို သတိပေးချက်တွေ ထုတ်ပြန်တဲ့အချိန်မှာ အချို့သောသူတွေဟာ ဘာကြောင့် အရေးတယူ မပြုခဲ့ကြတာလဲ၊ ဘာကြောင့် ဘေးလွတ်ရာကို မတိမ်းရှောင်ခဲ့ကြတာပါလဲ။

အန္တရာယ်နဲ့ ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ရချိန်မှာ သွေးရှူးသွေးတန်းနဲ့ အမှားမှားအယွင်းယွင်း ဖြစ်ဖို့အလားအလာရှိတာကို လူတိုင်းနားလည်ကြပါတယ်။ တော်နေဦး မုဆိုးတွေနဲ့ မိုးလေဝသ ပညာရှင်တွေအကြားမှာလည်း အဲ့သလို ဖြစ်နိုင်ချေကို မျှော်လင့်ထားကြပါတယ်။ ဟာရီကိန်းတွေနဲ့ တော်နေဦး မုန်တိုင်းတွေအကြားကနေ ရှင်သန် လွတ်မြောက်အောင် ကြိုးပမ်းဖို့ ရွေးချယ်ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြသူတွေရဲ့ ဇာတ်လမ်းတွေကိုလည်း အတော်များများတွေ့နိုင်ပါတယ်။ ထိတ်လန့်တုန်လှုပ်စရာ တစ်ခုခု ခင်ဗျားရဲ့ နှလုံးသားထဲကို ဝင်ရောက်လာချိန်မှာ ခင်ဗျားဟာ ရုတ်တရက် လုံးဝ တည်ငြိမ်သွားတတ်တယ် ဆိုတာကို ရာသီဥတုဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်သူတွေနဲ့ အရေးပေါ်အခြေအနေ စီမံခန့်ခွဲရေးလုပ်သားတွေက သိခဲ့ကြပါတယ်။ ဒီအချက်ကို စိတ်ပညာရှင်တွေက ဖြစ်နေကျလောက်ပဲ ဖြစ်မှာပါ အစွဲမှားလို့ ခေါ်ပါတယ်။ ရဲတွေ၊ မီးသတ်သမားတွေ လိုမျိုး အရေးပေါ် ကယ်ဆယ်ရေးသမားတွေက ဒီအချက်ကို အကြောက်လွန်ပြီး တည်ငြိမ်သွားခြင်းလို့ ခေါ်ပါတယ်။ အရေးပေါ်အခြေအနေတွေ ကြုံရချိန်မှာ ကိုယ်ရှင်သန်မှုအတွက် ကြိုးပမ်းဖို့ကိုတောင် မေ့လျော့သွားစေတဲ့ ဒီထူးဆန်းပြီး လူ့အကျိုးဖြစ်ထွန်းမှုကို ပျက်ပြားစေတဲ့ အစွဲမှားဟာ သဘောတရားကနေစလို့ အားကစားကွင်းတွေထဲကနေ ရွှေ့ ပြောင်းဖို့လိုတဲ့ အခြေအနေမျိုးအထိမှာ လူ့အသက်တွေကို ပိုမိုသေကျေပျက်စီးစေတတ်ပါတယ်။ ဘေးဒုက္ခဆိုင်ရာ ကိစ္စတွေ အကြောင်း ရိုက်ကူးကြတဲ့ ရုပ်ရှင်တွေဟာ မှားယွင်းနေကြပါတယ်။ ခင်ဗျားနဲ့

အခြားသောသူတွေ အန္တရာယ်သတိပေးချက်ကို ရတဲ့အချိန်မှာ ခင်ဗျားဟာ ခြေလက်တွေ တုန်ခါ ကြောက်လန့်ဟစ်အော်နေပေမယ့်လည်း ချက်ချင်းဆုတ်ခွာပြေးရှောင်ဖို့ မလုပ်မိတတ်ပါဘူး။

သူ့ရဲ့ မဟာမိုးလေဝသ ဆိုတဲ့ စာအုပ်ထဲမှာ တော်နေဦး၊ မုဆိုး၊ မာန်၊ စပန်ဗိုးဒ် က ဖြစ်နေကျလောက်ပဲ ဖြစ်မှာပါ။ အစွဲမှားဟာ ဘယ်လောက်အထိ ကူးစက်မြန်တတ်သလဲ ဆိုတဲ့အကြောင်းကို ရေးသားတင်ပြခဲ့ပါတယ်။ ကျရောက်တော့မယ့် ဘေးအန္တရာယ်ကနေ အလွတ်ရုန်းပြီး ပြေးနေရတဲ့ အချိန်မှာတောင်မှ လူအတော်များများက သူ့ကို အေးအေးဆေးဆေး သဘောထားဖို့ ဖျောင်းဖျံခဲ့ကြတယ် ဆိုတာကို သူက ပြန်ပြောင်းပြောပြခဲ့ပါတယ်။ လေဆင်နာမောင်း သတိပေးချက် ထုတ်ပြန်ပြီးတဲ့အချိန်မှာ တောင်မှ လူအတော်များများက အဲ့ဒါဟာ အခြားသောသူတွေရဲ့ ပြဿနာလို့ ထင်မြင်ယူဆနေကြသေးတဲ့အကြောင်းကို သူက ပြန်ပြောပြခဲ့ပါတယ်။ သူနဲ့ အတူတူ အလုပ်လုပ်ခဲ့တဲ့ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်တွေက သူတို့တည်ငြိမ်နေချိန်မှာ ထိတ်လန့်တကြားဖြစ်နေတတ်တဲ့သူကိုတောင်မှ လှောင်ပြောင်ခဲ့ကြပါသေးသတဲ့။ သူတို့ဟာ ဖြစ်နေကျလောက်ပဲ ဖြစ်မှာပါဆိုတဲ့ သူတို့ရဲ့ ခံယူချက်ကလေးကို ယိမ်းယိုင်သွားအောင် သူကလုပ်နေတာမျိုးကို မကြိုက်တတ်ကြပါဘူး။

ပြဿနာရဲ့ အတိုင်းအဆက ဘယ်လောက်ပဲ ဖြစ်နေပါစေ ဖြစ်နေကျလောက်ပဲ ဖြစ်မှာပါ ဆိုတဲ့ အစွဲမှားဟာ ဦးကျောက်ထဲမှာ စီးဆင်းနေလေ့ရှိပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ သတိပေးချက်တွေကို ရက်အတော်ကြာကတည်းက ရသည့်ဖြစ်စေ၊ သေခြင်းနဲ့ ရှင်ခြင်းအကြားမှာ ရွေးချယ်ဆုံးဖြတ်ဖို့ရာ စက္ကန့်ပိုင်းလေးလောက်ပဲ အချိန်ရသည့်ဖြစ်စေ အဲ့ဒီ အစွဲမှားက ဝင်လာစမြဲပါ။

ခင်ဗျားဟာ ဘိုးရင်း 747 လေယာဉ်ပေါ်မှာ ရှိနေပြီး လေယာဉ်ဆင်းတော့မယ့်အချိန်ဖြစ်တယ်လို့ စိတ်ကူးကြည့်လိုက်ပါ။ လေယာဉ်ဘီးနဲ့ မြေကြီးထိတော့မယ့် အချိန်မှာ ခင်ဗျားဟာ သက်သာရာရတဲ့ စိတ်ကလေးကို ကွယ်ဝှက်ထားရပါတယ်။ ပြေးလမ်းနဲ့ ထိလုထိခင်မှာ အဆင်းဂီယာသံကိုလည်း ကြားနေရပါတယ်။ အဆင်းလမ်းပေါ် ရောက်ပြီး အင်ဂျင်သံလျော့သွားတဲ့အချိန်မှာတော့ တင်းကြပ်နေတဲ့ ခင်ဗျားရဲ့လက်တွေ ပြေလျော့သွားပါတယ်။ လူပေါင်းလေးရာ လေယာဉ်ပေါ်က ဆင်းဖို့ ယောက်ယက်ခပ်လှုပ်ရှား ပြင်ဆင်နေတာတွေကို ခင်ဗျားမြင်တွေ့ ခံစားလိုက်ရပါတယ်။ တာမန်နယ်တွေဆီရောက်ဖို့ ပျင်းမိပြီးငွေဖွယ်ရာ ကောင်းလောက်အောင်ပဲ လေယာဉ်ဟာ ဖြည်းဖြည်းချင်း မောင်းသွားနေပါတယ်။ လေယာဉ်ပေါ်က အဖြစ်အပျက်တချို့ ကို ခင်ဗျားပြန်လည် မြင်ယောင်လာပါတယ်။ လေယာဉ်ခွန်တာ နည်းပြီး ဘေးမှာလည်း လူကောင်းသူကောင်းတွေနဲ့ ကြုံခဲ့ရတာကြောင့် သာယာတဲ့ ခရီးစဉ်တစ်ခု ဖြစ်တယ်လို့ ပြောလိုရပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ပစ္စည်းတွေကိုလည်း သိမ်းဆည်းပြီး ဖြစ်တာကြောင့် ထိုင်ခုံခါးပတ်ကို ဖြုတ်ပြီး ဆင်းဖို့ အဆင်သင့်ဖြစ်နေပါပြီ။ ခင်ဗျား ပြတင်းပေါက်ကနေ ကြည့်လိုက်တဲ့အခါမှာ ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်မှုရှိတဲ့ တစ်စုံတစ်ရာကို မြူဆိုင်းနေတဲ့ ပြတင်းကနေ တဆင့် တွေ့မြင်လိုက်ရပါတယ်။ ဘာသတိပေးချက်မှ မရှိဘဲ အပူလှိုင်းတွေနဲ့ ဖိအားတွေက ခင်ဗျားရဲ့ အသားစိုက်တွေကို ဆုတ်ဖြူချေသွားပါတယ်။ ဆိုးရွား ပြင်းထန်တဲ့ ပေါက်ကွဲမှုဟာ ခင်ဗျားရဲ့ အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းတွေနဲ့ လေယာဉ်တစ်စီးလုံးကို စုတ်ပျက်ကြွေမှုသွားစေပါတယ်။ ရထားနှစ်စင်း ခေါင်းချင်းဆိုင် တိုက်မိလို့ ထွက်ပေါ်လာတဲ့ အသံမျိုးကို ခင်ဗျားရဲ့ နားထဲမှာ ကြားလိုက်ရပါတယ်။ ပေါက်ကွဲမှုကြီးက ခင်ဗျားကို လွှမ်းမိုးသွားပါတယ်။ မီးခိုးငွေ့တွေနဲ့ မီးတောက်တွေက လျှောက်လမ်းတလျှောက်နဲ့ ခင်ဗျားခေါင်းပေါ်၊ ခင်ဗျားခြေထောက်အောက်တွေမှာ လွှမ်းမိုးသွားပါတယ်။ အပူရှိန်ကလည်း မခံနိုင်တော့လောက်အောင်အထိ မြင့်တက် လာပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ဆံပင်တွေ ပြာကျကုန်ပါတယ်။ လောလောဆယ် ခင်ဗျားကြားနေရတာကတော့ မီးတောက်မီးလျှံတွေရဲ့ တဖျစ်ဖျစ် လောင်ကျွမ်းသံတွေပါပဲ။

အဲ့ဒီလေယာဉ်ကြီးပေါ်မှာ အခု ခင်ဗျားထိုင်နေတယ်လို့ စိတ်ကူးယဉ်ကြည့်ပါ။ လေယာဉ်ရဲ့ အမိုးတစ်ခုလုံးပွင့်ထွက်သွားပြီး ကောင်းကင်ကြီးကို မြင်နေရပါပြီ။ မီးတောက်မီးလျှံတွေက တဖြည်းဖြည်း တိုးလာနေပါတယ်။ လေယာဉ်ဘေးကာတွေလည်း ပွင့်ထွက်ကုန်ပါပြီ။ အဲ့ဒီအခြေအနေကို ခင်ဗျား ဘယ်လို တုန်ပြန်မလဲ။

“ဒီနေရာကနေ ထွက်ကြစို့” လို့အော်ပြီး ထပြေးမှာပေါ့လို့ ခင်ဗျား တွေးနေပါလိမ့်မယ်။ အဲ့လိုမဟုတ်ဘူးဆိုရင်လည်း အဲ့လိုအခြေအနေမျိုးမှာဆို ငါသေပြီးရောပေါ့လို့ ခင်ဗျား တွေးမိပါလိမ့်မယ်။ စာရင်းအင်း အချက်အလက်တွေအရတော့ အဲ့ဒီနှစ်ခုစလုံးဟာ မှားယွင်းပါတယ်။ အဲ့လိုအခြေအနေမျိုးမှာ ခင်ဗျား ဘာလုပ်မလဲ ဆိုတာဟာ အဲ့ဒါတွေထက် ပိုပြီး ကျယ်ပြန့်လွန်းပါတယ်။

၁၉၇၇ ခုနှစ်က ကနရီးစ် မှာရှိတဲ့ တန်နရီးစ် လို့ခေါ်တဲ့ ကျွန်းကလေးတစ်ကျွန်းမှာ အမှားအယွင်းတချို့ကြောင့်မြေပြင်ကနေ ပျံတက်ဖို့လုပ်နေစဉ်မှာပဲ 747 လေယာဉ်ကြီး နှစ်စင်း တိုက်မိခဲ့ပါတယ်။

ခရီးသည် ၄၉၆ ဦးကို တင်ဆောင်ထားတဲ့ ပန်အမ် လေယာဉ်တစ်စင်းဟာ မြူတွေထူထပ်နေတဲ့ ပြေးလမ်းတလျှောက်မှာ ပျံတက်ဖို့အတွက် ဖြည်းဖြည်းချင်း စတင် မောင်းနှင်ရွေ့လျားနေပါတယ်။ အဲ့ဒီအချိန်မှာပဲ ခရီးသည် ၂၄၈ ဦးကို တင်ဆောင်လာတဲ့ ဒတ်ချ် ကေအယ်အမ် လေယာဉ်ဟာလည်း ပျံတက်ဖို့အတွက် လမ်းကြောင်း ရှင်း မရှင်း ထိန်းချုပ်မျှော်စင်ကို လှမ်းမေးခဲ့ပါတယ်။ မြူတွေကလည်း အတော်ထူထပ်ထဲ ကျနေတာကြောင့် ကေအယ်အမ်က လေယာဉ်နံ့ထမ်းတွေဟာ တစ်ဖက်က လေယာဉ်ကို မမြင်ခဲ့ကြပါဘူး။ ထိန်းချုပ်မျှော်စင်ကလည်း နှစ်စီးစလုံးကို လှမ်းမမြင်ခဲ့ကြပါဘူး။ လေယာဉ်အမှုထမ်းတွေကလည်း တာဝါက ညွှန်ကြားချက်ကို နားကြားလွှဲခဲ့ပါတယ်။ သူတို့နှစ်စီးစလုံးကလည်း ပျံတက်ဖို့ ခွင့်ပြုလိုက်ပြီလို့ ထင်ခဲ့ကြပါတယ်။ သူတို့ဟာ တစ်စီးနဲ့တစ်စီးဆီကို ခေါင်းချင်းဆိုင်ပြီး အရှိန်မြှင့်ခဲ့ကြပါ တယ်။ လေကြောင်းထိန်းချုပ်ရေးမျှော်စင်က သူတို့ကို လှမ်းသတိပေးဖို့ ကြိုးပမ်းခဲ့ပါသေးတယ်။ ဒါပေမယ့် ရေဒီယိုလိုင်းတွေကလည်း အနှောင့်အယှက်တွေ ဝင်နေခဲ့ ပါတယ်။ ကေအယ်အမ် လေယာဉ်မှူးဟာ သူတို့ရှေ့က အခြားလေယာဉ်တစ်စီးကို သွားကန် မြင်လိုက်ရတဲ့အချိန်မှာတော့ အင်မတန် နောက်ကျသွားခဲ့ပါပြီ။ နောက်ပြီး မြေကြီးနဲ့ ပွတ်တိုက်သည့်အထိ သူဟာ လေယာဉ်ကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဆွဲခဲ့ပါသေးတယ်။ ဒါပေမယ့် လေယာဉ်ကို ပျံတက်အောင် မလုပ်နိုင်ခဲ့ပါဘူး။ ကေအယ်အမ် လေယာဉ်ဟာ ပန်အမ် ရဲ့ အတွင်းထဲကို တဝက်လောက် ဖောက်ဝင်သွားသည့်အထိ တစ်နာရီကို မိုင် ၁၆၀ နှုန်းနဲ့ တိုက်မိခဲ့ကြပါတယ်။

ကေအယ်အမ် လေယာဉ်ဟာ ပန်အမ် ဂျက်ကို ပေငါးရာလောက် ရောက်သည်အထိ တွန်းထုတ်လိုက်ပါတယ်။ အဲဒီနောက်မှာ ပန်အမ် ဆီလောင်ကန်ကနေစပြီး ပေါက်ကွဲမှု ဖြစ်ပါတယ်။ လေယာဉ်ပေါ်ပါတဲ့လူအကုန်လုံး စုတ်ပြတ်ထွက်ကုန်ပါတယ်။ လောင်တဲ့မီးက အလွန်ပြင်းထန်ပြီး နောက်ရက်အထိ မငြိမ်းပါဘူး။

ကယ်ဆယ်ရေးသမားတွေကို လေယာဉ်ပြေးလမ်းပေါ်မှာ ဖြန့်ထားပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း ပန်အမ် နားကိုရောက်အောင် မကပ်နိုင်ကြပါဘူး။ အဲဒီအစားမှာ သူတို့ဟာ မီးလောင်နေတဲ့ ကေအယ်အမ် လေယာဉ်အပျက်အစီးတွေဆီကို ပြေးသွားကြရပါတယ်။ ဝရုန်းသုန်းကားတွေအကြားမှာ မိနစ်နှစ်ဆယ်အကြာလောက် ပြေးလွှား လှုပ်ရှားနေကြတဲ့ မီးသတ်သမားတွေနဲ့ ကယ်ဆယ်ရေးသမားတွေဟာ သူတို့ရင်ဆိုင်ရမယ့် ပြဿနာဟာ မီးကို ငြိမ်းသတ်ရမှာ တစ်ခုပဲ ရှိတယ်လို့ ထင်ခဲ့ကြပြီး အဝေးက မြူတွေကြားထဲမှာ လောင်နေတဲ့ မီးဟာလည်း အပျက်အစီးတွေသက်သက်ပဲလို့ ယုံကြည်ခဲ့ကြပါတယ်။ ပန်အမ် လေယာဉ်ပေါ်မှာ ရှင်ကျန်နေတဲ့သူတွေကို မကယ်ထုတ် နိုင်ခဲ့ကြပါဘူး။ လေယာဉ်မှူးဟာ နောက်ဆုံးအချိန်အထိ ပျံတက်ဖို့ကြိုးပမ်းခဲ့ပြီး ဝါယာတွေပူးသွားတာကြောင့် လေယာဉ်ဝန်ထမ်းတွေလည်း ပြန်မဝိတ် နိုင်တော့တဲ့အတွက်ကြောင့် လေယာဉ်အင်ဂျင်ဟာ လည်ပတ်နေတုန်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ လေယာဉ်တိုက်မှုဟာ 747 ရဲ့ ထိပ်ပိုင်းတစ်ဝက်လောက်ကို စုတ်ပြတ်သွားစေ ပါတယ်။ လူတွေလဲ တစ်စုံတစ်ရာကုန်ပါတယ်။ မီးတောက်တွေကလည်း အလောင်းတွေအပေါ်မှာ တောက်လောင်နေပါတယ်။ လေယာဉ်ကို မီးတောက်ကြီးက ဝါးမြို့သွား ပါတယ်။ လေယာဉ်ကိုယ်ထည် တစ်ခုလုံးမှာလည်း မီးခိုးတွေပြည့်နေပါတယ်။ အဲသလို အခြေအနေမှာ အသက်ရှင်ကျန်ဖို့ဆို လူတွေဟာ လျှင်လျှင်မြန်မြန် လှုပ်ရှားဖို့ လိုပါတယ်။ ထိုင်ခုံခါးပတ်ကို ဖြုတ်ရပါမယ်။ ဝရုန်းသုန်းကားတွေကြားထဲကနေ မပျက်စီးသေးတဲ့ လေယာဉ်တောင်ပံပေါ်ကို ရောက်အောင် တက်ရပါမယ်။ ပြီးတော့ အပျက်အစီးတွေအပေါ်ကို ပေ ၂၀ လောက်ကနေ ခုန်ချရပါမယ်။ လွတ်လမ်းကတော့ ရှိပါတယ်။ ဒါပေမယ့် မသေသေးဘဲ ကျန်နေတဲ့သူအားလုံးဟာ အဲဒါကို မကြိုးပမ်း ခဲ့ကြပါဘူး။ အချို့ လူတွေက အလျှင်အမြန် လှုပ်ရှားခဲ့ကြပါတယ်။ သူတို့ချစ်တဲ့သူတွေနဲ့ အခြားလူစိမ်းတွေကို ခါးပတ်ကြိုးလိုက်ဖြုတ်ပေးပြီး သူတို့ကို ဘေးလွတ်ရာဆီ ရောက်အောင် တွန်းထုတ်ခဲ့ကြပါတယ်။ အခြားသူတွေကတော့ မလှုပ်ရှားနိုင်ခဲ့ဘဲ မီးလောင်ကျွမ်းခံခဲ့ကြရပါတယ်။ မကြာမီမှာပဲ ဗဟို လောင်စာကန် ပေါက်ကွဲခဲ့ပြီး အကုန်လုံး သေဆုံးခဲ့ကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့် လူအယောက် ခုနစ်ဆယ်ဟာ အဲဒီထဲကနေ လွတ်အောင် ထွက်လာနိုင်ခဲ့ကြပါတယ်။

အမန်ဒါ ရစ်ပလေရဲ့ “စဉ်းစားတွေးတာရန် မစွမ်းသာသော” ဆိုတဲ့ စာအုပ်အရ စုံစမ်းစစ်ဆေးသူတွေဟာ နောက်ပိုင်းမှာ ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့တာက လွတ်မြောက်လာသူ တွေဟာ မီးက သူတို့ကို မပါးမြို့မီ တစ်မိနစ်လောက်အလိုမှာပဲ လွတ်မြောက်လာခဲ့တာဖြစ်တယ် ဆိုတဲ့အချက်ပါပဲ။ အဲဒီ တစ်မိနစ်အတွင်းမှာပဲ လွတ်မြောက်နိုင်ခွင့် ရှိနေတဲ့ အခြား ဒါဇင်ပေါင်းများစွာသောလူတွေဟာ တုံ့ပြန်လှုပ်ရှားဖို့ ပျက်ကွက်ခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ကြောက်ရွံ့မှုနဲ့ ကြက်သေသေသွားတဲ့ အခြေအနေကနေ ရုန်းမထွက် နိုင်ခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။

တစ်ကွန့်လေးကတောင် သေရေးရှင်ရေးအတွက် အရေးပါနေတဲ့အချိန်မှာ လူပေါင်းများစွာဟာ ဘာကြောင့် အမှားမှားအယွင်းယွင်းနဲ့ ယောင်ချာချာဖြစ်နေခဲ့ကြရ တာပါလဲ။

စိတ်ပညာရှင် ဒန်နီရယ် ဂျွန်ဆင်ဟာ ဒီထူးဆန်းတဲ့ အပြုအမူအခြင်းအရာကို စေ့စေ့စပ်စပ် လေ့လာခဲ့ပါတယ်။ သူ့ရဲ့ သုတေသန တလျှောက်မှာ သူဟာ အခြားသူတွေ ထွက်ပြေးဖို့ မေ့လျော့နေချိန်မှာ အချို့ သောသူတွေက ဘာကြောင့် ထွက်ပြေးလွတ်မြောက်နိုင်ခဲ့တာလဲ ဆိုတဲ့အချက်ကို ကောင်းကောင်း နားလည် သဘောပေါက်ဖို့ရာ အတွက် မိုးမျှော်တိုက် မီးလောင်မှုထဲကနေ လွတ်မြောက်လာသူတွေ၊ သင်္ဘောနှစ်သက် အဖြစ်ဆိုးထဲကနေ လွတ်မြောက်လာတဲ့ သူတွေ စတဲ့ ဘေးအန္တရာယ်တွေ ထဲကနေ လွတ်မြောက် လာကြသူတွေ အနက်ကမှ တန်နရီးစ် ဖြစ်ရပ်ဆိုးထဲကနေ လွတ်မြောက်လာခဲ့သူတွေကို အင်တာဗျူးတွေပြုလုပ်ခဲ့ပါတယ်။

ဂျွန်ဆင်ရဲ့ အင်တာဗျူးမှာ ပေါလ် နဲ့ ဖလှိုင်း ဟက်ခ် ဆိုတဲ့ ပန်အမ် လေယာဉ်ပေါ်ကနေ လွတ်မြောက်လာသူ ဇနီးမောင်နှံ နှစ်ယောက်ကိုမေးမြန်းခဲ့ရာမှာ သူတို့လွတ်မြောက်အောင် ထွက်ပေါက်ကို အသည်းအသန်ရှာနေတဲ့အချိန်မှာ သူတို့ဘေးက ခရီးဖော်အပါအဝင် အများစုသော ခရီးသည်တွေဟာ မလှုပ်မယှက် ထိုင်နေကြတယ်လို့ ပြောခဲ့ကြ ပါတယ်။

လေယာဉ်ရဲ့ ထိပ်ပိုင်းပွင့်ထွက်သွားပြီးနောက် မတော်တဆ ဖြစ်မှုရဲ့ ပထမဆုံး အချိန်တွေမှာ ပေါလ်ဟာ သူ့ဇနီး ဖလှိုင်းကို ကြည့်လိုက်ပါတယ်။ သူမဟာ ကြက်သေသေနေပါတယ်။ နေရာမှာ တောင့်တောင့်ကြီး မလှုပ်မယှက်ထိုင်နေပါတယ်။ ဘာဖြစ်နေလဲဆိုတာကို သိတဲ့ပုံ မပေါက်ဘူး ဖြစ်နေပါတယ်။ ငါ့နောက်ကို လိုက်ခဲ့လို့ ပေါလ်က ကြိုးအော်လိုက်ပါတယ်။ သူတို့ ထိုင်ခုံခါးပတ်တွေကို ဖြုတ်လိုက်ပါတယ်။ လေယာဉ်ထဲမှာ မီးခိုးလုံးကြီး ပိတ်ဖုံးနေတဲ့ အချိန်မှာပဲ လက်တွဲပြီး သူမကို လေယာဉ်အပြင်ကို ခေါ်ထုတ်သွားခဲ့ရပါတယ်။ ဖလှိုင်း နောက်ပိုင်းမှာ ပြန်စဉ်းစားမိလိုက်တာက သူ့သာ အော်ဟစ်ခေါ်ပြီး သတိပေးခဲ့ရင် အဲဒီ ထိုင်ခုံတွေမှာ တွေဝေ မိန်းမော ကြက်သေသေနေတဲ့သူတွေလည်း သတိပြန်ဝင်လာပြီး လွတ်မြောက်နိုင်တယ်ဆိုတဲ့ အချက်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် သူ ကိုယ်တိုင်ကလည်း အသိစိတ်ကင်းမဲ့ပြီး ကြောင်တောင်တောင်ဖြစ်နေကာ သူ့အမျိုးသား ခေါ်ရာနောက်ကိုပဲ လိုက်ခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ နှစ်တွေအတော်ကြာပြီးတဲ့နောက်မှာ ဖလှိုင်းဟက်ခ် ဟာ Orange County Register နဲ့ အင်တာဗျူး ပြုလုပ်ခဲ့ပါသေးတယ်။ လေယာဉ်နံရံ အကွဲထဲကနေ ခုန်မထွက်ခင်မှာ သူ နောက်ကို ပြန်လှည့်ကြည့်ခဲ့သေးတယ်လို့ ဖလှိုင်းက သတင်းထောက်ကို ပြောပြခဲ့ပါတယ်။ သူတို့ထိုင်ခုံရဲ့နောက်မှာ ထိုင်နေတဲ့ သူ့သူငယ်ချင်းဟာ ခူးကိုလက်နဲ့ပိုက်ပြီး ခေါင်းကို ဒူးခေါင်းထဲငဲ့ကာ ထိုင်နေတုန်းပဲ ရှိသေးတယ်ဆိုတာကို သူတွေ့ခဲ့တယ်လို့ ပြောခဲ့ပါတယ်။ သူ့ သူငယ်ချင်းဟာ မီးလောင်ကျွမ်းပြီး သေဆုံးခဲ့ပါတယ်။

သင်္ဘောနှစ်တာလို့ အထပ်မြင့် အဆောက်အဦ မီးလောင်တာလို့၊ သေနတ်နဲ့ ရမ်းကားပစ်ခတ်တာလို့၊ လေဆင်နှာမောင်းလို ဘေးအန္တရာယ်ဆိုးတွေ ကြုံရတဲ့အခါမှာ ခင်ဗျားဟာ ဘာလုပ်လို့ လုပ်ရမှန်းမသိတော့ဘဲ ကြက်သေသေသွားသလိုမျိုး ဖြစ်သွားနိုင်ချေ ရှိပါတယ်။ ခင်ဗျားစိတ်က လွင့်မြောသွားပြီး

ရောက်ရာနေရာမှာပဲ ကျောက်ရုပ်တု တစ်ခုလို ငြိမ်သွားတတ်ပါတယ်။ တစ်ခါတစ်ရံမှာ ခင်ဗျား လဲ့ချမိပါလိမ့်မယ်။ ဘယ်သူမှ လာမကယ်ဘူးဆိုရင် ခင်ဗျားဟာ အဲ့သလို ကြောင်ငေးနေရင်း သေဆုံးသွားပါလိမ့်မယ်။

လန်ချက်စတာ တက္ကသိုလ်က စိတ်ပညာရှင် ဂျွန်လီချီ ဟာ စိတ်ဖိစီးမှုကြောင့် ကြက်သေသေသွားတဲ့ ဖြစ်ရပ်တွေကို လေ့လာခဲ့ပါတယ်။ ၅၅ ရာခိုင်နှုန်းလောက်သော လူတွေဟာ ဘေးဒုက္ခဆိုးတွေနဲ့ နဖူးတွေဖူးတွေ တွေ့တဲ့အချိန်မှာ ဒါမှမဟုတ် ဘေးဒုက္ခတွေ လာတော့မယ်လို့ သိလိုက်ရတဲ့အချိန်မျိုးမှာ ကြောင်းကျိုးဆင်ခြင်နိုင်စွမ်း ပျောက်ဆုံးသွားတယ်လို့ သူက ပြောခဲ့ပါတယ်။ ခေါင်းလောင်းပုံ မျဉ်းကွေး ရဲ့ အစွန်းနှစ်ဖက်က ၁၅ ရာခိုင်နှုန်းလောက်စီရှိတဲ့ သူတွေကတော့ လုံးဝတည်ငြိမ်တဲ့ အသိတရား သို့မဟုတ် လုံးဝ ထိတ်လန့်ကြောက်ရွံ့ မှုနဲ့ တုန်ပြန်ပြီး လွတ်အောင် ရှောင်ထွက်နိုင်ကြတယ်လို့ သူက ဆိုပါတယ်။

ဂျွန်ဆင်နဲ့ လီချီ တို့အဆိုအရ ရှင်သန်လွတ်မြောက်လာနိုင်ခဲ့ကြသူတွေဟာ အဆိုးဆုံးဖြစ်ရပ်တွေကို ကြုံတွေ့ထားတတ်ကြသူတွေ ဖြစ်ပြီး ယခင်က ကြုံတင်လေ့ကျင့် ထားမှု တစ်စုံတစ်ရာ ရှိထားနိုင်ကြလို့ ဖြစ်တယ်လို့ သိရှိရပါတယ်။ သူတို့တွေဟာ လေ့လာမှုတွေ လုပ်ထားကြသူတွေ ဒါမှမဟုတ် အကာအကွယ်တွေ ကြုံတင်ဆောက် ထားခဲ့ကြသူတွေ ဒါမှမဟုတ် အစမ်းလေ့ကျင့်မှုတွေကို ကြုံတင် လုပ်ထားခဲ့ဖူးကြသူတွေ ဖြစ်ကြပါတယ်။ သူတို့ဟာ ထွက်ပေါက်တွေကို ကြုံကြည့်ထားတတ်ကြပြီး တစ်ခုခု ဖြစ်ရင် ဘယ်လိုလုပ်ရမလဲ ဆိုတာကို ကြုံတွေ့ထားကြသူတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ ကလေးဘဝက မီးဘေးကြုံဖူးသူတွေ ဒါမှမဟုတ် မုန်တိုင်းဒဏ်ကနေ လွတ်ခဲ့ဖူးကြ သူတွေ ဖြစ်လေ့ရှိပါတယ်။ ဘေးဒုက္ခတွေ ကြုံရရင် သူတို့ဟာ တွေဝေပြီး ကြက်သေ မသေသွားကြပါဘူး။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ သူတို့ ဘေးက လူတွေ တွေဝေ တုန်ဆိုင်းသွားသလိုမျိုး သူတို့ ယခင်က ဖြစ်ခဲ့ဖူးတာကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။

ဖြစ်နေကျလောက်ပဲ ဖြစ်မှာပါ အစွဲမှားဟာ ဘေးဒုက္ခကြုံရချိန်တွေအတွင်းမှာ ပေါ်ပေါက်လာပြီး ကြုံရတဲ့ ဘေးဒုက္ခတွေဟာ အရင်က ဖြစ်သလိုမျိုးလောက်သာ ဖြစ်ပြီး အားလုံး အဆင်ပြေသွားမှာပါ ဆိုတဲ့ စိတ်မျိုးကို ဖြစ်စေပါတယ်။ အဲ့ဒီစိတ်ကို တွန်းလှန်နိုင်တဲ့သူတွေက လုပ်သင့်လုပ်ထိုက်တာကို လုပ်ကြပြီး မတွန်းလှန်နိုင်တဲ့သူတွေ က ကြုံတင်ပြင်ဆင်သင့်တာတွေကို မလုပ်ဘဲ နေတတ်ကြပါတယ်။ အခြားသူတွေက လှုပ်ရှားရွှေ့ပြောင်းရကောင်းနိုးနိုး စဉ်းစားတွေဝေနေချိန်မှာ အဲ့ဒီအစွဲကို ကျော်လွှားနိုင်သူတွေက ရွှေ့ပြောင်း ကာကွယ်ကြပါတယ်။

ဂျွန်ဆင်ထောက်ပြသလိုပါပဲ ကိုယ်ခန္ဓာက မလှုပ်ရှားမီမှာ ဦးကျောက်ဟာ သိမှု၊ လက်ခံမှု၊ နားလည်မှု၊ ဆုံးဖြတ်မှု၊ လုပ်ဆောင်မှု၊ ရွေ့လျားမှု စတဲ့ လုပ်ငန်းစဉ်တွေကို လုပ်ဆောင်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအဆင့်တွေကို မလုပ်ဘဲကျော်သွားလို့ မရနိုင်ပါဘူး။ ဒါပေမယ့် ဒီအဆင့်တွေကို ကျွမ်းကျင် အသားကျသွားအောင်တော့ လေ့ကျင့်ယူလို့ ရပါတယ်။ အဲ့ဒီအဆင့်တွေကို ကျွမ်းကျင်အောင်လေ့ကျင့်ထားရင် ဦးကျောက်ရဲ့ လုပ်ဆောင်ချက်တွေဟာ အချိန်ကြာကြာမယူရတော့ဘဲ လုပ်စရာရှိတာတွေကို လျင်လျင်မြန်မြန် လုပ်ဆောင်သွားနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ကံတာသိပ်မတီးတတ်သေးခင်မှာ စီကော့ကို တီးဖို့ဆိုရင် ခင်ဗျားဟာ လက်ကွက်တွေကို ခက်ခက်ခဲခဲ သွားဖိနေ ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ တီးလိုက်ရင်လည်း သံမှန်ထွက်လာမှာ မဟုတ်ပါဘူး။ အနည်းငယ်လောက် လေ့ကျင့်လိုက်ရင်တော့ ကြိုးတွေကို လက်ကွက်နဲ့စီတာမှာ မှန်ကန် မြန်ဆန်လာပြီး ပိုပြီးမှန်တဲ့ အသံလည်းထွက်လာမှာဖြစ်ပါတယ်။

ရှင်းအောင်ပြောရရင် ဖြစ်နေကျလောက်ပဲ ဖြစ်မှာပါ အစွဲမှားဟာ မြွေနဲ့ ရုတ်တရက်တွေလိုက်ရတဲ့ ယုန်ကလေး ထိတ်လန့်ပြီး ရုတ်တရက် ကြက်သေသေသွားသလိုမျိုး အန္တရာယ်နဲ့ ပထမဆုံးတွေ့ချိန်မှာ ဆွံ့အငြိမ်ကျသွားတာမျိုး မဟုတ်ပါဘူး။ ဖြစ်နေကျလောက်ပဲ ဖြစ်မှာပါ အစွဲမှားဟာ လူတိုင်း ဖြစ်လေ့ရှိတဲ့ ရှောင်မရတဲ့ အပြုအမူတစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ ရုတ်တရက် မလှုပ်ရှားနိုင်ဖြစ်သွားပြီး အကောင်းဆုံးဖြစ်လာမှာပါလို့ မျှော်လင့်နေတာကို ကြောက်ရွံ့မှုကြောင့် နှလုံးခုန်နှုန်းနေးသွားခြင်းလို့ ခေါ်ပြီး အဲ့ဒါဟာ သဘာဝ ဝီရိယနဲ့ အလိုအလျောက်ဖြစ်တဲ့ ဖြစ်စဉ်တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလိုဖြစ်တာကို ကောင်းကျိုးပြတဲ့ မလှုပ်ရှားနိုင်မှုလို့လည်း ပြောလေ့ရှိကြပါတယ်။ တောင်ဆိတ် လိုမျိုးအကောင်တွေဟာ သားရဲတွေ အနီးဝန်းကျင်မှာ ရှိတယ်လို့ အာရုံခံမိခဲ့ရင် အဲ့ဒီသားရဲကောင်တွေရဲ့ လှုပ်ရှားမှုကို အာရုံခံနိုင်တဲ့စွမ်းရည်ကို လှည့်စားဖို့ဆိုတဲ့ ရည်ရွယ်ချက်နဲ့ မြေကြီးပေါ်မှာ မလှုပ်မယှက်လှဲနေပြီး ကိုယ်ယောင်ဖျောက်တတ်ကြပါတယ်။ အချို့ သတ္တဝါတွေဟာ အခုအချိန်အထိ ထိန်းချုပ်နိုင်တဲ့ အင်္ဂါတွေကို မလှုပ်ရှားအောင် လုပ်ပြီး သေဟန်ဆောင်တတ်ကြပါသေးတယ်။

၂၀၀၅ ခုနှစ်မှာ ဂီယိုဒီ ဂျန်ရိုး တက္ကသိုလ်က သုတေသနသမားတွေဟာ အစမ်းသပ်ခံတွေကို ဒဏ်ရာအနာတရဖြစ်နေတဲ့သူတွေရဲ့ ဓါတ်ပုံကို ပြသပြီး လူတွေမှာလည်း ကြောက်ရွံ့မှုကြောင့် နှလုံးခုန်နှုန်းသွားခြင်း ဖြစ်ရပ်ရှိကြောင်းကို ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့ကြပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ ချက်ချင်းဆိုသလိုပဲ နှလုံးခုန်နှုန်း ကျဆင်းသွားပြီး ကြောက်သားတွေ တောင့်တင်းလာကြပါတယ်။ သေချာအောင် ပြောရမယ်ဆိုရင် ဒီလို ခန္ဓာကိုယ်ရဲ့ တုန်ပြန်မှုတွေဟာ ဘေးအန္တရာယ်ဆိုးတွေနဲ့ ကြုံချိန်မှာလည်း ဖြစ်ပေါ် တတ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဒါတွေဟာ ဖြစ်နေကျလောက်ပဲ ဖြစ်မှာပါ အစွဲမှားနဲ့တော့ ကွဲပြားခြားနားမှု ရှိပါတယ်။

ခင်ဗျားရဲ့ တုန်ပြန်မှု အမူအကျင့်တွေ အများစုရဲ့ ရည်ရွယ်ချက်က ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ရှုပ်ထွေးမှုကို လျော့ချဖို့ ဖြစ်ပါတယ်။ အရာအားလုံးဟာ လုံခြုံစိတ်ချရမှု ရှိပြီး မျှော်မှန်းထားတဲ့အတိုင်း ဖြစ်နေတဲ့အချိန်မှာ ဘာဘေးအန္တရာယ်မှ မရှိဘူးဆိုတာကို ခင်ဗျား သိပါတယ်။ ဖြစ်နေကျလောက်ပဲ ဖြစ်မှာပါ အစွဲမှားဟာ အားလုံးအဆင်ပြေ ပါတယ်လို့ ယုံကြည်ပစ်လိုက်ပြီး ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် နှစ်သိမ့်လိုက်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားရဲ့ ပုံမှန်အမူအကျင့်တွေအတိုင်း နေနိုင်ပြီး လောကကြီးမှာ ဘာဆိုးဆိုးရွားရွားမှ မဖြစ်ပါဘူးလို့ မြင်ကြည့်နေမယ်ဆိုရင် ခင်ဗျားမှာ ဘာစိတ်ရှုပ်ထွေးမှုမှ ပေါ်ပေါက်လာမှာ မဟုတ်ပါဘူး။ ဖြစ်နေကျလောက်ပဲ ဖြစ်မှာပါ အစွဲမှားဟာ အရာအားလုံးဟာ ပုံမှန်ပါပဲလို့ ယုံကြည်ပစ်လိုက်ပြီး အားလုံးအဆင်ပြေသွားမှာပါလို့ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် နှစ်သိမ့်ပစ်လိုက်တဲ့ စိတ်အခြေအနေတစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။

ဖြစ်နေကျလောက်ပဲ ဖြစ်မှာပါ အစွဲမှားဟာ ခင်ဗျားမှာ အဲ့ဒီကိစ္စဖြစ်လာနိုင်တယ်ဆိုတဲ့ ခိုင်လုံတဲ့ အကြောင်းအကျိုးတွေ ရှိနေရင်တောင်မှ အဲ့သလို ဆိုးရွားတဲ့ ကိစ္စဟာ ဖြစ်လာမှာမဟုတ်ပါဘူး ဆိုပြီး ငြင်းပယ်တတ်ပါတယ်။ ဘေးဒုက္ခ အန္တရာယ်တွေနဲ့ ကြုံတွေ့ရတဲ့အချိန်မှာ ခင်ဗျားစိတ်ထဲမှာ ပထမဦးဆုံးအနေနဲ့

ဖြစ်လာတဲ့ ခံစားချက်က ကြီးမားတဲ့ လုံခြုံဘေးကင်းလိုစိတ်ကြီး ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အဲဒါလို လုံခြုံဘေးကင်းမှုကြီး လုံးဝ မဖြစ်နိုင်တော့ဘူးလို့ သေချာသွားတဲ့အချိန်မှာ လုံခြုံမှာပါ ဆိုတဲ့ခံစားချက်ကြီးကို ခင်ဗျား မွေးယူလိုက်ပြီး စိတ်ကူးယဉ်နယ်ပယ်ထဲကို တိုးဝင်သွားလိုက်ပါတော့တယ်။

9/11 တိုက်ခိုက်ခံရမှုကနေ လွတ်မြောက်လာတဲ့သူတွေက တိုက်ခိုက်ခံရဖို့ရှိတယ်လို့ကြေညာပြီး အဆောက်အအုံထဲက ထွက်ဖို့ ကြေညာချက်ကို ကြားရတဲ့ အချိန်မှာ သူတို့အလုပ်စားပွဲနဲ့ ရုံးခန်းတွေထဲကနေ မထွက်ခင် သူတို့ပိုင်ဆိုင်တဲ့ ပစ္စည်းတွေကို သိမ်းဆည်းနေခဲ့ကြတာကို မှတ်မိခဲ့ပါတယ် လို့ပြောခဲ့ကြပါတယ်။ ကုတ်အင်္ကျီတွေဝတ်ပြီး သူတို့ချစ်ရတဲ့သူတွေဆီကို ဖုန်းတွေခေါ်ခဲ့ကြပါတယ်။ သူတို့ ကွန်ပျူတာတွေကို ပိတ်ပြီး အချင်းချင်း စကားပြောနေခဲ့ကြပါသေးတယ်။ အရေးပေါ်လှေကားက ဆင်းတဲ့အခါမှာလည်း အပန်းဖြေခရီးထွက်သလိုမျိုး နှေးကွေးတဲ့ ခြေလှမ်းတွေနဲ့ပဲ လျှောက်ခဲ့ကြပါသတဲ့။ ဘယ်သူမှ အော်ဟစ် ဆူညံနေတာ မရှိသလို ပြေးဆင်းကြတာလည်း မရှိခဲ့ကြပါဘူး။ သူတို့ ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့် မနေကြတဲ့အတွက် "အားလုံး တည်တည်ငြိမ်ငြိမ် သွားကြပါ" လို့ ဘယ်သူကမှ သတိပေး မနေရပါဘူး။ ပုံမှန်အတိုင်း သူတို့လုပ်ရားခဲ့ကြပြီး အခြေအနေဟာ ပုံမှန်အတိုင်းဖြစ်နေသကဲ့သို့ သူတို့ကိုယ်သူတို့ လှည့်စားနှစ်သိမ့်ခဲ့ကြတာဖြစ်ပါတယ်။

လာလတ္တံ့သော ဘေးဒုက္ခဆိုးကို လျော့ချစဉ်းစားနိုင်ဖို့အတွက် ခင်ဗျားဟာ ဦးဆုံးအနေနဲ့ ခင်ဗျားသိထားပြီးဖြစ်တဲ့ အချက်တွေကို စွဲကိုင်ပါတယ်။ အဲဒီနောက်မှာမှ သတင်းအချက်အလက် ရယူဖို့အတွက် အခြားအချက်တွေကို စဉ်းစားပါတယ်။ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်တွေ၊ မိတ်ဆွေသူငယ်ချင်းတွေ၊ မိသားစုတွေနဲ့ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပါ တယ်။ ရုပ်မြင်သံကြားနဲ့ ရေဒီယိုက သတင်းတွေကို စုဆောင်းပါတယ်။ အဲဒီနောက်မှာ ခင်ဗျားသိထားတာတွေကို ဖြန့်ဝေပြောပြဖို့ အခြားသူတွေနဲ့ တွေ့ဆုံစုဝေးပါတယ်။ ဒီအချက်ကြောင့်ပဲ ခရီးမိုးရီ တံတား F5 လေဆင်နာမောင်းကြီး ချဉ်းကပ်လာနေချိန်မှာ အချို့သောသူတွေဟာ လာလတ္တံ့သောဘေးကို လျော့တွက်မိကြပြီး ပုန်းခိုရာ နေရာ မရှာခဲ့ကြတာ ဖြစ်တယ်လို့ အချို့သူတွေက ကောက်ချက်ချခဲ့ကြပါတယ်။ ပုံစံပတ်တန်တွေကို သိရှိဖို့အသုံးပြုတဲ့ လက်နက်ကိရိယာ အားလုံး၊ ခင်ဗျားသိထားတဲ့ ဖြစ်လေ့ရှိတဲ့ ကိစ္စရပ်အားလုံးဟာ ထူးခြားကျွဲခြားပြီး ကြောက်မက်ဖွယ်ပြင်းထန်တဲ့ ကိစ္စတွေဖြစ်လာတဲ့အခါမျိုးမှာ ဘာမှအသုံးမဝင်တော့ပါဘူး။ အရေးပေါ် အခြေအနေ တွေဟာ ရှည်ကြာပြီး ကြီးမားပြင်းထန်တတ်ပါတယ်။ ခင်ဗျား ထိတ်လန့်တုန်လှုပ်ပြီး ကြက်သေသေသွားဖို့ အလားအလာရှိတယ်ဆိုတာဟာ ထိတ်လန့်ကြောက်ရွံ့မှုက ခင်ဗျားကို လွှမ်းမိုးသွားလို့ ဆိုတာထက် ပုံမှန်အခြေအနေတွေကနေ သွေဖည်ပြီး ခင်ဗျားရဲ့ ယူဆချက်လေး ပျက်စီးသွားတာကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။

အဲဒီအခိုက်အတန့်လေးကို ရစ်ပလေက ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် မယုံသကဲ့ဖြစ်ပြီး တုံ့ဆိုင်သွားသော အခိုက်အတန့်လေးလို့ ခေါ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ဦးကောက်ဟာ အချက်အလက်တွေကို ဖြန့်ဖြူးဖို့ ကြိုးပမ်းနေတာ ဖြစ်တာကြောင့် ခင်ဗျားရဲ့ အနက်ရှိုင်းဆုံး ဆန္ဒက ဆိုးရွားတဲ့ ကိစ္စတွေဟာ တကယ့်အစစ်အမှန်တွေ မဟုတ်ဘူး ဆိုတာကို ခင်ဗျားဝန်းကျင်က လူတွေက ခင်ဗျားကို သေချာအောင် အာမခံပေးနေတာကို လိုချင်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားထင်နေတာတွေဟာ မဟုတ်ပါဘူးဆိုတာ သေချာသွားတဲ့အချိန်မှာ ခင်ဗျားဟာ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် လှည့်ဖျားပြီးတော့ အဲဒီကိစ္စကို ယုံကြည်လက်ခံ ပစ်လိုက်တာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဖြစ်နေကျလောက်ပဲ ဖြစ်မှာပါ အစွဲမှားဖြစ်ရင် ပေါ်လာလေ့ရှိတဲ့ စိတ်ဖြစ်စဉ်ပုံစံတွေဟာ သဘောနှစ်မြုပ်ခါနီးတိုင်အောင် ဒါမှမဟုတ် အဆောက်အအုံအမြင့်ကြီး ပြိုကျ လုနီးတိုင်အောင်အထိ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေလေ့ရှိပါတယ်။ လေဆင်နာမောင်းကြီးက ခင်ဗျားအိမ်ကို ကားနဲ့ မပစ်ပေါက်မီအချိန်အထိ သို့မဟုတ် ဟာရီကိန်း မုန်တိုင်းကြီးက ခါတ်အားလိုင်းကို ဖြတ်တောက်မသွားမီအထိ ခင်ဗျားဟာ တည်ငြိမ်နေလေ့ရှိပါတယ်။ အဲဒီအချိန်မှာ အခြားသူတွေအားလုံး အီးမေးလ်ပို့ပြီး သတင်း အချက်အလက်တွေဖလှယ်နေခဲ့ရင် ခင်ဗျားလည်းသူတို့လို လိုက်လုပ်နေဦးမှာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ရဲသား၊ မီးသတ်သမား၊ ဗီသုကာ၊ အားကစားရုံဝန်ထမ်း၊ ခရီးသွားလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်သူ စတဲ့သူတွေဟာ ရွှေ့ပြောင်းတိမ်းရှောင်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်တွေနဲ့ အကျွမ်းတဝင် ရှိကြပြီး သူတို့ဟာ ဖြစ်နေကျလောက်ပဲ ဖြစ်မှာပါ အစွဲမှားကိုလည်း နားလည်ကြတာ အဲဒီအကြောင်းတွေကိုလည်း ရွှေ့ပြောင်းတိမ်းရှောင်ရေး လက်စွဲစာစောင်နဲ့ ကုန်သွယ်ရေး ဂျာနယ်တွေမှာ ရေးသားလေ့ရှိကြပါတယ်။ ၁၉၈၅ ခုနှစ်က ထုတ်ဝေခဲ့တဲ့ ဘေးဆိုးကြီးများနှင့် အရေးပေါ်အခြေအနေဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ ဂျာနယ်မှာ တိုကျိုတက္ကသိုလ်က လူမှုဗေဒပညာရှင်များဖြစ်ကြတဲ့ ရွှန်းဂျီ မိကာမီ နဲ့ ကန်အိချီ အိုက်ကီအိ တို့က ဘေးအန္တရာယ်ဆိုးတွေနဲ့ ကြုံချိန်မှာ ခင်ဗျား လုပ်ကိုင်လေ့ရှိတဲ့ ဖြစ်စဉ်တွေကို ဖော်ထုတ်တင်ပြခဲ့ကြပါတယ်။ သူတို့အဆိုအရ ဘေးဒုက္ခတွေနဲ့ ရင်ဆိုင်ရချိန်မှာ ခင်ဗျားဟာ ပထမဆုံးအနေနဲ့ ကြုံရမယ့်ဘေးဆိုးကြီးကို ယခင် ခင်ဗျား ကြုံခဲ့ဖူးပြီးသား ကိစ္စရပ်တွေနဲ့ ချိန်ထိုးနှိုင်းယှဉ်ကာ ပျက်စီးဆုံးရှုံးနိုင်မယ့် အခြေအနေတွေကို လျော့တွက်လေ့ရှိပါတယ်။ အဲဒါလို လျော့တွက်တတ်တဲ့ ဖြစ်နေကျလောက်ပဲ ဖြစ်မှာပါ အစွဲမှားဟာ အသက်ပေါင်းများစွာကို သေကျေပျက်စီး ဆုံးရှုံးစေနိုင်ပါတယ်။ အဲဒါလို လျော့တွက်ပြီးတဲ့ နောက်မှာတော့ ခန့်မှန်းလို့ရတဲ့ အပြုအမူတွေ သူတို့ဆက်တိုက်လုပ်ကြပါတော့တယ်လို့ မိကာမီနဲ့ အိုက်ကီအိ တို့က ပြောခဲ့ကြပါတယ်။ ဦးဆုံးအနေနဲ့ ကိုယ်ယုံကြည်တဲ့သူတွေ ထဲကနေ သတင်းအချက်အလက်တွေ ရယူပါမယ်။ အဲဒီနောက်မှာ အနီးအနားမှာ နေတဲ့သူတွေဆီ သွားပါမယ်။ နောက်ပြီးတော့ ဖြစ်နိုင်ရင် မိသားစုဝင်တွေဆီကို အဆက်အသွယ်လုပ်ပါမယ်။ အဲဒီနောက်မှာမှ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ဖို့ ဒါမှမဟုတ် အကာအကွယ်ယူဖို့ စတင်ပြင်ဆင်ပါလိမ့်မယ်။ အဲဒီအဆင့်တွေ အကုန်လုပ်ပြီး နောက်ဆုံးကျမှပဲ ရွှေ့ရှားလှုပ်ရှားဖို့ စလုပ်ပါလိမ့်မယ်။ လာလတ္တံ့သော အခြေအနေရဲ့ ရှုပ်ထွေးမှုကို ခင်ဗျားနားမလည်ရင်၊ ဘာဆက်လုပ်ရမလဲ ဆိုတဲ့ အကြံပြုချက်တွေ မရရှိခဲ့ရင် ဒါမှမဟုတ် အရင်တုန်းက အလားတူအခြေအနေမျိုးနဲ့ ကြုံတွေ့ခဲ့ဖူးခြင်း မရှိရင် ခင်ဗျားဟာ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်တာတွေမလုပ်ဘဲ လက်ရှိနေရာမှာ ဆက်နေနေ ပါလိမ့်မယ်လို့ မိကာမီနဲ့ အိုက်ကီအိတို့က ပြောခဲ့ကြပါတယ်။ အဆိုးဆုံးကတော့ ဖြစ်နေကျလောက်ပဲ ဖြစ်မှာပါ အစွဲမှားဝင်သွားပြီး လာမယ့်ကိစ္စကြီးဟာ ငါ့အရင်ကြုံဖူးတာထက် ပိုမဆိုးနိုင်ပါဘူး ဆိုတဲ့ ထင်မြင်ယူဆချက်ကြီး ဖြစ်သွားရင် ခင်ဗျားဟာ ကြိုတင်ပြင်ဆင် ကာကွယ်မှု ဘာမှမလုပ်တော့ဘဲ ခပ်အေးအေးပဲ နေတော့မှာဖြစ်ပါတယ်။

အဲဒီအချက်တွေကို ဥပမာပြဖို့အတွက် ၁၉၈၂ ခုနှစ်က နာကာစကီမှာ ဖြစ်ပွားခဲ့တဲ့ ရေလွှမ်းမိုးမှုကို သူတို့ အသုံးပြုခဲ့ကြပါတယ်။ အဲဒီအခါမှာ ရေလွှမ်းမိုးမှု အသေးစား လေးတွေဟာ နှစ်စဉ်ဖြစ်ပွားလေ့ရှိပါတယ်။ ဒေသခံတွေကလည်း မိုးသည်းထန်စွာရွာသွန်းနေတာကို ရွာနေကျအတိုင်း ရွာနေတာပဲလို့သာ မှတ်ထင်ခဲ့ကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့် မကြာခင်မှာပဲ ရေတွေဟာ တဖြည်းဖြည်း မြင့်တက်သထက် မြင့်တက်လာတာကို သူတို့ သတိပြုမိလာကြပါတယ်။

မြင့်တက်တဲ့နှုန်းကလည်း အရင်နှစ်တွေက တက်တဲ့နှုန်းထက် ပိုမိုမြန်ဆန်နေတာကိုလည်း သတိပြုမိလာခဲ့ကြပါတယ်။ ညနေ (၄:၅၅) နာရီမှာတော့ အစိုးရက ရေလွှမ်းမိုးမှု သတိပေးချက်ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီကြားထဲကမှ အချို့သောသူတွေက ရေဟာ ပုံမှန်နှစ်တွေထက်ပိုပြီး ဘယ်လောက်ဆိုးဆိုး ပိုကြီးမှာလဲဆိုတာကို စောင့်ကြည့်နေခဲ့ကြပါသေးတယ်။ ည (၉) နာရီ ထိုးတဲ့ အချိန်မှာတော့ ဒေသခံတွေရဲ့ ၁၃ ရာခိုင်နှုန်းကိုသာ ရွှေ့ပြောင်းပေးနိုင်ခဲ့ပြီး နောက်ဆုံးမှာတော့ လူပေါင်း ၂၆၅ ဦး အသက်ဆုံးရှုံးခဲ့ကြရပါတယ်။

ကက်ထရီနာ ဟာရီကိန်း မစ်စတီက ကျွန်တော့်အိမ်ကို ဖြတ်တိုက်သွားဖို့ရှိတယ်လို့ ကြေညာထားတဲ့ အချိန်မှာ ကျွန်တော်ဟာ အစားအစာ၊ ရေနဲ့ လိုအပ်တဲ့ အသုံးအဆောင်တွေ ဝယ်ဖို့ ကုန်ခြောက်ဆိုင်ကို သွားနေခဲ့တာကို အမှတ်ရမိပါတယ်။ အခြားလူတွေကို ကြည့်လိုက်တဲ့အခါမှာ သူတို့ဟာ ပေါင်မုန့်အနည်းငယ်နဲ့ ဆော်ဒါ အနည်းငယ်ကိုပဲ ဝယ်နေကြတာကို အံ့အားသင့်စရာ ကောင်းလောက်အောင် တွေ့ရပါတယ်။ ကျွန်တော်ဝယ်နေတဲ့ မြောက်များလှစွာသော ရေပုလင်းတွေနဲ့ စည်သွပ်ဗူး တွေ ကောင်တာမှာ ငွေရှင်းနေတာကို သူတို့ စိတ်ပျက်လက်ပျက်နဲ့ ကျွန်တော့်နောက်မှာ စောင့်ဆိုင်းနေကြတာကို ကျွန်တော်မှတ်မိနေပါသေးတယ်။ ကျွန်တော် သူတို့ကို “ဆော့ရီးပါဗျာ .. ကြိုတင်ပြင်ဆင်ထားတာ မမှားဘူးလေ” လို့ ပြောခဲ့ပါတယ်။ သူတို့ ဘယ်လိုတုန့်ပြန်ခဲ့ကြသလဲ ဆိုတော့ “ထင်သလောက် ဆိုးဆိုးရွားရွား ဖြစ်မှာ မဟုတ်ပါဘူး” လို့ပဲ ပြန်ပြောခဲ့ကြပါတယ်။ တကယ်မှန်တိုင်းဝင်ပြီး နှစ်ပတ်လောက် မီးတွေပျက်၊ လမ်းတွေပိတ်သွားတဲ့အချိန်မှာတော့ အဲဒီလူတွေ ဘယ်လိုများ ရှင်သန်နေထိုင်ကြပါလိမ့်မလဲလို့ ကျွန်တော် တွေးမိလိုက်ပါသေးတယ်။

ဖြစ်နေကျလောက်ပဲ ဖြစ်မှာပါ အစွဲမှားဟာ ဖယ်ထုတ်လို့မရနိုင်တဲ့ အစွဲမှားတစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ နေ့စဉ်ဘဝဟာ ပျင်းရိပြီးငွေဖွယ်ရာကောင်းတဲ့ ပုံမှန်ဖြစ်နေကျ အရာတွေနဲ့ပဲ ဖွဲ့စည်းထားပြီး ခင်ဗျားစိတ်ထဲမှာလည်း နေ့စဉ်အိမ်ထဲ ထူးခြားနားနားကိစ္စတွေပဲ ဖြစ်နေဦးမှာပါဆိုတဲ့ အစွဲက ရှိနေပါတယ်။ အဲသလို စိတ်မျိုးမှ မရှိဘူးဆိုရင်လည်း ခင်ဗျားဟာ သတင်းအချက်အလက် အလွန်အမင်း အများအပြား ရရှိနေတဲ့ ဒဏ်ကို ခံနိုင်ရည်ရှိမှာ မဟုတ်ပါဘူး။ တိုက်ခန်း သို့မဟုတ် အိမ်တစ်လုံး ဝယ်တာ ဒါမှမဟုတ် ကားအသစ်တစ်စီး၊ ဖုန်းအသစ်တစ်လုံးဝယ်တဲ့ ကိစ္စကို တွေးတောကြည့်ပါ။ အစပိုင်းမှာတော့ ခင်ဗျားဟာ ဖုန်းအသစ်ရဲ့ လုပ်ဆောင်ချက် (Setting) တွေကို အမျိုးမျိုး လျှောက်ကလိတာတွေ၊ အိမ်မှာ ပရိဘောဂတွေကို အမျိုးမျိုး နေရာချထားကြည့်နေတာတွေ လုပ်ပြီး အလုပ်များနေမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ မကြာမီမှာပဲ ခင်ဗျားဟာ ပုံမှန်အတိုင်းပဲ ကောင်းပါတယ်ကွာ ဆိုတဲ့ စိတ်ပြန်ဖြစ်လာပြီး အားလုံးကို ပုံမှန်အနေအထားနဲ့ ပြန်လုပ်ထားလိုက်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ နောက်ပိုင်းမှာတော့ ကိုယ့်အိမ်ရဲ့ ထူးခြားချက်ကို ကိုယ်ကိုယ်တိုင်တောင် သတိမပြုနိုင်တော့လောက်အောင် ဖြစ်သွားပြီး အိမ်ကို လာတဲ့ ဧည့်သည်တစ်ယောက်ယောက်က ပြန်ထောက်ပြ လိုက်တော့မှ ပြန်အမှတ်ရသွားတာမျိုးတောင် ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားပတ်ဝန်းကျင်နဲ့ နေသားတကျ ဖြစ်သွားလေ့ရှိပြီး အဲသလို နေသားတကျ ဖြစ်တာကိုပဲ အလိုရှိတာတိုင်းစိတ်ရှိနေပါတယ်။ ဒါကြောင့် တစ်ခုခုက ပုံမှန်မဟုတ်ဘဲ ပြောင်းလဲနေတဲ့အခါမှာ ခင်ဗျား သတိပြုမိတတ်ပါတယ်။ အဲဒီစိတ်မှ မရှိဘူးဆိုရင်လည်း ဘဝဟာ ဆူညံသံတွေနဲ့သာ ပြည့်နေပြီး ဘာသတင်းအချက်အလက်ကိုမှ ထုတ်ယူမရနိုင်သလိုမျိုး ဖြစ်နေပါလိမ့်မယ်။

ဒါပေမယ့်လည်း တစ်ခါတစ်ရံမှာ ဒီလိုမျိုး နောက်ခံ အခြေအနေတွေကို အသေလုပ်ပစ်တတ်တဲ့ စိတ်ဖြစ်စဉ်ကြောင့် အဲဒီနောက်ခံ အခြေအနေတွေကို လုံးဝ မေ့လျော့နေတာမျိုးတောင် ဖြစ်သွားတတ်ပါတယ်။ အဲဒီအစွဲက ပြင်းထန်သွားတဲ့ အခါမှာ ခင်ဗျားဟာ ပုံမှန်အတိုင်း မရှိသင့်တဲ့အခြေအနေမျိုးမှာတောင် ပုံမှန်လိုပဲ တည်တည်ငြိမ်ငြိမ်ရှိနေတတ်ပြီး ပုံမှန်မဟုတ်တဲ့ အခြေအနေတွေကိုတောင်မှ ပုံမှန်လိုပဲ ဆိုပြီး ဇွတ်အတင်းလုပ်ပစ်တတ်တဲ့ စိတ်မျိုး ဖြစ်လာပါတယ်။ ဥပမာပြောရရင် ဟာရီကိန်းလိုမျိုး၊ ရေကြီးတာလိုမျိုး ကိစ္စရပ်တွေဟာ ပုံမှန်မဟုတ်တဲ့ ကြီးမားတဲ့ ကိစ္စရပ်တွေဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ခင်ဗျားဟာ အဲသလို ကိစ္စမျိုးကိုတောင်မှ ပုံမှန်အခြေအနေ အဖြစ် ရှုမြင်ပစ်လိုက်တတ်ပြီး ဘာမှကြိုတင်ပြင်ဆင်တာတွေ မလုပ်ဘဲ နေမိတတ်ပါတယ်။ မိကာမီ၊ အိုက်ကီဒါနဲ့ အခြားကျွမ်းကျင်ပညာရှင်တွေရဲ့ အလိုအရ ဒီအစွဲမှားအတွက် အဖြေကတော့ အကူအညီပေးနိုင်တဲ့သူတွေ၊ အတွေ့အကြုံရှိတဲ့သူတွေ၊ ခင်ဗျားထက်ပိုပြီး အန္တရာယ်ကို ကြိုမြင်နိုင်စွမ်းရှိတဲ့ ကျွမ်းကျင်သူတွေရဲ့ အကြံပြုချက်တွေကို လိုက်နာပြီး သူတို့ကို လိုက်လံအတုယူ လုပ်ဆောင်ဖို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ လုံလောက်တဲ့ သတိပေးချက်တွေကို လက်ခံရယူခြင်း၊ ညွှန်ကြားချက်တွေအတိုင်း လိုက်လံ လုပ်ဆောင်ခြင်း စတဲ့ ကိစ္စတွေကို အလေ့အကျင့်လုပ်ပြီးတဲ့အခါမှာ ခင်ဗျားဟာ ပုံမှန်အခြေအနေ အသစ်နဲ့ နေသားတကျ ဖြစ်လာပြီး အရေးကြုံတဲ့အခါမှာ ဘယ်လို လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်ရမလဲ ဆိုတာကို သိရှိကျွမ်းကျင်လာမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဖြစ်နေကျလောက်ပဲ ဖြစ်မှာပါ အစွဲမှားဟာ ကမ္ဘာလုံးချီတဲ့ ကိစ္စရပ်ကြီးတွေမှာ အထိ ရှိနေတတ်ပါတယ်။ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှု၊ လောင်စာဆီ အလွန်အမင်း ထုတ်ယူသုံးစွဲမှု၊ အဝလွန်ရောဂါကပ်၊ စတော့ဈေးကွက် ပြိုလဲမှု စတဲ့ ကိစ္စရပ်တွေဟာ လူတွေအနေနဲ့ ပုံမှန်ဖြစ်နေကျအတိုင်းပဲ ဖြစ်မှာပါလို့ သဘောထားပြီး ကြိုတင်ကာကွယ်မှုတွေ မလုပ်မိခြင်းကြောင့် ကမ္ဘာလုံးချီပြီး ဒုက္ခတွေနိုင်တဲ့ အရာတွေရဲ့ အကောင်းဆုံးသော ဥပမာတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ Y2K ၊ ကြက်တုပ်ကွေး၊ ဆားစီဗိုင်းရပ်စ်နဲ့ အလားတူကိစ္စမျိုးတွေကို မီဒီယာတွေက အမြဲမပြတ်သတိပေးချက်တွေ ထုတ်ပြန်နေပြီး တကယ်တမ်း ဖြစ်မလာတာတွေကလည်း လူတွေရဲ့ စိတ်ထဲမှာ ဖြစ်နေကျလောက်ပဲ ဖြစ်မှာပါ အစွဲမှား ပိုကြီးထွားလာအောင် လောင်စာဆီလောင်းထည့်ပေးနေသလို ဖြစ်နေပါတယ်။ ဝံပုလွေ တကယ်မလာဘဲ အော်အော်နေတာတွေ ရပ်တန့်က ရပ်သင့်ပါတယ်။ တကယ်တမ်း ဖြစ်လို့ သတိပေးချက်တွေ ထုတ်ပြန်တော့မယ့်အချိန်မှာ အဲသလို မဟုတ်တယုတ် သတိပေးချက်တွေက အဟန့်အတားဖြစ်စေပါတယ်။ ခင်ဗျားတို့အနေနဲ့ ဘယ်လိုအခြေအနေ၊ ဘယ်လောက်အနေအထားဖြစ်လာရင်တော့ ငါတစ်ခုခုလုပ်မှ ဖြစ်မယ် ဆိုတဲ့ မျှင်ကို သတ်မှတ်ရေးဆွဲထားသင့်ပါတယ်။ အချို့ အခြေအနေမျိုးတွေမှာ အဲသလို သတ်မှတ်ချက် ထားတာတောင်မှ လုပ်ဆောင်ဖို့ နောက်ကျနေတာမျိုး တွေလည်း ရှိနေတတ်ပါတယ်။

၈။ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ပြန်လည်ဆန်းစစ်ခြင်း (Introspection)

အယူအဆအမှား - ခင်ဗျားကြိုက်တဲ့အရာတွေကို ဘာကြောင့်ကြိုက်ရတာလဲ ဆိုတာနဲ့ ခင်ဗျားမှာဖြစ်နေတဲ့ စိတ်ပိုင်းကိစ္စတွေ ဘာကြောင့်ဖြစ်နေရတာလဲဆိုတာကို ခင်ဗျား သိတယ်။

အမှန်တရား - ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ခံစားမှုအခြေအနေတွေရဲ့ ဖြစ်ပေါ်မှုကို ခင်ဗျား မသိပါဘူး။ ခင်ဗျားလက်ရှိဖြစ်နေတဲ့ စိတ်ခံစားမှုတွေ ဘာကြောင့်ဖြစ်နေတာလဲဆိုတာကို ရှင်းပြဖို့ အတင်းအကြပ် စေခိုင်းခံရရင် ခင်ဗျားဟာ မဟုတ်ကဟုတ်က ဇာတ်လမ်းတွေကို ဖန်တီးပစ်လိုက်တာပဲတယ်။

ဗန်းရိုးရဲ့ ကြယ်စုံညီ ပန်းချီကားလိုမျိုး တကမ္ဘာလုံးက လှပါတယ်လို့ သတ်မှတ်ထားတဲ့ ပန်းချီကားတစ်ချပ်ကို စိတ်ကူးမြင်ယောင်ကြည့်ပါ။ အခု အဲ့ဒီပန်းချီကားက ဘာကြောင့် ထင်ပေါ်ကျော်ကြားရသလဲ ဆိုတဲ့အကြောင်း ခင်ဗျား စာစီစာကုံး ရေးရတာမယ်လို့ စိတ်ကူးကြည့်လိုက်ပါ။ ဆက်ပြီးတော့ အဲ့ဒီစာစီစာကုံးအတွက် ကြောင်းကျိုးကျနတဲ့ ရှင်းလင်းတင်ပြချက်တစ်ခုကို တွေးကြည့်လိုက်ပါဦး။ ရှေ့ဆက်ပြီး မဖတ်ပါနဲ့ဦး။ အထက်က ပြောတာလေးကို အရင်တွေးကြည့်လိုက်ပါ။ ဗန်းရိုးရဲ့ ပန်းချီကားက ကောင်းတယ်လို့ ဘာကြောင့်ထင်ရတယ်ဆိုတာလေး ရှင်းပြပေးပါဦး။

ခင်ဗျားကြိုက်တဲ့ သီချင်းတစ်ပုဒ် ဒါမှမဟုတ် ဓါတ်ပုံတစ်ပုံ ရှိပါသလား။ နှစ်ပေါင်းများစွာ ခင်ဗျား အထပ်ထပ်ကြည့်ဖြစ်တဲ့ ရုပ်ရှင်တစ်ကား ဒါမှမဟုတ် စာအုပ်တစ်အုပ် ရှိပါသလား။ ခင်ဗျားကြိုက်တဲ့ အဲ့ဒီအရာတွေထဲက တစ်ခုကို ဘာကြောင့်ကြိုက်တာလဲ ဆိုတာကို ပြန်စဉ်းစားကြည့်ပါ။ အခု အဲ့ဒီအရာကို ခင်ဗျားဘာကြောင့် ကြိုက်နှစ်သက်ရသလဲ ဆိုတာကို စာတစ်ကြောင်းထဲနဲ့ ရှင်းပြပေးပါ။ ခင်ဗျားဟာ အဲ့ဒီအချက်ကို ချရေးဖို့ရာ ခက်ခဲနေပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမယ့် အတင်း ဖျစ်ညှစ်ပြီး စဉ်းစား ရင်တော့ ရေးစရာ တစ်ခုခုတော့ ရလာပါလိမ့်မယ်။

ခက်တာတစ်ခုက လေ့လာမှုတွေအရ ခင်ဗျားရေးသားလိုက်တဲ့ ရှင်းပြချက်တွေဟာ လုံးဝသုံးစားလို့မရတဲ့ မဟုတ်တယုတ်တွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအချက်ကို ဗာရှီးနီးယား တက္ကသိုလ်က တင် ဝီလ်ဆင်က ၁၉၉၀ ခုနှစ်မှာ ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ ပိုစတာ စမ်းသပ်ချက်နဲ့ သရုပ်ပြခဲ့ပါတယ်။ သူဟာ ကျောင်းသားတစ်စုကို အခန်းတစ်ခုထဲမှာ စုစည်းစေပြီး ပိုစတာတွေကို ပြခဲ့ပါတယ်။ ပိုစတာတွေထဲက ကြိုက်နှစ်သက်တဲ့ တစ်ပုံကို လက်ဆောင်အဖြစ် ယူလိုရတယ်လို့ ကျောင်းသားတွေကို ပြောထားပါတယ်။ အဲ့ဒီနောက်မှာ တော့ နောက်တစ်ဖွဲ့ကို အခန်းထဲသွင်းပြီး ယခင်အတိုင်းပဲ ပြောပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဒီတစ်ကြိမ်မှာတော့ ပိုစတာယူပြီးတဲ့အခါမှာ ကျောင်းသားတွေဟာ အဲ့ဒီပိုစတာကို ဘာကြောင့် ကြိုက်နှစ်သက်ပြီး ယူချင်တာလဲဆိုတာကို ရှင်းပြရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့ဒီနောက်မှာတော့ ဝီလ်ဆင်ဟာ ခြောက်လစာစဉ်းပြီး ကျောင်းသားအုပ်စု နှစ်ခုကို သူတို့ ရွေးခဲ့တဲ့ ပိုစတာတွေကို ဘာကြောင့် ကြိုက်နှစ်သက်တာလဲ ဆိုတာကို ရှင်းပြဖို့ ခိုင်းလိုက်ပါတယ်။ အဲ့ဒီအခါမှာ ကြိုက်တဲ့ပိုစတာကို ရှင်းမပြဘဲ ယူသွားခွင့်ရခဲ့တဲ့ အုပ်စုက ကျောင်းသားတွေဟာ သူတို့ရွေးခဲ့တဲ့ ပိုစတာကို သူတို့ ကြိုက်နှစ်သက်တယ်လို့ ပြောခဲ့ကြပါတယ်။ ဒုတိယအုပ်စုဖြစ်တဲ့ သူတို့ရွေးခဲ့တာကို ဘာကြောင့်ကြိုက် ရတာလဲဆိုတာကို ရှင်းပြပြီးမှ ပိုစတာ ယူသွားရတဲ့ ကျောင်းသားတွေကတော့ သူတို့ရွေးခဲ့တဲ့ ပိုစတာကို မကြိုက်တော့ဘူး ဖြစ်ကုန်ကြပါတယ်။ ယူပြီးထွက်သွားခွင့် ရတဲ့ ပထမအုပ်စုက ကျောင်းသားတွေဟာ ကောင်းမွန်လှပတဲ့ ပိုစတာကို ယူနိုင်ခဲ့ကြပါတယ်။ ဘာကြောင့်ကြိုက်တာလဲဆိုတာကို ရှင်းပြပြီးမှ ပိုစတာ ယူခွင့်ရတဲ့ ကျောင်းသားတွေကျတော့ လှပတဲ့ ပုံတွေထက် အဓိပ္ပါယ်တစ်ခုခုရှိတဲ့ ကြိုးတန်းပေါ်ကို ကြောင်လေးက တက်ဖို့ကြိုးစားနေတဲ့ပုံ စတဲ့ ပိုစတာမျိုးကို စဉ်းစားပြီးမှ ရွေးယူ ခဲ့ကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဝီလ်ဆင်ရဲ့ အဆိုအရ ခင်ဗျားရဲ့ ကြောင်းကျိုးဆင်ခြင်မှု ဖြစ်စဉ်ကို ပြန်စဉ်းစားဖို့ အတင်းအကြပ်ဖိအားပေးခံရတဲ့ အခါမျိုးမှာ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ခံစားမှု ဆိုင်ရာ ဦးကျောက်ကို လျော့ချလိုက်ပြီး ခင်ဗျားရဲ့ ယုတ္တိဆိုင်ရာ ဦးကျောက်ကို မြှင့်တင်လိုက်လေ့ရှိပါတယ်။ အဲ့သလို ဖိအားပေးခံလိုက်ရတဲ့ အခါမျိုးမှာ ခင်ဗျားဟာ ပုံမှန် စိတ်ခံစားမှုနဲ့ နေတဲ့အချိန်မှာ ဘယ်တော့မှ လုပ်လေ့မရှိတဲ့ ကောင်းကျိုး ဆိုးပြစ်တွေကို စာရင်းပြုစုတဲ့ စိတ်လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုကို စတင်လုပ်ဆောင်ပါတော့တယ်။ “မိမိကြိုက်နှစ်သက်တဲ့ အရာတွေစိတ်ထဲမှာ ဖွဲ့တည်လာပုံဟာ စက်ဘီးစီးတာနဲ့ တူပါတယ် .. ကျွန်တော်တို့ဟာ အဲ့ဒါကို အလွယ်တကူ လုပ်နိုင်ကြပေမယ့် ဘယ်လို လုပ်တယ်ဆိုတာကိုကျတော့ အလွယ်တကူ ရှင်းမပြနိုင်ကြပါဘူး” ဆိုတဲ့အချက်ကို ဝီလ်ဆင်ဟာ သူ့ရဲ့ သုတေသနကနေတဆင့် ဖော်ထုတ်ရှင်းပြခဲ့ပါတယ်။

ဝီလ်ဆင်ရဲ့ သုတေသန မတိုင်ခင်က သေသေချာချာ စဉ်းစားဆင်ခြင်တာကို ကောင်းတဲ့ကိစ္စတစ်ခုလို့ ယူဆယူလက်ခံထားကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့် သူက သေသေချာချာ စဉ်းစားဆင်ခြင်ခြင်းဟာ တစ်ခါတစ်ရံမှာ ကျင့်ဝတ်အရ ကောင်းမွန်မှန်ကန်ပေမယ့် စိတ်ခံစားမှုအပိုင်းမှာ အားနည်းချက်ရှိတဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေကို ချမှတ်မိစေနိုင်တယ်ဆိုတဲ့ အချက်ကို ဖော်ထုတ်ပြသခဲ့ပါတယ်။ ကန့်ပြည့်နယ် တက္ကသိုလ်မှာ ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ ရှေ့ကသုတေသနတစ်ခုရဲ့ တွေ့ရှိချက်အရ ကိုယ့်ရဲ့ စိတ်ဓါတ်ကျဆင်းမှုအကြောင်းကို တန့်န့်နဲ့ ပြန်လည်တွေးတောနေခြင်းဟာ ပိုပြီးစိတ်ဓါတ်ကျဆင်းစေတယ် ဆိုတဲ့အကြောင်းနဲ့ အဲ့ဒီအကြောင်းကို တွေးမနေဘဲ အခြားအရာတွေကို အာရုံပြောင်းပြီးတွေးတောနေခြင်းဟာ ကိုယ့်စိတ်အခြေအနေကို ပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်စေတယ် ဆိုတာကို ဝီလ်ဆင်သိရှိခဲ့ပါတယ်။ တစ်ခါတစ်ရံ မှာ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ဆင်ခြင်သုံးသပ်ခြင်းဟာ လိုချင်တဲ့ရလဒ်နဲ့ ဆန့်ကျင်ဖက် ဆိုးကျိုးတွေကို ဖြစ်စေတာပဲတယ်။ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ဆင်ခြင်သုံးသပ်မှုအကြောင်း လေ့လာတဲ့ သုတေသနသမားတွေဟာ အနုပညာ (ဗီဒီယိုကိမ်း၊ ဂီတ၊ ရုပ်ရှင်၊ ကဗျာ၊ စာပေ) လေ့လာဝေဖန်သုံးသပ်ရေး နယ်ပယ်က လူအားလုံးကို မေးခွန်းတွေ မေးမြန်း ခဲ့ပါတယ်။ အဲ့သလို မေးမြန်းရာမှာ အုပ်စုဖွဲ့ ဆွေးနွေးမှုတွေ ဈေးကွက်လေ့လာဆန်းစစ်မှုတွေ ပါဝင်ခဲ့ပြီး ဝေဖန်ရေးလုပ်ကြံတဲ့ သူတွေဟာ ဝေဖန်ခံရတဲ့အရာရဲ့ အဓိက အရည်အသွေးကို ဝေဖန်ဆန်းစစ်ရမယ့်အစား သူတို့မှန်ကန်မယ်ထင်တဲ့ သူတို့ရဲ့ ကိုယ်ပိုင် ခံစားချက်တွေကို စွဲကိုင်ပြီး ရှင်းပြမှုတွေ လုပ်ခဲ့ကြတာကို တွေ့ရပါတယ်။ လူတွေကို ဒီဟာကို ဘာကြောင့်ကြိုက်တာလဲ၊ ဒီဟာကို ဘာကြောင့် မကြိုက်တာလဲ ဆိုတာမျိုး မေးလိုက်ရင် လူတွေဟာ သူတို့ရဲ့ အတွင်းထဲကဖြစ်တဲ့ စိတ်ခံစားမှု ဆိုင်ရာကိစ္စဖြစ်တဲ့၊ ရှေးဦးစီဇာတည်းက ပါလာတဲ့ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာကိစ္စတွေကို အပေါ်ယံကျတဲ့၊ ကြောင်းကျိုးဆင်ခြင်စိတ်ဖြစ်တဲ့၊ ယုတ္တိကျတဲ့ စကားလုံးတွေ၊ ဝါကျတွေနဲ့ စာပိုဒ်တွေပါဝင်တဲ့ ဘာသာစကားတစ်ခုအဖြစ် ဘာသာပြန်ပစ်လိုက်ကြပါတယ်။ ဒီနေရာမှာ ပြဿနာရှိတာက လူစိတ်ရဲ့ အတွင်းကျတဲ့အပိုင်းနဲ့ မသိစိတ် နယ်ပယ်ထဲက ကိစ္စရပ်တွေကို ထိတွေ့ကိုင်တွယ်လို့ မရနိုင်တဲ့ ကိစ္စပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ သိစိတ်က ကိုင်တွယ်နိုင်တဲ့ အစိတ်အပိုင်းဟာ ခင်ဗျားရဲ့ ကြိုက်ခြင်း၊ မကြိုက်ခြင်း တွေအကြောင်း ပြည့်ပြည့်ဝဝ နားလည်ဖို့အတွက် မလုံလောက်ပါဘူး။ နောက်ပိုင်း ခင်ဗျားရဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေနဲ့ စိတ်ခံစားမှုတွေကို သုံးသပ်ဖို့ ခင်ဗျား ကြိုးပမ်းတဲ့ အချိန်မှာ ခင်ဗျားရဲ့ ရှင်းလင်းချက်တွေဟာ ခင်ဗျားဟာ ဘယ်လိုလူတစ်ယောက်

ဖြစ်တယ်ဆိုပြီး ဖေါ်ပြလာနေတာတွေကို ခင်ဗျား စိုးရိမ်ပူပန်လာပါတယ်။ အဲဒီနောက်မှာ ခင်ဗျားရဲ့ အတွင်းက အနက်ပြန်မှုအပေါ် မယုံကြည်နိုင်တဲ့ သံသယတွေ ဖြစ်လာပါတယ်။

ပိုစတာ စမ်းသပ်ချက်မှာ လူအများစုဟာ စိတ်အားထက်သန်မှုကို ပေးစွမ်းတဲ့ ကြောင်ပုံထက် လူပတ် ပိုစတာတွေကို တကယ်တမ်း ပိုကြိုက်ကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဘာကြောင့် ကြိုက်ရသလဲဆိုတဲ့ အကြောင်းအကျိုးကို ရှင်းပြရမယ် ဆိုတဲ့အချိန်မှာတော့ သူတို့ဟာ သူတို့တကယ်ကြိုက်တဲ့ ပိုစတာကို မရွေးဖြစ်ကြတော့ပါဘူး။ တစ်ဖက်မှာလည်း ကြောင်ပုံကို ရွေးလိုက်တာက မဟုတ်တယုတ် အကြောင်းပြချက်တွေ ရေးစရာ ပိုရနိုင်တာကြောင့်လည်း ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီအကြောင်းပြချက်တွေက ထင်သာမြင်သာရှိပြီး လက်တွေ့သိမြင်ရှင်းပြလို့ရတဲ့ ရည်ရွယ်ချက်လည်း ရှိနေတာကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။

ဝီလ်ဆင်ဟာ နောက်ထပ် စမ်းသပ်ချက်တစ်ခု ထပ်မံပြုလုပ်ခဲ့ပါသေးတယ်။ အဲဒီစမ်းသပ်ချက်မှာ အစမ်းသပ်ခံတွေကို လူနှစ်ယောက်ရဲ့ ဓါတ်ပုံအသေးလေးတွေ ပြပြီး ဘယ်တစ်ယောက်က ပိုပြီးဆွဲဆောင်မှု ရှိသလဲ ဆိုတာကို မေးမြန်းခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီနောက်မှာတော့ သူတို့ကို ဓါတ်ပုံအကြီးတစ်ခုပေးပြီး ဒါဟာ ခင်ဗျားရွေးလိုက်တဲ့ ပုံသေးကို အကြီးချဲ့ထားတဲ့ ဓါတ်ပုံဖြစ်ပါတယ်လို့ ပြောလိုက်ပါတယ်။ တကယ်တမ်းမှာတော့ အဲဒီဓါတ်ပုံက တခြားလူတစ်ယောက်ရဲ့ ပုံပါ။ အဲဒီနောက် သူတို့ကို ဘာကြောင့် ဒီပုံကို ဆွဲဆောင်မှုရှိတယ်လို့ ထင်ရတာလဲ ဆိုတာကို မေးမြန်းပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံဟာ တကယ်တမ်းမှာ အဲဒီဓါတ်ပုံကို အရင်က လုံးဝ မြင်ဖူးခဲ့တာ မဟုတ်ပါဘူး။ ဒါပေမယ့်လည်း အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ အဲဒီမမြင်ဖူးတဲ့ ပုံထဲကလူကို ဘာကြောင့် ဆွဲဆောင်မှု ရှိတယ်လို့ သူတို့ ထင်ရတာလဲ ဆိုတာကို ဘာအခက်အခဲမှ မရှိဘဲ ရှင်းပြခဲ့ကြပါတယ်။

ဝီလ်ဆင်ရဲ့ နောက်စမ်းသပ်ချက် တစ်ခုမှာတော့ အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ ယိုတစ်မျိုးရဲ့ အရည်အသွေးကို အကဲဖြတ် အမှတ်ပေးရတာ ဖြစ်ပါတယ်။ သူဟာ အစမ်းသပ်ခံတွေရဲ့ ရှေ့မှာ ယိုငါးမျိုးကို ချထားပေးပါတယ်။ အဲဒီ ယိုတွေဟာ ဈေးကွက်ထဲမှာ စားသုံးသူတွေကို စစ်တမ်းကောက်ယူထားတဲ့ အစီရင်ခံစာအရ အဆင့် ၁၊ ၁၁၊ ၂၄၊ ၃၂ နဲ့ ၄၄ အသီးသီးထားကြတဲ့ ယိုတွေဖြစ်ပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံ အုပ်စု တစ်စုက ယိုတွေကို မြည်းစမ်းပြီး ယိုတွေက ဘယ်လောက်ကောင်းတယ် ဆိုတာကို အဆင့်သတ်မှတ်ပေးရပါတယ်။ နောက်အုပ်စု တစ်စုကတော့ ယိုတွေကို မြည်းစမ်းကြည့်ပြီး အဆင့်သတ်မှတ်ကာ ဘယ်ယိုကို ဘာကြောင့်ကြိုက်တယ်၊ ဘယ်ယိုကို ဘာကြောင့် မကြိုက်ဘူး ဆိုတဲ့အချက်တွေကို ချရေးပေးရပါတယ်။ ပိုစတာ စမ်းသပ်ချက်တုန်းကလိုပါပဲ။ ဒီအတိုင်း ဘာမှရှင်းမပြဘဲ အဆင့်သတ်မှတ်ပေးရတဲ့ သူတွေက ဈေးကွက်က သတ်မှတ်ပေးတဲ့ အဆင့်သတ်မှတ်ချက်တွေနဲ့ နီးနီးစပ်စပ် တူအောင် အဆင့်သတ်မှတ်ပေးနိုင်ကြပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ အကြိုက်တွေကို ရှင်းပြပေးဖို့ ဖိအားပေး ခိုင်းစေခြင်း ခံရတဲ့ အုပ်စုက အစမ်းသပ်ခံတွေကတော့ အဆင့်တွေကို ပြောကဲသောက် သတ်မှတ်ကြပြီး သူတို့ရဲ့ ရှင်းပြချက်တွေအလိုက် သူတို့ရဲ့ ကြိုက်နှစ်သက်မှုတွေက ကွာခြားမှု ရှိနေတာကို တွေ့ရပါတယ်။ အရသာတစ်ခုကို ဘာကြောင့်ကြိုက်နှစ်သက်ရတယ် ဆိုတာကို ဆုံးဖြတ်အကဲဖြတ်ပေးရတာဟာ ခက်ခဲပြီး စကားလုံးတွေနဲ့ ရှင်းပြဖို့ကလည်း ခက်ခဲပါတယ်။ ဒါကြောင့် အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ ယိုရဲ့ အခြားအချက်တွေဖြစ်တဲ့ အရောင် အဆင်း၊ စေးပျစ်မှု၊ ပုံပန်းအနေအထား စတဲ့ အချက်တွေကို အဓိကထားပြီး ရှင်းပြတာကို တွေ့ရပါတယ်။ ရှင်းပြဖို့ မလိုတဲ့ အစမ်းသပ်ခံတွေအတွက်ကတော့ အဲဒီ အချက်တွေက ဘာမှ ကွဲပြားခြားနားမှုမရှိတဲ့ အရေးမပါတဲ့ အချက်တွေ အဖြစ် ရှိနေပါတယ်။

ခင်ဗျားရဲ့ တွန်းအားတွေနဲ့ စိတ်ဆန္ဒတွေ၊ အကြိုက် မကြိုက်တွေကို ခင်ဗျားနားလည်တယ်လို့ ယုံကြည်နေတာကို ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ်သိမြင်မှု အစွဲမှား လို့ခေါ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် သိတယ်ဆိုတာနဲ့ ကိုယ်လုပ်တာတွေကို ဘာကြောင့်လုပ်မိနေတယ်ဆိုတာကို နားလည်တယ်လို့ ယုံကြည်နေပါတယ်။ အဲသလို သိတယ်လို့ ယုံကြည်နေတာကြောင့် နောင်အနာဂတ်မှာ ကြုံတွေ့လာရမယ့် အခြေအနေတွေမှာ ခင်ဗျား ဘယ်လိုတုန့်ပြန်မလဲဆိုတာကို သိနားလည်တယ်လို့လည်း ယုံကြည်နေပါတယ်။ သုတေသနရလဒ်တွေအရတော့ အဲဒါနဲ့ ပြောင်းပြန်ပါ။ အချိန်နဲ့အမျှ ပြုလုပ်လာကြတဲ့ စမ်းသပ်ချက်တွေအရ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ပြန်လည်ဆင်ခြင် ခြင်းအားဖြင့် ခင်ဗျားစိတ်ရဲ့ အတွင်းအကျဆုံးနေရာက အရာတွေကိုပါ ပြန်လည်သိမြင်နိုင်တယ် ဆိုတဲ့အချက်ဟာ မဟုတ်မမှန်ဘဲ ခင်ဗျားသိမြင်တယ်လို့ထင်နေတဲ့ အရာတွေဟာ ခင်ဗျားကိုယ်တိုင် ဖန်တီးတည်ဆောက်ထားတဲ့ ထွင်လုံးတွေသာ ဖြစ်တယ်ဆိုတာကို သိလာရပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားလုပ်လိုက်တဲ့ အရာတွေနဲ့ ခံစား ခံစားနေရတဲ့ ခံစားချက်တွေကို ပြန်ကြည့်ပါတယ်။ အဲသလို ပြန်ကြည့်ပြီးတော့နောက်မှာ ခင်ဗျားကိုယ်တိုင် ယုတ္တိကျကျနဲ့ ယုံကြည်နိုင်လောက်မယ့် ထိုးဇာတ်တွေကို ခင်ဗျားကိုယ်တိုင်ပဲ ဖန်တီးပစ်လိုက်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီအချက်တွေကို အခြားသူတွေကို ပြန်ရှင်းပြရတော့မယ်ဆိုရင်လည်း အခြားသူတွေပါ ယုံနိုင်လောက်မယ့် ထိုးဇာတ်တွေကို ခင်ဗျား ဖန်တီးပါတယ်။ ခင်ဗျားနှစ်သက်တဲ့ အရာတွေကို ဘာကြောင့်နှစ်သက်ရသလဲ ဆိုတာကို ရှင်းပြရတော့မယ့်အချိန်မှာ ခင်ဗျားဟာ ထင်သလောက် စမတ်ဖြစ်နေတာကြောင့် ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ပြန်ရှင်းပြနိုင်မယ့် မဟုတ်တယုတ် ဇာတ်လမ်းတွေကို ဖန်တီးပြီး အဲသလို ဖန်တီးလိုက်ခြင်းက ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်နေသဘောထားကိုပါ အပြောင်းအလဲ ဖြစ်စေတတ်ပါတယ်။

အခုလို တွစ်တာ၊ ဖေ့စ်ဘွတ်ခ်နဲ့ ဘလော့ခေတ်ကြီးမှာ လူတိုင်းက အနုပညာနဲ့ပတ်သက်လို့ သူတို့ကြိုက်တဲ့ အရာတွေ၊ မကြိုက်တဲ့ အရာတွေကို ရေးသားတင်ပြနေကြ ပါတယ်။ အတတာနဲ့ ငန်းနက်ကို လူတွေဘယ်လောက်ကြိုက်နှစ်သက်ကြောင်း ရေးသားခဲ့ကြတာတွေကို ပြန်ကြည့်ကြည့်ပါ။ တိုက်တန်းနစ် ဇာတ်ကားကြီး အော်စကာ ရတဲ့အချိန်မှာ အချို့ သောသူတွေက ဒီဇာတ်ကားဟာ ရိုက်ကူးခဲ့သမျှထဲမှာ အကြီးကျယ်ဆုံး ဇာတ်ကားကြီးတစ်ကား ဖြစ်လိမ့်မယ်လို့ ပြောခဲ့ကြပါတယ်။ အခုအချိန်အခါ မှာတော့ အဲဒီဇာတ်ကားကို ကောင်းပေမယ့် ချွန်လွန်းတဲ့ ဇာတ်ကားတစ်ကား၊ ကြီးကြီးကျယ်ကျယ် ခမ်းခမ်းနားနား ရိုက်ကူးထားပေမယ့် သာမန်ဇာတ်ကားတစ်ကား ပါပဲလို့ ပြောနေကြပြန်ပါပြီ။ နောက် နှစ်တစ်ရာလောက်နေရင် အဲဒီဇာတ်ကားအပေါ် လူတွေ ဘယ်လိုမြင်ကြဦးမလဲ မသိပါဘူး။

အခုအချိန်မှာ ဂန္ထဝင်မြောက်တယ်လို့ သတ်မှတ်ခဲ့တဲ့ အနုပညာလက်ရာတွေဟာ သူတို့ခေတ်အချိန်အခါတုန်းကတော့ ဆိုးဆိုးရွားရွားကို ဝေဖန်ခံခဲ့ရတယ် ဆိုတဲ့အချက်ဟာ သိထားဖို့ကောင်းတဲ့ အချက်တစ်ချက် ဖြစ်ပါတယ်။ ဥပမာအနေနဲ့ ၁၈၁၅ ခုနှစ်မှာ မိုဘီ အစ်ကို ဘယ်လို ဝေဖန်ခဲ့ကြသလဲ ဆိုတာကို ကြည့်ကြည့်ပါ။

"ဒါဟာ ချစ်မှုရေးရာ ကိစ္စတွေနဲ့ အချက်အလက်အမှန်တချို့ကို မပီမပြင် ရောစပ်ထားတဲ့ ဝတ္ထုတစ်ပုဒ် ဖြစ်ပါတယ် .. ဇာတ်လမ်း ချိတ်ဆက် စုဖွဲ့မှုမှာလည်း ရေးတဲ့ စာရေးဆရာရဲ့ ပုံရိပ်ကြီးက ဇာတ်လမ်းတလျှောက်လုံးမှာ ပေါ်လိုက် ပျောက်လိုက် ဖြစ်နေပါတယ် .. ဇာတ်လမ်းသွားကလည်း အရူးတစ်ယောက်က ရေးထားသလိုမျိုး ဖြစ်နေပါတယ် (ညံ့တယ်ဆိုတာထက် ပိုဆိုးပါတယ်) .. ဇာတ်လမ်းထဲမှာ ကြုံရတဲ့ ဘေးဒုက္ခဆိုးတွေဆိုတာဟာလည်း အလျှင်စလိုဖြစ်စွာ၊ အားနည်းပျော့ညံ့စွာ၊ မခိုင်ခံ့စွာ အတင်းထိုးထည့်ဖန်တီးထားသလိုမျိုး ဖြစ်နေပါတယ် .. ဒီစာအုပ်နဲ့ ပတ်သက်လို့ကတော့ ဝေဖန်ပြစ်တင် အကြံပေးတာ ဆိုတာထက် နည်းနည်း ပိုပြောစရာ ကျွန်တော်တို့မှာ ရှိပါတယ် .. စာရေးသူ မစ္စတာ မဲလ်ဗီးအနော်နဲ့ ပုံမှန်စာဖတ်သူတွေက သူ့ကြောက်စရာစာအုပ်နဲ့ ဇာတ်ကောင်တွေကို လွှင့်မပစ်ခဲ့ရင် သူ့ကိုယ်သူ ကျေးဇူးတင်ရမှာဖြစ်ပါတယ် .. ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ဘက်ဒ်လမ် စာပေကျောင်းဟာ အမှိုက်သရိုက်အများအပြားကို မွေးထုတ်ပေးခဲ့လို့ ဖြစ်ပါတယ် .. သူဟာ ဝတ္ထုတစ်ပုဒ်ကို ဘယ်လိုရေးသားရမလဲဆိုတာကို ကောင်းကောင်း မလေ့လာ မသင်ယူခဲ့ဖူးသူ တစ်ယောက် ဖြစ်ပါလိမ့်မယ်"

- ဟင်နရီ အက်ဖ် ခိုလီ (လန်ဒန်)
- အက်သမ်နီယမ်

အခုအချိန်အခါမှာတော့ ဒီစာအုပ်ဟာ လက်တဆုပ်စာသာရှိတဲ့ အကြီးကျယ်ဆုံး အမေရိကန် ဝတ္ထုတွေထဲက တစ်အုပ်အဖြစ် ရှိနေပါပြီ။ ဒါ့အပြင် စာပေသမိုင်း တလျှောက်မှာ ရေးခဲ့သမျှတွေထဲက အကောင်းဆုံးသောလက်ရာကို ပြစရာ ဥပမာတစ်ရပ် အနေနဲ့ ရှိနေပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဘာကြောင့်လဲဆိုတာကိုတော့ ဘယ်သူမှ အမှန်အကန် ရှင်းမပြနိုင်သေးပါဘူး။

၉။ ထင်သာမြင်သာရှိမှု အစွဲမှား (The Availability Heuristic)

အယူအဆအမှား - သတင်းမီဒီယာတွေ အားကောင်းဖွံ့ဖြိုးလာကြောင့် အဲဒီသတင်းမီဒီယာတွေထဲက ဖြစ်ရပ်များစွာကနေ စာရင်းအင်းတွေနဲ့ အချက်အလက်တွေ ရယူနိုင်ပြီး ခင်ဗျားဟာ ကမ္ဘာလောကကြီး ဘယ်လိုအလုပ်လုပ်တယ်ဆိုတာကို နားလည်လာတယ်။

အမှန်တရား - ခင်ဗျားဟာ ဖြစ်ရပ်တစ်ခုကို စွဲမိတာနဲ့ပဲ အဲသလိုဖြစ်ရပ်တွေ အဖြစ်များနေလေ့ရှိတယ်လို့ ယုံကြည်တတ်ပြီး ခင်ဗျားယခင်က မကြားဖူး မမြင်ဖူးတဲ့ အရာတွေကိုတော့ ယုံကြည်လေ့မရှိဘူး ဖြစ်နေတတ်ပါတယ်။

အင်္ဂလိပ်စကားမှာ R နဲ့စတဲ့ စကားလုံးတွေနဲ့ R က တတိယနေရာမှာ ရှိနေတဲ့ စာလုံးတွေ ဘယ်ဟာက ပိုများလိမ့်မယ်လို့ ထင်ပါသလဲ။ အဲဒီမေးခွန်းကို စက္ကန့် အနည်းငယ်လောက် အချိန်ယူပြီး စဉ်းစားကြည့်ပါ။ rip, rat, revolver, reality, relinquish စတဲ့ စာလုံးတွေ ခင်ဗျားစဉ်းစားမိပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျားဟာ အခြားသော သူတွေလိုပဲ ဆိုရင် R နဲ့စတဲ့ စကားလုံးတွေက ပိုများတယ်လို့ ခင်ဗျားထင်ပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမယ့် အဲဒါက မှားပါတယ်။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားမှာ R က တတိယ နေရာမှာ ရှိနေတဲ့ စကားလုံးတွေက R နဲ့ စတဲ့ စကားလုံးတွေထက် ပိုများပါတယ်။ ဥပမာအားဖြင့် car, bar, farce, market, dart စတဲ့ စကားလုံးတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ R နဲ့ စတဲ့ စကားလုံးတွေက ပိုများတယ်လို့ ထင်မိရခြင်း အကြောင်းရင်းက R ဟာ တတိယနေရာမှာရှိတဲ့ စကားလုံးတွေထက် R နဲ့ စတဲ့ စကားလုံးတွေက ပိုစဉ်းစား ရတာလွယ်ကူနေပြီး ထင်သာမြင်သာရှိနေတာကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားကိုယ်တိုင် စမ်းကြည့်ပါ။

ခင်ဗျားနဲ့ သိတဲ့သူတစ်ယောက် တုပ်ကွေးကာကွယ်ဆေးထိုးပြီးတဲ့အချိန်မှာ ဖျားသွားခဲ့ရင် စာရင်းအင်း အချက်အလက်တွေအရ ကာကွယ်ဆေးက ဘေးကင်းတယ် ဆိုတာကို ဖော်ပြနေပေမယ့်လည်း ခင်ဗျားဟာ ဆေးမထိုးချင်တော့ဘူး ဖြစ်သွားပါလိမ့်မယ်။ သတင်းထဲမှာ ကာကွယ်ဆေးထိုးပြီး သေသွားတဲ့သူ တစ်ယောက်အကြောင်း ပါလာရင် အဲဒီတစ်ယောက်သောသူရဲ့ သတင်းဟာ ခင်ဗျား ကာကွယ်ဆေးမထိုးဖြစ်တော့ဖို့အတွက် လုံလောက်နေပါတယ်။ တစ်ဖက် ကလည်း ဝက်အူချောင်းစားတာဟာ စအိုကင်ဆာ ဖြစ်စေတတ်တယ်ဆိုတဲ့ သတင်းကို ခင်ဗျားကြည့်ရပေမယ့်လည်း အဲဒီကိစ္စကို မယုံမကြည်ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ခင်ဗျားနဲ့ သိတဲ့ ဘယ်သူမှ ဝက်အူချောင်းစားပြီး စအိုကင်ဆာ ဖြစ်တာကို ခင်ဗျား မတွေ့ဖူးလို့ပါ။ ပြီးတော့ ဝက်အူချောင်းကလည်း စားကောင်းတယ်လေ။ ဒီလိုမျိုး ခင်ဗျားနဲ့ ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်တဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေကိုဆိုရင် မြန်မြန်နဲ့ ပိုပိုသာသာ တုန်ပြန်တတ်တဲ့ အလားအလာကို ထင်သာမြင်သာရှိမှု အစွဲမှား လို့ခေါ်ပါတယ်။

လူရဲ့စိတ်ဆိုတာ ယနေ့ခေတ်သစ်ကမ္ဘာကြီးက ကျွန်တော်တို့အပေါ် နေ့စဉ်သက်ရောက်နေတဲ့ အရာတွေထက် အများကြီးခြားနားတဲ့ အခြေအနေတွေအောက်မှာ ဖွဲ့တည်လာတဲ့ ဦးကျောက်ကနေ ထုတ်လုပ်ထားတဲ့ အရာဖြစ်ပါတယ်။ လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ်သန်းပေါင်းများစွာ တလျှောက်မှာ ကျွန်တော်တို့လူသားတွေရဲ့ အချိန်အတော် များများကို (၁၅၀) အောက် နည်းတဲ့ လူအရေအတွက်လောက်နဲ့ပဲ ထိတွေ့ဆက်ဆံပြီး ကုန်လွန်ခဲ့ကြရတာဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် လောကကြီးအကြောင်း ကျွန်တော်တို့ သိသမျှတွေဆိုတာဟာလည်း အဲဒီ အရေအတွက်နည်းပါးလှတဲ့ လူတွေအပေါ်မှာ နေ့စဉ် ဖြစ်ပျက်တဲ့ ကိစ္စတွေလောက်ကနေပဲ တွေ့ကြုံသင်ယူ ကြရတာ ဖြစ်ပါတယ်။ များပြားတဲ့ သတင်းမီဒီယာတွေရဲ့ ဖော်ပြချက်တွေ၊ စာရင်းအင်းဆိုင်ရာ အချက်အလက်တွေ၊ သိပ္ပံနည်းကျ တွေ့ရှိချက်တွေ စတဲ့အရာတွေဟာ ခင်ဗျားကိုယ်ပိုင် မျက်လုံးနဲ့ တွေ့မြင်ကြုံကြိုက်ရတာတွေလောက် ခင်ဗျားအပေါ်မှာ စိမ့်ဝင်သက်ရောက်မှု မရှိနိုင်ဘူး ဖြစ်နေပါတယ်။ ရှေးဟောင်း ဆိုရိုးစကားဖြစ်တဲ့ "ငါမြင်တဲ့အခါ ငါယုံပါမယ်" ဆိုတဲ့ စကားဟာ ထင်သာမြင်သာရှိမှု အစွဲမှား သက်ဝင်တည်ရှိနေတဲ့ စကားပဲဖြစ်ပါတယ်။

ဒီအချက်ကို နိုင်ငံရေးသမားတွေ တချိန်လုံး အသုံးပြုနေကြပါတယ်။ "ဘဏ္ဍာရေး ရံပုံငွေ မလုံလောက်တဲ့အတွက် အလုပ်ဆုံးရှုံးသွားတဲ့ ကလေးနှစ်ယောက် အမေ တစ်ဦးကို ကျွန်တော် မိချိန်မှာ ဆုံခဲ့ပါတယ် .." ဒါမှမဟုတ် အဲဒါနဲ့ ဆင်တူတဲ့ စကားမျိုးတွေကို ကြားပြီးဆိုရင် အဲဒီ နိုင်ငံရေးသမားက ခင်ဗျားရဲ့ ထင်မြင်ယူဆချက် တွေယိမ်းယိုင်လာဖို့ မျှော်လင့်ပြီး ပြောနေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီ နိုင်ငံရေးသမားက ခင်ဗျားဆီမှာ ထင်သာမြင်သာရှိမှု အစွဲမှားက

လွှမ်းမိုးသွားပြီး သူပြောလိုက်တဲ့ ဖြစ်ရပ် တစ်ခုက လူအများကြီးကို ကိုယ်စားပြုနေတယ်ဆိုတဲ့ အတွေးမျိုး ခင်ဗျားစိတ်ထဲ ဝင်သွားအောင် ပြုလုပ်လိုတာသာ ဖြစ်ပါတယ်။

ကိန်းကန်းတွေ အချက်အလက်တွေနဲ့ ပြောတာထက်စာရင် ဖြစ်ရပ်တွေကို ဥပမာဆောင်ပြီးပြောတာက ခင်ဗျားစိတ်ထဲကို ပိုရောက်စေပါတယ်။ ကိုလံဘိုင်းမှာ ဖြစ်ခဲ့တဲ့ ကျောင်းတွင်းသေနတ်ပစ်ခတ်မှု အပြီးမှာ အဲဒီကိစ္စဟာ ဂရုပြုရမယ့် ပြဿနာအသစ်တစ်ရပ် ဖြစ်သွားပါတယ်။ အဲဒီဖြစ်ရပ်ဟာ အမေရိကန် ကျောင်းတွေမှာ ကလေးတွေကို ဆက်ဆံနေကြတဲ့ ပုံစံတွေကို အခြေခံကျတဲ့ အပြောင်းအလဲတွေ ဖြစ်သွားစေပါတယ်။ အဲဒီကိစ္စနဲ့ပတ်သက်ပြီးတော့ ရာချီတဲ့ စာအုပ်တွေ၊ ဆွေးနွေးပွဲတွေနဲ့ ရုပ်ရှင်တွေ ထုတ်လုပ်ကြပြီး အဲဒီလို ရုတ်တရက်ဖြစ်သွားတဲ့ အဖြစ်ဆိုးကို နားလည်ဖို့ရာ ကြိုးပမ်းခဲ့ကြပါတယ်။ "ကြောက်တတ်တဲ့ ဓလေ့" ဆိုတဲ့ စာအုပ်ကို ရေးသားပြုစုခဲ့သူ ဘယ်ရီ ဂလ်စ်နာ ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ သုတေသနတစ်ရပ်အရ ကိုလံဘိုင်းနဲ့ အခြားသော ကျောင်းတွင်းပစ်ခတ်မှုတွေက မီဒီယာတွေရဲ့ အဓိက အာရုံစူးစိုက်မှုကို ရနေတဲ့အချိန်မှာ ကျောင်းတွင်းအကြမ်းဖက်မှုတွေဟာ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော် လျော့ကျသွားခဲ့ပါတယ်။ ကိုလံဘိုင်း ဖြစ်ရပ် မတိုင်ခင်က ကျောင်းသားတွေဟာ ပိုပြီးပစ်ခတ်တာ ခံကြရပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အဲဒီအချိန်တွေတုန်းက မီဒီယာက အားနည်းသေးတာကြောင့် ဖြစ်ရပ်တွေကို ဥပမာ တစ်ရပ်အနေနဲ့ ထင်သာမြင်သာ ဖြစ်အောင် မပြနိုင်ခဲ့ကြပါဘူး။ တကယ်တမ်းမှာ မိုးကြိုးပစ်ခံရပြီး သေဆုံးတဲ့ ကျောင်းသားဦးရေဟာ အတန်းဖော်တစ်ယောက်က သေနတ်နဲ့ပစ်လို့ သေတဲ့ ကျောင်းသားဦးရေထက် သုံးဆပိုများပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း ကျောင်းတွေက အဲဒီလို သေနတ်ပစ်ခတ်မှုမျိုးက ဘယ်လိုအချိန်မှာမဆို ဖြစ်လာနိုင်တယ်လို့ ထင်မြင်ယူဆသွားကြပြီး တင်းတင်းကြပ်ကြပ် ထိန်းသိမ်းကြပ်မတ်ခဲ့ကြပါတယ်။

၁၉၇၃ ခုနှစ်မှာပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ သုတေသနတစ်ရပ်မှာ အေးမိုင် ထမားစကီးနဲ့ ဒန်နီရာယ် ခါနီမန်းတို့ဟာ ထင်သာမြင်သာရှိမှု အစွဲများကို ဖော်ထုတ်ထောက်ပြခဲ့ကြ ပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံဟာ အသံသွင်းထားတဲ့ တိပ်ခွေတစ်ခုကို နားထောင်ရတာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီတိပ်ခွေထဲမှာက ထင်ပေါ်ကျော်ကြားတဲ့လူ ဆယ်ကိုးယောက်ရဲ့ နာမည်တွေနဲ့ အစမ်းသပ်ခံအနေနဲ့ ဘယ်တော့မှ ကြားဖူးမှာမဟုတ်တဲ့သူ အယောက်နှစ်ဆယ်ရဲ့ နာမည်တွေကို အသံသွင်းထားတာဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ဟာ အဲဒီ စမ်းသပ်မှုကို အမျိုးသမီးနာမည်တွေနဲ့လည်း စမ်းသပ်ပြုလုပ်ခဲ့ကြပါသေးတယ်။ နာမည်တွေကို နားထောင်ပြီးတဲ့နောက်မှာ အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ နာမည်တွေကို မှတ်မိနိုင်သလောက် များများ ပြန်စဉ်းစားပြီး ပြောပြရပါတယ်။ ၆၆ ရာခိုင်နှုန်းသော အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ မရင်းနှီးတဲ့နာမည်တွေထက်စာရင် ထင်ပေါ်ကျော်ကြား သူတွေရဲ့ နာမည်တွေကို ပြန်ပြီးပြောပြနိုင်ကြပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံတွေရဲ့ ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းကတော့ နာမည်စာရင်းထဲမှာ ထင်ပေါ်ကျော်ကြားသူတွေရဲ့ နာမည်တွေက မထင်မရှားလူတွေရဲ့ နာမည်ထက် ပိုပြီး များများပါတယ်လို့ ပြန်ပြောခဲ့ကြပါတယ်။ R နဲ့ စတဲ့စကားလုံးနဲ့ R ဟာ တတိယနေရာမှာ ရှိတဲ့စကားလုံး ဘယ်ဟာ ပိုများလည်း ဆိုတဲ့ စမ်းသပ်မှုကလည်း ထမားစကီးနဲ့ ခါနီမန်းတို့ရဲ့ အိုင်ဒီယာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ လေ့လာမှု နှစ်ရပ်စလုံးမှာ ပိုပြီးထင်သာမြင်သာရှိတဲ့ သတင်းအချက် အလက်ကို ခင်ဗျားဟာ ပိုပြီးမြန်မြန်ဆန်ဆန် ကိုင်တွယ်လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်းရှိတယ် ဆိုတာကို ဖော်ပြနေပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ သတင်းအချက်အလက်တစ်ခုကို ပိုပြီး မြန်မြန်ဆန်ဆန် ကိုင်တွယ်လုပ်ဆောင်နိုင်လေလေ အဲဒီသတင်းအချက်အလက်ကို ပိုပြီးယုံကြည်လေလေ ဖြစ်ပြီး အခြားသော သတင်းအချက်အလက်တွေကို ထည့်သွင်းပြီး မစဉ်းစားမိတော့လေလေ ဖြစ်လေ့ရှိပါတယ်။

ခင်ဗျား ထိထိုးတဲ့အချိန်မှာ ထိဆိုင်ရှေ့က ဆိုင်းဘုတ်တွေရှေ့မှာ ကြော်ငြာခံထားရတဲ့ ထိပေါက်သူတွေလိုမျိုး ခင်ဗျားလည်း ပေါက်မှာပဲ ဆိုတဲ့ စိတ်မျိုးက အကြီးအကျယ်ကို ရှိနေပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ထိပေါက်တဲ့လူတွေကိုသာ ကြော်ငြာကြတာဖြစ်ပြီး ထိမပေါက်တဲ့သူတွေကို ဘယ်သူကမှ အရေးတယူ မလုပ်တာကြောင့် ခင်ဗျားရဲ့စိတ်ထဲမှာ ထိပေါက်တဲ့လူတွေက ပိုပြီးနေရာယူနေတာဖြစ်ပါတယ်။ တကယ်တမ်းက ခင်ဗျားဟာ ထိပေါက်နိုင်ချေထက် ထိသွားထိုးတဲ့ လမ်းမှာ ကားတိုက်ခံရနိုင်တဲ့ ဖြစ်တန်စွမ်းက ပိုများပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အဲဒီလိုမျိုး ကားတိုက်ခံရတဲ့ သတင်းအချက်အလက်မျိုးကို ရဖို့က ထိပေါက်သွားတဲ့သူတွေ ရဲ့သတင်းကို ရဖို့လောက် မထင်ရှားတာကြောင့် ခင်ဗျားဟာ အဲဒီအချက်ကို ထည့်မတွေးမိတာဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ စာရင်းအင်း အချက်အလက်တွေအပေါ် အခြေခံပြီး မတွေးတောပါဘူး။ ဥပမာ ဖြစ်ရပ်တွေအပေါ်မှာ အခြေခံပြီးတွေးတော စဉ်းစားပါတယ်။ ထိသွားထိုးတဲ့အချိန်မှာ ခင်ဗျားဟာ ဝက်စ် နီးလ် ဗိုင်းရပ်ကို ပိုကြောက်သင့်ပါတယ်။ သက်ငယ်မုဒိမ်းသမားတွေကို သတိထားကြည့်သွားသင့်ပါတယ်။ တကယ်တော့ ခင်ဗျားဟာ ထင်သာမြင်သာရှိမှု အစွဲများထဲကို အရင်ဆုံး ကျရောက်သွားလေ့ရှိပြီး အချက်အလက်တွေကိုတော့ ဒုတိယဦးစားပေးအနေနဲ့သာ သဘောထားတတ်ပါတယ်။ အနာဂတ်မှာ ဖြစ်လာနိုင်မယ့် ဖြစ်ရပ်တွေရဲ့ အလားအလာကို ခင်ဗျားသုံးသပ်တဲ့အချိန်မှာ အဲဒီကိစ္စကို ခင်ဗျား ဘယ်လောက် လွယ်လွယ်ကူကူ ထင်ယောင်မြင်ယောင်ကြည့်လို့ရသလဲ ဆိုတာအပေါ် မူတည်ပြီး ဆုံးဖြတ်လေ့ ရှိပါတယ်။ တကယ်လို့ သတင်းမီဒီယာတွေက ခင်ဗျားခေါင်းထဲကို အချက်အလက်တွေ ရိုက်ထည့်ပေးထားခဲ့ပြီး ဖြစ်ရင် အမှမဟုတ် ခင်ဗျားခေါင်းထဲမှာ အကြောက်တရားတွေနဲ့ ပြည့်နှက်နေပြီဆိုရင် အဲဒီပုံရိပ်တွေက ခင်ဗျားကို လွှမ်းမိုးသွားပြီး ခင်ဗျားဟာ ကျိုးကြောင်းကျကျ မတွေးတောနိုင်တော့ဘဲ ခင်ဗျားယုံထားတာနဲ့ ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်မယ့် သတင်းအချက်အလက် အသစ်တွေကို လက်ခံနိုင်စွမ်း မရှိတော့ဘူး ဖြစ်သွားလေ့ရှိပါတယ်။

၁၀၊ တစ်ယောက်ယောက် ကူပါလိမ့်မယ် အစွဲများ (The Bystander Effect)

အယူအဆအများ - တစ်ယောက်ယောက် ထိခိုက်ဒဏ်ရာရရင် လူတွေဟာ သူ့ကို ကူညီဖို့ အပြေးရောက်လာကြလိမ့်မယ်။

အမှန်တရား - လူတစ်ယောက် ဒုက္ခရောက်နေတာကို မြင်ရတဲ့သူ များလေလေ တစ်စုံတစ်ယောက်က လာရောက်အကူအညီပေးနိုင်ချေ ပိုနည်းသွားလေလေ။

ခင်ဗျား ကားပျက်သွားပြီး ဆဲလ်ဖုန်းကလည်း အလုပ်မလုပ်တော့ဘူးဆိုရင် လူပြတ်တဲ့ အဝေးပြေးလမ်းမကြီးနဲ့ လူတွေရှုပ်နေတဲ့ မြို့ လယ်လမ်းမ ဘယ်နေရာက အကူအညီပေးတဲ့သူ ပိုများနိုင်မယ်လို့ ခင်ဗျား ထင်ပါသလဲ။ မြို့ လယ်လမ်းမမှာ ခင်ဗျားဒုက္ခရောက်နေတာကို မြင်တဲ့သူက ပိုများလိမ့်မယ်ဆိုတာကတော့ သေချာပါတယ်။ အဝေးပြေးလမ်းမမှာတော့ ခင်ဗျားကားပျက်နေတဲ့နားကို တစ်ယောက်ယောက် ရောက်လာဖို့တောင် အချိန်အတော်ကြာ စောင့်ဆိုင်းရပါလိမ့်မယ်။ ဒီတော့ ဘယ်နေရာမှာ ခင်ဗျား အကူအညီပိုရနိုင်ချေ များမယ်လို့ ထင်ပါသလဲ။

လေ့လာမှုတွေအရတော့ ခင်ဗျားဟာ အဝေးပြေးလမ်းတွေမှာဆိုရင် အကူအညီရနိုင်ချေ ပိုများပါတယ်။ ဘာကြောင့်ပါလဲ။ “လူတစ်ယောက်တော့ ကားပျက်နေပြီ ငါကူလိုက်ရမလား .. အင်း .. ငါမကူလည်း တခြားတစ်ယောက်က သေချာပေါက် ကူညီမှာပဲ” ဆိုတဲ့ စိတ်မျိုး ခင်ဗျားမှာ ပေါ်ပေါက်ဖူးပါသလား။ လူတိုင်းမှာ အဲ့ဒီ အတွေး ရှိနေကြပါတယ်။ ဘယ်သူမှ အဲ့သလို မတွေးဘဲ မနေကြပါဘူး။ ဒါကို တစ်ယောက်ယောက် ကူပါလိမ့်မယ် အစွဲမှားလို့ ခေါ်ပါတယ်။

၁၉၆၈ ခုနှစ်မှာ အယ်လီနာ ဘရတ်ဒ်လေဟာ လူစည်ကားတဲ့ ကုန်တိုက်တစ်ခုအတွင်းမှာ ထိခိုက်မိပြီး ခြေထောက်ကျိုးသွားပါတယ်။ နောက်ဆုံးမှာ လူတစ်ယောက်က သူမ အနားမှာ လာရပ်ကြည့်ပြီး ဘာဖြစ်နေတာလဲလို့ စူးစမ်းလာတဲ့ အချိန်အထိ မိနစ် လေးဆယ်ကြာအောင် လူတွေ သူ့အနားက ဖြတ်လျှောက် သွားနေခဲ့ကြပါတယ်။ ၂၀၀၀ ခုနှစ်မှာ နယူးယောက်မြို့ က စင်ထရယ်ပိုလစ်မှာ လူငယ်အုပ်စုတစ်စုက အမျိုးသမီး ခြောက်ဆယ်ကို တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြပါတယ်။ ထောင်ပေါင်းများစွာသော လူတွေဟာ အဲ့ဒီဖြစ်ရပ်ကို ရပ်ကြည့်နေခဲ့ကြပြီး ဘယ်သူမှ ဖုန်းဆက်ပြီး ရဲကိုအကြောင်းကြား မပေးခဲ့ကြပါဘူး။ ဖြစ်ရပ်နှစ်ခုစလုံးရဲ့ လက်သည်ကတော့ တစ်ယောက်ယောက် ကူပါလိမ့်မယ် အစွဲမှားပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ လူအုပ်ထဲမှာဆိုရင် အကူအညီလိုနေတဲ့ တစ်ယောက်ယောက်ဆီ သွားရောက် ကူညီရမယ့် ခင်ဗျားရဲ့ အလေ့အထဟာ ငါမကူလည်း အခြားတစ်ယောက်ယောက်က ကူမှာပဲ ဆိုတဲ့ စိတ်နဲ့ လျော့ပါးပျောက်ကွယ်သွားလေ့ ရှိပါတယ်။ နောက်ဆုံး မှာတော့ တစ်ယောက်ယောက်က တစ်ခုခုလုပ်မှာပါလို့ လူတိုင်းပဲ တွေးနေတတ်ကြပါတယ်။ အဲ့သလိုနဲ့ ဘယ်သူမှ ဘာမှမလုပ်ဖြစ်တော့ဘူး ဖြစ်သွားတတ်ပါတယ်။

ဒီ ဝိသေသ လက္ခဏာရပ်ကို အကောင်းဆုံး သရုပ်ဖော်ချက်က ကပ်တီ ဂျနာဗီးစ် ရဲ့ ဇာတ်လမ်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ၁၉၆၄ ခုနှစ်က သတင်းစာပါ ဆောင်းပါး တစ်ပုဒ်အရ သူမဟာ နယူးယောက်မှာရှိတဲ့ သူမတိုက်ခန်းရဲ့ ကားပါကင်မှာ မနက် ၃ နာရီအချိန်မှာ လူတစ်ယောက်ရဲ့ ဓါးနှံထိုးခြင်းကို ခံခဲ့ရပါတယ်။ သူမ အော်ဟစ်ပြီး အကူအညီ တောင်းတဲ့အတွက် တိုက်ခိုက်တဲ့လူက ထွက်ပြေးသွားပါတယ်။ ဒါပေမယ့် သုံးဆယ့်ရှစ်ယောက်သော မျက်မြင်သက်သေတွေထဲက တစ်ယောက်မှ သူမကို လာရောက်ကယ်တင်ခြင်း မပြုခဲ့ကြပါဘူး။ သူမကို သူ ဓါးနှံထိုးလိုက်တဲ့အချိန်မှာ ပတ်ဝန်းကျင်တိုက်ခန်းက လူတွေဟာ တိုက်ခန်း ပြတင်းတွေကနေ ကြည့်နေခဲ့ကြတယ်လို့ မိနစ်သုံးဆယ်ကြာပြီးတဲ့အချိန်မှာ အဲ့ဒီနေရာကိုပြန်ရောက်လာတဲ့ တိုက်ခိုက်သူကပြောပြခဲ့ပါတယ်။ အဲ့ဒီသတင်းကို သတင်းစာ အတော်များများက ဖော်ပြခဲ့ကြပြီး ဟိုးလေးတကျော်ကျော် ဖြစ်သွားပါတယ်။ ဒါပေမယ့် စိတ်ပညာရှင်တွေအတွက်တော့ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာ ဝိသေသ လက္ခဏာတစ်ရပ်ဖြစ်သွားပြီး အဲ့ဒီအချက်ကို စူးစမ်းလေ့လာခဲ့ကြပါတယ်။ အဲ့ဒီသတင်း ပျံ့နှံ့သွားပြီး မကြာမီမှာတော့ လူမှုစိတ်ပညာရှင်တွေဟာ တစ်ယောက်ယောက် ကူပါလိမ့်မယ် အစွဲမှားကို စတင်လေ့လာခဲ့ကြပါတယ်။ နောက်ဆုံးတွေ့ရှိချက်ကတော့ လူတစ်ယောက် ဒုက္ခရောက်နေတဲ့အနားမှာ လူများများရှိလေလေ တစ်ယောက်ယောက်က လာရောက် အကူအညီပေးနိုင်ချေ နည်းလေလေ ဖြစ်တယ် ဆိုတာပါပဲ။

၁၉၇၀ ခုနှစ်မှာ စိတ်ပညာရှင် ဘစ်ဘ် လာတာနီ နဲ့ ဂျန် ဒါလေ တို့ဟာ စမ်းသပ်ချက် တစ်ခုကို ဖန်တီးခဲ့ကြပါတယ်။ အဲ့ဒီ စမ်းသပ်ချက်မှာ သူတို့ဟာ ခဲတံတွေ ဒါမှ မဟုတ် အကြွေစေ့တွေကို ကြမ်းပြင်ပေါ် ချပစ်ကြပါတယ်။ တစ်ခါတစ်လေမှာ လူအုပ်စုတွေအကြားမှာ စမ်းသပ်ချက်ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး တစ်ခါတစ်လေမှာ အခြားလူ တစ်ယောက်နဲ့ စမ်းသပ်ခဲ့ကြပါတယ်။ အဲ့ဒီစမ်းသပ်ချက်ကို သူတို့ အကြိမ်ခြောက်ထောင် ပြုလုပ်ခဲ့ကြပါတယ်။ ရလဒ်ကတော့ လူအုပ်တွေအကြားမှာ စမ်းသပ်တဲ့ အချိန်မှာ အကြိမ်ရေ ၂၀ ရာခိုင်နှုန်း အကူအညီရခဲ့ပြီး တစ်ယောက်ချင်းစီနဲ့ စမ်းသပ်တဲ့အချိန်မှာ အကူအညီ လေးဆယ်ရာခိုင်နှုန်း ရရှိခဲ့ပါတယ်။ သူတို့ဟာ စမ်းသပ် ချက်ကို အရှိန်မြှင့်ဖို့ ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြပါတယ်။ နောက်စမ်းသပ်ချက်မှာ အစမ်းသပ်ခံကို အခန်းတစ်ခုထဲထည့်ပြီး စစ်တမ်းမေးခွန်းလွှာ တစ်ခုကို ဖြေခိုင်းထားပါတယ်။ သူဖြေနေတုန်းမှာပဲ မီးခိုးငွေ့တွေကို လေဝင်ပေါက်ကနေ တဆင့် အခန်းထဲကို မှုတ်သွင်းကြပါတယ်။ စမ်းသပ်ချက်ကို ပုံစံနှစ်မျိုးနဲ့ လုပ်ခဲ့ကြပါတယ်။ ပထမတစ်မျိုး မှာ အခန်းထဲမှာ တစ်ယောက်ထဲ ထည့်ထားပါတယ်။ နောက်တစ်မျိုးမှာတော့ အခြားလူနှစ်ယောက်ကလည်း အဲ့ဒီအခန်းထဲမှာ စစ်တမ်းမေးခွန်းကို ဖြေဆိုနေရပါ တယ်။ တစ်ယောက်ထဲ ရှိတဲ့ အနေအထားမှာ အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ မီးခိုးငွေ့ကို ငါးစက္ကန့်အတွင်း ထပြီး စူးစမ်းခဲ့ကြပါတယ်။ အုပ်စုနဲ့ စမ်းတဲ့အချိန်မှာ မီးခိုးငွေ့ကို သတိပြုမိဖို့ ပျမ်းမျှ စက္ကန့် ၂၀ ကြာမြင့်ပါတယ်။ တစ်ယောက်ထဲ ရှိနေတဲ့ အနေအထားမှာ အစမ်းသပ်ခံဟာ မီးခိုးငွေ့ကို ထလေ့လာပြီး တစ်ခုခုမှားယွင်းနေကြောင်း စမ်းသပ်သူတွေကို လာရောက် သတင်းပို့ပါတယ်။ အုပ်စုနဲ့ စမ်းသပ်တဲ့ အနေအထားမှာတော့ သူတို့ဟာ အရေးမစိုက်သလို လုပ်နေပြီး မေးခွန်းဖြေလို့ မရလောက် အောင် မီးခိုးငွေ့ များလာမှသာ အခန်းထဲက ထွက်လာကြပါတယ်။ အုပ်စုနဲ့ စမ်းသပ်တဲ့အထဲက လူရှစ်ယောက်မှာ သုံးယောက်ကသာ အုပ်စုနဲ့ ခွဲပြီး အပြင်ကို ပြေးထွက်လာခဲ့ပါတယ်။ အဲ့သလို ပြေးထွက်လာဖို့ ပျမ်းမျှ ကြာချိန်ကလည်း ခြောက်မိနစ် ရှိပါတယ်။

ရှက်ရွံ့မှုကို ကြောက်လန့်တဲ့စိတ်ဟာ အုပ်စုတွေအကြားမှာ ဖြစ်ပွားလေ့ရှိတယ်လို့ လေ့လာတွေ့ရှိချက်တွေက ဖော်ပြနေပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ မီးခိုးတွေကို မြင်ပါ တယ်။ ဒါပေမယ့် အရူးအဖြစ်မခံချင်ပါဘူး။ ဒါကြောင့် အခြားတစ်ယောက် ဘာလုပ်မလဲဆိုတာကို ဆက်စောင့်ကြည့်ပါတယ်။ အခြားတစ်ယောက်ကလည်း ခင်ဗျား စဉ်းစား သလိုပဲ စဉ်းစားပါတယ်။ ဒါကြောင့် ဘယ်သူကမှ စတင်မလှုပ်ရှားဖြစ်တော့ပါဘူး။ တတိယလူကလည်း အခြားလူနှစ်ယောက်က ဘာမှမဖြစ်သလို နေကြတဲ့ အတွက် သူကလည်း ဘာမှမဖြစ်သလိုဘဲ နေလိုက်ပါတော့တယ်။ လူတစ်ယောက်ချင်းစီတိုင်းက တကယ့်အရှိတရားနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ အခြားသူရဲ့ အပြုအမူကို အပြန်အလှန် လွှမ်းမိုးနေကြပါတယ်။ ဒီအချက်ကို ကိုယ့် စိတ်ထဲက ထင်မြင်ယူဆချက်ကို အခြားသူတွေက သိနေတယ်လို့ ပိုမိုတွက်ဆတတ်မှု အစွဲမှားလို့ ခေါ်ပါတယ်။ အခြားသူတစ်ယောက်က ခင်ဗျားကို ကြည့်လိုက်ရုံနဲ့ပဲ သူတို့ဟာ ခင်ဗျားရဲ့ အတွေးတွေနဲ့ စံစားချက်တွေကို ပြောနိုင်လိမ့်မယ်လို့ ခင်ဗျား ထင်နေတတ် ပါတယ်။ ဒါကြောင့် မီးခိုးတွေကို ခင်ဗျားကြောက်နေတယ် မဟုတ်လားလို့ အခြားတစ်ယောက်က ပြောလာမှာကို ခင်ဗျား စိုးရိမ်ပူပန်နေပါတယ်။ ဒါပေမယ့် သူတို့ မပြောပါဘူး။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ခင်ဗျားက အဲ့သလိုပြောလာမှာကို သူတို့လည်း ကြောက်နေကြလို့ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ဘယ်သူမှ ထိတ်လန့်တုန်လှုပ်ဟန် မပြကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီကိစ္စက

လူအများ၏ တွေဝေမှု ဆိုတဲ့ အချက်ကို ဖြစ်စေပါတယ်။ အဲဒီအချက်က အခြေအနေတစ်ခုမှာ လူအားလုံးက တူညီတဲ့ အရာတစ်ခုကိုပဲ စဉ်းစားနေကြပေမယ့် အဲဒီလို စဉ်းစားနေတာဟာ ကိုယ်တစ်ယောက်ထဲ ဖြစ်တယ်လို့ မှားယွင်းထင်မြင်ယူဆမိ နေတာတာမျိုး ဖြစ်ပါတယ်။ မီးခိုးငွေ့ စမ်းသပ်ချက် ပြုလုပ်ပြီးဆုံးသွားတဲ့ အချိန်မှာတော့ အစမ်းသပ်ခံအားလုံးက သူတို့ဟာ စိတ်ထဲကတော့ ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်နေခဲ့ကြပါတယ် ဒါပေမယ့် အခြားသူတွေက ကြောက်ဟန်မပြခဲ့တာကြောင့် ဒါဟာ သူတစ်ယောက်ထဲမှာပဲ ဖြစ်နေတဲ့ စိတ်လှုပ်ရှားမှုဖြစ်တယ်လို့ ထင်ခဲ့ပါတယ်လို့ ပြောခဲ့ကြ ပါတယ်။

သုတေသနသမားတွေက စမ်းသပ်ချက်ကို အရှိန်ထပ်မြှင့်ဖို့ ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြပြန်ပါတယ်။ ဒီတစ်ကြိမ်မှာတော့ အစမ်းသပ်ခံတွေ စစ်တမ်းမေးခွန်းလွှာကို ဖြေနေတဲ့ အချိန်မှာ သုတေသနသမား အမျိုးသမီးတစ်ဦးက အခြားအခန်းထဲကနေ သူ့ခြေထောက် ထိခိုက်မိသွားပါပြီ ဆိုပြီး အော်ပေးပါတယ်။ အခန်းထဲမှာ အစမ်းသပ်ခံ တစ်ယောက်ထဲ ဖြေနေတဲ့အချိန်မှာ ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းဟာ အကူအညီပေးဖို့ ပြေးထွက်လာကြပါတယ်။ အုပ်စုဖွဲ့ ဖြေနေတုန်း စမ်းသပ်ခံမှာတော့ ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းပဲ ပြေးထွက်လာကြပါတယ်။ ခင်ဗျားတစ်ယောက်ထဲ လမ်းလျှောက်နေတုန်း ရေနစ်နေတဲ့သူတစ်ယောက်ကို တွေ့ရင် ခုန်ဆင်းပြီး ကူညီကယ်တင်ဖို့ ဖြစ်နိုင်ချေဟာ အုပ်စုနဲ့ သွားရင် ကူညီကယ်တင်ဖြစ်ဖို့ ဖြစ်နိုင်ချေထက် ပိုများပါတယ်။ ခင်ဗျားတစ်ယောက်ထဲ ရှိနေချိန်မှာတော့ အဲဒီလူကို ကယ်တင်ဖို့ ဝတ္တရားဟာ ခင်ဗျား တစ်ယောက်ထဲအပေါ်မှာ လုံးလုံးလျားလျားကြီး တည်ရှိနေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ လူတစ်ယောက်ဟာ သူသိတဲ့လူတစ်ယောက်ရဲ့ ဒုက္ခပေးတာကို ခံနေရပြီဆိုရင် တစ်ယောက်ယောက် ကူပါလိမ့်မယ် အစွဲများဟာ ပိုပြီးသက်ရောက်မှု ပြင်းထန်တတ်ပါတယ်။ အဲဒီအချက်ကို လန့်စိ ရှောင်လန့်နဲ့ မာဂရက် စတော့တို့က ၁၉၇၈ ခုနှစ်မှာ စမ်းသပ်ချက်တစ်ခု ပြုလုပ်ပြီး ဖော်ထုတ်ပြသခဲ့ကြပါတယ်။ သရုပ်ဆောင်ဖို့ လူနစ်ယောက် (ယောက်ျားတစ်ယောက်နဲ့ မိန်းမတစ်ယောက်) ရွေးပြီး ကိုယ်ထိလက်ရောက် ရန်ဖြစ်နေတဲ့ပုံ သရုပ်ဆောင်ခိုင်းထားပါတယ်။ အမျိုးသမီးက “ရှင့်ကို ကျွန်မ ဘာကြောင့် လက်ထပ်မိခဲ့တာလဲ မသိဘူး” လို့ အော်တဲ့အခါ တွေမှာ လူတွေဟာ ဝင်ရောက်ကူညီလေ့ မရှိကြဘဲ “ရှင့်ကို ကျွန်မ မသိဘူး” လို့ အော်တဲ့ အခါမျိုးမှာတော့ ၆၅ ရာခိုင်နှုန်းက ဝင်ရောက် ကူညီပေးကြတာကို တွေ့ရ ပါတယ်။ လေ့လာမှုများစွာအရ ကိစ္စရပ်တွေမှာ လူအများက ပါဝင်ကူညီလာကြဖို့ရာအတွက် လူတစ်ယောက်က စတင်ကူညီလိုက်ရင်ကိုပဲ ဖြစ်ပြီဆိုတာကို တွေ့ရပါတယ်။ သွေးလှူတာလိုမျိုး၊ ကားတာယာ လဲဖို့ ကူညီတာမျိုး၊ ဖျော်ဖြေတင်ဆက်သူရဲ့ ဦးထုပ်ထဲကို ငွေအကြွေတွေ ထည့်ဖို့ ကိစ္စမျိုး၊ ရန်ဖြစ်နေတာကို ဖျန်ဖြေဖို့ ကိစ္စမျိုးတွေမှာ ပထမဆုံး လူတစ်ယောက်က စံပြအနေနဲ့ စလိုက်ပြီဆိုရင်ကိုပဲ အခြားသောသူတွေပါ အလိုအလျှောက် ပါလာကြတာကို တွေ့ရပါတယ်။

နောက်ဆုံး အံ့အားသင့်ဖွယ် စံပြဥပမာတစ်ခုကတော့ သူတော်ကောင်း စမာရိတန် စမ်းသပ်ချက်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါလေ့နဲ့ ဘတ်ဆန်တို့ဟာ ၁၉၇၃ ခုနှစ်မှာ ပရင်စီတန် ဘာသာရေးကျောင်းက ကျောင်းသားတစ်စုကို သမ္မာကျမ်းစာထဲမှာပါတဲ့ သူတော်ကောင်း စမာရိတန် အကြောင်း ဟောပြောချက် လုပ်ရမယ် ဆိုပြီး ပြောလိုက်ပါတယ်။ အကြောင်းအရာရဲ့ အနှစ်ချုပ်က ဒုက္ခရောက်နေသူကို တွေ့ရင် ချက်ချင်းရပ်တန့်ပြီး ကူညီရမယ် ဆိုတဲ့အချက် ဖြစ်ပါတယ်။ လူက ခရစ်ဝင်ကျမ်းမှာ ယေရှုက သူ့သာဝကတွေကို ရိုက်နှက်လှည့်လည်ခံရပြီး လမ်းဘေးမှာ လဲနေတဲ့ သူတစ်ယောက်ရဲ့ အကြောင်းကို ပြောပြပါတယ်။ ဘုန်းတော်ကြီး တစ်ပါးနဲ့ လူတစ်ယောက်က အဲဒီလူကို ဂရုမစိုက်ဘဲ ဖြတ်သွားကြပါတယ်။ အဲဒီလူဟာ ဂျူးတစ်ယောက် ဖြစ်နေပေမယ့်လည်း စမာရိတန် တစ်ယောက်က ရပ်တန့်ပြီး ကူညီပေးခဲ့ပါတယ်။ ပုံမှန်ဆို စမာရိတန်တွေက ဂျူးတွေကို ကူညီလေ့ မရှိပါဘူး။ အစမ်းသပ်ခံကျောင်းသားတွေ မေးခွန်းတွေကို ဖြေပြီးလို့ သူတော်ကောင်း စမာရိတန်ရဲ့ ဇာတ်လမ်း သူတို့စိတ်ထဲမှာ ပူပူနွေးနွေးရှိနေတုန်းမှာပဲ ကျောင်းသားတစ်စုကို ဟောပြောချက်လုပ်ရမယ့် နေရာကို သွားဖို့ရာ မင်းတို့ နောက်ကျနေပြီလို့ ပြောလိုက်ပါတယ်။ နောက်တစ်ဖွဲ့က စမ်းသပ်ခံတွေကိုတော့ ဟောပြောချက်လုပ်ရမယ့်နေရာကို အေးအေးဆေးဆေးသွားလို့ ရတယ်လို့ ပြောထားလိုက်ပါတယ်။ သူတို့ အဲဒီကို သွားတဲ့လမ်း တစ်နေရာမှာ သရုပ်ဆောင်တစ်ယောက်ကို နေမကောင်းချင်ယောင်ဆောင်ခိုင်းပြီး ညည်းညူခိုင်းထားပါ တယ်။ အေးအေးဆေးဆေး သွားလို့ရတယ်လို့ ပြောထားတဲ့ ကျောင်းသားတွေရဲ့ ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းဟာ အဲဒီလူကို ရပ်တန့်ကူညီပေးခဲ့ကြပြီး အလျှင်အမြန် အချိန်မီ သွားဖို့ လိုနေတဲ့ ကျောင်းသားအဖွဲ့ထဲကတော့ ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းကပဲ ရပ်တန့်အကူအညီပေးခဲ့ကြပါတယ်။ တချို့ဆိုရင် အဲဒီလဲနေလူကို ကျော်ခွပြီးတောင် သွားလိုက် ကြပါသေးတယ်။

ဒီနေရာမှာ အဓိက မှတ်သားရမယ့် အချက်က အခြားသူတွေကို ကူညီဖို့ ကိစ္စနဲ့ ပတ်သက်ရင် ခင်ဗျားဟာ ထင်သလောက် စမတ်မဖြစ်ဘူးဆိုတာကို သတိရဖို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါ့အပြင် လူများတဲ့ အခန်းတစ်ခုထဲမှာ ဖြစ်ဖြစ်၊ လူတွေစည်ကားနေတဲ့ လမ်းမတွေပေါ်မှာ ဖြစ်ဖြစ် လူတွေဟာ ကြက်သေသေပြီး တစ်ယောက်မျက်နှာ တစ်ယောက်ကြည့်နေမယ့် အဖြစ်မျိုးကို တွေ့မြင်ရဖို့ကိုလည်း မျှော်လင့်ထားသင့်ပါတယ်။

ဒီအချက်တွေကို သိထားခြင်းအားဖြင့် လူတွေကို ကူညီစရာ အခြေအနေတွေကြုံလာတဲ့အခါမှာ ခင်ဗျားဟာ ပထမဦးဆုံး လှုပ်ရှားကူညီပေးသူ ဖြစ်ပြီး အခြားသူတွေရဲ့ ယောင်တောင်တောင် ဖြစ်နေမှုတွေကို ဖြိုခွဲပေးနိုင်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ကိုယ်ကစပြီး ကူညီလှုပ်ရှားရမယ်ဆိုတဲ့ အချက်ကို အခု ခင်ဗျားသိသွားပြီဖြစ်ပြီး အခြားသူတွေက ခင်ဗျားလို မသိသေးလို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

၁၁။ ဒန်းနင်း - ကရူဂါ သက်ရောက်မှု (The Dunning-Kruger Effect)

အယူအဆအမှား - အခြေအနေတစ်ခုမှာ ခင်ဗျားဘယ်လောက် ကောင်းကောင်းလုပ်ဆောင်နိုင်မလဲဆိုတာကို ခင်ဗျား ခန့်မှန်းနိုင်ပါတယ်။

အမှန်တရား - ခင်ဗျားဟာ ယေဘုယျအားဖြင့် ခင်ဗျားရဲ့ စွမ်းဆောင်ရည်နဲ့ ရှုပ်ထွေးတဲ့ အလုပ်တွေရဲ့ ခက်ခဲမှုအဆင့်ကို ခန့်မှန်းတဲ့နေရာမှာ အတော်လေး ညံ့ဖျင်းပါတယ်။

ခင်ဗျားဟာ ဂိမ်းတစ်ခုကို ကစားတဲ့နေရာမှာ အတော်ကလေး တော်တယ်လို့ စိတ်ကူးကြည့်လိုက်ပါ။ စစ်တုရင်၊ ကွန်ပျူတာထဲက တိုက်ခိုက်တဲ့ဂိမ်း၊ ပိုကာ ဘာဂိမ်းပဲ ဖြစ်ဖြစ် တစ်ခုခုမှာ ခင်ဗျား အတော်ကလေး တော်တယ်လို့ စိတ်ကူးကြည့်ပါ။ ဒီဂိမ်းကို သူငယ်ချင်းတွေနဲ့ ကစားတဲ့အခါတိုင်းမှာ ခင်ဗျား အမြဲတမ်း နိုင်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ခင်ဗျားဟာ အဲဒီဂိမ်းမှာ အတော်ကလေး တော်တယ်လို့ မှတ်ယူပြီး ပြိုင်ပွဲတွေ ဝင်ပြိုင်ရင်လည်း နိုင်မှာပဲလို့ ထင်မှတ်လာပါတယ်။

ဒါကြောင့် အွန်လိုင်းပေါ် တက်ပြီး ဒေသတွင်း ပြိုင်ပွဲတွေ ဘယ်တော့ စမလဲ ဆိုတာကို တက်ပြီးကြည့်ရပါတယ်။ ပြိုင်ပွဲဝင်ကြေးသွင်းပြီး ပထမဆုံး အကျော့ကို ပြိုင်ခွင့်ရသွားပါ တယ်။ အဲ့သလိုလည်း ပြိုင်ပွဲဝင်လိုက်ရော ခင်ဗျားဟာ ထင်သလောက် စမတ်ဖြစ်မနေဘူးဆိုတာကို သိသွားပါတယ်။ ခင်ဗျားက သူငယ်ချင်းတွေနဲ့ ကစားလို့ နိုင်နေတော့ ခင်ဗျားကိုယ် ခင်ဗျား ဒီပြိုင်ပွဲမှာ ဝင်ပြိုင်နေကြတဲ့ အတော်ဆုံးထဲက အတော်ဆုံးသူတွေ ထဲက တစ်ယောက်ဖြစ်တယ်လို့ ထင်မှတ်နေပါတော့တယ်။ တကယ်တမ်းမှာတော့ ခင်ဗျားဟာ အပျော်တမ်းအဆင့်ပဲ ရှိနေတာဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအချက်ကို ဒန်းနင်း - ကရူဂါ သက်ရောက်မှုလို့ ခေါ်ပြီး ဒါဟာ လူသဘာဝရဲ့ အခြေခံကျတဲ့ အချက်တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။

ယူကျူပေါ်က America's Got Talents လိုမျိုး စတားပြိုင်ပွဲတွေကို လေ့လာကြည့်လိုက်ပါ။ လူတွေဟာ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် အဟုတ်ကြီးထင်ပြီး လာပြိုင်နေကြ ပေမယ့်လည်း အများစုဟာ လက်နက်ကိရိယာတွေကို ညံ့ဖျင်းစွာကိုင်တွယ် ပြိုင်ပွဲဝင်နေကြပြီး သိချင်းဆိုသူ အများစုကလည်း ကီးကြောင်နေကြတာ များပါတယ်။ တင်ဆက်ယှဉ်ပြိုင်ကြသူ အများစုက ဆိုးဆိုးရွားရွားတွေပါ။ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ်လည်း ညံ့နေလို့ ညံ့နေမှန်း သတိမပြုမိကြပါဘူး။ ဒီလို ကမ္ဘာ့ဆင့် ပြိုင်ပွဲ စင်မြင့်တွေ ပေါ်မှာ လူတွေဘာကြောင့်များ ကိုယ့်အရှက်ကိုယ် လာခွဲပြနေကြတာလဲလို့ ခင်ဗျားထင်ကောင်း ထင်နေပါလိမ့်မယ်။ အကြောင်းရင်းကတော့ သူတို့ဟာ ကမ္ဘာတဝှမ်းက ပရိသတ်တွေကို အရင်သူတို့ဖျော်ဖြေဖူးတဲ့ ပရိသတ်အနည်းငယ်ဖြစ်တဲ့ သူငယ်ချင်းတွေ၊ မိသားစုဝင်တွေ၊ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်တွေလိုပဲ သူတို့ ဖျော်ဖြေတာကို ကြိုက်နှစ်သက် အားပေးလိမ့်မယ်လို့ မှတ်ယူနေတာကြောင့်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒဿနိကပညာရှင် ဘာထရန် ရပ်ဆဲလ် တစ်ခါတုန်းက "ဒီနေ့ ခေတ်သစ် ကမ္ဘာကြီးမှာ ငတုံးတွေက ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် လုံးဝ အဟုတ်ကြီးထင်နေကြပြီး ထက်မြက်တဲ့ ပါရမီရှင်တွေက ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် သံသယတွေ ဝင်နေကြ တယ်" လို့ ပြောခဲ့ဖူးပါတယ်။

ဒန်းနင်း - ကရူဂါ သက်ရောက်မှုကြောင့်သာ America's Got Talent နဲ့ American Idol လိုမျိုး ပြိုင်ပွဲတွေ ပွဲစဉ်နေတာဖြစ်ပါတယ်။ ဒေသတွင်းက ကာရာအိုကေ ဆိုင်လေးထဲမှာတော့ ခင်ဗျားဟာ သီဆိုမှုမှာ အကောင်းဆုံးလူ ဖြစ်နေနိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် တစ်နိုင်ငံလုံး အတိုင်းအတာနဲ့ ဆိုရင်တော့ ခင်ဗျားဟာ ထင်သလောက် မဟုတ်တော့ပါဘူး။

ရာသီဥတုဆိုင်ရာ သိပ္ပံပညာ ဒါမှမဟုတ် ဇီဝဗေဒဘာသာရပ်နဲ့ ဘွဲ့လွန်ဒီဂရီတွေ ရထားကြတဲ့သူတွေ အွန်လိုင်းပေါ်က ဆွေးနွေးငြင်းခုံပွဲတွေမှာ ကမ္ဘာကြီးပုန်း လာမှု အကြောင်းတွေ ဆင့်ကဲဖြစ်စဉ်အကြောင်းတွေကို ငြင်းခုံနေပြောဆိုကြတာတွေ သိပ်မတွေ့ရတာ ဘာကြောင့်လဲဆိုတာကို ခင်ဗျား တွေးကြည့်ဖူးပါသလား။ ဘာသာရပ် တစ်ခုအကြောင်းကို ခင်ဗျားသိထားတာ နည်းလေလေ ထပ်သိစရာ သိပ်မရှိတော့ဘူးလို့ ယုံကြည်လေလေ ဖြစ်တတ်ပါတယ်။ ခင်ဗျား အတိုင်းအတာ တစ်ခုလောက်အထိ လေ့လာတွေ့ကြုံပြီးတော့မှသာ အဲ့ဒီအကြောင်းအရာကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်နဲ့ နက်နက်နဲနဲ ထပ်လေ့လာဖို့ လိုသေးပါကလား ဆိုတာကို ခင်ဗျား စတင်သိမြင် နားလည်လာတတ်တာ ဖြစ်ပါတယ်။

အထက်က ပြောခဲ့တဲ့ ကိစ္စတွေဟာ ယေဘုယျသဘောနဲ့ ပြောခဲ့တယ်ဆိုတာတော့ ဟုတ်ပါတယ်။ ဒန်းနင်း - ကရူဂါ သက်ရောက်မှုဟာ ၂၀၀၈ ခုနှစ်က ရွေးကောက်ပွဲ နီးကပ်နေတဲ့ အချိန်အခါမှာ ပေါ်ပင်စကားလုံး တစ်ခုဖြစ်လာခဲ့တယ် ဆိုတာကို ဘောဂဗေဒ ပညာရှင် ရော်ဘင် ဟန်ဆန်က သတိပြုမိခဲ့ပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ အဲ့ဒီအချက်ကို အသုံးပြုပြီး တစ်ဖက်ပြိုင်ဖက်ကို ငတုံးတစ်ယောက် အဖြစ် ပုံဖော်လို့ ရတာကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။

အဲ့ဒီစကားလုံး စတင်ပေါ်ပေါက်စေခဲ့တဲ့ တကယ့်သူတေသနကို ၁၉၉၉ ခုနှစ်တဝိုက်က ကော်နဲ တက္ကသိုလ်မှာ ဂျပ်စတင် ကရူဂါနဲ့ ဒေးဗစ် ဒန်းနင်းတို့က လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ဟာ ကျောင်းသားတွေကို ဟာသနဲ့ ယုတ္တိ စစ်ဆေးမှု နှစ်ခုမှာ ပါဝင်စေပြီး သူတို့ ရမှတ်ဘယ်လောက်ရလိမ့်မယ်လို့ ထင်သလဲ ဆိုတာကို ခန့်မှန်းခိုင်းခဲ့ပါတယ်။ အချို့ သောသူတွေက သူတို့ရဲ့ စွမ်းဆောင်ရည် အဆင့်ကို တိတိကျကျ ခန့်မှန်းနိုင်ကြပါတယ်။ တစ်ချို့ က သူတို့ဟာ ဟာသဖက်မှာ အားနည်းတယ်ဆိုတာကို သိခဲ့ကြပြီး သူတို့သိတာကလည်း မှန်ကန်တဲ့အချက် ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ တချို့ ကလည်း သူတို့ဟာ အခြားသူတွေထက် ဟာသပြက်လုံးတွေပြောတဲ့နေရာမှာ ပိုတော်တယ်လို့ ထင်ခဲ့ကြပြီး သူတို့ထင်တာကလည်း အမှန်ပဲ ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ ဒါကြောင့် တစ်ခါတစ်ရံမှာ လူတွေဟာ သူတို့ ထူးချွန်တဲ့အချက်ကို ကောင်းကောင်းသိနေကြပြီး သူတို့ရဲ့ ရမှတ်အဆင့်ကိုလည်း တိတိကျကျ ခန့်မှန်းနိုင်တယ်လို့ ကောက်ချက်ချရပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမယ့် အဲ့ဒီအချက်ဟာ အမြဲတမ်း မှန်ကန်မနေပါဘူး။ ခြုံငုံပြောရရင်တော့ လေ့လာမှုကနေ ရလာတဲ့ ရလဒ်က ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားရဲ့ ကျွမ်းကျင်မှု စွမ်းဆောင်ရည်တွေကို ခန့်မှန်းတဲ့နေရာမှာ အရမ်းတော်မနေဘူးဆိုတဲ့ အချက်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

လတ်တလောပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ လေ့လာမှုတွေဟာ ဒန်းနင်း - ကရူဂါ သက်ရောက်မှုကို ပိုပြီး ပြတ်ပြတ်သားသား အဖြူ အမည်းသိက္ခာအောင် ကြိုးပမ်းခဲ့ကြပြီး စွမ်းဆောင်ရည် အနိမ့်ဆုံးလူတွေဟာ ကိုယ့်စွမ်းဆောင်ရည်ကို ခန့်မှန်းတဲ့နေရာမှာ အညံ့ဖျင်းဆုံးဖြစ်တယ် ဆိုတဲ့ အချက်ကို ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့ကြပါတယ်။ ဘာဆန်၊ လာရစ်ခ် နဲ့ ကလေးမန်းတို့ ၂၀၀၆ ခုနှစ်မှာ ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ လေ့လာမှုတစ်ခုကနေ အောက်ပါ အချက်ကို ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့ပါတယ်။

"အပြုသဘောဆောင်တဲ့ ဘက်လိုက်မှု (အရှိထက်ကို ပိုအကောင်းမြင်တတ်၊ ကောင်းတာတွေဖြစ်လာလိမ့်မယ်လို့ မျှော်လင့်တတ်၊ ကောင်းတဲ့ သတင်းကိုသာ ပိုမို အသားပေး စဉ်းစားတတ်) ရှိတဲ့ လွယ်ကူတဲ့ အလုပ်တွေမှာဆိုရင် အကောင်းဆုံးလုပ်နိုင်တဲ့သူတွေဟာ သူတို့ရဲ့ ရလဒ် အဆင့်ကို အကောင်းဆုံး ခန့်မှန်းနိုင်တဲ့ သူတွေလည်း ဖြစ်ကြပါတယ် .. အနုတ်သဘောဆောင်တဲ့ ဘက်လိုက်မှု ရှိတဲ့ ခက်ခဲတဲ့ အလုပ်တွေမှာဆိုရင်တော့ အဆိုးဆုံးလုပ်နိုင်တဲ့သူတွေက အတိကျဆုံး ခန့်မှန်းနိုင်တဲ့သူတွေ ဖြစ်နေကြပါတယ်။

ဒါကြောင့် တကယ်တမ်းမှာ ဒန်းနင်း - ကရူဂါ သက်ရောက်မှုဟာ ခင်ဗျားကို အမြဲတမ်း လွှမ်းမိုးသက်ရောက်နေပြီး ခင်ဗျား ပုံမှန်ပဲလုပ်နိုင်တဲ့ ကိစ္စတွေမှာ တော်တယ် လို့ ထင်နေတာမျိုးဟာ အမြဲဖြစ်မနေပါဘူး။ ဒါကြောင့် အဲ့ဒီအချက်ကို ဒီလို ခွဲမှတ်နိုင်ပါတယ်။ ကိစ္စရပ်တစ်ခုမှာ ခင်ဗျားဟာ ကျွမ်းကျင်လေလေ ခင်ဗျားဟာ အဲ့ဒီကိစ္စကို များများလေ့ကျင့်ခဲ့လေလေ အဲ့ဒီကိစ္စနဲ့ ပတ်သက်ပြီး အတွေ့အကြုံများများရှိခဲ့လေလေ ဖြစ်ပြီး ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် အခြားသူတွေနဲ့ ကောင်းကောင်း နှိုင်းယှဉ်နိုင်လေလေ ဖြစ်လာပါတယ်။ အဲ့ဒီကိစ္စကို တိုးတက်အောင် ခင်ဗျားကြိုးပမ်းတဲ့ အခါမျိုးမှာ ဘယ်လိုနေရာကို ဖြည့်ဆည်းလေ့ကျင့်ရမယ်ဆိုတာကို ခင်ဗျား ကောင်းကောင်း နားလည်နေလေ့ရှိပါတယ်။ ခင်ဗျား စပြီး အဲ့ဒီကိစ္စရဲ့ ရှုပ်ထွေးမှုနဲ့ သိမ်မွေ့မှုကို

ရှုမြင်သုံးသပ်ပါတယ်။ အဲဒီကိစ္စနဲ့ ပတ်သက်ပြီး အခြားသူတွေရဲ့ ကောင်းတဲ့လက်ရာတွေကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်ပြီး ခင်ဗျားကိုယ်ခင်ဗျား အဲဒါတွေနဲ့ နှိုင်းယှဉ်ကာ ဘယ်နေရာမှာ လိုအပ်ချက် ရှိနေသလဲဆိုတာကို သုံးသပ်နိုင်စွမ်း ရှိနေပါတယ်။ ပြောရရင်တော့ ကိစ္စတစ်ခုမှာ ကျွမ်းကျင်မှုရှိလေလေ ကိုယ့်အားနည်းချက်ကိုယ် သိလေလေပါပဲ။ အခြားတစ်ဖက်က ကြည့်ရင်လည်း ခင်ဗျားဟာ အဲဒီကိစ္စရပ်တစ်ခုမှာ ကျွမ်းကျင်မှု နည်းလေလေ ခင်ဗျားဟာ အဲဒီကိစ္စနဲ့ ပတ်သက်ပြီး အလေ့အကျင့်လုပ်ခဲ့တာ နည်းလေလေ ဖြစ်ပြီး အဲဒီကိစ္စနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ အတွေ့အကြုံလည်း နည်းလေလေ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့်လဲ ခင်ဗျားလုပ်တဲ့ အဲဒီအလုပ်ဟာ ကောင်းသလား မကောင်းဘူးလားဆိုတာကို အခြားသူတွေရဲ့ လက်ရာနဲ့ နှိုင်းယှဉ်ပြီး သုံးသပ်နိုင်စွမ်းလဲ မရှိဘူး ဖြစ်နေပါလိမ့်မယ်။ အဲသလို ခင်ဗျားရဲ့ အားနည်းတဲ့ မကျွမ်းကျင်မှုကို ခင်ဗျားရဲ့ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်တွေကလည်း ဝေဖန်ထောက်ပြလေ့ မရှိကြပါဘူး။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ သူတို့လည်း ခင်ဗျားလိုပဲ အဲဒီအလုပ်ကိစ္စမှာ ကျွမ်းကျင်မှု မရှိတာကြောင့် ဖြစ်နိုင်သလို ခင်ဗျား စိတ်ထိခိုက်သွားအောင် သူတို့ မပြောချင်တာကြောင့်လည်း ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ အဲဒီအလုပ်ကို လုံးဝ မလုပ်တတ်သူတွေထက် အနည်းငယ် သာလွန်နေတာ ကြောင့် ခင်ဗျားဟာ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် အဲဒီအလုပ်မှာ အတော်ဆုံးလို့ ထင်နေတတ်ပါတယ်။ အဲသလို အနေအထားမျိုးကို ချားလိပ် ဒါဝင်က "မသိနားမလည်သူတွေဟာ အသိဉာဏ်ပညာရှိသူတွေထက် ပိုပြီး ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ယုံကြည်မှုရှိတတ်ကြတယ်" ဆိုတဲ့စကားနဲ့ အကောင်းဆုံး သရုပ်ဖော်ပြခဲ့ ပါတယ်။ ဂစ်တာ တီးတာ ဖြစ်စေ၊ ဝတ္ထုတိုရေးတာ ဖြစ်စေ၊ ရယ်စရာဟာသ ပြောတာ ဖြစ်စေ၊ ဓါတ်ပုံရိုက်တာ ဖြစ်စေ အပျော်တမ်းသမားတွေဟာ ကျွမ်းကျင်သူတွေထက်စာရင် သူတို့ကိုယ်သူတို့ ဆရာကြီးတွေလို့ ပိုမိုထင်မြင်ယူဆနေတတ်ကြပါတယ်။ ပညာရေးဆိုတာဟာ ခင်ဗျားမသိသေးတဲ့အရာတွေကို လေ့လာရတာဖြစ်ပြီး အဲသလို လေ့လာတတ်မြောက်လာတဲ့ အရာတွေက ခင်ဗျားလုပ်တာတွေကို ပိုမိုကောင်းမွန်စေမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

လတ်တေလော ရေပန်းစားနေတဲ့ ဖြစ်ရပ်မှန်ရိုးပွဲတွေဟာ ဒန်းနင်း - ကရူဂါ သက်ရောက်မှုရဲ့ အကောင်းဆုံး ဥပမာတွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီ အသုံးမကျတဲ့ လူတွေ ပြည့်နှက်နေတဲ့ လုပ်ငန်းစဉ်ကြီးဟာ ရုပ်ရည်ဆွဲဆောင်မှုရှိပေမယ့် ဘာမှအသုံးမကျတဲ့လူတွေကို သူတို့ဟာ တကယ်ပီရမီရှင်ကြီးတွေဖြစ်တယ်လို့ ယုံကြည်သွားအောင်လုပ်ပြီး လုပ်စားနေကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဖြစ်ရပ်မှန်ရိုးပွဲ စတားတွေရဲ့ ဝန်းကျင်မှာ အုပ်ဆိုင်းထားတဲ့ ပူပေါင်းကြီးက ထူထဲလွန်းပါတယ်။ ဒါကြောင့် သူတို့ဟာ အဲဒီ ပူပေါင်းထဲကနေ ဘယ်တော့မှ ရုန်းမထွက်နိုင်ကြပါဘူး။ တစ်ခါတစ်ရံမှာ ပရိသတ်တွေက သူ့ကို လှောင်ပြောင် သရော်နေကြရင်တောင်မှ အဲဒီ ပူပေါင်းကြီးရဲ့ အလယ်ဗဟိုက လူဟာ အဲဒါကို လုံးဝ သတိမပြုမိတတ်ကြပါဘူး။

လူတစ်ယောက်ဟာ ဘာမှမသိရာကနေ အပျော်တမ်းအဆင့်၊ အပျော်တမ်းအဆင့်ကနေ ကျွမ်းကျင်သူအဆင့်၊ ကျွမ်းကျင်သူ အဆင့်ကနေ ဆရာအဆင့် စသဖြင့် အဆင့်ဆင့် ပြောင်းလဲသွားနိုင်ပေမယ့်လည်း အဲဒီအဆင့်တွေအကြားမှာ ခြားထားတဲ့ မျဉ်းကြောင်းကို မြင်တွေ့သိရှိဖို့ရာဟာ အလွန်တရာ ခက်ခဲလှပါတယ်။ အဲဒီ မျဉ်းကြောင်းတလျှောက် ခင်ဗျား ရွေ့လျားတိုးတက်လာတာနဲ့ အမျှ နောက်ပိုင်းကို ရောက်လာလေလေ ဆက်လက်တိုးတက်ဖို့က ပိုမို ခက်ခဲလာလေလေ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဘာမှမသိတဲ့အဆင့်ကနေ အပျော်တမ်းအဆင့်ကို တက်လှမ်းလာတဲ့ အချိန်က မြန်ဆန်တယ်လို့တော့ ထင်ရတတ်ပါတယ်။ အဲဒါက ဘာကြောင့် ဖြစ်တာလဲဆိုတော့ ဒန်းနင်း - ကရူဂါ သက်ရောက်မှု ဝင်နေလို့ဖြစ်ပါတယ်။ အပျော်တမ်းကနေ ကျွမ်းကျင်သူအဆင့်ကိုလည်း အဲသလောက် မြန်မြန် ဆန်ဆန်နဲ့ပဲ ရောက်သွားလိမ့်မယ်လို့ ခင်ဗျား ထင်မြင်ယူဆနေတတ်ပါတယ်။ တကယ်တမ်းမှာတော့ အဲသလို ဟုတ်မနေပါဘူး။

လူတိုင်းဟာ အချိန်နဲ့အမျှပဲ ဒန်းနင်း - ကရူဂါ သက်ရောက်မှုကို ခံနေကြရပါတယ်။ ခင်ဗျားကိုယ်ခင်ဗျား ရိုးသားတဲ့စိတ်ကလေးမွေးပြီး ခင်ဗျားရဲ့ အမှားတွေနဲ့ အားနည်းချက်အားလုံးကို သိမြင်လက်ခံကာ နေထိုင်ရင်သန်ဖို့ဆိုတာဟာ ကျေနပ်ဖွယ်ရာကောင်းတဲ့ ဘဝနေနည်းတစ်ခု ဖြစ်မနေပါဘူး။ ခင်ဗျားကိုယ်ကိုယ်ကိုယ် မပြည့်ဝ၊ မလုံလောက်သေးဘူးလို့ ခံစားနေဖို့ရာဟာ ခင်ဗျားအတွက် ခက်ခဲလွန်းနေပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျား အိပ်ယာက ထနိုင်ဖို့ရာတောင်မှ အဲသလို စိတ်ခံစားချက် မျိုးတွေကို အရင် ရှင်းထုတ်ပစ်ရဦးမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ မျဉ်းကြောင်းတလျှောက်မှာဆိုရင် ဒန်းနင်း - ကရူဂါ သက်ရောက်မှုဟာ စိတ်ဓါတ်ကျပြီး ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် မလုံခြုံဘူးလို့ ခံစားနေရတဲ့ စိတ်မျိုးတွေရဲ့ ဆန့်ကျင်ဖက် အစွန်းတစ်ဖက်မှာ ရှိနေပါလိမ့်မယ်။

ဒန်းနင်း - ကရူဂါ သက်ရောက်မှုရဲ့ အရိပ်မည်းတွေ ခင်ဗျားကို လွှမ်းမိုးမသွားပါစေနဲ့။ တစ်ခုခုမှာ တကယ်တမ်း ကျွမ်းကျင် ကြီးမြတ်ချင်ရင် ခင်ဗျား လေ့ကျင့်ရပါလိမ့် မယ်။ သူတို့ရဲ့ ဘဝတလျှောက်လုံး အဲဒီအလုပ်ကို လုပ်ကိုင်လာသူတွေရဲ့ နည်းလမ်းတွေကို စုတုပြု လုပ်ပြီး လေ့လာသင်ယူရပါလိမ့်မယ်။ အဲသလိုလူတွေနဲ့ ခင်ဗျားကိုယ် ခင်ဗျား အမြဲမပြတ် နှိုင်းယှဉ်သုံးသပ်နေပြီး ကိုယ့်အားနည်းချက်ကိုယ် ရိုးရိုးသားသားပဲ လက်ခံကာ တိုးတက်မှုရှိလာအောင် စဉ်ဆက်မပြတ် သင်ယူလေ့လာနေဖို့ လိုအပ်ပါလိမ့်မယ်။

၁၂။ လွဲမှားစွာ ကြောင်းကျိုးဆက် အနက်ဖော်ခြင်း (Apophenia)

အယူအဆအမှား - တချို့တိုက်ဆိုင်မှုတွေက ထူးခြားဆန်းကြယ်ပြီး အံ့အားသင့်ဖွယ်ရာ ကောင်းတယ်။ သူတို့မှာ အနက်အဓိပ္ပါယ် တစ်ခုခု ရှိရမယ်။

အမှန်တရား - တိုက်ဆိုင်မှုတွေဟာ ဘဝမှာ ဖြစ်လေ့ရှိတဲ့ ပုံမှန်ကိစ္စတွေသာ ဖြစ်ပါတယ်။ ထူးခြားဆန်းကြယ်ပြီး အံ့အားသင့်ဖွယ်ရာ ကောင်းလောက်အောင် တိုက်ဆိုင်နေရင်တောင်မှ အဲဒါဟာ ပုံမှန် ဖြစ်လေ့ဖြစ်ထရှိတဲ့ ဖြစ်ရပ်တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီဖြစ်ရပ်တွေပေါ်မှာ ကောက်ယူဖော်ထုတ်လိုက်တဲ့ အနက်အဓိပ္ပါယ်တွေ ဟာ ခင်ဗျားစိတ်ထဲကနေ လာတဲ့အရာတွေသာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဇာတ်ညွှန်းရေးဆရာတွေနဲ့ ဝတ္ထုရေးဆရာတွေဟာ လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ်ပေါင်းများစွာကတည်းက သိပ်အများကြီး ရှင်းပြရာမလိုဘဲ ခင်ဗျား နားလည်သဘောပေါက်နိုင်တဲ့ ဥပမာတင်စားချက် အတော်များများနဲ့ ကြည့်ရှုသူတိုင်း၊ ဖတ်ရှုသူတိုင်းရဲ့ စိတ်ကို ကျေနပ်နှစ်သိမ့်မှု ပေးစွမ်းနိုင်မယ့် ဇာတ်လမ်းဇာတ်ကွက် အတော်များများကို ရှာဖွေတွေ့ရှိခဲ့ကြပါတယ်။

ဇာတ်လမ်းတိုင်းမှာ ခင်ဗျားစိတ်ကူးယဉ်ပြီး သူနေရာက ဝင်ရောက်ခံစားနိုင်မယ့် အားကောင်းတဲ့ ဇာတ်လိုက်တစ်ဦး လိုအပ်ပါတယ်။ တကယ်လို့ အဲဒီဇာတ်လိုက်က ဒုက္ခရောက်နေပြီး နိမ့်ပါးကျရှုံးနေရင် ခင်ဗျား သူ့ကို ကရုဏာသက်ပါလိမ့်မယ်။ သူတို့က အခက်အခဲတွေကို ရဲရဲဝံ့ဝံ့ ရင်ဆိုင်ကျော်လွှားရင် ခင်ဗျား သူတို့ကို မဆိုင်းမတွပဲ လက်ခုပ်တီးပြီး အားပေးပါမယ်။ အစပိုင်းမှာ ဇာတ်လိုက်က တစ်ယောက်ယောက်ကို ကူညီကယ်တင်ထားတယ်ဆိုရင် ခင်ဗျား သူ့ကို ကြိုက်နှစ်သက် လာပါလိမ့်မယ်။ တစ်ဖက်မှာလည်း ဘာအကြောင်းရင်းမှ မရှိဘဲ တစ်စုံတစ်ယောက်ကို နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းတဲ့ လူဆိုးတစ်ယောက် လိုအပ်ပါလိမ့်မယ်။ ဘယ်စည်းမျဉ်း ဥပဒေကိုမှ ဂရုမစိုက်ဘဲ ကိုယ့်တကိုယ်စာ ကောင်းစားရေးကို ကြည့်တဲ့ ဗီလိန်တစ်ဦး လိုအပ်ပါလိမ့်မယ်။ ဇာတ်လိုက် မင်းသား ဒါမှမဟုတ် မင်းသမီးဟာ သူ့ရဲ့ ပုံမှန် ဘဝကို စွန့်ခွာသွားပြီး စွန့်စားခန်းတွေ ပြည့်နှက်နေတဲ့ ဘဝသစ်တစ်ခုထဲကို ဝင်ရောက်သွားပါတယ်။ အစပိုင်းမှာ ဇာတ်လိုက်က ဘယ်လောက်ရှုံးနိမ့်နေသည် ဖြစ်စေ နောက်ပိုင်းမှာ လမ်းတစ်လျှောက်က အခက်အခဲအားလုံးကို ကျော်လွှားကာ အဓိက လူဆိုးကြီးဆီရောက်လာပြီး သူ့ကို တိုက်ခိုက်အနိုင်ယူပါလိမ့်မယ်။ ဇာတ်လိုက်က သူ့ပုံမှန်ဘဝကို ပြန်ရောက်လာတဲ့အခါ အရင်ထက် ပိုမိုသာလွန်တဲ့ စွမ်းရည်တွေ ရရှိလာပါလိမ့်မယ်။ ဇာတ်လမ်းက စိတ်ထိခိုက်ဖွယ်ရာနဲ့ အဆုံးသတ် ရမယ့် ဝမ်းနည်းစရာဇာတ်လမ်း ဖြစ်တယ်ဆိုရင်တော့ ဇာတ်လိုက်ရဲ့ အဖြစ်ဟာ ဇာတ်လမ်းစဉ်ကထက် ပိုမို နိမ့်ပါး ဆုတ်ယုတ်သွားရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဂျိုးဇက် ကမ်းဘဲလ်ဟာ ခင်ဗျားရော အခြားသူတွေရောရဲ့ နှလုံးသားထဲကနေ သိနေစေရမယ့် ဇာတ်လမ်းတွေဖြစ်တဲ့ လူသားအားလုံးအတွက် ယေဘုယျကျတဲ့ ဒဏ္ဍာရီ ဇာတ်လမ်းတွေကို ဖော်ထုတ်ဖို့ သဘာဝတရားကျလုံး ကြိုးပမ်းလုပ်ဆောင်သွားခဲ့ပါတယ်။ ဇာတ်ကျောရိုးကိုတော့ သူရဲကောင်းတွေရဲ့ ခရီးစဉ် ဆိုတာ အပေါ်မှာ အခြေခံထားပြီး ရေးသားခဲ့ပါတယ်။ တကယ်လို့ ခင်ဗျားသာ ရုပ်ရှင်ဇာတ်ကားတွေနဲ့ ဝတ္ထုစာအုပ်တွေကို နှစ်ပေါင်းများစွာ ကျေကျေညက်ညက် ကြည့်ရှု ဖတ်ရှုခဲ့မယ် ဆိုရင် ခင်ဗျားကြည့်ခဲ့သမျှနဲ့ ဖတ်ခဲ့သမျှတွေဟာ ဂျိုးဇက် ကမ်းဘဲလ်ရဲ့ ဇာတ်လမ်းတွေထဲက တစ်ခုနဲ့ တူညီနေပါလိမ့်မယ်။ ရှေးရိုးရာပုံပြင်တွေနဲ့ ကဇာတ်ရှုံ့တွေကနေ ခေတ်သစ် ရုပ်ရှင်ရှုံ့တွေနဲ့ ဗီဒီယိုဂိမ်းတွေအထိ သူရဲကောင်းရဲ့ ခရီးစဉ် ဇာတ်လမ်းသွားမျိုးဟာ သော့ခလောက်ထိကို သော့တံတိုင်းထည့်ထား သလိုမျိုး ခင်ဗျားခေါင်းထဲမှာ ရိုက်သွင်းထားနှင်ပြီးဖြစ်တဲ့ ဇာတ်လမ်းမျိုးတွေချည်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ခင်ဗျားဟာ ကြေးကြီးကြီးပေးရတဲ့ သရုပ်ဆောင်တွေ ကျွမ်းကျွမ်းကျင်ကျင် ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် သရုပ်ဆောင်ပြတာတွေကို ကြည့်ဖို့ နှစ်သက်ပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲ ဆိုတော့ ခင်ဗျားဟာ သဘာဝအားဖြင့် ပုံရိပ်တွေ၊ ဇာတ်လမ်းတွေကို အခြေပြုပြီး စဉ်းစားတွေးတော တတ်တာကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။ သင်္ချာ၊ သိပ္ပံနဲ့ ယုတ္တိဗေဒ တို့ဟာ လူမှုရေးရာအခြေအနေတွေထက်ပိုပြီး စိတ်ကူးပုံဖော်ကြည့်ဖို့ ခက်ခဲပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ဘဝဇာတ်လမ်းမှာဆိုရင် ခင်ဗျားဘယ်နေရာက သရုပ်ဆောင်နေတာ လဲ ဆိုတာနဲ့ ဇာတ်ခုံပေါ်မှာ ဘယ်သူတွေပါဝင်နေသလဲ ဆိုတာကို ခင်ဗျားဟာ နှစ်သက်ကျေနပ်စွာနဲ့ သတိပြုမိနေတတ်ပါတယ်။ တယ်လီဗီးရှင်းနဲ့ ရုပ်ရှင် ဇာတ်လမ်းတွေမှာဆိုရင် ခင်ဗျားရဲ့ဟာဉာဏ်ဟာ ဇာတ်လမ်းထဲက ပျင်းရိပြီးငွေဖွယ်ရာ အပိုင်းတွေကို ဖျက်ပစ်လိုက်ပြီး အဓိကကျတဲ့ အပိုင်းတွေဖြစ်တဲ့ ဇာတ်လမ်း ကျောရိုးကိုပဲ မှတ်သားထားလိုက် တတ်ပါတယ်။

အချို့ သော ဇာတ်လမ်းအမျိုးအစားတွေ၊ ဒဏ္ဍာရီတွေ၊ အပြောဇာတ်လမ်းတွေဟာဆိုရင် တကယ် လက်တွေ့ဘဝရဲ့ အဖြစ်အပျက်တွေကို လှစ်ဟပြနေတယ်လို့ ခင်ဗျား ယုံကြည်နေလေ့ရှိပါတယ်။ The Da Vinci Code လိုမျိုး လျှို့ဝှက်ဆန်းကြယ် ဇာတ်လမ်းတွေ ဒါမှမဟုတ် ထူးခြားဆန်းကြယ် ဖြစ်ရပ်တွေကို ဗဟိုပြုပြီး ဇာတ်အိမ်တည်ထားတဲ့ Lost လိုမျိုး ရုပ်မြင်သံကြား ဇာတ်လမ်းတွေမှာဆိုရင် ပေးထားတဲ့ သဲလွန်စလေးတွေဟာ ဇာတ်လမ်းရဲ့ တစ်နေရာရာမှာ ထူးခြား ဆန်းကြယ်တဲ့ နည်းလမ်းနဲ့ ချိတ်ဆက်ပြီး သက်ဝင်လှုပ်ရှားလာတတ်ပါတယ်။ ဇာတ်လမ်းတလျှောက်မှာ အဲဒီသဲလွန်စ ပုံစံလေးတွေ တဖြည်းဖြည်း ပေါင်းစည်းပြီး ရုပ်လုံးပေါ်လာတာနဲ့အမျှ ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ဝင်စားမှုဟာလည်း တဖြည်းဖြည်း တိုးပွားလာပါတယ်။ အဲသလိုနဲ့ ခင်ဗျားဟာ လုံးဝ နှစ်မြောသွားပါတော့တယ်။ ဒါကြောင့် နောက်စာမျက်နှာတွေမှာ၊ နောက်တစ်ခွဲမှာ ဘာတွေဖြစ်တော့မလဲ ဆိုတာနဲ့ ဇာတ်လမ်းအဆုံးမှာ ဖြစ်ရပ်တွေဟာ တစ်ခုနဲ့ တစ်ခု ဘယ်လို ပေါင်းစည်း ချိတ်ဆက် သွားလိမ့်မလဲ ဆိုတာကို အလွန်အမင်း သိချင်လာပါတယ်။

အထက်မှာ ဖော်ပြခဲ့တာလိုမျိုး ဇာတ်လမ်းဇာတ်ကွက် တွေကို တကယ့်လက်တွေ့ဘဝမှာ လိုက်ပြီး ချိတ်ဆက် ပေါင်းစည်းကြည့်မိနေပြီ ဆိုရင်တော့ အဲဒါကို လွဲမှားစွာ ကြောင်းကျိုးဆက် အနက်ဖော်ခြင်းလို့ ခေါ်ပါတယ်။ လွဲမှားစွာ ကြောင်းကျိုးဆက် အနက်ဖော်ခြင်းဟာ တက္ကဆက် လက်ဖြောင့်သေနတ်သမား အစွဲမှာ၊ ပြန့်ကျဲနေတဲ့ အရာတွေထဲမှာ ကိုယ်နဲ့ ရင်းနှီးကျွမ်းဝင် တဲ့ ပုံရိပ်တွေကို မြင်တတ်တဲ့ အစွဲမှာ၊ စတဲ့ ဝိသေသလက္ခဏာရပ်တွေနဲ့ နီးနီးစပ်စပ် တူညီပါတယ်။ တက္ကဆက် လက်ဖြောင့်သေနတ်သမား အစွဲမှာမှာဆိုရင် ခင်ဗျားဟာ ကျပန်းဖြစ်နေတဲ့ သေနတ်ပစ်ရာတွေအပေါ်မှာ စက်ဝိုင်းကလေး တစ်ခုဝိုက်ဆွဲလိုက်ပြီး အဲဒီနေရာ ကွက်ကွက်ကလေးကို အခြေခံကာ အနက်အဓိပ္ပါယ်တစ်ခုကို ဖော်ထုတ်ပြီး လွဲမှားတဲ့ ကောက်ချက်တစ်ခုကို ချပစ်လိုက်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပြန့်ကျဲမှုတွေထဲကနေ ပုံရိပ်ဖော်ထုတ်တတ်တဲ့ အစွဲမှာ ကလည်း တိမ်စိုင့်တွေ၊ သစ်ပင်အုပ်တွေထဲကနေမှ လူပုံတွေ၊ မျက်နှာပုံတွေကို ပုံဖော်ကြည့်မိ နေတတ်တာမျိုး ဖြစ်ပါတယ်။ လွဲမှားစွာ ကြောင်းကျိုးဆက် အနက်ဖော်ခြင်း ကလည်း ကျဲပြန့်ရှုပ်ထွေးနေတဲ့ ကိစ္စတွေ၊ ကျပန်းဖြစ်နေတဲ့ ကိစ္စတွေကို ယုံကြည်ဖို့ ငြင်းဆိုပြီး အဲဒါတွေထဲက တိုက်ဆိုင်မှုတွေကို မရမက လိုက်ပြီး အနက်ဖော်နေတတ်တာမျိုး ဖြစ်ပါတယ်။

ခင်ဗျားဘဝမှာ တိုက်ဆိုင်မှုလေးတွေကို ကြုံတွေ့ရတဲ့ အခါမျိုးတွေမှာ လွဲမှားစွာ ကြောင်းကျိုးဆက် အနက်ဖော်ခြင်းဟာ မကြာခဏ ဆိုသလိုပဲ ပေါ်ပေါက်လာ လေ့ရှိပါတယ်။ ဒါဟာ မဖြစ်နိုင်တဲ့ ကိစ္စတစ်ခုဆိုတာကို ခင်ဗျား သိနေခဲ့ရင်တောင်မှပဲ သေးငယ်တဲ့ တိုက်ဆိုင်မှုလေးတွေအပေါ်မှာ ခင်ဗျားဟာ အနက်အဓိပ္ပါယ် တစ်ခုခုကို လိုက်လံ ရှာဖွေနေလေ့ရှိပါတယ်။ တကယ်လို့ နေ့စွဲတွေဟာ အစီအစဉ်တကျ ဖြစ်နေခဲ့ရင် (ဥပမာအားဖြင့် 8.9.10 ရက်နေ့လိုမျိုး) လူတွေဟာ အဲဒီရက် မှာပဲ အနက်အဓိပ္ပါယ်တစ်ခုခု ရှိနေသလိုမျိုး ပြောဆိုတတ်ကြပါတယ်။ ကျပန်းဖြစ်နေတဲ့ ကိစ္စရပ်ကလေးတွေ မတော်တဆ အစီအစဉ်တကျ ဖြစ်သွားပြီဆိုရင်လည်း ခင်ဗျားဟာ အဲဒါကို ထူးခြားမှု တစ်ခုအဖြစ် မှတ်ယူမိတတ်ပါတယ်။ ဥပမာ အားဖြင့် ခင်ဗျား နာရီကြည့်လိုက်ချိန်မှာ 11:11 pm ဖြစ်နေပြီး နောက်တစ်ကြိမ် ကြည့်လိုက်တဲ့ အချိန်မှာ 12:12 am ဖြစ်နေတာလိုမျိုးပါ။ အဲသလို ဖြစ်သွားတဲ့ အခါမျိုးမှာ ခင်ဗျားဟာ ခဏတဖြုတ် ဖြစ်ဖြစ် အံ့သြကျေနပ်သွားတတ်ပါတယ်။ မတော်တဆ တိုက်ဆိုင်မှုလေးတွေဟာ ပိုမိုကြီးကျယ်တဲ့ ပုံစံနဲ့လည်း ဖြစ်ပေါ်လာလေ့ရှိပါတယ်။ ခင်ဗျား ညတစ်ညမှာ ဆိုးရွားတဲ့ ရေလွှမ်းမိုးမှု တစ်ခုအကြောင်းကို အိပ်မက်မက်ပြီး မနက်ခင်းရောက်လို့ သတင်းကြည့်တဲ့အချိန်မှာ ခင်ဗျားနဲ့ ဝေးလံတဲ့

ဒေသတစ်ခုမှာ ရေကြီးနေပြီး ရာနဲ့ချီတဲ့ အိမ်တွေကို တိုက်စားဖျက်ဆီးသွား တာကို တွေ့လိုက်ရတာမျိုးပါ။ ဒါမျိုးကြုံတဲ့အချိန်မှာ ကြက်သီးထရလောက်အောင်အထိ အံ့သြကျေနပ်သွားတဲ့စိတ် ခင်ဗျားမှာ မပေါ်လာဖို့ဆိုတာ မဖြစ်နိုင်ပါဘူး။

ကျုပ်နားဖြစ်ရပ်တွေနဲ့ တိုက်ဆိုင်မှုတွေဟာ ခင်ဗျားဆီမှာ မကြာခဏ ကြုံတွေ့နေရပြီး အဲ့ဒါတွေဟာ ခင်ဗျားကို သတင်းစကား တစ်ခုခုကို ပေးနေတယ်လို့ ထင်မြင် လာပြီဆိုရင်တော့ လွဲမှားစွာ ကြောင်းကျိုးဆက် အနက်ဖော်ခြင်းဟာ ခင်ဗျားအတွက် ပြဿနာတစ်ရပ် အဖြစ်ကို ရောက်နေပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ သေခြင်းတရားဟာ သုံးကြိမ်ဆက်လက်တယ် ဆိုပြီး ခင်ဗျား အယူသည်းနေတတ်ပါတယ်။ တကယ်တမ်းက သေခြင်းတရားဆိုတာဟာ ဘဝရဲ့ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုလိုကို ဖြစ်နေတဲ့ အရာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ဒါလေးချီတဲ့ ကျော်ကြားသူတွေနဲ့ မွေးနေ့တူတဲ့ကိစ္စကို ထူးဆန်းတယ်လို့ ခံစားနေရပါလိမ့်မယ်။ တကယ်တမ်းမှာက ခင်ဗျားတဲ့ မွေးနေ့တူတဲ့ သူက ၁၆ သန်းလောက် ရှိနေနိုင်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ၂၃ ဂဏန်းဟာ မကြာခဏ တွေ့မြင်နေရတတ်တဲ့အတွက် သူ့မှာ ထူးခြားတဲ့ စွမ်းအင်တွေ ရှိတယ်လို့ ခင်ဗျား ယုံကောင်းယုံနေပါလိမ့်မယ်။ တကယ်က အဲ့ဒီဂဏန်းဟာ အခြားသော ဂဏန်းတွေထက် ပိုထူးပြီး အကြိမ်များများ တွေ့ရတတ်တယ်ဆိုတာဟာ မမှန်ပါဘူး။ ခင်ဗျားဟာ လောင်းကစားရုံမှာ ညလုံးပေါက် ကစားနေခဲ့ပြီး ဖဲချပ်တွေ ကျလေ့ရှိတဲ့ ပုံစံ၊ ဂဏန်းသုံးလုံးတူအောင် ဆွဲကစားရတဲ့ စက်ရဲ့ လည်ပတ်နေပုံကို နားလည် လာပြီလို့ ထင်ကောင်းထင်ပါလိမ့်မယ်။ တကယ်က အဲ့ဒါဟာလည်း မမှန်ကန်ပါဘူး။ ခင်ဗျားဟာ ထိသုံးကြိမ် ဆက်တိုက် ပေါက်တဲ့ လူတစ်ယောက်ကို တွေ့မြင်ပြီး ဒီလူမှာ ကံကောင်းစေတဲ့ အဆောင်တစ်ခုခု ရှိရမယ်လို့ ယုံကြည်မိနေပါလိမ့်မယ်။ တကယ်က ထိတွေ့ အကြိမ်ကြိမ်ဆက်ပြီး ပေါက်လေ့ရှိခြင်းဟာ ဖြစ်လေ့ဖြစ်ထ ရှိတဲ့ ကိစ္စသာဖြစ်ပြီး ခင်ဗျားထင်တာထက်ကို အဲ့ဒီဖြစ်ရပ်မျိုးတွေ ပိုများများ ရှိနေပါတယ်။

ခင်ဗျားဘဝရဲ့ အစက်အပြောက်လေးတွေကို ခင်ဗျား ဆက်စပ်ပြီး အဲ့ဒါတွေက အစီအစဉ်ကျတဲ့ ဇာတ်လမ်းတစ်ပုဒ်ဖြစ်တယ်။ အဲ့ဒီ ဇာတ်လမ်းမှာလည်း ထူးခြားတဲ့ အနက်အဓိပ္ပါယ် တစ်ခုခုရှိတယ်လို့ ထင်မှတ်နေပြီဆိုရင် ခင်ဗျားဟာ လွဲမှားစွာ ကြောင်းကျိုးဆက် အနက်ဖော်ခြင်းဆိုတဲ့ တွေးခေါ်မှု အမှားထဲကို ကျရောက်နေပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ တစ်ရက်မှာ ခင်ဗျားဟာ လမ်းတစ်ခုကို ဖြတ်ကူးဖို့ လုပ်နေတယ် ဆိုကြပါစို့။ အဲ့ဒီအချိန်မှာပဲ အိမ်ခြေမဲ့ တစ်ယောက်က ခင်ဗျားအကျီကို နောက်က နေဆွဲလိုက်ပါတယ်။ အဲ့သလို သူဆွဲလိုက်လို့ ခင်ဗျား ရပ်တန့်သွားတဲ့အချိန်မှာပဲ ခင်ဗျားဘေးက လမ်းပေါ်မှာ မော်တော်ဆိုင်ကယ် တစ်စီး အရှိန်နဲ့ ဝေါကနဲ ဖြတ်မောင်းသွားပါတယ်။ သူသာမဆွဲလိုက်လို့ကတော့ ခင်ဗျားကို ဆိုင်ကယ်က တိုက်မိပါပြီ။ ခင်ဗျားအသက်ကို ကယ်တဲ့အတွက် ကျေးဇူးတင်တဲ့အနေနဲ့ အဲ့ဒီလူကို ခင်ဗျား ပိုက်ဆံပေးပါတယ်။ ဒါပေမယ့် သူက မယူဘဲ ငြင်းပယ်လိုက်ပါတယ်။ နောက်တစ်နေ့ ခင်ဗျား သတင်းစာဖတ်တဲ့အခါ ခင်ဗျားတို့ မြို့ မှာ အိမ်ခြေမဲ့ ဦးရေ တိုးပွားလာတယ်ဆိုတဲ့ သတင်းကို ခင်ဗျား ဖတ်လိုက်မိပါတယ်။ နောက်တစ်ပတ်အကြာ အွန်လိုင်းကနေပြီး ခင်ဗျား အလုပ်သစ်တစ်ခု ရှာနေတဲ့ အချိန်မှာ ခင်ဗျား အမြဲတမ်းနေဖို့ စိတ်ကူးယဉ်နေခဲ့တဲ့ မြို့ကြီးတစ်မြို့မှာ လူမှုဝန်ထမ်းလုပ်သား တစ်ဦး လစ်လပ်နေလို့ ခေါ်တဲ့ အလုပ်ခေါ် ကြော်ငြာကို ခင်ဗျား တွေ့လိုက် ပါတယ်။ ဒီလိုနဲ့ပဲ ဒီဆက်တိုက် တိုက်ဆိုင်စွာ ဖြစ်လာတဲ့ ကိစ္စတွေကို ခင်ဗျားဘဝမှာ ဒုက္ခရောက်နေသူ နင်းပြားတွေရဲ့ ဘဝကို ကူညီကယ်တင်ပေးဖို့အတွက် ကံကြမ္မာက ခင်ဗျားကို တွန်းပို့နေတာပဲလို့ ခင်ဗျား မှတ်ယူလိုက်ပါတယ်။ ခင်ဗျား အလုပ်ထွက်လိုက်ပါတယ်။ အဲ့ဒီမြို့ ကို ပြောင်းပြီး အဲ့ဒီအလုပ်ကို ခင်ဗျား လက်ခံလိုက်ပါတယ်။ ဒီလိုကြည့်တော့လည်း လွဲမှားစွာ ကြောင်းကျိုးဆက် အနက်ဖော်ခြင်းဟာ သိပ်ဆိုးဆိုးရွားရွားကြီး မဟုတ်ပါလားလို့ ခင်ဗျား ထင်ကောင်း ထင်ပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျားပျင်းမနေဘဲ အိပ်ယာထက ထနိုင်ဖို့၊ ရေလိုက်ငါးလိုက်မနေဘဲ အားထုတ်ကြိုးပမ်းဖို့ ကိစ္စတွေမှာ အနက်အဓိပ္ပါယ်ဆိုတဲ့ အသိက လိုအပ်ပါ တယ်။ ဒါပေမယ့် သတိပြုဖို့က အဲ့ဒီအနက်အဓိပ္ပါယ်ဆိုတာတွေဟာ တခြားဘယ်ကမှ လာတာမဟုတ်ဘဲ ခင်ဗျားအတွင်းထဲကနေ ခင်ဗျား ဖန်တီးထားတဲ့ အရာတွေ သက်သက်သာ ဖြစ်တယ်ဆိုတဲ့ အချက်ပါပဲ။

ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ဟာ အစီအစဉ်တကျဖြစ်တဲ့အရာတွေကို သတိပြုမိတတ်ဖို့အတွက် ကြိုတင်ပုံသွင်းခံထားရတဲ့ အရာတစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့ဒီအစီအစဉ်ဆိုတာတွေ ဟာ ခင်ဗျားလူမှုဝန်းကျင်ရဲ့ ယဉ်ကျေးမှုလေ့ထုံးစံတွေကြောင့် ဖြစ်နေတာဖြစ်ပြီး ခင်ဗျားရဲ့ ပင်ကိုယ်အသိနဲ့ဆိုရင် အစီအစဉ်တကျ ဖြစ်မနေတတ်တဲ့ ကိစ္စတွေကို တောင်မှ ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ဟာ အစီအစဉ်တကျ ဖြစ်နေတဲ့ အရာတွေဖြစ်တယ်လို့ မှတ်ယူပစ်လိုက်တတ်ပါတယ်။ ရှေးဟောင်း ဂရိနဲ့ ဘောဘီလုသားတွေက ကိန်းဂဏန်းတွေမှာ ထူးခြားတဲ့ တန်ဖိုးစွမ်းအားနဲ့ အနက်အဓိပ္ပါယ်တွေ ရှိကြတယ်လို့ ယုံကြည်ကြပါတယ်။ ပြီးတော့ သူတို့ဟာ လူ့ကိစ္စရပ်အားလုံးကို အဲ့ဒီ ကိန်းဂဏန်း တန်ဖိုးတွေနဲ့ တွဲစပ်မြင်ကြည့်လေ့ရှိကြပါတယ်။ အစောပိုင်း ခရစ်ယာန်တွေဟာလည်း အလားတူ ယုံကြည်မှုမျိုးတွေရှိကြပါတယ်။ (သူတို့ဟာ သုံးပါး တစ်ဆူ အယူအဆအရ သုံးဂဏန်းကို အထွဋ်အမြတ်ထားကြပါတယ်) ဘာသာတရားတွေနဲ့ ယဉ်ကျေးမှု အသိုက်အဝန်းအားလုံးမှာ အချို့သော ကိန်းဂဏန်းတွေ ကို အခြားသော ကိန်းဂဏန်းတွေအားလုံးထက် မြင့်မြတ်တယ်လို့ ယုံကြည်တတ်တဲ့ အလေ့အထ ရှိခဲ့ပါတယ်။ အဲ့သလို ယုံကြည်မှုတွေ ရှိနေကြတဲ့ အခါမှာ လွဲမှားစွာ ကြောင်းကျိုးဆက် အနက်ဖော်ခြင်း အစွဲမှားကြောင့် အဲ့ဒီ မြင့်မြတ်တဲ့ ဂဏန်းတွေကို အခြားသော ဂဏန်းတွေထက် ပိုမိုတွေ့ရလေ့ ရှိတယ်လို့ အထင်ရောက်သွား တတ်ကြပါတယ်။ ယေဘုယျအားဖြင့် ပြောရရင်တော့ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားမရင်းနှီးတဲ့ ဒဿမကိန်း၊ အပိုင်းကိန်းတွေထက် ကိုင်တွယ် စဉ်းစားရ လွယ်ကူတဲ့ ကိန်းပြည့်တွေကို ပိုမိုနှစ်သက် သဘောကျတတ်ပါတယ်။ ရွေးချယ်ခွင့်ရခဲ့မယ်ဆိုရင် ခင်ဗျားဟာ လွဲမှားစွာ ကြောင်းကျိုးဆက် အနက်ဖော်ခြင်းရဲ့ လွှမ်းမိုးမှုကြောင့် အရာရာကို အနက်အဓိပ္ပါယ်ရှိတဲ့ အရေအတွက် အစုအဖွဲ့တွေအဖြစ် စုစည်းလေ့ရှိပါတယ်။ ဥပမာအားဖြင့် ဆယ်ခု၊ အခုငါးဆယ်၊ အခုတစ်ရာ စသဖြင့်ပါ။ လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု အနေနဲ့ ဆိုရင်တော့ ထုတ်ထားသမျှသော ငွေကြေးယူနစ်တန်ဖိုး တွေဟာ လွဲမှားစွာ ကြောင်းကျိုးဆက် အနက်ဖော်ခြင်း အစွဲရဲ့ လွှမ်းမိုးမှု တွေ့ရှိနေပြီး ကိန်းဂဏန်းတွေကို ကျေနပ်နှစ်သိမ့်စေလိုတဲ့ သဘောတွေ သက်ဝင်နေတဲ့ ငွေကြေးယူနစ်တန်ဖိုးတွေ ဖြစ်နေလေ့ ရှိပါတယ်။ ဥပမာ တစ်ဒေါ်လာတန်၊ ဆယ်ဒေါ်လာတန်၊ ဒေါ်လာ ငါးဆယ်တန် စသဖြင့် ဖြစ်ပါတယ်။

အမှန်တကယ် ကြီးမားသော ကိန်းဂဏန်းများ ဥပဒေသဟာ လွဲမှားစွာ ကြောင်းကျိုးဆက် အနက်ဖော်ခြင်းကိစ္စတွေ ဖြစ်ပွားတဲ့ အခါမှာ သံသယဖြစ်စရာ ကောင်းတဲ့ အချက်တွေကို ထောက်ပြနိုင်တဲ့ ဥပဒေသ တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ ဥပဒေသက အဖြစ်အပျက် အကြိမ်အရေအတွက်တွေ အလွန်များတဲ့အခါမှာ တိုက်ဆိုင်တဲ့ ကိစ္စတွေ ဖြစ်နိုင်တဲ့ အခွင့်အလမ်းတွေ ပေါ်ထွန်းလာတယ်လို့ဆိုပါတယ်။ ကမ္ဘာ့ပြုလုပ်မှုလူဦးရေက သန်းခုနစ်ထောင် ပြည့်လှပြည့်စင် ဖြစ်နေတာကြောင့် ထူးထူးခြားခြား တိုက်ဆိုင်မှုတွေ ဖြစ်နိုင်တဲ့ အခွင့်အလမ်းဟာ အတော်များပါတယ်။ လူတွေက ထူးခြားတိုက်ဆိုင်မှုတွေနဲ့ ကြုံတဲ့အခါမျိုးမှာ အဲ့ဒါတွေကို အမှတ်တရနဲ့ အခြားသူ တွေကို ပြောပြလေ့ ရှိကြပါတယ်။ တစ်ခါတစ်ရံမှာ အဲ့ဒီအထဲမှာမှ သူတို့ယုံကြည်ထင်မြင်ယူဆတဲ့ သူတို့ရဲ့

အဘော်လေးတွေကိုတောင်မှ ထပ်ပေါင်းထည့်လိုက်ကြ ပါသေးတယ်။ တိုက်ဆိုင်မှုတွေ မရှိတဲ့ အချိန်မှာတော့ ဘယ်သူကမှ ဘာမှမပြောဘဲ နေကြပါတယ်။ ဒါကြောင့် ခင်ဗျားဟာ လူတွေမပြောတဲ့ မတိုက်ဆိုင်မှု ဆိုတာတွေ အကြောင်းကို မကြားဖူးဘဲ လူတွေပြောနေကြတဲ့ တိုက်ဆိုင်မှုဆိုတာတွေကိုတော့ အဖန်တလဲလဲ ကြားနေရတာ ဖြစ်ပါတယ်။

ကမ်းဘရစ် တက္ကသိုလ်က သင်္ချာပညာရှင်တစ်ယောက်ဖြစ်တဲ့ ဂျေ အီး လစ်တဲဝုဒ်က အမှန်တကယ် ကြီးမားသော ကိန်းဂဏန်းများ၏ ဥပဒေသ ကို ၁၉၈၆ ခုနှစ်က သူရေးသားခဲ့တဲ့ Littlewood's Miscellany ဆိုတဲ့ စာအုပ်မှာ ရေးသားဖော်ပြခဲ့ပါတယ်။ ပုံမှန်လူတစ်ယောက်ဟာ နေ့တိုင်းနေ့တိုင်းမှာ တစ်နေ့ ရှစ်နာရီလောက် နိုးကြား ဖျတ်လပ် နေပါသတဲ့။ ဒါ့အပြင် ပုံမှန်လူတစ်ယောက်အတွက် တစ်စုံတစ်ခုဟာ တစ်စက္ကန့်မှာ တစ်ခါ ဖြစ်ပျက်နေပါတယ်လို့ သူက ရေးသားခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီ နှုန်းနဲ့သာဆိုရင် ခင်ဗျားဟာ သုံးဆယ့်ငါးရက် ကြာတိုင်းမှာ ဖြစ်ရပ်ပေါင်း တစ်သန်းကို ကြုံတွေ့ခံစားနေရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအချက်က ဘာကို ဆိုလိုသလဲ ဆိုတော့ ခင်ဗျားအတွက် တိုက်ဆိုင်တယ်ဆိုတဲ့ ဖြစ်ရပ်တွေဟာ ဖြစ်ရပ်အကြိမ်တစ်သန်းမှာ တစ်ခါ ကြုံတွေ့နိုင်ချေ ရှိနေပါတယ်။ တနည်းပြောရရင်တော့ ခင်ဗျားဟာ ထူးခြား တိုက်ဆိုင်တယ်ဆိုတဲ့ ကိစ္စမျိုးတွေ တစ်လမှာ တစ်ကြိမ် ကြုံတွေ့ရနိုင်ပါတယ်။ ဒီလို လစဉ်ကြုံတွေ့နေရတဲ့ ထူးခြားအံ့သြဖွယ် တိုက်ဆိုင်မှု ဖြစ်ရပ်တွေကို လစ်တဲဝုဒ် ဥပဒေသ လို့ ခေါ်ပါတယ်။

လွဲမှားစွာ ကြောင်းကျိုးဆက် အနက်ဖော်ခြင်းဟာ အစွဲမှားအားလုံးရဲ့ ခေါင်းကိုင်ဖခင်ကြီးဖြစ်တဲ့ အတည်ပြုမှု အစွဲမှား (confirmation bias) ကြောင့် ဖြစ်ရခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားမြင်ချင်တာကိုပဲ မြင်အောင်ကြည့်ပြီး ကျန်တဲ့အချက်အားလုံးကို လျစ်လျူရှု ပစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားကြည့်ချင်တဲ့ အရာလေးက အနက်အဓိပ္ပါယ်ရှိနေပြီဆိုရင် ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားရဲ့ ဘဝမှာ ကြုံတွေ့ခဲ့ရတဲ့ အနက်အဓိပ္ပါယ်မရှိတဲ့ ကိစ္စရပ်အားလုံးကို လျစ်လျူရှု ပစ်လိုက်ပါတော့တယ်။ လွဲမှားစွာ ကြောင်းကျိုးဆက် အနက်ဖော်ခြင်း ဆိုတာဟာ ဝရန်းသုန်းကားတွေထဲကနေမှ အစီအစဉ်ကျနမှုတွေကို ကြည့်မြင်ခြင်း သက်သက်မျှသာ မဟုတ်ပါဘူး။ ခင်ဗျားဟာ အဲဒီ အစီအစဉ်ကျနမှုတွေကို မြင်ဖို့အတွက် ဒီလောကကို ရောက်လာတဲ့သူ ဖြစ်တယ် လို့ပါ ယုံကြည်ပစ်လိုက်ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ယုံကြည်ရလောက်တဲ့ ထူးခြား အံ့သြဖွယ်ရာကိစ္စတွေဆိုတာဟာ မရှိသလောက် ရှားပါတယ်။ ခင်ဗျားသာ အဲသလို ကိစ္စမျိုးတွေ ကြုံနေပြီလို့ ထင်နေတယ်ဆိုရင် သတိကြီးကြီးထားပြီး ကိုင်တွယ် ဖို့လိုပါတယ်။ သင်္ချာနည်းလမ်းအရ ပြောရမယ်ဆိုရင်တော့ ခင်ဗျား ဒီစာအုပ်ရဲ့ စာမျက်နှာ တစ်ရွက်ကို လှန်လိုက်တိုင်းမှာ ထူးခြားအံ့သြဖွယ်ရာ ကိစ္စတစ်ခုက ဖြစ်နေနိုင်ပါတယ်။

၁၃။ ကုန်အမှတ်တံဆိပ်အပေါ် သစ္စာရှိမှု (Brand Loyalty)

အယူအဆအမှား - ခင်ဗျားဟာ ပစ္စည်းတွေ ဝယ်ယူတဲ့နေရာမှာ ကြောင်းကျိုးကျကျ စဉ်းစားပြီး ဝယ်ယူတတ်တာကြောင့် ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားမပိုင်ဆိုင်တဲ့ ပစ္စည်းတွေထက်စာရင် ခင်ဗျားပိုင်ဆိုင်တဲ့ ပစ္စည်းတွေကို ပိုမိုနှစ်သက်တတ်ပါတယ်။

အမှန်တရား - ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားရဲ့ အတ္တကို ကာကွယ်လိုစိတ်ရှိတာကြောင့် ခင်ဗျားအရင်က ရွေးချယ်ဝယ်ယူခဲ့တာတွေကို ကြောင်းကျိုးကျကျ ဝယ်ယူခဲ့တာ ဖြစ်တယ်လို့ မှတ်ယူပစ်လိုက်တတ်တာကြောင့် ခင်ဗျားပိုင်ဆိုင်တဲ့ ပစ္စည်းတွေကို ပိုမိုကြိုက်နှစ်သက်တာ ဖြစ်ပါတယ်။

အင်တာနက်ဟာ လူတွေ ငြင်းခုံနေကြတဲ့ ပုံစံတွေကို ပြောင်းလဲ ပစ်လိုက်ပါတယ်။

ဝေဖန်ချက် ရေးသားလို့ရတဲ့ စနစ်တွေ၊ ဆွေးနွေးပိုင်းတွေ ဒါမှမဟုတ် သတင်းစကား ရေးတင်လို့ရတဲ့ ဝဘ်ဆိုဒ်တွေကိုလေ့လာကြည့်ပါ။ အဲဒီနေရာတွေမှာ လူတွေဟာ သူတို့ဝယ်လိုက်တဲ့ ပစ္စည်းတစ်ခုဟာ အခြားသူတစ်ယောက် ဝယ်လိုက်တဲ့ ပစ္စည်းထက် ဘာကြောင့် ပိုမိုကောင်းမွန်သလဲ ဆိုတဲ့အကြောင်းကို ငြင်းခုံဆွေးနွေး နေကြပါတယ်။

Mac နဲ့ PC ၊ PS3 နဲ့ Xbox 360 ၊ iPhone နဲ့ Android စသဖြင့် နေရာတိုင်းမှာ ဘယ်သူ့ ပစ္စည်းက ပိုမိုကောင်းမွန်တယ်ဆိုတာကို ငြင်းခုံ နေကြပါတယ်။ ပုံမှန်အားဖြင့် ဒီလိုငြင်းခုံမှုတွေဟာ ယောက်ျားတွေအကြားမှာ ဖြစ်လေ့ရှိပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ယောက်ျားတွေဟာ သူတို့ရဲ့ အတ္တကို နံနဲကလေးမှ ထိပါး ဖော်ကား ခံလိုစိတ် မရှိတာကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။ များသောအားဖြင့် ဒီလိုငြင်းခုံမှုတွေဟာ ငွေကြေးအကုန်အကျများတဲ့ နည်းပညာမြင့် ပစ္စည်းတွေနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ဖြစ်ပွား တတ်ပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ဒီလို တိုက်ပွဲတွေဟာ အင်တာနက်ပေါ်မှာ ဖြစ်လေ့ရှိပြီး အဲဒီ အင်တာနက်လိုင်းပေါ်မှာ နည်းပညာချစ်မြတ်နိုးသူတွေ တရုန်းရုန်းနဲ့ ရှိနေတတ်ကာ ပစ္စည်းတစ်ခုရဲ့ တန်ဖိုးဟာ ပိုကြီးလေလေ အဲဒီ အမှတ်တံဆိပ်အပေါ် သစ္စာရှိလေလေ ဖြစ်လေ့ရှိတာကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။

ဝဘ်ဆိုဒ် တွေရဲ့ ဝေဖန်ချက် (comment) ရေးတဲ့ အပိုင်းမှာ ကုန်ပစ္စည်းအမှတ်တံဆိပ်တစ်ခုကို ရူးရူးမူးမူး စွဲလန်းကြိုက်နှစ်သက်ပြီး ဝေဖန်ချက် အမြဲလာလာပြီး ရေးလေ့ရှိသူတွေကို ဖန်ဘိုင်းတွေလို့ ခေါ်ပါတယ်။ ဒါဟာ တစ်ခုခုကို အလွန်အမင်း ရူးသွပ်စွဲလန်းနေသူတွေကို တင်စားခေါ်ဝေါ်တဲ့ အင်တာနက် ဗန်းစကား တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီဝေါဟာရဟာ ၁၉၇၃ ခုနှစ်မှာ fan-made ဆိုတဲ့ ခေါင်းစဉ်နဲ့ မာဗယ်ရပ်ပြကာတွန်း ကနေပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ ကာတွန်းရုပ်ပြ ပွဲတော် တစ်ခုကနေ အစပြု ခဲ့တာဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် လတ်တလောနှစ်တွေမှာတော့ အဲဒီဝေါဟာရဟာ သူကြိုက်နှစ်သက်တဲ့ ပစ္စည်းတွေအကြောင်း အခြားသူတွေကို အလွန်အမင်း လိုက်လံပြောကြားတတ်သူတွေကို မသိမသာလေး နှိမ်ပြီး ပြောင်လှောင်ခေါ်ဝေါ်တဲ့ ဝေါဟာရတစ်ခုအဖြစ် အသွင်ပြောင်းသွားခဲ့ပါတယ်။ တစ်ယောက်ယောက်က အင်တာနက်ပေါ်မှာ သူကြိုက်တဲ့အရာတွေကို ကာကွယ်ပြီး စာပိုဒ်တွေ ဒါဇင်ချီရေးနေပြီဆိုရင် ဒါမှမဟုတ် အခြားသော ပြိုင်ဖက်တွေကို တိုက်ခိုက်ရေးသားနေပြီ ဆိုရင် အဲဒီလူကို ဖန်ဘိုင်းလို့ ခေါ်လိုက်ကြတော့တာပါ။ ဖန်ဘိုင်းဝါဒဟာ သဘောတရား အသစ်တော့ မဟုတ်ပါဘူး။ ဒါဟာ ကုန်အမှတ်တံဆိပ် တည်ဆောက်မှု ပညာရပ်ရဲ့ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး

ဈေးကွက်ဖော်ဆောင်သူတွေနဲ့ ကြော်ငြာသမားတွေဟာ ဒီသဘောတရားကို ကွေကားအုပ်တွေကို မိုးကာဖျင်အိပ်တွေနဲ့ ထုပ်ပိုးပြီး လူတွေနဲ့ ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်မှုရှိတဲ့ အမှတ်တံဆိပ်တစ်ခု ဖြစ်အောင် ကြိုးပမ်းခဲ့စဉ်ကတည်းက သိရှိနေခဲ့ကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။

၁၈၇၇ ခုနှစ်လောက်ကတော့ အုပ် ဆိုရင် ကွေကားအုပ်ဆိုပြီး ကွေကားအုပ် ဆိုတဲ့ ကုန်အမှတ်တံဆိပ်တစ်ခုကို စွဲလန်းနေတဲ့ သူဆိုတာ မရှိသေးပါဘူး။ ဒါကြောင့် ကုမ္ပဏီဟာ လူတွေကို သူတို့ရဲ့ ကွေကားဆိုတဲ့ ကုန်အမှတ်တံဆိပ်ရဲ့ ယုံကြည်စိတ်ချရမှုနဲ့ ရိုးသားမှုအပေါ် ကြိုက်နှစ်သက်ပြီး သစ္စာရှိတဲ့ စားသုံးသူတွေ ဖြစ်အောင် လုပ်ဖို့ ကြိုးပမ်းခဲ့ကြပါတယ်။ အဲဒါဟာ အလုပ်ဖြစ်ပြီး သူတို့ အောင်မြင်ခဲ့ကြပါတယ်။

ဒါဟာ ပထမဆုံးအဖြစ် ကုန်အမှတ်တံဆိပ် တစ်ခုအပေါ် သစ္စာရှိသူတွေဖြစ်လာအောင် ကြိုးပမ်းခဲ့တဲ့ ဖြစ်ရပ်တစ်ခု ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ အဲသလိုနဲ့ပဲ စားသုံးသူတွေဟာ အချို့သော ကုမ္ပဏီတွေနဲ့ စိတ်ခံစားမှုဆိုင်ရာ ချိတ်ဆက်မှုတွေ ဖြစ်ပေါ်လာပြီး အဲဒီ ကုန်ပစ္စည်းကို ကာကွယ်သူတွေ၊ လာမထိနဲ့ မီးပွင့်သွားမယ် ဆိုသူတွေ၊ အဲဒီ ကုန်ပစ္စည်း အမှတ်တံဆိပ်အပေါ် သစ္စာရှိသူတွေ ဖြစ်လာကြပါတယ်။

ဘေလာ တက္ကသိုလ်မှာ ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ စမ်းသပ်ချက် တစ်ခုမှာ အစမ်းသပ်ခံတွေကို ကုတ် နဲ့ ပက်ပစ်စီ အချို့ရည်နှစ်မျိုးကို ဘာတံဆိပ်မှ မပါဘဲ ခွက်ပြောင်တွေနဲ့ ထည့်ပေးပါတယ်။ အဲဒီနောက်မှာ အစမ်းသပ်ခံတွေကို အဲဒီအချို့ရည်ကို သောက်စေပြီး သူတို့ရဲ့ ဦးကျောက်တွေကို စကန်ဖတ်စက်နဲ့ စောင့်ကြည့်ပါတယ်။ အဲသလို ကြည့်တဲ့အခါမှာ အချို့သော အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ မြည်းကြည့်တဲ့ အချို့ရေ နှစ်ခုအနက်ကမှ ပက်ပစ်စီကို ပိုမိုကြိုက်နှစ်သက်တယ်ဆိုတာကို စက်ထဲမှာ မြင်နေရ ပါတယ်။ အဲသလို ပက်ပစ်စီကို ပိုကြိုက်တယ်လို့ ပြနေတဲ့သူတွေကို ခင်ဗျားတို့ သောက်နေတာ ပက်ပစ်စီဖြစ်တယ်လို့ ပြောလိုက်တဲ့အခါမှာ အဲသလို အပြောခံလိုက်ရတဲ့ အစမ်းသပ်ခံတွေအနက်က ဘဝတလျှောက်လုံး ကုတ်ကို ကြိုက်လာခဲ့ကြပါတယ်ဆိုတဲ့ အချို့သောသူတွေဟာ စက်က ပက်ပစ်စီကို ပိုကြိုက်တယ်လို့ ပြနေပေမယ့်လည်း မေးခွန်းမေးတဲ့ အချိန်မှာတော့ သူတို့ဟာ ကုတ် ရဲ့အရသာကို ပိုကြိုက်ပါတယ်လို့ ဖြေဆိုခဲ့ကြပါတယ်။

သူတို့ လိမ်ညာခဲ့ကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် သူတို့ရဲ့ ပုဂ္ဂလ အတွေ့အကြုံမှာတော့ သူတို့ကိုယ်သူတို့ လိမ်ညာမိလို့ လိမ်ညာမိမှန်းတောင် မသိကြဘဲ လိမ်ညာကြ တာ ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ အသိမှာတော့ သူတို့ လိမ်ညာမနေကြပါဘူး။ သူတို့ဟာ ကုတ်ကို သူတို့ အမှန်တကယ် ရိုးသားစွာနဲ့ပဲ ပိုမိုကြိုက်နှစ်သက်တာ ဖြစ်တယ်လို့ ထင်မှတ်နေကြပါတယ်။ သူတို့ဟာ သူတို့ရဲ့ အကြိုက်နဲ့ ကိုက်ညီဖို့အတွက် သူတို့ တွေ့ကြုံခံစားခဲ့ရသမျှကို အပြောင်းအလဲ လုပ်ပစ်လိုက်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ဟာ အတိတ်တချိန်ချိန်မှာ ကုတ်ကို ပိုကြိုက်အောင် ညွှန်းချက်အသွင်းခံထားရပြီး ကုတ် အပေါ်မှာ သစ္စာရှိတဲ့ စားသုံးသူတွေ ဖြစ်နေကြတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ တကယ်တမ်း မှာက သူတို့ဟာ ပက်ပစ်စီကို ပိုကြိုက်နေခဲ့တာတောင်မှ သူတို့ရဲ့ စိတ်က အဲဒါကို ဝန်ခံဖို့ တစ်စုံတစ်ခုက သူတို့ကို ကာကွယ်ဟန့်တားနေခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီလိုသစ္စာရှိမှုမျိုးကို ဈေးကြီးတဲ့ တစ်စုံတစ်ခုထဲကို ထည့်ပေးခဲ့ရင် ဒါမှမဟုတ် အချိန်နဲ့ ငွေအများကြီး အကုန်အကျခံရတဲ့ ဝါသနာတစ်ခုထဲကို သွတ်သွင်းပေးနိုင် ခဲ့ရင် ခင်ဗျားအနေနဲ့ ဖန်ဘိုင်းတွေကို ရနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဖန်ဘိုင်းတွေဟာ သူတို့ကြိုက်တဲ့ အရာတွေကို ကာကွယ်တတ်ပြီး ပြိုင်ဖက်တွေကိုတော့ လှောင်ပြောင် ရယ်မောတတ်ကြပါတယ်။ တကယ်လို့ အချက်အလက်တွေက သူတို့ပြိုင်ဖက်ကြိုက်တဲ့ အရာတွေက ပိုကောင်းတယ်လို့ ဖော်ပြပြီး သူတို့စိတ်ခံစားမှုထဲမှာ အဲဒါကို သိနေခဲ့ရင်တောင်မှ သူတို့ လက်မခံ တတ်ကြပါဘူး။

ဒါဖြင့်ရင် လူတွေကို ဒီလိုမျိုး ပစ္စည်းတွေ ကုမ္ပဏီတွေနဲ့ စိတ်ခံစားမှုဆိုင်ရာ ချိတ်ဆက်မှုတွေ ဖြစ်သွားအောင် ဘယ်အရာက လုပ်နေတာပါလဲ။ အဓိက လက်သည်ကတော့ “ရွေးချယ်မှု” ဆိုတဲ့ အရာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

မဝယ်မဖြစ် ဝယ်ရမယ့် လိုအပ်တဲ့အရာ တစ်ခုခုကို (ဥပမာ - အိမ်သာသုံး စက္ကူ၊ စက်သုံးဆီ) ဝယ်ကို ဝယ်ရမယ့် သူမျိုးတွေကို ဈေးကွက် ဖော်ဆောင်သူတွေနဲ့ ကြော်ငြာ အေဂျင်စီတွေက “ခါးစာခံတွေ” လို့ ခေါ်ကြပါတယ်။ သူတို့ဟာ တစ်စုံတစ်ခုသော ပစ္စည်းကို ပိုင်ဆိုင်ဖို့ မပိုင်ဆိုင်ဖို့ ဆိုတဲ့ စိတ်မျိုး မရှိဘဲ လိုအပ်ချက်ကြောင့် မဝယ်မဖြစ် ဝယ်ကြရတာ ဖြစ်တာကြောင့် သူတို့မှာ ရွေးချယ်မှု ဆိုတာမျိုး မရှိဘဲ သူတို့ ဝယ်တဲ့ အိမ်သာသုံး စက္ကူအမျိုးအစားဟာ အခြားတစ်မျိုးထက် ကောင်းသည်ဖြစ်စေ မကောင်းသည် ဖြစ်စေ၊ သူတို့ထည့်တဲ့ စက်သုံးဆီဟာ ရှိလျက် ဆီ ဖြစ်စေ ရှာယဉ်ပစ္စုန်က ဆီဖြစ်စေ ဂရုမစိုက်ကြပါဘူး။

အခြားတစ်ဖက်မှာတော့ ပစ္စည်းဟာ မရှိမဖြစ် လိုအပ်တဲ့ ပစ္စည်း မဟုတ်ဘဲ (ဥပမာ iPad လိုမျိုး) ဝယ်ရတော့မယ့် အရာမျိုးတွေမှာဆိုရင် စားသုံးသူတွေအနေနဲ့ ဖန်ဘိုင်းတွေ ဖြစ်လာဖို့ အလားအလာ အများကြီး ရှိနေပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ သူတို့ဟာ ပမာဏများပြားတဲ့ ငွေတွေကို သုံးစွဲဖို့အတွက် ရွေးချယ်မှု ပြုလုပ်ရတော့မှာ ဖြစ်တာကြောင့် ပါပဲ။ တစ်စုံတစ်ခုကို အခြားတစ်ခုခုနဲ့ နှိုင်းယှဉ်သုံးသပ်ပြီးမှ ဝယ်ရမယ့် အရာမျိုးတွေမှာဆိုရင် လူတွေဟာ သူတို့ရဲ့ ဝယ်ယူမှု မှန် မမှန်၊ တန် မတန်ဆိုတာကို နောက်ကြောင်းပြန်စဉ်းစားကြပါတယ်။ အဲဒီအရာကို သူတို့ ဘာကြောင့်ဝယ်လိုက်တာလဲ ဆိုတာကို ပြန်သုံးသပ်တတ်ကြပါတယ်။ ပြီးတော့ အဲဒီဝယ်ယူမှု ဆုံးဖြတ်ချက်ဟာ သူတို့ရဲ့ ကိုယ်ကိုယ်ကိုယ် ပြန်မြင်ထားတဲ့ ပုံရိပ်နဲ့လည်း သွားရောက် ချိတ်ဆက်နေလေ့ ရှိပါတယ်။

ကုန်အမှတ်တံဆိပ် တည်ဆောက်ခြင်း ပညာရပ်ဟာ ခင်ဗျားဟာ ဘယ်လိုလူလဲဆိုတာ ခင်ဗျားကိုယ်တိုင် ပြန်မြင်ထားတဲ့ ပုံရိပ်နဲ့ သူတို့ ကုန်ပစ္စည်းရဲ့ အရှိန်အဝါ အဟိတ်အဟန့်အကြားမှာ အချိတ်အဆက်လေးတွေ ဖြစ်အောင်လုပ်ပြီး ခင်ဗျားအနေနဲ့ ရွေးချယ်မှု ပြုလုပ်နိုင်မယ့် အခွင့်အလမ်းလေးတွေ ပေးထားတဲ့ သဘောတရားပေါ်မှာ အခြေတည်ပြီး တည်ဆောက်ထားတာဖြစ်ပါတယ်။

ဥပမာအားဖြင့် အက်ပဲလ် ရဲ့ ကြော်ငြာတွေကို ကြည့်ပါ။ အက်ပဲလ်ဟာ ကြော်ငြာတွေထဲမှာ သူတို့ကွန်ပျူတာတွေ ဘယ်လောက်ကောင်းတယ်ဆိုတာ ဘယ်တော့မှ မပြောပါဘူး။ အဲဒီအစားမှာ သူတို့ဟာ သူတို့ရဲ့ ကွန်ပျူတာတွေကို ဘယ်လိုလူတန်းစားမျိုးတွေက ဝယ်ယူကြသလဲဆိုတာကိုပဲ ခင်ဗျားကို

ပြပါတယ်။ အဲဒါလိုမျိုး ကြော်ငြာတွေ၊ ကုန်အမှတ်တံဆိပ် တည်ဆောက်မှု နည်းနာတွေရဲ့ အဓိက ရည်ရွယ်ချက်ကတော့ ခင်ဗျားနှုတ်ကနေ “ငါဟာ သူများထက်ထူးနေတဲ့ ငါကြောင် မဟုတ်ဘူး .. ရှေးရိုးစွဲတဲ့ လူ့စွာ မဟုတ်ဘူး” ၊ “ငါကိုယ်တိုင်ကိုက အနုပညာ အရည်အသွေးရှိပြီး ငါကိုယ်တိုင် တက်ချင်လို့ကို အနုပညာကောလိပ်ကို တက်ခဲ့တာ” ဆိုတဲ့ စကားမျိုးတွေ ထွက်လာအောင် လုပ်ဖို့ဖြစ်ပါတယ်။

အက်ပဲလ် ကွန်ပျူတာတွေက မိုကွေ့ရုံဆော့ဖ် ကွန်ပျူတာတွေထက် ပိုကောင်းလို့လား။ အချက်အလက်တွေ၊ ဆန်းစစ်သုံးသပ်မှုတွေ၊ စမ်းသပ်သုံးစွဲမှုတွေ နဲ့ မွေစိဌာန်ကျတဲ့ နှိုင်းယှဉ်မှုတွေကို အခြေခံပြီး လက်တွေ့ကျကျ လေ့လာသုံးသပ်ကြည့်ရင် တစ်ခုက တစ်ခုထက် ပိုကောင်းနေတာမျိုး ရှိနေလို့လား။

တကယ်တမ်းက ဒါတွေက အရေးပါမနေပါဘူး။ ပစ္စည်းတစ်ခုခုကို ဝယ်ယူတဲ့အချိန်မှာ လူတွေဟာ အထက်က အချက်တွေထက် သူတို့ကိုယ်သူတို့ အဲဒီ ပစ္စည်းကို ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရလိုက်ရင် ဘယ်လိုလူမျိုးဖြစ်သွားမလဲ ဆိုတဲ့ ပုံရိပ်ကို မြင်ယောင်ပြီးသာ ဝယ်ကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားကိုယ် ခင်ဗျား အက်ပဲလ် ကွန်ပျူတာ သုံးတဲ့သူအဖြစ် မြင်ယောင်ထားရင်၊ ဟိုက်ဘာရစ်ကား စီးတဲ့သူအဖြစ် မြင်ယောင်ထားရင်၊ ကမ်းမဲလ် စီးကရင်သောက်တဲ့သူအဖြစ် မြင်ယောင်ထားရင် ခင်ဗျားဟာ ကုန်အမှတ်တံဆိပ် သွပ်သွင်းခံထားရတဲ့ သူတစ်ယောက် ဖြစ်နေပါပြီ။ အဲဒါလိုလူမျိုးဟာ ကိုယ့်ပြိုင်ဖက် အမှတ်တံဆိပ်ရဲ့ အားနည်းချက်တွေကို ရှာခြင်း၊ ကိုယ့် အမှတ်တံဆိပ်ရဲ့ အားသာချက်တွေကို ရှာခြင်းအားဖြင့် ကိုယ့်ထံကို သွပ်သွင်းခံထားရတဲ့ ကုန်အမှတ်တံဆိပ်ကို ကာကွယ်ကြပါတယ်။

ဒီအမူအကျင့်ကို ဖန်တီးပေးနေတဲ့ သိမ့်ဆိုင်ရာ အစွဲမှားတွေ အတော်များများရှိပါတယ်။ ခင်ဗျားမပိုင်တဲ့ အရာတွေထက် ခင်ဗျားပိုင်တဲ့ ပစ္စည်းတွေက ပိုကောင်းတယ်လို့ ခင်ဗျားထင်နေတာကို ကိုယ့်ငါးချဉ်ကိုယ်ချဉ် အစွဲမှားလို့ ခေါ်ပါတယ်။

စိတ်ပညာရှင်တွေဟာ အစမ်းသပ်ခံတွေကို ရေသန့်ပူးတစ်ပူး ဘယ်လောက်တန်ဖိုးမရှိ ဆိုတဲ့မေးခွန်း မေးပြီး ဒီအချက်ကို သရုပ်ပြခဲ့ကြပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံ တွေဟာ ရေသန့်ပူးကို ၅ ဒေါ်လာ တန်တယ်ဆိုပြီး သဘောတူညီမှု ရခဲ့ကြပါတယ်။ အဲဒီနောက်မှာ အစမ်းသပ်ခံထဲက တစ်ယောက်ကို အဲဒီရေသန့်ပူးကို ပေးလိုက် ပါတယ်။ အဲဒီနောက် နောက်ထပ်တစ်နာရီ ကြာအပြီးမှာတော့ စမ်းသပ်မှုကို ဆက်လုပ်ဖို့အတွက် စောစောက ပေးလိုက်တဲ့ ရေသန့်ပူးကို ဘယ်လောက်ရရင် ပြန်ရောင်းပေးမလဲဆိုပြီး အစမ်းသပ်ခံကို မေးပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ အမြဲတမ်းပဲ ပိုက်ဆံပိုတောင်းလေ့ရှိကြပါတယ်။ အများအားဖြင့် ၈ ဒေါ်လာလောက် တောင်းကြပါတယ်။ အလကားရခဲ့တဲ့ ပစ္စည်း ဖြစ်ခဲ့ရင်တောင်မှ ကိုယ်ပိုင်သွားပြီဆိုတာနဲ့ ပိုင်ဆိုင်မှုဆိုတဲ့ စိတ်ခံစားမှုတန်ဖိုးကို ထပ်တိုးပေါင်းထည့်တတ်ကြတဲ့ လူ့သဘာဝကို အစမ်းသပ်မှုကနေ ဖော်ထုတ်ပြခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။

နောက်အစွဲမှား တစ်ခုကတော့ ကုန်ကျပြီးငွေ အစွဲမှား ပါပဲ။ ခင်ဗျားမလိုချင်တော့တဲ့ အရာတစ်ခု၊ ခင်ဗျားမလုပ်ချင်တော့တဲ့ အလုပ်တစ်ခုအပေါ်မှာ ငွေကြေး အကုန်ကျခံထားပြီးဖြစ်ကာ အဲဒီကုန်ကျတဲ့ ငွေကိုလည်း ပြန်မရနိုင်တော့ဘူး ဆိုတဲ့ အခြေအနေမျိုးမှာ ဒီအစွဲမှား ဖြစ်လေ့ရှိပါတယ်။ ဥပမာအားဖြင့် ခင်ဗျားဟာ စားစရာတစ်ခုခုကို ဈေးကြီးပေး ပါဆယ်ဝယ်လာခဲ့မိပြီး အဲဒီစားစရာကလည်း လုံးဝ စားမကောင်းဘူး ဖြစ်နေတဲ့ အခါမျိုးမှာ မစားချင်ပေမယ့်လည်း ကုန်ပြီးဖြစ်တဲ့ ပိုက်ဆံကို နှမြောလို့ ကြိတ်မှိတ်စားမိတတ်တာမျိုး ဖြစ်ပါတယ်။ လက်မှတ်ဝယ်ပြီးသားဖြစ်လို့ လုံးဝကြည့်မကောင်းတဲ့ ရုပ်ရှင်ကြီးကို အဆုံးထိ ပေပြီး ထိုင်ကြည့်နေမိတာမျိုးကလည်း ဒီအစွဲမှားကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။

အဲဒါလို ကုန်ကျပြီးဖြစ်တဲ့ ငွေတွေဟာ အဆင်မပြေတဲ့ တစ်ခုခုကို အမြန်မစွန့်လွှတ်နိုင်ခဲ့ရင် ခင်ဗျားကို ပိုမိုများပြားတဲ့ ကုန်ကျမှုတွေ ဖြစ်စေပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျားဟာ တစ်ခုခုကို လစဉ်ကြည့်ရှု အသုံးပြုဖို့ စာရင်းသွင်းထားခဲ့ပြီး နောက်ပိုင်းမှာ အဲဒါက ဈေးကြီးတယ်ဆိုတာကို သိလာပေမယ့် ဒီလောက်တောင် အကုန်အကျခံပြီး မှတော့ စာရင်းသွင်းထားတာ မဖျက်သိမ်းတော့ပါဘူး ဆိုတာမျိုးဟာလည်း ဒီအစွဲမှားကြောင့်ပါပဲ။ ဘာလော့ဘတ်စတာက နက်ဖလစ်ထက် ပိုကောင်းပါသလား။ တီဗိုက ဒီဗီအာရ် ထက်ပိုကောင်းပါသလား။ ခင်ဗျားဟာ တစ်ခုခုအပေါ်မှာ စာရင်းသွင်းငွေ အများအပြား ပေးထားခဲ့ပြီး ဖြစ်ရင် အခြားတစ်ခုဆိုကို မပြောင်းချင်တော့ တာမျိုးဟာလည်း ခင်ဗျားဟာ ငါ ဒီအမှတ်တံဆိပ်အပေါ်မှာ အတော်များများ အကုန်ခံခဲ့ပြီးပြီလို့ ထင်မှတ်သွားတတ်တဲ့ ဒီအစွဲမှားကြောင့်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီအစွဲမှားတွေဟာ ကုန်အမှတ်တံဆိပ် အစွဲဖြစ်ခြင်း၊ ဖန်ဘွိုင်းဖြစ်ခြင်းနဲ့ ခင်ဗျားပိုင်ဆိုင်တဲ့ ပစ္စည်းတစ်ခုဟာ အခြားသောသူတွေ ပိုင်ဆိုင်တဲ့ ပစ္စည်းထက် ဘာကြောင့် ကောင်းရတာလဲဆိုတဲ့ အင်တာနက် ငြင်းခုံပွဲတွေမှာ ပါဝင်ငြင်းခုံနေခြင်းတို့ရဲ့ ခေါင်းကိုင်ဖခင်ကြီးတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီအစွဲမှားတွေဟာ ရွေးချယ်ခြင်း ဆိုတဲ့အချက်ကို အထောက်အပံ့ပြုနေတဲ့ အစွဲမှားတွေ ဖြစ်ပါတယ်။

အဲဒါတွေ ဘယ်လို အလုပ်လုပ်နေသလဲ ဆိုတာကို ကြည့်ရအောင်။ ခင်ဗျားမှာ တီဗီအသစ်တစ်လုံးဝယ်ဖို့ ရွေးချယ်စရာ အတော်များများ ရှိနေတယ် ဆိုကြပါစို့။ ခင်ဗျား တစ်ခုခုကို ဝယ်ဖို့ မရွေးချယ်မီမှာ ခင်ဗျားဟာ ဈေးကွက်ထဲမှာရှိနေတဲ့ တီဗီတွေရဲ့ အရည်အသွေးတွေနဲ့ လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်းတွေ အားလုံးကို နှိုင်းယှဉ် သုံးသပ်ပါတယ်။ ဆမ်ဆောင်းနဲ့ ဆိုနို၊ ပလက်စမာနဲ့ အယ်စီဒီ၊ 1080p နဲ့ 1080i စသဖြင့် အချက်တော်တော်များများမှာ ဘယ်ဟာက ပိုကောင်းသလဲ ဆိုတာကို နှိုင်းယှဉ်သုံးသပ်ပါတယ်။ နောက်ဆုံးမှာတော့ ဆုံးဖြတ်ချက်ချပြီး တစ်ခုကို ရွေးချယ်လိုက်ပါတယ်။ အဲဒါလို ဆုံးဖြတ်ပြီးတဲ့ နောက်မှာမှ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားရဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို နောက်ကြောင်းပြန် သုံးသပ်ပြီး ခင်ဗျားရွေးချယ်လိုက်တဲ့ တီဗီဟာ အားလုံးထဲမှာ အကောင်းဆုံးဖြစ်တယ်ဆိုတဲ့ အချက်ကို အကြောင်းအကျိုးတွေ ပြပြီး တည်ဆောက်လိုက်ပါတယ်။

လက်လီအရောင်း နယ်ပယ်မှာ ဒီဖြစ်စဉ်ကို အရောင်းသမား အတော်များများက နားလည်ထားကြပါတယ်။ ဒါကြောင့် လက်လီအရောင်းသမားတွေဟာ ခင်ဗျား ပြန်စဉ်းစားပြီး နောင်တရနေတာမျိုးကို တတ်နိုင်သမျှ လျော့ချနိုင်ဖို့ရာအတွက် ခင်ဗျားကို ရွေးချယ်စရာ များများစားစား ပေးထားလေ့ မရှိပါဘူး။ လေ့လာမှုတွေ အရ ခင်ဗျားမှာ ရွေးချယ်စရာ နည်းနည်းပဲရှိလေလေ နောက်ပိုင်းမှာ ခင်ဗျားရဲ့ ဝယ်ယူမှု ဆုံးဖြတ်ချက်အကြောင်း ပြန်စဉ်းစားပြီး နောင်တရနေတာမျိုး နည်းလေလေ ဖြစ်ပါတယ်။

ဝယ်ယူမှုဖြစ်စဉ်မှာ ဝယ်ယူမှုလို့ ခင်ဗျားဆုံးဖြတ်ချက် ကျသွားတာသည် ဘာကြောင်းကျိုးဆင်ခြင်မှုမှ မပါဘဲ စိတ်ခံစားမှုသက်သက်နဲ့ ပြုလုပ်တဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်သာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဦးကျောက်ထိခိုက်မှု ဖြစ်ပြီး သူတို့ရဲ့ စိတ်ခံစားမှုဆိုင်ရာ အပိုင်းပျက်စီးသွားတဲ့ လူနာတွေဟာ ယုတ္တိသက်သက်နဲ့သာ ရှင်သန်နေထိုင်ကြရပြီး သူတို့ အတွက် အာလူးကြော် ဘယ်တံဆိပ်ကို ဝယ်ရမလဲ ဆိုတဲ့ ရိုးရှင်းတဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်ကလေးတွေကို လုပ်ဖို့တောင်မှ မဖြစ်နိုင်ကြပါဘူး။ သူတို့ဟာ အဲဒီ စင်ရှေ့မှာ ရပ်ပြီး ကယ်လိုရီ ဘယ်လောက်ပါလဲ၊ ပုံစံက ဘယ်လိုရှိသလဲ၊ အသားတင် အလေးချိန်က ဘယ်လောက်လဲ စတဲ့ သူတို့ချစ်ရမယ့် ဝယ်ယူမှု ဆုံးဖြတ်ချက်ရဲ့ အချက်တိုင်းကို ယုတ္တိကျကျ သုံးသပ်နေပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း သူတို့ဟာ အဲဒါကို မဝယ်နိုင်ကြပါဘူး။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ သူတို့မှာ အဲဒါနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ စိတ်ခံစားမှုဆိုင်ရာ အချိတ်အဆက် လုံးဝ ရှိမနေတာကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။

ဝယ်ပြီးနောက်ပိုင်းမှာ ဖြစ်လာတဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက် မညီမညွတ်ဖြစ်မှုကို တိုက်ထုတ်ဖို့ရာအတွက် ဝယ်ပြီးနောက်မှာ အခြားတစ်ခုက ပိုကောင်းတယ်ဆိုတဲ့ စိတ်မျိုး ခင်ဗျားဆီမှာ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ရင် ခင်ဗျားဟာ အဲဒါနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ စိတ်ရှုပ်ထွေးမှုတွေကို လျော့ချဖို့ရာအတွက် ငါဝယ်တာက အကောင်းဆုံးပါ ဆိုတဲ့ စိတ်မျိုး ဖွတ်အတင်း သွပ်သွင်းပစ်လိုက်တတ်ပါတယ်။

အထက်က ဖော်ပြခဲ့တဲ့ အချက်တွေအားလုံးဟာ ဦးကျောက်နဲ့ အာရုံကြောဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်တွေဖြစ်တဲ့ ပြန့်ကျဲနေတာတွေကို တွဲစပ်ရှုမြင်ကြည့်ခြင်း၊ စိတ်ခံစားမှု၊ မိမိကိုယ်မိမိ ပုံရိပ်ဖော် ရှုမြင်မှု အသေးစိတ်နဲ့ ခင်ဗျားပိုင်တဲ့ အရာတွေအပေါ် အစွဲမှားဝင်ခြင်း စတဲ့ အချက်တွေကို ကြီးကြီးမားမား ဖွဲ့တည်လာစေနိုင်ပါတယ်။

ဒါကြောင့် ခင်ဗျားနောက်တစ်ကြိမ် တီဗီ ဒါမဟုတ် ကားဝယ်တော့မယ့် အချိန်မှာ ငါဝယ်မယ့်ဟာတွေက တခြားသူတွေရဲ့ ဟာတွေထက် ပိုကောင်းပါတယ်ဆိုတဲ့ အကြောင်းပြချက်တွေ ရာနဲ့ ချီပြီး ရှာဖွေတော့မယ်လို့ ကြံလိုက်မိပြီဆိုရင် ခဏရပ်တဲ့ လိုက်ပါဦး။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ခင်ဗျားဟာ အခြားသူတစ်ယောက်ရဲ့ စိတ်ကို ပြောင်းလဲဖို့ ကြိုးစားနေတာ မဟုတ်ဘဲ ကိုယ့်စိတ်ကိုယ် လိမ်လည် လှည့်ဖျားဖို့ ကြိုးစားနေတာ ဖြစ်တာကြောင့်ပါ။

၁၄။ အာဏာပိုင်များ၏ အရှိန်အစော် (The Argument from Authority)

အယူအဆအမှား - ခင်ဗျားဟာ သတင်းအချက်အလက်ကို ဘယ်သူတွေက ဖြန့်ချိတယ်ဆိုတာထက် သတင်းအချက်အလက်ရဲ့ ခိုင်မာမှုကိုပဲ အလေးထားတယ်။

အမှန်တရား - ခင်ဗျားအနေနဲ့ သတင်းအချက်အလက်တစ်ခုကို ယုံ မယုံဆိုတဲ့ အချက်အပေါ်မှာ သတင်းကို ဖြန့်ချိသူရဲ့ အဆင့်အတန်းနဲ့ ယုံကြည်စိတ်ချရမှုတွေက လွှမ်းမိုးမှု ရှိနေတယ်။

နောက်ကနံရံမှာ သူရဲခွဲတဲ့ ဘွဲ့ထူးဂုဏ်ထူးတွေချိတ်ဆွဲထားတဲ့ ပါမောက္ခကြီးတစ်ယောက်ရဲ့ စားပွဲမှာထိုင်ပြီးစကားပြောရတဲ့အခါ ခင်ဗျားစိတ်ထဲမှာ စိုးထိတ်သိမ်ငယ် မှုတွေ မပေါ်ပေါက်လာဖို့ဆိုတာ အတော်လေး ခဲယဉ်းပါတယ်။ အဲဒီစားပွဲကြီးနောက်မှာလည်း စာအုပ်တွေ၊ ရှေးဟောင်းရုပ်တုတွေက ဝန်းရံထားပြီး သူ့ရဲ့ အဆောက်အုံကလည်း ရှေးဟောင်း အဆောက်အအုံပုံစံမျိုးနဲ့ ရှိနေမယ်ဆိုရင် အဲဒီပါမောက္ခကြီးမှာ ပညာရပ်နဲ့ ပတ်သက်တဲ့ မမြင်နိုင်တဲ့ အားတစ်ရပ် ရှိနေသလို မျိုး ခင်ဗျား ခံစားရပါလိမ့်မယ်။

အဲဒီ ပါမောက္ခကြီးက လူယဉ်ကျေးမှု သမိုင်းကြောင်းနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ သူ့ရဲ့ သဘောထား အမြင်ကို ဖော်ထုတ်ပြောကြားတဲ့အခါမှာ ခင်ဗျားဟာ ငရုပ်ဆီအချဉ်ရည် ထုပ်လေးတွေ စုဆောင်းလေ့ရှိတဲ့ ခင်ဗျားရဲ့ ဝမ်းကွဲအင်္ကျီနဲ့ ငြင်းခုံသလောက်ကို မငြင်းခုံနေတော့ဘဲ ပါမောက္ခကြီးရဲ့ အမြင်ကို သေသေချာချာ ဆန်းစစ် ဝေဖန် မနေတော့ဘဲနဲ့ လက်ခံချင်တဲ့ စိတ်တွေ ဖြစ်နေပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ကောက်ချက်က မှန်နိုင်ပါတယ်။ သမိုင်းပါမောက္ခကြီးတစ်ဦးဟာ ရှိမနေအင်ပါယာကြီး ဘာကြောင့် ပြိုလဲသွားသလဲဆိုတာနဲ့ အဲဒီကနေ ဘာသင်ခန်းစာတွေ ထုတ်ယူလို့ ရမလဲ ဆိုတာကို ခင်ဗျား ဝမ်းကွဲအင်္ကျီထက် ပိုသိပေမပေ။ ပညာရပ်တစ်ခုကို ဘဝတစ်ခုလုံး နှစ်မြှုပ်ပြီး လေ့လာထားသူတွေ၊ လက်တွေ့ကျင့်သုံးနေကြသူတွေရဲ့ အမြင်တွေကို သူတို့ကျွမ်းကျင်ရာ ပညာရပ်နယ်ပယ်နဲ့ ပတ်သက်တာဆိုရင် တော့ နားထောင်ရတာ အစိုးတန်ပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမယ့် အဲဒီလို ဆိုရုံနဲ့ သူတို့ရဲ့ ထင်မြင်ယူဆချက်အားလုံးဟာ မှန်ကန် ကောင်းမွန် ခိုင်ခံ့နေလိမ့်မယ်လို့ မှတ်ယူလို့ မရပါဘူး။

အဲဒီပါမောက္ခကြီးက စပိုက်စ် ဂဲလ်အဖွဲ့ ပြန်လည်ပေါင်းစည်းမိပြီး သူတို့တက္ကသိုလ်မှာ လာဖျော်ဖြေဖို့ သူ့အလွန်အမင်း လိုလားနေပါတယ်လို့ ပြောလိုက်တဲ့အချိန်မှာ ခင်ဗျားက ခင်ဗျားရဲ့ တေးဂီတကြိုက်နှစ်သက်မှု ပုံစံကို ပြန်လည်စဉ်းစားသင့်တယ်လို့ မှတ်ယူလိုက်ရင်တော့ ခင်ဗျားဟာ ယုတ္တိဆိုင်ရာ အစွဲမှားထဲကို ကျရောက် သွားပြီလို့ ပြောရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ လူတစ်ယောက်ရဲ့ ထင်မြင်ယူဆချက်တွေကို သူ့ရဲ့ အဆင့်အတန်း ဂုဏ်သတင်း ကောင်းမွန်မှု တစ်ခုထဲသက်သက်နဲ့ ဒါမဟုတ် သူ့ရဲ့ လေ့လာမှုအား တစ်ခုထဲသက်သက်နဲ့ သေသေချာချာ ဝေဖန်ဆန်းစစ်မှုမလုပ်ဘဲ အခြားသူတွေရဲ့ ထင်မြင်ယူဆချက်တွေထက် ပိုမိုမှန်ကန် နိုင်တယ်လို့ မှတ်ယူမိနေပြီဆိုရင် ခင်ဗျားဟာ အာဏာပိုင်များ၏ အရှိန်အစော် ဆိုတဲ့ ယုတ္တိတွေးခေါ်မှုဆိုင်ရာ အစွဲမှားထဲကို ကျရောက်သွားပြီ ဖြစ်ပါတယ်။

ခင်ဗျားဟာ သမုဒ္ဒရာကြမ်းပြင်ဆီကို ရေငုပ်တာ မလုပ်ခင်မှာ ပြင်းပြင်းထန်ထန် လေ့ကျင့်ထားတဲ့ ရေငုပ်သမားတစ်ယောက်ရဲ့ အကြံဉာဏ်ပေးချက်တွေကို နားထောင်သင့်ပါသလား။ နားထောင်သင့်ပါတယ်။ အဲဒီရေငုပ်သမားက ပင်လယ်ရေအောက်မှာ ရေသူမတစ်ယောက်နဲ့ လင်းပိုင်တစ်ကောင် ချစ်ကြိုက်နေကြတာကို သူမြင်ဖူးတယ်လို့ ပြောရင် ယုံကြည်သင့်ပါသလား။ မယုံကြည်သင့်ပါဘူး။

ခင်ဗျားဟာ ဘယ်လောက်ထင်ယောင်ထင်မှား ဖြစ်နေတယ်ဆိုတာကို သက်သေပြဖို့ရာအတွက် ဒီစာအုပ်ထဲမှာ သိပ္ပံပညာရှင်တွေရဲ့ အပြုအမူဆိုင်ရာ စမ်းသပ်ချက် တွေကို ယူသုံးထားတာ ရှိပါတယ်။ ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာကြာအောင် ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ ထောင်ပေါင်းများစွာသော လေ့လာသုံးသပ်မှုတွေကနေ ရရှိလာတဲ့ တွေ့ရှိချက် တွေကို အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုပြထားတဲ့ သဘောတရားတွေကို ယုံကြည်တာဟာ ယုတ္တိဆိုင်ရာ အစွဲမှား မဟုတ်ပါဘူး။ သိပ္ပံပညာဟာ အချက်အလက်အပေါ်မှာပဲ အဓိက ထားပါတယ်။ ဘယ်သူက ပြောတယ်ဆိုတာကို အဓိက မထားပါဘူး။ ဒါပေမယ့် ဒီလိုပြောလို့လည်း မှားယွင်းတဲ့ အချက်အလက်တစ်ခုအပေါ်မှာ လူအများကြီးက မှန်တယ်လို့ ပြောနေကြပြီး တကယ်တမ်းမှာ မမှန်ကန်ဘဲ မှားယွင်းနေတဲ့ အချက်တွေလည်း ရှိနိုင်ပါတယ်။

ဦးကျောက်နဲ့ အာရုံကြော ပညာရှင် ဝေါ်လ်တာ ဖရီးမန်းဟာ ၁၉၄၉ ခုနှစ်မှာ ဆေးပညာဆိုင်ရာ နိဒါန်းလုပ်ရာကို ရရှိခဲ့ပါတယ်။ သူဟာ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေး ချို့တဲ့နေတဲ့သူတွေကို သူတို့ရဲ့ မျက်လုံးအိမ်အနောက်ဖက်က ဦးကျောက်ဘုလုံးကို ဆူးချွန်လေးနဲ့ ထိုးဆွဲပြီး ကုသပေးနိုင်ခဲ့လို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ တချို့ အစီရင်ခံစာ တွေမှာ သူဟာ ဒီကုထုံးကို မေ့ဆေးမပေးဘဲနဲ့ အကြိမ်ပေါင်း ၂၅၀၀ လောက်အထိ ပြုလုပ်ခဲ့တယ်လို့ ဖော်ပြထားပါတယ်။ အရင်က ဦးခေါင်းခွံကို အပေါက်ဖောက်ရ တဲ့ နည်းစနစ်ကို ကျင့်သုံးကုသခဲ့ပြီး အဲဒီ နည်းစနစ်ကိုလည်း ပြင်ပလူနာတွေကို ကုသပေးရတဲ့ လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုအဖြစ်ကို သူက ပြောင်းလဲပစ်ခဲ့ပါတယ်။ ယခင်က ဦးခေါင်းခွံကို အပေါက်ဖောက်ဖို့အတွက် သူဟာ ရေခဲခွံ ဆူးချွန်ကို အသုံးပြုခဲ့ပေမယ့်လည်း နောက်ဆုံးမှာတော့ တိုတောင်းပါးလွှာတဲ့ သတ္တု ဆူးချွန်လေးတွေကို သူ တီထွင်နိုင်ခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီဆူးချွန်လေးတွေကို အသုံးပြုပြီး ဦးခေါင်းခွံကို အပေါက်ဖောက်စရာ မလိုတော့ဘဲ သူငယ်အိမ်နောက်ကနေ အဲဒီဆူးချွန်ကို တင်းပုတ် လေးနဲ့ ရိုက်တည့်တဲ့ နည်းကို ဖော်ထုတ်ကုသပေးခဲ့ပါတယ်။ ဒီနည်းစနစ်ဟာ ဦးကျောက် ဆိုးဆိုးရွားရွား ပျက်ယွင်းနေတဲ့သူတွေကို ဆူပူသောင်းကျန်း အော်ဟစ်နေတာတွေ လျော့ပါးစေပြီး ပိုပြီး တည်တည်ငြိမ်ငြိမ် ဖြစ်စေပါတယ်။ ဒီနည်းစနစ်ဟာ စိတ်ကျန်းမာရေး ဆေးရုံတွေမှာ ထင်ရှားတဲ့ နည်းစနစ်တစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့ပါတယ်။ ဖရီးမန်းဟာ ဦးကျောက်ကုသရေးယာဉ် လို့ခေါ်တဲ့ သူ့ရဲ့ ဗန်းကားလေးနဲ့ နိုင်ငံအနှံ့ကို သွားရောက်ပြီး သူ့ရဲ့ နည်းစနစ်ကို သူတတ်နိုင်သမျှ လိုက်လံ သင်ကြားပေးခဲ့ပါတယ်။ သိပ္ပံပညာရပ်က သူ့အမှားသူ ပြန်လည် ပြင်ဆင်ပေးတဲ့ အချိန်အထိ ဖရီးမန်းဟာ လူနာပေါင်း နှစ်သောင်းခန့်ကို ဒီနည်းစနစ်နဲ့ ဦးကျောက်ခွဲထုတ် ကုသပေးခဲ့ပါတယ်။ သူ အအောင်မြင် အကျော်ကြားဆုံး ဖြစ်နေတဲ့ အချိန်တွေမှာတောင်မှ ဖရီးမန်းဟာ ပညာရှင်ပေါင်းများစွာရဲ့ ဝေဖန်မှုတွေကို ခံခဲ့ရပါတယ်။ ဒါပေမယ့် သူ့ရဲ့ ကုသမှုတွေဟာ ရာစုနှစ် နှစ်ခုစာလောက် အထိ ဆက်ရှိနေခဲ့ပြီး သူဟာလည်း အကြီးကျယ်ဆုံး ချီးကျူးထောပနာ ပြုခံရမှုတွေကို ရရှိခဲ့ပါတယ်။ သမ္မတ ဂျွန် အက်ဗ် ကနေဒီရဲ့ ညီမတောင်မှ ဦးကျောက် ခွဲစိတ် ကုသမှု ခံယူခဲ့ပါသေးတယ်။ ဒီနေ့ခေတ်အခါမှာတော့ အဲသလို ဦးကျောက်ကို ဆူးချွန်နဲ့ထိုးပြီး ကုသတာမျိုးကို ဆေးပညာ အသိုင်းအဝိုင်းက လူရိုင်းဆန်ပြီး ဆိုးရွားတဲ့ ကုသနည်းတစ်ခုအဖြစ် ပြင်းပြင်းထန်ထန် ရှုံ့ချနေကြပါပြီ။

ဒီ ဦးကျောက်ကုသမှု နည်းလမ်းရဲ့ အတက်နဲ့ အကျတွေမှာ အာဏာပိုင်များ၏ အရှိန်အစောင့် ဆိုတဲ့ သဘောတရားက အတော်များများ ပါဝင်နေခဲ့ပါတယ်။ ဖရီးမန်းနဲ့ အပေါင်းအပါတွေဟာ ဒီကုသနည်းနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ ခိုင်လုံတဲ့ သိပ္ပံနည်းကျ အထောက်အထားတွေ မရှိခင်မှာကပဲ ဒီနည်းနဲ့ ကုသမှုတွေ ပြုလုပ်ခဲ့ကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ သက်သေအထောက်အထားတွေ ခိုင်ခိုင်လုံလုံ မရှိသေးဘဲ သူတို့ဟာ ဒီနည်းနဲ့ ဦးကျောက်ခွဲစိတ်မှုတွေ လုပ်ခဲ့ကြပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ အဲဒီနည်းနဲ့ ကုသပြီးနောက်မှာ သူတို့မျှော်မှန်းထားတဲ့ ရလဒ်တွေကို တွေ့ရှိရတာကြောင့်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဆေးရုံတွေကလည်း ဒေါက်တာ ဖရီးမန်းကို လိုလိုလားလား လက်ခံကြိုဆိုကြပါတယ်။ သူ့ရဲ့ အာဏာ အရှိန်အစောင့်ကြောင့် သူနည်းစနစ်ကို ဝေဖန်ဆန်းစစ်သမှု ပြုရကောင်းမွန်းမသိတော့ဘဲ လူနာတွေကို ဇွမ်ဘီဗုတ်ကောင်တွေအဖြစ် သူပြောင်းလဲပစ်နေတာကို လက်ခံခဲ့ကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဆယ်စုနှစ် နှစ်ခုစာလောက် ကြာပြီးတော့မှသာ သိပ္ပံအသိုင်းအဝိုင်းဟာ ဒေါက်တာ ဖရီးမန်းနဲ့ ပတ်သက်ပြီး သူကုထုံးတွေဟာ ဆေးပညာရှင်တွေကြည့်ရင် လုပ်ဖို့ မလိုအပ်ဘဲ ကုထုံးတွေဖြစ်နေပြီး ကျင့်ဝတ်ရှုထောင့်က ကြည့်မယ် ဆိုရင်လည်း မလုပ်သင့်ဘဲ အလုပ်တွေ ဖြစ်တယ်ဆိုတာကို ထုတ်ဖော်ကြေညာ ခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီနောက်မှာ သူ့ရဲ့ ကုသခွင့်လိုင်စင် ရုပ်သိမ်းခံခဲ့ရပြီး သူဟာလည်း အပယ်ခံအဖြစ်နဲ့ သေဆုံးသွားခဲ့ရပါတယ်။ ခေတ်တခေတ်မှာ သူ့ကို ပိုင်းဝန်းမြှောက်စားခဲ့ကြတဲ့သူတွေကပဲ နောက်တစ်ခေတ်မှာ သူ့ကို ငြင်းပယ်ခဲ့ကြပါတယ်။

ဒီလိုအတက်အကျ အပြောင်းအလဲဖြစ်ရပ်မျိုးဟာ သိပ္ပံပညာရပ်နယ်ပယ်မှာတော့ မဆန်းလှဘဲ ဖြစ်ရပ်တွေပါ။ ဒီနေ့ခေတ်မှာ ဒါမျိုး တွေရနည်းသွားခဲ့ ပေမယ့်လည်း ဒီလို ယုတ္တိအစွဲမှား တွေအကြောင်း ကောင်းကောင်း မသိသေးခင် အချိန်ကတော့ ဒါမျိုး ဖြစ်ရပ်တွေ အများအပြား ရှိခဲ့ပါတယ်။ ခေတ်သစ် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ငန်းအများစုလို့ပဲ သိပ္ပံပညာရပ်ဟာလည်း ဒါမျိုး လွှမ်းမိုးမှုတွေ မကြုံရလေအောင် သေသေချာချာ စိစစ်ဆောင်ရွက်နေကြပါတယ်။ ၁၉၄၀ နှစ်တွေက ဦးကျောက်နဲ့ အာရုံကြော နယ်ပယ်မှာ ဖြစ်ခဲ့သလိုမျိုး မှားယွင်းတဲ့ လွှမ်းမိုးမှုတွေကြောင့် လွှမ်းမိုးမှုတွေ ဖြစ်ခဲ့ရသလိုမျိုး ထပ်မံဖြစ်စေဖို့ အတွက် သတင်း အချက်အလက် အသစ်တစ်ခု ပေါ်ထွက်လာတိုင်းမှာ သေသေချာချာမေးခွန်းထုတ်ပြီး ဝေဖန်ဆန်းစစ်ကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း အာဏာပိုင်များ၏ အရှိန်အစောင့် အစွဲမှားဟာ ရှိနေဆဲပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဘုရားကျောင်းတွေ ဒါမှမဟုတ် ဥပဒေပြု လွှတ်တော်တွေ၊ ရုက္ခဗေဒ ပညာရပ် ဒါမှမဟုတ် စီးပွားရေးနယ်ပယ် စတဲ့ နယ်ပယ် တွေမှာ လူတစ်ယောက်ရဲ့ လွှမ်းမိုးမှုက ကြီးမားလွန်းနေပြီး ဘယ်သူကမှ သူ အယူအဆတွေကို မေးခွန်းထုတ် ဝေဖန်ဆန်းစစ်တာမျိုး မလုပ်တော့ဘူးဆိုရင် အာဏာပိုင်များ၏ အရှိန်အစောင့် အစွဲမှားထဲကို ရောက်သွားနိုင်ပြီး အင်မတန် ဘေးအန္တရာယ် ကြီးမားနိုင်ပါတယ်။

အဲသလို အရှိန်အစောင့်ကြီးတဲ့သူတွေကို ခင်ဗျားမှာမရှိဘဲ စွမ်းအားတစ်ခု၊ ခင်ဗျားမှာ ရှိဖို့ ခင်ဗျားအလိုရှိနေတဲ့ တန်ခိုးစွမ်းအင်တစ်ခု သူတို့မှာ ရှိနေတယ်လို့ ခင်ဗျားအနေနဲ့ မြင်နေတတ်ပါတယ်။ ဒီအချက်ကြောင့်မို့ပဲ တစ်ခါတစ်လေမှာ ထင်ပေါ်ကျော်ကြားသူ တစ်ယောက်ယောက်က ထူးဆန်းတဲ့ ဘာသာရေး ဂိုဏ်းဂဏ တစ်ခုခု၊ ထူးခြားတဲ့ ဆေးတစ်ခုခု အကြောင်း ပြောပြဆွဲဆောင်တဲ့အခါမှာ လူတွေဟာ ယုံကြည်သက်ဝင်ကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဂုဏ်သိက္ခာအဆင့်အတန်း ရှိတဲ့သူတစ်ဦးဦး ပြောတာကြောင့် ဆိုတဲ့အချက်တစ်ခုထဲနဲ့ တစ်စုံတစ်ခုကို ခင်ဗျား ယုံကြည်ချင်နေပြီဆိုရင်တော့ ခင်ဗျားကိုယ်ထဲမှာ အာဏာပိုင်များ၏ အရှိန်အစော် အစွဲမှားက လှည့်ပတ် စီးဝင်နေပြီဆိုတာ သတိပြုပါ။ တစ်ခုခုဟာ လူအများကြားမှာ အငြင်းပွားဖွယ်ရာ ကိစ္စတစ်ခု ဖြစ်နေပြီဆိုရင် အဲ့ဒါကို ထောက်ခံတဲ့ ကျွမ်းကျင်သူ ပညာရှင်တွေရှိသလို မထောက်ခံတဲ့ ကျွမ်းကျင်သူတွေလည်း ရှိနိုင်တယ်ဆိုတာကို သတိရပါ။ သက်သေအထောက်အထား နိုင်လုံကြောင်း သေချာအောင် ခင်ဗျားကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်နဲ့ ဝေဖန်သုံးသပ်ပြီးမှသာ ကိစ္စရပ်တစ်ခုကို လက်ခံပါ။ ပြောတဲ့သူကြောင့်နဲ့တော့ လက်မခံလိုက်ပါနဲ့။ တစ်ဖက် ကလည်း စစ်တမ်းကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ကောက်ယူထားပြီးတဲ့ ကိစ္စဆိုရင်တော့ ခင်ဗျား စိတ်အေးလက်အေးနဲ့ ယုံကြည်လို့ရပါတယ်။ ဒါပေမယ့် လုံးဝဥသု ပစ်ပြီး ယုံကြည်မိတာမျိုးတော့ မဖြစ်ပါစေနဲ့ဦး။

ကျော်ကြားတဲ့ ဘက်စကတ်ဘော သမားတစ်ယောက်က ခင်ဗျားကို ဒီ ဘတ္တရီ တံဆိပ်က ကောင်းတယ်လို့ ပြောလာတယ်ဆိုရင် အဲ့ဒီ တံဆိပ်ကို မဝယ်ခင် ခင်ဗျားကိုယ် ခင်ဗျား မေးရမှာက ဒီ ဘက်စကတ်ဘောသမားဟာ လျှပ်စစ်ဓါတုစွမ်းအင် သိုလှောင်မှု နည်းပညာမှာရော ဘယ်လောက်အထိ လေ့လာထားတဲ့သူ ဖြစ်သလဲ ဆိုတဲ့ အချက်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

၁၅။ မသိနားမလည်တဲ့ လက်ခံခြင်း (The Argument from Ignorance)

အယူအဆအမှား - တစ်ခုခုကို ခင်ဗျား ရှင်းမပြနိုင်တဲ့အခါ ခင်ဗျားဟာ သက်သေပြလို့ရနိုင်တဲ့ အချက်တွေကို စူးစိုက်ရှုကြည့်တယ်။

အမှန်တရား - တစ်ခုခုနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ခင်ဗျားသေသေချာချာ နားမလည်တဲ့အခါ ခင်ဗျားဟာ ထူးဆန်းတဲ့ ရှင်းလင်းချက်တွေကို လက်ခံလေ့ရှိတယ်။

သဘာဝလောကကြီးကို ရှုကြည့်ပြီး သဘာဝတရားကြီးအကြောင်း ခင်ဗျား ဘယ်လောက်မှ နားမလည်သေးပါလားလို့ သိမြင်လာတဲ့အချိန်မှာ ခင်ဗျားရဲ့ နှလုံးသားထဲကို သာယာကျေနပ်ဖွယ်ကောင်းတဲ့ အံ့ဩစူးစမ်းလို့စိတ်တွေ စိမ့်ဝင်လာတတ်ပါတယ်။

ဝက်သစ်ချသီး ပိန်ခြောက်ခြောက်လေးကနေ မာကျောကြံ့ခိုင်တဲ့ ဝက်သစ်ချပင်တစ်ပင် ဘယ်လို ရှင်သန်ဖွံ့ထွားလာသလဲ။ မြစ်တစ်စင်းကနေ ကျယ်ပြန့်တဲ့ ကမ်းပါးကြီးဖြစ်အောင် ဘယ်လို တိုက်စား သွားသလဲ။ သေးငယ်လွန်းတဲ့ အမှတ်စက်ကလေးကနေ စကြဝဠာကြီး ဘယ်လိုစတင်ပေါ်ပေါက်လာပြီး ဒီနေ့ ခင်ဗျား မြင်တွေ့နေရတဲ့ ဩဝဏ္ဏ ဓွမ်းအင်တွေ ပေါ်ပေါက်လာသလဲ။ တစ်ယောက်ယောက်ကို ခင်ဗျားသတိရနေတဲ့ အချိန်မှာ ဖုန်းမြည်လာပြီး တစ်ဖက်က ဆက်နေတဲ့သူ ဟာ ခင်ဗျား သတိရနေတဲ့လူ ဖြစ်နေကာ သူကလည်း ခင်ဗျားကို သတိရနေလို့ ဖုန်းဆက်လိုက်တာလို့ ပြောလာတာဟာ ဘာကြောင့်လဲ။

လူတွေမဖြေရှင်းနိုင်သေးတဲ့ ခင်ဗျားနားမလည်တဲ့ ကိစ္စတွေကို ခင်ဗျားသေချာပေါက် သိတဲ့ကိစ္စတွေနဲ့ နှိုင်းယှဉ်စဉ်းစားတဲ့အချိန်မှာ စဉ်းစားဖို့ အခက်အခဲရှိတာတွေ အတွက် ထူးခြားဆန်းပြားတဲ့ ရှင်းလင်းချက်တွေကို လက်ခံမိသွားဖို့ လွယ်ကူတတ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ လက်ရှိအချိန်အထိ ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ သိပ္ပံနည်းကျ သုတေသန တွေနဲ့ ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်မှု မရှိခဲ့ရင် အစွဲသေးသေးကလေးတွေကနေ အပင်ကြီးတွေဖြစ်လာတာဟာ မသိနိုင်တဲ့ နယ်ပယ်တစ်ခုထဲမှာ ဉာဏ်ရှိပြီး ဖြစ်လာတာလိုမျိုး ထင်မှတ်မိနေပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျား အဲ့သလို လူမျိုးတွေနဲ့ ကြုံနိုင်ပါတယ်။ သူတို့ဟာ သံလိုက်တွေဘယ်လိုအလုပ်လုပ်တယ်ဆိုတာနဲ့ ကျောက်တိုင်စက်ဝိုင်း တွေကို ဘာရည်ရွယ်ချက်နဲ့ တည်ဆောက်ထားတယ် ဆိုတာတွေကို လူတွေ မသိနိုင်တဲ့ ထူးခြားဆန်းကြယ်နယ်ပယ်ထဲက အရာတွေလို့ပဲ ထင်မှတ်နေကြပါသေးတယ်။ အဲ့သလို အရာတွေအပေါ် အံ့အားသင့်နေကြတဲ့ သူတွေဟာ အဲ့သလိုအရာတွေကို မှော်ဆန်းပြီး ထူးခြားဆန်းကြယ်တဲ့ အရာတွေအဖြစ် မှတ်ယူနေကြပါတယ်။ အဲ့သလိုအရာတွေကို လူတွေရဲ့အသိနဲ့ ရှင်းပြဖို့မဖြစ်နိုင်ဘူးလို့ မှတ်ထင်နေတတ်ကြပါတယ်။ သဘာဝတရားကြီးရဲ့ ကြီးကျယ်ဆန်းပြားမှုနဲ့ ရှေးဟောင်းလူသားတွေရဲ့ အသိဉာဏ်ပညာဟာ လေးနက်တယ်ဆိုတဲ့ အသိမျိုးနဲ့ ခင်ဗျား နိမ့်ချမိတဲ့ အခါမျိုးမှာ ဒီလိုမျိုး စိတ်ခံစားမှုတွေ ပေါ်ပေါက်လာတတ်ပါတယ်။

ဒီလိုစိတ်ခံစားမှုမျိုးတွေအတွက် တစ်ခုတည်းသော ပြဿနာက သိပ္ပံပညာဟာ ခင်ဗျားဦးခေါင်းထဲနဲ့ ခင်ဗျားဦးခေါင်းအပြင်က ကိစ္စရပ်အတော်များများကို ရှင်းပြနေ နိုင်ပြီ ဆိုတဲ့ အချက်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအချက်ဟာ Unsolved Mysteries ဒါမှမဟုတ် Ripley's Believe it or Not ဒါမှမဟုတ် In Search OF တို့ရဲ့ အမာခံ ပရိသတ်တွေကို ကသိကအောက် ဖြစ်စေပါလိမ့်မယ်။ လတ်တလောမှာဆိုရင်လည်း Ghost Hunters နဲ့ The Unexplained အစီအစဉ်တွေဟာ ပေါ်တူရီ လေးဆယ် ဖြစ်ရပ်တွေကို သိပ္ပံပညာနဲ့ ချေဖျက်ပြနိုင်တဲ့အတွက် အဆင့်သတ်မှတ်ချက် ကောင်းကောင်းတွေရရှိနေပြီး အားပေးထောက်ခံသူ ပရိသတ်လည်း ခိုင်ခိုင် မာမာ ရရှိနေပြီ ဖြစ်ပါတယ်။

သိပ္ပံအဝန်းအဝိုင်းရဲ့ အပြင်ဖက်မှာဆိုရင် ဂန္ဓီရ ခေတ်သစ်ဟာ သလင်းကျောက်လို ပြုံးပြက်တောက်ပနေပြီး သူ့ရဲ့ သတ္တုရှာဖွေရေး ကိရိယာလို အရာက ခင်ဗျားကိုယ်ထဲက အထူးအဆန်းတွေကို ယုံကြည်လုံစိတ်နဲ့ ပုံစံတွေကို လိုက်လံဖော်ထုတ်လိုစိတ်တို့ကို ထောက်လှမ်းရှာဖွေနေပါတယ်။ ခင်ဗျား အကြောင်းတရား နဲ့ အကျိုးတရားတွေကို ချိတ်ဆက် ရှုကြည့်နိုင်ဖို့ ကြိုးစားပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အကြောင်းတရားကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မမြင်နိုင်တဲ့ အခါမျိုးတွေမှာ ဖြစ်နိုင်သမျှသော အကြောင်းတရားတွေဟာ ညီတူညီမျှ ဖြစ်ခွင့်ရှိတာပဲလို့ တွေးလိုက်မိပြီး ယုတ္တိအလွဲအမှား ထဲကို ရောက်ရှိသွားပါတော့တယ်။

အိမ်အုံကြီးတစ်ခုထဲကို ဝင်ရောက်လမ်းလျှောက်တဲ့ အခါမျိုးမှာ အဲ့သလို ထူးဆန်းတဲ့ ခံစားချက်မျိုး ခင်ဗျားမှာ ပေါ်လာတတ်ပါတယ်။ ဒီအိမ်ကြီးမှာ သရဲများ ရှိနေမလား ဆိုတဲ့ စိတ်မျိုး ပေါ်လာတတ်ပါတယ်။ အဲ့သလိုမျိုး ကြက်သီးထဲပြီး ထူးဆန်းတဲ့ ခံစားချက်မျိုးပေါ်လာတာက ဝိညာဉ်လောကက ခင်ဗျားနဲ့ ဆက်သွယ်ဖို့ ကြိုးပမ်းနေတာကြောင့်များလား။ ကောင်းကင်မှာ ထူးဆန်းတဲ့ အလင်းရောင်တွေ ပေါ်ထွက်နေတာက သံသယနဲ့ သူတို့ကို

မယုံကြည်ဖြစ်နေတဲ့ လယ်သမား မိသားစုတွေကို ပြုလုပ်သားတွေက သက်သေပြဖို့ ကြိုးပမ်းနေတာတွေလား။ တောအုပ်ထဲက လမ်းကြောင်းအရာကြီးက ခင်မင်ရင်းနှီးတတ်တဲ့ ခြေထောက်ကြီး (ကြီးမားတဲ့ လူဝဲကြီး) တွေကြောင့် ဖြစ်လာတာတွေများလား။

သဘာဝလွန် ဖြစ်ရပ်တွေလို့ ဖိုင်တွဲခံထားရတဲ့ ကိစ္စတွေ အများစုဟာ မသိနားမလည်ဘဲ လက်ခံခြင်း ဆိုတဲ့ ယုတ္တိအစွဲမှားထဲ ကျရောက်နေတဲ့ လူတွေကြောင့် ဖြစ်လာရတဲ့ အရာတွေသာ ဖြစ်ပါတယ်။ ရှင်းအောင်ပြောရရင်တော့ တစ်ခုခုရဲ့ ဆန့်ကျင်ဘက်ကိစ္စတွေနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ သက်သေအထောက်အထားတွေ ရှာမတွေ့ တာကြောင့် အဲဒီတစ်ခုခုကို မှန်တယ် ဒါမှမဟုတ် မှားတယ်လို့ ခင်ဗျား ကောက်ချက်ချလိုက်တဲ့ အခါမျိုးတွေမှာ ဒီအစွဲမှား ဖြစ်ပေါ်လေ့ရှိပါတယ်။ အမှန်တရားက ဘာလဲဆိုတာကို ခင်ဗျားမသိပါဘူး။ ဒါကြောင့် ဖြေရှင်းချက်တိုင်းဟာ ကောင်းမွန်မှန်ကန်နေလိမ့်မယ်လို့ ခင်ဗျားယူဆပစ်လိုက်ပါတယ်။ အဲဒီ ကောင်းကင်က ထူးဆန်းတဲ့ အလင်းရောင်တွေဟာ ပြုလုပ်သားတွေ ဟုတ်ချင်လည်း ဟုတ်ပါလိမ့်မယ်။ ဟုတ်ချင်မှလည်း ဟုတ်ပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျား အသေအချာ မသိပါဘူး။ ဒါကြောင့် ခင်ဗျားအတွက်တော့ အဲဒီအလင်းရောင်တွေဟာ စကြဝဠာတွေအကြား ကူးလူးသွားလာနေတဲ့ ဧည့်သည်တွေ ဖြစ်တယ်ဆိုတဲ့ ရှင်းပြချက်နဲ့ ဟယ်လီကော်ပတာ တစ်စင်းဆီက ထွက်လာတဲ့ အလင်းရောင်တွေ ဖြစ်လိမ့်မယ် ဆိုတဲ့ ရှင်းပြချက်ဟာ လက်ခံနိုင်လောက်ဖွယ်ရာတွေချည်း ဖြစ်နေ ပါတယ်။

ခင်ဗျား မသိတဲ့ အရာ တစ်ခုခု အကြောင်းကို ခင်ဗျား သက်သေမပြနိုင်ပါဘူး။ အဲသလို အချိန်မျိုးမှာ မသိနားမလည်ဘဲ လက်ခံခြင်း အစွဲမှားဟာ တစ်ခုခုရဲ့ ဆန့်ကျင်ဘက် အရာကို ခင်ဗျား သက်သေမပြနိုင်တဲ့အတွက် အဲဒီတစ်ခုခုက အမှန်တရား ဖြစ်နိုင်တယ် ဆိုတဲ့ စိတ်မျိုးကို ဖြစ်စေပါလိမ့်မယ်။ ဒီစာအုပ်ဟာ အခု ခင်ဗျားရဲ့ လက်ထက်မှာ ရှိနေတယ်ဆိုတာကို ခင်ဗျားသိပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ခင်ဗျား စာအုပ်ကို ချပြီး အခန်းထဲက ထွက်သွားတဲ့အချိန်မှာ အဲဒီစာအုပ်ဟာ အသက်ဝင်လာပြီး ခင်ဗျားအခန်းထဲက ဖုန်မှုန့်လုံးတွေကို လိုက်စားနေမလားဆိုတာ ခင်ဗျား သေချာမသိနိုင်ပါဘူး။ ဒါပေမယ့်လည်း အဲဒီစာအုပ်ဟာ အားကောင်း သန်မာလာပြီး ညဖက်တွေမှာ ခင်ဗျားမျက်နှာကို လာရိုက်လိမ့်မလားဆိုတဲ့ အတွေးမျိုးနဲ့ စာအုပ်ကို သော့ခပ်တုပ်နှောင်ထားဖို့လည်း ခင်ဗျား တွေးမိမှာ မဟုတ်ပါ ဘူး။ နတ်သူငယ်လေးတွေနဲ့ ယူနီကွန်းတွေ၊ ချူပါကာဘရာ သတ္တဝါနဲ့ ရေသတ္တဝါကြီးတွေ ဟာလည်း အလားတူပါပဲ။ သူတို့မရှိဘူးဆိုတာ ခင်ဗျား သက်သေမပြ နိုင်တဲ့အတွက်ကြောင့် ရှိနေတယ်လို့လည်း ပြောလို့ မရနိုင်တဲ့ အရာတွေ ဖြစ်ပါတယ်။

သက်သေမပြနိုင်ရုံနဲ့တော့ အဆိုတစ်ခုကို မှန်တယ် မှားတယ်ဆိုပြီး ပြောလို့ မရနိုင်ပါဘူး။ အခြားပြုလုပ်တွေပေါ်မှာ သက်ရှိတွေ ရှိသလား။ ရှိတယ်လို့လည်း မပြောနိုင်သလို မရှိဘူးလို့လည်း မပြောနိုင်ပါဘူး။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ အဲဒီအချက်တွေကို သေသေချာချာ မလေ့လာ မစူးစမ်းရသေးလို့ ဖြစ်ပါတယ်။ မေးခွန်း တစ်ခုနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ခင်ဗျား ဘယ်လိုပဲ ခံစားရသည် ဖြစ်စေ သက်သေအထောက်အထား မခိုင်လုံခြင်းဟာ ခင်ဗျားရဲ့ယူဆချက်ကို မှန်ကန်စေတယ်လို့ ထင်နေတာ မျိုးဟာ မှားယွင်းတဲ့ ထင်မြင်ယူဆချက်မျိုး ဖြစ်ပါတယ်။ တချိန်ထဲမှာပဲ ဘယ်လောက်သက်သေပြပြ ငါယုံချင်မှ ယုံမယ် ဆိုတာမျိုးလည်း မဖြစ်သင့်ပါဘူး။ မိုက်ကယ် ဂျက်ဆင်ဟာ ကမ္ဘာလောကကြီးပေါ်ကလူတွေကို လပေါ်လမ်းလျှောက်အက သင်ပေးဖို့ အနာဂတ်ကနေ ရောက်လာလတဲ့ အချိန်ခရီးသွားတစ်ဦး ဖြစ်ပါသလား။ ဒါကို မှားတယ်လို့ ခင်ဗျား သက်သေပြနိုင်မှာ မဟုတ်ပါဘူး။ ဒါပေမယ့် အဲဒါရဲ့ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်တဲ့ သူဟာ ၁၉၅၈ ခုနှစ်မှာ မွေးဖွားလာခဲ့တဲ့ (၃၀၂၂ ခုနှစ်မဟုတ်) အဆိုတော် တစ်ဦး ဖြစ်တယ်လို့ ယူဆဖို့အတွက်ကတော့ ခိုင်လုံတဲ့ သက်သေအထောက်အထားတွေ ရှိနေပါတယ်။

နာဇီတွေရဲ့ လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုကြီးဟာ မဖြစ်ခဲ့ဘူး ဆိုတာနဲ့ လူသားတွေဟာ လပေါ်ကို ဘယ်တုန်းကမှ ခြေမချခဲ့ဖူးဘူးလို့ ယုံကြည်ယူဆနေကြတဲ့သူတွေ အများကြီး ရှိနေပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း ကိစ္စရပ် နှစ်ခုစလုံးအတွက်က သက်သေအထောက်အထားတွေ အများအပြား ရှိနေခဲ့ပါတယ်။ အဲသလို ယုံကြည်ယူဆ နေကြတဲ့သူတွေက အဲဒီအဖြစ်အပျက်တွေကို သူတို့လက်ခံဖို့အတွက်ဆိုရင် သက်သေအထောက်အထားတွေ ထပ်ပြဖို့ လိုသေးတယ်လို့ ပြောကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အဲသလို လူတွေဟာ သက်သေအထောက်အထား ဘယ်လောက်ပဲ ထပ်ပြပြ လက်ခံကြမယ့်သူမျိုးတွေ မဟုတ်ကြပါဘူး။ သူတို့ရဲ့ မသိနားမလည်မှု တွေက သူတို့ကို မသိနားမလည်ဘဲ လက်ခံခြင်း အစွဲမှားထဲကို ကျရောက်နေစေတာ ဖြစ်ပါတယ်။

၁၆။ ကောက်ရိုးလူ အစွဲမှား (The Straw Man Fallacy)

အယူအဆအမှား - အငြင်းအခန် ပြုလုပ်တဲ့အချိန်မှာ ခင်ဗျားဟာ သက်ဆိုင်တဲ့ အချက်အလက်ကိုပဲ ကိုင်စွဲ ငြင်းခန့်လေ့ရှိတယ်။

အမှန်တရား - ဘယ်ငြင်းခန့်မှုမျိုးမှာမဆို ဒေါသဟာ တစ်ဖက်လူရဲ့ အဆိုကို ပုံဖျက်ပြီး ငြင်းခန့်ဖို့ ခင်ဗျားကို လှုံ့ဆော်တတ်တယ်။

ငြင်းခန့်မှုတစ်ခုမှာ ခင်ဗျားရှုံးနိုင်ဖို့တော့မယ်ဆိုရင် ခင်ဗျားရဲ့ အယူအဆက မှန်ကန်ကြောင်း ပြနိုင်ဖို့ရာအတွက် ခင်ဗျားဟာ လှည့်ဖျားတဲ့ နည်းစနစ် အမျိုးမျိုးကို အသုံးပြုလေ့ရှိပါတယ်။ ခင်ဗျားက အဲသလို လုပ်ချင်လို့ လုပ်လိုက်တာမျိုးတော့ မဟုတ်ပါဘူး။ လူစိတ်သဘာဝကိုက ဒေါသထွက်လာတဲ့အချိန်မှာ ဖြစ်လေ့ဖြစ်ထ ရှိတဲ့ ခန့်မှန်းလို့ရတဲ့ ပုံစံတွေအတိုင်း ဖြစ်လာပြီး တစ်ဖက်လူကို စကားလုံးတွေနဲ့ တိုက်ပွဲဆင်တော့တာပါပဲ။

အဲလို အနေအထားမျိုးမှာ ဖြစ်လေ့အရှိဆုံး အစွဲမှားတစ်ခုကတော့ ကောက်ရိုးလူ အစွဲမှားပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီ အစွဲမှားဖြစ်နိုင်ချေဟာ အလွန်မြင့်မား ပေမယ့်လည်း ခင်ဗျားကိုယ်တိုင် အဲဒီအစွဲမှားနဲ့ ငြင်းခန့်နေတာမျိုးပဲဖြစ်ဖြစ်၊ တစ်ဖက်လူက အဲဒီအစွဲမှားသုံးပြီး ခင်ဗျားကို ဖိနှိပ်နေတာပဲ ဖြစ်ဖြစ် ခင်ဗျားဟာ အဲဒီအစွဲမှား ဖြစ်နေလို့ ဖြစ်နေမှန်း သတိမပြုမိတတ်ပါဘူး။

အဲဒီအစွဲမှား အလုပ်လုပ်တဲ့ ပုံစံကို ကြည့်ပါ။ ခင်ဗျားဟာ ပုဂ္ဂိုလ်ရေး ဒါမှမဟုတ် အများနဲ့ဆိုင်တဲ့ ကိစ္စ ဒါမှမဟုတ် ခြပ်မဲ့ဆန်ပြီးသိမ်မွေ့တဲ့ ကိစ္စရပ်တစ်ခုကို တစ်စုံတစ်ယောက်နဲ့ အငြင်းအခန်ဖြစ်နေတယ် ဆိုကြပါစို့။ ခင်ဗျားဟာ အဲသလိုငြင်းခန့်ရင်းနဲ့ တစ်ဖက်က ခင်ဗျားနဲ့ ငြင်းနေတဲ့သူကို ခင်ဗျား ချေပလို့

ငြင်းဆိုလို့ သဘောမတူကြောင်းပြလို လွယ်ကူတဲ့ လူတစ်ယောက်အဖြစ်ကို ကျုံးသွင်းပုံဖော်ပစ်လိုက်တတ်ပါတယ်။ ဒါမှမဟုတ် ခင်ဗျားဟာ တစ်ဖက်လူက မပြောဘူး၊ မငြင်းဆို နေတဲ့ကိစ္စတစ်ခုကို ပြောဆိုငြင်းဆိုနေသယောင် ဖန်တီးပစ်လိုက်ပါတယ်။ အဲ့ဒီ ခင်ဗျား ဖန်တီးလိုက်တဲ့ ပုံရိပ်ဟာ ကောက်ရိုးလူပါပဲ။ အဲ့သလို ခင်ဗျားလုပ်လိုက် တာက ကောက်ရိုးလူ အစွဲမှားပါပဲ။

ဒီအစွဲမှားဟာ ကျွမ်းကျင်တဲ့ ပရိုအဆင့် ငြင်းခုံဆွေးနွေးသူတွေမှာတောင်မှ မကြာခဏ ဖြစ်လေ့ရှိပါတယ်။ သိပ္ပံသမားတွေကိုတော့ ဆွေးနွေးငြင်းခုံကြရာမှာ မိမိ ကိုယ်တိုင်နဲ့ အခြားတစ်ဖက်က လူမှာပါ ဒီအစွဲမှား ပေါ်လာတာကို သိနိုင်ဖို့အတွက် လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးထားကြပါတယ်။ ကိုယ့်အဆိုကို တင်ရာမှာပဲ ဖြစ်ဖြစ် အခြားတစ်ဖက်က အဆိုကို ပြန်လည်ချေပရာမှာဖြစ်ဖြစ် ဒီအစွဲမှား မဝင်ဖို့ကို လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးထားပါတယ်။ ကောက်ရိုးလူ အစွဲမှားက တစ်ဖက်လူ ပြောတဲ့ အချက်အလက်တွေကိုယူပြီး ပုံဖော်ပစ်လိုက်ပါတယ်။ ပြီးတော့ အဲ့ဒီအချက်အလက်တွေနေရာမှာ ခင်ဗျားအနေနဲ့ ပြန်လှန်ငြင်းခုံလို့ ကောင်းမယ့် အချက်တွေနဲ့ အစားထိုး ပြောင်းလဲပစ်လိုက်ပါတယ်။

ကောက်ရိုးလူ အစွဲမှားဟာ ခင်ဗျားရင်းနှီးကျွမ်းဝင်ပြီးသားဖြစ်တဲ့ ပုံစံတစ်ခုနဲ့ ဝင်လာလေ့ရှိပါတယ်။ ပထမဆုံးအနေနဲ့ ခင်ဗျားဟာ ကောက်ရိုးလူ တစ်ခုကို တည်ဆောက်လိုက်ပါတယ်။ ပြီးတော့ အဲ့ဒီကောက်ရိုးလူကို ခင်ဗျား တိုက်ခိုက်ပါတယ်။ အဲ့ဒီနောက်မှာ တိုက်ခိုက်ချေဖျက်ရတာ ဘယ်လောက် လွယ်ကူသလဲ ဆိုတာကို ခင်ဗျား ပြောပါတယ်။ နောက်ဆုံးမှာတော့ ခင်ဗျား လိုချင်တဲ့ ကောက်ချက်ကို ချပစ်လိုက်ပါတော့တယ်။

ဥပမာအားဖြင့် ခင်ဗျားဟာ တစ်ယောက်ယောက်နဲ့ ကြက်ကလေးတွေကို အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်အဖြစ် မွေးသင့် မမွေးသင့်ဆိုတဲ့ ကိစ္စကို ငြင်းခုံနေတယ် ဆိုကြပါစို့။ ခင်ဗျားဟာ ငယ်စဉ်ကလေးဘဝတုန်းက တိရစ္ဆာန်ဥယျာဉ်ကို သွားလည်တုန်းမှာ ကြက်ဆိတ်တာ ခွပ်တာ ခံခဲ့ရဖူးတဲ့အတွက် ကြက်တွေဟာ အန္တရာယ်ရှိတဲ့ တိရစ္ဆာန်ဖြစ်တယ်လို့ ထင်မြင်ယူဆပါတယ်။ ဒါကြောင့် ခင်ဗျားဟာ ဘဝတလျှောက်လုံး ကလေးတွေကို ကြက်တွေနဲ့ ဝေးဝေးမှာ ထားရမယ်လို့ ဆုံးဖြတ်ချက် ချထားခဲ့ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ပြိုင်ဖက်ကတော့ မြို့တော်ရဲ့ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းတွေကို ပြင်ဆင်ပြီး အရောင်အသွေးမျိုးစုံတဲ့ ကြက်တွေကို အိမ်တွေမှာ မွေးမြူပြီး အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်အရောင်းဆိုင်တွေဆီ ပြန်သွင်းခွင့်ကို ရချင်နေပါတယ်။

ခင်ဗျားက "လူတွေရဲ့ အိမ်နောက်ဖေး ခြံတွေထဲမှာ ကြက်တွေမွေးခွင့်ပြုလိုက်ရင် အဲ့ဒီကြက်တွေဟာ မကြာခင်မှာပဲ လမ်းတွေပေါ်နဲ့ မြေအောက်ရထားလမ်း တွေပေါ်ကို ရောက်လာကြလိမ့်မယ် .. နောက်ဆုံးမှာ လူတွေဟာ သူတို့ကြက်တွေကို လုပ်ငန်းခွင်ဆီခေါ်ဆောင်လာကြပြီး ခရစ္စမတ်ကန် တွေပေါ်မှာလည်း ကြက်ပုံတွေ ထည့်သွင်းပြီး မိသားစုတွေကိုပေးကြလိမ့်မယ် .. အဲ့သလို တလောကလုံး ကြက်မွေးနေကြရင် ကြက်မွေးမြူရေး လုပ်ငန်းစုကြီး ဘယ်လိုဖြစ်သွားမလဲ ဆိုတာ တွေးကြည့်စမ်းပါ .. လူတွေဟာလည်း သူတို့ချစ်လို့ မွေးထားတဲ့ အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်ရဲ့ အသားကို စားချင်တော့မှာ မဟုတ်ဘူး .. ကျွန်တော်ကတော့ အဲ့သလို လောကကြီးမှာ မနေချင်ဘူး .. ခင်ဗျားဆိုရင်ရော နေချင်ပါ့မလား .. ဒါကြောင့် ဒီလို ကြက်ကို အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်အဖြစ် မွေးမြူကြီးကို ခွင့်မပြုသင့်ပါဘူး" လို့ ပြောလိုက်ပါတယ်။

ခင်ဗျား အဲ့သလိုမျိုး ပြိုင်ဖက်ရဲ့ အဆို အနိုင်ရသွားရင် လောကကြီး ကမောက်ကမဖြစ်ကုန်လိမ့်မယ် ဆိုတဲ့ အမြင်မျိုး ဖန်တီးလိုက်တဲ့ နေရာမှာ ခင်ဗျားဟာ ကောက်ရိုးလူ တစ်ခုကို တည်ဆောက်လိုက်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့ဒီကောက်ရိုးလူဟာ တိုက်ခိုက်ရတာလွယ်ကူစေပြီး တဖက်လူအနေနဲ့လည်း ခုခံကာကွယ်ဖို့ အတော် ခက်ခဲတတ်ပါတယ်။ တကယ်က တဖက်က ပြိုင်ဖက်လူပြောတဲ့အထဲမှာ အဲ့သလို လောကကြီး ဖြစ်သွားဖို့ဆိုတာ လုံးဝ ပါကို မပါပါဘူး။ အဲ့သလို အနေ အထားမှာ တစ်ဖက်လူအနေနဲ့က သူ တင်ပြချက်ကြောင့် လူတိုင်းဟာ ကြက်မွေးကြမှာ မဟုတ်ပါဘူး ဆိုတာနဲ့ ကြက်ကြော်ဆိုင်တွေအားလုံး ပိတ်လိုက်ရမှာ မဟုတ်ပါဘူး ဆိုတာကြီးကို ပြန်လည် သက်သေပြရတော့မလို ဖြစ်သွားပါတယ်။ တဖက်က လူအနေနဲ့က အခုဆိုရင် ကြက်ကို အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်အဖြစ် မွေးသင့် ကြောင်း ခိုင်လုံကောင်းမွန်တဲ့ အကြောင်းပြချက်တွေကို ထောက်ပြရမယ့် အစားမှာ ခင်ဗျားဖန်တီးလိုက်တဲ့ ကောက်ရိုးလူဖြစ်တဲ့ ကြက်ကြောင့် လောကကြီး ကမောက်ကမ ဖြစ်တော့မယ် ဆိုတဲ့ အနေအထားကြီးကို ပြန်လည်ချေဖျက်ရတော့မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

အငြင်းပွားဖွယ်ရာ ကိစ္စရပ်တွေနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ ဘယ်ငြင်းခုံဆွေးနွေးပွဲမှာ မဆို နှစ်ဖက်စလုံးက ကောက်ရိုးလူတွေ တည်ဆောက်နေကြတာကို ခင်ဗျား တွေ့နိုင် ပါတယ်။ တစ်ခါတစ်ရံမှာ ဆွေးနွေးသူတွေဟာ တစ်ဖက်က အနိုင်ရတော့မယ်ဆိုရင် ကောက်ရိုးလူတစ်ခုကို တည်ဆောက်ပြီး တစ်ဖက်လူရဲ့ တင်ပြချက်ဟာ ကမ္ဘာလောကကြီး ပျက်သုဉ်းသွားတဲ့အထိ ဖြစ်သွားလိမ့်မယ်ဆိုတဲ့ သတိပေးချက်မျိုးအထိရောက်အောင် ကောက်ရိုးလူ အစွဲမှားနဲ့ မသိမသာလေး ဆွဲခေါ်သွား တတ်ပါတယ်။ တစ်ယောက်ယောက်က "ဒါဖြင့်ရင် ခင်ဗျားပြောချင်တာဟာ ကျုပ်တို့လုပ်သင့်တာက .." ဒါမှမဟုတ် "လူတိုင်း သိနေတာက .." စတဲ့ စကားမျိုးတွေ နဲ့ ခင်ဗျားကို စတင်တိုက်ခိုက်လာပြီဆိုရင် ကောက်ရိုးလူကြီးတော့ လာနေပြီ ဆိုတာကို ခင်ဗျား သိထားဖို့လိုမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားက သို့မဟုတ် တစ်ဖက်လူက အခြားတစ်ဖက်က တင်ပြချက်တွေကို ကိုင်စွဲပြီး ကမ္ဘာလောကကြီးဟာ ငရဲဘုံကြီးတစ်ခု ဖြစ်သွားမယ့်အလား ပုံဖော်နေပြီဆိုရင် အဲ့ဒီအခန်းထဲမှာ ကောက်ရိုးလူကြီး ရောက်နေပြီဆိုတာကို သတိရလိုက်ပါ။ တစ်ခါတစ်လေမှာ ကိုယ်ကိုယ်တိုင် မသိလိုက်ဘဲနဲ့ ကောက်ရိုးလူတွေကို မွေးထုတ်လိုက်တာမျိုး ဖြစ်တတ်ပါတယ်။ တကယ်လို့ တစ်ယောက်ယောက်က "သိပ္ပံပညာရှင်တွေက လူတွေအားလုံးဟာ မျောက်တွေကနေ ဖြစ်လာတာ လို့ပြောတယ် .. ဒါကြောင့် ကျွန်တော် ကျောင်းမတက်ဘဲ အိမ်မှာပဲ စာသင်တယ်" လို့ ပြောလာပြီဆိုရင် အဲ့ဒီလူဟာ ကောက်ရိုးလူကြီးကို အသုံးပြုနေပြီဆိုတာကို သိပါ။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ သိပ္ပံပညာရှင်တွေက လူတွေအားလုံးဟာ မျောက်တွေကနေ ဖြစ်လာတယ်လို့ မပြောခဲ့တာကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။

နောက်တစ်ကြိမ် ငြင်းခုံဆွေးနွေးမှုတွေ လုပ်ကြတဲ့အခါ ခင်ဗျားကဖြစ်စေ တစ်ဖက်လူက ဖြစ်စေ လူရပ်တစ်ခု လုပ်ဖို့အတွက် ကောက်ရိုးကြီးတွေ စွဲထုတ်လာတာ မျိုးကို ဂရုပြုစောင့်ကြည့် လေ့လာကြည့်ပါ။ ဘယ်သူပဲ ဖြစ်ဖြစ် ကောက်ရိုးလူကြီးကို အသုံးချပြီး အနိုင်ရသွားတယ်ဆိုရင် အဲ့ဒီလူ တကယ်အနိုင်ရတာ မဟုတ်ဘူး လို့သာ မှတ်ထားလိုက်ပါ။

၁၇။ လူကိုမုန်းတီးသောကြောင့် သူပြောသမျှကိုပါ မယုံကြည်တော့ခြင်း အစွဲမှား (The Ad Hominem Fallacy)

အယူအဆအမှား - လူတစ်ယောက်ကို အယုံအကြည်မရှိရင် သူပြောသမျှ အားလုံးကို လျှစ်လျူရှု သင့်တယ်။

အမှန်တရား - လူတစ်ယောက်ပြောတဲ့ အကြောင်းအရာနဲ့ အဲဒါကို သူဘာကြောင့်ပြောတယ်ဆိုတဲ့အချက်ကို သီးခြားစီ ခွဲပြီး ရှုမြင်သုံးသပ်သင့်တယ်။

တစ်ခါတစ်ရံမှာ ခင်ဗျား တစ်ဖက်လူရဲ့ နာမည်ကိုပါ ခေါ်ပြီး အပြင်းအထန်ငြင်းခုံနေပြီဆိုရင် ဆွေးနွေးပွဲတွေဟာ ပြင်းထန်ဆိုးရွားလာလေ့ရှိပါတယ်။ အဲသလို အခြေအနေမျိုးတွေမှာ ခင်ဗျားဟာ တစ်ဖက်လူ ပြောတဲ့ အကြောင်းအရာထက် ပုဂ္ဂိုလ်ရေး တိုက်ခိုက်မှုတွေကို စတင်လုပ်ဆောင်လာ တတ်ပါတယ်။ လူတစ်ယောက်ကို မသိနားမလည်တဲ့ ငတုံး ဒါမှမဟုတ် မနှစ်မြို့ဖွယ်ရာကောင်းတဲ့သူတစ်ယောက် အဖြစ် ခင်ဗျားစိတ်ထဲ မြင်မိထားရင် အဲဒီလူပြောသမျှကို သေသေချာချာ မသုံးသပ်တော့ဘဲ ဆန့်ကျင်ငြင်းဆိုပစ်မိတာမျိုး ဖြစ်လေ့ရှိပါတယ်။ လူတစ်ယောက်ကို တစ်ဖက်ပိတ်၊ ငတုံး ဒါမှမဟုတ် အလကားကောင် လို့ ခေါ်ပြီး နှိမ်ပစ်လိုက်တာက ခင်ဗျားအတွက် ခံစားချက်ကောင်းကို ပေးချင်ပေးပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမယ့် အဲသလို ခေါ်ပစ်လိုက်ရုံသက်သက်နဲ့ကတော့ ခင်ဗျားက မှန်ပြီး အဲဒီလူက မှားနေတယ်လို့ ပြောလို့ မရပါဘူး။

ဒီအချက်က အဓိပ္ပါယ်ရှိမှန်း ခင်ဗျား သိပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ခင်ဗျား အဲဒါမျိုး လုပ်နေချိန်မှာ အဲဒါကို လုပ်မိလို့ လုပ်မိနေမှန်း ခင်ဗျား အမြဲတမ်း သတိမပြုမိတတ်ပါ ဘူး။ လူတစ်ယောက်ကို အဲဒီလူဖြစ်တာကြောင့်နဲ့ ဒါမှမဟုတ် ဘယ်လို အသိုက်အဝန်းထဲက လူဖြစ်တယ် ဆိုတာ သက်သက်ကြောင့်နဲ့ အဲဒီလူ ပြောသမျှကို အမှားလို့ ထင်နေမိပြီဆိုရင်တော့ ခင်ဗျားဟာ လူကိုမုန်းတီးသောကြောင့် သူပြောသမျှကိုပါ မယုံကြည်တော့ခြင်း အစွဲမှားထဲကို ရောက်နေပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ ငြင်းခုံနေတဲ့နေရာမှာ ခင်ဗျားအရေးနိမ့်နေပြီဆိုရင် ခင်ဗျားဟာ ဒီအချက်ကို အသုံးပြုတတ်ပါတယ်။

လူတစ်ယောက် ကားမီးမီးနဲ့ စွပ်စွဲခံရပြီး အပြစ်ရှိ မရှိ ဆုံးဖြတ်ရတဲ့ ဂျူရီလူကြီးတွေထဲမှာ ခင်ဗျားလည်း တစ်ယောက်အပါအဝင် ဖြစ်တယ် ဆိုကြပါစို့။ အဲဒီအချိန်မှာ ဆွဲချရေ နေက အဲဒီလူဟာ အတိတ်မှာလည်း ရာဇဝတ်မှုတွေကျူးလွန်ခဲ့တယ် ဆိုတဲ့အချက်နဲ့ အတိတ်မှာ သူနဲ့ပတ်သက်ခဲ့ဖူးတဲ့သူတွေကလည်း ဒီလူဟာ လူလိမ် တစ်ယောက်ဖြစ်တယ်ဆိုတာကို သက်သေခံနေကြပါတယ်။ အဲသလို ချလိုက်တဲ့ မျိုးစေ့လေးတွေ အပင်ပေါက်လာတဲ့အခါ ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ထဲမှာ ဒီလူဟာ သူမိုး တစ်ယောက်နဲ့ လူလိမ်တစ်ယောက် ဖြစ်တယ်ဆိုတဲ့ ပုံရိပ်က ပေါ်လာပြီး အခုလက်ရှိ ခင်ဗျားဆုံးဖြတ်ရမယ့် အမှုအပေါ်မှာလည်း အဲဒီပုံရိပ်တွေက လွှမ်းမိုးမှု ရှိလာပါ တယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ခေါင်းထဲမှာ အဲဒီလူဟာ လူလိမ်တစ်ယောက် ဖြစ်တယ်ဆိုတဲ့ အစွဲကြီးက ဝင်သွားပြီဖြစ်တဲ့အတွက် ခင်ဗျားဟာ သူဘာပြောပြော ယုံကြည်မှု မရှိ တော့ပါဘူး။ အဲဒီ တရားခွင်ထဲက လူက ကောင်းကင်ကြီးက ပြာပြီး ပေါင်မုန့်ဆိုတာ စားလို့ရတဲ့အရာ ဖြစ်တယ်လို့ ပြောလာမယ်ဆိုရင်တော့ ခင်ဗျားဟာ သူပြောတာကို ယုံကြည်ဖို့ အခက်အခဲ ရှိမှာမဟုတ်ပါဘူး။ အဲလိုအနေအထားမှာ ဒီအစွဲမှားက အလုပ်မလုပ်ပါဘူး။ သူပြောသမျှတွေထဲက မှန်သလား မှားသလား ဆိုတာ ခင်ဗျားသေသေချာချာ မသိဘဲ ဝေခွဲရခက်နေတဲ့ ကိစ္စမျိုးတွေမှာမှ ဒီအစွဲမှားက ဝင်လာတတ်တာပါ။ သူ ကားမီးနဲ့ပတ်သက်လို့ အဲဒီလူက ပြောမယ်ဆိုရင် ဆွဲချရေ နေ ထည့်သွင်းထားတဲ့ လူကိုမုန်းတီးသောကြောင့် သူပြောသမျှကိုပါ မယုံကြည်တော့ခြင်း အစွဲမှားဟာ ခင်ဗျားခေါင်းထဲမှာ အလုပ်လုပ်နေပြီး သူတင်ပြတဲ့ သက်သေ အထောက်အထားတွေကို စေ့စေ့စပ်စပ် လေ့လာသုံးသပ်ဖို့ ပျက်ကွက်စေတတ်ပါတယ်။ ဒါဟာ ယုတ္တိဆိုင်ရာ အလွဲအမှား တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။

ထင်ရှားတဲ့ သိပ္ပံပညာရှင်တစ်ဦးက သူ့ရဲ့ သုတေသနတစ်ခုမှာ အချက်အလက်အမှားအယွင်းတွေ အသုံးပြုခဲ့တယ်ဆိုတာ ဖော်ထုတ်သိရှိသွားတယ် ဆိုကြပါစို့။ အဲဒီ သိပ္ပံပညာရှင် ဖော်ထုတ်တင်ပြခဲ့သမျှ အချက်အလက်အားလုံးကို အသုံးမကျတဲ့ အရာတွေအဖြစ် ခင်ဗျား ယူဆပစ်လိုက်မှာလား။ ကျင့်ဝတ်နဲ့ မညီညွတ်ဘဲ လွဲချော်မှု ဖြစ်ပေါ်နိုင်တဲ့ သုတေသနတွေကို လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်အချင်းချင်းက ပြန်လည်သုံးသပ်စေပြီး စေ့စေ့စပ်စပ် ဝေဖန်ဆန်းစစ်ထားပြီးသား ဖြစ်တယ် ဆိုရင်ရော ဘယ်လိုလုပ်မလဲ။ သိပ္ပံပညာရှင် တစ်ယောက်ကို မတည်ကြည်ဘူး၊ စည်းမျဉ်းနဲ့ မညီဘူးလို့ ပြောဆိုနိုင်ဖို့က ခက်ခဲပါတယ်။ သိပ္ပံပညာရှင်တစ်ယောက် အမှားအယွင်းတစ်ခု ဖြစ်ဖူးတာနဲ့ပဲ သူလုပ်သမျှ အားလုံးကို အမှားတွေလို့ ယူဆပစ်လိုက်တာက ယုတ္တိဗေဒ အလွဲအမှားတစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ အချက်အလက် အမှားအယွင်းတွေ ဖော်ပြခဲ့ဖူးတဲ့ စာနယ်ဇင်းသမားတစ်ဦးကိုလည်း အလားတူပဲ သူရေးသမျှ အားလုံးက အမှားတွေပဲ ဖြစ်မှာပါလို့ တထစ်ချ သတ်မှတ်ထားလို့ မရပါဘူး။ အဲဒီ စာနယ်ဇင်းသမားက မဟုတ်တယုတ် ဇာတ်လမ်းတစ်ခု ဖန်တီးဖူးတာနဲ့ပဲ သူရေးသမျှ အားလုံးက မဟုတ်တယုတ် ဇာတ်လမ်းတွေ ဖြစ်မှာပါလို့ သတ်မှတ်ပစ်လိုက်လို့ မသင့်တော်ပါဘူး။ သံသယထားတာက ကောင်းပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အဲဒီသံသယကို အခြေခံပြီး ဘယ်လို စာနယ်ဇင်းသမားမျိုးလဲဆိုတာကို သတ်မှတ်ကာ အလျင်စလို ကောက်ချက်ချပစ်လိုက်တာက မှားယွင်းမှု တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။

တစ်ယောက်ယောက်က ခင်ဗျားကားမောင်းတာကို ဝေဖန်လာတဲ့ အချိန်မှာ ခင်ဗျားက “မင်း ပြောစရာ ဘာအကြောင်းမှ မရှိဘူး .. မင်းကရော ကားဘယ်လောက် မောင်းတတ်လို့လဲ .. မင်းကားမောင်းတာက အတော်ညံ့တယ်လေ” လို့ ပြန်ပြောမိတယ် ဆိုရင်လည်း အဲဒါဟာ အဲဒီ အစွဲမှားကြောင့်ပါပဲ။ ခင်ဗျားဟာ အခြားသူ တစ်ယောက် စွပ်စွဲပြစ်တင်တဲ့ အချက်အလက်ကို ပြန်လည်ဖြေရှင်းရမယ့်အစား အဲဒီလူကို ပုဂ္ဂိုလ်ရေး တိုက်ခိုက်မှု လုပ်လိုက်တာ ဖြစ်ပါတယ်။

လူတစ်ယောက်ကို နာမည်နဲ့ သူလုပ်ရပ်နဲ့ တပ်ပြီး ခေါ်ပြောတာက ပြဿနာတစ်ရပ် မဟုတ်ပါဘူး။ သူ့အပေါ်မှာ ထားရှိတဲ့ ခင်ဗျားရဲ့ ထင်မြင်ချက်ကို အခြေခံပြီး သူပြောတဲ့ အချက်အလက်အပေါ် အလေးထားမှု လျော့ချထားတာကသာ ပြဿနာပါ။ ဆေးသမားတစ်ယောက်က ပေးတဲ့ အကြံဉာဏ်ဆိုပြီး ဆေးစွဲပြီး ပိုက်ဆံဖြုန်းနေတဲ့ သူကများလို့ အထင်ရောက်ကာ သူပေးတဲ့ ဘဏ္ဍာရေး ဆိုင်ရာ အကြံပေးချက်တစ်ခုကို လျှစ်လျူရှုလိုက်မိပြီ ဆိုရင်လည်း ဒီအစွဲမှား ဝင်တာပါပဲ။ ဆေးလိပ်သောက်တဲ့သူတစ်ယောက်က စားသောက်ဆိုင်တွေမှာ ဆေးလိပ်သောက်ခွင့်ပြုသင့်တယ်လို့ ပြောလာရင် ခင်ဗျားစိတ်ထဲမှာ သူသောက်ချင်လို့ ပြောနေတာပဲလို့ အထင်ရောက်ကာ သူပြောတဲ့အချက်ကို သေသေချာချာ သုံးသပ်မှု မပြုဘဲ အလျင်အမြန် ငြင်းပယ်ပစ်လိုက်တတ်ပါတယ်။ ဆေးလိပ်သောက်တဲ့ သူပြောတဲ့အထဲမှာ ဖြစ်သင့်ဖြစ်ထိုက်တဲ့ အချက်အလက်တွေ ပါနိုင်ပါတယ်။ ပါချင်မှလည်း

ပါပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမယ့် ဆေးလိပ်သောက်တဲ့သူတစ်ယောက်က ပြောတာပဲ ဆိုတဲ့ အမြင်က သူပြောတဲ့ အချက်အလက်ကို စဉ်းစားမယ့် ခင်ဗျားအတွေးကို ပိတ်ဆို့ဟန့်ထားမှု မပြသင့်ပါဘူး။

နိုင်ငံရေး သမားတွေ အတိုက်အခိုက် လုပ်ကြတဲ့ အခါမျိုးမှာ “ဆူဆန် စမစ်ကို မဲထည့်ကြပါနဲ့ .. ကောလိပ်မှာတုန်းက သူဟာ ဗူးဒူးအရုပ်တွေနဲ့ ယတြာချေခဲ့ဖူးသူ ဖြစ်ပါတယ်” ဆိုတာမျိုးတွေ တွေ့ရပါလိမ့်မယ်။ ကျောင်းတုန်းက ဗူးဒူးအရုပ်တွေနဲ့ ယတြာချေခဲ့တယ်ဆိုတဲ့ အချက်က သူဟာ ဘာလူကလေးဆိုရာ ရသုံးမှန်းချေတွေ လုပ်နိုင်မလား မလုပ်နိုင်ဘူးလား ဆိုတဲ့အချက်နဲ့ ဘာမှ မပတ်သက်ပါဘူး။ နိုင်ငံရေး ပြိုင်ဆိုင်တိုက်ခိုက်မှုတွေမှာ ခင်ဗျား ဘယ်သူနဲ့ တွဲနေတယ်ဆိုတာမျိုး၊ ခင်ဗျား အတိတ်တုန်းက ဘာစီးပွားရေးတွေလုပ်ခဲ့တယ် ဆိုတာမျိုးတွေ ဖေါ်ပြပြီး လူကိုမှန်းတီးသောကြောင့် သူပြောသမျှကိုပါ မယုံကြည်တော့ခြင်း အစွဲမှားတွေနဲ့ တိုက်ခိုက် နေကြတာတွေကို အများအပြား တွေ့ဖူးပါလိမ့်မယ်။ အဖွဲ့အစည်းရဲ့ မကောင်းသတင်းကြောင့် အဲ့ဒီအဖွဲ့အစည်းထဲက လူတစ်ယောက်ကို မယုံကြည်ခြင်း ကလည်း လူကိုမှန်းတီးသောကြောင့် သူပြောသမျှကိုပါ မယုံကြည်တော့ခြင်း အစွဲမှားပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ နိုင်ငံရေးသမားတစ်ယောက်ချမှတ်တဲ့ မူဝါဒတွေနဲ့ သူဘယ်သူတွေနဲ့ ဘာဘီကျူး အတူစားသလဲ ဆိုတဲ့အချက်ဟာ သီးခြားစီ ခွဲခြားရှုမြင်ရမယ့် ကိစ္စတွေဖြစ်ပါတယ်။

ဒါပေမယ့်လည်း လူတစ်ယောက် ငှက်ပျောသီး ဝတ်စုံကြီးဝတ်၊ ပလွေမှုတ်ပြီး “ကမ္ဘာပျက်တော့မယ်” ဆိုတဲ့ စာတန်းကြီး ကိုင်လာတာမြင်ရုံနဲ့ အိမ်ပြန်ပြေးပြီး မိသားစုဝင်တွေကို နှုတ်ဆက်အနမ်းလိုက်နမ်းရမယ်လို့ မဆိုလိုပါဘူး။ လူကိုမှန်းတီးသောကြောင့် သူပြောသမျှကိုပါ မယုံကြည်တော့ခြင်း အစွဲမှားကို ရှောင်ရှား ရမယ် ဆိုတာက မြင်သမျှ ကြားသမျှ အရာတိုင်းကို ယုံကြည်လက်ခံရမယ်လို့ ဆိုလိုတာ မဟုတ်ပါဘူး။ အဲ့ဒီ ငှက်ပျောသီး ဝတ်စုံနဲ့ လူရဲ့ အဆိုဟာ ယုတ္တိဗေဒအရကို မှားနေတယ်ဆိုမျိုး ခင်ဗျားသိမြင် နားလည်နေရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ကမ္ဘာကြီး ပျက်စီးလုနီးပါးဆိုတာ ဟုတ်ချင်လည်း ဟုတ်ပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမယ့် အဲ့ဒါနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ဘယ်လို သက်သေအထောက်အထား အချက်အလက်မျိုးကို အခြေခံပြီး သူပြောနေတာလဲ ဆိုတာကို ခင်ဗျား ဆန်းစစ်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခုံတွေအချင်းချင်း ပြောတဲ့ စကားကို သူကြားပြီး ပြောတာပါ ဆိုရင်တော့ သူ့အဆိုကို ပျော်ပျော်ကြီးသာ မေ့ပစ်လိုက်ပါတော့။

လူကိုမှန်းတီးသောကြောင့် သူပြောသမျှကိုပါ မယုံကြည်တော့ခြင်း အစွဲမှားဟာ ပြောင်းပြန်အနေနဲ့လည်း အလုပ်လုပ်နိုင်ပါတယ်။ လူတစ်ယောက်ဟာ အပြောအဆို ကောင်းမွန် သိမ်မွေတာ၊ လေးစားဂုဏ်ယူလောက်ဖွယ် အလုပ်အကိုင်ရှိတာကြောင့်နဲ့ သူပြောသမျှဟာ ယုံကြည်လောက်ဖွယ် ရှိတယ်လို့ ထင်မှတ်တာမျိုး ဖြစ်ပါတယ်။ အာကာသယာဉ်မှူးတစ်ယောက်က သူမ ချစ်သူရဲ့ မိန်းမကို သတ်ဖို့အတွက် သေးခံဒိုက်ပါကြီး ဝတ်ပြီး နိုင်ငံအနှံ့ ကားမောင်းသွားခဲ့တယ် ဆိုတာမျိုးကို ခင်ဗျားယုံကြည်ဖို့ ခက်ခဲပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမယ့် အဲ့ဒါမျိုး တစ်ခါက ဖြစ်ခဲ့ဖူးပါတယ်။ တကယ်လို့ ခင်ဗျားသာ အဲ့ဒီအမှုကို ဆုံးဖြတ်ရတဲ့ ဂျူရီလူကြီးတွေထဲမှာ ပါနေခဲ့တယ် ဆိုရင် ပြောင်းပြန်လူကိုမှန်းတီးသောကြောင့် သူပြောသမျှကိုပါ မယုံကြည်တော့ခြင်း အစွဲမှား ကြောင့် အာကာသ ယာဉ်မှူးတစ်ယောက်ဟာ ဒီလိုမျိုး ကြောင်တောင်တောင် အလုပ်ကို လုပ်ပါ့မလားဆိုတဲ့ စိတ်မျိုး ခင်ဗျားဆီမှာ ပေါ်စေပါလိမ့်မယ်။

ခင်ဗျားဟာ လူတွေရဲ့ စရိုက်လက္ခဏာ တွေကို ကြည့်ပြီး အဲ့ဒီ စရိုက်လက္ခဏာနဲ့ ကိုက်ညီမယ့် အပြုအမူတွေကို အဲ့ဒီလူဆီမှာ လိုက်လံရှာဖွေ ရှာကြည့်လေ့ရှိပါတယ်။ ဒါမျိုးလုပ်တာက ပုံမှန်အားဖြင့်တော့ ကောင်းပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ယုံကြည်စိတ်ချရလောက်တဲ့ လူမျိုးကို ရှာဖွေရာမှာ ခင်ဗျားကို အကူအညီပေးတာ ကြောင့်ပါ။ ဒါပေမယ့် လူတစ်ယောက်ဟာ ယုံကြည်ရလောက်သလား ဆိုတာ စူးစမ်းတာနဲ့ သူပြောနေတာတွေက အမှန်တွေလားဆိုတာ စူးစမ်းရတာက မတူညီတဲ့ ကိစ္စနှစ်ရပ်သာ ဖြစ်ပါတယ်။ လူတစ်ယောက်ရဲ့ စရိုက်လက္ခဏာကို စူးစမ်းလေ့လာခြင်းဟာ ဆင့်ကဲတိုးတက်မှု ဖြစ်စဉ်တလျှောက်လုံးမှာ အသုံးဝင်ခဲ့တဲ့ လက်နက် ကိရိယာ တစ်ခုအဖြစ်ရှိခဲ့ပေမယ့်လည်း အဲ့ဒါက ခင်ဗျားရဲ့ ယုတ္တိကျမှုအပေါ် လွှမ်းမိုးသက်ရောက်ပြီး လမ်းလွဲကိုလည်း ရောက်သွားစေတတ်ပါသေးတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ယုတ္တိ အလွဲအမှားတွေကို ရှောင်ရှားနိုင်ဖို့ရာအတွက် စရိုက်လက္ခဏာကို စူးစမ်းရာမှာ တော်တဲ့သူတစ်ယောက် ဖြစ်သလိုပဲ သက်သေအထောက် အထားတွေကို စူးစမ်းအကဲဖြတ်ရာမှာ တော်တဲ့သူတစ်ယောက်လည်း ဖြစ်ဖို့ လိုပါလိမ့်မယ်။

၁၈။ တရားမျှတသောလောက အစွဲမှား (The Just-World Fallacy)

အယူအဆအမှား - ဘဝတိုက်ပွဲမှာ ရှုံးနိမ့်သွားတဲ့သူတွေဟာ မဟုတ်တာတစ်ခုခု လုပ်ခဲ့မိလို့ လောကကြီးရဲ့ အပြစ်ပေးခြင်းကို ခံရတာဖြစ်တယ်။

အမှန်တရား - ဘာမှထိုက်ထိုက်တန်တန် မလုပ်ထားဘဲလည်း ကောင်းတာတွေကို ရရှိခံစားနိုင်သလို မဟုတ်တာလုပ်ထားတဲ့သူတွေဟာလည်း ဆိုးကျိုးကို မခံရဘဲ ရှိနေနိုင်ပါတယ်။

အမျိုးသမီးတစ်ယောက်ဟာ ဒေါက်ချွန်ဖိနပ်စီး၊ မိနီစကတ်ကို အတွင်းခံမပါဘဲ ဝတ်ပြီး ကလပ်တစ်ခုကို သွားပါတယ်။ သူ့အတော်မှူးနေပြီး အိမ်ကို ဒယ်ဒယ်နဲ့ ပြန်လာရာမှာ လမ်းကလည်း မှားသွားပါတယ်။ ဆိုးသွမ်းတဲ့သူတွေရှိတဲ့ အနီးအပါးက အခြားရပ်ကွက်တစ်ခုဆီကို ရောက်သွားပါတယ်။ အဲ့ဒီမှာ သူ အမွေကျင့်ခံ လိုက်ရပါတယ်။

သူမကို အပြစ်တင်သင့်ပါသလား။ ဒါဟာ သူမရဲ့ အမှား ဟုတ်ပါသလား။ သူမက ဒါမျိုး ဖြစ်ဖို့ အလိုရှိခဲ့ပါသလား။

လေ့လာမှုတွေလုပ်ပြီး လူတွေကို မေးကြည့်တဲ့အခါမှာ လူအများစုက အထက်က မေးခွန်းသုံးခုစလုံးကို ဟုတ်တယ်လို့ ဖြေခဲ့ကြပါတယ်။ ခင်ဗျားမှာ ဘယ်တော့မှ ဖြစ်လာဖို့ မမျှော်လင့်ထားတဲ့ ဖြစ်ရပ်တစ်ခုကို ခင်ဗျားကြားရတဲ့ အခါမျိုးမှာ ခင်ဗျားဟာ ခံရသူကို အပြစ်တင်တတ်ပါတယ်။ အဲ့သလို အပြစ်တင်တာက ခင်ဗျားဟာ စိတ်ယုတ်မာရှိတဲ့ သူတစ်ယောက် ဖြစ်တာကြောင့် မဟုတ်ဘဲ ခင်ဗျားဟာ အဲ့သလို အခြေအနေမျိုးကနေ

ရှောင်ရှားနိုင်လောက်အောင်အထိ စမတ်ဖြစ်တဲ့သူ တစ်ဦး ဖြစ်တယ်ဆိုတာ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ယုံကြည်ချင်တာကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားဘယ်တော့မှ မလုပ်မယ့် အရာမျိုးဆိုရင် ဘယ်လောက်ကြီးမား တဲ့ ပမာဏပဲ ဖြစ်ဖြစ် ခံရတဲ့သူဟာ ရှောင်ရှားနိုင်ခဲ့သင့်တယ်။ ခံနိုင်ရည်ရှိခဲ့သင့်တယ် ဆိုပြီး ပြောနေမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ တကယ်တမ်းမှာတော့ မုဒိမ်းကျင့်ခံရတယ် ဆိုတာမျိုးဟာ ခံရတဲ့သူရဲ့ မကောင်းတဲ့ အမူအကျင့်တွေကြောင့်ရယ်လို့ ပြောဖို့ခက်ပါတယ်။ ပုံမှန်အားဖြင့် မုဒိမ်းကျင့်တဲ့သူတွေဟာ မုဒိမ်းကျင့်ခံရသူနဲ့ ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်မှု ရှိတဲ့သူတွေ ဖြစ်လေ့ရှိပါတယ်။ ခံရတဲ့သူက ဘာပဲဝတ်ဝတ် မုဒိမ်းသမားကတော့ မုဒိမ်းကျင့်မှာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ မုဒိမ်းမှု ဖြစ်ပြီဆိုရင် တကယ်အပြစ် တင်ရမှာက မုဒိမ်းသမားကိုပါပဲ။ ဒါပေမယ့်လည်း မုဒိမ်းမှုပျောက်ရေး လှုပ်ရှားမှုတွေမှာဆိုရင် တက်ကြွလှုပ်ရှားသူတွေဟာ အမျိုးသမီးတွေကို အဓိက ဖစ်မှတ်ထား သတိပေးနေကြပြီး မုဒိမ်းကျင့်တဲ့ ယောက်ျားတွေကိုတော့ သတိပေး ပြစ်တင်တာတွေ မရှိတာကို တွေ့ရတတ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် “မုဒိမ်းကျင့် ခံရနိုင်လောက်တဲ့ အချက်တွေကို ရှောင်ကြပါ” ဆိုတဲ့ စာသားဆောင်ပုဒ်မျိုးတွေနဲ့ လှုပ်ရှားမှုတွေ လုပ်ကြတာကို တွေ့နေရပါတယ်။

ဝတ္တုဇာတ်လမ်းတွေမှာဆိုရင် လူဆိုးက ရှုံးပြီး လူကောင်းက အမြဲနိုင်လေ့ ရှိပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ လောကအမြင်မှာလည်း ဓမ္မက အဓမ္မကို အမြဲနိုင်ရမယ် ဆိုတဲ့ အမြင်မျိုး၊ လောကကြီးဟာ တရားမျှတမှု ရှိတယ်ဆိုတဲ့ အမြင်မျိုး ရှိနေပါလိမ့်မယ်။ စိတ်ပညာနယ်ပယ်မှာတော့ တကယ့်လက်တွေ့ လောကကြီးဟာ အမြဲတမ်း တရားမျှတစွာနဲ့ လည်ပတ်နေတယ်လို့ ယုံကြည်နေခြင်းကို တရားမျှတသောလောက အစွဲမှားလို့ ခေါ်ပါတယ်။

ပိုပြီး တိတိကျကျ ပြောရရင် ကံမကောင်း အကြောင်းမလှတဲ့သူတွေအပေါ်ကိုလည်း အဲ့ဒီ အစွဲမှားကြီးနဲ့ မြင်နေကြလေ့ ရှိပါတယ်။ အိမ်ယာမဲ့တွေ၊ ဆေးစွဲနေတဲ့ သူတွေကို တွေ့ရင် သူတို့ မကောင်းတာတစ်ခုခုလုပ်ထားလို့ သူတို့ပြန်ခံနေရတာပဲ ဆိုတဲ့ အမြင်ကြီးနဲ့ မြင်နေကြလေ့ ရှိပါတယ်။ သူတို့လုပ်တာနဲ့ ထိုက်တန်တာကို သူတို့ ပြန်ရနေကြတာပဲ ဆိုတဲ့ အမြင်ကြီးနဲ့ မြင်နေကြလေ့ရှိပါတယ်။ ဒီနေရာမှာ အဓိက စကားလုံးကတော့ “ထိုက်တန်တာ” ဆိုတဲ့ စကားလုံးပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ မကောင်းတာလုပ်ရင် မကောင်းတာ ဖြစ်မယ် ဆိုတာဟာ လူတွေရဲ့ ထင်မြင်ယူဆချက် သက်သက်သာဖြစ်ပြီး သေသေချာချာလေ့လာသုံးသပ်ပြီး သက်သေပြထား ခြင်းမဟုတ်တဲ့ လောကအမြင်တစ်ရပ်သာ ဖြစ်ပါတယ်။ တရားမျှတသောလောက အစွဲမှားဟာ ခင်ဗျားရဲ့ စိတ္တဇလုံခြုံမှုကို တည်ဆောက်ဖို့ရာမှာ အထောက်အကူ ပေးပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်းရှိနေတယ်ဆိုတဲ့ စံစားမှုမျိုးကို လိုချင်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ခင်ဗျားဟာ မကောင်းတဲ့ အပြုအမူမျိုးကို ရှောင်ရှားနိုင်နေသမျှ လိပ်ပြာမသန့်တာမျိုး မဖြစ်ပါဘူး။ မကောင်းတဲ့ အပြုအမူ၊ အမူအကျင့်ရှိတဲ့သူတွေဟာ လမ်းဘေးမှာ ဒုက္ခရောက်ကြတာပဲ၊ လင်ကောင်မပေါ်ဘဲ ဗိုက်ကြီးကြတာပဲ၊ ဆေးစွဲကြတာပဲ၊ မုဒိမ်းအကျင့်ခံကြရတာပဲ ဆိုတဲ့ယုံကြည်မှုမျိုးက ခင်ဗျားကိုယ်ခင်ဗျား စိတ္တဇလုံခြုံမှု ပိုရစေပါတယ်။

၁၉၆၆ ခုနှစ်မှာ မဲလ်ဗင် လာနာနဲ့ ကာရိုလင်း ဆင်မွန်တို့ဟာ လေ့လာမှုတစ်ခု ပြုလုပ်ခဲ့ပါတယ်။ အဲ့ဒီလေ့လာမှုမှာ အမျိုးသမီးတစ်ယောက်ကို ပြဿနာတစ်ရပ်ကို ဖြေရှင်းနေစေပြီး သူ အမှားအယွင်းလုပ်မိရင် သူ့ကို လျှပ်စစ်နဲ့ ရှော့ရိုက်ပါတယ်။ အဲ့ဒါကို အခြား အမျိုးသမီး ခုနစ်ဆယ့်နှစ်ယောက် တို့ကို စောင့်ကြည့်စေပါတယ်။ တကယ်တမ်းကတော့ ပြဿနာဖြေရှင်းနေတဲ့ အမျိုးသမီးကို ဟန်ဆောင်ခိုင်းထားတာ ဖြစ်ပါတယ်။ စောင့်ကြည့်နေကြတဲ့ အမျိုးသမီးတွေကတော့ ဟန်ဆောင် ခိုင်းထားတယ် ဆိုတဲ့အကြောင်းကို မသိကြပါဘူး။ ရှော့ရိုက်ခံရတဲ့ အမျိုးသမီးကို ဘယ်လိုမြင်သလဲလို့ စောင့်ကြည့်နေကြသူတွေကို မေးတဲ့အခါမှာ အစမ်းသပ်ခံ အမျိုးသမီးတွေရဲ့ အများစုက သူ့ကို နှိမ့်ချပြီးပြောခဲ့ကြပါတယ်။ သူတို့ဟာ သူမရဲ့ အကျင့်စရိုက်နဲ့ သွင်ပြင်လက္ခဏာကို ပြစ်တင်ဝေဖန် ပြောဆိုခဲ့ကြပါတယ်။ သူ ခံထိုက်လို့ ခံရတာလို့ ပြောခဲ့ကြပါတယ်။

လာနာဟာ လူ့အဖွဲ့အစည်းနဲ့ ဆေးပညာ အတန်းတစ်ခုမှာလည်း သင်ကြားရေး လုပ်နေပါသေးတယ်။ သူ့အတန်းက ကျောင်းသား/သူ အများစုက ဆင်းရဲတဲ့သူတွေ ဟာ ငယ်ငယ်တွေဖြစ်ကြပြီး အမြဲတန်းပဲ သူများပေးစာ ကမ်းစာကို မျှော်လင့်နေကြတယ်လို့ ထင်မြင်ယူဆနေကြတယ်ဆိုတာကို သူ သတိပြုမိခဲ့ပါတယ်။ ဒါကြောင့် သူဟာ နောက်ထပ် လေ့လာမှုတစ်ရပ်ကို ထပ်မံ ပြုလုပ်ခဲ့ပါတယ်။ အဲ့ဒီလေ့လာမှုမှာ အမျိုးသား နှစ်ယောက်ကို ပဟေဠိတွေ ဖြေရှင်းခိုင်းခဲ့ပါတယ်။ အဆုံးမှာ အဲ့ဒီနှစ်ယောက်ထဲက တစ်ယောက်ကို ကျပန်းရွေးချယ်ပြီး ပမာဏများပြားတဲ့ ငွေတွေကို ဆုအဖြစ် ပေးလိုက်ပါတယ်။ သူတို့ပဟေဠိ ဖြေရှင်းနေတာကို စောင့်ကြည့် ခိုင်းထားတဲ့ အစမ်းသပ်ခံတွေကို ဒီလို ဆုပေးလိုက်တာဟာ အရည်အချင်းနဲ့ မဆိုင်ဘဲ လုံးဝ ကျပန်းရွေးချယ်ပြီး ပေးလိုက်တာ ဖြစ်တယ်ဆိုတဲ့ အကြောင်းလည်း ပြောပြ ထားပါတယ်။ နောက်ပိုင်း အဲ့ဒီလူနှစ်ယောက်ကို အကဲဖြတ်ပေးပါဦးလို့ အစမ်းသပ်ခံတွေကို ပြောတဲ့အခါမှာ အစမ်းသပ်ခံတွေက ဆုရသွားတဲ့သူဟာ ပိုပြီး စမတ်ဖြစ်တယ်၊ ကျွမ်းကျင်မှု ရှိတယ်၊ ပဟေဠိဖြေရှင်းရာမှာ ပိုမိုထူးချွန်တယ်၊ ရလဒ်ထွက်အောင် ပိုပြီးအလုပ်လုပ်တတ်တယ် ဆိုပြီး ပြောခဲ့ကြပါတယ်။ အဲ့ဒီ စမ်းသပ်ချက်ကို လာနာပြုလုပ်ပြီးနောက်ပိုင်းမှာလည်း များစွာသော သုတေသနသမားတွေဟာ အဲ့ဒီစမ်းသပ်ချက်ကို ကြိမ်ဖန်များစွာ ပြုလုပ်ခဲ့ကြပါတယ်။ အားလုံးရဲ့ ဘုံတူညီတဲ့ ကောက်ချက်ကတော့ “ခင်ဗျားဟာ ကမ္ဘာကြီးကို တရားမျှတတဲ့ ကမ္ဘာလောကကြီး ဖြစ်စေချင်နေပါတယ် .. ဒါကြောင့် တရားမျှတမှု မရှိတာ တွေတွေမြင်ခဲ့ရရင်တောင်မှ တရားမျှတတဲ့ ကမ္ဘာလောကကြီးအဖြစ် ဟန်ဆောင်သတ်မှတ် ချုပ်ချယ်လိုက်တယ်” ဆိုတဲ့ အချက်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

တရားမျှတသောလောက အစွဲမှားဟာ လူတွေရဲ့ စိတ်ထဲမှာ နဂိုပါအဖြစ် ပါလာခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ဘယ်လောက်ပဲ ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း တွေးတော တတ်သူ ဖြစ်စေ၊ ဘယ်လောက်ပဲ ရှေးရိုးစွဲပြီး တွေးခေါ်တတ်သူ ဖြစ်ပါစေ အခြားသူတွေ ဘေးဒုက္ခခံစားရတာကို ကြားတဲ့အခါမျိုးမှာ အဲ့ဒီအစွဲမှားက ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ခံစားမှုကို လွှမ်းမိုးမှုတွေ ပြုလုပ်လိုက်ပြီး ခံထိုက်လို့ ခံကြရတာပဲလေ ဆိုတဲ့ စိတ်မျိုးကို ဖြစ်စေပါတယ်။ ၂၀၁၀ ခုနှစ်က ဆွီဒင်နိုင်ငံ လင့်ရှော့ပင်မ် တက္ကသိုလ်က သုတေသန သမားတွေဖြစ်တဲ့ ရောဘတ် သွန်းဘာ့ချ် နဲ့ စဗန် ကနော့ဆန် တို့ဟာ သူတို့ရဲ့ လေ့လာမှုတစ်ရပ်ကို ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့ပါတယ်။ အဲ့ဒီ လေ့လာမှုမှာ ဆယ်ကျော်သက်လူငယ်လေးတွေကို ကျောင်းတွေမှာ အနိုင်ကျင့်မှု ဖြစ်ရပ်အကြောင်းကို ရှင်းပြဖို့ စေခိုင်းလိုက်ပါတယ်။ အများစုသော ကျောင်းသား တွေက အနိုင်ကျင့်တာဟာ အာဏာဆာလောင်မှုနဲ့ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှု ဖြစ်တယ်လို့ ပြောခဲ့ကြပေမယ့် ၄၂ ရာခိုင်နှုန်းသော ကျောင်းသားတွေတော့ အနိုင်ကျင့်ဖို့ လွယ်ကူလောက်အောင်အထိ ပျော့ညွတ် ခံရသူတွေကို အပြစ်တင်ခဲ့ကြပါတယ်။ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ်လည်း ပြန်မေးကြည့်ပါ။ ကျောင်းတွေမှာ အနိုင်ကျင့် ခံရတာမျိုးကို တွေ့တဲ့အခါမှာ ခင်ဗျားအနေနဲ့ ခံရသူဟာ သူဟာသူ ပြန်တွန်းလှန်တိုက်ခိုက်သင့်တယ်လို့ မြင်ပါသလား။ စနောက် လှောင်ပြောင် ခံရသူ တွေဟာ ကြောင်တောင်တောင် ပုံစံမျိုး ဖြစ်မနေအောင် သူတို့ရဲ့ ဝတ်စားဆင်ယင်ပုံနဲ့ အပြုအမူတွေကို ပြောင်းလဲပစ်သင့်တယ်လို့ ထင်ပါသလား။ ရုပ်ရှင် ဇာတ်လမ်း တွေမှာ ကြည့်ရင်တော့ အဓိက ဇာတ်လိုက်ဟာ ဘယ်လိုတုန့်ပြန်ရမလဲဆိုတာကို

လေ့လာသိရှိသွားပြီး အနိုင်ကျင့်သူတွေကို ပြန်လည် တွန်းလှန် တိုက်ခိုက်လေ့ရှိပါတယ်။ အနိုင်ကျင့်ခံရသူတွေက ပြန်လည်တွန်းလှန် တိုက်ခိုက်မှသာ အနိုင်ကျင့်သူတွေ ပြန်လည်ပေးဆပ်ရလေ့ရှိပါတယ်။ အနိုင်ကျင့်တဲ့သူတွေ ဟာ လူဆိုးတွေလို့ ခင်ဗျားသိလိုက်ရတဲ့အချိန်မှာ ဒါဟာ ပြောင်းလဲလို့ မရနိုင်တော့တဲ့ အချက်တစ်ခုအဖြစ် ခင်ဗျား လက်ခံလိုက်တယ်လို့ သုတေသနသမားတွေက ပြောကြပါတယ်။ လောကကြီးမှာလည်း လူဆိုးတွေက အပြည့်ပါပဲ။ ဒါပေမယ့်လည်း ခံရသူတွေမှာ သူတို့ရဲ့ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံရမှုတွေကို အဆုံးသတ်ပစ်ဖို့ စွမ်းအားတွေ ရှိနေပါတယ်။ အဲဒီလေ့လာမှုမှာပဲ ၂၁ ရာခိုင်နှုန်းသော ကျောင်းသားတွေက အစမ်းသပ်ခံ ပရိသတ်တွေဖြစ်တဲ့ သူတို့ကိုယ်သူတို့ အပြစ်တင်ခဲ့ကြ ပါတယ်။ အနည်းငယ်သော ကျောင်းသားတွေကပဲ တကယ့်လက်သည် တရားခံက လူ့အဖွဲ့အစည်း ဒါမှမဟုတ် လူသဘာဝပဲလို့ ပြောခဲ့ကြပါတယ်။ လူအများစုရဲ့ အမြင်မှာတော့ လောကကြီးဟာ တရားမျှတမှု ရှိနေပါတယ်။ ဆိုးရွားတဲ့ ကိစ္စရပ်တွေ ဖြစ်ပွားလာခဲ့ရင် အဲဒီအထဲမှာ ပါဝင်တဲ့သူတွေ (ခံရသူနဲ့ အနိုင်ကျင့်သူ) ကိုပဲ အပြစ်တင်လေ့ ရှိကြပါတယ်။

သွားတာနဲ့တူညီတဲ့အရာတွေ ပြန်လာပါလိမ့်မယ် ဆိုတဲ့စကားကို ခင်ဗျားကြားဖူးပါလိမ့်မယ်။ ဒါမှမဟုတ် သူ့မှာ ဖြစ်လာသမျှကို “ဒါဟာ ကံတရားပဲလေ” လို့ ပြောတဲ့သူမျိုးကို ခင်ဗျားတွေ့ဖူးပါလိမ့်မယ်။ ဒါတွေအားလုံးဟာ တရားမျှတသောလောက အစွဲမှား ပုံစံကွဲတွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ကမ္ဘာလောကကြီးက တရားမျှတမှု မရှိဘူးလို့ တွေးတောရတာဟာ ခက်ခဲနာကျင်ရပါတယ်။ ကမ္ဘာလောကဆိုတဲ့ ချိန်ခွင်ကြီးရဲ့ တစ်ဖက်မှာ မကောင်းမှုဆိုတာတွေရှိနေပြီး ကျန်တစ်ဖက်မှာတော့ ကောင်းမှုဆိုတာတွေရှိကာ မျှမျှတတလေး ဖြစ်နေတာမျိုးလေး မြင်ယောင်ကြည့်ရတာက စိတ်ချမ်းသာဖို့ ကောင်းပါတယ်။ ကြိုးစား၊ အနှစ်နာခံတဲ့သူတွေ အောင်မြင်ကြပြီး ပျင်းရိ၊ လှည့်ဖျားသူတွေ ဆိုးရူးနစ်နာတာမျိုးကို ခင်ဗျား ယုံကြည်ချင်နေပါတယ်။ ဒါမျိုးက အမြဲတန်းမှန်ကန်နေတဲ့ လောကနိယာမ မဟုတ်ပါဘူး။ အောင်မြင်မှုဆိုတာဟာ အများအားဖြင့် ခင်ဗျား ဘယ်လိုအချိန်အခါမှာ မွေးဖွားလာသလဲ၊ ဘယ်လို နေရာမှာ ကြီးပြင်းလာရသလဲ၊ ခင်ဗျားမိသားစုရဲ့ လူမှုစီးပွားရေး အနေအထားက ဘယ်လိုရှိသလဲ စတာတွေပေါ်အခြေခံတဲ့ ကျွန်းခြစ်ရပ်တွေအပေါ်မှာ အခြေတည်နေပါတယ်။ လောကကြီးမှာ ဘယ်လောက်ကြိုးစားကြိုးစား အထက်က ပြောခဲ့တဲ့ ကနဦးအချက်အလက်တွေကို ပြုပြင်လို့ ရနိုင်တာမျိုး မဟုတ်ပါဘူး။ ဒါတွေကို လက်ခံဖို့လိုပါတယ်။ အဲသလို ပြောလို့လည်း ဆင်းဆင်းရဲရဲနဲ့ မွေးဖွားလာသူတွေက ကြိုးစားအားထုတ်ဖို့ မလိုတော့ဘူးလို့ ဆိုလိုတာ မဟုတ်ပါဘူး။ ဘာမှမလုပ်ရင်တော့ ဘာမှ ဖြစ်လာဖို့ မရှိပါဘူး။ တရားမျှတတဲ့ လောကကြီး ဆိုရင်တော့ ခင်ဗျားရဲ့ ကနဦးအခြေအနေတွေက ဘာဖြစ်နေဖြစ်နေ ကြိုးစားသူတိုင်း အောင်မြင်မှုရဖို့ အခွင့်အလမ်းက အတူတူရှိနေရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် တကယ့် အရှိလောကကြီးက အဲဒါထက် ပိုမိုပြီး ရှုပ်ထွေးလွန်းလှပါတယ်။ လူတွေဟာ အခြေအနေတစ်ရပ်ကနေ လွတ်မြောက်အောင် ကြိုးစားနိုင်သလို လွတ်မြောက်အောင် ကြိုးစားခဲ့ကြသူတွေလည်း ရှိပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း မလွတ်မြောက်ခဲ့ကြသူတွေဟာလည်း ဆိုးရွားတဲ့ အခြေအနေကနေ လွတ်မြောက် အောင် အားစိုက်ထုတ်ခဲ့ကြသူတွေ မဟုတ်ဘူးလို့ ပြောလို့ မရပါဘူး။ အောက်ခြေက နင်းပြားလူတန်းစားတွေကို ကြည့်ပြီး ခင်ဗျားလို ကောင်းမွန်တဲ့ ဘဝ၊ ကောင်းမွန်တဲ့ အလုပ်တစ်ခု ရအောင် ဒီလူတွေ ဘာကြောင့် မကြိုးစားကြတာလဲလို့ ခင်ဗျား တွေးမိနေတယ်ဆိုရင်တော့ ခင်ဗျားဟာ တရားမျှတသောလောက အစွဲမှား ထဲကို ကျရောက်နေပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားရဲ့ခွဲတဲ့ ကနဦး အားသာချက်တွေကို မေ့လျော့ပြီး တွေးတောစဉ်းစားနေတာသာ ဖြစ်ပါတယ်။

ရဲသားတွေနဲ့ စီးသတ်သမားတွေ အနည်းငယ်သော လစာငွေလေးအတွက် ပင်ပန်းပန်း အသက်နဲ့ရင်းပြီး ရုန်းကန်နေရချိန်မှာ အရည်အချင်းမရှိတဲ့ အတုအယောင် အနုပညာသမားတွေ ကမ္ဘာ့အလယ်မှာ ပွဲလယ်တင်နေတာမျိုးကို မြင်ရတာဟာ ဒေါသထွက်စရာပါပဲ။ ခင်ဗျားရဲ့ အတွင်း နက်ရှိုင်းတဲ့ နေရာတစ်ခုမှာ ပြင်းပြင်းထန်ထန် အလုပ်လုပ်သူတွေနဲ့ ကျင့်ဝတ်သိက္ခာနဲ့ ညီညွတ်သူတွေဟာ အောင်မြင်မှုရကြမှာ ဖြစ်ပြီး မကောင်းမှုလုပ်သူတွေနဲ့ လိမ်လည်လှည့်ဖျားတဲ့သူတွေ ဟာ ပျက်စီးဆုံးရှုံးကြရမှာ ဖြစ်တယ် ဆိုတဲ့အချက်ကို ယုံကြည်ချင်တဲ့ စိတ်က ရှိနေပါတယ်။ ဒါကြောင့် ခင်ဗျားဟာ ကြုံရတဲ့ ကိစ္စတွေကို အဲဒီ အမြင်နဲ့ လိုက်လျော ညီညွတ်မှုရှိအောင် ပြုပြင်စီရင်ပြီး မြင်ကြည့်လေ့ရှိပါတယ်။ ဒါပေမယ့် တကယ့်လက်တွေ့ လောကကြီးမှာတော့ ဆိုးသွမ်းတဲ့ မိစ္ဆာတွေဟာ ဘယ်တော့မှ အပြစ်ဒဏ် ပြန်မခံရဘဲ ကြီးပွားအောင်မြင်နေကြတာကို တွေ့ရမှာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

စိတ်ပညာရှင် ဂျော်နသန် ဟိဒါက ကမ္ဘာ့ဆိုတဲ့ ကံတရားကို သိစိတ်နဲ့ ယုံကြည်လက်ခံမှု မရှိတဲ့သူတွေတောင်မှ သူတို့ရဲ့ အတွင်းစိတ်ထဲမှာ ကံတရားကို ကိုယ့်ယဉ်ကျေးမှုလေ့ထုံးစံနဲ့ ကိုက်ညီတဲ့ အခြားသော မူကွဲတစ်မျိုးနဲ့ လက်ခံယုံကြည်မှု ရှိနေကြပါတယ်လို့ ပြောခဲ့ပါတယ်။ သူတို့ဟာ ကူညီထောက်ပံ့ရေးနဲ့ ပရဟိတ အစီအစဉ်တွေကို သဘာဝလောကကြီးရဲ့ ညီညွတ်မှုဟာ သဟဇာတဖြစ်နေမှုကို ဖျက်စီးနေကြတဲ့ အပြုအမူတွေအဖြစ် ရှုမြင်ကြပါတယ်။ သူတို့အမြင်မှာ တာဝန်ရှောင်ချင်တဲ့ ငပျင်းတွေလို့ သူတို့ယူဆသူတွေဟာ အစိုးရကသာ ကြားဝင်ထောက်ပံ့မှု ပြုမနေရင် သူတို့နဲ့ ထိုက်တန်တာကို သူတို့ရမှာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ မကောင်းတဲ့ ကံတရားက သူတို့ကို ဖျက်ဆီးဖို့ ပြန်လာနေပေမယ့် သဘာဝမဟုတ်တဲ့ လူလုပ်အဟန့်အတားတွေက သူတို့ကို အကာအကွယ်ပေးနေကြ တယ်လို့ မြင်နေကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလိုနိမ့်ပါးတဲ့လူတွေဟာလည်း သူတို့လုပ်ရမယ့် အခွန်ဆောင်ခြင်း၊ အချိန်ပိုကြေးရဖို့အတွက် နာရီမျှားစွာ အပင်ပန်းခံ လုပ်ရခြင်း စတာမျိုးတွေလုပ်နေရပေမယ့်လည်း အဲဒါမျိုးတွေကို ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုအဖြစ် ဝေဖန်ပြစ်တင်သူတွေက မရှုမြင်တတ်ကြပါဘူး။ ဝေဖန်သူတွေ အမြင်မှာ နိမ့်ပါးတဲ့ နင်းပြားလူတန်းစားတွေဟာ ဘဝရဲ့ပျော်ရွှင်မှုကို မရထိုက်တဲ့သူတွေ ဖြစ်တယ်လို့သာ မြင်နေကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ချမ်းသာတဲ့ သူတွေအပေါ်မှာ တော့ သူတို့နဲ့ ထိုက်တန်တာတွေကို သူတို့ ရနေကြတာပဲလို့ လူတွေက ရှုမြင်တတ်ကြပါတယ်။ တစ်နေရာမှာ သူတို့ရဖို့ရှိတဲ့ ကံကောင်းခြင်းတွေဟာ စုပြုရောက်ရှိလာ ပြီး သူတို့ကို ပိုမိုမြင့်မားတဲ့ သူတို့နဲ့ ထိုက်တန်ရာနေရာတွေကို ရောက်အောင် ပို့ဆောင်ပေးဦးမှာ ဖြစ်တယ်လို့ ထင်မြင်ယူဆနေကြပါတယ်။ တရားမျှတသော လောက အစွဲမှားက တရားမျှတမှုဆိုတာဟာ စနစ်တစ်ခုအဖြစ် တည်ဆောက်ထားတာဖြစ်တယ်လို့ လူတွေကို ထင်မြင်ယူဆစေပြီး အဲဒီ စနစ်ကြီးကို သဘာဝတရားအရ မဟုတ်ဘဲ လူတွေက ဝင်ရောက်ချယ်လှယ်ပြုပြင်စီရင်နေတာမြင်ရင် သူတို့ ဒေါသထွက်တတ်ကြပါတယ်။

ကျွန်တော်တို့ ဘာကြောင့် အဲသလို စဉ်းစားရှုမြင်ကြတာပါလဲ။

အဲဒီအချက်နဲ့ ပတ်သက်ပြီး စိတ်ပညာရှင်တွေလည်း သေသေချာချာ မသိကြပါဘူး။ တချို့ .က ဒါဟာ ကိုယ့်အပြုအမူတွေရဲ့ ရလဒ်ကို ကိုယ်တိုင် ခန့်မှန်းနိုင်စေဖို့ရာ အတွက် လိုအပ်ချက်တစ်ရပ်အနေနဲ့ ရှိနေတာဖြစ်တယ်လို့ ပြောကြပါတယ်။ တချို့ .ကလည်း ကိုယ့်အတိတ်က လုပ်ခဲ့တာတွေနဲ့ ပတ်သက်ပြီး စိတ္တဓူ လုံခြုံမှု ရစေဖို့ အတွက်ဖြစ်တယ်လို့ ပြောကြပါတယ်။ ဒါနဲ့ ပတ်သက်ပြီး သုတေသနတွေ ထပ်မံလုပ်ဆောင်ဖို့ လိုအပ်နေပါသေးတယ်။

သေချာပြောနိုင်တာတစ်ခုက လူကောင်းတွေက လူဆိုးတွေကို အောင်နိုင်တဲ့ လောကကြီးမှာ ခင်ဗျား နေထိုင်ချင်ပါတယ်။ တကယ်တမ်းမှာတော့ လောကကြီးက အဲဒါလို ဖြစ်မနေပါဘူး။

ဒါပေမယ့် အဲဒါကြောင့်အတွက်နဲ့တော့ စိတ်ဓါတ်ကျမသွားပါနဲ့။ ဘဝဟာ မမျှတဘူး ဆိုတဲ့ အမြင်နဲ့ပဲ လောကထဲမှာ ပျော်ပျော်ရွှင်ရွှင်နေထိုင်သွားလို့ ရနိုင်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားရဲ့ဘဝကို အပြည့်အဝ မထိန်းချုပ်နိုင်ပါဘူး။ ဒါပေမယ့်လည်း ခင်ဗျားရဲ့ ဘဝထဲက အစိတ်အပိုင်းအကြီးကြီးတစ်ခုကတော့ ခင်ဗျားရဲ့ ထိန်းချုပ်မှု အောက်မှာ ရှိနေပါသေးတယ်။ အဲဒီအပိုင်းကို ကောင်းကောင်းထိန်းချုပ်ပြီး ကောင်းမွန်ပျော်ရွှင်တဲ့ ဘဝတစ်ခုမှာ နေထိုင်လို့ ရနိုင်ပါတယ်။ လောကကြီးရဲ့ မမျှတတဲ့ သဘာဝကို နှလုံးသွင်းထားပါ။ ဓမ္မဗျာဓိရာနေရာ မတူညီတာကြောင့် လူတွေအကြားမှာ ရတဲ့အခွင့်အလမ်းတွေ ကွာခြားသွားနိုင်တာကို အမှတ်ရပါ။ ဆိုလိုတာ ကတော့ အချို့သောသူတွေဟာ အချို့သောသူတွေလောက် အားစိုက်ထုတ်စရာမလိုဘဲ အကျိုးကျေးဇူးတွေ၊ ကောင်းကျိုးချမ်းသာတွေ ရနိုင်တယ်ဆိုတာပါပဲ။ ခင်ဗျားက လောကကြီးဟာ သူ့အတိုင်းတိုင်းပဲ တရားမျှတမှု ရှိနေတယ်လို့ ချွတ်နေရင်တော့ အကူအညီလိုအပ်တဲ့သူတွေကို ကူညီဖို့ ပျက်ကွက်မိပါလိမ့်မယ်။ ကျွန်တော်တို့ အားလုံးဟာ ကိုယ့်လုပ်ရပ်တွေအတွက် ကိုယ့်မှာတာဝန်ရှိတယ် ဆိုပေမယ့်လည်း မတရားအနိုင်ကျင့်ခံရသူတွေ အတွက်ကိုတော့ ပြစ်တင်ဝေဖန် ရမှာက အနိုင်ကျင့်သူတွေကိုသာ ဖြစ်တယ်ဆိုတဲ့ အချက်ကို သိမြင်နားလည်ဖို့လည်း လိုအပ်ပါတယ်။ မုဒိမ်းအကျင့်ခံဖို့ ထိုက်တန်တဲ့သူ၊ အနိုင်ကျင့်ခံရဖို့ ထိုက်တန်တဲ့သူ၊ ခါးပြတ်ကံခံရဖို့ ထိုက်တန်တဲ့သူ၊ လူသတ်ခံရဖို့ ထိုက်တန်တဲ့သူဆိုတာ တစ်ယောက်မှ မရှိပါဘူး။ လောကကြီးကို ပိုမိုပြီး တရားမျှတအောင် လုပ်ဖို့ အတွက်ဆိုရင်တော့ ခင်ဗျားဟာ အဓမ္မကို တိုက်ထုတ်တဲ့နေရာမှာ ပိုမိုကြိုးစားပြီး ပြင်းပြင်းထန်ထန် လုပ်ဆောင်ဖို့ လိုအပ်ပါလိမ့်မယ်။ အနိုင်ကျင့်ခံရဖို့ အလားအလာ ရှိတဲ့သူအရေအတွက် နည်းအောင် လုပ်ရုံသက်သက်နဲ့တော့ အဓမ္မဟာ လောကကနေ ပျောက်ကွယ်သွားမှာ မဟုတ်ပါဘူး။

၁၉။ အများကောင်းကျိုး ကစားပွဲ (The Public Goods Game)

အယူအဆအများ - လူတိုင်းပါဝင်လုပ်ဆောင်ပြီး လူတိုင်းအကျိုးအမြတ်ရရှိကာ လူတိုင်းလည်းပျော်ရွှင်စေမယ့် စနစ်တစ်ခုကို ဘာစည်းမျဉ်းစည်းကမ်း သတ်မှတ်ချက်မှ မထားဘဲ ထူထောင်နိုင်ပါတယ်။

အမှန်တရား - ဘာစည်းမျဉ်းစည်းကမ်း သတ်မှတ်ချက်မှ မရှိရင် အပျင်းထူပြီး အလုပ်ခိုက်တတ်တဲ့သူတွေနဲ့ လိမ်လည်လှည့်ဖျားတတ်တဲ့သူတွေဟာ စီးပွားရေး စနစ်ကြီးကို ပြုလဲစေပါလိမ့်မယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ လူတွေဟာ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် တုံးအတဲ့သူအဖြစ် အထင်မခံချင်ကြတာကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။

အများကောင်းကျိုး ကစားပွဲအကြောင်း မပြောခင် ဘုံစနစ်တွေရဲ့ စိတ်ပျက်ဖွယ်ရာ အားနည်းချက်တွေကို နားလည်ထားဖို့ လိုပါတယ်။ ဒီအတွေးအမြင်ဟာ ၁၉၆၈ ခုနှစ်မှာ ဘူမိဗေဒ ပညာရှင် ဂျရတ် ဟာဒင် ရေးသားခဲ့တဲ့ အက်ဆေးတစ်ပုဒ်ကနေ စတင်ခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီ အက်ဆေးထဲမှာ ပြောထားတာက ခင်ဗျားဟာ ဝေမျှခြင်းလုပ်လေ့မရှိဘူး ဆိုတဲ့အချက်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ငါးတွေအပြည့်ရှိတဲ့ ရောမ ရေကန်ကြီးတစ်ခုကို စိတ်ကူးမြင်ယောင်ကြည့်ပါ။ ဒီအကြောင်းကို သိတာက ခင်ဗျားနဲ့ အခြားသုံးယောက်ပဲ ရှိပါတယ်။ ခင်ဗျားတို့ အားလုံးဟာ စားနိုင်သလောက်ငါးတွေကိုပဲ အဲဒီကန်ထဲကနေ ဖမ်းယူဖို့ သဘောတူထားကြပါတယ်။ လူတိုင်းက ကိုယ်စားနိုင်သလောက်သော ငါးတွေကိုပဲ ယူနေသမျှ ကန်ကြီးထဲမှာက ငါးတွေအပြည့် ရှိနေဦးမှာပါပဲ။

တစ်ရက်မှာတော့ ကျန်လူတွေထဲက တစ်ယောက်ဟာ သူစားနိုင်တာထက် မကတဲ့ ငါးတွေကို ယူနေပြီး ပိုတဲ့ငါးတွေကို အနီးအပါးက မြို့ မှာ သွားရောင်းနေတာကို ခင်ဗျား သိလိုက်ရပါတယ်။ နောက်ဆုံးမှာတော့ အဲဒီလူဟာ ခင်ဗျားရဲ့ ငါးမျှားတံထက် ပိုကောင်းတဲ့ ငါးမျှားတံ တစ်ချောင်း ပိုင်ဆိုင်လာပါတယ်။

ခင်ဗျား ဘာလုပ်မလဲ။

ခင်ဗျားလဲ စားနိုင်တာထက် ငါးဖမ်းလာမယ်ဆိုရင် ပိုတဲ့ငါးတွေကိုရောင်းပြီး ပိုကောင်းတဲ့ ငါးမျှားတံ ဝယ်နိုင်လာပါလိမ့်မယ်။ ငါးဖမ်းလေ့တောင်မှ ဝယ်ချင် ဝယ်နိုင်လာပါလိမ့်မယ်။ အဲဒီလိမ်လည်လှည့်ဖျားနေတဲ့သူနဲ့ ပါတနာအဖြစ် ပူးပေါင်းပြီး အစုအစပ်လုပ်ငန်းတောင် ထောင်လို့ ရနိုင်ပါတယ်။ လူတိုင်းကလည်း သူတို့ ဖမ်းနိုင်သမျှငါးတွေကို ဖမ်းလာကြပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျားဟာ အဲဒီငါးကန်အကြောင်း လူအားလုံးကို ဖွင့်ချပြောပြပစ်လိုက်တာမျိုးလည်း ဖြစ်လာနိုင်ပါတယ်။ အထက်က ပြောခဲ့သမျှ ဖြစ်ရပ်တိုင်းဟာ အများရဲ့ ဘုံကောင်းကျိုးကို ပျက်စီးသွားစေနိုင်မယ့် အနေအထားတွေချည်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျား ဘာမှ မလုပ်ဘဲ နေလိုက်မယ်ဆိုရင်တော့ ငါးကန်ကြီးဟာ ခင်ဗျားနဲ့ အခြားသော နှစ်ယောက်ရဲ့ စားဝတ်နေမှုကို အရင်ကအနေအထားအတိုင်းပဲ ထောက်ပံ့ပေးနေဦးမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဟိုလူလိမ်တစ်ယောက်ကတော့ အသာစီးရနေမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ မမျှတတဲ့ အနေအထားတွေနဲ့ ကြုံရင် ဒေါသထွက်တတ်တာမျိုးက ခင်ဗျား ဘယ်လိုမှ ထိန်းချုပ်လို့ မရနိုင်တဲ့ စိတ်ခံစားမှု တစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။

အထက်က တင်ပြခဲ့တဲ့ စိတ်ကူးယဉ် ငါးကန်ဇာတ်လမ်းမှာ သူများနောက် ပြတ်မကျန်ခဲ့အောင် ကြိုးစားအားထုတ်မှုတွေ လုပ်ခဲ့ကြရင် လူတိုင်း ဆုံးရှုံးမှုနဲ့ ကြုံတွေ့ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဘူမိဗေဒကြော့အခါမှာ အားလုံးက ကိုယ်စားနိုင်တာထက်ပိုပြီး အပြည့်အသိပ် ထည့်ယူသွားကြရင် အားလုံး အရှုံးနဲ့ ကြုံရမယ့် ရလဒ်-သုည ဝိမ်းတစ်ခု ဖြစ်လာမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် လူတိုင်းက ကိုယ်ကုန်နိုင်သလောက်ကိုပဲ ထည့်ယူကြမယ်ဆိုရင်တော့ လူတိုင်း နိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အများ ကောင်းကျိုးအတွက် ဘုံလုပ်ကြတဲ့ ကိစ္စတွေ ပျက်စီးဆုံးရှုံးသွားရခြင်း အကြောင်းရင်းက အချိန်ကြာလာတဲ့အခါမှာ ပေါ်ပေါက်လာတတ်တဲ့

သေးငယ်တဲ့ လောဘ လေးတစ်ခုက အစပြုပြီး ဖြစ်လာတတ်တာမျိုးပါ။ စည်းမျဉ်းမလိုက်နာတဲ့ တစ်ယောက်သော ကိုယ်ကျိုးရှာသမားဟာ စနစ်ကြီးတစ်ခုလုံးကို ပျက်စီးသွားစေနိုင် ပါတယ်။ လောဘဟာ တစ်ဦးကနေတစ်ဦးကို ကူးစက်လွယ်တဲ့ သဘောရှိပါတယ်။

အများအတွက် ကောင်းကျိုးဆိုတာမှာလည်း လူတိုင်းက အများအတွက် ထည့်ဝင်ရမယ့်အရာဖြစ်ပြီး ယူသွားရမယ့် အရာမဟုတ်ပါဘူး။ လိမ်လည်လှည့်ဖျားသူတွေဟာ စနစ်ကြီးတစ်ခုလုံးကို ဖျက်ဆီးပစ်နိုင်တယ် ဆိုတာမှာလည်း သူတို့လိမ်လည်လှည့်ဖျားရုံနဲ့ စနစ်ကြီးက ပျက်သွားတာမဟုတ်ပါဘူး။ သူများတွေတောင် ယူနေပြီ ငါမယူရင်ငါနောက်ကျသွားမယ်ဆိုတဲ့ လောဘစိတ်ရဲ့ ပျံ့နှံ့ကူးစက်မြန်တတ်တဲ့သဘာဝကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။ ကံမကောင်းတာတစ်ခုက အများကောင်းကျိုး အတွက် လုပ်ဆောင်ရမယ့်နေရာမှာလည်း ခင်ဗျားဟာ ထင်သလောက် စမတ်ဖြစ်မနေဘူးဆိုတာ လူတွေရဲ့ အမူအကျင့်တွေကို လေ့လာတဲ့ သုတေသနတွေကနေ ဖော်ပြနေပါတယ်။

အများကောင်းကျိုး ကစားပွဲက အောက်ပါအတိုင်း အလုပ်လုပ်ပါတယ် -

လူတစ်စုက စားပွဲတစ်ခုမှာ ပိုင်းထိုင်နေကြပါတယ်။ လူတိုင်းကို ဒေါ်လာအနည်းငယ်စီ ပေးထားပါတယ်။ ပြီးတော့ စားပွဲအလယ်က ဘုံအလှူငွေဖလားထဲကို သူတို့ ထည့်နိုင်သမျှများများ ထည့်ဝင်ကြဖို့ လူတွေကို ပြောလိုက်ပါတယ်။ အဲ့ဒီနောက်မှာ စမ်းသပ်သူက ဖလားထဲမှာ ရလာတဲ့ ပမာဏကို နှစ်ဆဖြစ်အောင် ထည့်ဝင် လိုက်ပြီး ရတဲ့ငွေကို ငွေထည့်တဲ့လူတွေဆီ အညီအမျှ ပြန်ခွဲဝေပေးလိုက်ပါတယ်။

လူဆယ်ယောက်ရှိပြီး တစ်ယောက် ၂ ဒေါ်လာ ထည့်ကြရင် ဖလားထဲမှာ ဒေါ်လာ ၂၀ ရလာပါမယ်။ အဲ့ဒါကို စမ်းသပ်သူက ၂၀ ထပ်ပေါင်းထည့်ပေးလိုက်တဲ့အခါ ဒေါ်လာ ၄၀ ဖြစ်လာပြီး တစ်ယောက်ကို ၄ ဒေါ်လာစီ ပြန်ရကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဂိမ်းကို အလှည့်များများ ဆက်ကစားသွားပါတယ်။ အဲ့လို ကစားတဲ့အခါမှာ လူတိုင်းက ဖလားထဲကို များနိုင်သမျှ များများ ထည့်ကြလိမ့်မယ်လို့ ခင်ဗျားထင်ပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမယ့် တကယ်တမ်းမှာ အဲ့သလို ဖြစ်မလာခဲ့ပါဘူး။ ကစားနေတဲ့ အထဲက တစ်ယောက်သောသူက ကစားပွဲရဲ့ လျှို့ဝှက်ချက်ကို ရိပ်စားမိလာပြီး တစ်ယောက်ယောက်က နည်းနည်းလေးပဲ ထည့်လည်း ဒါမှမဟုတ် လုံးဝ မထည့်ဘဲ နေလို့လည်း ရတယ်ဆိုတာကို နားလည် လာပါတယ်။ အဲ့သလိုနဲ့ သူဟာ အခြားသူတွေထက် နည်းနည်းပဲထည့်ပြီး အခြားသူတွေထက် ပိုက်ဆံ ပိုများများ ရလာ ပါတယ်။

ကျန်တဲ့သူတွေက နှစ်ဒေါ်လာစီထည့်ကြပြီး ခင်ဗျားက မထည့်ခဲ့ရင် ဖလားထဲမှာ ၁၈ ဒေါ်လာ ရပါမယ်။ အဲ့ဒါကို နှစ်ဆလုပ်လိုက်ရင် ၃၆ ဒေါ်လာ ဖြစ်လာပါမယ်။ ပြန်ဝေပေးတဲ့အခါမှာ တစ်ပြားမှ မထည့်ဝင်ခဲ့တဲ့ ခင်ဗျားအပါအဝင် လူတိုင်းဟာ ၃.၆ ဒေါ်လာစီ ရကြမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီဂိမ်းနဲ့ ကစားပြီး လုပ်ခဲ့တဲ့ စမ်းသပ်မှုတွေတိုင်းမှာ ဘယ်သူက ညီညီမျှမျှထည့်ဝင်သလဲ ဆိုတာကို လူတိုင်းက သိနိုင်ပါတယ်။ ဖလားထဲက ငွေပမာဏဟာ အစပိုင်းမှာ တိုးတိုးလာပြီး နောက်ပိုင်းမှာ တဖြည်းဖြည်း နည်းနည်းလာတာကို တွေ့နိုင်ပါတယ်။ ကလိမ်ကျတတ်တဲ့ ဉာဏ်ရှိတဲ့သူတစ်ယောက်က သွေးတိုးစမ်းပြီး ထည့်ဝင်ရမယ့်ငွေကို လျော့လျော့ပြီး ထည့်လာလို့ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့သလိုနဲ့ ကိုယ့်ကိုလည်း ငတ်းလို့ အများက ထင်သွားကြမှာ စိုးတဲ့အတွက် လူတိုင်းကလည်း ကလိမ်ကျတဲ့သူလုပ်သလိုမျိုး သူတို့လည်း လျော့လျော့ပြီး ထည့်လာကြပါတယ်။ နောက်ဆုံးမှာတော့ အဲ့ဒီ စီးပွားရေး အဆောက်အအုံကြီး တစ်ခုလုံး လဲပြိုသွား တော့တာပါပဲ။ လိမ်လည်လှည့်ဖျားတဲ့သူကို အပြစ်ပေးတဲ့ အစီအစဉ်မျိုး ချမှတ်ထားခဲ့ရင်တော့ အဲ့သလို လိမ်ညာလှည့်ဖျားမှုမျိုးက ရပ်တန့်သွားပြီး လူတိုင်း အကျိုးကျေးဇူး ခံစားရရှိနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အပြစ်ပေးတဲ့အစား ရိုးရိုးသားသားကစားတဲ့ ကစားသမားတွေကို ဆုချပေးနိုင်ဖို့ ဖန်တီးပေးထားခဲ့ရင်လည်း ပွဲအနည်းငယ် ကစားပြီးမကြာခင်မှာပဲ စီးပွားရေး အဆောက်အအုံက တဖန် ပြိုလဲသွားမှာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီဂိမ်းကနေ သိလာရတဲ့ မထော်မနမ်းအဖြစ်ကတော့ အဖွဲ့အစည်းထဲက တစ်စုံတစ်ယောက် ရေသာခိုအချောင်လိုက်နေရုံနဲ့ပဲ စီးပွားရေးအဆောက်အအုံ တစ်ခုလုံး ပျက်သွားရလောက်အောင်အထိ ကျန်တဲ့သူတွေကရော လိုက်အချောင်ခိုကြတဲ့အဖြစ်ဟာ ဘယ်လောက် တွေးခေါ်မှုလွဲချော်လိုက်သလဲ ဆိုတဲ့ အချက်ပဲ ဖြစ်ပါ တယ်။ လူတစ်ယောက် တရားပျက်နေပေမယ့် ကျန်တဲ့သူတွေမှာ ဘယ်သူတရားပျက်ပျက် ငါမပျက်ဘူးဆိုတဲ့ ခိုင်မာတဲ့ စိတ်ဓါတ်ရှိပြီး ကိုယ်ထည့်ဝင်သင့်တာကို မှန်မှန်ကန်ကန် ဆက်ထည့်ဝင်နေကြဦးမယ်ဆိုရင် လူတိုင်းဟာ အကျိုးကျေးဇူး ခံစားနေကြရဦးမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ သို့ပေမယ့်လည်း တစ်ယောက်ယောက်က ကလိမ်ကျပြီး လိမ်လည်လှည့်ဖျားနေတာကို မြင်ခဲ့ရင် ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ခံစားမှုဆိုင်ရာ ဦးကျောက် အဟောင်းအမြင်းကြီးက ဝင်လာတော့တာပါပဲ။ အဲ့သလို ချက်ချင်း မဆိုင်းမတွ တုန့်ပြန်တတ်တဲ့ ဗီအေကျင့်က ခင်ဗျားရဲ့ ကမ္ဘာဦး ဘိုးဘေးတွေအတွက်တော့ ကောင်းကျိုးပြုတဲ့ အချက်တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ အတွင်းစိတ်ထဲ မှာ ကလိမ်ကျပြီး လိမ်လည်လှည့်ဖျားတဲ့သူကို အပြစ်ပေးသင့်တယ်ဆိုတဲ့ စိတ်ရှိပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ စီးပွားရေး အဆောက်အအုံကြီးတစ်ခုလုံး ယိမ်းယိုင် ပျက်သုဉ်းမသွားအောင်လုပ်ဖို့က တစ်ယောက်ထဲသော ကလိမ်ကျသူကို အပြစ်ပေးလိုက်ရုံနဲ့ ဖြစ်နေတာကြောင့်ပါပဲ။ ဒါပေမယ့် လက်တွေ့မှာတော့ ခင်ဗျားဟာ ကြောင်းကျိုးကျကျ မတွေးတော နိုင်တော့ဘဲ ညစ်တဲ့သူကို ပြန်ညစ်တဲ့နည်းလမ်းသုံးပြီး ကစားပွဲကြီးတစ်ခုလုံး ပျက်သုဉ်းသွားတာမျိုးကို ပိုပြီး အလိုရှိ နေတတ်ပါတယ်။

လူအများကောင်းကျိုးအတွက် လုပ်ဆောင်တဲ့နေရာမှာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းတွေ ပြဌာန်းဖို့ လိုအပ်တယ် ဆိုတဲ့အချက်ကို သရုပ်ပြဖို့အတွက်လည်း ဒီဂိမ်းကို အသုံးပြု ကြပါတယ်။ အစိုးရကသာ လိုက်မစီစဉ်ပေးရင် ဘယ်သူကမှ လမ်းမီးတွေ လိုက်ထွန်းထားချင်မှာ မဟုတ်ပါဘူး။ လူတွေကို အခွန်အခပေးဖို့ တွန်းအားမပေးဘဲ တံတားတွေကို အလကားလိုက်ဆောက်ပေးထားမယ်ဆိုရင် အဲ့ဒီတံတားဟာ မကြာခင်မှာပဲ ပြိုလဲသွားမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဘဝဟာ ရလားဒ် - သုည ဂိမ်းတစ်ခု မဖြစ်ဖို့ရာအတွက်ကတော့ လူတွေအားလုံးက လုံးဝကြောင်းကျိုးကျကျ စဉ်းစားတွေးခေါ်နိုင်မှ ရမှာဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း ခင်ဗျားဟာ အပြည့်အဝ ကြောင်းကျိုးကျကျ စဉ်းစားတတ်တဲ့သူတစ်ယောက် ဖြစ်မနေပါဘူး။ တခြားသူတစ်ယောက်က ခင်ဗျားကို ညစ်နေတာတွေရင် ခင်ဗျားကလည်း ပြန်ညစ်လိုက်မှာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

အခြားသူကို ကူညီလိုစိတ်နဲ့ လိမ်လည်လှည့်လည်မှုကို အားမပေးဘဲ ပြန်လည်လိမ်လည်လှည့်လည်မှုကိုစိတ်ချိုးဟာ ခင်ဗျားလိုမျိုး ပရိုင်းမိတ်တွေအတွက် လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ်သန်းပေါင်းများစွာက အခြေအနေမှာ ရှင်ကျန်မှုအတွက် များစွာ အထောက်အကူ ပြုခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း ယနေ့ခေတ်အခါလိုမျိုး တိုင်းပြည်တစ်ခုလုံး အတွက် ရသုံးမှန်းချေ စနစ်တွေ၊ သက်သာချောင်ချိရေး စနစ်တွေနဲ့ သေသေချာချာ အကောင်အထည်ဖော်နေတဲ့ ခေတ်အခါမှာတော့ အဲ့သလို စိတ်ခံစားမှု သက်သက်နဲ့ တုန်ပြန်တတ်တဲ့ ဆင့်ကဲဖြစ်စဉ်တလျှောက်က အမှုအကျင့်တွေဟာ သိပ်အသုံးမတည့်တော့ပါဘူး။

ဒီလိုမျိုး ဘုံစနစ်တွေရဲ့ ဆိုးရွားတဲ့ အားနည်းချက်တွေကြောင့် ယနေ့ခေတ်အခါမှာ ပုဂ္ဂလိက ပိုင်ဆိုင်မှု စနစ်က အားကောင်းလာပြီး ကိုယ်ပိုင်တာ ကိုယ့်ဟာကိုယ် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရမယ့် စနစ်တွေ ပေါ်ထွန်းလာတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း ခင်ဗျားရဲ့စိတ်ထဲမှာ လူတိုင်းက ဆီစားသက်သာတဲ့ ကားတွေ ဝယ်နေတာ မဟုတ်ဘဲ၊ ပလတ်စတစ်တွေကိုလည်း ပြန်လည်အသုံးပြု (recycle) တာမျိုးလုပ်နေကြတာမဟုတ်ဘဲ ဘာကြောင့် ငါတစ်ယောက်ထဲကပဲ ပိုက်ဆံပိုအကုန်ကျခံပြီး ဒါမျိုးတွေဝယ်၊ ဒါမျိုးတွေ လုပ်နေရမှာလဲ ဆိုတဲ့ စိတ်ခံစားမှုမျိုးတွေ ကျန်ရှိနေနိုင်ပါသေးတယ်။

အများကောင်းကျိုး ကစားပွဲက ကလိမ်ကျသူတွေ ညစ်သူတွေရဲ့ ရန်ကနေ ကာကွယ်နိုင်ဖို့အတွက် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းတွေ၊ အပြစ်ပေးမှုတွေ လိုအပ်နေတယ် ဆိုတာကို ဖော်ပြနေပါတယ်။

ညစ်တဲ့သူတွေကို ခင်ဗျား အကူအညီမပေးချင်ရင် မပေးဘဲ နေနိုင်ပါတယ်။ သူနဲ့တော့ တုပြီး လိုက်ပြိုင် မညစ်ပါနဲ့။ အဲ့ဒီ လူညစ်ထက် ပိုအလုပ်လုပ်ပြီး အခြားသော လူကောင်းတွေရဲ့ ကောင်းကျိုးတွေပါ ပျက်စီးမသွားရလေအောင် အကူအညီပေးလိုက်ပါ။

၂၀။ ရာဇသံ ဂိမ်း (The Ultimatum Game)

အယူအဆအမှား - ခင်ဗျားဟာ ကမ်းလှမ်းမှုတစ်ခုကို လက်ခံမလား၊ ငြင်းပယ်မလားဆိုတာကို ယုတ္တိနဲ့ ဆင်ခြင်စဉ်းစားလေ့ရှိတယ်။

အမှန်တရား - သဘောတူညီမှုတစ်ခု ပြုလုပ်ရတော့မယ့်အချိန်မှာ ခင်ဗျားဟာ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ခင်ဗျားရဲ့ အနေအထား၊ အဆင့်အတန်း အပေါ် မူတည်ပြီး ပြုလုပ်လေ့ရှိတယ်။

ခင်ဗျား ဒေါ်လာ တစ်သန်း ထိပေါက်တယ်လို့ စိတ်ကူးကြည့်လိုက်ပါ။ ဒါပေမယ့် အခြေအနေတစ်ရပ်တော့ရှိပါတယ်။ ဒါဟာ စမ်းသပ်မှုတစ်ခုလုပ်ဖို့ ရည်ရွယ်ချက်နဲ့ နိုင်ငံတော်က ဖွင့်လှစ်တဲ့ ထိဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားထိပေါက်တဲ့ ပိုက်ဆံကို လူစိမ်းတစ်ဦးနဲ့ ခွဲဝေယူရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပိုက်ဆံကို ဘယ်လိုခွဲဝေကြမလဲ ဆိုတာကို ခင်ဗျားက ဆုံးဖြတ်ရမှာပါ။ ဒါပေမယ့် တစ်ဖက်ကလူက ခင်ဗျားရဲ့ ကမ်းလှမ်းမှုကို ငြင်းပယ်ခွင့်ရှိပါတယ်။ တကယ်လို့ တစ်ဖက်က လူက ခင်ဗျားရဲ့ ကမ်းလှမ်းမှုကို မကျေနပ်လို့ ငြင်းပယ်လိုက်ရင် ခင်ဗျားတို့ နှစ်ယောက်စလုံး တစ်ပြားမှ ရမှာမဟုတ်တော့ပါဘူး။ ခင်ဗျားမှာ အခွင့်အရေးက တစ်ကြိမ်ပဲ ရှိပါတယ်။ သူက ငြင်းပယ်လိုက်ရင် ခင်ဗျားဘာမှ ဆက်လုပ်လို့ မရတော့ပါဘူး။ ကဲ .. ခင်ဗျား သူ့ကို ဘယ်လောက် ပေးမလဲ။

အဲ့ဒါကို ဆုံးဖြတ်ရတော့မယ့်အချိန်မှာ ခင်ဗျားကို လူတစ်ယောက်အဖြစ် ဝိပီပြင်ပြင်ရှိနေစေတဲ့ စိတ်ကြီးက နီးထလာပါတယ်။ ခင်ဗျားကို အခြားသော တိရစ္ဆာန်တွေ အားလုံးနဲ့ ကွဲပြားခြားနားစေတဲ့ အချက်ကတော့ ခင်ဗျားရဲ့ ရှုပ်ထွေးတဲ့ လူမှုရေးရာဆိုင်ရာ ကြောင်းကျိုးဆင်ခြင်နိုင်စွမ်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားခေါင်းထဲမှာ ထည့်သွင်း စဉ်းစားရမယ့် သန်းချီတဲ့ ကိန်းရှင်တွေ ပြေးလွှားလှုပ်ရှားနေကြပြီး ခင်ဗျားဟာ တစ်ဖက်လူကို ဘယ်လောက်ပေးရင် အကောင်းဆုံးဖြစ်မလဲ ဆိုတာကို အပြင်းအထန် ခန့်မှန်းတွက်ချက်နေပါပြီ။ တစ်ဖက်ကလူ ဘယ်လိုတုန့်ပြန်လိမ့်မလဲ ဆိုတာကို ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားရဲ့အတွေ့အကြုံတွေနဲ့ ဗီဇစိတ်အပေါ် အခြေခံပြီး မှန်းဆစိတ်ကူးကြည့်နေပါပြီ။

ခင်ဗျားမှာအခု စဉ်းစားဖို့ ဆယ်စက္ကန့်ပဲ အချိန်ကျန်ပါတော့တယ်။ အိုး .. ဘာလုပ်ရမလဲ ဆိုပြီး ခင်ဗျား ခေါင်းတွေပူလာပါပြီ။

ယုတ္တိကျကျ စဉ်းစားမယ်ဆိုရင်တော့ တစ်ဖက်လူကို နည်းနိုင်သမျှ အနည်းဆုံး ပေးဖို့ တွက်ချက်ကမ်းလှမ်းရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒေါ်လာ ၁၀၀၀ လောက် ပေးလိုက်ရင်ရော အဆင်ပြေမလား။ တကယ်လို့ သူက ငြင်းလိုက်မယ်ဆိုရင် ခင်ဗျားလည်း ဘာမှ ရမှာမဟုတ်တော့ဘူး ဆိုတဲ့ အချက်ကလည်း ရှိနေပါသေးတယ်။ ခင်ဗျားအတွက် ကံမကောင်းတဲ့အချက်က လူတွေရဲ့သဘောသဘာဝအရ အဲ့သလို အခြေအနေမျိုးမှာ လူတွေဟာ ယုတ္တိကျကျ မစဉ်းစား မတွေးခေါ်နိုင်ကြပါဘူး။ တရားမျှတစွာ စဉ်းစားလို့ မရတော့တဲ့အခြေအနေတွေမှာ စိတ်ခံစားမှုက အခြေအနေကို ချုပ်ကိုင်တတ်ပါတယ်။ အဲ့ဒီအချက်ကို ခင်ဗျား စိတ်ရဲ့အတွင်းကျတဲ့ နေရာတစ်ခုက ထိုးထွင်းသိနေတဲ့အတွက် အခြား များစွာသောလူတွေလိုပဲ ခင်ဗျားဟာ တစ်ဖက်ကလူကို တစ်ဝက်နီးပါးအထိ ပေးပြီး ကမ်းလှမ်းမိမှာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

အဲ့ဒီစမ်းသပ်ချက်ကို ဓါတ်ခွဲခန်းထဲမှာ တကယ့်လူတွေ တကယ့်ပိုက်ဆံတွေနဲ့ စမ်းသပ်တဲ့အချိန်မှာ ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းအောက် ပေးပြီးကမ်းလှမ်းတဲ့ ကမ်းလှမ်းချက် အများစုဟာ ငြင်းပယ်ခံရပါတယ်။ ဒီအခြေအနေမှာ တကယ်ထိပေါက်တဲ့သူက ခင်ဗျားဖြစ်နေပေမယ့်လည်း ခင်ဗျားအနေနဲ့ အနည်းဆုံး ကမ်းလှမ်းရမယ့် ပမာဏက ဒေါ်လာ ၂၀၀၀၀၀ ဖြစ်နေပါတယ်။

ဒီအခြေအနေကို ကွန်ပျူတာတစ်လုံးနဲ့ စမ်းသပ်မှုပြုလုပ်တဲ့အခါမှာတော့ ကွန်ပျူတာဟာ သူညီ အထက်က ဘယ်လိုကမ်းလှမ်းမှုမျိုးကိုမဆို လက်ခံပါတယ်။ တကယ့်လုံးဝ လော့ဂျစ်သန့်သန့်နဲ့ စဉ်းစားရင် အဲ့သလို အခြေပံထွက်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ တစ်ခုခုရတာက ဘာမှမရတာထက်စာရင် ကောင်းပါတယ်။

ဒီပြဿနာက လူတွေဆီရောက်လာတဲ့အခါကျတော့ ခင်ဗျားဟာ နှစ်ပေါင်း သုံးသန်းလောက် တောက်လျှောက်ဆင့်ကဲတိုးတက်မှု ဖြစ်စဉ်ကြီးကို ဖြတ်သန်းလာရတဲ့ ဦးကျောက် တွေနဲ့ စီးချင်းထိုးရတော့တာ ဖြစ်ပါတယ်။

ရှေးကျွန်းဦးက တောရိုင်းတွေထဲမှာ နေကြတဲ့အခါမှာ ကျွန်တော်တို့ဟာ အုပ်စုငယ်လေးတွေ ဖွဲ့ပြီးနေကြရတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပုံမှန်အားဖြင့် အုပ်စုတွေဟာ လူ ၁၅၀ အောက်မှာပဲ ရှိကြလေ့ ရှိပါတယ်။ အဲ့သလို ဂရုတွေထဲမှာ နေကြတဲ့အခါမှာ ခင်ဗျားရဲ့ အဆင့်အတန်းဟာ ဘယ်နေရာလောက်မှာ ရှိနေသလဲဆိုတာကို နားလည်ဖို့ က အတော်လေး အရေးကြီးပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ရှင်ကျန်မှုအခွင့်အလမ်းဟာ အုပ်စုတွင်း ခင်ဗျားရဲ့ ဆက်ဆံရေးအနေအထားနဲ့ အဆင့်အတန်းအပေါ်မှာ အများကြီး မူတည်နေပါတယ်။ ကျွန်းဦး ပရိုင်းမိတ်တွေအတွက်တော့ ဂုဏ်သတင်းနဲ့ အဆင့်အတန်းဟာ ငွေကြေးဥစ္စာထက်ကို ပိုပြီး အရေးကြီးလှပါတယ်။ ပိုက်ဆံများများ ရှိတဲ့သူဟာ အဆင့်အတန်းမြင့်မြင့်ကို ရတယ်ဆိုပေမယ့်လည်း တကယ်လို့ ခင်ဗျားဟာ ဖုန်ခွက်ကောင်တွေရဲ့ အလယ်မှာရှိနေခဲ့တယ်ဆိုရင် ခင်ဗျားပိုင်တဲ့ ပိုက်ဆံဆိုတာဟာလည်း စာရွက်တွေနဲ့ မခြားပဲ ဖြစ်နေမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့သလိုအခြေအနေမျိုးမှာဆိုရင် ခင်ဗျားရဲ့ အဆင့်အတန်းကို သတ်မှတ်တဲ့အရာဟာ ပိုက်ဆံ မဟုတ်ဘဲ အခြားသော အရာတွေ ဖြစ်သွားပါပြီ။

ထိဖြစ်စဉ်ကို ပြန်ကြည့်ရင် တစ်ဖက်ကလူကို ခင်ဗျားကမ်းလှမ်းတဲ့ ငွေပမာဏဟာ သူ့ရဲ့ လူမှုအဆင့်အတန်းနဲ့ ဂုဏ်ဒြပ်ကို ခင်ဗျားရဲ့ ခန့်မှန်းသတ်မှတ်ချက်အဖြစ် အဓိပ္ပါယ် သက်ရောက်နေပါတယ်။ အကယ်၍ တစ်ဖက်က လူက ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းထက် နည်းတဲ့ ငွေပမာဏကို လက်ခံရမယ်ဆိုရင် အဲ့ဒါဟာ သူ့ရဲ့ နိမ့်ပါးမှုနဲ့ ဂုဏ်သိက္ခာမဲ့မှုကို ဖော်ပြနေတာဖြစ်တယ်လို့ သူကခံစားနေရပါလိမ့်မယ်။ အခြားသူတွေရဲ့ အမြင်မှာလည်း အဲ့ဒီလူဟာ အဆင့်အတန်း နိမ့်ပါးသူဖြစ်တယ်လို့ မြင်ကြပါလိမ့်မယ်။ စမ်းသပ်မှုတွေမှာ ငွေပမာဏ ဘယ်လောက်နဲ့ စမ်းသပ်သည် ဖြစ်ပါစေ ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းအောက်သော ငွေပမာဏကို ကမ်းလှမ်းခဲ့ရင် အငြင်းခံရလေ့ရှိပြီး နှစ်ဖက်စလုံး တစ်ပြားမှ မရဘဲ ဖြစ်လေ့ရှိပါတယ်။ ဓါတ်ခွဲစမ်းသပ်ခန်းထဲမှာ ဒီဂရီနဲ့ စမ်းသပ်မှုတွေလုပ်ကြတဲ့အခါမှာတော့ အများစုသောလူတွေဟာ အငြင်းပယ်ခံရမှာကို အစိုးရိမ်ကြီးပြီး တစ်ဝက် နီးပါးရှိတဲ့ ငွေပမာဏအထိကို ကမ်းလှမ်းလေ့ ရှိကြပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ မမျှတတဲ့ ခွဲဝေမှုကို တစ်ဖက်ကလူက လက်စားချေတဲ့အနေနဲ့ ငြင်းပယ်လိုက်မှာကို အစိုးရိမ်ကြီးတဲ့စိတ်က ခင်ဗျားရဲ့ ကျွန်းဦးဘိုးဘေးတွေကို ဒီနေ့အထိ ရှင်သန်လာစေတဲ့ စိတ်အခြေအနေတစ်ရပ်ဖြစ်တဲ့ အများနဲ့ မျှမျှတတနေလိုပြီး အများအကျိုး ကို ရှေးရှုလိုတဲ့ ပရဟိတစိတ်မျိုးဆိုကို ခင်ဗျားကို တွန်းပို့လိုက်တာ ဖြစ်ပါတယ်။

နောက်ဆုံး ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ပြုလုပ်ရမယ့် တစ်ဖက်ကလူမှာ ဆီရိုတိုနင် (နှုတ်ထရန်စမစ်တာအဖြစ် လုပ်ဆောင်သော သွေးတွင်း ခြပ်ပေါင်းတစ်မျိုး) အဆင့် နိမ့်ပါးနေခဲ့ ရင် ဒီသက်ရောက်မှုက ပိုမိုပြင်းထန်ကြီးမားတတ်ပါတယ်။ တကယ်လို့ လူတစ်ယောက်ဟာ ဝမ်းနည်းမှုကို ခံစားသွားရပြီး သူမလိုလားတဲ့ အခြေအနေတစ်မျိုး ရောက်သွားခဲ့ရင် သူဟာ လက်ခံမှုမပြုမီမှာ ပိုပေးဖို့ ဖွင့်ပြော တောင်းဆိုတတ်ပါတယ်။ တစ်ဖက်ကလူရဲ့ စိတ်အခြေအနေကိုက နဂိုထဲက ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် နိမ့်ပါးတဲ့ သူအဖြစ် သတ်မှတ်ထားခဲ့တဲ့သူဆိုရင်တော့ သူဟာ နည်းပါးပြီး မမျှတတဲ့ ကမ်းလှမ်းမှု ဖြစ်ခဲ့ရင်တောင်မှ လက်ခံလေ့ရှိပါတယ်။

စမ်းသပ်သူတွေက စည်းမျဉ်းကို ပြောင်းပြီး ထိပါကသူက ဘယ်လောက်ပဲ ပေးပေး တစ်ဖက်ကလူက ယူကိုယူရမယ် ဆိုတဲ့ အခြေအနေမျိုး လုပ်လိုက်တဲ့အခါမှာ ကမ်းလှမ်းသူတွေဟာ တစ်ဖက်ကလူကို ညစ်နိုင့်သမျှ ညစ်မယ်ဆိုတဲ့ စိတ်မျိုးဖြစ်လာပြီး ကမ်းလှမ်းမှုတွေဟာ ၁၀ ရာခိုင်နှုန်း အထိ ကျဆင်းသွားလေ့ရှိပါတယ်။

ဒီလို အခြေအနေဟာ တကယ့်လက်တွေ့ ဘဝမှာ ကြိမ်ဖန်များစွာ ကြုံရလေ့ ရှိပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ဘယ်အချိန်မှာ လစာတိုးတောင်းဖို့လိုအပ်မယ်၊ ဘားဆိုင်ထဲက နေပြန်ခွင့်ပြုဖို့ ခွင့်တောင်းရမယ်၊ စင်ပေါ်တက်ပြီး သီချင်းဆိုဖို့ ပြောရမယ် စတာတွေကို ဆုံးဖြတ်ရလေ့ရှိပါတယ်။ အဲ့သလို ဆုံးဖြတ်တဲ့နေရာမှာ အသိုင်းအဝန်းထဲ မှာရှိနေတဲ့ ခင်ဗျားနဲ့ တစ်ဖက်ကလူရဲ့ ဂုဏ်အဆင့်အတန်းတွေပေါ် အခြေခံပြီး အဲ့ဒီဆုံးဖြတ်ချက်တွေကို ခင်ဗျား ချရတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ အဆင့်က နိမ့်နေရင် ခင်ဗျားဟာ အဲ့ဒီ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေကို တော်တော်ကြီး ချင့်ချင်ချိန်ချိန်နဲ့ ချရပါတယ်။ တောင်းဆိုသင့်မှ တောင်းဆိုရပါတယ်။ တကယ်လို့ ခင်ဗျားရဲ့ အဆင့်က မြင့်နေရင်တော့ ခင်ဗျားဟာ အလွယ်တကူ တောင်းဆိုနိုင်ပြီး တစ်ဖက်ကလူတွေကလည်း ခင်ဗျားတောင်းဆိုမှုကို အလေးထား လိုက်လျောမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

လူသားတွေအတွက် အသေချာဆုံး တရားမျှတမှုလို့ မှတ်ယူထားတဲ့အရာက လက်စားချေခြင်းပါပဲ။ ခင်ဗျားဟာ ငါမတရားတာလုပ်ခဲ့ရင် ငါလည်း တနည်းနည်းနဲ့ လက်စားချေခံရမှာပဲလို့ အသေချာ မှတ်ယူထားတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ဂုဏ်သိက္ခာအဆင့်အတန်းဟာ အခြားသောသူတွေနဲ့ လက်ခံခြင်းတွေ၊ ငြင်းပယ်ခြင်းတွေ၊ ကမ်းလှမ်းခြင်း တွေပြုလုပ်တဲ့နေရာမှာ မသိစိတ်ထဲက ခင်ဗျားဆွဲထားတဲ့ ညီမျှခြင်းရဲ့ အစိတ်အပိုင်းတွေအဖြစ် ပါရှိနေပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ထင်သလောက် စမတ်ဖြစ်မနေတဲ့အတွက် နောင်အနာဂတ်မှာ တရားမျှတသူဆိုတဲ့ ဂုဏ်အဆင့်အတန်းကို ရရှိရာအတွက် အခုအချိန်မှာ ဘာမှ မရရင်လည်း ကိစ္စမရှိဘူးဆိုတဲ့ စိတ်မျိုး ခင်ဗျားမှာ ရှိနေပါလိမ့်မယ်။ အခုအချိန်မှာ ပိုရနိုင်မယ့် အရာကို လက်လွှတ်ခံပြီး မျှမျှတတခွဲဝေကာ လူအဝန်းအပိုင်းမှာ နေရာတစ်နေရာ ရဖို့ ခင်ဗျား ကြိုးပမ်းလေ့ ရှိတတ်ပါတယ်။

၂၁။ အတ္ထုတ္တုဖြင့် အမှန်ထင်ခြင်း (Subjective Validation)

အယူအဆအမှား - ခင်ဗျားဟာ အရာရာကို သံသယထားပြီး ဆန်းစစ်တတ်တယ်။

အမှန်တရား - ခင်ဗျားဟာ မတိကျ မရေရာတဲ့ အဆိုတွေ၊ ခန့်မှန်းချက်တွေကို ယုံကြည်လွယ်ပါတယ်။ အထူးသဖြင့် အဲ့ဒါတွေက ခင်ဗျားရဲ့ အထင်အမြင်တွေနဲ့ ကိုက်ညီနေတဲ့အခါမျိုးမှာ ပိုမိုယုံကြည်လွယ်တတ်ပါတယ်။

အင်တာနက်ပေါ်မှာ တင်ထားတဲ့ ခင်ဗျားဟာ ထင်သလောက်လည်း စမတ်ဖြစ်မနေပါဘူး ဘာလော့မှာ လာရေးကြတဲ့ ဝေဖန်ချက်တွေ၊ အီးမေးလ်တွေနဲ့ အခြားသော ဝတ်ဆိုင်ခင်ကြည့်မှု အခြေအနေတွေ ကနေ ကောက်ခံရရှိတဲ့ အချက်အလက်တွေနဲ့ ဒီစာအုပ်ကို ကမ္ဘာအနှံ့ဖြန့်ချိဖို့ရာအတွက် ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ ကျား၊ မ၊ လူဦးရေ ဆိုင်ရာ ဈေးကွက်သုတေသန တွေကနေ ရလာတဲ့ အချက်အလက်တွေကို အခြေခံပြီး ခင်ဗျားဟာ ဘယ်လိုလူစားမျိုး ဖြစ်တယ်ဆိုတာ ပြောပြ နိုင်ဖို့ ကောင်းမွန်တဲ့ အိုင်ဒီယာတစ်ခု ကျွန်တော်ရရှိခဲ့ပါတယ်။

ကျွန်တော့်တွေ့ရှိချက်က -

“ခင်ဗျားဟာ အခြားသူတွေက ခင်ဗျားကို နှစ်သက်လေးစားတာကို လိုလားတဲ့သူ တစ်ယောက် ဖြစ်ပါတယ်။ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ဝေဖန်သုံးသပ်လိုစိတ် ရှိသူတစ်ယောက် ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားမှာ အသုံးမချရသေးတဲ့ စွမ်းဆောင်ရည် အလားအလာတွေ အများကြီးရှိပါတယ်။ အဲ့ဒီစွမ်းဆောင်ရည်တွေကို ခင်ဗျားရဲ့ အကျိုးအတွက် ခင်ဗျား အသုံးမချရ သေးပါဘူး။ ခင်ဗျားမှာ ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးဆိုင်ရာ အားနည်းချက် အနည်းငယ်ရှိပေမယ့်လည်း အဲ့ဒါကို ခင်ဗျားဟာ အခြားသော ခင်ဗျားရဲ့ အားသာ ချက်တွေနဲ့ ပြန်ဖြည့် ဆည်းနိုင်တဲ့သူ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားမှာ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိန်းညှိမှု ပြဿနာ လည်းရှိနေပါတယ်။ အပြင်ပန်းမှာ စည်းဘောင်နဲ့နေပြီး ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်းရှိ နေပေမယ့်။ ခင်ဗျားရဲ့ အတွင်းစိတ်ထဲမှာတော့ စိုးရိမ်ပူပန်မှုနဲ့ မလုံခြုံမှုတွေ ခံစားနေရပါတယ်။ ငါမှန်ကန်တဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေချခဲ့ရဲ့လား မှန်ကန်တဲ့ အလုပ်တွေ လုပ်ခဲ့ရဲ့လား ဆိုတာနဲ့ ပတ်သက်ပြီး သံသယစိတ်ဖြစ်နေပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ အပြောင်းအလဲကိုလိုလားတဲ့သူဖြစ်ပါတယ်။ ကန့်သတ်ချုပ်ချယ်တာတွေကို မကြိုက်နှစ်သက် တတ်ပါဘူး။ ခင်ဗျားကိုယ်ခင်ဗျား လွတ်လွတ်လပ်လပ်စဉ်းစားတွေးခေါ်တတ်သူအဖြစ် ဂုဏ်ယူနေတတ်ပြီး အခြားသူတွေရဲ့ တင်ပြချက်တွေကို ခိုင်မာတဲ့ သက်သေပြချက်မရှိဘဲ လက်မခံ တတ်သူတစ်ယောက်ဖြစ်ပါတယ်။ ကိုယ့်အကြောင်းကိုယ် အခြားသူတွေကို ဖွင့်ချပြတာဟာ ဉာဏ်ပညာကင်းမဲ့တဲ့ အပြုအမူဖြစ်တယ်လို့ ခံယူထားတဲ့သူပါ။ ခင်ဗျားဟာ တစ်ခါတစ်ရံမှာ အပြင်စွဲဖြစ်နေတတ်ပြီး ခင်မင်နှစ်သက်ဖွယ်ကောင်း၊ လူမှုဆက်ဆံရေးကောင်းနေတတ်ပါတယ်။ ကျန်အချိန်တွေမှာတော့ အတွင်းစွဲဖြစ်နေတတ်ကာ သံသယ စိတ်တွေနဲ့ စောင့်ကြည့်နေတတ်ပြီး တကိုယ်တည်းသီးသန့်နေထိုင်တတ်ပါတယ်။ တစ်ချို့ သော ခင်ဗျားရဲ့ အိုင်ဒီယာသစ်တွေကတော့ လက်တွေ့မဆန်ဘဲ ဖြစ်နေတတ်ပါ တယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ဘဝမှာ အကြီးမားဆုံးရည်မှန်းချက်ကတော့ လုံခြုံစိတ်ချရတဲ့ ဘဝမှာ နေထိုင်လိုခြင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်”

အထက်က ဖော်ပြခဲ့တဲ့အချက်တွေ မှန်ရဲ့လား။ အဲ့ဒီအချက်တွေဟာ ခင်ဗျားရဲ့ ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးနဲ့ ကိုက်ညီမှု ရှိရဲ့လား။ ပြန်ဆန်းစစ်ကြည့်ပါ။ အဲ့ဒီ အချက်တွေက ခင်ဗျားနဲ့ ကိုက်ညီနေမှာပါ။ လူတိုင်းအတွက်လည်း မှန်နေမယ့် အချက်တွေ ဖြစ်ပါတယ်။

အထက်က အချက်တွေအားလုံးဟာ ၁၉၄၈ ခုနှစ်မှာ ဘာထရပ် ဖော်ရာ ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ စမ်းသပ်ချက်တစ်ခုရဲ့ ရလဒ် အချက်အလက်တွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ သူဟာ အစမ်းသပ်ခံအဖြစ် ပါဝင်ကြတဲ့ ကျောင်းသားတွေကို ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးစစ်ဆေးမှုတွေ လုပ်မယ်လို့ ပြောခဲ့ပြီး အားလုံးကို အဲ့ဒီ အထက်က အချက်တွေပဲ ပြောခဲ့ပါတယ်။

ကျောင်းသားတွေကို အဲ့ဒီအချက်တွေ ဘယ်လောက်အထိ မှန်ကန် တိကျတယ်ဆိုတာ အဆင့်သတ်မှတ်ပေးဖို့ ကျောင်းသားတွေကို ပြောခဲ့ပါတယ်။ ပျမ်းမျှအားဖြင့် ကျောင်းသားတွေဟာ အဲ့ဒီ ရလဒ်အတုအယောင်တွေကို ၈၅ ရာခိုင်နှုန်းအထိ တိကျမှန်ကန်ပါတယ်လို့ သတ်မှတ်ပေးခဲ့ကြပါတယ်။ အဲ့ဒီ အချက်တွေဟာ တစ်ယောက်ချင်းစီရဲ့ ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးကို တိတိကျကျ ဖော်ပြပေးနေသယောင် ဖြစ်နေခဲ့ပါတယ်။ တကယ်တမ်းတော့ အဲ့ဒီစာကြောင်း တွေဟာ စမ်းသပ်ချက်လုပ်ဖို့ရာအတွက် မဂ္ဂဇင်းစာအုပ်တွေရဲ့ ဗေဒင်ကဏ္ဍထဲက ဟောကိန်းတွေကို ဖော်ရာက ယူပြီး စုပေါင်းစပ်ပေါင်းလုပ်ထားတဲ့ စာသားတွေသာ ဖြစ်ပါတယ်။

အဲ့သလိုမျိုး လူတိုင်းအတွက် မှန်ကန်နိုင်တဲ့ ယေဘုယျဆန်ပြီး မတိကျသေချာဘဲ ဝေဝေဝါးဝါးရေးထားတဲ့ ဖော်ပြချက်တွေကို ယုံကြည်တတ်တာမျိုးကို ဖော်ရာ သက်ရောက်မှုလို့ ခေါ်ပါတယ်။ ဇီဝရပ်သစ်လိုမျိုး၊ မျက်ဆံကိုကြည့်ပြီး ရောဂါဖော်ထုတ်တဲ့ ဆေးပညာလိုမျိုး၊ ဦးခေါင်းအနေအထား ကိုကြည့်ပြီး ဉာဏ်ရည်ဉာဏ်သွေးကို ခန့်မှန်းတဲ့ ပညာရပ်လိုမျိုး သိပ္ပံတုတွေ ဒါမှမဟုတ် နက္ခတ်ဗေဒလို၊ ဂဏန်းဗေဒလို၊ တားရော့လိုမျိုး ဂန္ထီရပညာရပ် တွေကို လူတွေဘာကြောင့် ယုံကြည်နေကြသလဲ ဆိုတာတွေကို ရှင်းပြဖို့အတွက် စိတ်ပညာရှင်တွေက ဒီ ဖော်ရာသက်ရောက်မှုကို အသုံးပြုကြပါတယ်။ ဖော်ရာ သက်ရောက်မှုဟာ ပိုပြီးကြီးမားကျယ်ပြန့်တဲ့ သက်ရောက်မှုတစ်ခုလို့ စိတ်ပညာရှင်တွေ သတ်မှတ်ထားတဲ့ အတ္တစွဲဖြင့် အမှန်ထင်ခြင်းဆိုတဲ့ အစွဲမှားရဲ့ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့ဒီအစွဲမှားကတော့ တကယ်လို့ ပြောနေတဲ့ စကားပိုင်းရဲ့ ဦးတည်ချက်က ခင်ဗျားအကြောင်းတွေ ဖြစ်နေရင် ခင်ဗျားဟာ အဲ့ဒီစကားတွေ၊ ညွှန်းချက်တွေထဲမှာ အလွယ်တကူ ပျော်ဝင်သွားနိုင်တယ် ဆိုတဲ့ သဘောဖြစ်ပါတယ်။

ခင်ဗျားဟာ အမြဲတမ်း ကိုယ့်အကြောင်းကိုယ် တွေးတောနေလေ့ရှိတတ်တာကြောင့် ခင်ဗျားဟာ ဘယ်လိုလူစားမျိုးဖြစ်သလဲ ဆိုတဲ့ အတွေးတွေဟာ ခင်ဗျားစိတ်ထဲမှာ နေရာအတော်များများ ယူထားလေ့ရှိပါတယ်။ တစ်ချို့ ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးစံဆိုင်ရာ ကွဲပြားခြားနားမှုလေးတွေ ရှိနေပေမယ့်လည်း အများစုသောသူတွေဟာ အများနဲ့ မတူဘဲ၊ ထူးခြား ကွဲလွဲတဲ့ လူဖြစ်နေရတာ၊ သူတို့ရဲ့ မျှော်လင့်ချက်နဲ့ အိပ်မက်တွေ၊ အကြောက်တရားနဲ့ သံသယ တွေဟာ အများနဲ့ မတူဘဲ ထူးခြားကွဲပြားနေတတ်တာမျိုးကို ကြိုက်နှစ်သက်ကြပါတယ်။ ခင်ဗျားမှာ အခွင့်အရေးသာရှိခဲ့မယ်ဆိုရင် ခင်ဗျားရဲ့ လိုင်စင်နံပါတ်ပြား၊ ခင်ဗျားရဲ့ ဖုန်းမြည်သံ၊ ခင်ဗျားကွန်ပျူတာရဲ့ နောက်ခံပုံ၊ ခင်ဗျားအိပ်ခန်းရဲ့ နံရံ စတာတွေကို အများနဲ့မတူဘဲ ခင်ဗျားတစ်ယောက်ထဲအတွက် သီးသန့်ဖြစ်တဲ့ အနေအထားမျိုးတွေ ဖြစ်အောင် လုပ်ယူထားလေ့ရှိပါတယ်။

ခင်ဗျားပတ်ဝန်းကျင်မှာ ရှိနေတဲ့ အရာအားလုံးက ခင်ဗျားဘယ်လိုလူစားလဲဆိုတာကို ပြောပြနေကြပါတယ်။ အများနဲ့ တူညီမှုမရှိတဲ့ အတ္တပုံရိပ်တစ်ခုကို ဖန်တီးဖို့ ဆိုတာဟာ ခင်ဗျား ခပ်ပေါ့ပေါ့ သဘောမထားတဲ့ အရာတစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း သဘာဝအရ ဖြစ်နေသည့်ဖြစ်စေ၊ တမင်တကာ လုပ်ယူ ထားသည့်ဖြစ်စေ ကျွန်တော်တို့လူသားတွေအားလုံးမှာ ကျွန်တော်တို့ထင်ထားတာထက် ပိုမိုများပြားတဲ့ ဘုံတူညီမှုတွေ ရှိနေကြပါတယ်။ မျိုးရိုးဗီဇအရ ပြောရ မယ်ဆိုရင် ခင်ဗျားနဲ့ ခင်ဗျားသူငယ်ချင်းတွေဟာ ထပ်တူညီတဲ့ မျိုးဗီဇတစ်ခု၊ မျိုးစိတ်တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့ဒီ မျိုးဗီဇတွေကနေပြီးတော့ ခင်ဗျားရဲ့ ဦးကျောက် ဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။ ခင်ဗျားဦးကျောက်ကနေပြီးတော့ ခင်ဗျားရဲ့ အတွေးတွေ ပေါက်ဖွားရာဖြစ်တဲ့ ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ကို ဖြစ်ပေါ်စေပါတယ်။ ဒါကြောင့် မျိုးဗီဇ အရဆိုရင် ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဘဝဟာ အခြားသောသူတွေနဲ့ လုံးဝ ဆင်တူပါတယ်။ ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးစံအရမှာတော့ ကျွန်တော်တို့ဟာ ကွဲပြား

ခြားနားကြပါတယ်။ အမျိုးမျိုးသော ပတ်ဝန်းကျင်တွေမှာ ကြုံတွေ့ရတဲ့ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ အမျိုးမျိုးသော အတွေ့အကြုံတွေဟာ ကျွန်တော်တို့ကို ပုံဖော် ပြုပြင် စီရင်နေပါတယ်။ အဲဒါလို ရှိပေမယ့်လည်း ကျွန်တော်တို့ရဲ့အတွင်း နက်ရှိုင်းတဲ့နေရာမှာတော့ ကျွန်တော်တို့အားလုံးဟာ အတူတူပါပဲ။ ဒါကို မြင်အောင် ကြည့်မြင်နိုင်မှု မရှိခြင်းဟာ ကျွန်တော်တို့ကို ဆုံးရှုံးနစ်နာမှုတွေ ဖြစ်စေနိုင်ပါတယ်။

အဆိုတစ်ခုက မပြတ်မသားနဲ့ ဝေဝေဝါးဝါးဖြစ်ပြီး အဲဒါဟာ ခင်ဗျားကို တိုက်ရိုက်ရည်ညွှန်းနေတယ်လို့ ခင်ဗျားထင်ခဲ့ရင် ခင်ဗျားဟာ အဲဒီအဆိုထဲက ခင်ဗျားရဲ့ စရိုက်လက္ခဏာနဲ့ ကိုက်ညီတဲ့အချက်တွေကို ရအောင်ရှာဖွေပြီး မပြတ်မသားဖြစ်မှုကို ဖယ်ထုတ်ပစ်လိုက်တတ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ငါဘယ်လိုလူလဲဆိုတာ တွေးတောနေခဲ့တဲ့ အချိန်တွေကို ပြန်စဉ်းစားပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးကို အခြားသူတွေရဲ့ ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးနဲ့ ချိန်ထိုးနှိုင်းယှဉ်ပါတယ်။ ပြီးတဲ့အခါမှာ အဲဒီ မပြတ်သားတဲ့ အဆိုဟာ ငါ့ကို ရည်ညွှန်းနေတာ သေချာပါတယ်ဆိုပြီး ကောက်ချက်ချပစ်လိုက်ပါတော့တယ်။

အောက်မှာ horoscopes.com ကနေ ရွေးနုတ်ဖော်ပြထားတဲ့ ဟောစာတမ်း တစ်ခုကို ကြည့်ကြည့်ပါ။

"တစ်နေ့တာရဲ့ တစ်ခုသောအချိန်မှာ ခင်ဗျားစိတ်ထဲမှာ ငါဟာ ရှေ့ဆက်တိုးတက်ကြီးပွားအောင် ကောင်းကောင်းအလုပ်မလုပ်ချင်တဲ့ သူတစ်ယောက်ပါလား ဆိုတဲ့စိတ်မျိုး ပေါ်ပေါက်လာပါလိမ့်မယ် .. ခင်ဗျားစိတ်ထဲမှာလည်း စိုးရိမ်ထိတ်လန့်မှုတွေ ပေါ်ပေါက်လာပါမယ် .. ဒါဟာ ခင်ဗျားအတွက် စိတ်အားတက်ကြွ လာအောင် လုံ့ဆော်မှုပေးတဲ့ အချက်တစ်ချက် ဖြစ်လာပါလိမ့်မယ် .. ဒါပေမယ့် ခင်ဗျားဟာ အခုလက်ရှိ ကြိုးစားအားထုတ်နေသလောက်ထက် ပိုပြီး ပြင်းပြင်းထန်ထန် ကြိုးစားအားထုတ်ဖို့ မလိုအပ်ပါဘူး .. ခင်ဗျားဟာ ရှေ့ဆက်တိုးတက်နေဦးမှာ ဖြစ်ပါတယ် .. ကိုယ့် ခြေလှမ်းကိုယ် ထိန်းညှိပေးဖို့ပဲ လိုအပ် ပါတယ်"

အောက်မှာ ဖော်ပြမှာကတော့ အဲဒီနေ့အတွက် အခြားသော မတူညီတဲ့ ဂြိုဟ်ခွင်တစ်ခုအတွက် အဲဒီဝဘ်ဆိုဒ်ကပဲ ဖော်ပြထားတဲ့ ဟောစာတမ်း တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။

"ဒီနေ့ရဲ့ အဆုံးကို ရောက်ရှိဖို့ရာအတွက် ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် တအား ဖိအားပေးပြီး အားမထုတ်ပါနဲ့ .. ခင်ဗျားဟာ မနက်ဖြန် မရောက်မီမှာ မနက်ဖြန်အတွက် အားအင်တွေ ပြန်လည်ဖြည့်တင်းနိုင်ခွင့်ကို ရရှိမှာ ဖြစ်ပါတယ် .. ညနေခင်းမှာ စာအုပ်ကောင်းတစ်အုပ်ကို အဖော်ပြုပြီး အိမ်မှာပဲ သက်တောင့်သက်သာ နေလိုက်ပါ"

တည့်တည့်ပြောရရင် အဲဒီ ဟောစာတမ်းဆိုတာတွေက လူတိုင်း မလွဲမသွေ ကြုံတွေ့ရနိုင်တဲ့ အတွေ့အကြုံတွေကို ရေးထားတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ကြိုက်တဲ့ ဟောစာတမ်း တစ်ခုကို ယူပြီးတော့ သေသေချာချာသာ ဆန်းစစ်ကြည့်မယ်ဆိုရင် အဲဒါတွေအားလုံးက ခင်ဗျားရဲ့ အကြောင်း အသေးစိတ်တွေကို ရေးထား သလိုကို ဖြစ်နေမှာပါ။ ခင်ဗျားဟာ ဂြိုဟ်ခွင်တစ်ခုအောက်မှာရှိနေပြီး အဲဒီဂြိုဟ်တွေရဲ့ ရွေ့လျားမှုက ခင်ဗျားရဲ့ အနာဂတ် ကြမ္မာကို ဆုံးဖြတ်ပေးနေတယ်လို့ ယုံကြည်နေတယ်ဆိုရင်တော့ အများအတွက် ယေဘုယျသဘောနဲ့ ရေးထားတဲ့ ဟောစာတမ်းကြီးကို ငါ့အတွက် သီးသန့်မှန်ကန်အောင် ရေးထားတဲ့ ဟောစာတမ်းကြီးပဲလို့ ခင်ဗျား မှတ်ယူမိမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

အဲဒီလို ယုံကြည်မှုမျိုးက အတ္တစွဲဖြင့် အမှန်ထင်ခြင်း အစွဲများကို ပိုမိုအားကောင်းစေမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားက အဲဒါလို စိတ်စွမ်းအားရှင်တွေကို အစစ်အမှန် လို့ ယုံကြည်မိခဲ့ရင် ဒါမှမဟုတ် တားရောကဒ်တွေက မသိနိုင်တဲ့ အနာဂတ်အကြောင်း ပြောပြနိုင်တယ်လို့ ယုံကြည်နေခဲ့ရင် အဲဒီအရာတွေက တလွဲတွေ ဖြစ်နေရင်တောင်မှ ခင်ဗျားဟာ မှန်တဲ့အချက်တွေကို မရမက ရှာဖွေ စပ်ဆက်နေမိမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ တစ်စုံတစ်ခုကို မှန်ကန်စေချင်တဲ့ အခါမျိုးမှာ ခင်ဗျားဟာ ဖြစ်လေ့ရှိတဲ့ ပုံစံတွေကို လိုက်လံ ရှာဖွေတတ်ပါတယ်။ သူဟာသူ ကျပန်းထွန်းလင်းနေတဲ့ ကြယ်တွေကို ခင်ဗျားက ဂြိုဟ်ခွင် အရပ်တွေ ဖြစ်အောင် ဆက်စပ် ခွဲကြည့်လိုက်ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ဦးကျောက်က အစီအစဉ်မကျဘဲ ဗရမ်းပတာ ဖြစ်နေတာတွေကို ရှုံ့ရှာစက်ဆုပ်တတ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ တိမ်မှိန်တွေထဲမှာ မျက်နှာတွေကိုမြင်အောင်ကြည့်တတ်ပြီး တောက်လောင်နေတဲ့မီးတောက်မီးလျှံတွေထဲမှာ မိစ္ဆာနတ်ဆိုးကို မြင်တတ်ပါတယ်။ သူတို့ကိုယ်သူတို့ နတ်ဒေဝတာ တွေနဲ့ ဆက်သွယ်နိုင်တဲ့ စွမ်းအားရှိတယ်လို့ ပြောနေကြတဲ့သူတွေဟာ လူတွေရဲ့ ဒီအစွဲများတွေကို အသုံးပြုတတ်ကြပါတယ်။ သူတို့ဟာ ခင်ဗျားဆီမှာ အတ္တစွဲဖြင့် အမှန်ထင်ခြင်းအစွဲများကို စသွင်းပေးလိုက်ပြီး နောက်ပိုင်းမှာ အတည်ပြုမှုအစွဲများကို ထပ်ထည့်ကာ ခင်ဗျားရဲ့ အဲဒီအစွဲများတွေကို နင်းပြီး လုပ်စား ကြပါတော့တယ်။

စိတ်ပညာရှင် ရေး ဟိုင်မန်းဟာ သူ့ဘဝတစ်လျှောက်လုံးကို လိမ်လည်လှည့်ဖျားတဲ့ ပညာရပ်တွေကို လေ့လာခြင်းအားဖြင့် ကုန်ဆုံးခဲ့ပါတယ်။ သူ သိပ္ပံနယ်ပယ်ထဲကို မဝင်ခင်မှာ သူဟာမျက်လှည့်ပညာရှင်အဖြစ် အသက်မွေးခဲ့ပါတယ်။ နောက်ပိုင်းမှာ သူဟာ ကဒ်ပြားလေးတွေနဲ့ မျက်လှည့်ပြနေခြင်းထက် လက္ခဏာတွေဖတ်နေတာက ပိုက်ဆံပိုရတယ်ဆိုတာ သိလာတဲ့အခါမှာ စိတ်စွမ်းအားရှင်အဖြစ် ပြောင်းလဲ အသက်မွေးခဲ့ပါတယ်။ လက္ခဏာ ဆရာအဖြစ် အသက်မွေးလာတဲ့ ဟိုင်မန်းရဲ့ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဘဝ တစ်လျှောက်မှာ ရူးကြောင်ကြောင်နိုင်တဲ့ ကိစ္စတစ်ခုက အခြားသော စိတ်စွမ်းအားရှင်တွေ လိုမျိုးပဲ သူဟာလည်း နောက်ပိုင်းမှာ သူ့ကိုယ်သူ တကယ်စိတ်စွမ်းအင် ရှိတဲ့သူအဖြစ် ထင်ယောင်ထင်မှား ဖြစ်လာခြင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ သူ့ဆီလာပြီး လက္ခဏာ ကြည့်တဲ့ အမှုသည်တွေ အင်မတန်ကျေနပ်အားရသွားကြတာတွေကို သူမြင်တွေ့ရတာ များလာတဲ့အခါမှာ သူ့ကိုယ်သူ တကယ် ပါရမီရှင် စိတ်စွမ်းအားရှင် အစစ်အဖြစ် ထင်မှတ်လာတော့တာပါပဲ။ အတ္တစွဲဖြင့် အမှန်ထင်ခြင်းအစွဲများဟာ လက္ခဏာ ကြည့်သူရော ဟောသူရော နှစ်ဖက်စလုံးကို ဒုက္ခပေးတော့တာ ပါပဲ။

ဟိုင်မန်းဟာ အလွတ်ခန့်မှန်းခြင်း လို့ခေါ်တဲ့ နည်းစနစ်တစ်ခုကို အသုံးပြုပါတယ်။ သူဟာ စေချင်းမှာ အားလုံးအတွက် မှန်နိုင်တဲ့ ယေဘုယျအချက်တွေကို စပြောပြီး တစ်ဖက်လူဆီက သံလွန်စတွေကို အစ်အောက် ဖော်ထုတ်ပါတယ်။ အဲဒီ သံလွန်စတွေကို တစ်စချင်း အသုံးပြုသွားပြီးတော့မှ နောက်ဆုံးမှာသူဟာ အဲဒီလူရဲ့ စိတ်အတွင်း အနက်ရှိုင်းဆုံးနေရာက အရာတွေကိုပါ ခန့်မှန်း ပြောကြားနိုင်သွားပါတယ်။ အဲဒီနည်းလမ်းက အလုပ်ဖြစ်ပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲ ဆိုတော့ လူတွေဟာ အနည်းအပါး လွဲချော်မှုတွေကို လျစ်လျူရှုတတ်ပြီး မှန်သွားတဲ့အချက်တွေအပေါ်မှာပဲ ပိုမိုအာရုံထားတတ်လို့ ဖြစ်ပါတယ်။ သူဟာ အဲဒီ နည်းစနစ်ကို အခြားသော စိတ်စွမ်းအားရှင် တစ်ဦးဖြစ်တဲ့ စတန်လေ ဂျက်ခ် နဲ့တွဲပြီး လုပ်ဆောင်တဲ့အချိန်မှာတော့ စတန်လေက သူ့ကို နည်းသစ်တစ်ခု စမ်းကြည့်ဖို့ ပြောခြင်းအားဖြင့် သူဟာ တကယ်စိတ်စွမ်းအားရှင် မဟုတ်ကြောင်း ဖော်ထုတ် ပြသနိုင်ခဲ့တာ သူ့ကို ထင်ယောင်ထင်မှား ဖြစ်နေမှုထဲကနေ ကယ်တင်နိုင်ခဲ့ပါတယ်။ စတန်လေ စမ်းခိုင်းတဲ့ နည်းသစ်ကတော့ လက္ခဏာ လမ်းကြောင်းတွေက ဖော်ပြနေတာနဲ့ ဆန့်ကျင်ဖက်တွေကို လူတွေကို လျှောက်

ဟောဖို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့သလို လျှောက်ဟောတဲ့ ရလဒ်ကတော့ လာမေးတဲ့သူတွေက သွေးထွက်အောင် မှန်လိုက်တာ ဆရာရယ်လို့ ပြောနေကြတုန်းပဲ ဆိုတာကို သူ တွေလိုက်ရတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အလွတ်ခန့်မှန်းခြင်း နည်းစနစ်ဟာ အင်မတန်ပဲ စွမ်းအားကြီးပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဟောကိန်းအတွက်နဲ့ ပြောင်းပြန်တွေဟောတော့လဲ မှန်နေတာပဲဆိုတာ သူတွေလိုက်ရပါတယ်။ ဒီလိုနဲ့ ဟိုင်မန်းဟာ သူ့ အဟိတ် အဟန့် ကောင်းနေသရွေ့တော့ သူ့ဟောတဲ့ အချက်တွေက ဘာပဲဟောဟော သိပ်ကိစ္စမရှိလှဘူး ဆိုတာကို နားလည်သဘောပေါက်လာပါတယ်။ တကယ်တမ်း အလုပ်လုပ်နေတာက ဗေဒင်ဆရာ မဟုတ်ဘဲ ဗေဒင်လာမေးတဲ့သူ ဖြစ်နေတာပါပဲ။ ဗေဒင်လာမေးသူက သူ့ကိုယ်သူ လှည့်စားနေတာပါ။ တကယ် ယေဘုယျကျတဲ့ အဟောတွေကို သူ့အတွက် သီးသန့်မှန်အောင်ဟောတဲ့ အဟောတွေအဖြစ် သူ့ဟာသူ မှတ်ယူနေတာပါ။ ဖော်ရာသက်ရောက်မှု ဖြစ်နေတာ ဖြစ်ပါတယ်။

သေသနဲ့ စကားပြောတဲ့သူတွေ ဒါမှမဟုတ် တမလွန်ကို မြင်နိုင်တဲ့သူတွေ၊ နတ်ဝင်သည်တွေ၊ လက္ခဏာဆရာတွေဟာ အတ္တစွဲဖြင့် အမှန်ထင်ခြင်း အစွဲမှားကို အသုံးပြုပြီး ငွေဝင်နေကြသူတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားကိုယ် ခင်ဗျား ပြန်လည်လှည့်စားတတ်တဲ့ အစွမ်းက ဘယ်လိုမျိုး ပုံစံအမျိုးမျိုးနဲ့ လာမယ့် စွမ်းအားရှင် ထက်ကိုမဆို စွမ်းအားပိုကြီးတယ်ဆိုတာကို ဂရုပြုပါ။ ခင်ဗျားဟာ မျှော်လင့်ချက်တွေနဲ့ ရှင်သန်နေထိုင်တတ်တဲ့ သတ္တဝါ ဖြစ်ပါတယ်။ ကမ္ဘာလောကကြီးကို အနက်အဓိပ္ပါယ်ရှိတဲ့ အရာကြီးအဖြစ် ခင်ဗျား ခံစားလိုက်တဲ့အခါ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားအလိုနဲ့ ကိုက်တဲ့အရာတွေကို စွဲကိုင်ပြီး မကိုက်ညီတဲ့ အရာတွေကိုတော့ လျစ်လျူရှုပစ်လိုက်ပါတယ်။ တကယ်တမ်းက ဘဝမှာက ခင်ဗျားအလိုနဲ့ မကိုက်ညီတဲ့အရာတွေက ကိုက်ညီတဲ့အရာတွေထက် အပိုကြီး ပိုများပါတယ်။

ဟောစာတမ်းတွေ တွေ့ရင် ခင်ဗျားဟာလေးတင် ကွက်မဖတ်ဘဲ ပြိုလဲခွင်အားလုံးအတွက်ဟာတွေကို လိုက်ဖတ်ပါ။ တစ်ယောက်ယောက်က ငါဟာ မင်းနဲ့လုံးသားထဲအထိ ထိုးဖောက်မြင်နိုင်တယ်လို့ ပြောလာခဲ့ရင်လည်း ကျွန်တော်တို့ အားလုံးရဲ့ နှလုံးသားတွေဟာ ဆင်တူယိုးမှားတွေချည်းပဲ ဆိုတာကို သတိရလိုက်ပါ။

၂၂။ ဂိုဏ်းဂဏအတွင်း သွပ်သွင်းခံရခြင်း (Cult Indoctrination)

အယူအဆအမှား - အသင်းအဖွဲ့၊ ဂိုဏ်းဂဏ တစ်ခုခုထဲကို ဝင်ဖို့ဆိုရင် ခင်ဗျားဟာ အင်မတန် စမတ်ဖြစ်နေဖို့ လိုတယ်။

အမှန်တရား - အသင်းအဖွဲ့၊ ဂိုဏ်းဂဏ တွေဆိုတာဟာလည်း ခင်ဗျားလိုမျိုး သူလိုငါလို လူတွေနဲ့ပဲ ဖွဲ့စည်းထားတာ ဖြစ်ပါတယ်။

အသင်းအဖွဲ့ ဂိုဏ်းဂဏ တွေဆိုတာဟာ လူသဘာဝရဲ့ ဘေးထွက်အကျိုးတွေ ဖြစ်ကြပါတယ်။ အုပ်စုတစ်ခု အတွင်းမှာရှိနေပြီး ထုခြားတဲ့သူတွေနဲ့ ပေါင်းသင်းဆက်ဆံလိုတဲ့ ဗီဇပါစိတ်ဆန္ဒမျိုး ခင်ဗျားမှာ ရှိနေပါတယ်။ ဂီတပညာရှင်လိုမျိုး လူတစ်ယောက်ကို အပြင်မှာတကယ်မဆုံဖူးပဲနဲ့ လေးစား ကြည်ညိုစိတ် ဖြစ်နေတယ်ဆိုရင် အဲ့ဒါဟာ ခင်ဗျားကိုယ်တွင်းမှာရှိတဲ့ ဂိုဏ်းဂဏဆိုတဲ့ သဘောသဘာဝလေးရဲ့ မျိုးစေ့လေးကို တွေ့ကြုံခံစားရခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။

ဂိုဏ်းဂဏ ဆိုတဲ့ စကားလုံးက ရှုပ်ထွေးပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ အဲ့ဒီအထဲမှာ အဖွဲ့အစည်းတွေ အများအပြားနဲ့ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အသင်းအပင်းတွေ၊ ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းတွေ ပါဝင်နေကြတာကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။ အုပ်စုနဲ့ ဂိုဏ်းဂဏ ဆိုတာရဲ့အကြား ပိုင်းခြားထားတဲ့ မျဉ်းကြောင်းလေးက မှီဝဲလွန်းလှ ပါတယ်။ ဒီမျဉ်းကြောင်းလေး မှီဝဲနေခြင်းက ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားထင်နေတာထက်ကိုပိုပြီး ဂိုဏ်းဂဏတွေထဲမှာ ဘာကြောင့်ပါဝင်နေရတာလဲ ဆိုတာရဲ့ အကြောင်းရင်း ဖြစ်ပါတယ်။

အသင်းအဖွဲ့ ဂိုဏ်းဂဏ တွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ သုတေသနတွေအရ ခင်ဗျားဟာ အကြောင်းရင်းတစ်ခုခုကြောင့် အဲ့ဒီအထဲကို ဝင်ခဲ့တာ မဟုတ်ပါဘူး။ အခြားသော လူမှုရေးဆိုင်ရာ အုပ်စုတွေထဲကို ခင်ဗျား ကျရောက်သွားသလိုမျိုးပဲ ဒီ အသင်းအဖွဲ့ ဂိုဏ်းဂဏ တွေထဲကို ခင်ဗျားရောက်ရှိသွားတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ မိတ်ဆွေသူငယ်ချင်း အဝန်းအဝိုင်းထဲကို ခင်ဗျား ဘယ်လိုရောက်ရှိသွားခဲ့တာ ပါလဲ။ ခင်ဗျားပါဝင်တဲ့ ရင်းနှီးတဲ့ မိတ်ဆွေသူငယ်ချင်း အုပ်စုတွေဟာ အချိန်ကာလတလျှောက် အပြောင်းအလဲတွေ ရှိနေပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမယ့် ခင်ဗျားမကြိုက်တဲ့သူတွေနဲ့ အပြင်ထွက်မလည်ဖို့နဲ့ ခင်ဗျား ကြိုက်နှစ်သက်သူတွေ နဲ့ အပြင်ထွက်လည်ပတ်ဖို့ ဆုံးဖြတ်ရာတွေမှာ ခင်ဗျား ဘယ်လောက် တက်တက်ကြွကြွ သေသေချာချာ စဉ်းစားရွေးချယ်ဆုံးဖြတ်ခဲ့ရ ပါသလဲ။

အဲ့သလို အသင်းအဖွဲ့ ဂိုဏ်းဂဏ တွေထဲကို ရောက်နေတဲ့ သူတွေအားလုံးဟာ စိတ္တဇမလုံခြုံမှု ရှိလို့ ဒါမှမဟုတ် စိတ်ခံစားမှုဆိုင်ရာမှာ အားနည်းချက်တွေ ရှိနေလို့ မဟုတ်ကြပါဘူး။ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားကိုယ်ခင်ဗျား ဆွဲဆောင်မှုရှိပြီး အနာဂတ်အမြင်ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ချပြနိုင်တဲ့ ဘယ်လိုခေါင်းဆောင်ရဲ့ ဖျားယောင်းသိမ်းသွင်းမှုကိုမှ ခံရမယ့်သူမဟုတ်ဘူးလို့ ထင်မြင်ယူဆနေတတ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း ခင်ဗျားဟာ ထင်သလောက် စမတ်ဖြစ်မနေပါဘူး။ စိတ်ပညာရှင် ဒေးဗစ် မိုင်ယာရဲ့ အဆိုအရ တောက်ပပြီး ထူးခြားစိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာကောင်းတဲ့ သူတွေဖြစ်တဲ့ ဂျင်ဂျိုး၊ ဒေးဗစ် ခိုရက်ရှ်၊ အယ် ရွန် ဟာဘာဘ်၊ ချာလီ မန်ဆန်တို့ ဝန်းကျင်မှာ ဂိုဏ်းဂဏတွေ ဖြစ်တည်နေပါတယ်။ ဒါပေမယ့် လူတွေဟာ ခေါင်းဆောင်တစ်ယောက်နောက်ကို လိုက်ကြတာ မဟုတ်ပါဘူး။ အဲ့ဒီခေါင်းဆောင်က ချပြတဲ့ အတွေးအမြင် အိုင်ဒီယာတစ်ခုနောက်ကိုသာ လိုက်ကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီခေါင်းဆောင်တွေမှာ ကိစ္စတစ်ရပ်ရဲ့ အဖြေရှိပုံရပြီး ခင်ဗျားကလည်း အဲ့ဒီကိစ္စပြဿနာကို ဖြေရှင်းဖို့ ကြိုးစားနေတဲ့သူ ဖြစ်လေ့ရှိပါတယ်။ ဂန္ဓီ၊ ရှေ့ ဝှေ့စားရား၊ ဘဲရန်စ် မက်ကန်နား နဲ့ ဆိုကရေးတီးစ် တို့ဟာ ကြီးကျယ်တဲ့ အတွေးအခေါ်ပညာရှင်တွေ ဖြစ်ကြပါတယ်။ သူတို့ဟာ ဂျို၊ ဂျက်ချက်တစ်ခုကို နားလည်သဘောပေါက်နေပုံ ရှိကြပါတယ်။ ကြီးမြတ်တဲ့ ကိစ္စ တစ်ရပ်ကို ထိုးထွင်းသိနေကြသလို ပါပဲ။ လူတွေဟာ သဘာဝအရ သူတို့နောက်ကို လိုက်ကြပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ အတွင်းထဲကို စွမ်းအင်တွေ စီးဝင်လာလိမ့်မယ် ဆိုတဲ့ မျှော်လင့်ချက်နဲ့ပေါ့။ ဂန္ဓီတို့ ဆိုကရေးတီးစ်တို့ဟာ ဂိုဏ်းဂဏရယ်လို့ ထူထောင်ခဲ့ကြတာ မဟုတ်ပါဘူး။ သူတို့ယုံကြည်ရာကိုသာ တောက်လျှောက် ဟောပြောခဲ့ကြတာပါ။ သူတို့ရဲ့ ပြောကြားချက်တွေကို ကြိုက်နှစ်သက်ကြတဲ့သူတွေကိုလည်း ဂိုဏ်းဂဏ တစ်ခုအတွင်းက နောက်လိုက်နောက်ပါ သာဝက တွေလို့ ပြောဖို့ခက်ပါတယ်။ အဲ့သလို ပြောဖို့ခက်တဲ့ အခြေအနေမျိုးမှာ ဂိုဏ်းဂဏ ဆိုတဲ့ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်လဲ ပြိုလဲသွားပါတယ်။ ဒါကြောင့်ပဲ ခင်ဗျားဟာ ဒီလို ဂိုဏ်းဂဏဝင်ဖြစ်နေတဲ့ အပြုအမူမျိုးတွေကို အလွယ်တကူ သိမြင်နိုင်မှု မရှိတာ ဖြစ်ပါတယ်။

ပရိုင်းမိတ်မျိုးစိတ်တစ်ယောက်အနေနဲ့ ခင်ဗျားဟာ အုပ်စုတွင်းအရွေ့ တွေကိုတော့ ကောင်းကောင်းသိမြင်နေလေ့ရှိပါတယ်။ လူတွေနဲ့အတူတူ တွေ့ဆုံလည်ပတ်လိုစိတ်နဲ့ အုပ်စုတစ်ခုအတွင်းမှာ ရှိလိုစိတ်ဟာ ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ထဲမှာ သေသေချာချာ ထည့်သွင်းပေးထားခဲ့ပြီးသား ဖြစ်ပါတယ်။ လွန်ခဲ့တဲ့နှစ်သန်းပေါင်းများစွာရှိတဲ့ အချိန်တုန်းက ခင်ဗျားရဲ့ ရှင်ကျန်မှုဟာ အဲဒီအချက်အပေါ်မှာ အများကြီး တည်မှီနေပါတယ်။ ဒါ့အပြင် ခင်ဗျားဘယ်လိုလူစားလဲဆိုတာကို နားလည်ဖို့အတွက် ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားရဲ့ အပြုအမူတွေ၊ ရွေးချယ်မှုတွေ၊ စိတ်ခံစားချက်တွေကို အကဲဖြတ်လေ့မရှိပါဘူး။ အဲဒီအစား ခင်ဗျားမှာ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် အကောင်းဆုံးစံနဲ့ မြင်ယောင်ထားတဲ့ ပုံရိပ်တစ်ခုရှိနေပါတယ်။ ခင်ဗျားစိတ်ထဲမှာ ဖွဲ့စည်းထားတဲ့ အိပ်မက် ပုံရိပ်ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီပုံရိပ်နဲ့ အနီးစပ်ဆုံး တူညီလာဖို့ကို ခင်ဗျားဟာ အမြဲတမ်းကြိုးပမ်းလုပ်ဆောင်နေပါတယ်။ ခင်ဗျားလုပ်နေတာတွေကို ဘာကြောင့်လုပ်နေတာလဲ ဆိုတာ ခင်ဗျားကိုယ်ခင်ဗျား ပြန်ရှင်းပြထားတဲ့ ဇာတ်လမ်းတွေ ခင်ဗျားဆီမှာ ရှိနေပါတယ်။ အဲဒီ ဇာတ်လမ်းထဲမှာ ပြောထားတဲ့ ခင်ဗျားပုံရိပ်ဟာ ခိုင်မာပါတယ် ဆိုတာကို သက်သေထူထပ်ရာအတွက် ခင်ဗျားဟာ အုပ်စုအဖွဲ့တွေရှာဖွေပြီး အဲဒီ အုပ်စုတွေဆီက အတည်ပြုချက်ကို ရယူတတ်ပါတယ်။

ဂိုဏ်းဂဏ အသင်းအဖွဲ့ တွေဟာ ဆွဲဆောင်မှုရှိတဲ့ တစ်စုံတစ်ယောက်သောသူကြောင့် စတင်ဖြစ်ပေါ်လာလေ့ရှိတယ်လို့ မိုင်ယာက ပြောပါတယ်။ အဲဒီလူက သူဟာ တစ်နည်းနည်းနဲ့ ထူးခြားမှုရှိနေတယ် ဒါမှမဟုတ် ပင်ကိုယ်အားဖြင့်ကိုပဲ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာ ကောင်းတဲ့သူဖြစ်တယ်လို့ သူ့ကိုယ်သူ ထင်ကောင်းထင်နေနိုင်ပါတယ်။ လူတွေဟာ စတင်ပြီး သူနဲ့ ဆက်ဆံပေါင်းဖော်ဖို့ ကြိုးစားလာကြပါတယ်။ အဲဒီနောက်မှာတော့ အဲဒီဆွဲဆောင်မှုရှိတဲ့သူဟာ အာဏာပိုင်စိုးမူရဲ့ ပြယုဂ်တစ်ခု ဖြစ်လာပြီး အုပ်စုတစ်ခု စတင်ဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။ အဲဒီလူမှာ လုပ်စရာ လုပ်ငန်းစဉ်တွေ၊ ရည်ရွယ်ချက်တွေ၊ ဖယ်ရှားပစ်ချင်တဲ့ ရန်သူတွေ ရှိနေခဲ့ရင် အဲဒီလူဟာ သူ့အုပ်စုဝင်တွေရဲ့ သူ့အပေါ်ထားတဲ့ လိုလားနှစ်သက်မှုတွေကို အသုံးပြုပြီး သူ့လုပ်ဖို့ အလိုရှိရာတွေကို လုပ်ဖို့ကြံစည်တတ်ပါတယ်။ တကယ်လို့ သူ့မှာ ပြည့်မီဖို့ ခက်ခဲတဲ့ ရည်မှန်းချက်တစ်ခု ရှိခဲ့ရင် သူဟာ လူသစ်စုဆောင်းခြင်း၊ သူ့ဖက်ကို ပါလာအောင် အယူဝါဒ ပြောင်းလဲသွင်းသွင်းခြင်း တွေလုပ်ပြီး သူ့အုပ်စုကို ချဲ့ထွင်တတ်ပါတယ်။ အဲသလို ချဲ့ထွင်ရာမှာ လူသစ်တွေ ထိတ်လန့်ကြောက်ရွံ့သွားပြီး ပြေးရှောင်သွားမှု မရှိစေဖို့အတွက် သူ့ရဲ့ ရည်ရွယ်ချက် အမှန်ကို ဖုံးကွယ်ထားလေ့ရှိပါတယ်။ တချို့ ခေါင်းဆောင်တွေကတော့ သူတို့ဘာလုပ်နေတယ်ဆိုတာ သူတို့သိကြပြီး ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိနဲ့ကို ဂိုဏ်းဂဏတွေ ထူထောင်ကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အချို့ သောသုတွေကတော့ သူတို့ဗီဇစိတ်စေ့ခိုင်းရာကို လိုက်လုပ်နေရင်းက သူတို့ကိုယ်တိုင် မသိလိုက်မိမှာပဲ သူတို့ဝန်းကျင်မှာ ဂိုဏ်းဂဏတွေ ထူထောင်မိသွားကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလူတွေ သူတို့ရဲ့ အာဏာစက်ကို သူတို့ နောက်လိုက်တွေအပေါ် ဘယ်လို သက်ဝင်အောင်လုပ်သလဲဆိုတဲ့ အချက်က နောက်ဆုံးမှာ သမိုင်းက သူတို့ကို ဘယ်လို တံဆိပ်ကပ်ခဲ့သလဲ ဆိုတဲ့ အချက်ကို အဆုံးအဖြတ်ပေးသွားတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဂျင်ဂျူးနဲ့ ချာလီ မန်ဆန်တို့လို သူတို့ရဲ့ အာဏာကို အလွဲသုံးစားလုပ်ပြီး သူတို့ရဲ့ နောက်လိုက် သာဝကတွေအပေါ် အမြတ်ထုတ်ခဲ့သူတွေ ဟာ ရှေးရိုးဂိုဏ်းဂဏလို့ ခင်ဗျားယူဆတဲ့ အဖွဲ့အစည်းမျိုးတွေကို ထူထောင်ဖွဲ့စည်းခဲ့ကြပြီး သူတို့ကိုယ်သူတို့ ဂိုဏ်းခေါင်းဆောင်တွေအဖြစ် နေရာယူခဲ့ကြပါတယ်။ ဆားအတွက် အခွန်ကောက်တာကို ဆန့်ကျင်ဆန္ဒပြ ဖို့အတွက် ထောင်နဲ့ချီတဲ့ နောက်လိုက်နောက်ပါတွေကို သူနဲ့အတူ ပင်လယ်ကမ်းခြေအထိ ရောက်ဖို့ ၂၄၁ မိုင် လမ်းလျှောက်အောင်စည်းရုံးနိုင်ခဲ့တဲ့ မိုဟန်ဒင်စ် ဂန္ဓီလိုမျိုးနဲ့ အခြားသောခေါင်းဆောင်တွေကတော့ သူတို့ကိုယ်သူတို့ ဂိုဏ်းခေါင်းဆောင်အဖြစ် မခံယူခဲ့ကြပါဘူး။ ဆွဲဆောင်မှုရှိတဲ့ ခေါင်းဆောင်တစ်ယောက်ရှိတဲ့ ဘယ်အုပ်စုလေးတွေမဆို ပြိုကွဲပြီး အုပ်စုခွဲလေးတွေ ဖြစ်သွားနိုင်တဲ့ အလားအလာမျိုး ရှိနေပါတယ်။ တစ်ချို့အုပ်စုတွေက ကမ္ဘာကြီးကို ပိုမိုကောင်းမွန်တဲ့ နေရာတစ်ခု ဖြစ်အောင် လုပ်ကြပါတယ်။ အချို့သော အုပ်စုတွေကတော့ ဂိုဏ်းဝင်တွေကို သူတို့ကိုယ်သူတို့ သတ်သေစေခဲ့တာမျိုးတွေအထိ ရှိခဲ့ပါတယ်။

ဂီတပညာရှင်၊ ဒါရိုက်တာ၊ စာရေးဆရာ၊ နိုင်ငံရေးသမားတစ်ဦးဦး၊ နည်းပညာ ပါရမီရှင်တစ်ယောက်၊ သိပ္ပံပညာရှင် တစ်ယောက်ယောက် ရဲ့ အမာခံ ပရိသတ် ပါလို့ ခင်ဗျားကိုယ်ခင်ဗျား သတ်မှတ်ခဲ့မယ်ဆိုရင် ခင်ဗျားဟာ ဂိုဏ်းဂဏအတွင်း သွင်းသွင်းခံရခြင်းရဲ့ ပထမအဆင့်ကို ရောက်နေပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ အဲဒီ ခင်ဗျားလေးစားနေတဲ့ သူကို အပြင်မှာလူချင်းတွေ့ခွင့်ရပြီး သူနဲ့ပုံမှန် လည်ပတ်တွေ့ဆုံခွင့်ပေးခဲ့မယ်ဆိုရင် ခင်ဗျား အဲဒီ အခွင့်အရေးကို ယူမလား မယူဘူးလား။ သေချာပေါက် ခင်ဗျား ရယူမှာပါ။ နောက် ဘာတွေဆက်ဖြစ်မလဲ ဆိုတာကတော့ များပြားစွာပေးလွန်းလှတဲ့ အချက်အလက် ကိန်းရှင်တွေ အပေါ်မှာ မှီတည်နေပါတယ်။ တစ်ခါတစ်ရံမှာ ဂိုဏ်းဂဏတွေ ဖြစ်သွားတတ်ပါတယ်။ တစ်ခါတစ်ရံမှာ အဲဒီဂိုဏ်းခေါင်းဆောင် မရှိတော့ရင်တောင်မှ ဂိုဏ်းဂဏ တွေက ဆက်လက်တည်ရှိသွားတတ်ပါတယ်။ အဲသလို ဂိုဏ်းဂဏမျိုးတွေ ဖြစ်တည်သွားခြင်းရဲ့နောက်မှာ ကိုယ်စားလှယ် တစ်ဦးတစ်ယောက်မှ ရှိမနေခဲ့ပါဘူး။ ဂိုဏ်းဖွဲ့ဖို့နဲ့ ဂိုဏ်းဝင်ဖြစ်ဖို့ ဘယ်သူကမှ တမင်တကမ္ဘာ ရွေးချယ်ခဲ့တာ မဟုတ်ပါဘူး။ ဂိုဏ်းဂဏတွေဟာ တမင်တကမ္ဘာ ဒီဇိုင်းဆင် ဖွဲ့စည်းတာမျိုး မဟုတ်ဘဲနဲ့ ဖြစ်တည်သွားကြတာ များပါတယ်။ ဂိုဏ်းဂဏတွေဟာ လမ်းလွှဲသွားတဲ့ လူသဘောသဘာဝရဲ့ ရလဒ်တစ်ခုအဖြစ်နဲ့ ပေါ်ပေါက်လာကြတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

၂၃။ အုပ်စုဖွဲ့ စဉ်းစားခြင်း (Groupthink)

အယူအဆအမှား - လူတွေ အုပ်စုဖွဲ့ပြီး ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးအဖြေရှာရင် ပြဿနာတွေကို အလွယ်တကူ အဖြေရှာတွေ့ပြီး ဖြေရှင်းနိုင်တယ်။

အမှန်တရား - သဘောတူညီမှုဆီ ရောက်ချင်တဲ့ ဆန္ဒနဲ့ ထိပ်တိုက်တွေ့ဆုံမှုတွေကို ရှောင်လွှဲလိုတဲ့ ဆန္ဒဟာ ဆိုးရွားညံ့ဖျင်းတဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေကို ဖြစ်စေတယ်။

လူတစ်စု စုဝေးပြီး ဆုံးဖြတ်ချက်ချဖို့ လုပ်တဲ့အချိန်မှာ စိတ်ပညာဆိုင်ရာ ကျမ်းစာပေါင်းချုပ်ထဲမှာရှိသမျှသော မှီခိုစွာတိုင်းဟာ ဆင့်ခေါ်ခံလိုက်ရပါတယ်။ အားလုံးနဲ့ ညီညွတ်လိုစိတ်ရှိခြင်း၊ ရှာကြံ ကြောင်းကျိုးဆက်စပ်လိုခြင်း၊ ပုံစံတူပြုလုပ်လိုခြင်း၊ ကြီးကျယ်ခမ်းနားသည်ဟု ထင်ယောင်ထင်မှားဖြစ်ခြင်း စတဲ့ အစွဲမှားတွေအားလုံး ပေါ်ထွက်လာကြပါတယ်။ ဘယ်သူကမှ အဲဒီအစွဲမှားတွေကို ပြန်လည်ခုံခံတိုက်ခိုက်ပြီး ငရဲကို ပြန်မပို့ချင်ကြပါဘူး။ ဘာကြောင့်လဲ ဆိုတော့ အဲသလိုလုပ်လိုက်ခြင်းအားဖြင့် မူလရည်ရွယ်ထားတဲ့ အစီအမံကနေ လွဲချော်သွားခြင်း ဒါမှမဟုတ် ဆိုးရွားတဲ့ အငြင်းပွားဖွယ်ရာတွေ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း စတဲ့ မလိုလားအပ်တဲ့ အရာတွေ ပေါ်ပေါက်လာနိုင်တာကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။ အုပ်စုတွေဟာ ညီညွတ်မှုတူမှု ရှိခြင်းအားဖြင့်သာ ဆက်လက် တည်တံ့

နိုင်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ အုပ်စုအတွင်းက လူအားလုံး ပျော်ရွှင်နေကြရင် အားလုံးရဲ့ အတ္တတွေဟာ နာကျင်မှုမရှိဘဲ အလုပ်ဖြစ်မြောက်မှုနုန်းကလည်း တိုးတက် ကောင်းမွန်နေပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျားတို့ဟာ ကျွဲတစ်ကောင်ကို အမဲလိုက်နေသည် ဖြစ်စေ၊ တိရစ္ဆာန်ရောင်းနေသည်ဖြစ်စေ အဲ့ဒီအချက်က မှန်ကန်နေပါလိမ့်မယ်။ အသင်းအဖွဲ့ စိတ်ဝင်၊ ပူးပေါင်းညီညွတ်မှု၊ အုပ်စုတွင်း စည်းလုံးဝေးကပ်မှု စတဲ့အချက်တွေဟာ မန်နေဂျာတွေ၊ အမိန့်ပေးသူတွေ၊ မျိုးနွယ်စုအကြီးအကဲတွေ၊ ဘုရင်တွေ ကာလရှည်ကြာစွာ ကျင့်သုံးတည်ဆောက်ခဲ့ကြတဲ့ ရွှေစည်းမျဉ်းတွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ သဘောထားကွဲလွဲမှုဟာ ဝရန်းသုန်းကား ဖြစ်ရပ်တွေကို ဖြစ်စေတယ်ဆိုတာကို ခင်ဗျား ဗီဇိတ်က သိနေပါတယ်။ ဒါကြောင့် ခင်ဗျားဟာ အဲ့သလို သဘောထားကွဲလွဲမှုတွေ မဖြစ်အောင် ရှောင်ရှားလေ့ရှိပါတယ်။

ခင်ဗျားဟာ အုပ်စုတစ်ခုအတွင်းမှာ ရှိနေသေးသမျှတော့ ကောင်းမွန် မှန်ကန်နေတယ်လို့ ခံစားနေရပြီး ခင်ဗျားရဲ့ဦးကျောက်ဟာ လူအများစုပါဝင်တဲ့ အုပ်စုတွေနဲ့ ဆန့်ကျင်ဖို့ရာ ဒီဇိုင်းထုတ်ထားတဲ့အရာတစ်ခု မဟုတ်ပါဘူး။ အလုပ်ထဲမှာလည်း ထိုနည်းလည်းကောင်း ဖြစ်ပါတယ်။ သားရဲတိရစ္ဆာန်တွေ၊ သားကောင်တွေအကြားမှာ အုပ်စုရဲ့ရှင်ကျန်မှုအတွက် ဒီဇိုင်းဆင်ထားတဲ့ အဲ့ဒီစိတ်ဟာ အထက်လူကြီးတွေနဲ့ ဆက်ဆံဖို့ရာနဲ့ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ခန့်မှန်းချက် တွေ ပြုလုပ်ဖို့ရာအတွက်တော့ ကောင်းကောင်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု မရှိခဲ့ပါဘူး။ ခင်ဗျားမှာ ဘယ်လိုအလုပ်အကိုင်မျိုး ရှိသည်ဖြစ်စေ အချိန်ကြာလာတာနဲ့အမျှ လူတွေဟာ စုဖွဲ့ဖို့လိုအပ်လာကြပြီး အားလုံးအတွက် ဘုံတူညီတဲ့ အစီအမံတွေ ပေါ်ထွန်းလာကြပါတယ်။ တစ်ခါတစ်ရံမှာ အုပ်စုသေးသေးလေးတွေ ဖွဲ့လေ့ရှိ ကြပြီး တစ်ခါတစ်ရံမှာတော့ ကုမ္ပဏီကြီးတစ်ခုလုံးက အုပ်စုတစ်ခု အဖြစ် ဖွဲ့တည်လာတတ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားတို့ရဲ့အုပ်စုထဲမှာ ဝန်ထမ်းတွေကို ခန့်ထား၊ ထုတ်ပယ်နိုင်တဲ့ အခွင့်အာဏာရှိသူတစ်ဦး ပါလာခဲ့ပြီဆိုရင် အုပ်စုဖွဲ့စည်းစားခြင်း အဖွဲ့မှား စတင်ဖြစ်တည်လာပြီ ဖြစ်ပါတယ်။

ခင်ဗျားတို့အနီးတဝိုက်မှာ အဲ့ဒီအထက်အရာရှိ ရှိနေပြီဆိုရင် ခင်ဗျား စတင်စိတ်ရှုပ်ထွေးလာပါတယ်။ အဲ့ဒီနောက်မှာ အခြားသော အုပ်စုဝင်တွေကို ခင်ဗျား စတင်လေ့လာ အကဲခပ်ပြီး အားလုံးရဲ့ ဘုံတူညီတဲ့ သဘောထားအမြင်က ဘာလဲဆိုတာကို လေ့လာပါတယ်။ တချိန်ထဲမှာပဲ အားလုံးရဲ့ အမြင်ကို သဘောမတူ ဘဲ ဆန့်ကျင်လိုက်ခြင်းရဲ့ အကျိုးဆက်တွေက ဘာဖြစ်မလဲဆိုတာကို သုံးသပ်နေပါတယ်။ ပြဿနာကတော့ ခင်ဗျားတစ်ယောက်ထဲ အဲ့သလိုလုပ်တာ မဟုတ်ဘဲ အုပ်စုထဲက အခြားသောသူ အားလုံးကလည်း အဲ့သလို လုပ်နေကြတယ် ဆိုတဲ့အချက်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ တကယ်လို့သာ အခြားသောသူတွေနဲ့ သဘောမတူလိုက်ခြင်းဟာ မိတ်ဆွေသူငယ်ချင်းနဲ့ အလုပ်အကိုင်ကိုပါ ဆုံးရှုံးနိုင်ချေရှိတဲ့အရာလို့ အားလုံးက ဆုံးဖြတ်လိုက်မိပြီဆိုရင် မှားယွင်းတဲ့ အဆိုတစ်ခုကို ဘယ်သူကမှ မှားတယ်လို့ ထောက်ပြဝေဖန်ခြင်းမပြုတော့ဘဲ ညီညီညွတ်ညွတ် သဘောတူ ထောက်ခံပစ်လိုက်ကြတော့တာမျိုး ဖြစ်သွားတတ်ပါတယ်။

ဒီလိုမျိုး အုပ်စုဖွဲ့စည်းစားပြီး သဘောတူညီမှုတွေ လုပ်ပြီးသွားတဲ့အခါမျိုးတွေမှာ လူနစ်ယောက်က သီးခြားတွေဆိုပြီး ငါတို့တော့ မှားယွင်းတဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက် တစ်ခုကို ချမိပြီ ဆိုပြီး ပြောလေ့ရှိတတ်ပါတယ်။ မှားမှန်းသိနေလျက်သားနဲ့ သူတို့ အဲ့ဒီ အစည်းအဝေးမှာ တစ်ခါတည်း ဘာကြောင့် မပြောခဲ့ကြတာလဲ။

ကျူးဘားတောင်ပိုင်းက ပစ် ပင်လယ်အော်ကို ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ဖို့ အမေရိကန်နိုင်ငံက ဆုံးဖြတ်လိုက်တဲ့အကြောင်းကို ဖတ်ရတဲ့အချိန်မှာ ဒါမျိုး ဆုံးဖြတ်ချက်တွေ ချမှတ်မိရခြင်းဟာ အုပ်စုဖွဲ့စည်းစားခြင်း အဖွဲ့မှားကြောင့် ဖြစ်တယ်ဆိုတာကို စိတ်ပညာရှင် အာပင်း ဂျနစ်က ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့ပါတယ်။ ၁၉၆၁ ခုနှစ်မှာ သမ္မတ ဂျန် အက်စ် ကနေဒီဟာ ပြည်ပြေး ၁၄၀၀ လောက်ပါဝင်တဲ့ ဒီဇီလ် ကက်စ်ထရီ ဦးဆောင်တဲ့အဖွဲ့ကို တိုက်ခိုက်ဖို့ ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါတယ်။ သူတို့ဟာ သေသေချာချာ လေ့ကျင့်မှုပြုလုပ်ထားကြတဲ့ စစ်သားတွေ မဟုတ်ကြပါဘူး။ လူအင်အားလည်း အများကြီး မရှိပါဘူး။ သူတို့လာနေကြတာကို ကျူးဘား ကလည်း သိနေခဲ့ပါတယ်။ သူတို့ဟာ လူ့အသက်ပေါင်းများစွာကို သတ်ဖြတ်ခဲ့ကြသူတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့ဒါကြောင့် ကျူးဘားဟာ ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုနဲ့ ပူးပေါင်းခဲ့ရပြီး အဲ့ဒါက နယူးကလီးယားစစ်ဗွဲ့ကြီး ဖြစ်ဖို့အထိကို ဦးတည်သွားခဲ့ပါတယ်။ ဂျန် အက်စ် ကနေဒီနဲ့ သူ့အကြံပေးအဖွဲ့ဝင် အားလုံးဟာ ထူးချွန် ထက်မြက်သူတွေ ဖြစ်ကြပါတယ်။ လိုအပ်တဲ့ သတင်းအချက်အလက် အားလုံးဟာလည်း သူတို့လက်ထဲမှာ ရှိနေခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း အဲ့ဒီ ထူးချွန်သူ ကြီးတွေအားလုံးဟာ အုပ်စုဖွဲ့စည်းစားခဲ့ကြပြီး တော်တော်လေး အသုံးမကျတဲ့ အစီအမံတစ်ခုကို အားလုံးသဘောတူညီစွာ ချမှတ်ခဲ့ကြပါတယ်။ အဲ့ဒီ ကိစ္စကြီး ပြီးသွားတဲ့အချိန်မှာ သူတို့ဟာ ဘာကြောင့် အဲ့သလောက် ညံ့ဖျင်းတဲ့ အစီအမံကို ချမှတ်မိခဲ့ကြသလဲဆိုတာကို သူတို့ကိုယ်တိုင်လည်း ရှင်းမပြနိုင်ခဲ့ကြပါဘူး။ ဂျနစ်က အဲ့ဒီကိစ္စကို အောက်ခြေအရင်းအမြစ်အထိ ရောက်အောင် တူးဆွလေ့လာခဲ့ပါတယ်။ သူ့ရဲ့ သုတေသနတွေကနေ အုပ်စုဖွဲ့ စည်းစားခြင်းကို သိပ္ပံနည်းကျ အမျိုးအစားခွဲခြားမှုတွေ ပြုလုပ်နိုင်ခဲ့ပါတယ်။ အုပ်စုဖွဲ့စည်းစားခြင်းဆိုတဲ့ ဝေါဟာရကတော့ အစောပိုင်းကတည်းက ဝီလီယံ အိပ်ချ် ဂျွက် ရေးသားခဲ့တဲ့ ဖော်ကျွန်းမဂ္ဂဇင်းထဲက ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ် ဆီကနေ စတင်ပေါ်ပေါက်လာတာ ဖြစ်ပါတယ်။

အလုပ်ဖြစ်တဲ့ အစီအမံတွေ ချမှတ်နိုင်ဖို့ဆိုရင် အသင်းအဖွဲ့ အုပ်စုတိုင်းမှာ အလုပ်ထုတ်ခံရတာရော၊ အုပ်စုထဲက အကျင့်ခံရတာရော၊ မိတ်ဆွေသူငယ်ချင်း ဆုံးရှုံးမှုရောကို လုံးဝ ဂရုမစိုက်တဲ့ ခေါင်းမာတဲ့ ငတုံးတစ်ယောက်တော့ ပါဝင်နေဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။ အုပ်စုဖွဲ့ ဆွေးနွေးမှုတွေထဲကနေ ဆုံးဖြတ်ချက်ကောင်း တွေ ပေါ်ထွက်လာဖို့ဆိုရင် သဘောထားကွဲလွဲမှုကို လက်ခံရမှာဖြစ်ပြီး လူတိုင်းကို အပြစ်ပေးခံရမှုမရှိဘဲ သူတို့ရဲ့ ထင်မြင်ယူဆချက်ကို ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း လွတ်လွတ်လပ်လပ် ထုတ်ဖော်ဆွေးနွေးဖို့ကို အားပေးရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒါဟာ လူတိုင်းသိတဲ့ ယေဘုယျ အမှန်တရားလို့ ထင်စရာရှိပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အဲ့ဒါတွေကို ဘယ်လို ရှောင်ရှားရမယ်မှန်း မသိရင် ခင်ဗျားဟာ အုပ်စုဖွဲ့ စည်းစားခြင်းကနေ ရရှိလာတဲ့ မှားယွင်းတဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေကို ဘယ်လိုမှ ကျော်လွှားနိုင်မှာ မဟုတ်ပါဘူး။ ဘယ်သူမှ မသွားချင်တဲ့ နေရာတစ်ခုကို သူငယ်ချင်းတွေ စုဖွဲ့ စည်းစားပြီး ရောက်သွားတာမျိုးကို ခင်ဗျားကြုံဖူးပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျားအကောင်းဆုံးလို့ မထင်တဲ့ အကြံဉာဏ်တစ်ခုကို သူငယ်ချင်းတွေ ဝိုင်းစည်းစားပြီး တစ်ယောက်ယောက်ကို အကြံပေးမိတာမျိုး ခင်ဗျား ကြုံဖူးပါလိမ့်မယ်။

လတ်တလောအချိန်မှာ အိမ်ခြံမြေ ဈေးကွက် ပြိုလဲမှု၊ ပုလဲဆိပ်ကမ်း တိုက်ခိုက်မှုကို မကာကွယ်နိုင်ခဲ့မှု၊ တိုင်တန်းနစ် သဘောကြီး နစ်မြုပ်မှု၊ အီရတ်ကို ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်မှု စတဲ့ ကိစ္စမျိုးတွေဟာ အုပ်စုဖွဲ့စည်းစားမှု ကနေ ထွက်ပေါ်လာတဲ့ ဆိုးရွားတဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေကြောင့် ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။

အုပ်စုစွဲစဉ်းစားခြင်း အဖွဲ့မှားဟာ အခြေအနေသုံးရပ်ပေါ်မှာ မူတည်နေပါတယ်။ အုပ်စုအတွင်း ပါဝင်နေတဲ့သူတွေဟာ တစ်ယောက်နဲ့တစ်ယောက် ခင်မင် နှစ်သက်မှုတွေရှိခြင်း၊ ဝိုင်းကျည်ခြင်းနဲ့ အရေးကြီးတဲ့ အဆုံးအဖြတ်တစ်ခုအတွက် နောက်ဆုံးဆုံးဖြတ်ချက်ချရန် အချိန်နီးကပ်လွန်းနေခြင်း စတဲ့ အချက်တွေ ဖြစ်ပါတယ်။

ပရိုင်းမိတ် မျိုးစိတ်တစ်ယောက် အနေနဲ့ ခင်ဗျားဟာ အုပ်စုတွေကို လျှင်လျှင်မြန်မြန်ဖွဲ့နိုင်ပြီး အုပ်စုတွေထဲကိုလည်း လျှင်လျှင်မြန်မြန် ရောက်သွားနိုင်ပါတယ်။ ခင်ဗျားပါဝင်နေတဲ့ အုပ်စုကိုလည်း ညံ့ဖျင်းအသုံးမကျတဲ့ အုပ်စုလို့ အခြားသော အုပ်စုတွေက ထင်မြင်ယူဆမှာကို ခင်ဗျား မလိုလားပါဘူး။ အဲသလို အမြင်တွေကနေလည်း ခင်ဗျားရဲ့ အုပ်စုကို ခင်ဗျား ကာကွယ်လေ့ရှိပါတယ်။ အုပ်စုတွင်းမှာ အတူတကွ ပူးပေါင်းပြီး ဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ခု ချရတော့မယ့် အချိန် ရောက်လာရင် လုံခြုံဘေးကင်းလိုတဲ့ ထင်ယောင်ထင်မှားဖြစ်မှုဟာ ပေါ်ထွက်လာပြီး လူတိုင်းဟာ အားလုံး ညီညွတ်နေမှသာ လုံခြုံစိတ်ချရမှုကို ခံစားရမယ် လို့ ထင်မြင်လာကြပါတယ်။ အခြားတစ်ယောက် တင်ပြတဲ့အချက်တစ်ခုကိုပဲ မှန်တယ်လို့ ဆုံးဖြတ်ပြီး ခင်ဗျားရဲ့ ထင်မြင်ယူဆချက်ကိုတောင် သေသေချာချာ ပြန်လည် မသုံးသပ်တော့ဘဲ ရှိတတ်ပါတယ်။ အုပ်စုရဲ့ ညီညွတ်မှုကို ဘယ်လိုအရာမျိုးကမှ လာမဖျက်ဆီးရလေအောင် ခင်ဗျား ကာကွယ်လေ့ရှိပါတယ်။ ဒါကြောင့် ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားရဲ့ သံသယတွေကို စိန်ခံစိန်ခံလိုက်ပြီး ငြင်းခုံမှု မပြုဘဲ နေလိုက်ပါတယ်။ ကျန်တဲ့လူ အားလုံးက တစ်ယောက် တင်ပြတဲ့ အချက်ပေါ်မှာ သဘောတူညီနေကြသယောင်ရှိရင် တကယ်လို့ ခင်ဗျားမှာ ကွဲလွဲတဲ့ အကြံပြုချက်တွေရှိနေရင်တောင်မှ ခင်ဗျား မတင်ပြတော့ပါဘူး။ အဲသလို အခြေအနေမှာ အဖွဲ့ခေါင်းဆောင်ဟာ ဒီလို အဖွဲ့မှားတွေကို နားလည်မှု ရှိမထားခဲ့ရင် လူတိုင်းက ဒီအချက်ကို သဘောတူညီကြလို့ ဘာမှ မပြောတာပဲလို့ မှတ်ယူပြီး အဲဒီ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို အတည်ယူလိုက်တတ်ပါတယ်။

အုပ်စုခေါင်းဆောင် အကြီးအကဲရဲ့ ထင်မြင်ယူဆချက်ကို မတင်ပြခဲ့ရင် ဒီလိုအခြေအနေမျိုးကနေ ရှောင်နိုင်တယ်လို့ သုတေသနသမားတွေက ပြောကြ ပါတယ်။ တကယ်လို့ ခေါင်းဆောင်ရဲ့ ထင်မြင်ချက်ကို အရင်ဆုံးပြောလိုက်ရင် အုပ်စုထဲကလူတွေဟာ အဲဒါကိုပဲ သဘောတူပစ်လိုက်ကြတာ များပါတယ်။ ဒါ့အပြင် အုပ်စုတွေကို နှစ်ယောက်တစ်တွဲ တွဲစေပြီး သီးခြားစီ ဆွေးနွေးစေတဲ့အခါမှာ သဘောမတူညီမှုတွေ ပေါ်ထွက်လာပြီး ပိုကောင်းတဲ့ ရလဒ်ကို ရလာလေ့ရှိပါတယ်။ ပိုကောင်းတာကတော့ လုပ်ငန်းစဉ်တလျှောက်မှာ ပြင်ပကလူတစ်ယောက်ကို ဖိတ်ခေါ်ပြီး အုပ်စုထဲက လူတွေရဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေ မွေ့မိဌာန်ကျစေဖို့အတွက် သူ့အမြင်ကို တင်ပြစေပြီး ဝေဖန်ခိုင်းတာမျိုးပါ။ နောက်ဆုံးအနေနဲ့က လူတစ်ယောက်ကို သီးသန့်တာဝန်ပေးပြီး ပြောသမျှ တွေကို လိုက်ပြီး ကန့်လန့်တိုက်စေကာ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေရဲ့ အားနည်းချက်တွေကို ရှာဖွေစေတာမျိုးပါ။ အားလုံး သဘောတူညီတဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို မချမှတ်မီလေးမှာ သွေးအေးသွားစေဖို့ အချိန်ခဏလေးယူပြီး စိတ်ခံစားမှုတွေကို ပုံမှန်အခြေအနေရောက်အောင် ပြန်လုပ်သင့်ပါတယ်။

သုတေသနတွေအရ သူငယ်ချင်းအုပ်စုတွေအကြားမှာ အုပ်စုဝင်တွေကို သဘောမတူညီခွင့်တွေပေးထားပြီး သူငယ်ချင်းဆက်ဖြစ်နေကြသေးတဲ့ သူတွေဟာ ပိုကောင်းတဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေ ချမှတ်နိုင်လေ့ ရှိပါတယ်။ ဒါကြောင့် နောင်ကာလတွေမှာ ခင်ဗျားဟာ အုပ်စုတစ်ခုအတွင်းမှာ ရှိနေခဲ့ပြီး အများသဘောတူ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေ ချမှတ်ရတော့မယ့် အချိန်ရောက်တဲ့အခါ ကန့်လန့်တိုက်တတ်တဲ့ ငတ်တစ်ယောက် ဖြစ်နေပါစေ။ အုပ်စုတိုင်းဟာ အဲသလိုလူတစ်ယောက် အမြဲတမ်း လိုအပ်ပါတယ်။ အဲဒီတစ်ယောက်အဖြစ် ဘယ်သူမှ မလုပ်ချင်ရင် ခင်ဗျားပဲ အဲဒီတာဝန်ကို ယူပေးလိုက်ပါ။

၂၄။ ထူးခြားနှစ်သက်မှုဘာဝ (Supernormal Releasers)

အယူအဆအမှား - အရပ်မတွေနဲ့ ချစ်တင်းနှီးနှောတဲ့ ယောက်ျားတွေဟာ စိတ်ဝေဒနာရှင်တွေ ဖြစ်တယ်။ အသက်ရှစ်ဆယ်အရွယ် ရှိနေပြီဖြစ်တဲ့ ဘီလျံနာ အစိုးကြီးကို လက်ထပ်တဲ့ မိန်းမတွေဟာ သိုက်တူးတဲ့သူတွေဖြစ်တယ်။

အမှန်တရား - အရပ်မတွေနဲ့ ချမ်းသာပြီး အသက်ကြီးတဲ့ သကြားဖေဖေတွေဟာ ထူးခြားနှစ်သက်မှုဘာဝ ရှိသူတွေကို လှုံ့ဆော်မှုပေးတတ်တဲ့ အရာတွေ ဖြစ်ကြပါတယ်။

ဩစတေးလျှံ ပိတုန်းကောင်တွေဟာ ဘီယာပုလင်းတွေနဲ့ ချစ်တင်းနှောလေ့ရှိပါတယ်။ ပိတုန်းကောင်တွေဟာ ချောကလက်ရောင် ဖျော့ဖျော့ရှိပြီး သူတို့ရဲ့ ကျောကုန်းပေါ်မှာ အချိုင့်အခွက်လေးတွေရှိကာ အနက်ရောင်ရင့်ရင့်ခြေထောက်တွေနဲ့ ဦးခေါင်းတွေရှိပါတယ်။ အဲဒီခြေထောက်နဲ့ ဦးခေါင်းတွေက သူတို့ရဲ့ အခွံအောက်ခြေကနေ ထိုးထွက်နေပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ ခန္ဓာကိုယ်ဟာ လုံးဝိုင်းနေရမယ့်အစား ကြီးမားပြီး ရှည်လျားပါတယ်။ သူတို့ဟာ ပျစားပိုး (ladybugs) ထက်စာရင် ပုစဉ်းရင်ကွဲတွေနဲ့ ပိုပြီးဆင်တူပါတယ်။

ဩစတေးလျှံ ပိတုန်းကောင် အဖိုဟာ အမရဲ့ အချို့သော အချက်အလက်တွေကို ပိုမိုကြိုက်နှစ်သက်ဖို့အတွက် နဂိုဦးမမှာ ပါလာခဲ့ပါတယ်။ သူတို့ဟာ ကြီးမားပြီး အညိုရောင်ရှိကာ အရောင်ပြောင်လက် တောက်ပနေတဲ့ အမတွေကို ကြိုက်နှစ်သက်ကြပါတယ်။ ဒါကြောင့် သူတို့ ချစ်တင်းနှောတဲ့ ဘီယာပုလင်း တွေဟာ သူတို့တွေဖူးသမျှသော ပိတုန်း အမကောင်တွေထက် ပိုမိုကြီးမားပြီး ပိုမိုညိုမှောင်ကာ ပိုမိုပြောင်လက်နေလေ့ရှိပါတယ်။ ဩစတေးလျှံဆီရင် စတပ်ဘီစ် လို့ခေါ်တဲ့ ဘီယာပုလင်း တစ်မျိုးဟာ ပိတုန်းကောင်အဖိုတွေကို မရိုးမယွှဲဖြစ်အောင် လှုံ့ဆော်လေ့ရှိပါတယ်။ အမှိုက်ပုံတွေထဲက အဲဒီပုလင်းတိုင်း ကိုကြည့်ရင် အဲဒါနဲ့ ချစ်တင်းနှောဖို့ ကြိုးစားနေတဲ့ ပိတုန်းဖိုတွေကို တွေ့ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲသလို စတပ်ဘီစ်တွေကို ဆွဲကဲဖြစ်စဉ်ဆိုင်ရာ စိတ်ပညာရှင် တွေက ထူးခြားနှစ်သက်မှုဘာဝကို လှုံ့ဆော်ပေးနေတဲ့ အရာတွေလို့ ခေါ်ကြပါတယ်။ သူတို့ဟာ တကယ့်သက်ရှိ ပိတုန်းမတွေထက်ပိုပြီး ပိတုန်းဖိုတွေ အတွက် ထူးခြားနှစ်သက်မှုဘာဝကို လှုံ့ဆော်ပေးနေကြတဲ့ အရာတွေ ဖြစ်နေပါတယ်။ ပိတုန်းဖိုတွေဟာ ပုရွက်ဆိတ်တွေအပြည့်ရှိနေတဲ့ ပုလင်းနဲ့တောင်မှ မိတ်လိုက်ဖို့ကို ကြိုးစားကြပါတယ်။

ဒီအမှုအကျင့်မျိုးဟာ တိရိစ္ဆာန်လောက တဝှမ်းမှာ တွေ့ရများတဲ့ အမှုအကျင့်တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ရှင်ကျန်မှုအပေါ် တိုက်ရိုက်သက်ရောက်နေတဲ့ အရာတိုင်းဟာ လုံလုံလောက်လောက် ကြီးမားအောင် ချဲ့ထွင်နိုင်ခဲ့ရင် ထူးခြားနှစ်သက်မှုဘဝကို လှုံ့ဆော်ပေးနေတဲ့ အရာတွေ ဖြစ်လာလေ့ရှိပါတယ်။ ငှက်တွေဟာလည်း အခြားငှက်တွေရဲ့ ဥတွေကို သူတို့ရဲ့ ဥတွေအဖြစ် ထင်ယောင်ထင်မှား ဖြစ်ကြပါတယ်။ ဒါကြောင့် အခြားငှက်တွေရဲ့ ဥတွေကို သူတို့ ဥတွေထင်ပြီး အသိုက်ကို ဝင်သိမ်းပိုက်တတ်ကြပါတယ်။ အဲ့ဒီဥတွေဟာ သူတို့ဥတွေနဲ့ ဆင်တူပေမယ့် သူတို့ဥတွေထက် အရွယ်အစား ပိုကြီးမားကြပါတယ်။ ဒါကြောင့် သူတို့ဥထင်ပြီး အသိုက်ထဲဝင်ကာ ဥတွေအပေါ်မှာ ဝပ်တတ်ကြပါတယ်။ အချို့သစ်ခွပန်းတွေဟာ နကျယ်ကောင် အမ အိမ်မဟုတ် ပျားဘုရင်မရဲ့ ရနံ့ မျိုးကို ထုတ်ပေးတတ်ပါတယ်။ အဲသလိုအခါမျိုးမှာ အဖိုတွေဟာ ဝတ်မှုတွေကို သူတို့ကိုယ်ပေါ် ဖုံးအုပ်စေပြီး အဲ့ဒီပန်းပွင့်နဲ့ မိတ်လိုက်တတ်ကြပါတယ်။ လူတွေ တောကြမ်းထဲမှာ နေခဲ့ကြစဉ်အခါက ကယ်လိုရီများပြားတဲ့ အစားအစာဆိုတာ အင်မတန်ရှားပါးပါတယ်။ ဒါကြောင့် ခင်ဗျားရဲ့ ကမ္ဘာဦး ဘိုးဘေး တွေဟာ ဝဝံးဖီး ဆူဆူဖြိုးဖြိုးရှိတဲ့ သားကောင်ကို စားသောက်ချင်တဲ့ ကြီးမားတဲ့ စိတ်ဆန္ဒရှိခဲ့ကြပါတယ်။ အခုအချိန်ခါမှာတော့ အဲ့ဒါရဲ့ အကျိုးဆက်အနေနဲ့ ခင်ဗျားဟာ ပြင်သစ်အာလူးချောင်းကြောတွေနဲ့ ချိပ် ဘာဂါတွေစားတာကို မရပ်တန့်နိုင်တော့ဘူး ဖြစ်နေပါတယ်။

ခင်ဗျားရဲ့ ရှင်ကျန်မှုနဲ့ စပ်ဆိုင်ပြီး ခင်ဗျားဘိုးဘေးတွေ စိတ်ကူးအိပ်မက် မက်ခဲ့တာထက် ပြီးပြည့်စုံတဲ့ အရာမျိုးကို တွေ့ရင် အဲ့ဒီအရာဟာ ခင်ဗျားရဲ့ ရမ္မက်ကို လှုံ့ဆော်နှိုးဆွတတ်ပါတယ်။

မိတ်လိုက်ဖော် ရွေးချယ်တဲ့အခါမှာ လိင်ကို နှစ်မျိုးနှစ်စား ခွဲခြားကြည့်နိုင်ပါတယ်။ မျိုးဆက်ကို သယ်ဆောင်ရပြီး မျိုးပွားမှုကို အနည်းငယ်သာ လုပ်နိုင်တဲ့ တစ်မျိုးနဲ့ နောက်တစ်မျိုးကတော့ ဘာဘေးအန္တရာယ်မှ မရှိဘဲ မျိုးပွားမှု အကြိမ်အရေအတွက်ကို များများလုပ်နိုင်တဲ့ အမျိုးဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလို အခြေအနေမှာ ထူးခြားနှစ်သက်မှုဘဝကို လှုံ့ဆော်ပေးနေတဲ့ အချက်ဟာ မျိုးပွားမှုနဲ့ ကောင်းမွန်မှုနဲ့ မျိုးဥသယ်ဆောင်သူရဲ့ ကျန်းမာရေးအခြေအနေ ကောင်းမွန်စေမှု အိမ်မဟုတ် သက်သယ်ဆောင်သူရဲ့ ဂုဏ်သိက္ခာအနေအထားနဲ့ ဥစ္စာကြွယ်ဝ ပြည့်စုံမှုတို့ ဖြစ်လာပါတယ်။

လူသား အမျိုးသမီးတွေအတွက်ဆိုရင် တက်ဆူဒိုကုတ်အကျီကို ဝတ်ထားပြီး ကိုယ်ပိုင်ဂျက်လေယာဉ်ရှိကာ အီတလီမှာ အိမ်သုံးလုံးပိုင်တဲ့ ယောက်ျား တစ်ယောက်ဟာ အားကောင်းလွန်းတဲ့ ထူးခြားနှစ်သက်မှုဘဝကို လှုံ့ဆော်တဲ့ အရာ ဖြစ်နေပါတယ်။ အမျိုးသမီးအများစုဟာ ပိန်ညောင်ကုပ်ကိုင်းနေတဲ့ ယောက်ျားမျိုးတွေနဲ့ တွဲချင်လေ့မရှိပါဘူး။ ဒါပေမယ့်လည်း အဲ့ဒီလူဟာ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေရေးလုပ်ငန်းစုကြီးတစ်ခုကို ပိုင်မယ်ဆိုရင် အိမ်မဟုတ် ဥရောပ ယူနိုက်တက်ချင်းရဲ့ ဂျီဒီပီနဲ့ ညီမျှတဲ့ ဝင်ငွေရှိတဲ့ ဖော်ကျွန်းစာရင်းဝင် လုပ်ငန်းကြီးတစ်ခုကို ပိုင်ဆိုင်ခဲ့မယ်ဆိုရင် အချို့သော အမျိုးသမီးတွေက သူနဲ့ တွဲချင်ကြပါ လိမ့်မယ်။ လူသား ယောက်ျားတွေအတွက်ကတော့ အချိုးစားကျနု၊ ရင်းသားကြီး၊ တပ်မီးစွင့်ကား၊ ခါးလေးသွယ်၊ ဆွဲဆောင်မှုရှိတဲ့ ဆံနွယ်နဲ့ ရမ္မက်သွေး ကြွဖွယ်ရာ နှုတ်ခမ်းတွေဟာ ထူးခြားနှစ်သက်မှုဘဝကို လှုံ့ဆော်ပေးနိုင်တဲ့ အချက်တွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ယောက်ျားအများစုကတော့ ပလပ်စတစ် အရိုးခြောက်တွေနဲ့ ချစ်တင်နှီးနှောမှု မပြုလိုကြပါဘူး။ ဒါပေမယ့်လည်း လတ်တလောနှစ်တွေမှာ တွေ့ရတဲ့ အရုပ်မ ရောင်းအားအရတော့ အချို့သော ယောက်ျားတွေဟာ အရုပ်မတွေနဲ့ ဆက်ဆံသမှု ပြုနေကြတယ်ဆိုတာကို ဖော်ပြနေပါတယ်။ အထက်က ပြခဲ့တဲ့ ဥပမာတွေဟာ ပိတ်တန်းဖိုတွေအဖို့ ထူးခြားနှစ်သက်မှုဘဝကို လှုံ့ဆော်ပေးနေတဲ့ ဘီယာပုလင်းနဲ့ သဘောတရားတူညီတဲ့ လူသားတွေအတွက် ထူးခြားနှစ်သက်မှုဘဝကို လှုံ့ဆော်ပေးနေတဲ့ အရာတွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

စိတ်ပညာရှင် ဒေးဗစ် ဘက်စ်ဟာ သူ့အလုပ်အကိုင်ဘဝ တလျှောက်လုံး ယောက်ျားနဲ့ မိန်းမတွေ ရေတိုအတွက်နဲ့ ရေရှည်တွဲဖိုရာအတွက် မိတ်ဖက် ရွေးချယ်ရာမှာ ဘယ်လိုအကြံပြုချက်မျိုးတွေ ရှိကြသလဲ ဆိုတာကို လေ့လာခဲ့ပါတယ်။ သူ့ရဲ့ စာအုပ်ဖြစ်တဲ့ "အလိုဆန္ဒ၏ ဆင့်ကဲဖြစ်တည်လာမှု" ဆိုတဲ့ စာအုပ် ထဲမှာ ယောက်ျားတွေ မိတ်ဖက်ရွေးချယ်တဲ့ အချိန်မှာ အခြားသောအချက်အားလုံးထက် ပိုမိုအလေးထားတတ်တဲ့ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အချက်တစ်ခုကို သူက ထောက်ပြခဲ့ပါတယ်။ အဲ့ဒါကတော့ တင်သားနဲ့ ခါး အချိုး ပါပဲ။ ကမ္ဘာအနှံ့မှာ ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ များစွာသော လေ့လာမှုတွေအရလည်း ကိုယ်ခန္ဓာ အချိုးအစားအပေါ် မှာ ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးစံရဲ့ သက်ရောက်မှုက ဘယ်လိုပဲ ရှိစေကာမူ ယောက်ျားတွေ အကြိုက်ဆုံး အချိုးအစားကတော့ ခါးဟာ တင်သားအပြန်အကျယ်ရဲ့ ၇၀ ရာခိုင်နှုန်း ရှိတဲ့ အချိုးအစားပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဘက်စ်ရဲ့ တွေ့ရှိချက်ကတော့ ခါး-တင်သား အချိုးဟာ ကျန်းမာရေး၊ မျိုးပွားနိုင်မှုနဲ့ အခြားအချက်အလက် တွေအပေါ် မူတည်ပြီး ၀.၆၇ ကနေ ၀.၈၀ အတွင်းရှိတာမျိုးကို ယောက်ျားတွေ အကြိုက်နှစ်သက်ဆုံး ဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့ဒီအချိုးအစားရှိတဲ့ အမျိုးသမီးတွေဟာ ပိုမိုကျန်းမာတဲ့သူတွေ ဖြစ်လေ့ရှိပြီး ဒီအချက်ကို ယောက်ျားတွေက မသိစိတ်ထဲကနေ သိနေကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ၁၉၉၃ ခုနှစ်မှာ စိတ်ပညာရှင် ဒီဗန်ဒရာ ဆင်းဟာ ပလေးဘိုင်၊ မဂ္ဂဇင်းထဲက မော်ဒယ် အမျိုးသမီးတွေရဲ့ ပုံတွေကို လေ့လာခဲ့ပါတယ်။ သူ့ရဲ့ တွေ့ရှိချက်ကတော့ မဂ္ဂဇင်းမှာ ဖော်ပြခဲ့တဲ့ အမျိုးသမီးတွေ ဟာ ယခင်နှစ်တွေကထက်စာရင် တဖြည်းဖြည်း ပိန်လာခဲ့ပေမယ့်လည်း ခါး-တင်သား အချိုးကတော့ ၀.၇၀ နဲ့ အမြဲတန်း ကိန်းသေ ဖြစ်နေတယ် ဆိုတဲ့ အချက်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ယောက်ျားတွေရဲ့ ခါးသေးပြီး တင်ကားတဲ့ အမျိုးသမီးတွေကို နှစ်သက်တတ်တဲ့ ထူးဆန်းတဲ့ သဘာဝဗီဇစိတ်ဟာ ခန္ဓာကိုယ်ကြီးတာ သေးတာထက် ထူးခြားနှစ်သက်မှု ဘာဝကို လှုံ့ဆော်တဲ့အချက်ဖြစ်တဲ့ အချိုးအစားကျနုမှုဟာ ယောက်ျားတွေကို ပိုမိုပြီး ဆွဲဆောင်မှု ဖြစ်စေတယ် ဆိုတဲ့အချက်ကြောင့်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ စိတ်ပညာရှင် ကာရီ ဂျွန်ဆင်ရဲ့ ၂၀၀၅ ခုနှစ်မှာ ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ ခါး-တင်သား အချိုး သုတေသနကတော့ ယောက်ျားတွေရော မိန်းမတွေရောဟာ ဆွဲဆောင်မှု ရှိတဲ့ မိတ်ဖက်ကို သတ်မှတ်ဖို့ရာအတွက် ဒီ ခါး-တင်သား အချိုးအစားကိုပဲ ကြည့်လေ့ရှိကြတယ်လို့ ဖော်ပြခဲ့ပါတယ်။ သူမရဲ့ မျက်လုံး အနေအထားကို စောင့်ကြည့်တဲ့ ကွန်ပျူတာ ပရိုဂရမ်က မိန်းမတွေရော ယောက်ျားတွေရောဟာ ပထမဆုံးအနေနဲ့ မျက်နှာကို ကြည့်ကြပြီး အဲ့ဒီနောက်မှာ တော့ တင်သားတဝိုက်ကို လေ့လာအကဲခပ်ကာ ဆွဲဆောင်မှုရှိတဲ့ အချိုးအစား ရှိ မရှိကို လေ့လာ ကြပါတယ်လို့ ဖော်ပြနေပါတယ်။ သူမရဲ့ သုတေသနက ယောက်ျားတွေကို ဆွဲဆောင်မှုရှိတဲ့ အမျိုးသမီးကို ရွေးချယ်ခိုင်းတဲ့အခါမှာ ဆွဲဆောင်မှုအရှိဆုံးက ၀.၇၀ အချိုးအစားလို့ သတ်မှတ်ထားပေးမယ့်လည်း ယောက်ျားတွေဟာ ၀.၆၀ နဲ့ ၀.၅၀ အချိုးအစားတွေကို ပိုမိုရွေးချယ်ခဲ့ကြတာကို တွေ့ရပါတယ်။ အဲ့သလောက် သေးတဲ့ ခါးဟာ တကယ်တော့ ကိုယ်ဝန်ဆောင်ပြီး ကလေးမွေးဖို့ ဖြစ်နိုင်ပုံ မရပါဘူး။ ဒါကြောင့် ထူးခြားနှစ်သက်မှုဘဝကို လှုံ့ဆော်နေတဲ့ အချက်တွေဟာ ယောက်ျားတွေကို ဒီအမျိုးသမီးတွေဟာ ကလေးမွေးဖွားနိုင်မှုနဲ့ နဲ့ ကျန်းမာရေးအခြေအနေ ကောင်းနိုင်တယ် ဆိုတာတွေကို ပြောပြနေကြဘူး ဆိုတာ တွေ့ရပါတယ်။ အဲ့ဒါတွေက ကိုယ့်ဟာကို အလွယ် အကြမ်းဖျင်းမှတ်သားထားတဲ့ အချက်တွေသာ ဖြစ်ကြပါတယ်။ ယောက်ျားရဲ့ ဦးကျောက်က သူ့ကို ပြောပြနေတဲ့ အချက်က

ခါးသေးပြီး တင်ကားတာက ကောင်းတယ်ဆိုတဲ့ အချက်သာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ခါးအရမ်းသေးလို့ ကလေးမမွေးနိုင်ဘူးဆိုတာကတော့ သဘာဝမှာ သိပ်တွေ့ရလေ့ မရှိပါဘူး။ ဒါက ခါးသိပ်သေးတဲ့ အမျိုးသမီးတွေကို မကြိုက်ဖြစ်အောင် ဦးကျောက်က ကိုယ့်ဟာကိုယ် သတိပေးတဲ့အနေနဲ့ မှားယွင်းစွာ မှတ်သားသိမ်းဆည်းထားတဲ့ အသိသာဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။

ဂျန်ဆင်ဟာ ယောက်ျားတွေနဲ့ မိန်းမတွေကို အပြေးလေ့ကျင့်တဲ့စက်ပေါ်မှာ လမ်းလျှောက်စေပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံရဲ့ တဝက်ကိုတော့ မင်းတို့ ဘယ်လောက် ပြေးနိုင်မလဲ ဆိုတာကို စမ်းသပ်မယ်လို့ ပြောထားပါတယ်။ ကျန်တစ်ဝက်ကိုတော့ မင်းတို့ဟာ လိင်ဆွဲဆောင်နိုင်မှု ဘယ်လောက်ရှိတယ်ဆိုတာကို စမ်းသပ်မှာ ဖြစ်တယ်လို့ ပြောထားပါတယ်။ လိင်ဆွဲဆောင်မှုကို တိုင်းတာမယ်လို့ ပြောခံထားရတဲ့ အထဲက အမျိုးသမီးတွေဟာ သူတို့ရဲ့ တင်သားတွေကို မသိစိတ်နဲ့ ဘေးတိုက်လှုပ်ယမ်းကြတာကို တွေ့ရပါတယ်။ အဲသလိုလှုပ်ယမ်းကြတဲ့အခါမှာ ကြည့်ရှု လေ့လာနေသူတွေရဲ့ စိတ်ထဲမှာ သူတို့ရဲ့ ခါး-တင်သား အမျိုးဟာ မျက်လှည့်ဆန်ဆန်နဲ့ လျော့ကျသွားတယ်လို့ ထင်ရစေပါတယ်။ ဒီအချက်က ထူးခြားနှစ်သက်မှုဘာဝကို လှုံ့ဆော်တဲ့ အချက်တွေဟာ ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ကို ဘယ်လို ဆွဲဆောင်သိမ်းသွင်းသွားသလဲ ဆိုတာကို ဖော်ပြနေပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အလွယ်မှတ်သားထားမှုတွေဟာ ကြီးမားချဲ့ကား ထားတဲ့အရာတွေနဲ့ တွေ့တဲ့အခါ ခံနိုင်ရည်ရှိဖို့ ပြင်ဆင်ထားတာ မရှိပါဘူး။ အရုပ်မတွေ၊ ဂျပန်ကာတွန်းဇာတ်ကောင်တွေ၊ ရှေးဟောင်း မျိုးအောင်တဲ့ အမျိုးသမီး ရုပ်တု လိုမျိုး အနေအထားတွေဟာ အမျိုးသမီးတွေအဖို့ ဘယ်လိုမှ မဖြစ်နိုင်တဲ့ အမျိုးအစားတွေဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း အမျိုးသားရော အမျိုးသမီးတွေရောဟာ ခါး-တင်သား အမျိုး နဲ့ ထူးခြားနှစ်သက်မှုဘာဝကို လှုံ့ဆော်တဲ့အချက်တွေရဲ့ မှော်ဆန်တဲ့ စွမ်းအားကို မသိစိတ်အားဖြင့် သိနေကြ ပါတယ်။

ယောက်ျားတွေဟာ အလွယ်တကူ ဆွဲဆောင်လှည့်ဖျားခြင်း ခံကြရပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ သူတို့ဟာ မိတ်ဖက်ရွေးချယ်တဲ့ နေရာမှာ ထည့်သွင်းစဉ်းစားစရာ အခြားအချက် အများကြီး မရှိတာကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ကြော်ငြာတွေဟာ ယောက်ျားတွေရဲ့ အဲဒီ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အလားအလာကို သားကောင်အဖြစ် ကာလရှည်ကြာတဲ့ အချိန်ကတည်းက ပစ်မှတ်ထားခဲ့ကြပါတယ်။ အမျိုးသမီးတွေ ပစ္စည်းဝယ်တာက ကျတော့ မဖြစ်နိုင်တဲ့ အနေအထား အမျိုးအစားကို ရလာဖို့ ကြိုးပမ်းတဲ့အနေနဲ့ ဝယ်ယူကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ အမျိုးသားတွေကတော့ အဲသလို မဖြစ်နိုင်တဲ့ အနေအထား အမျိုးအစားရှိတဲ့ အမျိုးသမီးနဲ့ မိတ်ဖက်ဖြစ်နိုင်ဖို့ ကြိုးပမ်းတဲ့အနေနဲ့ ဝယ်ယူကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာနဲ့ နီးနွယ်တဲ့ ကြော်ငြာတွေဟာ ခဲတစ်လုံးထဲနဲ့ ငှက်နှစ်ကောင်ကို ပစ်နိုင်ပါတယ်။ ကြော်ငြာသမားတွေဟာ အဲဒါကြောင့်ပဲ မျိုးဗီဇအရ အလွန်အမင်း အမျိုးအစားကျနနေကြသူတွေကို ရွေးချယ် ခေါ်ယူပြီး ကျွမ်းကျင်သူတွေနဲ့ ပိုမိုတောက်ပအောင်လုပ်တာတွေ၊ မိတ်ကပ်ပညာရှင်တွေနဲ့ အလှပဆုံးဖြစ်အောင် ပြုပြင်တာတွေ လုပ်ပြီးတာတောင် မှ ပိုတိုရှော့တွေနဲ့ ပြင်ဆင်ပြီးမှ ကြည့်ရှုသူတွေဆီကို ချပြကြတာဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီလိုအခါမျိုးမှာ ဖော်ဒယ်ဟာ ကာတွန်းအရုပ်မလေးလို၊ ဂျပန်အရုပ်မလို လှပ ဆွဲဆောင်မှုရှိသွားပြီး ကြည့်မြင်ရသူတွေကို ဆွဲဆောင်မှုတွေ လုပ်ပါတော့တယ်။

အမျိုးသမီးတွေ အဖို့ရာမှာတော့ ထူးခြားနှစ်သက်မှုဘာဝကို လှုံ့ဆော်နေတဲ့ အချက်တွေဟာ ခပ်မိုက်မိုက် ကိုယ်ခန္ဓာအမျိုးအစားနဲ့ နှစ်သက်ဖွယ်ရာ ခါး-တင်သား အမျိုးဆိုတာထက် ပိုတာတွေ ရှိပါတယ်။ ဆုံးဖြတ်ချက်လွဲမှားခဲ့ရင် ဆုံးရှုံးနှစ်နာရမှာတွေက အမျိုးသမီးတွေမှာ ပိုများလေ့ရှိပါတယ်။ ဒါကြောင့် သူတို့မှာ အလားအလာရှိတဲ့ မိတ်ဖက်ကို ဆုံးဖြတ်သတ်မှတ်ဖို့ရာအတွက် ရှုပ်ထွေးတဲ့ တိုင်းတာမှုစံနှုန်းတွေ ရှိလာရပါတယ်။ အဲသလို အရာတွေထဲမှာ နေအင်အား တောင့်တင်းမှု၊ လူမှုရေးရာ အဆင့်အတန်း၊ ရည်မှန်းချက်၊ အခြေခိုင် တည်ငြိမ်မှု၊ ဉာဏ်ရည်ဉာဏ်သွေး ထက်မြက်မှု၊ သံန္နိဋ္ဌာန် ခိုင်မာမှု၊ အရပ်အမောင်း ကောင်းမှု စတဲ့အချက်တွေပါတယ်လို့ ဒေးဗစ် ဘက်စ်က ပြောခဲ့ပါတယ်။ အဲဒါတွေက အနည်းငယ်သာ ထုတ်နုတ်ပြတာဖြစ်ပြီး အဲဒါထက် များတဲ့ အခြားသော အချက်တွေ ရှိပါသေးတယ်။ ရေတိုလက်တွဲဖော်နဲ့ ရေရှည်လက်တွဲဖော်ရွေးချယ်တဲ့ နေရာတွေမှာ အဲဒီ အချက်တွေထဲက မျိုးဆက်ပြန့်ပွား နိုင်မှုကို အထောက်အကူပြုတဲ့ အချက်တွေဟာ ထူးခြားနှစ်သက်မှု ဘာဝကို လှုံ့ဆော်ပေးတဲ့ အချက်တွေ ဖြစ်လာပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အမျိုးသားတွေ အတွက် ကတော့ ထူးခြားနှစ်သက်မှုဘာဝကို လှုံ့ဆော်ပေးနိုင်ဖို့ဆိုရင် အဲဒီ အချက်တွေထဲက အတော်များများကို ပိုင်ဆိုင်ထားဖို့ လိုအပ်မှာဖြစ်ပါတယ်။ အရပ်ရှည်ပြီး ချမ်းသာတဲ့ ဆရာဝန်တစ်ဦးဟာ ကြင်နာတတ်ပြီး သစ္စာရှိမယ်ဆိုရင် သူဟာ ကိုယ်ခန္ဓာအမျိုးအစား ကျပြီး ဖို့မောက်တဲ့ ရင်သားတွေ ရှိပေမယ့် မိဘတွေနဲ့ အတူနေထိုင်ပြီး ဒေါသထွက်လွယ်တဲ့ ခပ်ပုပု စားပွဲတီးတစ်ယောက်ထက် ဆွဲဆောင်မှု ပိုရှိတယ်လို့ သတ်မှတ်ခံရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီအကြောင်းအရာကို ဖတ်ရှုပြီး ငါကတော့ ဒီလို စိတ်ခံစားမှုမျိုးတွေကို ကျော်လွန်နိုင်တဲ့သူ ဖြစ်တယ်လို့ အထင်မရောက်လိုက်ပါနဲ့။ ခင်ဗျားဟာ စိတ်ခံစားမှု နောက်ကို လိုက်ပြီး လုပ်တတ်တဲ့ သူတစ်ယောက် မဟုတ်ဘူးဆိုရင်တောင်မှ အဲဒီ အချက်တွေကို ကျော်လွှားဖို့ ခံနိုင်ရည် ရှိမှာ မဟုတ်ပါဘူး။ နောက်ဆုံးမှာ တော့ တစ်ခုခုက ခင်ဗျားကို လွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင်သွားမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပေါင်မုန့်ထက်စာရင် ကြက်ကြော်နှစ်တုံးနဲ့ ဆင်းဒွစ်ကို ပိုပြီး ခံမင်နေတတ်တာမျိုးလို အသေးအမွှား ကိစ္စလေးတွေဟာတောင်မှ ဒီ လှုံ့ဆော်မှုတွေကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။ ၂၀၀၃ ခုနှစ်က ရက်ဂါ တက္ကသိုလ်မှာ ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ လေ့လာမှု တစ်ခုမှာ အာဟာရမျှတတဲ့ အစားအစာ တစ်ပိုင်းလို့ အမေရိကန်တွေ သတ်မှတ်ခဲ့တဲ့ ပမာဏဟာ လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ်ပေါင်း နှစ်ဆယ်အတွင်းမှာ တဖြည်းဖြည်း ပမာဏ တိုးတက် များပြားလာတယ်ဆိုတာကို ဖော်ပြနေပါတယ်။ အရင်က လိမ္မော်ရေ တစ်ခွက်လို့ သတ်မှတ်ခဲ့တဲ့ သတ်မှတ်ချက်ဟာ အခုအခါမှာ ၄၀ ရာခိုင်နှုန်း ပိုပြီး ပမာဏ များလာပါတယ်။ ပြောင်းဖူးမှုနဲ့ပေါင်း တစ်ပန်းကန် ဆိုတဲ့ဟာကလည်း အခုအခါမှာ ပမာဏ ၂၀ ရာခိုင်နှုန်း ပိုများလာပါတယ်။ စားသောက်ဆိုင် တွေက ပန်းကန်ပြားတွေဟာလည်း အရွယ်အစား ၂၅ ရာခိုင်နှုန်း ပိုကြီးလာကြပါတယ်။ ထူးခြားနှစ်သက်မှုဘာဝကို လှုံ့ဆော်နေတဲ့ အချက်တွေကြောင့် ဖြစ်လာရတဲ့ အပြောင်းအလဲတွေကို လူတွေပိုမို ရက်ရောလာလို့လို့ လူတွေက ထင်နေကြပါတယ်။ ဒီအချက်တွေကြောင့် ပြောင်းလဲလာတာ ဖြစ်တယ်ဆိုတာ ကို ဘယ်သူမှ သတိမပြုမိကြသေးပါဘူး။

တစ်ခုခုကို အရမ်းနှစ်သက်ဖွယ်ကောင်းတယ်လို့ ထင်လိုက်တဲ့အချိန်မျိုးမှာ ဒီအစွဲက စိတ်ထဲမှာ အလုပ်လုပ်နေပြီ ဆိုတာကို သတိရလိုက်ပါ။ လှုံ့ဆော်မှု တစ်ခုကို ကောင်းတယ်ဆိုတာကနေ အရမ်းကောင်းတယ်လို့ ထင်လာပြီဆိုရင် အဲဒီအရာဟာ တကယ်ကြီး အခြားအရာတွေထက် သာလွန်ကောင်းမွန် နေတာ မဟုတ်ဘဲ ထူးခြားနှစ်သက်မှုဘာဝကို လှုံ့ဆော်တဲ့ အချက်တွေကြောင့် အရမ်းကောင်းတယ်လို့ ထင်နေတာသာ ဖြစ်တယ်ဆိုတာကို သတိပြုပါ။ ဩစတေးလျ ဝိတုန်းတွေဟာ အမှိုက်ပုံထဲက ဘီယာပုလင်းတွေနဲ့ ချစ်တင်းနီးနောပြီး ဒုက္ခရောက်နေရတာဟာ သူတို့ရဲ့ အစွဲကြောင့် ရမ္မက်တကုာဆန္ဒကို တွန်းလှန်နိုင်စွမ်း မရှိကြတာကြောင့်ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ခင်ဗျားကတော့ အသိဉာဏ်ရှိတဲ့ လူသားတစ်ဦးဖြစ်ပြီး အဲသလို အစွဲမျိုးတွေက ခင်ဗျားကို

ခုကွတွင်းထဲ ရောက်စေတော့မယ့် အနေအထားဖြစ်နေရင် အဲ့ဒါကို မြင်နိုင်စွမ်းရှိပြီး ရှောင်ရှားသင့်တာကို ရှောင်ရှားနိုင်စွမ်းရှိတဲ့ လူသားတစ်ဦး ဖြစ်တယ်ဆိုတာကို အမြဲအမှတ်ရပါ။

၂၅။ ဆုံးဖြတ်ချက် လျှင်မြန်စွာချလိုမှု အစွဲမှား (The Affect Heuristic)

အယူအဆအမှား - ဘယ်အရာတွေက ဆုံးရှုံးနစ်နာနိုင်ချေများသလဲ၊ ဘယ်အရာတွေက အကျိုးကျေးဇူးများသလဲ ဆိုတာကို ခင်ဗျားဟာ သေသေချာချာ တွက်ချက်သုံးသပ်ပြီး ဆုံးရှုံးမှု အနည်းဆုံးနဲ့ အကျိုးကျေးဇူး အများဆုံးရမယ့်အရာကို အမြဲတမ်း ရွေးချယ်လေ့ရှိပါတယ်။

အမှန်တရား - ဘယ်အရာက ကောင်းသလဲ ဆိုးသလဲ ဆိုတာကို ဆုံးဖြတ်ရတော့မယ့် အခါမျိုးမှာ ခင်ဗျားဟာ စိတ်ခံစားမှုအပေါ်မှာ မှီခိုပြီး ရနိုင်မယ့် အကျိုးကျေးဇူးတွေ ကို ပိုပိုသာသာတွက်ချက်တတ်ပါတယ်။ ပြီးတော့ ပထမဆုံး ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ အထင်အမြင်အပေါ်မှာလည်း အများကြီး မှီခိုတတ်ပါတယ်။

ခင်ဗျားကို ကျွန်တော်က ပန်းကန်လုံးတစ်လုံးထဲက အနီရောင် ဂျယ်လီလုံးလေးတွေကို မျက်စိမှိတ်ကာရွေးကောက်ပြီး ပိုက်ဆံမြန်မြန်ရစေမယ့် အခွင့်အလမ်း တစ်ခု ပေးမယ် ဆိုကြပါစို့။ ဒါပေမယ့် ခင်ဗျားမှာ ရွေးချယ်စရာ နှစ်ခုရှိပါတယ်။ ပထမတစ်ခုက အနီရောင် ဂျယ်လီလုံး တစ်ရာကို အခြားသော အရောင်တွေ ရှိတဲ့ ဂျယ်လီလုံး တစ်ရာနဲ့ ရောနှောထားတဲ့ ပန်းကန်လုံးကြီးထဲကနေ ရွေးကောက်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ နောက်တစ်ခုကတော့ ဂျယ်လီလုံး အလုံး ငါးဆယ်ကို ရောမွှေထားတဲ့ ပန်းကန်လုံးလေးပါ။ ဒီပန်းကန်လုံးလေးထဲမှာတော့ အနီရောင် ဂျယ်လီလုံးပါတဲ့ အချို့က ပန်းကန်လုံးကြီးမှာထက် ပိုများပါတယ်။ ပန်းကန်လုံးတွေပေါ်မှာလည်း ခင်ဗျား အနိုင်ရနိုင်တဲ့ အခွင့်အလမ်းကို ရာခိုင်နှုန်းနဲ့ ဖော်ပြပေးထားပါတယ်။ အကြီးက ၇ ရာခိုင်နှုန်း ဖြစ်ပြီး အသေးကတော့ ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းဖြစ်ပါတယ်။ အနီရောင်ကို ခင်ဗျားကောက်လိုက်မိတဲ့ အကြိမ်တိုင်းမှာ ခင်ဗျားကို ၁ ဒေါ်လာ ပေးမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျား ဘယ်ပန်းကန်လုံးကို ရွေးချယ်ချင်ပါသလဲ။

၁၉၉၄ ခုနှစ်က ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ အထက်ဖော်ပြပါ စမ်းသပ်ချက် အကြောင်းကို ဗရော်နီကာ ဒီးနစ်ရပ်ဂျ် နဲ့ ဆီမာ အက်ပစ်တိုန်း တို့ဟာ “ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးနှင့် လူမှုစိတ်ပညာ” ဂျာနယ်မှာ ဖော်ပြခဲ့ကြပါတယ်။ အနီရောင် အလုံးပါတဲ့ အချိုးအစားဟာ ပန်းကန်လုံးအသေးမှာ ပိုမိုများပြားနေပေမယ့်လည်း လူတွေဟာ ပန်းကန်လုံးအသေးကို မရွေးကြဘဲ ပန်းကန်လုံး အကြီးကိုသာ ရွေးချယ်ခဲ့ကြပါတယ်။ အဲ့ဒီလူတွေကို ဘာကြောင့် ပန်းကန်လုံးအကြီးကို ရွေးတာလဲလို့ မေးတဲ့ အခါမှာ အနိုင်ရနိုင်တဲ့ အခွင့်အလမ်းကို ပန်းကန်လုံးတွေပေါ်မှာ ရေးသားဖော်ပြထားပေမယ့်လည်း သူတို့ရဲ့စိတ်ထဲမှာ ပန်းကန်လုံးအကြီးက အနီရောင် အလုံး ပိုများများပါဝင်နေတဲ့အတွက် အနီရောင်ကို ရွေးချယ်မိနိုင်ချေ ပိုမိုများပြားတယ်လို့ ခံစားရတာကြောင့် ဖြစ်တယ်လို့ ဖြေကြားခဲ့ကြပါတယ်။

အလားအလာများတဲ့ ဖြစ်နိုင်ချေတွေကို လျစ်လျူရှုပြီး ခင်ဗျားရဲ့ ဗီအေသီ စိတ်ခံစားမှုကို အလေးသာပေးကာ ဆုံးဖြတ်ချက်ချတတ်တာကို ဆုံးဖြတ်ချက် လျှင်မြန်စွာချလိုမှု အစွဲမှားလို့ ခေါ်ပါတယ်။ အဲ့ဒီအစွဲမှားဟာ ခင်ဗျားနဲ့ ခင်ဗျားရဲ့ အကောင်းဆုံး အကျိုးအမြတ်အကြားမှာ အမြဲရှိနေတတ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ကိစ္စရပ်အသစ်တစ်ခုကို အဆောတလျှင် ဆုံးဖြတ်ချက်ချတဲ့ အခါမျိုးမှာ ဒီအစွဲမှား ဝင်လာလေ့ရှိပါတယ်။

တစ်ယောက်ယောက်နဲ့ ပထမဆုံးအကြိမ် ဆုံတဲ့အချိန်မှာ ဘီလီယံနဲ့ချီတဲ့ အတွေးသေးသေးလေးတွေဟာ ခင်ဗျားရဲ့ ဦးခေါင်းခွံထဲက ဓါတုလျှပ်စစ် မြှန်လေး တွေကို ဖြတ်ပြီး ပြေးလွှားလှုပ်ရှားသွားကြပါတယ်။ အဲ့ဒီလူအကြောင်း ကောင်းကောင်းမသိသေးခင်မှာပဲ အဲ့ဒီလူရဲ့ အကျင့်စရိုက်တွေကို ခင်ဗျားစတင်ပြီး အကဲခတ် ဆုံးဖြတ်နေပါပြီ။ လက်ဆွဲနှုတ်ဆက်တဲ့အချိန်မှာ အဲ့ဒီလူရဲ့ လက်ဆွဲပုံက ခိုင်မာမြဲမြံတာကို ခင်ဗျား သတိပြုမိပါမယ်။ ကိုယ်နေဟန်ထားက ကြံ့ခိုင်ပြီး ရှေ့ဖက်ကို ယိမ်းနေတာ သတိထားမိပါမယ်။ သူ့အပြုံးက နွေးထွေးပြီး ဖော်ရွေတာကို ခင်ဗျား သတိပြုမိပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျား အဲ့ဒီအချက်တွေ အားလုံးကို ပေါင်းပြီး အဲ့ဒီလူရဲ့ ဝတ်စားဆင်ယင်ပုံနဲ့ မြှောက်ပါမယ်။ အဲ့ဒီလူရဲ့ အနံ့အသက်နဲ့ စားပါမယ်။ အသက်အရွယ်ကို ကိန်းဂဏန်းတစ်ခုအဖြစ် ထည့်လိုက်ပြီးတဲ့ နောက်မှာတော့ အဲ့ဒီလူအပေါ် ခင်ဗျားရဲ့ မသိစိတ်ကနေ ထားရှိမယ့် မြင်မြင်ချင်းပေါ်ပေါက်တဲ့ သဘောထားကို တွက်ထုတ်ပေးတဲ့ ညီမျှခြင်းတစ်ခုကို တွက်ချက်လို့ ပြီးသွားပါပြီ။ ဒီလူက ကောင်းတယ်ဆိုတဲ့ ပထမဆုံး အမြင်ကို ရရှိသွားပါပြီ။ ဒီလူအကြောင်း ပိုသိအောင် လုပ်ရပါတော့မယ်။

ပထမဆုံး စတွေ့တဲ့ လူတစ်ယောက်က လူမျိုးရေးခွဲခြားတဲ့ စကားပြောပြီး လက်ကောက်ဝတ်ပေါ်မှာလည်း နာဇီစံကြာကို တက်တူးထိုးထားမယ်။ ကိုယ်နဲ့ ကလည်း မှီဟင်းအနံ့ထွက်နေမယ်ဆိုရင် ခင်ဗျား ဘယ်လို သဘောထားမလဲ။ ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ခံစားမှုတွေကို အတွေးအမြင် ပြောင်းမပစ်လိုက်မီ အချိန်လေး အတွင်းမှာပဲ ခင်ဗျားဟာ အဲ့ဒီလူကို ခပ်ခွာခွာနေရမယ်လို့ ဆုံးဖြတ်ပြီး ဖြစ်နေပါပြီ။

လူတစ်ယောက်အကြောင်းကို သိလာတာနဲ့အမျှ မြင်မြင်ချင်းအထင်အမြင်ဟာ တဖြည်းဖြည်း မှုန်ပါးသွားတယ်လို့ လူတွေပြောလေ့ရှိပါတယ်။ ဒါပေမယ့် တကယ်တမ်းမှာက ခင်ဗျားသိမြင်လာတာတွေထက် မြင်မြင်ချင်းအထင်အမြင်က ပိုပြီး အရေးအရာပါပါတယ်။ လူတစ်ယောက်အပေါ် ခင်ဗျားရဲ့ မြင်မြင်ချင်းအထင်အမြင်ဟာ အဲ့ဒီလူနဲ့ ဆက်ဆံနေသမျှကာလပတ်လုံး တရစ်ဝဲဝဲနဲ့ ပေါ်လာလေ့ရှိတယ်ဆိုတာကို သုတေသနတွေက ဖော်ပြနေပါတယ်။ ၁၉၉၇ ခုနှစ်က ဝဲလ်ကမန်း၊ ဇိုင်ယွန်နဲ့ ရှုဗွင် တို့ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ လေ့လာမှုတစ်ရပ်မှာ သူတို့ဟာ ပြုံးနေတဲ့ပုံတွေ၊ မျက်မှောင်ကြွတ် နေတဲ့ပုံတွေ အသုံးပြုပြီး အစမ်းသပ်ခံတွေဆီမှာ မြင်မြင်ချင်းအထင်အမြင်တွေ ပေါ်ပေါက်လာအောင် လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြပါတယ်။ လေ့လာမှုမှာ ပါဝင်တဲ့သူတွေကို ပြုံးနေတဲ့ မျက်နှာ ဒါမှမဟုတ် ဝမ်းနည်းပူဆွေးနေတဲ့ မျက်နှာတွေ ဖန်သားပြင်ပေါ်မှာ ဖျပ်ခနဲ ဖျပ်ခနဲ ပြပြီးတဲ့နောက်မှာ သူတို့နဲ့ ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်မှု မရှိတဲ့ တရပ်စာလုံး တစ်ခုကို ပြပြီး အဲ့ဒီစာလုံးကို ကြိုက်သလား မကြိုက်ဘူးလား ဆိုတာကို မေးမြန်းခဲ့ပါတယ်။ ပြုံးနေတဲ့ မျက်နှာကို ပြထားပြီး မေးခံရတဲ့သူတွေက မှုန်နေတဲ့ မျက်နှာကို ပြထားပြီး မေးခံရတဲ့သူတွေထက် အဲ့ဒီစာလုံးကို ကြိုက်တယ်လို့ ပိုဖြေကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့် နောက်ပိုင်းမှာ အဲ့ဒီလူတွေကို မှုန်နေတဲ့ မျက်နှာပြပြီး ထပ်မေးတော့လည်း သူတို့ဟာ သူတို့ရဲ့ ပထမဆုံးဖြစ်ပေါ်ခဲ့တဲ့ မြင်မြင်ချင်းအထင်အမြင်ကို မပြောင်းလဲနိုင်ခဲ့ကြဘဲ အဲ့ဒီစာလုံးကို ကြိုက်နေခဲ့ကြတုန်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ ပထမဆုံး မြင်မြင်ချင်းအထင်အမြင်ဟာ မပြောင်းမလဲ ရှိနေခဲ့ပါတယ်။

ခင်ဗျားဘဝမှာ တွေ့ကြုံရတဲ့ အရာရာတိုင်းအပေါ် “ဒီဟာကတော့ ကောင်းတယ်” ဒါမှမဟုတ် “ဒီဟာကတော့ မကောင်းဘူး” ဆိုတဲ့ ကနဦး ဆုံးဖြတ်ချက်မျိုးကို ခင်ဗျားဟာ အဆောတလျှင် ချပစ်လိုက်လေ့ရှိပြီး အဲ့သလို ကောင်းတယ် မကောင်းဘူးဆိုတာကို သက်သေပြရမယ့် ဝန်ထုပ်ကိုတော့ နောင်အနာဂတ် အတွေ့အကြုံတွေအပေါ်ကို ပစ်တင်ပစ်လိုက်တတ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ စစ်ချင်းမှာ လူတစ်ယောက်ကို ကြိုက်နှစ်သက်ပြီး ကြာလာတဲ့အခါမှာ သူ့ရဲ့ အားနည်းချက်တွေကို တွေ့တွေ့လာပါတယ်။ အဲ့သလို အခြေအနေမျိုးမှာ ခင်ဗျားဟာ အဲ့ဒီလူရဲ့ အကျင့်စရိုက်အပေါ်မှာ ထားရှိခဲ့တဲ့ ခင်ဗျားရဲ့ ထင်မြင်ချက်ကို ချက်ချင်းပြောင်းလဲပစ်လိုက်ရမယ့်အစား ခင်ဗျားရဲ့ ပထမဆုံး မြင်မြင်ချင်းအထင်တွေကို ဖွဲ့ထုတ်နိုင်ဖို့အတွက် အချိန်အတိုင်းအတာ တစ်ခုအထိ စောင့်ရလေ့ ရှိပါတယ်။ လူတစ်ယောက်ဟာ ကောင်းကောင်းမွန်မွန်ဝတ်စားတတ်ပြီး အပြောအဆိုချို့သာတာ တကိုယ်ရည်သန်ရှင်းမှုလည်း ရှိနေနိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် တခြားတစ်ဖက်မှာလည်း သူနဲ့ လေးမိနစ်ထက်ပိုပြီး စကားပြောတဲ့ ဆန့်ကျင်ဘက်လိင်တိုင်းကို လိုက်ကြိုက်နေတာမျိုး ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ ကိုယ့်ကလေးတွေကို ရိုက်နှက်တတ်ပေမယ့် အားလပ်ရက်တွေမှာ ဘိုးဘွားရိပ်သာသွားပြီး အသက်ကြီးတဲ့သူတွေကို ကွန်ပျူတာ ဘယ်လိုသုံးရသလဲ သွားရောက် သင်ကြားပေး တတ်သူမျိုးလည်း ဖြစ်နေနိုင်ပြန်ပါတယ်။ အခုမှ စတင်ပြီး သိကျွမ်းသူတစ်ယောက်ကို အထင်တစ်ခု သတ်မှတ်ထားရာကနေ နောက်အထင်တစ်ခု ပြောင်းလဲ ဖို့ရာအတွက် သက်သေအထောက်အထား ဘယ်လောက် လိုအပ်မယ်လို့ ထင်ပါသလဲ။

ဆုံးဖြတ်ချက် လျှင်မြန်စွာချလိုမှု အစွဲမှားဟာ သတင်းအချက်အလက်တစ်ခုအပေါ်မှာ ခင်ဗျား မြန်မြန်ဆန်ဆန် ကောက်ချက်ချပစ်တတ်ခြင်းရဲ့ အကြောင်းရင်း တစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။ သတင်းအချက်အလက်တွေကို အကောင်းနဲ့ အဆိုးဆိုတဲ့ ကျယ်ပြန့်တဲ့ ခေါင်းစဉ်နှစ်ရပ်အောက်ကို သွပ်သွင်းပစ်ဖို့ရာအတွက် ခင်ဗျားဟာ အဲ့ဒီအစွဲမှားကို အသုံးပြုတတ်ပါတယ်။ အဲ့သလို သွပ်သွင်းပစ်ပြီးတဲ့နောက်မှာ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားထင်မြင်ထားတာနဲ့ ဆန့်ကျင်တဲ့အချက်တွေကို ရှောင်ရှား လေ့ရှိပါတယ်။ ဆုံးဖြတ်ချက်လျှင်မြန်စွာချလိုမှု အစွဲမှားဟာ ကြော်ငြာနယ်ပယ်နဲ့ နိုင်ငံရေးနယ်ပယ်မှာ မရှိမဖြစ် အသုံးဝင်လွန်းလှတဲ့ သိမှုအစွဲမှားတစ်ခု ဖြစ်ပါ တယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ထုတ်ကုန် ဒါမှမဟုတ် ခင်ဗျားတို့ပါဝင်တဲ့ အမတ်လောင်းကို အထင်အမြင်ကောင်းတွေနဲ့ တွဲစပ်ပေးပြီး တစ်ဖက်က ပြိုင်ဖက်တွေကို မကောင်းတဲ့ အထင်အမြင်တွေနဲ့ တွဲစပ်ပေးနိုင်ခဲ့ရင် ခင်ဗျား အနိုင်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ကုန်ပစ္စည်းကို အထင်အမြင်ကောင်းတွေနဲ့ လုံလောက်တဲ့ တွဲစပ်မှုတွေ လုပ်ပေးနိုင်ခဲ့ရင် အဲ့ဒီအမျိုးအစား ကုန်ပစ္စည်းလို့ လူတစ်ယောက်က ပြောလိုက်တာနဲ့ ခင်ဗျားရဲ့ ကုန်အမှတ်တံဆိပ်ကိုပဲ ပြေးမြင်မိအောင်အထိ ကုန်ပစ္စည်းက ပေါက်သွားနိုင်ပါတယ်။ မျက်နှာသုတ် တစ်ရှူးလို့ပြောလိုက်ရင် လူတွေက ကလင်းနစ် ကိုပဲ ပြေးမြင်မိနေကြပါတယ်။ အကိုက်အခဲ ပျောက်ဆေးလို့ ပြောလိုက်ရင် အက်စပရင် ကိုပဲ ပြေးမြင်မိကြပါတော့တယ်။ ပတ်တီးလို့ ပြောလိုက်ရင် ဘန်း-ဒိတ် ကိုပဲ ပြေးမြင်မိကြပါတော့တယ်။

မြင်မြင်ချင်းထင်မြင်ချက်နဲ့ ဆုံးဖြတ်တဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေဟာ ဘယ်လောက် စွမ်းပကားကြီးမားပြီး ယုံကြည်စိတ်ချရမှု ရှိသလဲဆိုတာကို စိတ်ပညာရှင်တွေ အကြားမှာ ငြင်းခုံဆွေးနွေးကြတုန်းပဲ ရှိပါသေးတယ်။ ဒါပေမယ့် အဲ့ဒီအတွက် ခင်ဗျားဟာ ဘယ်လိုလူစားလဲဆိုတာကို ဆုံးဖြတ်ဖို့နဲ့ ခင်ဗျားရဲ့ ခံစားချက်တွေ ကို ခင်ဗျား ဘယ်လို အနက်ပြန်လေ့ရှိသလဲ ဆိုတာကိုသတ်မှတ်ဖို့ရာမှာ အရေးကြီးတဲ့ အခန်းကဏ္ဍကနေ ပါဝင်နေတယ်ဆိုတာကိုတော့ ငြင်းလို့ မရနိုင်ပါဘူး။ မြင်မြင်ချင်းမှာဖြစ်ပေါ်တဲ့ ပထမဆုံးအထင်အမြင်က တစ်ခုစီတစ်ခုနဲ့ရောက်လာပြီး ခင်ဗျားရဲ့ ဒုတိယ၊ တတိယ၊ စတုတ္ထ အထင်အမြင်တွေအပေါ်ကို လွှမ်းမိုးမှုတွေ ပြုတဲ့အခါမှာ ခင်ဗျားဟာ ဆုံးဖြတ်ချက် လျှင်မြန်စွာချလိုမှု အစွဲမှားထဲကို ရောက်သွားခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။

စိတ်ရဲ့ ယန္တရားအများစုဟာ မသိစိတ်ဆိုတဲ့ ဆောင်ကူးလမ်းတစ်လျှောက်က ပိတ်ထားတဲ့ တံခါးတွေရဲ့နောက်ကွယ်မှာ လည်ပတ်လှုပ်ရှားလေ့ရှိပါတယ်။ အဲ့ဒီ မသိစိတ်နောက်ကွယ်က စိတ်ရဲ့လုပ်ဆောင်မှုတွေဟာ စားမြုံ့ ပြန်သလိုမျိုး ပေါ်လာတတ်ပြီး အဲ့ဒီအတွက် သိစိတ်နဲ့ အပေးအယူလုပ်ပြီး ကူးလူးဆက်ဆံ နေကြတဲ့ ဖြစ်စဉ်ရဲ့ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။ စိတ်ပညာရှင်တွေဟာ တစ်ခါတစ်ရံမှာ စိတ်ကို ဦးကျောက်ရဲ့ ဆင့်ကဲဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာမှုမှာ ပါဝင်တဲ့ အစိတ်အပိုင်းကလေးတွေအဖြစ် ပိုင်းခြားရှုကြည့်တတ်ကြပါတယ်။ ဒါမျိုးရှုကြည့်တာဟာ အရှင်းလွန်အောင် လုပ်လိုက်သလိုမျိုးတော့ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဒီလိုရှုကြည့်တာက ခင်ဗျားရဲ့ ဦးကျောက်ဟာ အင်းဆက်တွေ၊ ငါးတွေလိုမျိုး ဦးကျောက်အဆင့်ကနေ ဒီနေ့လို ဦးကျောက်အဆင့်မျိုးအထိ ဘယ်လို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာခဲ့တယ်ဆိုတာကို လေ့လာတဲ့နေရာမှာ အများကြီးအသုံးဝင်ပါတယ်။ ဦးကျောက်အလွှာတွေကို ရှေးဟောင်းသုတေသနသမား တစ်ဦးလို တူးဖော်လေ့လာကြည့်မယ်ဆိုရင် အအိုဟောင်းဆုံး ဦးကျောက်အလွှာကို အသစ်အသစ်သော ဦးကျောက်လွှာတွေက ဖုံးဖုံးထားတာကို တွေ့ရမှာဖြစ်ပြီး အဲ့သလို လေ့လာခြင်းက စိတ်တွေ ဘယ်လိုဖွဲ့စည်းဖြစ်တည်လာတယ်ဆိုတာကိုလည်း သိနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အအိုဟောင်းဆုံးသော အစိတ်အပိုင်းဟာ အနောက်ပိုင်းဦးကျောက်ထဲမှာ အများဆုံး တည်ရှိနေပါတယ်။ အဲ့ဒီ အစိတ်အပိုင်းဟာ ခင်ဗျားရဲ့ ရှင်ကျန်မှုနဲ့ သက်ဆိုင်တဲ့ အပိုင်းဖြစ်ပြီး သူက အသက်ရှူတာ လို၊ ခြေထောက်နှစ်ချောင်းပေါ်မှာ ဟန်ချက်ညီညီရပ်နိုင်ဖို့ ထိန်းပေးတာလိုမျိုး ခင်ဗျား မစဉ်းစားဘဲနဲ့ လုပ်ရတဲ့ အလုပ်မျိုးတွေကို ထိန်းချုပ်လုပ်ဆောင်ပေးပါ တယ်။ အလယ်ပိုင်းဦးကျောက်ကတော့ ခင်ဗျားရဲ့ ကမ္ဘာဦး ပရိုင်းမိတ် ဘိုးဘေးတွေရဲ့ ပုံစံသွင်းမှုနဲ့ ဖြစ်လာတဲ့ အပိုင်းဖြစ်ပြီး သူက ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ခံစားမှုတွေနဲ့ လူမှုဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ သိမှုတွေကို ထိန်းချုပ်ပါတယ်။ အပေါ်ဆုံးလွှာကတော့ နောက်အကျဆုံးမှာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာတဲ့ အလွှာဖြစ်ပြီး ခင်ဗျားရဲ့ ကြောင်းကျိုး ဆင်ခြင်မှုနဲ့ တွက်ချက်မှုတွေကို သူက လုပ်ဆောင်ပေးပါတယ်။ ဦးကျောက် ရှေ့ဘုလုံး နဲ့ နီယိုကော်တက်စ် တို့ဟာ စိတ်ရဲ့ အမှုဆောင်အရာရှိတွေအဖြစ် ဆောင်ရွက်ကြပါတယ်။ သူတို့ဟာ ဦးကျောက်ရဲ့ အခြားသော အစိတ်အပိုင်းတွေဆီက အကြံဉာဏ်တွေကို ရယူပြီး ဆက်လက်လုပ်ဆောင်မယ့် အစီအမံတွေ ကို ရေးဆွဲကြပါတယ်။

ခင်ဗျားရဲ့ ကြောင်းကျိုးဆင်ခြင်မှုနဲ့ဆိုင်တဲ့၊ သင်္ချာတွက်ချက်မှုတွေနဲ့ဆိုင်တဲ့၊ ယုတ္တိကျနမှုနဲ့ ဆိုင်တဲ့၊ အလုပ်လုပ်ရာမှာ သေသပ်မှု သတိရှိမှု တွေနဲ့ ဆိုင်တဲ့ စိတ်ဟာ နှေးကွေးလေးလံပါတယ်။ သူဟာ မှတ်စရာရှိတာတွေကို မှတ်ပြီး လက်နက်ကိရိယာတွေကို အသုံးပြုတတ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ကြောင်းကျိုး မသိတဲ့၊ စိတ်ခံစားမှုနဲ့ဆိုင်တဲ့၊ ဗီဇပစ္စိတ်ကတော့ လျှပ်စီးလို လျှင်မြန်ပါတယ်။ ခင်ဗျားကားရဲ့ အင်ဂျင်ဗိုင်းကို ကိုယ့်ဟာကိုယ်လဲဖို့ ဒါမှမဟုတ် ပန်းကန်ဆေးစက် အသစ်တစ်ခုကို ကိုယ့်ဟာကိုယ် တပ်ဆင်ဖို့ ဆုံးဖြတ်တဲ့အခါမျိုးမှာ ခင်ဗျားဟာ လုပ်ငန်းစဉ်တွေ၊ ညွှန်ကြားချက်တွေ၊ အတိုင်းအတာတွေအပေါ်မှာ မှီခို လုပ်ဆောင်ရတာဖြစ်ပြီး အဲ့သလို အခြေအနေမျိုးမှာ ခင်ဗျား စိတ်ခံစားမှုအပေါ်မှာ မှီခိုရတာ နည်းပါးပါတယ်။ နေ့လည်စာကို ဘယ်မှာသွားစားမလဲ ဒါမှမဟုတ် ဘယ်ရပ်ရပ်ကားကို ငှားကြည့်ရမလဲ စတဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်မျိုးမှာတော့ ခင်ဗျားဟာ ညီမျှခြင်းတွေနဲ့ ရှင်းပြလို့ မရနိုင်တဲ့ ခံစားမှုတစ်ခုဖြစ်တဲ့ ချက်ချင်း ဖြစ်ပေါ်တဲ့ စိတ်ခံစားမှုအပေါ်မှာ မှီခိုလုပ်ဆောင်ရပါတယ်။ အဲ့သလို အခြေအနေမျိုးမှာ သိစိတ်ကလည်း ရွေးချယ်မှုတွေ ဝင်ရောက်လုပ်ဆောင်နေတာပါ။ ဒါပေမယ့် စိတ်ခံစားမှုအပိုင်းက ခံစားချက်တွေကို ထုတ်လုပ်ပေးနေပြီး သိစိတ်ကို လွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင်နေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဘဝရဲ့ ကိစ္စအတော်များများကို

စိတ်ခံစားမှုဆိုင်ရာ ဦးကျောက်က လွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင်နေပါတယ်။ ဆိုလိုတာက လူမှုရေးရာဆိုင်ရာ အခြေအနေတွေနဲ့၊ သေရေးရှင်ရေး ကိစ္စတွေမှာ ခင်ဗျားရဲ့ အတွေးတွေနဲ့ အပြုအမူတွေကို ချဉ်းကပ်ဖို့နဲ့ ရှင်းပြဖို့ ခက်ခဲတဲ့ အရိပ်အယောင်လို နေရာမျိုးကနေ ညွှန်းချက်တွေပေးနေတဲ့ အလိုအလျောက်နဲ့ မသိစိတ် အားဖြင့်ဖြစ်တဲ့ တွန်းအားတွေက ချုပ်ကိုင်မောင်းနှင် နေတာဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအကြောင်းအရာနဲ့ ပတ်သက်လို့ စာအုပ်တွေအများကြီး ရှိပါတယ်။ ဒါပေမယ့် စိတ်ထဲမှာ မှတ်ထားရမယ့် ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ရည်ရွယ်ချက်က ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ခံစားမှုဟာ ခင်ဗျားစိတ်ရဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်တဲ့ အစိတ်အပိုင်းတွေအပေါ်မှာ ဘယ်လောက်အားပြင်းတဲ့ လွှမ်းမိုးမှုတွေ ရှိနေသလဲဆိုတာကို နားလည်ထားဖို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့စိတ်ကို အလိုအလျောက်လုပ်ဆောင်တဲ့ အပိုင်း၊ စိတ်ခံစားမှုနဲ့ ဆိုင်တဲ့အပိုင်း၊ ကြောင်းကျိုးဆင်ခြင်မှုနဲ့ ဆိုင်တဲ့အပိုင်းဆိုပြီး သုံးပိုင်းခွဲခြား ချဲ့မြင်နိုင်ပါတယ်။ ဒီသုံးချက်ကို သိစိတ်ရှိတဲ့ခင်ဗျားနဲ့ မသိစိတ်ရှိတဲ့ခင်ဗျားဆိုပြီး နှစ်ပိုင်းထဲအဖြစ် ချုံ့ပြီး ကြည့်ကြရအောင်။

မသိစိတ်ရှိတဲ့ ခင်ဗျားမှာ ကြွက်တွေနဲ့ ဘုံတူညီတဲ့အချက်တွေ အတော်များများ ရှိပါတယ်။ ကြွက်တစ်ကောင်ဟာ နေ့စဉ် သူ့ကိုယ်အလေးချိန်ရဲ့ ၁၅ ရာခိုင်နှုန်း ရှိတဲ့ အစာကို စားပါတယ်။ ကိုယ်အလေးချိန် ပေါင် ၁၈၀ ရှိတဲ့ လူတစ်ယောက်ဟာ အဲ့သလို တောင့်တင်းတဲ့ ခန္ဓာကိုယ်ရဲ့ ဓါတုဒြပ်ပြောင်းလဲမှုတွေကို ကာမိဖို့အတွက် တစ်နာရီတိုင်းမှာ အစားအစာ တစ်ပေါင်ကျော်ကို စားဖို့လိုအပ်ပါတယ်။ ဒီ သေးငယ်ပြီး သုတ်သီးသုတ်ပြာရှိတဲ့ သတ္တဝါလေးဟာ စူးစမ်းတတ်ပေမယ့် သတိထားမှု နည်းပါးတဲ့ သတ္တဝါ ဖြစ်ပါတယ်။ ပြီးတော့ အခြားသော တောရိုင်း တိရစ္ဆာန်တွေလိုပဲ ကြွက်တွေဟာ သူတို့ရဲ့ အပြုအမူတွေ ကို ဆုံးရှုံးနစ်နာနိုင်ချေနဲ့ ရမယ့် ဆုလဒ် အကြားမှာ လွန်ဆွဲပြီးပြုမူနေကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ကြွက်တစ်ကောင်ဟာ အချိန်ပြည့် စားနေဖို့ လိုအပ်တာကြောင့် အစာရှာဖွေရာမှာ ကြုံရနိုင်တဲ့ ဘေးအန္တရာယ်တွေနဲ့ သူ့ရဲ့ ကယ်လိုရီလိုအပ်ချက်ကို ဖြည့်တင်းဖို့ ကိစ္စအကြားမှာ ဘယ်ဟာကို အလေးသာပေးရမလဲ ဆိုတဲ့ အခြေအနေမျိုး အမြဲကြုံတွေ့နေရပါတယ်။ ကြွက်မှာ ကမ္ဘာဦးကလို ရှေးကျတဲ့ ဦးကျောက်မျိုး ရှိပါတယ်။ ဒါကြောင့် သူဟာ သူ့ရဲ့ ရွေးချယ်ဆုံးဖြတ်မှုကို အကြောင်း အကျိုးပေါ်မှာ အခြေခံပြီး မလုပ်နိုင်ပါဘူး။ စီးပွားရေးရာ အကျိုးအမြတ်နဲ့ အသက်အန္တရာယ် ဆုံးပါးနိုင်ချေတို့အကြား စနစ်တကျ လေ့လာသုံးသပ် မှုတွေ မပြုလုပ်နိုင်ပါဘူး။ ဒါကြောင့် သူဟာ ဘဝတလျှောက်လုံးမှာ ကိုက်ဖြတ်တတ်တဲ့သတ္တဝါလေးရဲ့ ခံစားပုံနည်းလမ်းမျိုးနဲ့သာ ဘဝကို ဖြတ်သန်းရပါတယ်။ ဒါကြောင့် သူမကြုံဖူးတဲ့ အခြေအနေ အသစ်အဆန်းတစ်ခုနဲ့ ရင်ဆိုင်တွေ့ချိန်မှာ ရှေ့ ဆက်လုပ်ရမလား မလုပ်ရဘူးလားဆိုတဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ချဖို့ရာ အတွက် ခင်ဗျားစဉ်းစားသလိုမျိုး ယုတ္တိပေဒတွေသုံးပြီး သူစဉ်းစားနိုင်မှာ မဟုတ်ပါဘူး။ အဲ့သလိုမဟုတ်ဘဲ သူတို့သာ အကြောင်းအကျိုး ယုတ္တိနဲ့ စဉ်းစားတတ် မယ်ဆိုရင် ကြွက်ထောင်ချောက်တွေဆိုတာဟာ ဘယ်လိုမှအသုံးဝင်မှာမဟုတ်တော့ပါဘူး။ အတိတ်ကိုခပ်ဝေးဝေး ပြန်သွားကြည့်လိုက်မယ်ဆိုရင် ခင်ဗျားမှာ ကြွက်တွေနဲ့ ဘုံတူညီတဲ့ ဘိုးဘေးတွေ ရှိနေတာကို တွေ့ရပါလိမ့်မယ်။ ဒီလိုမျိုး ခင်ဗျားနဲ့ ကြွက်တွေမှာ ဘုံတူညီစွာအသုံးပြုနေကြသေးတဲ့ မသိစိတ်ဆိုင်ရာ စွမ်းရည်တွေထဲ ကို ဆုံးရှုံးနစ်နာနိုင်ချေနဲ့ ဆုလဒ်တွေကို ခွဲခြားစိတ်ဖြာနိုင်တဲ့စွမ်းရည်က ခင်ဗျားဆီမှာ ဆင့်ကဲတိုးတက်ပြီး ပေါ်ပေါက်လာတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဆုံးရှုံးနစ်နာ နိုင်ချေကို သိမြင်မှုဟာ ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ကူးထဲမှာ စာရင်းဇယားတွေနဲ့ ချတွက်ချက်ပြီးမှ ဖြစ်ပေါ်လာတာမျိုး မဟုတ်ပါဘူး။ အဲ့ဒါဟာ ခင်ဗျား မသိစိတ်ထဲကနေ အလိုအလျောက် ထိုးထွင်းပေါ်ပေါက်လာတာမျိုး ဖြစ်ပါတယ်။ ပိုပြီး တိတိကျကျပြောရရင် ခင်ဗျားရဲ့ ဦးကျောက်ထဲက စိတ်ခံစားမှု ထုတ်လုပ်တဲ့ အပိုင်းကနေ ပေါ်ထွက်လာတာ ဖြစ်ပါတယ်။ အခြေအနေတစ်ခုကို ရိုးရိုးလေးပဲ ကောင်းသလား ဆိုးသလားဆိုတာ အလျှင်အမြန် အကဲဖြတ်နိုင်ခြင်းက ခင်ဗျားရဲ့ ကမ္ဘာဦး ဘိုးဘေးတွေကို သားရဲကြီးတွေရဲ့ အစားခံရခြင်းဘေးကနေ ကင်းဝေးစေပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ပြဿနာက ရှုပ်ထွေးလွန်းလာတဲ့ အခါ (ဥပမာ - ကြွက်တစ်ကောင် အတွက် ကြွက်ထောင်ချောက်နဲ့ စင်္ကြံတွေရတာမျိုး) မျိုးမှာ ကိစ္စအားလုံးက ရှုပ်ထွေး ပျက်သုဉ်းရပါတော့တယ်။

မြွေတွေ ကိုယ့်ခြေထောက်အောက်က လျှောတိုက်သွားတတ်ပြီး မြုံပုတ်ထဲမှာ စားစရာတွေပေါက်ရောက်နေတဲ့ နေရာမျိုးကို ခင်ဗျား ပြန်ရောက်လာတဲ့ အခါမျိုးမှာ ခင်ဗျားရဲ့ အာရုံစိုက်မှုဟာ မြင်သာတာတွေအပေါ်မှာပဲ စူးစိုက်မိတတ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဦးကျောက်ကို ဆင့်ကဲပြီး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေခဲ့တဲ့ တူညီတဲ့ အခြေအနေတစ်ခုကို ပြန်ရောက်လာခဲ့ရင် ခင်ဗျားရဲ့ ဆုံးရှုံးနစ်နာနိုင်ချေကို သိတတ်တဲ့ ဗီဇစိတ်ဟာ ခင်ဗျားကို ကောင်းကောင်း အထောက်အပံ့ပြုပါတယ်။ ဥပမာ အားဖြင့် ခင်ဗျား လမ်းလျှောက်ထွက်ရင်း ဒါမှမဟုတ် အမဲလိုက်ရင်း တောအုပ်ထဲမှာ လမ်းပျောက်သွားတဲ့ အခြေအနေမျိုးမှာ ခင်ဗျားရဲ့ ဆုံးရှုံးနစ်နာ နိုင်ချေကို သိတတ်တဲ့ ဗီဇစိတ်က မှားယွင်းတဲ့ လမ်းကို ရွေးမိရင် စိတ်ထဲမှာ မှားနေပြီဆိုတာမျိုးကို သတိပေးတတ်တာမျိုးပါ။ ချက်ချင်းဆုံးရှုံးနစ်နာမှုနဲ့ ချက်ချင်း အကျိုးခံစားရမှုတွေ ရှိနေတဲ့ ဘယ်လိုအခြေအနေမျိုးမှာမဆို ခင်ဗျားဦးကျောက်ထဲမှာ ဘိုးဘေးတွေရဲ့ မျိုးရိုးဗီဇထဲကနေ တဆင့် ထည့်သွင်းထား ပြီးဖြစ်တဲ့ ရုတ်ချည်း ဆုံးဖြတ်တတ်တဲ့ ဆော့ဝဲလ်က ခင်ဗျားကို အထောက်အကူပြုပါတယ်။ ဒီကနေ့ ခေတ်အခါလိုမျိုး ရှေ့ကို အင်မတန်ရောက်သွားပြီ ဖြစ်တဲ့ လူသားတွေရဲ့ ဘဝတွေကတော့ ခင်ဗျားထဲမှာ ပါလာတဲ့ ရှေးကမ္ဘာဦးဆော့ဝဲလ်ရဲ့ လက်လှမ်းမမီနိုင်တဲ့ အနေအထားတစ်ခုကို ရောက်သွားပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ ချေးငွေတွေ၊ အငြိမ်းစားယူဖို့ အစီအစဉ်တွေ၊ နှလုံးရောဂါတွေနဲ့ ရွေးကောက်ပွဲတွေဟာ ခင်ဗျားရဲ့ ဝမ်းဗိုက် တဖြည်းဖြည်းပူလာတာ၊ ညဖက်မှာ သွားလာတတ် တဲ့ အကောင်တွေကို မြင်နိုင်တာတွေထက် ပိုပြီး သိမ်မွေ့ကာ ရုတ်တရက် မြင်တတ်ဖို့ ခက်ခဲပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ဆုံးရှုံးနစ်နာနိုင်ချေ ရှောင်ရှားမှု စနစ်ဟာ ကောင်းမွန်ခိုင်ခံ့ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အကောင်အထည်ဖွဲ့ မြဲမြံခံနိုင်ပြီး သိမ်မွေ့တဲ့ ကိစ္စတွေကို ဖြေရှင်းဖို့ရာမှာကျတော့ သုံးစားလို့ မရပါဘူး။

အန်တိုနီ ဘီချာရီနဲ့ ဟန်နာ ဒီမာစီယို တို့ဟာ ၁၉၉၇ ခုနှစ်မှာ လေ့လာမှုတစ်ရပ်ကို သိပ္ပံဂျာနယ်ထဲမှာ ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့ကြပါတယ်။ အဲ့ဒီ လေ့လာချက်ကို မသိစိတ်ရှိတဲ့ခင်ဗျားအကြောင်း အကောင်းဆုံး သရုပ်ဖော်ပြချက်အဖြစ် ပညာရှင်တွေက သတ်မှတ်ခဲ့ကြပါတယ်။ သူတို့ဟာ ခင်ဗျားရဲ့ ကြောင်းကျိုး ဆင်ခြင်စိတ်ကို အိပ်မေ့ချလိုက်ကြပြီး အဲ့ဒီကြောင်းကျိုးဆင်ခြင်စိတ်ရဲ့ ရှေ့မှာ မသိစိတ်နဲ့လုပ်တဲ့ အဆင့်တွေဟာ ခင်ဗျားရဲ့ အသိပညာအထောက်အပံ့ထက် အာရုံကြောဆိုင်ရာ အထောက်အပံ့ကို ပိုမိုအသုံးပြုကြတယ် ဆိုတဲ့အချက်ကို သရုပ်ပြခဲ့ကြပါတယ်။ တခြားတနည်းနဲ့ လှည့်ပြောရရင် ခင်ဗျားရဲ့ သိစိတ်က မသိသေးခင်မှာကပဲ ခင်ဗျားဟာ ပြဿနာဖြေရှင်းမှုတွေကို လုပ်ပြီးနဲ့နေပြီ ဆိုတဲ့ အချက်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

လေ့လာမှုထဲမှာ အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ ဂိမ်းရဲ့စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းဟာ ဘယ်လိုလဲဆိုတာ မသိဘဲနဲ့ ဖဲချပ်တွေနဲ့ ကစားနေကြရပါတယ်။ သူတို့သိတာက တစ်ခုပဲ ရှိပါတယ်။ နိုင်ရင် ပိုက်ဆံရပြီး ရှုံးရင် ပိုက်ဆံပေးရမယ် ဆိုတာပါပဲ။ ကစားပုံကတော့ ပုံထားတဲ့ ဖဲချပ်ပုံ လေးပုံထဲကနေ စိတ်ပညာရှင်က ကစားပွဲ တစ်ပွဲ ပြီးပါပြီလို့ ပြောတဲ့အချိန်အထိ တစ်ခါဆွဲရင် ဖဲချပ်တစ်ချပ် ဆွဲဆွဲထုတ်နေရတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပထမ ဖဲချပ်ပုံ နှစ်ပုံထဲကနေ နိုင်တဲ့ကဒ်ကို ဆွဲထုတ် မိလိုက်ရင် ပိုက်ဆံခပ်များများရပြီး ရှုံးတဲ့အခါမှာလည်း ပိုက်ဆံ ခပ်များများပေးရပါတယ်။ ဒုတိယ ဖဲချပ်ပုံ နှစ်ပုံကတော့ နိုင်ရင်လည်း နည်းနည်းပဲ ရပြီး ရှုံးရင်လည်း နံနဲပဲ ပေးရပါတယ်။ ကစားတာ ကြာလာတာနဲ့အမျှ ကစားတဲ့သူတွေဟာ အလျှော်အစားကြီးမားတဲ့ ပထမနှစ်ပုံကနေပြီးတော့ ဆုကြေးလည်း

သိပ်မရ၊ ဆုံးရှုံးနှစ်နာနိုင်ချေလည်း နည်းပါးတဲ့ ဒုတိယ နှစ်ပုံဆီကို ရွှေ့ရွှေ့လာကြပါတယ်။ ဖြစ်လေ့ရှိတဲ့ ပုံစံတွေကို သိမြင်နိုင်စွမ်းက သူတို့ရဲ့ အပြုအမူတွေကို သူတို့ဘာလုပ်နေတယ်ဆိုတာကို သူတို့ကိုယ်တိုင် အတိအကျမသိခင်မှာပဲ အကောင်းဆုံးရွေးချယ်မှု တစ်ခုဆီရောက်အောင် တဖြည်းဖြည်းချင်း ပုံစံသွင်းသွားတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအချက်လောက်နဲ့တင် အတော် အံ့အားသင့်စရာ ကောင်းနေပြီဖြစ်ပေမယ့် လေ့လာမှုက ပိုပြီး နက်နဲတဲ့ဆီကို ဆက်သွားခဲ့ပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံတွေကို သူတို့ အရေးပြားရဲ့ စုံထိုင်းဆအဆင့်ကို တိုင်းတာတဲ့ အာရုံခံကိရိယာ တစ်ခုနဲ့ ချိတ်ဆက်ထားလိုက်ပါတယ်။ အရေးပြားစုံထိုင်းဆဆိုတာက လူ့ခန္ဓာကိုယ်ရဲ့ အလိုအလျောက်အားဖြင့်နဲ့ မသိစိတ်အားဖြင့် ဆင်ပသက်တစ် အာရုံကြောစနစ်ရဲ့ ထိန်းချုပ်မှုကိုခံယူပြီး လုပ်ဆောင်နေရတဲ့ အပိုင်းဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ ဆုံးရှုံးနှစ်နာနိုင်ချေများတဲ့ ဖဲထုပ်တွေကို သိစိတ်နဲ့ မရှောင်ရှားမိမှာကိုပဲ အဲဒီဖဲထုပ်တွေကို ရွေးချယ်ခါနီးတိုင်းမှာ ကိုယ်ခန္ဓာစုံထိုင်းဆဟာ မြင့်မြင့်လာပါတယ်။ မသိစိတ်ဟာ ဆုံးရှုံးနှစ်နာနိုင်ချေကို သိနေပြီး သတိပေးတဲ့ လက္ခဏာရပ်တွေကို အကြံပြုလွှာထည့်တဲ့ ပုံးထဲကို ထည့်ထည့်ပေးနေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ သိစိတ်က ဘယ်လို ဆုံးဖြတ်ရမယ်ကို မသိခင်ကတည်းက မသိစိတ်က အကြံပြုချက်တွေ ထုတ်ပေးနေပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ စမ်းသပ်ချက်ပြီးလို့ အစမ်းသပ်ခံတွေကို မေးမြန်းတဲ့ အခါမှာ အစမ်းသပ်ခံတွေထဲက သုံးပုံတစ်ပုံက သူတို့ဘာကြောင့် ဆုံးရှုံးနှစ်နာနိုင်ချေ နည်းတဲ့ ဖဲထုပ်တွေကို ပြောင်းပြီး ရွေးမိသွားကြတယ်ဆိုတာကို သူတို့ကိုယ်တိုင် မသိပါဘူးလို့ ဖြေကြားခဲ့ကြပါတယ်။

ဆုံးရှုံးနှစ်နာနိုင်ချေ၊ ဆုလဒ်တွေနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေဟာ မသိစိတ်ရှိတဲ့ ခင်ဗျားဆီကနေ စတင်တာဖြစ်ပါတယ်။ မသိစိတ်ရှိတဲ့ ခင်ဗျားဟာ ကိစ္စရပ်တွေ ကောင်းသလား ဆိုးသလား၊ အန္တရာယ်ရှိသလား၊ အန္တရာယ်ကင်းသလား ဆိုတာတွေကို သိစိတ်ရှိတဲ့ ခင်ဗျား မသိခင်မှာကိုပဲ ကြိုတင် သိနေပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ ကောင်းတဲ့ကိစ္စတွေက ခင်ဗျားကို အကျိုးကျေးဇူး ဖြစ်ထွန်းစေပါတယ်။ ဆိုးရွားတဲ့ ကိစ္စတွေက ခင်ဗျားကို ထိခိုက်နာကျင်စေပါတယ်။ တစ်ခုခုကို ခင်ဗျား ကောင်းတယ်လို့ ဆုံးဖြတ်လိုက်ပြီဆိုရင် အဲဒါကို ရယူရင် ကြုံရနိုင်တဲ့ ဆုံးရှုံးနှစ်နာနိုင်ချေတွေဟာ လက်ခံဖို့ ထိုက်တန်တယ်လို့ ခင်ဗျား ယူဆပါတယ်။ ခင်ဗျားတို့ တိုက်ထဲမှာ အဆိပ်ရှိတဲ့ မြွေတစ်ကောင် လွတ်နေပြီလို့ သတင်းကြားရင် ခင်ဗျား အဲဒီညမှာ အိပ်ရဲပါ့မလား။ ခင်ဗျားအိပ်ပျော်နေတုန်း မြွေကိုက်ခံရမယ့် ဆုံးရှုံးနှစ်နာနိုင်ချေ ဟာ ခင်ဗျားရဲ့ အိပ်ယာလေးမှာ အိပ်ရမယ့် ဆုလဒ်ထက် အများကြီးပိုပြီး အလေးသာနေပါတယ်။ ဒါကြောင့် ခင်ဗျား အဲဒီည အိပ်ဖြစ်မှာ မဟုတ်ပါဘူး။ ခင်ဗျား အပန်းဖြေဖို့ရာအတွက် လပ်စ် ဗီးဂတ်ကို လေယာဉ်ပျံနဲ့ သွားမလား။ လေယာဉ်ပျံကျနိုင်တဲ့ ဆုံးရှုံးနှစ်နာနိုင်ချေ ဟာ ပန်နဲ့ တဲလာကို ကြည့်ရမယ်။ သဲကန္တရထဲက လောင်းကစားရုံကြီးတွေမှာ ကစားခွင့်ရမယ့် ဆုလဒ်ထက် အလေးပိုသာမနေပါဘူး။ ဒါကြောင့် ခင်ဗျားဟာ လေကြမ်းတွေနဲ့ ရင်ဆိုင်ပြီး ဗီးဂတ်ကို လေယာဉ်စီးပြီးသွားဖို့ လက်မှတ်ဝယ်လိုက်ပါတယ်။

ဒီဆုံးဖြတ်ချက်တွေကို ချဖို့ရာအတွက် ခင်ဗျားစိတ်ထဲက ကျောက်သင်ပုန်းကြီးမှာ ချပြီးတွက်လိုက်ရတာမျိုး မဟုတ်ပါဘူး။ မသိစိတ်ထဲကနေ အလိုလို ထွက်ပေါ်လာတဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ မသိစိတ်ထဲကနေ ရေခဲတောင် အချွန်ကြီး ထိုးထွက်လာသလိုမျိုး ထွက်ပေါ်လာကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားတို့ရဲ့ မျိုးစိတ်တွေ အားလုံးဟာ သေသေချာချာ စဉ်းစားဆင်ခြင်တွက်ချက်မှုတွေ မလုပ်တတ်မီ ဟိုးရှေးရှေးကတည်းက စိတ်ခံစားမှုနဲ့ ချတဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေကို ချမှတ်တတ်နေခဲ့ကြပြီး ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ဒီမသိစိတ် ယန္တရားကြီးရဲ့ လွှမ်းမိုးမှု အရှိန်အဟုန်ဟာ ကြီးမားပြင်းထန်ပါတယ်။

၁၉၈၂ ခုနှစ်မှာ အာရုံကြောသိပ္ပံပညာ လောကမှာ အီလီယော့လို့ လူသိများတဲ့ လူနာတစ်ယောက်ဟာ သူ့ ဦးကျောက်ရဲ့ အော်ဘီတိုဖရန်တယ် ကောတက်စ် ထဲမှာ အကြိတ်ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီ ဝေဒနာက သူ့အသက်အန္တရာယ်ကို ထိခိုက်စေခဲ့ပေမယ့် သိပ္ပံပညာအတွက်တော့ အရင်က တစ်ခါမှ လေ့လာခွင့် မရခဲ့ဖူးတဲ့ အချက်တွေကို လေ့လာခွင့်ရစေခဲ့ပြီး ဆုံးဖြတ်ချက်တွေ ချမှတ်မှုမှာ စိတ်ခံစားမှုရဲ့ အခန်းကဏ္ဍဟာ ဘယ်လောက် အရေးပါသလဲဆိုတာကို လေ့လာခွင့် ရရှိခဲ့ပါတယ်။ ဦးကျောက်အကြိတ် မဖြစ်ခင်တုန်းက အီလီယော့ဟာ အိမ်ကောင်းကောင်း၊ ဇနီးချောတစ်ယောက် ရှိပြီး ဘက်စာရင်းထဲမှာလည်း စုဆောင်းငွေ အတော်များများရှိတဲ့ စာရင်းကိုင် တစ်ဦးဖြစ်ပါတယ်။ အကြိတ်ဖြစ်ပြီးနောက်ပိုင်းမှာတော့ သူဟာ ရုတ်တရက်ဆုံးဖြတ်ပြီး ချမှတ်ရမယ့် ဆုံးဖြတ်ချက်တွေကို ချနိုင်စွမ်း မရှိတော့ပါဘူး။ မနက်အလုပ်သွားကာနီး ဘယ်အချိန်ကို ဝတ်ရမလဲ ဆိုတဲ့ ရိုးရှင်းတဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်ကလေးတွေကိုတောင် မချမှတ်နိုင်တော့ပါဘူး။ သူ့ရဲ့ အကြိတ်ကို ဖယ်ထုတ်ပြီးတဲ့အချိန်မှာ သူ့ရဲ့ စိတ်ခံစားမှုဆိုင်ရာ ဦးကျောက်နဲ့ ကြောင်းကျိုးဆင်ခြင်တတ်တဲ့ ဦးကျောက်ဟာ တစ်ခုနဲ့ တစ်ခု ဆက်သွယ်မှု မပြုနိုင်ကြတော့ပါဘူး။ အထက်က ဖော်ပြခဲ့တဲ့ ဖဲကစားနည်းမှာ သူ့ကို ပါဝင်ကစားစေပြီး သူ့ရဲ့ အရေးပြားစုံထိုင်းဆကို တိုင်းတာကြည့်တဲ့ အခါမှာလည်း သူ့ရဲ့ စိတ်ခံစားမှုဆိုင်ရာ ဦးကျောက်က သတိပေးမှုတွေ မလုပ်နိုင်တော့ပါဘူး။ အခြားသူတွေကို ကြောက်ရွံ့မှုဖြစ်စေတဲ့ ထိတ်လန့်စရာ ရုပ်ပုံတွေ သူ့ကို ပြကြည့်တဲ့ အခါမှာလည်း သူဟာ စိတ်ခံစားမှုဆိုင်ရာ တုန်ပြန်မှုတွေ မပြတော့တာကို တွေ့ရပါတယ်။ သူ့အဖို့ရာမှာတော့ အဲဒီပုံတွေမှာ ကောင်းခြင်း ဆိုးခြင်းဆိုတာ မရှိတော့ပါဘူး။ သူဟာ ယုတ္တိသန့်သန့်နဲ့ နေသူတစ်ယောက် ဖြစ်သွားပါတော့တယ်။ သူ့ထဲကို စီးဝင်လာတဲ့ သတင်းအချက်အလက်အပိုင်းအစ တိုင်းကို အေးစက်စက် ယုတ္တိကြီးနဲ့သာ သူဟာ တိုင်းတာပါတော့တယ်။ အီလီယော့မှာ ဘာစိတ်ခံစားမှုမှ မရှိတော့တဲ့အတွက် သူဟာ ရိုးရှင်းတဲ့ ရွေးချယ်မှုလေးတွေကို မလုပ်နိုင်တော့ပါဘူး။ စားသောက်ဆိုင် မီးနားတစ်ခုကို ကြည့်ပြီး စားသောက်စရာ တစ်ခုခု မှာဖို့အရေးမှာ သူဟာ ရွေးချယ်စရာ ကိန်းရှင်တွေအားလုံးကို စကြဝဠာကြီးရဲ့ လျှို့ဝှက်ချက်ကို ဖော်ထုတ်နေသလိုကို ထည့်သွင်းတွက်ချက် စဉ်းစားနေပါတော့တယ်။ စားစရာတွေရဲ့ အရောင်အဆင်း၊ အရွယ်အစား၊ ပုံသဏ္ဌာန်၊ ကယ်လိုရီ၊ အနံ့၊ သူ့ အစာလျော့အစီအစဉ်၊ ဈေးနှုန်း စတာတွေ အားလုံးကို တစ်ခုနဲ့တစ်ခု ထည့်သွင်းတွက်ချက်ပြီး မပြီးနိုင် မစီးနိုင် နှိုင်းယှဉ် သုံးသပ်နေရတော့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ စိတ်ခံစားမှုဆိုတာသာ မရှိခဲ့ရင် ရွေးချယ်စရာ တစ်ခုကို ရွေးချယ်ဆုံးဖြတ်ရတာဟာ အင်မတန်ကိုမှ ခက်ခဲလွန်းလှပါတယ်။ သူဟာ အချစ်၊ အမုန်းနဲ့ လိုချင်တောင့်တမှုတွေ မရှိတော့တဲ့ စက်ရုပ်တစ်ရုပ်လို ဖြစ်လာပါတယ်။ နောက်ဆုံးမှာ သူ့မိန်းမနဲ့ ကွာရှင်းရပါတယ်။ အလုပ်ပြုတ်ပါတယ်။ ငွေတွေ အိမ်တွေ အကုန်ဆုံးရှုံးရပြီး သူ့မိဘတွေရဲ့ မေတ္တာက လွဲလို့ သူ့ယခင်ဘဝမှာ ရှိခဲ့တဲ့ အရာအားလုံး ဆုံးရှုံးကုန်ပါတယ်။ သူ့မိဘတွေက သူ့ကို ပြန်ခေါ်သွားပြီး ပြုစုစောင့်ရှောက်ခဲ့ပါတယ်။

ဒါကြောင့် အလျင်အမြန်ဆုံးဖြတ်ချက်ချလိုမှု အစွဲများဟာ ပုံမှန်အားဖြင့်တော့ ကောင်းတဲ့အချက်တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ အန္တရာယ်တွေကို ရှောင်ဖို့အတွက်နဲ့ ကပ္ပကြည့်ပြီးတဲ့အခါ ဘယ်မှာ သွားစားရမလဲ ဆုံးဖြတ်ဖို့ အဲဒီအရာ လိုအပ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ကြီးမားတဲ့ ရာခိုင်နှုန်းဆိုရာ တွက်ချက်မှုတွေကို အကဲဖြတ် ဆုံးဖြတ်ဖို့ရာ ကိစ္စရပ်တွေမှာတော့ အဲဒီစိတ်နဲ့ဆိုရင် ပြဿနာကြုံရနိုင်ပါတယ်။ ဒါကြောင့်ပဲ ကိန်းဂဏန်းတွေ၊ ဂရပ်တွေ၊ စာရင်းဇယားတွေနဲ့ မဲဆွယ်တဲ့ နိုင်ငံရေး သမားတွေ ရှုံးကြပြီး ပုံတိုပတ်စတွေနဲ့ လူတွေရဲ့ စိတ်ခံစားမှုထဲရောက်သွားအောင် အာဝဇ္ဇန်းရွှင်ရွှင်နဲ့ ပြောဆိုတတ်တဲ့ နိုင်ငံရေး သမားတွေ အနိုင်ရ ကြတာဖြစ်ပါတယ်။ စိတ်ခံစားမှု အဆင့်မှာ ပုံပြင် ဇာတ်လမ်းတွေက အလုပ်ဖြစ်ပါတယ်။ လူတွေကို ကြောက်ရွံ့မှု၊ ကရုဏာ၊ ဂုဏ်ယူမှု စတဲ့ စိတ်ခံစားမှုတွေနဲ့ ဆွဲဆောင်တာက စာရင်းအင်းအချက်အလက်တွေ ပြတာထက်ပိုပြီး ထိရောက်ပါတယ်။ ဒါကြောင့်လူတွေဟာ ထင်ရှားသိသာပြီး စိတ်ခံစားမှုကို လှုံ့ဆော်တဲ့

အရာတွေကို ပိုအလေးထားတတ်ပြီး စာရင်းအင်းတွေကို လျစ်လျူရှုတတ်တာကြောင့် အိမ်တွေမှာ လုံခြုံရေးစနစ်တွေ တပ်ဆင်ကြပေမယ့် ရေဒီယိုသတ္တိကြွမှု ကိုတိုင်းတာတဲ့ စက်ကလေးတွေ ဝယ်ဖို့ကိုကျ သတိမရတတ်ကြပါဘူး။ လမ်းက ရန်ပြုသူတွေကို ကာကွယ်ဖို့ ငရုပ်ကောင်းဖျန်းဆေးတွေ ဝယ်တတ်ကြ ပေမယ့် သွေးကြောထဲမှာ တဖြည်းဖြည်းချင်း စုလာတဲ့ အဆီလေးတွေကိုကျ ဖယ်ရှားဖို့ သတိမရတတ်ကြပါဘူး။ ကျောင်းတွေမှာ ကလေးတွေ လုံခြုံရေး အတွက် သတ္တိရှိရာစက်တွေ တပ်ဆင်ကြပေမယ့် စားစရာစာရင်းထဲက အာလူးချောင်းကြော်တွေကို ဖယ်ရှားဖို့ကျ သတိမရတတ်ကြပါဘူး။ ဒီအချက်ကြောင့်ပဲ သက်သက်လွတ်စားတဲ့ ဆေးလိပ်သမားတွေ ရှိနေကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ကမ္ဘာဦးကျတဲ့ အန္တရာယ်မျိုးတွေက ကြီးမားလွန်းနေရင်တောင်မှ မြင်ရလွယ်ပါတယ်။ ကာကွယ်ရ လွယ်ပါတယ်။ ဆုံးဖြတ်ချက်လျှင်မြန်စွာ ချလိုမှု အစွဲမှားဟာ ခင်ဗျားရဲ့ အခြေခံ အာရုံခံနိုင်စွမ်းကို အဆက်အသွယ်လုပ်ပြီး ဆုံးရှုံးနစ်နာနိုင်ချေနဲ့ ဆုလဒ်တွေအကြောင်းကို ပြောပေမယ့် နက်နက်နဲနဲ နားလည်ဖို့ လိုအပ်တဲ့ ရှုပ်ထွေးတဲ့ စနစ်တွေရဲ့ အန္တရာယ်တွေကိုတော့ ပြောပြနိုင်စွမ်း မရှိပါဘူး။

၂၀၀၀ ခုနှစ်မှာ မယ်လစ်ဆာ အယ် ဖူနီကိန်း၊ အလီ အယ် ဟာကမီ၊ ပေါလ် ဆလိုဗစ် နဲ့ စတက်ဖန် အမ် ဂျွန်ဆင်တို့ဟာ အစမ်းသပ်ခံတွေကို သဘာဝ ဓါတ်ငွေ့ အစားအစာ ကြာရှည်အထားခံအောင်လုပ်ခြင်း၊ နယူးကလီးယား စွမ်းအင် စက်ရုံတွေဟာ ဘယ်လောက်အထိ အန္တရာယ်များသလဲ၊ အကျိုးကျေးဇူးရှိသလဲ ဆိုတာကို တစ်ကနေ တစ်ဆယ်အထိ အမှတ်ပေး အကဲဖြတ်ခိုင်းခဲ့ကြပါတယ်။ အဲ့သလို အမှတ်ပေး အကဲဖြတ်စေပြီးတဲ့နောက်မှာ အစမ်းသပ်ခံတွေကို နှစ်စု ခွဲထားပြီး တစ်စုကိုတော့ အဲ့ဒါတွေရဲ့ အန္တရာယ် တွေကို ဖတ်ခိုင်းပြီး တစ်စုကိုတော့ အကျိုးကျေးဇူးတွေကိုပဲ ဖတ်ခိုင်းကာ အမှတ်ကို ပြန်ပေးစေပါတယ်။ အကျိုးကျေးဇူးတွေကို ဖတ်ရတဲ့သူတွေက နည်းပညာဟာ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွက် ဆိုးကျိုးထက် ကောင်းကျိုးက ပိုများတယ်လို့ ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြပြီး သူတို့ အရင် ပေးခဲ့တဲ့ အန္တရာယ်ရှိပါတယ် ဆိုတဲ့ အဆင့်တွေကိုတောင် လျော့ချပစ်လိုက်ကြပါတယ်။ ဆိုးကျိုးတွေကို ဖတ်ရတဲ့သူတွေလည်း အလားတူပါပဲ။ နည်းပညာ ဟာ ကောင်းကျိုးထက် ဆိုးကျိုးပိုများတယ်လို့ ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြပြီး အကျိုးကျေးဇူးအတွက် သူတို့ ပေးထားခဲ့တဲ့ အဆင့်တွေကိုလည်း နောက်တစ်ကြိမ်မှာ လျော့ချ ပစ်လိုက်ကြပါတယ်။ ယုတ္တိကျကျ ပြောကြမယ် ဆိုရင်တော့ အန္တရာယ်နဲ့ အကျိုးကျေးဇူးဆိုတာဟာ သီခြားစီခွဲပြောရမယ့် အချက်နှစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း ခင်ဗျားဟာ ကိစ္စရပ်တွေကို ယုတ္တိကျကျ ဆုံးဖြတ်တတ်သူ မဟုတ်ပါဘူး။ တစ်ခုခုက ခင်ဗျားအတွက် အကျိုးကျေးဇူး ရှိပုံပေါ်နေရင် အန္တရာယ် တွေကို လျော့ပေါ့ စဉ်းစားပစ်လိုက်တတ်ပါတယ်။ တစ်ခုခုကို ကောင်းတယ်လို့ မြင်နေရင် အဆိုးတွေကို ဖော့တွေးပစ်လိုက်ကြပါတယ်။ တစ်ခုခုကို အန္တရာယ် များတယ်လို့ မြင်နေရင်လည်း သူ့ရဲ့ကောင်းကျိုးတွေကို မြင်နိုင်ခဲနေတတ်ပြန်ပါတယ်။ တစ်ခုခုက ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်မှု ရှိနေရင် ဒါမှမဟုတ် ကမ္ဘာဦး ရှေးဟောင်း ဦးကျောက်ကို စကားပြောနေရင် ဆုံးဖြတ်ချက် အလျင်မြန် ချလိုမှု အစွဲမှား ဝင်လာတတ်ပါတယ်။

ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ခံစားမှုတွေက ခင်ဗျားကို ဟုတ်တယ် မဟုတ်ဘူး၊ ကောင်းတယ် မကောင်းဘူး ဆိုတာတွေ ပြောနေကြတဲ့နေရာမှာ ဆုံးဖြတ်ချက် အလျင်မြန် ချလိုမှု အစွဲမှား ရဲ့လွှမ်းမိုးမှုတွေ ကြီးကြီးမားမား ပါဝင်နေပါတယ်။ သေသေချာချာ အစီအမံချထားတဲ့ ရင်းမြစ်တစ်ခုကနေ ခင်ဗျားစိတ်ထဲကို အကြောက်တရား သို့မဟုတ် ပုံရိပ်တစ်ခုခုကို သွပ်သွင်းပေးနေတာမျိုးကို သတိပြုမိခဲ့ရင် ဒီအချက်ကို သတိရလိုက်ပါ။ တစ်ယောက်ယောက်က ကိစ္စရပ်တစ်ခုခုရဲ့ ကောင်းကျက် တွေချည်းကိုပဲ ခင်ဗျားကို စွတ်ပြောနေရင် ဒါမှမဟုတ် စကားအနုအလှလေးတွေနဲ့ စပြီးပြောလာပြီဆိုရင် ခင်ဗျားတို့မျိုးစိတ်ဟာ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေ အလျင်အမြန် ချတတ်တဲ့ မျိုးစိတ်ပါလား။ ခင်ဗျားဟာ ပထမဆုံး မြင်မြင်ချင်း ဖြစ်တဲ့ အထင်အမြင်အပေါ် အစွဲကြီးတတ်တဲ့ မျိုးစိတ်ပါလားဆိုတာကို သတိရလိုက်ပါ။ ခင်ဗျားဟာ ဆုံးရှုံးနစ်နာနိုင်ချေတွေနဲ့ ဆုလဒ်တွေကို အမြဲတမ်း ရှာဖွေနေတဲ့ သူဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် တစ်ခုခုကို ကောင်းတယ်လို့ ခင်ဗျား ယုံကြည်ချင်ရင် မကောင်းတဲ့အချက်တွေကို ဖော့တွေးတတ်တယ်ဆိုတာနဲ့ မကောင်းဘူးလို့ ယုံကြည်ချင်နေရင် ကောင်းတာတွေကို ဖော့တွေးတတ်တယ် ဆိုတာကို သတိပြုပါ။ အန္တရာယ်လို့ စွဲနေတဲ့ အရာမျိုးတွေဟာ နောက်ထပ် ခြိမ်းခြောက်မှုတွေကို ဆင့်က် ဖြစ်ပေါ်စေတတ်ပြီး ပထမဆုံး မြင်တဲ့ အထင်အမြင်ဟာ ပြောင်းလဲဖို့ ခက်ခဲတယ်ဆိုတာကို သတိပြုပါ။

၂၆။ ဒန်ဘာရဲ့ ကိန်းဂဏန်း (Dunbar's Number)

အယူအဆအမှား - ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ထဲမှာ ခင်ဗျားသိခဲ့ဖူးသမျှ နာမည်တွေနဲ့ မျက်နှာတွေအားလုံးကို မှတ်တမ်းတင် ထိန်းသိမ်းထားတဲ့ စာရင်းချုပ် တစ်ခု ရှိတယ်။

အမှန်တရား - ခင်ဗျား ဦးကျောက်ထဲမှာ လတ်တလော ထိန်းသိမ်းထားနိုင်စွမ်းရှိတဲ့ ဆက်ဆံမှုပြုနေတဲ့ လူအရေအတွက်ဟာ ၁၅၀ ဝန်းကျင်ပဲ ရှိပါတယ်။

ရေအပြည့်ထည့်ထားတဲ့ ခွက်တစ်လုံးကို တွေးကြည့်ပါ။ အဲ့ဒီခွက်ထဲကို နောက်ထပ်တစ်စက် ထပ်ထည့်လိုက်တာနဲ့ အဲ့ဒီတစ်စက်က လျှံကျသွားမှာပါပဲ။ နောက်ထပ်တစ်ခွက် ထပ်ထည့်ရင် အဲ့ဒီတစ်ခွက်လုံး လျှံကျသွားပါလိမ့်မယ်။ ဒါကို ရလဒ်သုည စနစ်လို့ ခေါ်ပါတယ်။ အဲ့ဒီအထဲကို ဘာပဲထပ်ထည့်ချင် ထည့်ချင် အဲ့ဒီထည့်ချင်တာနဲ့ ညီမျှတဲ့ ပမာဏကို အရင်ဖယ်ထုတ်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

နာမည်တွေ၊ မျက်နှာတွေနဲ့ ဘယ်သူက မိတ်ဆွေ၊ ဘယ်သူက ရန်သူ၊ ဘယ်သူက အလားအလာရှိတဲ့ မိတ်ဖက်ဆိုတဲ့ ဆက်ဆံရေး အခြေအနေတွေကို မှတ်သားထားတဲ့ ခင်ဗျားစိတ်ထဲက အမှတ်သညာဘဏ်တိုက်ကြီးဟာလည်း ရလဒ်သုည စနစ် တစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။ ဒီကိစ္စက ခင်ဗျားဦးကျောက်ထဲမှာ နေရာလွတ်ဘယ်လောက်ရှိနေတယ်ဆိုတာထက် လူမှုရေးလောကမှာ ခင်ဗျားရဲ့အနေအထားကို ထိန်းသိမ်းဖို့ရာအတွက် နာမည်တွေ မျက်နှာတွေကို မှတ်သားထားဖို့ ခင်ဗျားမှာ စွမ်းအင်ဘယ်လောက်ရှိနေသလဲ ဆိုတာအပေါ် မူတည်နေပါတယ်။

အခြားသော ပရိုင်းမိတ်တွေမှာတော့ လူမှုဆက်ဆံရေးကို သန့်ရှင်းသပ်ရပ်အောင် အကူအညီပေးမှုနဲ့ ထိန်းထားကြပါတယ်။ တစ်ယောက်နဲ့တစ်ယောက် သန့်ရှေးပေးခြင်းအားဖြင့်ပေါ့။ ခင်ဗျားအနေနဲ့ကတော့ အရူးထတဲ့ ပါတီပွဲမျိုးတွေကို သွားပြီး ပြပွဲကြည့်နေတုန်းမှာ ခင်ဗျားဘေးနားက မိတ်ဆွေကို သန့်ရှေးပေးနေစရာ မလိုပါဘူး။ ဒါပေမယ့် အကြောင်းပြချက်တစ်ခုခုပြပြီး မိတ်ဆွေအပေါင်းအသင်းတွေနဲ့ အတူတူရှိနေတတ်ကြတာမျိုးဟာ သန့်ရှင်းသပ်ရပ်မှုကို ကူညီပေးနေတဲ့ အပြုအမူတွေနဲ့ သဘောတရားချင်း အတူတူပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ အခြားသောသူတွေနဲ့ အဆက်အသွယ်မပြတ်

ရှိနေဖို့ရာအတွက် အပြင်ကို အတူထွက်လည်ကြပါတယ်။ ပရောဂျက်တွေ အတူတူလုပ်ကိုင်ကြပါတယ်။ တယ်လီဖုန်းထဲကနေ စကားတွေ ပြောကြပါတယ်။ ဘာအကြောင်းကိစ္စမှ မည်မည်ရရ မရှိဘဲ အလာပ သလာပ ပြောဖို့အတွက် သူငယ်ချင်းတွေဆီ သွားလည်ကြတယ်ဆိုတာဟာလည်း အခြားသော ပရိုင်းမိတ်တွေ တစ်ယောက်နဲ့ တစ်ယောက် သန်းရှာပေးရင် အတူတကွ ရှိနေကြတာမျိုးနဲ့ တူညီတဲ့ လူ့အပြုအမူတစ်ရပ်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ နည်းပညာက လူတွေကို တဖြည်းဖြည်း ဝေးကွာ သည်ထက် ဝေးကွာအောင် လုပ်နေပေမယ့်လည်း ကိုယ်ချစ်ရတဲ့သူတွေနဲ့ အဆက်အသွယ်မပြတ် ရှိနေအောင်လည်း လုပ်ပေးပါတယ်။ ဒါကြောင့် အဲဒါလို သန်းရှာပေးတဲ့ အပြုအမူမျိုးက ပြောင်းလဲမသွားဘဲ အခြားပုံစံတစ်မျိုးနဲ့ တည်ရှိနေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ တကယ်တမ်းမှာတော့ ခင်ဗျားရဲ့ နဂိုဦးပေါ် အဖော်အပေါင်း မက်မောတတ်တဲ့ စိတ်ဟာ ခေတ်ကာလရဲ့ ပြောင်းလဲလာတဲ့ စံနှုန်းတွေနဲ့ လိုက်လျောညီထွေ ရှိအောင် ပြောင်းလဲသွားတာသာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခေတ်သစ် ကမ္ဘာကြီးမှာ လူတွေရဲ့ ဆက်ဆံရေးဟာ ပထဝီမြေမျက်နှာပြင်နဲ့ ခွဲခြားခံထားရတာမျိုး မဟုတ်တော့ ပါဘူး။ အရင်ကတော့ လူတစ်ယောက်နဲ့ တစ်ယောက် ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်သူတွေ ဖြစ်သွားဖို့ဆိုရင် လက်ဆွဲနှုတ်ဆက်တာ ခြောက်ခါလောက် လုပ်ပြီးမှ ဖြစ်တယ်ဆိုတဲ့ သဘောတရားရှိပါတယ်။ အခုခေတ် အချိန်အခါ မှာတော့ ခင်ဗျားဟာ ကမ္ဘာအနှံ့ကလူတွေနဲ့ အဲဒီအဆင့်ခြောက်ဆင့်ကို လွယ်လွယ်ကူကူ လျှင်လျှင်မြန်မြန်ကျော်ဖြတ်ပြီး ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်နိုင်ပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ ခေတ်သစ်လူသားတွေဟာ တစ်ဦးနဲ့တစ်ဦး နက်နက်နဲနဲကို အပြန်အလှန် ချိတ်ဆက်မှု ရှိနေကြပါတယ်။

ဒါပေမယ့်လည်း ခင်ဗျားဟာ အဲဒီလူတွေအားလုံးနဲ့ တကယ်ပေါင်းသင်းဆက်ဆံနေတာတော့ မဟုတ်ပါဘူး။ ခင်ဗျားက ထင်သလောက်မှ စမတ်ဖြစ်မနေတာ။ အမှန်တော့ အဲဒါလို များပြားလွန်းတဲ့ မိတ်ဆွေ အချိတ်အဆက်တွေထဲကမှ ခင်ဗျားတကယ်တန်း ထိထိရောက်ရောက် ဆက်ဆံပေါင်းသင်းနေတာက လူ ၁၅၀ ဝန်းကျင်မှာပဲ ရှိနေပါတယ်။ ပိုပြီးတိတိကျကျ ပြောရမယ်ဆိုရင် ၁၅၀ နဲ့ ၂၀၀ ကြားမှာပဲ ရှိပါတယ်။ အခြားသော လူသားတွေနဲ့ ပြည့်နှက်နေတဲ့ မြို့ကြီး တစ်မြို့မှာဆိုရင် ရာပေါင်းများစွာသော လူတွေဟာ လူမှုကွန်ယက်တွေပေါ်မှာ ပို့စ်တွေတင်နေကြပြီး ကမ္ဘာအနှံ့ ရုံးခွဲတွေ အများကြီးရှိတဲ့ ကော်ပိုရေးရှင်း ကြီးတွေကလည်း သူတို့ရဲ့ ဆိုရှယ်မီဒီယာ စာမျက်နှာတွေပေါ်မှာ ရေးသားနေကြပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ဦးကျောက်ဟာ အဲဒါလောက် များပြားတဲ့ လူအများကြီးနဲ့ ဆက်ဆံဖို့ကို မစွမ်းနိုင်ပါဘူး။ ဒီလူအားလုံးရဲ့ ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးတွေ၊ တမူထူးခြားတဲ့ ရုပ်သွင်တွေ၊ တစ်ယောက်ချင်းစီနဲ့ ခင်ဗျား အဆက်အသွယ်ထားတဲ့ မှတ်တမ်းတွေဟာ ခင်ဗျားရဲ့ ခေါင်းထဲမှာ လူမှုဆက်ဆံရေးဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်ဆိုတဲ့ အမြဲမပြတ် ထိန်းသိမ်းပြုပြင် စီရင်နေရတဲ့ ဖိုင်ကြီးတစ်ဖိုင် ဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။ ဦးကျောက်ဟာ ဟာ့ဒ်ဝဲ တစ်လုံးလို မဟုတ်ဘူးဆိုတာကို စိတ်ပညာက ကျွန်တော်တို့ကို သက်သေပြခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် လူအများကြီးနဲ့ဆက်ဆံရခြင်းရဲ့ ပြဿနာဟာ သိုမှီးရမယ့် နေရာမလုံလောက်မှုမဟုတ်ပါဘူး။ တကယ်ပြဿနာက ခင်ဗျားရဲ့စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ လူမှုဆက်ဆံရေး ဌာနရဲ့ စီးပွားရေးရာ အကျိုးအမြတ်ဆိုင်ရာ ကန့်သတ်ချက်နဲ့ ပိုမိုသက်ဆိုင်နေပါတယ်။

ဘာကြောင့် ဒီလိုဖြစ်တာလဲ။

ပရိုင်းမိတ်တွေရဲ့ နီယိုကော်တက်စ်ဟာ ဦးကျောက်ရဲ့ အခြားသူတွေနဲ့ ဆက်ဆံခြင်းအပိုင်းအတွက် တာဝန်ယူရတဲ့ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်ပါတယ်။ ဦးကျောက် ဒီအစိတ်အပိုင်းရဲ့ အရွယ်အစားကို ဘယ်သက်ရောက်အားတွေက ပြုပြင်စီရင်နေကြတယ်ဆိုတာကို ကျွန်တော်တို့ သေသေချာချာ မသိကြပါဘူး။ ဒါပေမယ့် ပရိုင်းမိတ် တစ်ယောက်ချင်းစီအတွက် ကော်တက်စ် ရဲ့အရွယ်အစားဟာ သူဆက်ဆံနေတဲ့ ပျမ်းမျှ လူမှုအုပ်စုတွေရဲ့ အရွယ်အစားနဲ့ ဆက်နွှယ်နေပါတယ်။ မျောက်ဝံ၊ လူဝံတွေက အုပ်စုငယ်လေးတွေထဲမှာ နေထိုင်ကြလေ့ရှိပါတယ်။ လူတွေကတော့ အုပ်စုကြီးတွေထဲမှာ နေလေ့ရှိပါတယ်။ မနုဿဗေဒ ပညာရှင် ရော်ဘင် ဒန်ဗာဟာ ဆက်ဆံနေတဲ့ အုပ်စုရဲ့ ပျမ်းမျှအရွယ်အစားဟာ အုပ်စုဝင်တွေ တစ်ယောက်နဲ့တစ်ယောက် လူမှုရေးရာအရ ဘယ်လောက်အထိ ထိထိရောက်ရောက် ဆက်ဆံမှုပြုနိုင်သလဲဆိုတဲ့ အချက်နဲ့ တိုက်ရိုက်ဆက်နွှယ်မှု ရှိနေတယ်ဆိုတဲ့ သဘောတရားကို ပထမဦးဆုံး တင်ပြခဲ့သူ ဖြစ်ပါတယ်။ ဘယ်လောက်အထိ ထိထိရောက်ရောက် ဆက်ဆံနိုင်သလဲ ဆိုတဲ့အချက်ကို နီယိုကော်တက်စ်ရဲ့ အရွယ်အစား ဘယ်လောက်ကြီးသလဲ ဆိုတာကိုကြည့်ပြီး ခန့်မှန်းနိုင်တယ်လို့ ဒန်ဗာက ပြောခဲ့ပါတယ်။ ဒန်ဗာရဲ့ အလိုအရ အုပ်စုက ကြီးလေလေ တစ်ယောက်နဲ့ တစ်ယောက် ဆက်ဆံရေး အစေးကပ်အောင် ထိန်းသိမ်းရတဲ့အချိန် ပိုမိုကြာလေလေ ဖြစ်ပါတယ်။ အုပ်စုဝင် တစ်ယောက်ချင်းစီဟာ အခြားသူတွေကို ဆွဲဆောင်ရပြီး ဘယ်သူတွေက ဘယ်သူတွေနဲ့ မိတ်ဖက် ဖြစ်တယ်၊ ဘယ်သူဆီမှာတော့ အမဲသားရှိတယ်၊ ဘယ်သူတွေက ဘယ်သူတွေနဲ့ ငါ့ထက်ပိုပြီး ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်မှု ရှိတယ် စတဲ့အချက်တွေကို သုံးသပ် လုပ်ဆောင်နေကြရတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဆက်ဆံရတဲ့ အုပ်စုဝင် အရေအတွက်တိုးလာတာနဲ့အမျှ ရှုပ်ထွေးမှုက ဆတိုး တိုးတိုး လာပါတယ်။ ခင်ဗျားနဲ့ ရင်းနှီး ကျွမ်းဝင်တဲ့ တစ်ယောက်က အဝေးကို ပြောင်းရွှေ့သွားတယ်ဆိုရင် သူ့ကို ဆွဲဆောင်ဆက်ဆံရတာတွေ နည်းနည်းလာပြီး တစ်နှစ်နေလို့မှ တစ်ခါလောက်ပဲ အဆက်အသွယ်လုပ်တာမျိုးနဲ့ လုံးဝ အဆက်အသွယ် မလုပ်တော့တာမျိုးတွေ ဖြစ်လာပါတယ်။ ခင်ဗျားနဲ့ တိုက်ရိုက် အဆက်အသွယ်မလုပ်တော့တဲ့ သူငယ်ချင်း တစ်ယောက်နဲ့ အဆက်အသွယ်မပြုဘဲ ရှိနေဖို့ကြိုးပမ်းရတာဟာ အားစိုက်ထုတ်မှု ပိုမိုလိုအပ်တဲ့ အလုပ်တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒါလို အားထုတ်နေရခြင်းက ခင်ဗျားရဲ့ ကျန်တဲ့သူငယ်ချင်းတွေနဲ့ ကုန်ဆုံးရမယ့် အချိန်တွေကို ဖဲ့ယူသွားတတ်ပါတယ်။ ဒီနေ့ခေတ်အချိန်အခါဟာ ခင်ဗျားဦးကျောက်ထဲက အခြားသော အားထုတ်မှုတွေကိုလည်း ထုတ်ယူသွားပြီဖြစ်ပါတယ်။ ဥပမာ အမဲလိုက်တာ၊ သစ်သီးကောက်တာနဲ့ နေရာရာ အဆောက်အအုံလေး ဆောက်တာမျိုးတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ လူမှုရေးရာအတွက် ခင်ဗျား သုံးစွဲနိုင်တဲ့ အများဆုံး အချိန်ပမာဏဆိုတာ ရှိပါတယ်။ အဲဒီ ပမာဏဟာလည်း ရလဒ်သုည စနစ်နဲ့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ထိထိရောက်ရောက် ဆက်ဆံနိုင်စွမ်းဟာ လူမှုရေးရာ အုပ်စုရဲ့ အရွယ်အစားကို ခန့်မှန်းနိုင်တဲ့ အချက်တစ်ခု ဖြစ်တာကြောင့် ခင်ဗျားဟာ မျောက်ဝံ၊ လူဝံတွေနဲ့ မျောက်တွေထက် ဘာသာစကားဆိုတဲ့ အရာတစ်ခုမှာ ပိုမို သာလွန်နေပြီး အဲဒါက ခင်ဗျားကို သူတို့ထက် လူမှုဆက်ဆံရေးမှာ ပိုမိုအကျိုးကျေးဇူး ရှိစေပါတယ်။ လူမှုဆက်ဆံရေးမှာ စကားနဲ့ပြောပြီး ဆွဲဆောင်ဆက်ဆံတာက သန်းရှာပေးပြီးဆက်ဆံတာထက် ပိုပြီး ထိရောက်မှုရှိတယ်လို့ ဒန်ဗာက ပြောပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ နီယိုကော်တက်စ် ထဲမှာ ကြိုတင်ချိန်ညှိပြီးဖြစ်တဲ့ အားထုတ်မှုပမာဏက ခင်ဗျားဆက်ဆံရမယ့် လူမှုအုပ်စုရဲ့ အရွယ်အစားကို ကန့်သတ် သတ်မှတ် ပေးပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ လူမှုဆက်ဆံရေးအုပ်စုထဲကို အဲဒါထက်ပိုပြီး လူတွေထပ်ထည့်ရင် အုပ်စုရဲ့ အစေးကပ်မှုကို ပျက်ပြားစေပါလိမ့်မယ်။ သေသေချာချာ သဟဇာတဖြစ်အောင် မလုပ်နိုင်တဲ့ အုပ်စုဆိုရင် ပြိုကွဲသွားပါလိမ့်မယ်။ သေသေချာချာ ဘက်မျှအောင် ထိန်းသိမ်းချိန်ညှိထားတဲ့ အုပ်စုတွေကတော့ အောင်မြင်မှု ရရှိပါလိမ့်မယ်။

ဒီ လူမှုအုပ်စုတွေရဲ့ အများဆုံးအရေအတွက် ကန့်သတ်ချက်ဟာ သမိုင်းတစ်လျှောက်မှာ လူတွေ ဘယ်လို စုစည်းပေါင်းစုခဲ့ကြတယ် ဆိုတဲ့အချက်ကို ပုံဖော်ပေးခဲ့ပါတယ်။

သေချာတာတစ်ခုကတော့ မျိုးနွယ်စုတွေ၊ လူမျိုးစုတွေနဲ့ ကျေးရွာတွေကို လေ့လာခဲ့ကြတဲ့ သိပ္ပံပညာရှင်တိုင်းက ပြောတဲ့အချက်ကတော့ ရှေးဟောင်း အစုအဖွဲ့တွေဟာ လူပေါင်း ၁၅၀ ဝန်းကျင်မှာပဲ စုဖွဲ့ခဲ့ကြတယ် ဆိုတဲ့ အချက်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအရေအတွက်ဟာ ခင်ဗျားအဖို့ ပြောဆိုဆက်ဆံဖို့ရာအတွက် မိတ်ဆွေသူငယ်ချင်း ဘယ်နှယောက်လောက် ရှိသင့်သလဲဆိုတဲ့ မေးခွန်းအတွက် အနီးစပ်ဆုံး အဖြေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒန်ဗာရဲ့ အဆိုအရ လူ ၁၅၀ ကျော်သွား ပြီဆိုရင် အုပ်စုရဲ့ ၄၂ ရာခိုင်နှုန်းသော အချိန်တွေဟာ တစ်ယောက်နဲ့တစ်ယောက်ရဲ့ ဆက်ဆံရေးတွေ ပျက်ပြားသွားမလား စိုးရိမ်နေရတာနဲ့ပဲ ကုန်ဆုံးရလေ့ ရှိတယ်လို့ သိရှိရပါတယ်။ အုပ်စုရဲ့ အရေအတွက်ကို အဲဒီလောက် အများကြီးအထိ ဖွဲ့စည်းမိသွားရခြင်းတွေမှာ ဘေးပတ်ဝန်းကျင်က ပေးတဲ့ ဖိအားတွေ အပေါ်မှာလည်း အများကြီး မှီတည်နေပါတယ်။ လူတွေဟာ စစ်တပ်လိုမျိုး၊ မြို့တော်ကြီးလိုမျိုး၊ နိုင်ငံလိုမျိုး အရေအတွက် အများကြီးပါတဲ့ အုပ်စုတွေကို ဖွဲ့စည်းရတာမယ်ဆိုရင် အုပ်စုငယ်လေးတွေ ခွဲဖွဲ့စည်းပြီး စီမံခန့်ခွဲကြရပါတယ်။ အုပ်စုကြီးတွေကို ဘာကြောင့် စီမံခန့်ခွဲရလွယ်ကူတဲ့ ကုမ္ပဏီတွေလို၊ တပ်စုတွေလို၊ တပ်ခွဲတွေလို၊ ရုံးခွဲတွေလို၊ ဌာနစုတွေလို၊ ဌာနခွဲတွေလို၊ ကော်မတီတွေလို အုပ်စုငယ်လေးတွေအဖြစ် ခွဲပြီး ဖွဲ့စည်းရသလဲ ဆိုတဲ့အချက်ကို ဒန်ဗာရဲ့ ကိန်းဂဏန်းက ရှင်းပြပေးပါတယ်။ လူ ၁၅၀ ကျော်လွန်တဲ့ ဘယ်လူ့အဖွဲ့အစည်းမဆို အဆင့်ခွဲခြားမှုတွေ၊ ရာထူးသတ်မှတ်အုပ်ချုပ်မှုတွေ၊ ဌာနစုတွေ အဖြစ် ခွဲခြား စီမံခန့်ခွဲမှုတွေ မရှိရင် ဘယ်လိုမှ ထိထိရောက်ရောက် လုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်း ရှိမှာ မဟုတ်ပါဘူး။

တောကြမ်းထဲမှာ နေခဲ့စဉ်ကဆိုရင် ဘုံတူညီတဲ့ ရည်မှန်းချက်တစ်ခုအတွက် လူပေါင်း ၁၅၀ လောက်က အတူတကွ စုစည်းပြီးလုပ်ဆောင်ကြတယ်ဆိုတဲ့ အဖြစ်မျိုးဟာ အတော်မလွယ်ကူဘဲ ဖြစ်ခဲ့တဲ့ ကိစ္စရပ်တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီနေ့လို မော်ဒန်ခေတ်သစ်မှာတော့ ဖွဲ့စည်းပုံတွေ ရေးဆွဲပြီး လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက် ကြရပါတယ်။ မဲလ်ကွန် ဂလဒ်စလ်က စဦးပျံ့နှံ့မှတ် (The Tipping Point) ဆိုတဲ့ သူ့ရဲ့ စာအုပ်ထဲမှာ ကုမ္ပဏီတွေမှာ လူ ၁၅၀ ကျော်သွားပြီ ဆိုရင် ကျော်လွန်သွားတဲ့ လူတွေကို အဖွဲ့ငယ်လေးတွေအဖြစ် ခွဲပြီး မစီမံနိုင်ခဲ့ရင် ထုတ်လုပ်မှုစွမ်းအား သိသိသာသာ ကျသွားတယ်လို့ ရှင်းပြခဲ့ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ လုပ်ဆောင်ချက်တွေဟာ ပျံ့ကြပြီး စုစည်းမှု ရှိမနေတဲ့ လူတွေနဲ့ဆို ပိုပြီးကောင်းမွန်တတ်ပါတယ်။ ပျံ့ကြနေတဲ့ အုပ်စုထဲက လူတွေဟာ အုပ်စုတွင်းမှာပဲ တစ်ယောက်နဲ့ တစ်ယောက် ချိတ်ဆက်ကြလေ့ရှိပြီး အချို့သောသူတွေကသာ ခင်ဗျားရဲ့ ပျံ့ကြနေတဲ့ အုပ်စုကို အခြားသော ပျံ့ကြနေတဲ့ အုပ်စုတွေနဲ့ သွားရောက် ချိတ်ဆက်ပေးလေ့ရှိပါတယ်။

ဒန်ဗာရဲ့ ကိန်းဂဏန်းကို အသေမှတ်ထားရမယ်လို့လည်း မဟုတ်ပါဘူး။ ဒီသဘောတရား ရှိတယ်ဆိုတာကို သိထားပြီး အရေအတွက်ကိုတော့ ခင်ဗျားရောက် နေတဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်ရဲ့ အနေအထားနဲ့ ခင်ဗျားမှာရှိတဲ့ အသုံးပြုရာ လက်နက်ကိရိယာတွေရဲ့ အနေအထားပေါ်မူတည်ပြီး လိုတိုးပိုလျှော့ လုပ်နိုင်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ၁၅၀ ထက် အများကြီးနည်းတဲ့ သူငယ်ချင်း အရေအတွက် အုပ်စုတွေထဲမှာပဲ ရှိနေတတ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် တကယ်လို့ ခင်ဗျား ကိုင်တွယ်စီမံ နိုင်တဲ့ အရေအတွက်ထက် ပိုများတဲ့ ပမာဏရှိတဲ့ အုပ်စုဝင်တွေနဲ့ ချိတ်ဆက်ရတာမယ် အခြေအနေ (ဥပမာ - လုပ်ငန်းခွင်၊ ကျောင်းတွေမှာ) မျိုး ရောက်လာ ခဲ့ရင် ခင်ဗျားရဲ့ နှိယိုကော်တက်စက အလွန်ဆုံး တောင့်ခံနိုင်တဲ့ ပမာဏဟာ ၁၅၀ ပဲဆိုတာကို သတိပြုပါ။ တယ်လီဖုန်း၊ ဖွေစံဘွတ်ခ်၊ အီးမေးလ်၊ ဝေါ့ခ် အော့ဖ် ဝါးခရက် အဖွဲ့ လိုမျိုး ကောင်းမွန်အစွမ်းထက်တဲ့ လက်နက် ကိရိယာတွေနဲ့ဆိုရင် ခင်ဗျား စီမံခန့်ခွဲနိုင်တဲ့ လူမှုဆက်ဆံရေး အုပ်စု အရွယ်အစားဟာ နဲ့နဲ့ ပိုကြီးမားလာနိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အများကြီးတော့ တိုးလာလေ့ မရှိပါဘူး။ ဒန်ဗာရဲ့ လတ်တလောအကျဆုံး လေ့လာမှုတစ်ခုက သူငယ်ချင်း ၁၀၀၀ နဲ့အထက်ရှိတဲ့ ဖွေစံဘွတ်ခ် အကောင်အထည်ဖော်မှု တကယ်တမ်းပုံမှန် အဆက်အသွယ်လုပ်နေတဲ့ အရေအတွက်ဟာ ၁၅၀ ဝန်းကျင်မှာပဲ ရှိတယ် ဆိုတဲ့အချက်နဲ့ အဲဒီ ၁၅၀ ထဲကမှ တကယ်တမ်း ရင်းရင်းနှီးနှီးဆက်ဆံတဲ့သူ အရေအတွက်ဟာ ၂၀ အောက်မှာပဲ ရှိတယ် ဆိုတဲ့ အချက်ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီလူမှုကွန်ယက်ဟာ အဖွဲ့အစည်းတွေ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်နေကြတဲ့ နည်းလမ်း၊ လူတွေ ဆက်သွယ်ထိတွေ့နေကြတဲ့ နည်းလမ်းကို တော်လှန်ပြောင်းလဲ ပေးလိုက်သလိုပါပဲ။ ဒါပေမယ့်လည်း အဆုံးသတ်မှာတော့ အဲဒါကလည်း တကယ်ရင်းနှီးတဲ့ သူငယ်ချင်းတွေပါဝင်တဲ့ အဓိက လူမှုအုပ်စုတွေနဲ့ ခင်ဗျားရဲ့ ဆက်ဆံရေးအပေါ်မှာတော့ သိပ်သက်ရောက်မှု ရှိမနေပါဘူး။ ခင်ဗျားဟာ ဖွေစံဘွတ်ခ်၊ တွစ်တာနဲ့ နောက်လာမယ့် ဘယ်လူမှုကွန်ယက်ပေါ်မှာမဆို လူအများကြီးရှိတဲ့ ကုမ္ပဏီတစ်ခုမှာ အလုပ်လုပ်နေရသလိုမျိုးနဲ့ အလားသဏ္ဌာန် တူတဲ့ အားပျော့တဲ့ ဆက်ဆံရေးရှိတဲ့ သူငယ်ချင်း အများအပြားနဲ့ ချိတ်ဆက်မိနေနိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း အားကောင်းတဲ့ ဆက်ဆံရေးရှိဖို့ရာအတွက်ကကျတော့ အမြဲမပြတ် ဆွဲဆောင်ဆက်ဆံနေရတာမျိုးတွေ လိုအပ် ပါတယ်။ ဖွေစံဘွတ်ခ်ပေါ်မှာ သူတို့ရရှိတဲ့ သူငယ်ချင်းအရေအတွက်ကို သူတို့ရဲ့ လူမှုရေးရာ အနေအထားအဖြစ် ပြောဆိုအသုံးပြုနေတတ်တဲ့သူမျိုးဟာ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် လှည့်စားပြီး အရူးလုပ်နေကြတဲ့ သူမျိုးတွေသာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ သေလုဆဲဆဲ ဖြစ်နေတဲ့ ဆိတ်တစ်ကောင်ရဲ့ ဗီဒီယိုဖိုင်ကို ရာနဲ့ချီတဲ့ သူငယ်ချင်းတွေ၊ ထောင်နဲ့ချီတဲ့ ဖော်လိုဝါတွေနဲ့ မျှဝေကြည့်ရှုလို့ ရပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ခင်ဗျားရဲ့ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ လျှို့ဝှက်ချက်တွေကို တိုင်ပင်ဆွေးနွေးလို့ ရတဲ့ ယုံကြည်စိတ်ချရတဲ့ မိတ်ဆွေ သူငယ်ချင်း ဆိုတာမျိုးကတော့ လက်တစ်ဆုပ်စာပဲ ရှိမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

၂၇။ ရောင်းထွက်သွားပြီကွ (Selling Out)

အယူအဆအမှား - များများထုတ် များများသုံး စနစ်နဲ့ အရှင်းရှင်စနစ် နှစ်ခုစလုံးဟာ ကော်ပိုရေးရှင်းကြီးတွေနဲ့ ကြော်ငြာတွေကြောင့် ရေရှည်ရှင်သန် နေနိုင်တာ ဖြစ်ပါတယ်။

အမှန်တရား - များများထုတ် များများသုံး စနစ်နဲ့ အရှင်းရှင်စနစ် နှစ်ခုစလုံးဟာ စားသုံးသူတွေရဲ့အကြား ဂုဏ်ဒြပ်အဆင့်အတန်း ပြင်ဆင်မှုတွေရဲ့ တွန်းအားနဲ့ မောင်းနှင်နေကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဘိနပ်စ်တွေ၊ ဟစ်ပီတွေ၊ ပန်း ရော့ကာတွေ၊ ဂရန်ဂျီတွေ၊ မက်တယ်ဟစ်တွေ၊ ဂျေဒ် ကဒ်စ်တွေ၊ ဟစ်စတာတွေ စတာတွေဟာ ခေတ်အဆက်ဆက်မှာ ပေါ်ပေါက်ခဲ့တဲ့ လူမှု ရေစီးကြောင်းတွေ ဖြစ်ပါတယ်။

ခင်ဗျားဟာ ဖရီးဒမ်း ဆွမ်း၊ ဒါမဟုတ် ဂျမ် အန် သည်ဟိုလိုဂရပ် စတာတွေနဲ့ လူငယ်ဘဝကို ဖြတ်သန်းခဲ့ရတာ ဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ လူငယ်ဘဝ တစ်ချိန်ချိန်မှာ ဘယ်သူတွေက ခေတ်ရေစီးကြောင်းကို ထိန်းချုပ်နေသလဲဆိုတာကို ခင်ဗျားသိမြင်နားလည်လာပါလိမ့်မယ်။ အဲဒီနောက်မှာတော့ ခင်ဗျားဟာ ခေတ်ရေစီးကြောင်းနောက်ကို မလိုက်တော့ဘဲ စတင်ပုန်ကန်ပါတော့တယ်။ ကိုယ့်ကိုယ်ပိုင်လမ်းကြောင်းကို ရှာဖွေဖို့ဆိုရင် ခင်ဗျားဟာ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် သိမြင်နားလည်ဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။ ပြီးတော့ တကယ် စစ်မှန်တဲ့ အရာတစ်ခုကို ရှာဖွေဖို့ လိုပါတယ်။ အနက်အဓိပ္ပါယ်ရှိတာ တစ်ခုခုကို ရှာဖွေဖို့လိုပါတယ်။ လတ်တလော ရေပန်းစားနေတဲ့ ဂီတ၊ ရုပ်ရှင်၊ တီဗီအစီအစဉ်တွေကို ခင်ဗျား လက်ပြန်တံဆိပ်လိုက်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ပိုနက်နက် တူးဆွပြီး ပေါ်ပင်ဖြစ် နေတဲ့ ရေစီးကြောင်းနောက်ကို စဉ်းစားဆင်ခြင်ဉာဏ်မရှိတဲ့ သုံးတွေလို လိုက်နေကြသူတွေကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် စတင်ဝေဖန်ပါတော့တယ်။

ဒါပေမယ့်လည်း ခင်ဗျားဟာ တေးဂီတတွေကိုတော့ နားထောင်ဆဲ၊ ရုပ်အင်္ကျီတွေ ဝယ်ယူဆဲ၊ ရုပ်ရှင်တွေ ကြည့်နေဆဲ ဖြစ်နေပါလိမ့်မယ်။ ပေါ်ပင်ရေစီး ကြောင်းကြီးကို ခင်ဗျား မကြိုက်နှစ်သက်ပေမယ့်လဲ ခင်ဗျားကို ဆွဲဆောင်နိုင်တဲ့သူ တစ်ယောက်ကတော့ ရှိနေဆဲ ဖြစ်ပါတယ်။ တကယ်လို့ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားကိုယ်ခင်ဗျား ပေါ်ပင်ရေစီးကြောင်းနောက်ကို မလိုက်ဘဲ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် စိုးပိုင်နိုင်တဲ့အသိနဲ့ ဝယ်ယူမှုတွေပြုလုပ်နေတာလို့ ထင်မှတ်နေရင်တော့ ခင်ဗျားဟာ ထင်သလောက် စမတ်ဖြစ်တဲ့သူ တစ်ယောက်မဟုတ်ဘူးလို့ ပြောရပါလိမ့်မယ်။

၁၉၄၀ ခုနှစ်တွေကတည်းဟာ အရင်းရှင်စနစ်နဲ့ ဈေးကွက်ဖော်ဆောင်မှု ပညာရပ် (မားကက်တင်း) ဟာ စိတ်ပညာ၊ လူထုဆက်ဆံရေးပညာတို့နဲ့ ပေါင်းစည်းမိ သွားပြီး အဲဒီနယ်ပယ်ထဲကလူတွေဟာ ခင်ဗျားမှာ ဘယ်လိုအကြိုက်ရှိသည်ဖြစ်စေ သူတို့ရောင်းချတာကို ခင်ဗျားဝယ်အောင်လုပ်တဲ့နေရာမှာ ပိုမိုပြီး တူးချွန် ထက်မြက်လာကြပါတယ်။

သံချိန်းကြိုးတွေ၊ အချွန်အတက်တွေ တပ်ထားပြီး တောက်ပပြောင်လက်တဲ့ ဘောင်းဘီတွေနဲ့ လယ်သာ ဂျာကင်တွေကို ဝတ်ထားတဲ့ ပန်းရံ ရော်ကာ တစ်ယောက်ကို တွေ့မြင်ယောင်ကြည့်ပါ။ ဟုတ်ပါတယ် .. အဲဒီအဝတ်အစား အားလုံးကို သူဝယ်ယူခဲ့တာပါ။ သူ့ရဲ့ ပုန်ကန်မှုကနေပြီး တစ်ယောက်ယောက် က ပိုက်ဆံရအောင် လုပ်နေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီဖြစ်ရပ်က ဝယ်သူတွေကို သူတို့ဟာ ခေတ်ရေစီးကို ပုန်ကန်နေတယ်လို့ ထင်ယောင်ထင်မှားဖြစ်အောင် လုပ်ပြီး ရေစီးကြောင်းတစ်ခုအတွင်းကို ပြန်လည်သွပ်သွင်းလိုက်တဲ့ နည်းဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာခင်ဗျား ရေစီးကြောင်းအတိုင်း လိုက်နေသည် ဖြစ်စေ၊ ရေစီးကြောင်းကို တော်လှန်ပုန်ကန်နေသည်ဖြစ်စေ အဲဒါအားလုံးဟာ စနစ်ကြီးရဲ့ အစိတ်အပိုင်း တစ်ခုသာ ဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ဟာ ပစ္စည်းပစ္စယ တွေ ဝယ်ယူနေကြတာ ဖြစ်တာကြောင့် အမြဲပဲ ရောင်းခံနေရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ လူတစ်စုက ပင်မရေစီးကြောင်းကြီးကို ဆန့်ကျင်နေကြပြီဆိုရင် သူတို့ဟာ သီးခြား ဈေးကွက်ငယ်တစ်ခုကို ဖန်တီးလိုက်ကြတာသာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီဈေးကွက်ငယ်ထဲကိုလည်း စွန့်ဦးတီထွင်လုပ်ငန်းရှင်တွေက အလျင်အမြန် ဝင်ရောက်လာ ကြပြီး လူအများစုဝယ်ယူနေကြတဲ့ ပုံစံထဲကနေ ခွဲထွက်ပြီး ဝယ်ချင်တဲ့သူတွေကို ဘယ်လိုရောင်းရမလဲ ဆိုတာတွေ စဉ်းစားကာ ရအောင် ရောင်းကြမှာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

၁၉၉၀ နှောင်းပိုင်းနှစ်တွေနဲ့ ၂၀၀၀ ခုနှစ် အစောပိုင်းနှစ်တွေမှာ ဒီလိုမျိုး ရေစီးကြောင်းနောက်လိုက်ပြီး ဝယ်ယူတဲ့ ကိစ္စတွေကို ဆန့်ကျင်ဖို့ အတွက် Fight Club၊ American Beauty၊ Fast Food Nation၊ The Corporation အစရှိတဲ့ အနုပညာရသမြောက်တဲ့ ဇာတ်ကားတွေ ရိုက်ကူးပြီး ပညာပေးဖို့ ကြိုးစားခဲ့ကြ ပါတယ်။ ထုတ်လုပ်သူတွေမှာ အခြားကောင်းတဲ့ ရည်ရွယ်ချက်တွေ ရှိနိုင်ပေမယ့်လည်း အဲသလို ပညာပေးဖို့ လုပ်တဲ့ ရုပ်ရှင်တွေရဲ့ ရည်ရွယ်ချက်ကိုက အမြတ်ရရှိဖို့ ဖြစ်နေပါတယ်။ မဆင်မခြင် စားသုံးဝယ်ယူမှုတွေကို ဆန့်ကျင်ဖို့ အော်နေတဲ့သူတွေကိုယ်တိုင်က ပိုက်ဆံရအောင် ရှာနေကြသလိုမျိုး ဖြစ်နေတာ ပါပဲ။

မိုက်ကယ် မိုးရ်၊ နွဲ့ ချုံစကီး၊ ကာ့ထ် ကိုဘိန်း၊ အန်ဒီ ကာ့စ်မန်း တို့ဟာ အနုပညာဖန်တီးဖို့သက်သက်၊ ပညာရပ်ဆိုင်ရာ သဘောတရားတွေကို ရှင်းလင်း ရေးသားကြဖို့ သက်သက်ကိုသာ စိတ်ဝင်စားကြသူတွေဖြစ်ပေမယ့် သူတို့ရဲ့ လက်ရာတွေ ဈေးကွက်ထဲ ရောက်လာချိန်မှာတော့ သူတို့ ပရိသတ်တွေက သူတို့ကို ကြွယ်ဝအောင် လုပ်ပေးကြပြန်ပါလေရော။

ဂျိုးဇက် ဟိသ် နဲ့ အန်ဒရူး ပေါ်တာတို့ နှစ်ယောက်စလုံးဟာ ဒဿနဗေဒ ပညာရှင်တွေ ဖြစ်ကြပြီး အထက်က အကြောင်းအရာနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ “ပုန်ကန် ရောင်းချခြင်း” ဆိုတဲ့ စာအုပ်တစ်အုပ်ကို ၂၀၀၄ ခုနှစ်က ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီစာအုပ်ကို အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုမှာ “သူပုန်တို့၏ နိုင်ငံ” ဆိုတဲ့ အမည်နဲ့ ဝယ်ယူရရှိနိုင်ပါတယ်။ စာအုပ်ရဲ့ အဓိက ကျောရိုးကတော့ သူပုန်ထပြီး ဝယ်ယူခြင်းဆိုတဲ့ ယန္တရားကြီးကို ခင်ဗျား မဆန့်ကျင် မတွန်းလှန်နိုင်ဘူး ဆိုတဲ့ အချက်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

တန်ပြန်ယဉ်ကျေးမှုထုံးစံ အများစုက နှစ်သက်သဘောကျတဲ့ ရှေးရိုးအတွေးအခေါ်တွေကို အောက်မှာ ဖော်ပြထားပါတယ် ..

ထုတ်ကုန်အများစုကို လူအများစုဆီကို ရောင်းချနိုင်ဖို့ရာအတွက် လူတွေအားလုံး ညီညွတ်ပြီး အကြိုက်တူနေစေဖို့ကို ဈေးကွက်အတွင်းက အပြန်အလှန် ချိတ်ဆက်နေတဲ့ အဖွဲ့အစည်း အားလုံးက အလိုရှိကြပါတယ်။ သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲ၊ ကြော်ငြာ၊ ဖျော်ဖြေမှု အစရှိတဲ့ မီဒီယာတွေကလည်း လူတွေရဲ့ အလိုဆန္ဒ တွေကို ပြောင်းလဲအောင်လုပ်ပြီး လူတွေ တသွေးတသားတည်း ရှိနေအောင် လုပ်ကြပါတယ်။ များများထုတ်၊ များများဝယ် စနစ်နဲ့ လူအများဝယ်လို့ လိုက်ဝယ်မိခြင်းတွေကနေ ရှောင်ရှားနိုင်ဖို့ရာအတွက် ခင်ဗျားဟာ ပင်မရေစီးကြောင်းကို ကျောခိုင်းပြီး လျစ်လျူရှုရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲသလို လုပ်လိုက်တဲ့ အခါမှာ ခင်ဗျားကို တုပ်နှောင့်ထားတဲ့ လက်ထိပ်တွေ ပြုတ်ကျသွားပါတယ်။ ယန္တရားကြီး ပြုလဲသွားပါတယ်။ အများယောင်လို့ ယောင်နေရတဲ့ အဖွဲ့တွေ

အရည်ပျော်ကျသွားပါတယ်။ ကမ္ဘာလောကရဲ့ တကယ့်အစစ်အမှန် အရှိတရားကို မြင်လာပါတယ်။ အများယောင်လို့ ယောင်နေရတဲ့ ထင်ယောင်ထင်မှား ဖြစ်မှုတွေ အဆုံးသတ်သွားပြီး နောက်ဆုံးမှာ ကိုယ့် အစစ်အမှန်ကို ကိုယ်ပြန်မြင်လာပါတယ်။

ပြဿနာက ယန္တရားစနစ်ကြီးက လူတွေ ညီညွတ်မှု ရှိ မရှိ ဆိုတာကို ဂရုစိုက်မနေဘူး ဆိုတဲ့အချက်ဖြစ်တယ်လို့ ဟိသိန္ဒူ ပေါ်တာတို့က ပြောကြပါတယ်။ တကယ်တမ်းမှာ ယန္တရားစနစ်ကြီးက မတူကွဲပြားမှုကိုတောင် ပို သဘောကျနေပြီး လူတွေကို ဟစ်တာ ကြိုက်တဲ့သူ စနော့ဘ် ကြိုက်တဲ့သူဆိုပြီး အမျိုးမျိုး ကွဲပြားနေတာကိုတောင် အလိုရှိနေပါသေးတယ်။ ဒါမှ အကြိုက်ကို ပေးပြီး အလွယ်တကူ သွေးဆောင်နိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဥပမာအားဖြင့် အရမ်းမိုက်ပြီး ခင်ဗျားနဲ့ အခြားသောလူအနည်းငယ်က လွဲလို့ ဘယ်သူမှ မသိသေးတဲ့ တီးဝိုင်းအဖွဲ့တစ်ခု ရှိတယ် ဆိုကြပါစို့။ သူတို့ဟာ အသံသွင်းဖူးတာလည်း မရှိသလို အခွေလည်း မထွက်ဖူးသေးပါဘူး။ သူတို့ဟာ အပြင်မှာပဲ ဒီလိုလိုက်တီးရင်းနဲ့ အရမ်းမိုက်တယ်ဆိုတာ ခင်ဗျားသတိထားမိ လာတာပါ။ ခင်ဗျားဟာ သူတို့အကြောင်းကို မိတ်ဆွေတွေကိုလိုက်ပြောရင်းနဲ့ သူတို့မှာလည်း ပရိသတ်လေး ရလာပါတယ်။ သူတို့ ခွေတစ်ခွေ စတုတ်နိုင်လာ ပြီး သူတို့ရဲ့ အခြားအလုပ်တွေကို လုပ်စရာမလိုတော့ဘဲ ရပ်တည်နိုင်လာပါတယ်။ အဲဒီခွေကလည်း ပေါက်သွားပြီး ပရိသတ်တွေ ပိုရလာပါတယ်။ မကြာမီမှာပဲ သူတို့မှာ အင်မတန်များပြားတဲ့ ပရိသတ်တွေရလာပါတယ်။ အသံသွင်းပြီး ခွေတွေထုတ်ဖို့လည်း စာချုပ်တွေ ချုပ်လာရပါတယ်။ ရေဒီယိုတွေမှာလည်း လွှင့်ခွင့် ရလာပြီး ညဖက် ရှိုးပွဲတွေလည်း လုပ်နိုင်လာပါတယ်။ အခုဆိုရင် သူတို့ဟာ ရောင်းတန်းဝင် ဖြစ်လာပါပြီ။ အဲဒီတော့ ပင်မရေစီးကြောင်းကနေ ခွဲထွက်ချင်တဲ့ ဆန္ဒရှိတဲ့ ခင်ဗျားက သူတို့ကို မကြိုက်တော့ပါဘူး။ သူတို့ကို ခင်ဗျား စွန့်လွှတ်ပြီး ပိုပြီး မိုက်တဲ့ အခြားတစ်ယောက်ကို လိုက်ရှာပြန်ပါတယ်။ အဲသလိုနဲ့ သံသရာ လည်ပြီး အစကို ပြန်ရောက်သွားပြန်ပါတယ်။ ဒါမျိုးဟာ အနုပညာရှင်တွေကို ဘာမှမဟုတ်တဲ့နေရာကနေ ပင်မရေစီးကြောင်းထဲရောက်အောင် တွန်းပို့ပေးတဲ့ အရာတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါမျိုးဟာ ဘယ်တော့မှ ရပ်တန့်သွားတယ်မရှိဘဲ အချိန်ကြာလာတာနဲ့အမျှ အနုပညာရှင်တွေကို ပိုမြန်မြန်နဲ့ ပိုပြီးထိထိရောက်ရောက် တွန်းတင်ပေးနိုင်ပါတယ်။

လူမသိ သူမသိ တီးဝိုင်းအဖွဲ့လေးတွေဟာ ပင်မရေစီးရဲ့ အဝေးမှာ ရှိနေတဲ့ အရာလေးတွေဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ဟာ မြို့ရဲ့ စုတ်ပြတ်နိမ့်ပါးတဲ့ အပိုင်းတွေက ထပ်မံလို့နေရာမျိုးလေးမှာ နေထိုင်နေကြရသူတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ သူခိုးဈေးနဲ့ ဘေထုပ်ဆိုင်က အဝတ်အစားတွေကို ဝယ်ဝတ်ကြရသူတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ ဘယ်သူမှ မကြားဖူးတဲ့ ရုပ်ရှင်မျိုးတွေကို သူတို့ကြည့်ကြပါတယ်။ ဒီလိုမျိုး အများနဲ့ မတူခြားနားတဲ့ ဘဝတွေနဲ့ နေထိုင်လာကြရတာ ဖြစ်တဲ့အတွက် သူတို့ရဲ့ ဟန်ပန်တွေကလည်း ဘယ်သူနဲ့မှ မတူညီဘဲ တမူကွဲထွက်ပြီး အသစ်အဆန်းဖြစ်နေပါတယ်။ ဒါမျိုးတွေဟာ ပင်မရေစီးထဲမှာ ဘယ်လိုမှ တွေ့နိုင်မှာ မဟုတ်တဲ့ အရာတွေ ဖြစ်ပါတယ်။

၁၉၆၀ ခုနှစ်တွေမှာဆိုရင် ခေါင်းလောင်းဘောင်းဘီတွေနဲ့ အပွင့်လေးတွေ ဆေးဆိုးထားတဲ့ ရုပ်အင်္ကျီတွေကို ပုန်ကန်ချင်စိတ်ရှိတဲ့သူတွေကို လိုက်ရောင်းလို့ ရတယ်ဆိုတာကို လန့်ချီကြာပြီမှ အရောင်းသမားတွေ သိလာကြရတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ၁၉၉၀ ခုနှစ်တွေမှာတော့ တောင်ပိုင်းက လူတွေကို ဖလန်နယ်နဲ့ ဒေါက်တာမာတင် ပစ္စည်းတွေ ရောင်းလို့ရတယ်ဆိုတာကို ရက်သတ္တပတ်အနည်းငယ် ကြာပြီးမှ သိလာကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ အခုအချိန်မှာတော့ ကော်ပိုရေးရှင်းကြီးတွေဟာ လူတွေဘူးပြီး ဘားဆိုင်တွေ ကလပ်တွေကို သွားခိုင်းကာ ဘယ်လို တန်ပြန် ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးစံတွေ ဖွဲ့တည်နေတယ်ဆိုတာ ကို သွားရောက်လေ့လာခိုင်းရကောင်းမုန်း သိလာကြပါပြီ။ အဲဒီအရာတွေ ပင်မရေစီး မဖြစ်ခင်ကတည်းက ကော်ပိုရေးရှင်းကြီးတွေက ထုတ်လုပ်ပြီး ရောင်းချ နေကြပြီ ဖြစ်ပါတယ်။

တန်ပြန်ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးစံ၊ မထင်မရှား တီးဝိုင်းအဖွဲ့တွေရဲ့ ပရိသတ်တွေနဲ့ အန်ဒါဂရောင်း ကြယ်ပွင့်တွေဟာ အရှင်းရှင်စနစ်ရဲ့ နောက်ကွယ်က မောင်းနှင်အားတွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ဟာ အရှင်းရှင်စနစ်ရဲ့ အင်ဂျင်စက်တွေပါ။ ဒီအချက်တွေကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် စားသုံးသူတွေအကြားက ပြိုင်ဆိုင်မှုဟာ အရှင်းရှင်စနစ်ရဲ့ တာဘိုင်တစ်လုံး ဖြစ်တယ်လို့ ပြောလို့ရပါတယ်။

ဆင်းရဲမွဲတေမှုမျိုးကြောင်းရဲ့ အပေါ်မှာရှိပေမယ့် တော်တော်လေး ချမ်းသာမှုမရှိတဲ့ လူအားလုံးဟာ သူတို့ရဲ့ ရှင်သန်မှုကို အာမခံပေးမယ့် အလုပ်တစ်ခုကို ရွေးချယ်ခွင့်မရှိဘဲ ရရာလုပ်နေကြရတာဖြစ်ပါတယ်။ ဥပမာအားဖြင့် တယ်လီဗီးရှင်းကတည်းက သမားတစ်ယောက်အဖြစ် အလုပ်လုပ်နေမယ့်ဆိုရင် စားဝတ်နေရေးကိုတော့ ပြေလည်စေနိုင်ပေမယ့် ကိုယ်စားချင်တာ၊ ဝတ်ချင်တာ အကုန်ကို ဝယ်ယူနိုင်လောက်အောင်တော့ ငွေကြေးဥစ္စာ ရနိုင်မှာ မဟုတ်ပါ ဘူး။ အဲဒီအစားမှာ ခင်ဗျားတတ်နိုင်တာနဲ့ အဆင်ပြေမယ့် အရာတွေကိုပဲ ရှာကြံသုံးစွဲရတာ ဖြစ်ပါတယ်။

အစုလိုက်အပြုံလိုက် ထုတ်လုပ်တဲ့ခေတ် မတိုင်ခင်တုန်းကဆိုရင် လူတွေကို သူတို့ရဲ့အလုပ် သူတို့ရဲ့ ထုတ်ကုန်နဲ့ပဲ တိုင်းတာ သတ်မှတ်ကြပါတယ်။ စက်မှု မထွန်းကားသေးတဲ့ ခေတ်မှာ လူတွေဟာ လက်နဲ့ သူတို့ကိုယ်တိုင် ထုတ်လုပ်ထားတဲ့အရာ ဒါမှမဟုတ် အခြားသူတစ်ဦးက လက်နဲ့ ထုတ်လုပ်ထားတဲ့ အရာကိုသာ သုံးစွဲကြရပါတယ်။ ဒါကြောင့် အဲဒီခေတ်က အသုံးအဆောင်တွေကို လူတွေဟာ အလေးထားကြပြီး ပိုင်ဆိုင်သူမျှ အရာအားလုံးမှာ လူအရိပ် အငွေ လူဝိညာဉ် ပါဝင်နေသလိုကို ခံစားကြရပါတယ်။

ဒီနေ့ခေတ်အခါမှာတော့ စက်မှုထွန်းကားပြီး အများအပြားထုတ်လုပ်နိုင်ပြီ ဖြစ်တာကြောင့် လူတိုင်းလူတိုင်းဟာ အခြားသူတွေသုံးစွဲတာတွေကို အခြားသူများ နည်းတူပဲ ရွေးချယ်သုံးစွဲ နေနိုင်ပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် သူတို့ကို အရင်ခေတ်ကလူတွေလို သူတို့ထုတ်လုပ်တာနဲ့ တိုင်းတာသတ်မှတ်မှု မပြုတော့ဘဲ သူတို့ရဲ့ အကြိုက်နဲ့ တိုင်းတာသတ်မှတ်နေကြပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ရွေးချယ်သုံးစွဲတဲ့ ကုန်ပစ္စည်းဟာ ဘယ်လောက်ပဲ လိမ္မာပါးနပ်တဲ့ ရွေးချယ်မှု ဖြစ်ပါစေ၊ ဘယ်လောက်ပဲ မထင်ရှားတဲ့ ရွေးချယ်မှုဖြစ်ပါစေ၊ ဘယ်လောက်ပဲ သရော်လှောင်ပြောင်စရာကောင်းတဲ့ ရွေးချယ်မှု ဖြစ်ပါစေ သူတို့ရဲ့ ပုံရိပ်ကို သူတို့ ရွေးချယ် သုံးစွဲတဲ့ ကုန်ပစ္စည်းနဲ့ တိုင်းတာ သတ်မှတ်နေကြပြီ ဖြစ်ပါတယ်။

“လူဖြူတွေ ကြိုက်တဲ့ ပစ္စည်းများ” ဆိုတဲ့ စာအုပ်ကို ရေးသားခဲ့တဲ့ စာရေးဆရာ ခရစ္စတီယန် လန်ဒါ အင်တာဗျူးတစ်ခုမှာ ထောက်ပြခဲ့သလိုပါပဲ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားနဲ့ အဆင့်တူလူတွေအကြားမှာ သူတို့ထက်သာအောင် ယှဉ်ပြိုင်နေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ရုပ်ရှင်နဲ့ ဂီတမှာ ပိုကောင်းတာတစ်ခုခုကို ကြိုက်တတ်တယ် ဆိုရင် ခင်ဗျားဟာ အဆင့်အတန်းတစ်ခု ရှိလာပါတယ်။ အများနဲ့မတူတဲ့ ပရိဘောဂတွေနဲ့ အဝတ်အထည်တွေ ဝတ်ဆင်တတ်ရင် အဆင့်အတန်းတစ်ခု ရှိလာ ပါတယ်။ ခင်ဗျားပိုင်ဆိုင်တဲ့ အရာဝတ္ထုတွေနဲ့ ဉာဏ်ဆိုင်ရာ ပစ္စည်းတွေဟာ သန်းချီပြီးရှိနေပါလိမ့်မယ်။ ဒါတွေမှာ ဘယ်လိုအရာတွေကို ခင်ဗျားကြိုက်တယ် ဆိုတာကို ဖော်ပြခြင်းအားဖြင့် ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားရဲ့ အများနဲ့မတူတဲ့ ထူးခြားမှုကို လှစ်ဟပြနေပါတယ်။

အများနဲ့ မတူတဲ့ ရုပ်ရှင်တွေ၊ ဂီတတွေ၊ အဝတ်အထည်တွေကို ကြိုက်နှစ်သက်ပြခြင်း ဒါမှမဟုတ် တရပ်အသားခုတ်ခါးမကြီး ပိုင်ဆိုင်ခြင်း ဒါမှမဟုတ် ထူးခြားတဲ့ ပစ္စည်းတွေ ပိုင်ဆိုင်ခြင်း စတာတွေဟာ အလယ်အလတ်တန်းစားလူတွေ တစ်ယောက်နဲ့တစ်ယောက် ပြိုင်ဆိုင်ပြီး ကိုယ့် အဆင့်အတန်းကိုယ် ဖော်ပြနေခြင်း တစ်ရပ် ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ဟာ တန်ဖိုးကြီး ပစ္စည်းတွေကို မတတ်နိုင်ကြတဲ့ အတွက် တစ်ယောက်နဲ့တစ်ယောက် အပြတ်အသတ် သာအောင်လည်း မပြိုင်ဆိုင်နိုင်ကြပါဘူး။ ဒါကြောင့် တစ်ယောက်နဲ့တစ်ယောက် ထူးခြားတဲ့ အကြိုက်ရှိတယ် ဆိုတဲ့ ကိစ္စလေးမှာ ပြိုင်ဆိုင်နေကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။

အရာအားလုံးကို အစုလိုက်အပြုံလိုက် အမြောက်အများ ထုတ်လုပ်နေကြပြီ ဖြစ်တာကြောင့် စားသုံးသူ အမြောက်အများအနေနဲ့ အများနဲ့ မတူတဲ့ အရာတွေ ကို ရှာဖွေ အသုံးပြုလိုတဲ့ စိတ်ဆန္ဒက မထင်မရှား ပစ္စည်းတွေ၊ မထင်မရှား အနုပညာရှင်တွေကို အောက်ခြေကနေ ထိပ်ဆုံးကို ဆွဲတင်ပေးသွားတာ ဖြစ်ပါ တယ်။ ဒါပေမယ့် ထိပ်ဆုံးရောက်သွားတဲ့ အခါမှာလည်း အဲဒီအရာတွေဟာ လူအများ အသုံးပြုကြတဲ့ အရာတွေ ဖြစ်သွားကြပြန်တာပါပဲ။

ဟစ်စ်စတာ တွေဆိုတာဟာလည်း ဒီလိုမျိုး ပင်မရေစီးကြောင်းကနေ ခွဲထွက်ချင်တဲ့ သုံးစွဲသူတွေ ကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ ရေစီးကြောင်း တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ ပင်မရေစီးကြောင်းကနေ ခွဲထွက်တဲ့ ရေစီးကြောင်းဆိုတော့ နည်းနည်း ရယ်စရာတော့ ကောင်းပါတယ်။

“ရောင်းထွက်သွားပြီကွ ဆိုတဲ့ စကားကို ဘယ်သူမှ မဝယ်ချင်တဲ့ ပစ္စည်းတစ်ခုကို ရောင်းလိုက်နိုင်တဲ့သူက ဝမ်းသာအားရနဲ့ အော်ရမှာ ဖြစ်တယ်လို့ ကျွန်တော် ထင်ပါတယ်” (ပက်တန် အော့စ်ဂျေ့စ်)

စိတ်ရှည်ရှည်နဲ့ စောင့်လိုက်မယ်ဆိုရင် အချိန်တစ်ခုအရောက်မှာ တစ်ချိန်တစ်ခါက ပင်မရေစီး ဖြစ်ခဲ့တဲ့ အရာတွေဟာလည်း မှေးမှိန်လာမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီလို ဖြစ်လာတဲ့အချိန်မှာ ပင်မရေစီးကြောင်းကနေ ခွဲထွက်ချင်တဲ့သူတွေက တန်ဖိုးထားလာကြပြီး တန်ဖိုးထားလာကြပြီးမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း အဲဒီလို အချိန်မှာတော့ အတွင်းကလာတဲ့ ပင်ကိုယ် တန်ဖိုးထားမှုမျိုး ဖြစ်မှာ မဟုတ်တော့ပါဘူး။ အဲဒီအရာ ကိုယ်တိုင်ကိုက တန်ဖိုးကျသွားပါပြီ။ သူ့ကို ဘယ်လို ရလာတယ်၊ ဘာကြောင့် ပိုင်ဆိုင်သင့်တယ်ဆိုတာမျိုးတွေလည်း လူတွေရဲ့ စိတ်မှာ သိပ်အလေးအနက် မရှိတော့ပါဘူး။ တစ်ချိန်က ရေပန်းစားခဲ့တဲ့ မျက်မှန်ကိုင်း အကြီးကြီးတွေ တပ်တဲ့ ဖက်ရှင်ဟာလည်း အခုအချိန်မှာဆိုရင် မှေးမှိန်သွားပြီ ဖြစ်ပြီး လူတွေဟာ နောက်ထပ် အသစ်အဆန်းတွေကို လိုက်လံ ရှာဖွေနေကြပြန်ပါတယ်။

လူအဖွဲ့အစည်းကို ဘယ်လိုပုံစံနဲ့ တည်ဆောက်ထားသည်ဖြစ်စေ ခင်ဗျားကတော့ ဒီလိုပုံစံနဲ့ ပြိုင်ဆိုင်မှုတွေ လုပ်လေ့ရှိပါတယ်။ အဆင့်အတန်း တစ်ခုအတွက် ပြိုင်ဆိုင်ခြင်းဟာ လူ့အတွေ့အကြုံရဲ့ ဇီဝဗေဒအဆင့်မှာကိုပဲ နဂိုပါအဖြစ် ထည့်သွင်းခံထားရပြီး ဖြစ်ပါတယ်။ ဆင်းရဲတဲ့လူတွေက မရှိမဖြစ် သုံးစွဲရမယ့် ပစ္စည်း တွေနဲ့ ပြိုင်ဆိုင်ကြပါတယ်။ အလယ်အလတ်တန်းစားတွေက ရွေးချယ်မှုတွေနဲ့ ပြိုင်ဆိုင်ကြပါတယ်။ ချမ်းသာကြွယ်ဝတဲ့သူတွေကတော့ ပိုင်ဆိုင်မှုတွေနဲ့ ပြိုင်ဆိုင်ကြပါတယ်။

ဟိုးကာလ အတော်ကြာကြာကတည်းက ခင်ဗျားဟာ တစ်နည်းမဟုတ် တစ်နည်းနဲ့ တစ်ခုမဟုတ် တစ်ခုမှာ အများနဲ့ မတူတဲ့ အရာတစ်ခုကို ကြိုက်ကြောင်းပြသကာ တစ်ယောက်ယောက်ကို ရောင်းချခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါတယ်။ ဘယ်သူ့ကို ရောင်းခဲ့တယ် ဘယ်လောက်ရခဲ့တယ်ဆိုတဲ့ အသေးစိတ် အချက်အလက်တွေမှာပဲ နည်းနည်းပါးပါး ကွာခြားပါလိမ့်မယ်။

၂၈။ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ပိုတွက်တတ်ခြင်း အစွဲမှား (Self-Serving Bias)

အယူအဆအမှား - ခင်ဗျားဟာ အတိတ်က ခင်ဗျားရဲ့အောင်မြင်မှုတွေ၊ ရှုံးနိမ့်မှုတွေပေါ် အခြေခံပြီး ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် အကဲဖြတ်တတ်တယ်။

အမှန်တရား - ခင်ဗျားဟာ အတိတ်က ရှုံးနိမ့်မှုတွေအပေါ် ဆင်ခြေတွေပေးပြီး ခင်ဗျားရဲ့ တကယ့်အခြေအနေမှန်ထက် ပိုပြီးအောင်မြင်တဲ့သူ၊ ပိုပြီး ထက်မြက်တဲ့သူ၊ ပိုပြီးကျွမ်းကျင်တဲ့သူအဖြစ် ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ရှုမြင်တတ်ပါတယ်။

စိတ်ပညာ ခေတ်ဦးတုန်းက သိပ္ပံပညာရှင်တွေအကြား ပျံ့နှံ့နေတဲ့ ယုံကြည်မှု တစ်ခုရှိခဲ့ပါတယ်။ လူတိုင်းနီးပါးမှာ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် လေးစားတန်ဖိုးထားမှု နည်းပါးခြင်း၊ အင်္ဂုဏ်ရှိခြင်း၊ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် အလိုမကျမှု ဖြစ်ခြင်း စတဲ့ လက္ခဏာရပ်တွေ ရှိတယ်လို့ သူတို့ ထင်မြင်ယူဆခဲ့ကြပါတယ်။ အဲဒီလို ယုံကြည်မှု အဟောင်းအမြင်းတွေဟာ လူအများရဲ့ အသိစိတ်ထဲမှာ အခုအချိန်အထိ ပဲ့တင်ထပ်နေတုန်း ရှိပါသေးတယ်။ ဒါပေမယ့် အဲဒီအချက်တွေဟာ အများအားဖြင့် မှားယွင်းတဲ့ ယုံကြည်မှုတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ်ပေါင်း ငါးဆယ်အတွင်းမှာ ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ သုတေသနတွေအရ အထက်က ယုံကြည်မှုနဲ့ ဆန့်ကျင်ဖက်က မှန်ကန်နေတယ်ဆိုတာကို သိလာကြပါတယ်။ နေ့ရှိသရွေ့ မှာ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားကိုယ်ခင်ဗျား အံ့ဖွယ်ထူးခြားတဲ့ သူတစ်ယောက်လို့ ထင်မြင်နေတာ ဒါမှမဟုတ် အနည်းဆုံးတော့ ခင်ဗျားအရှိတရားထက် ပိုတော်တယ်လို့ ပိုသိသာသလေး မှတ်ထင်နေတာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒါက ကောင်းတဲ့အချက်တစ်ခုပါ။ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် လေးစားတန်ဖိုးထားမှုဟာ အများအားဖြင့် ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် လှည့်ဖျား မှတ်ထင်နေတတ်တာမျိုးသာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အဲဒါလို မှတ်ထင်နေခြင်းမှာ သူ့ရည်ရွယ်ချက်နဲ့သူ ရှိပါတယ်။ လှုပ်ရှားမှုမရှိဘဲ တန်နေတာမျိုးကို ရှောင်ရှားနိုင်ဖို့ရာအတွက် ခင်ဗျားဟာ ဇီဝဗေဒ အဆင့်မှာကိုပဲ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ပိုပိုသာသာ ထင်မြင်ယူဆဖို့ တွန်းအားပေးခံထားရတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ရပ်တန့်ပြီး ကိုယ့်ရဲ့ အမှားတွေနဲ့ ဆုံးရှုံးမှုတွေကို နက်နက်နဲနဲ ပြန်လည်သုံးသပ်နေခဲ့ရင် ခင်ဗျားဆိုတာ အကြောက်တရားတွေနဲ့ သံသယတွေ ဝင်လာပြီး မလှုပ်မရှားနိုင်ဘဲ ဖြစ်လာ ပါလိမ့်မယ်။ အဲဒါလို သဘောတရား ရှိပေမယ့်လည်း ခင်ဗျားဘဝရဲ့ အချိန်တွေတိုင်းမှာ ခင်ဗျားရဲ့ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ်တွန်းတင်ပေးနေတဲ့ စက်ယန္တရားဟာ ရပ်ရပ်သွားတတ်ပါတယ်။ အဲဒါလိုအချိန်မှာ ခင်ဗျားမှာ စိတ်ဓါတ်ကျတာတွေနဲ့ စိတ်ရှုပ်တွေတာတွေ ပေါ်ပေါက်လာပါတယ်။ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ်နဲ့ ကိုယ့်ရဲ့ စွမ်းရည်တွေကို သံသယ ဝင်လာပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ခုခံတွန်းလှန်မှုစနစ်က အဆိုးမြင်စိတ်ထားတွေကို တိုက်ခိုက်နေရတဲ့အချိန်မှာ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ပိုပိုသာသာထင်တတ်တဲ့စိတ်က လွတ်ထွက်သွားပြီး ခင်ဗျားမှာ စိတ်ဓာတ်ကျတာမျိုးတွေ ဝင်သွားတတ်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခေတ်သစ် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုလိုမျိုး အချို့ သောနေရာတွေမှာဆိုရင် ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ်တွန်းတင်ပေးတဲ့ ယန္တရားဟာ ခြွင်းချက်ထူးခြားခြား (မျိုးစိတ်တစ်ခု၊ နိုင်ငံနေရာတစ်ခု၊ အချိန်ကာလတစ်ခုဟာ အများနဲ့မတူ ထူးခြားကောင်းမွန်နေတယ်ဟု ယုံကြည်နေခြင်း) ကြောင့် ပိုပြီး အားကောင်းနေတတ်ပါတယ်။

ခင်ဗျားကိုယ်ခင်ဗျား ပျမ်းမျှလူတွေရဲ့ အထက်မှာ ရှိနေတယ်လို့ မြင်တဲ့အမြင်ဟာ ကောင်းကျိုးတွေရှိသလိုပဲ ဆိုးကျိုးတွေလည်း ရှိပါတယ်။ ခင်ဗျား ကိုယ့်ဘဝကိုယ် ဘယ်လောက်ဖျက်ဆီးနေတတ်တယ်၊ မိတ်ဆွေ သူငယ်ချင်းတွေကို ဘယ်လိုမှားမှားယွင်းယွင်း ဆက်ဆံနေတတ်တယ်၊ ကိုယ်ဟာ ဘယ်လောက် မောက်မာရိုင်းစိုင်းတဲ့သူ ဖြစ်နေတယ် ဆိုတာမျိုးတွေကို တစ်ခါမှ ရှုမြင်သုံးသပ်ဖူးခြင်း မရှိဘူးဆိုရင် ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားအပေါ်မှာ ဘယ်လောက် ဆိုးဆိုးရွားရွား ကိစ္စတွေ ဖြစ်နေတယ်ဆိုတာ မမြင်တတ်ဘဲနဲ့ကို ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ဖျက်ဆီးနေတာ ဖြစ်ပါတယ်။

ကျန်းမာတွေနဲ့ အောင်မြင်မှုတွေကို ကြုံတွေ့ရတဲ့ အခါမျိုးမှာ လူတွေဘယ်လောက် ထင်ယောင်ထင်မှားဖြစ်လေ့ ရှိကြသလဲဆိုတာကို သိဖို့ရာအတွက် ၁၉၉၀ နှစ်တွေမှာ သုတေသန အများအပြား ပြုလုပ်ခဲ့ကြပါတယ်။ ဒီလေ့လာမှုတွေရဲ့ တွေ့ရှိချက်ကတော့ အောင်မြင်မှု ရတဲ့အချိန်မှာ ခင်ဗျားဟာ အမှတ်ယူတတ်ပြီး ဆုံးရှုံးမှုတွေနဲ့ ကြုံရချိန်မှာတော့ ကံမကောင်းလို့၊ စည်းမျဉ်းတွေက မမျှတလို့၊ ညွှန်ကြားချက်ပေးတဲ့လူက ရှင်းအောင်မပေးလို့၊ အထက်လူကြီး မကောင်းလို့၊ လူလိမ်တွေကြောင့်မို့လို့ စတဲ့ ဆင်ခြေမျိုးတွေ ပေးတတ်ပါတယ်။ ခင်ဗျား ကောင်းကောင်းမွန်မွန် လုပ်ဆောင်နေနိုင်တဲ့ အချိန်မှာတော့ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားကိုယ် ခင်ဗျားပဲ ချီးမွမ်းပါတယ်။ ခင်ဗျား ဆိုးဆိုးရွားရွားတွေ ဖြစ်နေရင်တော့ လောကကြီးကို အပြစ်တင်ပါတယ်။ ဒီလိုအပြုအမူမျိုးတွေကို ဘုတ်ပြားနဲ့ ကစားရတဲ့ ဂိမ်းတွေ၊ ဆီးနိုက်လွတ်တော်ထဲက ဆွေးနွေးချက်တွေ၊ အုပ်စုလိုက်လုပ်တဲ့ ပရောဂျက်တွေ နဲ့ နောက်ဆုံးစာမေးပွဲတွေမှာ တွေ့ရလေ့ ရှိပါတယ်။ ကိစ္စရပ်တွေက ခင်ဗျားမှန်းထားတဲ့ လမ်းကြောင်းအတိုင်း ဖြောင့်ဖြောင့်ဖြူးဖြူး ဖြစ်နေတယ် ဆိုရင် အရာအားလုံးဟာ ခင်ဗျားရဲ့ ထူးချွန်တဲ့ စွမ်းရည်ကြောင့် ဖြစ်နေတတ်ပြီး မဖြောင့်ဖြူးခဲ့ရင်တော့ ခင်ဗျားရဲ့ ကျွမ်းကျင်မှုကြီး မထိခိုက်အောင် ကာကွယ်ဖို့ရာအတွက် ပြင်ပ အချက်အလက်တွေကို ရှာဖွေ လက်ညှိုးထိုး လေ့ရှိပါတယ်။ ဒါကြီးကို သတိမထားမိဘဲ အမြဲအဖြစ်ခံနေမယ်ဆိုရင် အဲဒီ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ပိုတွက်တတ်ခြင်း အစွဲမှားကြီးက ပိုပို ကြီးထွားလာတတ် ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ လူငယ်ဘဝမှာ လုပ်ခဲ့မိတဲ့ အသုံးမကျတဲ့ အလုပ်တွေအားလုံး၊ ခင်ဗျားရဲ့ ညံ့ဖျင်းတဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေအားလုံးကို ခင်ဗျားလုပ်တာ မဟုတ်ဘဲ ခင်ဗျားရဲ့ အတိတ်က ခင်ဗျားလေးက လုပ်တာလို့ မှတ်ယူတတ်ပါတယ်။ အန်နီ ဝီလ်ဆင်နဲ့ မိုက်ကယ် ရော့စ်တို့ ၂၀၀၁ ခုနှစ်မှာ ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ သုတေ သနအရ ခင်ဗျားဟာ အရင်က ခင်ဗျားလေးကို မည်သည့်သွင်တော်ကိုသာ ကြိုက်တတ်တဲ့ အရူးလေးလို့ မှတ်ယူနေပြီး အခုလက်ရှိ ခင်ဗျားကိုတော့ အဲဒီထက် သုံးဆလောက် ချီးမွမ်းမှုကို ခံထိုက်တဲ့သူတစ်ယောက် ဖြစ်နေပြီလို့ မှတ်ယူနေတတ်ပါတယ်။

ဒီလိုစဉ်းစားပုံမျိုးဟာ ခင်ဗျားကိုယ်ခင်ဗျား အခြားသူတွေနဲ့ နှိုင်းယှဉ်တဲ့နေရာမှာလည်း ပါဝင်နေတတ်ပါတယ်။ လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ်ပေါင်းသုံးဆယ်အတွင်း ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ သုတေသနတွေက ကျွန်တော်တို့ဟာ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်တွေထက် ပိုပြီး ကျွမ်းကျင်မှုရှိတယ်၊ ကျွန်တော်တို့ မိတ်ဆွေ သူငယ်ချင်း တွေအားလုံးထက် ကျင့်ဝတ်သိက္ခာနဲ့ ပိုညီညွတ်တယ်၊ အခြားသောသူတွေထက် ပိုပြီး ခင်မင်နှစ်လိုဖွယ်ကောင်းတယ်၊ ကျွန်တော်တို့နဲ့ အဆင့်တူ လူတွေထက် ပိုပြီး ဉာဏ်ရည်ထက်မြက်တယ်၊ ပုံမှန်လူတွေထက်ပိုပြီး ဆွဲဆောင်မှုရှိတယ်၊ ဘာသာတရားတူတဲ့ အခြားသောသူတွေထက် အစွဲသည်းတာမျိုး နည်းပါးတယ်၊ အသက်အရွယ်တူ လူတွေထဲမှာ နုပျိုပိုပေါက်တယ်၊ သိသမျှလူတွေအားလုံးထက် ကားမောင်းပိုတော်တယ်၊ ကျွန်တော်တို့ ညီအစ်ကို မောင်နှမတွေထက် ပိုတော်တဲ့ ကလေးဖြစ်တယ်၊ ပျမ်းမျှသက်တမ်းထက် ပိုပြီး အသက်ရှည်ရှည်နေရလိမ့်မယ် စသဖြင့် ထင်မှတ်နေတတ်ကြတယ်လို့ ဖော်ပြခဲ့ကြပါတယ်။ (ဒီစာစုကို ခင်ဗျား ဖတ်နေတဲ့အချိန်မှာ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် “မဟုတ်ပါဘူး .. ငါကတော့ ငါ့ကိုယ်ငါ လူတိုင်းထက်သာတယ်လို့ ထင်မနေ ပါဘူး” လို့ ပြောကောင်းပြောမိပါလိမ့်မယ်။ အဲဒါလို ထင်နေပြီဆိုရင်ကိုပဲ ခင်ဗျားဟာ ငါကတော့ အခြားသောသူတွေထက် ပိုပြီး ရိုးသားတယ်လို့ အထင်ရောက် နေလို့သာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ထင်သလောက် စမတ် ဖြစ်မနေပါဘူး။) ဘယ်သူကမှ ငါဟာဖြင့် ပျမ်းမျှဆိုတဲ့ လူတွေကို ကိုယ်စားပြုတဲ့ စာရင်းအင်းထဲမှာ ပါနေတယ်လို့ အထင်မခံချင်တတ်ကြပါဘူး။ ခင်ဗျားဟာ ပျမ်းမျှထဲမှာ ပါတဲ့သူတစ်ယောက် ဖြစ်တယ်ဆိုတာကို ခင်ဗျား လက်မခံချင်ပါဘူး။ ဒါပေမယ့် အခြားသူတွေ အားလုံးကတော့ ပျမ်းမျှထဲက လူတွေ ဖြစ်တယ်လို့ ခင်ဗျား ထင်မှတ်ယုံကြည်နေပါတယ်။ ဒီလို ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ပိုတွက်တတ်ခြင်း အစွဲမှား ကနေ ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ ယုတ္တိအလွဲကို အခြားသူများထက် သာသည်ဟု ထင်ယောင်ထင်မှား ဖြစ်ခြင်း လို့ခေါ်ကြပါတယ်။

ခင်ဗျားဟာ အခြားသောသူတွေ အားလုံးလိုပဲ လုံးဝ ငါးပဟိုပြုသမား တစ်ယောက်ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ပုံမှန်အခြေအနေမှာ ခင်ဗျားရဲ့လောကကြီးဟာ ပုဂ္ဂလဓိဌာန် အနေနဲ့ ရှိနေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ခင်ဗျားရဲ့ အတွေးအများစုနဲ့ အပြုအမူအများစုဟာ ခင်ဗျားရဲ့ တကိုယ်ရည်လောကကြီးကို ပုဂ္ဂလဓိဌာန်နဲ့ လေ့လာသုံးသပ်ပြီး ပေါ်ပေါက်လာတဲ့ အရာတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားအပေါ် နေ့စဉ်ရှိက်ခတ်နေတဲ့ အရာတွေဟာ ခင်ဗျားရဲ့အဝေးက အရာတွေနဲ့ အခြားသူ တွေရဲ့ ခေါင်းထဲက အရာတွေထက် ခင်ဗျားအပေါ်မှာ ပိုပြီး သက်ရောက်မှု ရှိနေပါတယ်။ ဒါကြောင့် ခင်ဗျားရဲ့ စွမ်းဆောင်ရည် ဒါမှမဟုတ် အဆင့်အတန်း တွေကို အကဲဖြတ်ရမယ့် အချိန်ရောက်လာတဲ့အခါမှာ ဒီ ငါးပဟိုပြုအမြင်က ခင်ဗျားကို ကိန်းဂဏန်းတစ်ခုသာ အဖြစ်၊ ပျမ်းမျှထဲက ပျမ်းမျှဖြစ်နေတဲ့ လူတစ်ယောက်အဖြစ် မြင်ကြည့်နိုင်ဖို့ရာ အဟန့်အတားပြုနေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားကိုယ်ခင်ဗျား အများနဲ့မတူ ထူးခြားသာလွန်တဲ့ သူတစ်ဦး ဖြစ်တယ်ဆိုတာကို ပြနိုင်မယ့် ရေပက်မဝင်နိုင်တဲ့ အမြင်တစ်ခုကို အမြဲမပြတ် ရှာဖွေတည်ဆောက်နေတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ၁၉၉၉ ခုနှစ်မှာ ဂျက်စတင် ကရူဂါဟာ နယူးယောက် တက္ကသိုလ်ရဲ့ စတန် စီးပွားရေးကျောင်းမှာ အစမ်းသပ်ခံတွေကို မင်းတို့ဟာ အခြားသူတွေထက် ပိုတော်တယ်လို့ ပြောပြီး

အခြားသူများထက် သာသည်ဟု ထင်ယောင်ထင်မှား ဖြစ်ခြင်း အစွဲများကို ကြိုတင်သွင်းပေးထားခဲ့ရင် သူတို့ဟာ အချို့သော အလုပ်တွေကို လွယ်လွယ်ကူကူ လုပ်နိုင်ကြတယ် ဆိုတဲ့ အချက်ကို ဖော်ထုတ်ပြသခဲ့ပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံတွေထဲကို ခိုင်းထားတဲ့အလုပ်က လွယ်ကူရိုးရှင်းပါတယ်လို့ လျှို့ဝှက်ညွှန်းချက်သွင်းပြီးတဲ့နောက် သူတို့ရဲ့ စွမ်းဆောင်ရည်ကို ပြန်အကဲဖြတ်ခိုင်းတဲ့ အခါမှာ အစမ်းသပ်ခံတွေက သူတို့ဟာ ပျမ်းမျှ အထက်မှာ ရှိနေကြတယ်ဆိုပြီး ခန့်မှန်းခဲ့ကြပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံတွေကို ခက်ခဲတဲ့အလုပ်တွေ လုပ်ခိုင်းမယ်လို့ ပြောပြီး စမ်းသပ်တဲ့အခါမှာတော့ သူတို့ဟာ သူတို့စွမ်းဆောင်ရည်ကို ပျမ်းမျှ စွမ်းဆောင်ရည် အောက်မှာ ရှိတယ်လို့ အကဲဖြတ်ခဲ့ကြပါတယ်။ တကယ်တမ်းမှာက အဲဒါလို ဟုတ်မနေပါဘူး။ အလုပ်ရဲ့ တကယ့်ခက်ခဲမှု ပမာဏက ဘယ်လိုပဲ ရှိနေပါစေ မလုပ်မိလေးမှာ လွယ်တဲ့အလုပ်လား ခက်တဲ့အလုပ်လားဆိုပြီး ကြိုတင်ပြောထားခြင်းက လူတွေရဲ့ ပျမ်းမျှဆိုတာအပေါ် ထားရှိတဲ့ အမြင်ကို အပြောင်းအလဲ ဖြစ်စေပြီး သူတို့ရဲ့ စွမ်းဆောင်ရည်ကို အကဲဖြတ်တဲ့အပေါ်မှာလည်း သက်ရောက်မှု ရှိနေပါတယ်။ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် စွမ်းရည်မပြည့်ဝဘူးဆိုတဲ့ ခံစားချက်ကို တွန်းလှန်နိုင်ဖို့ဆိုရင် ခင်ဗျားဟာ အလုပ်တာဝန်တစ်ခုကို ရိုးရှင်းပြီး လွယ်ကူတယ်လို့ စိတ်ကူးမြင်ယောင်ကြည့်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒါလို လုပ်နိုင်သွားပြီ ဆိုရင် ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် အခြားသူတွေထက် သာတယ်လို့ ထင်တတ်တဲ့ ထင်ယောင်ထင်မှားစိတ်က ဝင်လာပါတော့တယ်။

ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ပိုတွက်မိတတ်ခြင်း အစွဲများနဲ့ အခြားသူတွေထက် သာတယ်လို့ ထင်ယောင်ထင်မှားဖြစ်မှုဟာ လုပ်ဆောင်ချက်နဲ့ဆိုင်တဲ့ အတွေးတွေ အတွက်မှာပဲ မှန်ကန်တဲ့အချက်မဟုတ်ပါဘူး။ ခင်ဗျားဟာ ဒီစိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အစွဲများကို ချစ်မှုရေးရာ ဆက်ဆံရေးတွေနဲ့ လူမှုရေးရာ အခြေအနေတွေမှာပါ စွဲပြီခံစားရတတ်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ၁၉၉၃ ခုနှစ်မှာ အီဇရာ ဇာတ်ကားမန်းနဲ့ ဂျွန်ဂျော့စ် တို့ဟာ စတန်းဖို့တက္ကသိုလ်မှာ ဘွဲ့ကြိုကျောင်းသားတွေကို သူတို့ရဲ့ လူသိများထင်ရှားမှုအခြေအနေကို အတန်းဖော်တွေနဲ့ နှိုင်းယှဉ်ပြီး သုံးသပ်အကဲဖြတ်ပေးဖို့ စေခိုင်းခဲ့ပါတယ်။ သူတို့ဟာ အဲဒီခန့်မှန်းချက်တွေကိုယူပြီး အခြားသူတွေရဲ့ တွေ့ရှိချက်တွေနဲ့ နှိုင်းယှဉ်သုံးသပ်ခဲ့ကြပါတယ်။ သူတို့ဟာ ၁၉၈၈ ခုနှစ်မှာ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် အကဲဖြတ်မှု ထိန်းသိမ်းခြင်း သီအိုရီကို ဖန်တီးခဲ့တဲ့ အေဗရာဟမ် တက်ဆာရဲ့ လေ့လာချက်ပေါ်မှာ အခြေခံပြီး စမ်းသပ်ခဲ့ကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ သူရဲ့ သုတေသနအရ ခင်ဗျားဟာ လူစိမ်းတွေရဲ့ အောင်မြင်မှုတွေ၊ ရှုံးနိမ့်မှုတွေထက်စာရင် ခင်ဗျား မိတ်ဆွေသူငယ်ချင်းတွေရဲ့ အောင်မြင်မှုနဲ့ ရှုံးနိမ့်မှုတွေကို ပိုပြီး အာရုံစိုက်တတ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ကိုယ်ပိုင်တန်ဖိုးကို တွက်ထုတ်ဖို့ရာအတွက် ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားကိုယ်ခင်ဗျား ရင်းနှီးတဲ့သူတွေနဲ့ နှိုင်းယှဉ်သုံးသပ်လေ့ရှိပါတယ်။ အခြားတစ်နည်းနဲ့ ပြောရရင် ဘားရက် အိုဘားမားနဲ့ ဂျွန်နီ ဒပ်တို့ဟာ အောင်မြင်တဲ့သူတွေဆိုတာကို ခင်ဗျားသိပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ခင်ဗျားရဲ့ အနေအထားကို သုံးသပ်တဲ့နေရာမှာ သူတို့ရဲ့ အောင်မြင်မှုတွေ၊ ရှုံးနိမ့်မှုတွေကို စံအဖြစ် ထားပြီး သုံးသပ်လေ့မရှိပါဘူး။ အဲဒီအစားမှာ ခင်ဗျားရဲ့ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်၊ အတန်းဖော်၊ အထက်တန်းကျောင်း ကတည်းက သိခဲ့တဲ့ သူငယ်ချင်းတွေရဲ့ အောင်မြင်မှု၊ ရှုံးနိမ့်မှုတွေကိုသာ စံအဖြစ်ထားပြီး သုံးသပ်ဆုံးဖြတ်လေ့ရှိပါတယ်။ ဇာတ်ကားမန်းနဲ့ ဂျော့စ်တို့မှာ ကျောင်းသားတွေနဲ့ သူတို့သူငယ်ချင်းအဖြစ် သတ်မှတ်ထားတဲ့သူတွေရဲ့ စာရင်းတွေရှိပါတယ်။ အဲဒီနောက်မှာ အစမ်းသပ်ခံတွေကို သူတို့မှာ သူတို့အတန်းဖော်တွေထက် ပိုများတဲ့ အပေါင်းအသင်းတွေရှိသလား ဆိုတာနဲ့ ပျမ်းမျှလူတစ်ယောက်ထက် ပိုများတဲ့ အပေါင်းအသင်းတွေ ရှိနေတယ်လို့ ယုံကြည်သလားလို့ မေးမြန်းခဲ့ကြပါတယ်။ သုံးဆယ့်ငါး ရာခိုင်နှုန်းသော ကျောင်းသားတွေက သူတို့မှာ ပုံမှန်ကျောင်းသားတစ်ယောက်ထက် ပိုများပြီးတဲ့ သူငယ်ချင်းတွေ ရှိတယ်လို့ ဖြေခဲ့ကြပြီး ၂၃ ရာခိုင်နှုန်းကတော့ သူတို့မှာ အခြားသူတွေထက် ပိုနည်းတဲ့ အပေါင်းအသင်းတွေ ရှိပါတယ်လို့ ဖြေခဲ့ကြပါတယ်။ သူတို့နဲ့ ရင်းနှီးသူတွေနဲ့ နှိုင်းယှဉ်ခိုင်းတဲ့ အခါမှာတော့ ပျမ်းမျှထက်သာတယ် ဆိုတဲ့ ခံစားချက်ဟာ ပိုတိုးပွားလာခဲ့ပါတယ်။ ၄၁ ရာခိုင်နှုန်းက သူတို့ဟာ သူတို့နဲ့ ရင်းနှီးနှီးပေါင်းတဲ့ သူငယ်ချင်းတွေထက် မိတ်သဟာ ပေါများတယ်လို့ ဖြေခဲ့ကြပါတယ်။ ၁၆ ရာခိုင်နှုန်းကပဲ သူတို့ဟာ ရင်းနှီးတဲ့ သူငယ်ချင်းတွေထက် အပေါင်းအသင်း ပိုနည်းပါတယ်လို့ ဖြေခဲ့ကြပါတယ်။ ယေဘုယျ ခြုံငုံပြောရရင်တော့ ခင်ဗျားသိတဲ့သူတိုင်းက သူတို့ဟာ ခင်ဗျားထက်ပိုပြီး ထင်ပေါ်ကျော်ကြားတယ်လို့ ထင်နေကြပါတယ်။ ခင်ဗျားကလည်း ခင်ဗျားကိုယ်ခင်ဗျား သူတို့ထက် ပိုထင်ပေါ်ကျော်ကြားတယ်လို့ ထင်နေပြန်ပါတယ်။

ခင်ဗျားရဲ့ အချို့သော သူငယ်ချင်းတွေ (ခင်ဗျားလည်း ပါချင်ပါပါလိမ့်မယ်) အတွက်တော့ သူတို့မှာ မိတ်ဆွေအပေါင်းအသင်းနည်းတာက သိသာလွန်းနေပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ခင်ဗျားတို့ဟာ ခင်ဗျားတို့အကြောင်း ကောင်းတဲ့အချက်တွေကို ချဲ့ကားရှုမြင်ပြီးတော့ အခြားသူတွေထက် ထင်ပေါ်ကျော်ကြားတယ်လို့ ရှုမြင်ပစ်လိုက်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ကျွမ်းကျင်မှုတွေ၊ အောင်မြင်မှုတွေ၊ မိတ်ဆွေအပေါင်းအသင်း ကြွယ်ဝမှုတွေကို အခြားသူတွေနဲ့ နှိုင်းယှဉ်တဲ့ နေရာမှာ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားရဲ့ ကောင်းကွက်တွေကို ချဲ့ မြင်ပြီး ဆိုးကွက်တွေကို လျော့မြင်ပစ်လိုက်တတ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ပုံမှန်အားဖြင့် လူလိမ်တစ်ယောက်သာဖြစ်ပြီး အဲဒါလို ခင်ဗျားလူလိမ်ဖြစ်နေတယ်ဆိုတာကို ခင်ဗျား မေ့လျော့နေတာသာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျား အနိုင်ရတဲ့ အခါမျိုးတွေမှာ လူတကာကို လိုက်ပြောပါတယ်။ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ်နဲ့ ကိုယ်ချစ်တဲ့သူတွေအပေါ် ရိုးရိုးသားသား ရှိဖို့လိုအပ်တဲ့ အခါမျိုးမှာတော့ ခင်ဗျားဟာ ထင်သလောက် စမတ်ဖြစ်မနေတော့ပါဘူး။ ဒါပေမယ့်လည်း ခင်ဗျားကို တွန်းတင်ပေးတဲ့ ကိုယ်တွင်းက စက်ယန္တရားကြီး လောင်စာဆီ နည်းနေတဲ့ အချိန်မျိုးမှာတော့ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ပိုတွက်တတ်ခြင်း အစွဲများက ခင်ဗျားကို ရှေ့ဆက်ရွေ့လျားစေနိုင်ပါတယ်။

၂၉။ မီးမောင်းထိုး သက်ရောက်မှု (Spotlight Effect)

အယူအဆအမှား - ခင်ဗျားအခြားသူတွေနဲ့ ရှိနေတဲ့အချိန်မှာ လူတွေအားလုံးက ခင်ဗျားရဲ့ သွင်ပြင်လက္ခဏာတိုင်းနဲ့ အပြုအမူတိုင်းကို သတိပြုမိနေကြတယ်လို့ ခံစားနေရတယ်။

အမှန်တရား - တကယ်လို့ ကြိုတင်နှစ်ကြောင်းပေး နှိုးဆော်ထားခြင်းမရှိရင် လူတွေဟာ ခင်ဗျားအပေါ်မှာ အာရုံထားမှု အနည်းငယ်ပဲ ရှိပါတယ်။

ပါတီပွဲတစ်ခုမှာ ခင်ဗျားကိုင်ထားတဲ့ အအေးခွက် မှောက်ကျပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ အင်္ကျီပေါ်မှာ အချဉ်ရေတွေပေါ့ပါတယ်။ ရုံးမှာ ရှေ့ထွက်တင်ပြချက် လုပ်ရမယ့်နေ့မှာမှ နဖူးကွဲသွားပါတယ်။ အိုး .. ဒုက္ခပါပဲ။ လူတွေက ဘယ်လိုထင်ကုန်ကြမလဲ။ ဖြစ်နိုင်တာက သူတို့ ဘာမှ ထူးထူး ခြားခြား ထင်မြင်ချက် မပြုဘူးဆိုတာ ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ လူအများစုကတော့ လုံးဝ သတိပြုမိလိုက်မှာ မဟုတ်ပါဘူး။ တကယ်လို့ သူတို့ သတိပြုမိတယ် ဆိုရင်လည်း ခင်ဗျားရဲ့ ဂွကျပဲ့ အခြေအနေကို စက္ကန့်ပိုင်းအတွင်း မေ့လျော့သွားကြမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

လူတွေ ချီးမွမ်း အသိအမှတ်ပြုကြလိမ့်မယ်ဆိုတဲ့ မျှော်လင့်ချက်နဲ့ ခင်ဗျား ဝိတ်ချတာ၊ ဘောင်းဘီအသစ်ဝယ်တာနဲ့ ဟိုက်ဒရောလစ် တံခါးတစ်ခု တပ်လိုက်တာမျိုးတွေ လုပ်လိုက်ပါတယ်။ ခင်ဗျား ဆံပင်ပုံစံအသစ် ညှပ်လိုက်တာ ဒါမှမဟုတ် နာရီအသစ်ဝယ်လိုက်တာမျိုးတွေလည်း လုပ်ကောင်းလုပ်နိုင် ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ တလောကလုံး ခင်ဗျားကို သတိပြုမိလိမ့်မယ်ဆိုတဲ့ မျှော်လင့်ချက်နဲ့ မှန်ရှေ့မှာ ၁၅ မိနစ်လောက် အချိန်ပိုသုံးလိုက်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားရဲ့ ခန္ဓာကိုယ်အကြောင်း၊ ခင်ဗျားရဲ့ အတွေးတွေနဲ့ အပြုအမူတွေအကြောင်း အချိန်အတော်များများသုံးပြီး တွေးတောစဉ်းစားတတ်တာကြောင့် အခြားသူတွေကလည်း ခင်ဗျားအကြောင်းတွေကို တွေးတောနေကြလိမ့်မယ်လို့ စတင်ပြီး ထင်မြင်လာတတ်ပါတယ်။ သုတေသနတွေအရတော့ လူတွေဟာ ခင်ဗျားအကြောင်း တွေးတောမနေတတ်ကြပါဘူး။ ခင်ဗျားကို ဂရုစိုက်မနေကြပါဘူး။ တကယ်လို့ တွေးတော နေကြမယ်ဆိုရင်တောင်မှ ခင်ဗျား တွေးသလောက်ကြီးတော့ တွေးမနေကြပါဘူး။

လူအုပ်ထဲမှာ ဒါမှမဟုတ် အများတကာနဲ့ ရှိနေတဲ့အချိန်အခါမျိုးမှာ ခင်ဗျားအပြုအမူရဲ့ အရိပ်အယောင်တွေကို အခြားသောသူအားလုံးက စေ့စေ့စပ်စပ် အကဲခတ်နေကြလိမ့်မယ်လို့ ခင်ဗျားတွေးထင်နေတတ်ပါတယ်။ ခင်ဗျား စင်ပေါ်တက် ပြောဟောရတာမျိုး၊ လူတစ်ယောက်နဲ့ ပထမဦးဆုံးအကြိမ် တွေ့ဆုံရတာ မျိုးတွေမှာ အဲဒီစိတ်က ပိုပြီး ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဖြစ်လေ့ရှိပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျား စကြဝဠာရဲ့ ဗဟိုမှာ ရှိနေတယ်ဆိုတဲ့ ကိစ္စဟာ ခင်ဗျား ဘာမှ မတတ်နိုင် တဲ့ ကိစ္စတစ်ခုပါပဲ။ ဒါကြောင့်ပဲ ခင်ဗျားဟာ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် တချိန်လုံး အလွန်အမင်း ဂရုစိုက်တတ်တာကြောင့် အခြားသော သူတွေကလည်း ခင်ဗျားကို အဲ့သလိုပဲ ဂရုစိုက်ကြည့်နေကြလိမ့်မယ်လို့ ထင်မှတ်မှားနေတဲ့ အမြင်ကြီးကို ချိန်ညှိဖို့ ခက်ခဲနေရတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျား လူအများကြားထဲ ရောက်နေတဲ့ အချိန်မှာ ခြေလှမ်းမှားယွင်းလှမ်းမိတာလေးကိုပဲ အမှားကြီးကြီးမားမားတစ်ခုလို့ စိတ်မှာစွဲထင် ယုံကြည်နေတတ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ငါဗဟိုပြုသမား ဖြစ်လွန်းတာကြောင့် လူတအုပ်ကြီးတွေနဲ့ ဆက်ဆံချိန်မှာ ထင်သလောက် စမတ်ဖြစ်မနေတော့ပါဘူး။ ကံကောင်းတဲ့ အချက်ကတော့ အခြားသောသူတွေ အားလုံးကလည်း ငါဗဟိုပြုသမားတွေ ဖြစ်နေကြပြီး သူတို့အားလုံးလည်း ငါတို့စောင့်ကြည့်ခံနေရပါလားဆိုတဲ့ စိတ်မျိုး ဝင်နေတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

မီးမောင်းထိုး သက်ရောက်မှုကို ကော်နီ တက္ကသိုလ်မှာ ၁၉၉၆ ခုနှစ်က သောမတ် ဂီလိုဗစ်ရှ်က လေ့လာခဲ့ပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ လှုပ်ရှားမှုတွေနဲ့ သွင်ပြင်လက္ခဏာ ကို အခြားသူတွေဘယ်လောက် ဒီဂရီအထိ သတိထားမိကြတယ်လို့ လူတွေ ထင်နေသလဲဆိုတာကို လေ့လာဖော်ထုတ်ခဲ့ပါတယ်။ သူဟာ ကောလိပ်ကျောင်းသား တွေကို အမေရိကန် တေးရေးဆရာနဲ့ အဆိုတော် ဘယ်ရီ မန်နီလိုရဲ့ ပြီးနေတဲ့ မျက်နှာပုံကြီးပါတဲ့ တီရှပ်ကို ဝတ်ဆင်စေပြီး အခြားအစမ်းသပ်ခံ ကျောင်းသား တွေ စစ်တမ်းမေးခွန်း ဖြေနေတဲ့ အခန်းထဲကို သွားစေပါတယ်။ ခင်ဗျား အလုပ်၊ အတန်းနောက်ကျလို့ ဒါမှမဟုတ် လူတွေအများကြီးရှိတဲ့ ကပ္ပ၊ နိုက်ကလပ် တွေထဲကို ဖြတ်ပြီး တစ်ယောက်ထဲ လမ်းလျှောက်ဝင်သွားရတဲ့ အချိန်မျိုးမှာ လူတိုင်းရဲ့ အာရုံဟာ ခင်ဗျားအပေါ်မှာ ရှိနေပြီး ခင်ဗျားကို အကဲဖြတ် ဝေဖန်နေကြမှာပဲလို့ စံစားနေရ ပါလိမ့်မယ်။ အဲဒီ သူတို့ရဲ့အင်္ကျီတွေကိုချွတ်ပြီး ဘယ်ရီ မန်နီလိုရဲ့ ကမ္ဘာလောကကြီးကို ပြုံးပြနေတဲ့ ပုံကြီးပါတဲ့ အင်္ကျီကိုဝတ်ပြီး စာသင်ခန်းထဲကို ဖြတ်လျှောက်ရမယ့် ကျောင်းသားတွေကို ဂီလိုဗစ်ရှ်က သူတို့စိတ်ထဲမှာ မီးမောင်းထိုးသက်ရောက်မှု ပြင်းပြင်းထန်ထန်ဖြစ်နေအောင် စိတ်ညှိ ထားခဲ့ပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံကျောင်းသားတိုင်းဟာ အတန်းထဲကို ဝင်လာပြီး သုတေသနလုပ်နေတဲ့ ဆရာနဲ့ ခဏတာ ခဏတာ လောလောပြောရပါတယ်။ အဲဒီနောက်မှာ ဆရာက ကုလားထိုင်တစ်ခု ဆွဲယူလိုက်ပြီး ရှက်ရွံ့ နေတဲ့ အစမ်းသပ်ခံကို ထိုင်ခိုင်းလိုက်ပါတယ်။ အဲဒီနောက်မှာ ချက်ချင်း မတ်တပ်ပြန်ရပ်ခိုင်းလိုက်ပြီး သူ့ကို ရှင်းပြတာ အနည်းငယ်လုပ်လိုက်ပါတယ်။ ပြီးတဲ့အခါမှာတော့ အတန်းထဲက ကျောင်းသားအရေအတွက် ဘယ်လောက်လောက်က သူတို့ကို သတိပြုမိ လိမ့်မယ်လို့ ထင်သလဲဆိုတာကို မေးမြန်းပါတယ်။ ရှက်စရာကောင်းတဲ့ အင်္ကျီကို ဝတ်ထားတဲ့ ကျောင်းသားဟာ အတန်းထဲက လူတစ်ဝက်လောက်က သူ့ကို သတိပြုမိနေပြီး သူ့ကို ဘယ်လောက် ကိုးယိုးကားယားနိုင်တဲ့သူလဲလို့ ထင်နေလိမ့်မယ်လို့ ဖြေကြားခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီနောက် သုတေသနဆရာက အတန်းထဲက ကျောင်းသားတွေကို စောစောက ဝင်လာတဲ့ ကျောင်းသားနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ဘာတွေသတိပြုမိသလဲလို့ မေးမြန်းတဲ့အခါမှာတော့ ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းလောက်သော ကျောင်းသားတွေကပဲ မန်နီလိုကို မြင်လိုက်တယ်လို့ ဖြေခဲ့ကြပါတယ်။ ဒီလိုမျိုး လူအများသတိပြုမိအောင်ကို တမင်တကာ လုပ်ယူထားတဲ့ အခြေအနေ တစ်ခုမှာတောင်မှ လေးပုံတစ်ပုံသော ကျောင်းသားတွေကပဲ ထူးခြားတဲ့ အင်္ကျီကို မှတ်မိနေခဲ့ကြပါတယ်။ တစ်ဝက်တောင် မရှိပါဘူး။ ဂီလိုဗစ်ရှ်က စမ်းသပ်ချက်ကို ထပ်လုပ်ပါတယ်။ ဒီတစ်ကြိမ်မှာတော့ ကျောင်းသားတွေကို အမှိုက်စားအင်္ကျီတွေကို ရွေးခွင့်ပေးခဲ့ပါတယ်။ ဂျယ်ရီ ဆိန်းဖီးဒ်၊ ဘော့ မာလေ၊ မာတင် လူသာ ကင်း ဂျူနီယာတို့ရဲ့ ပုံတွေပါတဲ့ အင်္ကျီမျိုးတွေပါ။ ဒီတစ်ကြိမ်မှာလည်း အစမ်းသပ်ခံကျောင်းသားက အတန်းရဲ့ တစ်ဝက်လောက်က သူတို့ရဲ့ အမှိုက်စား အင်္ကျီကို သတိပြုမိ လိမ့်မယ်လို့ပဲ ထင်မှတ်ခဲ့ပါတယ်။ ရလဒ်ကတော့ ၁၀ % အောက်သော ကျောင်းသားတွေကပဲ သတိပြုမိခဲ့ကြပါတယ်။ ဒီအချက်က မီးမောင်းထိုး သက်ရောက်မှုဟာ အနုတ်သဘောဆောင်တဲ့ ကိစ္စတွေမှာရော အပြုသဘောဆောင်တဲ့ ကိစ္စတွေအတွက်မှာပါ သက်ရောက်မှု ရှိနေတယ်ဆိုတဲ့ အချက်ကို ဖော်ပြနေပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ပြင်ပလောကကတော့ ခင်ဗျားရဲ့ ကောင်းတဲ့ကိစ္စတွေကို ပိုပြီး သတိမပြုမိတတ်ကြဘူး ဆိုတာကို ဖော်ပြနေပါတယ်။ ဂီလိုဗစ်ရှ်က စမ်းသပ်ချက်ကို နယူးယော့မြို့ ရဲ့ လူဦးရေထုထပ်တဲ့ လမ်းတွေပေါ်မှာလည်း စမ်းသပ်ပြုလုပ်ခဲ့ပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံတွေက လူထောင်ပေါင်း များစွာရဲ့ အကြည့်မီးမောင်းတွေဟာ သူတို့ရဲ့ သေးငယ်တဲ့ နေရာကွက်ကွက်လေးအပေါ်မှာ ထိန်ထိန်တောက်တောက်ကြီး ထွန်းလင်းနေတော့မှာပဲလို့ ထင်ခဲ့ ကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့် တကယ်လက်တွေ့မှာတော့ အများစုသောလူတွေဟာ သူတို့ကို လုံးဝကို သတိမပြုမိခဲ့ကြပါဘူး။

မီးမောင်းထိုးသက်ရောက်မှုက ခင်ဗျား တန်ဖိုးကြီးတဲ့ ကားအကောင်းစားအသစ်ကလေးကို မောင်းပြီး မြို့ထဲဖြတ်မောင်းသွားတဲ့အချိန်မှာ လူတွေအားလုံးက ခင်ဗျားကို သတိထားမိနေလိမ့်မယ် ဆိုတဲ့ ယုံကြည်မှုကို ဖြစ်စေပါတယ်။ တကယ်က သူတို့ သတိမပြုမိကြပါဘူး။ အရမ်းမိုက်တဲ့ ကားအကောင်းစား တစ်စီးကို ခင်ဗျား နောက်ဆုံးပြင်ခဲ့ရစဉ်အချိန်တုန်းက အဲဒီကားကို ဘယ်သူမောင်းသွားတယ်ဆိုတာကို ခင်ဗျား သတိပြုမိခဲ့ပါသလား။ ဒီစံစားချက်ဟာ အခြားသော ကိစ္စရပ်တွေဆီမှာလည်း အဲဒီအတိုင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဥပမာအားဖြင့် ခင်ဗျား ရော့ခ်တီးဝိုင်းတစ်ခုရဲ့ အခွေကို ဖွင့်နေချိန်မှာ ဒါမှမဟုတ် ကာရာအိုကေ ဆိုနေချိန် မှာ ဒါမှမဟုတ် အားလုံးကတော့ ငါ့ကို ဝိုင်းကြည့်နေတော့မှာပဲလို့ ခင်ဗျားထင်တဲ့ အရာတစ်ခုခုကို လုပ်နေချိန်မှာ ခင်ဗျားလုပ်နေတာရဲ့ ကောင်းကွက်၊ ညံ့ကွက် တွေကို လူတွေကတော့ သတိထားမိရုံစုံကြည့်ပြီး ဝေဖန်ကြတော့မှာပဲလို့ ခင်ဗျား ထင်နေတတ်တာမျိုးပါ။ အဲ့သလို လုံးဝ ဖြစ်မနေပါဘူး။ မပူပါနဲ့။

ခင်ဗျားမှားယွင်းသွားတဲ့အခါမျိုးမှာ အဲဒီအမှားဒဏ် သက်သာရာရစေဖို့ တောင်ပန်တာမျိုးတွေ၊ ရယ်စရာလုပ်ပစ်လိုက်တာမျိုးတွေ လုပ်လေ့ရှိပါတယ်။ တကယ်တမ်းက အဲဒါက ဘာမှ ကိစ္စမရှိပါဘူး။ မလုပ်လဲ ဘာမှမဖြစ်ပါဘူး။ ၂၀၀၁ ခုနှစ်မှာ ဂီလိုဗစ်ရှ်က ဗီဒီယိုရိုင်း ပြိုင်ပွဲဝင်တစ်ဦးကို အစမ်းသပ်ခံအဖြစ်

ထားပြီး လေ့လာမှု ပြုလုပ်ခဲ့ပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံကို မင်းရဲ့အသင်းသားတွေနဲ့ ပြိုင်ဖက်အသင်းသားတွေဟာ ပြိုင်ပွဲအပေါ်မှာ ဘယ်လောက်အထိ ဂရုပြုမိလိမ့် မလဲဆိုတာ မှန်းကြည့်ပါဆိုပြီး ခိုင်းခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီမှာ ပြိုင်ပွဲဝင်တွေဟာ ကိုယ်ကစားနေတာကိုသာ အာရုံစိုက် ဂရုပြုမိနေကြပြီး အခြားသူတွေကို လုံးဝ ဂရု ပြုမိတာမျိုး မရှိဘူး ဆိုတာကို တွေ့လိုက်ရပါတယ်။ ကစားနေတဲ့အချိန်မှာ ကစားသမားတိုင်းက သူတို့ ဘယ်လောက်ကောင်းကောင်း ကစားနေတယ်ဆိုတာ ကိုသာ အခြားသူတွေအားလုံးက ဂရုစိုက် သတိပြုမိနေကြလိမ့်မယ်လို့ ထင်နေခဲ့ကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။

လူတွေက သူတို့ပြောတဲ့စကားတွေကို အခြားသူတွေက အမှတ်တရအနေနဲ့ မှတ်သားထားကြလိမ့်မယ်လို့ ယုံကြည်နေကြတယ်ဆိုတာကို သုတေသန တွေက ဖော်ပြနေပါတယ်။ ဒါပေမယ့် တကယ်တမ်းက လူတွေက အဲ့သလို မှတ်ထားလေ့ မရှိကြပါဘူး။ ခင်ဗျား မိန့်ခွန်းတက်ပြောနေတဲ့အချိန် အလွဲလွဲ အမှားမှား ဖြစ်နေရင် လူတွေသတိပြုမိကြလိမ့်မယ်လို့ ခင်ဗျားထင်နေပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမယ့် သတိပြုမိလေ့ မရှိကြပါဘူး။ ခင်ဗျားက သွားပြီး အလွန်အမင်း တောင်းပန်တာတွေ သွားလုပ်တော့မှသာ လူတွေက သတိထားမိကုန်ကြတာပါ။

နောက်တစ်ကြိမ် ခင်ဗျားနဖူးမှာ ဝက်ခြံပေါက်တဲ့အခါ ဒါမှမဟုတ် ဖိနပ်အသစ်ဝယ်တဲ့အခါ ဒါမှမဟုတ် ခင်ဗျားရဲ့တစ်နေ့တာဟာ ဘယ်လောက် ပျင်းစရာ ကောင်းနေကြောင့် တွစ်တာပေါ်မှာ ပို့စ်ရေးတင်တဲ့အခါမျိုးတွေမှာ လူတွေသတိထားမိလိမ့်မယ်လို့ မျှော်လင့်မနေပါနဲ့။ ခင်ဗျားဟာ ထင်သလောက် စမတ်ဖြစ်မနေသလို ထင်သလောက်လဲ ထူးခြားမနေပါဘူး။

၃၀။ တတိယလူ သက်ရောက်မှု (The Third Person Effect)

အယူအဆအမှား - ခင်ဗျားရဲ့ အထင်အမြင်တွေနဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေဟာ အတွေ့အကြုံနဲ့ အချက်အလက်တွေအပေါ် အခြေခံတဲ့အရာတွေ ဖြစ်ပြီး ခင်ဗျားနဲ့ သဘောထား မကိုက်ညီတဲ့သူတွေဟာ အလိမ်အညာခံနေရတဲ့သူတွေ၊ ခင်ဗျားမယုံကြည်တဲ့ သတင်းအရင်းအမြစ်တစ်ခုရဲ့ ဝါဒဖြန့်တူးမှုတို့ကို အမိခံနေရ သူတွေဖြစ်တယ်။

အမှန်တရား - သူတို့နဲ့ထင်မြင်ယူဆချက် မတူညီတဲ့သူတွေဟာ လိမ်ရလွယ်သူတွေဖြစ်တယ်လို့ လူတိုင်းက ယုံကြည်ကြပါတယ်။ သူတို့ဟာ အလွယ်တကူ ဆွဲဆောင်လို့ မရတဲ့သူတွေဖြစ်တယ်လို့ လူတိုင်းက ယုံကြည်နေကြပါတယ်။

နိုင်ငံရေးသမားတွေရဲ့ မုသားတွေထဲမှာ သူ့ရဲ့ ရည်ရွယ်ချက်ကို မြင်နိုင်ပါတယ်။ လူတွေဟာ သိုးတွေလိုပါပဲ။ လူတွေဟာ အင်မတန် တုံးအကြပါတယ်။ လူတွေက အရာရာတိုင်းကို ယုံကြည်နေကြပါတယ်။ ငါကတော့ နောက်ကလိုက်တာထက်စာရင် ရှေ့က ဦးဆောင်တာမျိုးကိုပဲ ပိုကြိုက်တယ်။

ခင်ဗျား အဲ့သလိုမျိုးတွေ တွေးထင်ဖူးပါသလား။ လူတိုင်းက အဲ့သလိုပဲ တွေးထင်နေကြတယ်လို့ပြောရင် ခင်ဗျား အံ့သြသွားမလား။

ငါတို့ဟာ အလွယ်တကူ လိမ်ညာလှည့်ဖျားလို့ မရတဲ့သူတွေဖြစ်ပြီး ကြော်ငြာတွေ၊ နိုင်ငံရေး လှုံ့ဆော်စကားတွေ ဒါမှမဟုတ် ဆွဲဆောင်မှုကောင်းတဲ့ အတုအယောင် အနုပညာရှင်တွေဟာ ငါတို့ကို ယိမ်းယိုင်သွားအောင် လိမ်ညာလှည့်ဖျားလို့ မရနိုင်ဘူးလို့ ထင်မြင်ယူဆနေတယ် ဆိုရင် ကျွန်တော်တို့ထဲက အချို့ သောသူတွေဟာ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် လိမ်ညာလှည့်ဖျားပြီး ထင်ယောင်ထင်မှားဖြစ်နေကြတာသာ ဖြစ်ပါတယ်။ တစ်ခါတစ်ရံမှာ အဲဒီလူဟာ ခင်ဗျားကိုယ်တိုင်တောင် ဖြစ်နေပါလိမ့်မယ်။

ခင်ဗျားအပေါ် နေ့စဉ်အမျှ ငုံ့ကြသလို ကျရောက်နေတဲ့ မရေမတွက်နိုင်လောက်အောင် များပြားတဲ့ သတင်းစကားတွေဟာ အန္တရာယ်ရှိပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲ ဆိုတော့ သူတို့ဟာ အခြားသူတွေကို ယိမ်းယိုင်တွေဝေစေလို့ ဒါမှမဟုတ် အကြမ်းပတမ်းတွေပါတဲ့ ဗီဒီယိုရိုင်းတွေကစလို့ ညဖက်လွှင့်တဲ့ ပညာရှိတွေရဲ့ အစီအစဉ်တွေကအစ အားလုံးဟာ လူတွေကို ညွှန်းချက်တွေသွင်းပြီး လူတွေရဲ့ စိတ်ကို သူတို့လိုရာကို ဆွဲဆောင်နေကြလို့ ဖြစ်ပါတယ်။ ထွက်ပေါ်လာတဲ့ သတင်းအချက်အလက် အရင်းအမြစ်တိုင်းကို သူတို့အပေါ်သက်ရောက်နေလို့ မဟုတ်ဘဲ သူတို့စိတ်ထဲက ဖန်တီးထားတဲ့ တတိယလူ တစ်ယောက်ရဲ့ အတွေးတွေနဲ့ ထင်မြင်ချက်တွေအပေါ် သွားပြီးသက်ရောက်နေလို့ အန္တရာယ်ရှိတယ်လို့ မြင်နေကြတဲ့သူတချို့ ရှိပါတယ်။ ဒီလိုမျိုး သတင်းစကားတစ်ခုရဲ့ ထိတ်လန့်စရာကောင်းတဲ့ သက်ရောက်မှုဟာ ခင်ဗျားအပေါ်မှာသက်ရောက်မှုမရှိဘဲ အခြားလူတွေအပေါ်မှာ သက်ရောက်မှု သွားပြီး ရှိနေတယ်လို့ ထင်မြင်ယုံကြည်နေတာမျိုးကို တတိယလူ သက်ရောက်မှုလို့ ခေါ်ပါတယ်။

ခေတ်သစ်လူသားတစ်ဦးအနေနဲ့ ခင်ဗျားဟာ မီဒီယာတွေရဲ့ သတင်းစကားတွေနဲ့ အဆက်မပြတ် ငုံ့ကြတိုက်ခိုက်မှုကို ခံနေရတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ခင်ဗျားဟာ အဲ့ဒါတွေက အခြားသူတွေအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိနေသလောက်ကို ခင်ဗျားအပေါ်မှာ သက်ရောက်မှု မရှိဘူးလို့ မြင်နေတာဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့သလို ဆွဲဆောင်မှုတွေကို ခင်ဗျားဟာ တနည်းနည်းနဲ့ အကာအကွယ်ပြုထားပြီးသားဖြစ်တာကြောင့် ဘာမှစိုးရိမ်ပူပန်စရာ မရှိဘူးလို့ ခင်ဗျားထင်နေပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားကလွဲတဲ့ အခြားသောသူတွေကို ခင်ဗျားလောက် စိတ်ဓါတ်ကြံ့ခိုင်မှု မရှိဘူးလို့ ထင်နေပါတယ်။ ဒါကြောင့် ခင်ဗျားဟာ အများစုသော အခြားလူတွေလိုပဲ တချို့ သတင်းစကားတွေကို ပိတ်ပင်တားမြစ်သင့်တယ်လို့ ထင်နေပါတယ်။ အဲ့သလို တားမြစ်ပိတ်ပင်သင့်တယ်လို့ ထင်ရတာကလည်း ခင်ဗျားအတွက်မဟုတ်ပါဘူး။ သူတို့အတွက်ပါ။

သူတို့ဆိုတာ ဘယ်သူလဲ။ သူတို့ဆိုတာက အခြေအနေပေါ်မူတည်ပြီး အပြောင်းအလဲရှိနိုင်ပါတယ်။ သူတို့ဆိုတာ ကလေးတွေကိုပြောတာ ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ အထက်တန်းကျောင်းသားတွေ ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ ကောလိပ်ကျောင်းသားတွေ ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ လစ်ဘရယ်သမားတွေ ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ ရှေးရိုးစွဲဝါဒီတွေ ဖြစ်နိုင်

ပါတယ်။ လူကြီးပိုင်းတွေ ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ အလယ်အလတ်တန်းစား လူတွေ ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ အင်မတန် ချမ်းသာတဲ့သူတွေ ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ ခင်ဗျားမပါဝင်တဲ့ ဘယ်အုပ်စုမဆို ခင်ဗျား သဘောမတူတဲ့ သတင်းစကားရဲ့ ဝါဒပိုင်းကို မိသားစုတော်လှိုင်း ခင်ဗျားထင်မြင်နေတဲ့ အုပ်စုတွေ ဖြစ်လာနိုင်ပါတယ်။

စိတ်ပညာခေတ်ဦးကနေ ဒီနေ့ဒီအချိန်အထိ ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ လေ့လာမှုတွေက လူတွေဟာ လျှို့ဝှက်ဆွဲဆောင်မှုတွေရဲ့ အဓိက အမှန်တကယ် ခံနေကြရတယ် ဆိုတာ နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးနဲ့ ဖော်ထုတ်ပြသခဲ့ပြီးဖြစ်ပါတယ်။ လျှို့ဝှက်ညွှန်းချက်သွင်းခြင်းနဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်ချင်မြန်စွာ ချလိုမှု အစွဲမှား အခန်းတွေမှာ ခင်ဗျား ဖတ်ခဲ့ရတဲ့အတိုင်း ခင်ဗျား မြင်ခဲ့ ကြားခဲ့သမျှအရာတိုင်းဟာ ခင်ဗျားရဲ့နောက်ပိုင်း အပြုအမူတွေကို တနည်းနည်းနဲ့ လွှမ်းမိုးမှုရှိသွားမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအချက်ကို ခင်ဗျားဟာ လူတိုင်းအတွက်မှန်ပေမယ့် ခင်ဗျားအတွက်တော့ မမှန်ဘူးလို့ ယုံကြည်လက်ခံချင်နေတာ ဖြစ်ပါတယ်။

သုတေသနသမား ဒဗလူ ဖိလစ် ဒေဗစ်ဆင် “တတိယလူ သက်ရောက်မှု” ဆိုတဲ့ဝေါဟာရကို ၁၉၈၃ ခုနှစ်မှာ စတင်သုံးစွဲစဉ်အချိန်ကစလို့ ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ လေ့လာမှုတွေ အားလုံးကို ၁၉၉၃ ခုနှစ်မှာ ရစ်ချက် အမ် ပါလော့စ် နဲ့ ၂၀၀၀ ခုနှစ်မှာ ဘားရန့် ပေါလ် တို့က ပြန်လည်သုံးသပ်မှုတွေ ပြုလုပ်ခဲ့ကြပါတယ်။ အချို့သောသူတွေဟာ မီဒီယာတွေမှာ ပါတဲ့ တချို့သတင်းစကားတွေကို တစ်ခုခုလုပ်ဖို့ လုံ့ဆော်တဲ့အရာတွေလို့ မြင်ကြပါတယ်။ အဲသလို မြင်ကြတာဟာ အဲဒီမှာ ရေးသားထားတဲ့ အရာတွေကြောင့်မဟုတ်ဘဲ အဲဒီသတင်းစကားကို ကြားတဲ့သူကြောင့်ပဲ ဆိုတာကို ဒေဗစ်ဆင်က သတိပြုခဲ့ပါတယ်။ ဘာသာရေး ခေါင်းဆောင်တွေရဲ့ “အစဉ်အလာနဲ့ ဆန့်ကျင်တဲ့ ဝါဒဖြန့်မှုတွေ” ကြောင့် အကြမ်းဖက်မှုတွေဖြစ်လာတာမျိုးနဲ့ “စည်းလုံးမှု ပြိုကွဲမှာ ကြောက်ရွံ့မှု” ကြောင့်နဲ့ ပတ်သက်ပြီး ပြောတဲ့ အချို့ မိန့်ခွန်းတွေအပေါ် အချို့သော နိုင်ငံရေးသမားတွေ ဒေါသတကြီး တုန့်ပြန်ကြတာတွေရဲ့ အရင်းအမြစ်ဟာ တတိယလူ သက်ရောက်မှု ဖြစ်တယ်ဆိုတဲ့အချက်ကို သူက ထောက်ပြခဲ့ပါတယ်။ ဒါ့အပြင် အဲသလို သတင်းစကားတွေကို ပိတ်ပင်တားဆီးမှုတွေဟာ အချို့သော သတင်းစကားတွေက “ပိုပြီး တိမ်းညွတ်လွယ်တဲ့ စိတ်တွေ” ကို ထိခိုက်စေလိမ့်မယ် ဆိုတဲ့ ယုံကြည်မှုကနေ ပေါ်ထွက်လာတာ ဖြစ်တယ်ဆိုတာကို ဒေဗစ်ဆင်က တွေ့မြင်ခဲ့ပါတယ်။ သတင်းထွက်ပေါ်လာတဲ့ အရင်းအမြစ်အပေါ်မှာ ခင်ဗျားအနေနဲ့ အဆိုးမြင်တဲ့စိတ် ရှိနေခဲ့ရင် ဒါမှမဟုတ် သတင်းစကားဟာ ခင်ဗျားစိတ်မဝင်စားတဲ့ အကြောင်းအရာ ဖြစ်တယ်လို့ ခင်ဗျားထင်နေခဲ့ရင် တတိယလူ သက်ရောက်မှုက ပိုပြီး ပြင်းထန်တတ်တယ်လို့ ပါလော့စ်နဲ့ ပေါလ်က တွေ့ရှိခဲ့ပါတယ်။ အားလုံးထဲမှာမှ သူတို့ရဲ့ တူညီတဲ့ အစမ်းသပ်ခံတွေနဲ့ ကြိမ်ဖန်များစွာ ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ လေ့လာမှုတွေက ဖော်ပြနေတဲ့အချက်ကတော့ အများစုသော လူတွေက သူတို့ဟာ အများစုသော လူတွေလိုမဟုတ်ဘူးလို့ ယုံကြည်နေကြတယ် ဆိုတဲ့အချက်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ခင်ဗျားဟာ ဆွဲဆောင်သိမ်းသွင်းလို့ ရတဲ့သူဖြစ်တယ်ဆိုတာကို ခင်ဗျား မယုံကြည်ချင်ပါဘူး။ ဒီယုံကြည်ချက်ကို ထိန်းသိမ်းနိုင်မယ့် နည်းလမ်းတစ်ခုကတော့ လေထဲမှာ ပျံဝဲလာတဲ့ ဆွဲဆောင်မှု မြားချက်တွေအားလုံးဟာ အခြားသော ပစ်မှတ်တွေကို ထိမှန်မယ့်မြားတွေသာ ဖြစ်တယ်လို့ ယူဆပစ်လိုက်ခြင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲသလိုမှ မလုပ်ရင်လဲ ခင်ဗျားယုံကြည်ချင်တဲ့ အချက်ကို ခင်ဗျား ဘယ်လို အောင်အောင်မြင်မြင် တည်ဆောက်နိုင်ပါ့မလဲ။ ခင်ဗျား အင်မတန် ဆာလောင်နေပြီး အမြန်စား စားသောက်ဆိုင်တွေအကြား ဘယ်ဆိုင်ကိုသွားရမလဲလို့ ရွေးချယ်နေတဲ့အချိန် မရောက်သေးခင်အထိတော့ ချိတ်ဘာဂါ ကြော်ငြာတွေ ဟာ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်း အားနည်းတဲ့ ဖက်တီးတွေအတွက်သာ ဖြစ်တယ်လို့ ခင်ဗျား ထင်နေပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျား ခရစ္စမတ် ပါတီ ရောက်ပြီး ဘားကောင်တာက လူက ခင်ဗျားကို ဘာသောက်မလဲလို့ မမေးခင်အထိတော့ အရက်ကြော်ငြာ ဘီလ်ဘုတ်တွေဟာ အရက်သမားတွေ အတွက်သက်သက်ပဲလို့ ခင်ဗျားမြင်နေပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျားမှာ အရေးတကြီး အီးမေးလ်ပို့စရာရှိလို့ မီးပွိုင့်မိနေတဲ့ အချိန်လေးမှာ ဖုန်းကို ဆွဲထုတ်မိလိုက်တဲ့ အဖြစ်မျိုး မဖြစ်ခင်အထိတော့ ကားမောင်းနေတုန်း SMS မပို့ဖို့ ကြေညာချက်တွေဟာ ကိုယ့်အသက်ကို တန်ဖိုးမထားတတ်တဲ့ ဖုန်းစွဲနေသူတွေ အတွက်ပဲလို့ ခင်ဗျား ထင်နေပါလိမ့်မယ်။

ခင်ဗျားကြိုက်တဲ့ သတင်းရုပ်သံလိုင်းကို ကြည့်နေတုန်းမှာနဲ့ ခင်ဗျားကြိုက်တဲ့ သတင်းစာကို ဖတ်နေတုန်းမှာကိုပဲ ခင်ဗျားက ငါဟာ လွတ်လွတ်လပ်လပ် စဉ်းစားတွေ့ခေါ် ဆုံးဖြတ်တတ်သူ တစ်ယောက်ဖြစ်တယ်လို့ ထင်မြင်ယုံကြည်နေတုန်းပါပဲ။ ခင်ဗျားဟာ သတင်းလိုင်းက ပြသနေတဲ့ ပြဿနာရပ်တစ်ခုမှာ ဆွေးနွေးနေတဲ့ လူတွေနဲ့ သဘောထား မတူညီ ပါဘူး။ ဒါပေမယ့် ခင်ဗျားကိုယ်ခင်ဗျားတော့ ဖွင့်ထားတဲ့စိတ်ရှိတဲ့သူလို့ ထင်မြင်နေပါတယ်။ အချက်အလက် သက်သက် ကိုသာ ကိုင်စွဲပြီး ဓမ္မဗိဇ္ဇာန်ကျတဲ့ သုံးသပ်မှုတွေ ပြုလုပ်ကာ ကောက်ချက်ချနိုင်တဲ့သူဖြစ်တယ်လို့ ထင်မြင်နေပါတယ်။ ခင်ဗျားကြည့်နေတဲ့ ရုပ်သံလိုင်းရဲ့ အခြားတစ်ဖက်မှာတော့ အစီအစဉ်ထုတ်လုပ်သူတွေဟာ စာရင်းအင်းအချက်အလက်တွေ၊ အဆင့်သတ်မှတ်မှုတွေ၊ လူဦးရေ ကျား မ လေ့လာ ဆန်းစစ်ချက်တွေကို စနစ်တကျ သုံးသပ်ပြီး တတိယလူ သက်ရောက်မှု ပေါ်မလာအောင် ဖျောက်ဖျက်ကာ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားကြည့်နေတဲ့ ရုပ်သံလိုင်းကို ခင်ဗျားစိတ်နဲ့ ခင်ဗျားကိုယ် လွတ်လွတ်လပ်လပ် ရွေးချယ်ကြည့်ရှုနေတာ ဖြစ်တယ်လို့ ထင်အောင်ကို ရုပ်သံအစီအစဉ်တွေကို ဒီဇိုင်းဆင်ထားတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားနေတဲ့ မြို့မှာ၊ ခင်ဗျားနေတဲ့ ကျောင်းမှာ၊ ခင်ဗျားလုပ်တဲ့အလုပ်မှာ ခင်ဗျားဟာ အခြားသူတွေနဲ့ မတူ ထူးခြားကွဲပြားတဲ့သူ တစ်ဦးဖြစ်တယ်လို့ ခင်ဗျား ထင်မြင်ယူဆချင်နေပါတယ်။ ခင်ဗျား စဉ်းစားရမှာက အဲဒီမြို့မှာ နေကတည်းက၊ အဲဒီကျောင်းမှာနေကတည်းက၊ အဲဒီအလုပ်မှာလုပ်ကတည်းက ခင်ဗျားဟာလည်း အဲဒီမြို့၊ အဲဒီကျောင်း၊ အဲဒီအလုပ်က လူတွေနဲ့ တူညီတဲ့ အဲသလို လူစားမျိုးပဲ ဖြစ်တယ်ဆိုတဲ့ အချက်ပါပဲ။ ခင်ဗျားဟာ အဲသလို လူစားမျိုး မဟုတ်ရင် အဲသလိုလူတွေနဲ့ မတူကွဲပြားတဲ့အရာ တစ်ခုခုကို လုပ်နေရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ “ငါက ဒီနေရာကို ရွေးစရာလမ်း မရှိတော့လို့ ရောက်လာတာ” လို့ ခင်ဗျား ပြောကောင်းပြောပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမယ့် ခင်ဗျားဝန်းကျင်ကလူ ဘယ်နှယောက်ကရော အဲသလို အလားတူ ဆင်ခြေစကားမျိုး ပြောလိမ့်မလဲ ဆိုတာကို ခင်ဗျား မတွေ့မိခဲ့တာပါ။

တတိယလူ သက်ရောက်မှုဟာ ကြော်ငြာနဲ့ နိုင်ငံရေး ကိစ္စတွေမှာပဲ ရှိတာ မဟုတ်ပါဘူး။ ဒီစာအုပ်ထဲမှာ ဖော်ပြထားတဲ့ အစွဲမှားတွေ၊ သက်ရောက်မှုတွေကို ဖတ်တဲ့သူတွေတိုင်းကလည်း ဒီထင်ယောင်ထင်မှားဖြစ်မှုတွေ၊ အစွဲမှားတွေ ဟာ လူတိုင်းမှာ ဖြစ်နေတာပဲ။ မှန်နေတာပဲ။ ဒါပေမယ့် ငါ့မှာတော့ မဖြစ်ဘူးလို့ ထင်နေကြမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

တတိယလူ သက်ရောက်မှုဟာ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ပိုတွက်တတ်ခြင်း အစွဲမှား တစ်မျိုးပဲဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားရဲ့ ကျန်းမူတွေအပေါ် ဆင်ခြေတွေ ပေးတတ်ပြီး ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် တကယ့်အရှိထက် ပိုအောင်မြင်တဲ့သူ၊ ပိုဉာဏ်ရည်ထက်မြက်တဲ့သူ၊ ပိုကျွမ်းကျင်တဲ့သူ တစ်ယောက်အဖြစ် ထင်မြင်နေတတ် ပါတယ်။ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ပိုတွက်တတ်ခြင်း အစွဲမှားအတွက် ပြုလုပ်တဲ့ သုတေသနတွေမှာ အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်

တွေထက် ပိုကျွမ်းကျင်တဲ့သူ၊ ပုံမှန်လူတွေထက် ကားမောင်းပိုကျွမ်းကျင်သူ၊ သက်တူရွယ်တူတွေထဲမှာ ဆွဲဆောင်မှု ရှိတဲ့သူ၊ အခြားသူတွေထက် အသက်ပို ရှည်ရှည်နေရမဲ့သူအဖြစ် အမှတ်ပေးတတ်ကြပါတယ်။ အဲ့ဒါရဲ့နောက်ဆက်တွဲအနေနဲ့ လူတွေက ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် လူအများစုထက်ပိုပြီး ဆွဲဆောင် သိမ်းသွင်းရ ခက်တဲ့သူအဖြစ် ယုံကြည်လာကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့် တစ်ခု သတိထားရမှာက ခင်ဗျားဟာ ကဏ္ဍ နယ်ပယ်တိုင်းမှာ လူအနည်းစု ဆိုတဲ့အထဲ ပါမနေနိုင်ဘူး ဆိုတဲ့ အချက်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

တတိယလူ သက်ရောက်မှုက ခင်ဗျားကို ကွန်ဒုံးတွေကို တားမြစ်သင့်တယ် ဆိုတဲ့ အမြင်ဆီခေါ်သွားခဲ့ရင် တစ်ချက်လောက်နောက်ဆုတ်ပြီး စိတ်ကူးကြည့်ပါ။ ဒီသတင်းစကားကို ထုတ်လွှတ်လိုက်တဲ့ သူတွေက ခင်ဗျားကို ဦးကျောက်အရောင်ဆိုးဖို့ ရည်ရွယ်ချက်နဲ့ ထုတ်လွှတ်လိုက်တာ ဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။ အဲ့သလို အခြေအနေမျိုးမှာဆိုရင် ခင်ဗျားစဉ်းစားရမှာက ဒီလို သတင်းစကားမျိုးကိုပါ တားမြစ်ရမယ်ဆိုတဲ့ အချက်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

၃။ စိတ်ကို ဖြေလျှော့ဖောက်ထုတ်ခြင်း (Catharsis)

အယူအဆအမှား - ခင်ဗျားရဲ့ ဒေါသကို ဖောက်ခွဲဖွင့်ထုတ်ပစ်လိုက်ခြင်းဟာ စိတ်ဖိစီးမှုတွေကို လျှော့ချပစ်နိုင်မယ့် ထိရောက်တဲ့ နည်းလမ်းတစ်ခု ဖြစ်ပြီး သူငယ်ချင်းတွေနဲ့ မိသားစုဝင်တွေအပေါ် ပေါက်ကွဲမိမှာတွေကနေ အကာအကွယ်ပေးနိုင်တယ်။

အမှန်တရား - ဒေါသကို ဖောက်ခွဲဖွင့်ထုတ်ပစ်တတ်ခြင်းဟာ အချိန်ကြာလာတာနဲ့အမျှ ရန်လိုတဲ့ အပြုအမူတွေကို တိုးပွားလာစေတယ်။

ဖွင့်ထုတ်ပစ်လိုက်။ မင်းအတွင်းထဲမှာ မြို့သိပ်ထားရင် ဒေါသတွေဟာ ပြည်တည်သလိုဖြစ်လာပြီး ပျံ့ပွားလာလိမ့်မယ်။ အကြိတ်တစ်ခုလို ကြီးထွားလာ လိမ့်မယ်။ မင်းဖောက်မထုတ်မချင်း အတွင်းထဲမှာ ဆူပွက်နေလိမ့်မယ်။ မင်းကားတံခါးကို ဆောင့်ပိတ်လိုက်ရင် မင်းမှန်တွေ ကွဲကြကုန်တဲ့အထိ ဒေါသ ပြင်းထန်လာလိမ့်မယ်။

အဲ့ဒီ အမှောင်ခြမ်းက အတွေးတွေကို ခင်ဗျားရဲ့နည်းလမ်းသားထဲ ဖိသိပ်မထည့်ထားပါနဲ့။ နည်းလမ်းသားထဲမှာ သိပ်သည်းကျစ်လျစ်ပြီး အစိုင်အခဲ ဖြစ်သွားပါလိမ့်မယ်။ ဘယ်အချိန်မှာမဆို ရုတ်တရက်ထပေါက်ကွဲသွားနိုင်လောက်အောင်အထိ နည်းလမ်းသားထဲမှာ အဆိုးမြင်စိတ်တွေ စုပုံသွားပါလိမ့်မယ်။

ညစ်တဲ့ဘောလုံးလေးတွေယူပြီး အားကုန်ညစ်ကြည့်ပါ။ အားကစားရုံကွင်းပြီး သဲအိတ်ကို စိတ်ရှိလက်ရှိ ထိုးပစ်လိုက်ပါ။ ဗီဒီယိုဂိမ်းထဲက လူတွေကို သေနတ်နဲ့ လိုက်ပစ်လိုက်ပါ။ ခေါင်းအုံးနဲ့ အုပ်ပြီး အော်ပစ်လိုက်ပါ။

သက်သာရာ ရသွားတယ်မဟုတ်လား။ သေချာပါတယ် အဲ့သလို လုပ်လိုက်ရင် သက်သာရာရသွားမှာပါ။ ဖြေလွှတ်လိုက်ရတာက ခံစားရတာ အင်မတန် ကောင်းပါတယ်။

ပြဿနာက အဲ့သလိုလုပ်လိုက်တာက အခြားအရာလေးတစ်ခုကိုလည်း ဖြစ်သွားစေပါတယ်။ တကယ်တမ်းမှာ အဲ့သလို လုပ်လိုက်တာမျိုးက ကိစ္စကို ပိုဆိုးရွားသွားစေပြီး ခင်ဗျားစိတ်ကို မြူးဖုံးစေခြင်းအားဖြင့် ခင်ဗျားရဲ့ နောင်အနာဂတ်မှာ ပြုလုပ်မယ့် အပြုအမူတွေအပေါ် လျှို့ဝှက်ညွှန်းချက်တွေ သက်ရောက် သွားစေပါတယ်။

စိတ်ကို ဖြေလျှော့ဖောက်ထုတ်ခြင်း သဘောတရားဟာ အရစ္စတိုတယ်နဲ့ ဂရိပြဇာတ်တွေ ခေတ်အထိ ပြန့်သွားကြည့်ရမယ့် သဘောတရား တစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။ Catharsis ဆိုတဲ့ ဝေါဟာရ ကိုယ်တိုင်ကိုက ဂရိဘာသာစကား kathairein (သန့်စင်ရန်၊ သန့်ရှင်းရန်) ဆိုတဲ့ စကားလုံးကနေ ဆင်းသက်လာတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပိတ်လှောင်ထားတဲ့ စွမ်းအင် ဒါမှမဟုတ် အရည်ကို ထုတ်လွှတ်လိုက်တာဟာ အရစ္စတိုတယ်ရဲ့ ပလေတိုအပေါ် ပြန်လှန်ငြင်းဆိုချက်တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ ပလေတိုက ကဗျာလင်္ကာတွေနဲ့ ပြဇာတ်တွေဟာ လူတွေဆီမှာ ရူးသွပ်မိုက်မဲမှုတွေကိုဖြစ်စေပြီး သဟဇာတပျက်ပြားမှုတွေကို ဖြစ်စေတယ်လို့ ပြောခဲ့ပါတယ်။ အရစ္စတိုတယ်ကတော့ အဲ့သလို မမြင်ခဲ့ပါဘူး။ ပြဇာတ်တွေထဲက ဝမ်းနည်းစိတ်ပျက်ဖွယ်ရာတွေနဲ့ အောင်မြင်မှုရရှိသွားတာတွေကို ကြည့်ရခြင်းအားဖြင့် ပရိသတ်တစ်ဦးဖြစ်တဲ့ ခင်ဗျားဟာ တဆင့်ခံ ခံစားချက်တွေကတဆင့် မျက်ရည်တွေကျဆင်းတာ ဒါမှမဟုတ် တက်စတိုရန်း ဟော်မုန်းတွေ ခင်ဗျားကိုယ်ထဲ စီးဆင်းသွားတာကို ခံစားနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့သလိုမျိုး ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ခံစားမှုတွေကို သန့်စင်ရှင်းထုတ်ပစ်လိုက်ခြင်းအားဖြင့် ခင်ဗျားရဲ့ နည်းလမ်းကို ညီညွတ်မျှတမှု ဖြစ်အောင် ပြုလုပ်နိုင်မှာဖြစ်ပါတယ်။ ဒါက အဓိပ္ပါယ်ရှိပုံရပါတယ်။ အဲ့ဒါကြောင့်ပဲ ကြီးကျယ်တဲ့ အတွေးအခေါ်ပညာရှင်တွေ မပေါ်ပေါက်ခင် ကတည်းကပဲ ပြဇာတ်တွေဟာ သူနည်းသူဟန်နဲ့ လူတွေရဲ့ စိတ်အတွေးတွေထဲမှာ လွှမ်းမိုးနေခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။

လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ တင်းကြပ်မှုတွေကို ဖြေလျှော့လိုက်ရတာဟာလည်း ကောင်းတဲ့အချက်တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျား နေထိုင်မကောင်းဖြစ်တဲ့အခါမှာ အန်ချာ ပစ်လိုက်ရတာဟာလည်း ကောင်းတဲ့အချက်ဖြစ်ပါတယ်။ ယုတ်စွအဆုံး ရေအိမ်ထဲသွားပြီး အညစ်အကြေးတွေကို စွန့်ထုတ်ပစ်လိုက်ရတာဟာလည်း ကောင်းတဲ့ အချက်ဖြစ်ပါတယ်။ ပယောဂဆရာနဲ့ လူထဲဝင်ပူးနေတဲ့ အပကောင်ကို ထုတ်ရတာဖြစ်စေ ချုပ်နေတဲ့ဝမ်းကို နုတ်ရတာဖြစ်စေ သဘောတရား ကတော့ အတူတူပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အတွင်းမှာရှိတဲ့ မကောင်းတဲ့အရာတစ်ခုကို ထုတ်ပစ်ပြီး ခင်ဗျားကို ပုံမှန်အခြေအနေ ရောက်သွားအောင် လုပ်ပေးရခြင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ စိတ်ဆိုးလွယ်တာတွေ၊ ညှိုးငယ်တိုင်းမိုင်းတာတွေ၊ မထုံတက်သေးဖြစ်နေတာတွေ၊ မျှော်လင့်တတ်တာတွေ စတဲ့ စိတ်ခံစားမှုတွေကို မျှတညီညွတ်အောင် ပြုလုပ်ခြင်းဟာ ဟစ်ပိုကရေးတီးစ် ကနေစလို့ အနောက်ကမ္ဘာဟောင်းအထိပေါ်ထွန်းခဲ့တဲ့ ဆေးပညာရှင်တွေရဲ့ အခြေခံအချက်တစ်ခုပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ညီညွတ် မျှတမှုရှိအောင် ခင်ဗျားလုပ်တဲ့ နည်းလမ်းကတော့ တစ်ခုခုကို ခင်ဗျားအထဲကနေ စွန့်ထုတ်ပစ်လိုက်ခြင်းပါပဲ။

၁၈၀၀ ပြည့်ရှိ နောက်ပိုင်းနှစ်တွေနဲ့ ၁၉၀၀ ပြည့်ရှိ အစောပိုင်းနှစ်တွေမှာ ဖရိုဗ်ဟာ သိပ္ပံပညာနယ်ပယ်နဲ့ အများကြိုက်သိပ္ပံနယ်ပယ်မှာ စူပါစတား တစ်ဦးဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ သူ့ရဲ့ လုပ်ဆောင်ချက်တွေဟာလည်း နိုင်ငံရေး၊ ကြော်ငြာ၊ စီးပွားရေးနဲ့ အနုပညာကစလို့ ကဏ္ဍအသီးသီးမှာ လွှမ်းမိုးမှု ရှိခဲ့ပါတယ်။ ၁၉ ရာစုကနေ ၂၀ ရာစုကို ပြောင်းတဲ့ ရာစုနှစ် အပြောင်းအလဲမှာ သိပ္ပံပညာရှင်တွေဟာ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာတွေကို အထူးနှစ်ခြိုက်လေ့လာခဲ့ကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း အဲဒီအချိန်တုန်းက စိတ်ကိုလေ့လာစရာ လက်နက်ကိရိယာ အများအပြား ရှိမနေခဲ့ပါဘူး။ တယ်လီစကုပ် မပေါ်ခင် နက္ခတ္တဗေဒပညာရှင်တွေ ကြယ်တွေကို လေ့လာခဲ့ရသလိုပါပဲ။ စိတ်တွေ ဘယ်လိုဖွဲ့တည်လာသလဲဆိုတာနဲ့ ခင်ဗျားရဲ့အတွေးတွေ ဘယ်နေရာကနေ ပေါ်ပေါက်လာသလဲ ဆိုတာကို ရှင်းပြတဲ့ သီအိုရီတွေ ဖော်ထုတ်ပြီး စိတ်ပညာရှင်ရဲ့ ထွန်းတောက်လာတဲ့ ကြယ်ပွင့်ပညာရှင်တွေဟာ သူတို့ရဲ့ နာမည်ကျော်ကြားမှုကို တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့ကြပါတယ်။ စိတ်ဆိုတာမျိုးဟာလည်း လုံးဝကိုင်တွယ်လေ့လာလို့ ရတဲ့အရာ မဟုတ်တာကြောင့် ဒီသီအိုရီပညာရှင်တွေဟာ မှီခိုအားထားစရာ အချက်အလက် လုံလုံလောက်လောက် မရှိကြဘဲ သူတို့ရဲ့ ပုဂ္ဂလိက အတွေးအမြင်တွေ၊ မှန်းဆချက်တွေနဲ့ပဲ လိုအပ်တဲ့ ကွက်လပ်တွေကို ဖြည့်ခဲ့ကြရပါတယ်။ စိတ်ဖြေလျှော့ဖောက်ထုတ်မှု သီအိုရီနဲ့ စိတ်ကုထုံးတွေ စိတ်ပညာနယ်ပယ်ထဲ ရောက်ရှိလာခဲ့တာအတွက်တော့ ဖရိုဗ်ကို ကျေးဇူးတင်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ စိတ်ကုသရေး ပညာရှင်ရဲ့ အကူအညီနဲ့ ခင်ဗျားစိတ်ထဲက မသန်စင်မှုတွေကို စစ်ထုတ်နိုင်ခဲ့ရင် စိတ်ကျန်းမာမှုကို ရရှိနိုင်တယ်လို့ သူက ပြောခဲ့ပါတယ်။ အကြောက်တရားတွေနဲ့ စိတ်ဆန္ဒတွေ၊ မဖြေရှင်းနိုင်တဲ့ ပဋိပက္ခတွေ၊ မကုစားရသေးတဲ့ စိတ်ဒဏ်တွေကို ဖိသိပ်ထားခြင်းဟာ ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ကို အဆိပ်အတောက်ဖြစ်စေတယ်လို့ သူက ယုံကြည်ခဲ့ပါတယ်။ ဒီစိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပွတ်တိုက်မှုတိုင်းရဲ့ ဝန်းကျင်မှာ စိတ်ဟာ အကြောက်တရားတွေနဲ့ ယုံမှားစွဲထင်နေခြင်းတွေကို ဖွဲ့စည်းတတ်ပါတယ်။ အဲသလိုနေရာဝန်းကျင်တွေမှာ ခင်ဗျားဟာ လှန်လှော့ရှင်းလင်းတာတွေ လုပ်ဖို့လိုအပ်ပါတယ်။ ပြတင်းအချို့ကို ဖွင့်ပေးလိုက်ဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။ လတ်ဆတ်တဲ့ လေနဲ့ နွေးထွေးတဲ့ နေရောင်ခြည်တွေကို ဝင်ခွင့်ပြုဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။

ဒေါသရဲ့ ဟိုက်ဒြောလစ်နဲ့ ပင့်တင်ပေးတတ်တဲ့ ပုံစံ ဆိုတာဟာလည်း အဲဒါနဲ့ အလားတူပါပဲ။ ခင်ဗျားရေနှေးငွေအချို့ကို ဖောက်ထုတ်လွှတ်ပေးတာမျိုး မလုပ်ခဲ့ရင် ဒေါသတွေဟာ စိတ်ထဲမှာ စုစည်းဖွဲ့တည်လာပါလိမ့်မယ်။ လုံးဝထုတ်လွှတ်မပေးဘဲ ဖိသိပ်ထားခဲ့ရင် ဘွိုင်းလာအိုးကြီးက ပေါက်ကွဲထွက်သွားပါလိမ့်မယ်။ ဒါက ကြောင်းကျိုးဆီလျော်တဲ့ပုံ ရှိပါတယ်။ ခင်ဗျားဘဝကို ပြန်တွေးကြည့်ရင်ကိုပဲ ခင်ဗျား ဒေါသတကြီးနဲ့ ရူးသွပ်ခဲ့တာတွေ၊ နံရံကို လက်သီးနှံ ထိုးခဲ့တာတွေ၊ ပန်းကန်ပြားတွေ ခွဲခဲ့တာတွေကို ပြန်မှတ်မိပါလိမ့်မယ်။ အဲသလိုတွေလုပ်ပြီးနောက်မှာ စိတ်ပြေလျော့သွားတာကိုလည်း ခင်ဗျား မှတ်မိနေပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း ခင်ဗျားဟာ ထင်သလောက် စမတ် ဖြစ်မနေပါဘူး။

၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်တွေမှာ အိုင်အိုဝါ ပြည်နယ် တက္ကသိုလ်က စိတ်ပညာရှင် ဘရတ်ဒ် ဘွတ်ရှ်မန်းက ဒေါသကို လွှတ်ထုတ်ပစ်ခြင်းက တကယ်တမ်းအလုပ်ဖြစ်မဖြစ်ဆိုတာကို စမ်းသပ်ဖို့ ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီအချိန်တုန်းက ကိုယ်တိုင်လေ့ကျင့်ရေး စာအုပ်တွေ မှီလိုပေါက်နေပြီး စိတ်ဖိစီးမှုတွေ၊ ဒေါသတွေကို ကိုင်တွယ်ဖို့ သူတို့အားလုံးပေးကြတဲ့ အကြံပြုချက်က မလှုပ်ရှားနိုင်တဲ့ အရာတွေကို လက်သီးနှံထိုးဖို့နဲ့ ခေါင်းအုံးနဲ့အုပ်ပြီး အော်ပစ်လိုက်ဖို့တွေ ချည်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အခြားသော သူ့ရှေ့က စိတ်ပညာရှင်များစွာလိုပဲ ဘွတ်ရှ်မန်းဟာလည်း အဲဒါမျိုးတွေဟာ ဆိုးရွားတဲ့ အကြံပြုချက်တွေလို့ ခံစားခဲ့ရပါတယ်။

သူ့ရဲ့ လေ့လာမှုတစ်ရပ်မှာ ဘွတ်ရှ်မန်းဟာ ကျောင်းသား ၁၈၀ ကို အုပ်စုသုံးခု ခွဲလိုက်ပါတယ်။ အုပ်စုတစ်စုက ပုံမှန်ဖြစ်တဲ့ ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ်ကို ဖတ်ရပါတယ်။ တစ်စုကတော့ ဒေါသကို ဖြေလွှတ်လိုက်ခြင်းက ကောင်းတယ်ဆိုတဲ့အကြောင်း အတုပြုလုပ်ပြီးရေးသားထားတဲ့ လေ့လာသုံးသပ်ချက် ဆောင်းပါးတစ်ခုကို ဖတ်ရပါတယ်။ တတိယ တစ်စုကတော့ ဒေါသကို ဖြေလွှတ်လိုက်ခြင်းဟာ အချည်းနှီးပဲဖြစ်တယ်ဆိုတဲ့အကြောင်းကို အတုပြုလုပ်ပြီး ရေးသားထားတဲ့ လေ့လာမှု တစ်ခုအကြောင်းကို ဖတ်ရပါတယ်။ အဲဒီနောက်မှာ သူဟာ ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချခြင်းကို ဆန့်ကျင်မလား ထောက်ခံမလား ဆိုတာ ဝေဖန်ရတဲ့ အက်ဆေးတစ်ပုဒ် ကျောင်းသားတွေကို ရေးခိုင်းခဲ့ပါတယ်။ မင်းတို့ အက်ဆေးကို မင်းတို့ အတန်းဖော်တွေကိုပဲ အမှတ်ပေးခိုင်းမှာ ဖြစ်တယ်လို့ သူက ကျောင်းသားတွေကို ပြောထားခဲ့ပါတယ်။ တကယ်တမ်းမှာတော့ အဲသလို အမှတ်မပေးခိုင်းခဲ့ပါဘူး။ ကျောင်းသားတွေ သူတို့အက်ဆေးတွေကို ပြန်ရတဲ့ အချိန်မှာ ကျောင်းသားတစ်ဝက်ကိုတော့ မင်းတို့ရဲ့ အက်ဆေးတွေက အင်မတန်ကောင်းတာပဲလို့ သူက ပြောလိုက်ပါတယ်။ ကျန်တဲ့ ကျောင်းသားတစ်ဝက်ကိုတော့ စာရွက်ပေါ်မှာ “ဒါဟာ ငါဖတ်ဖူးသမျှထဲမှာ အဆိုးရွားဆုံး အက်ဆေးတစ်ပုဒ် ဖြစ်တယ်” လို့ ရေးပေးလိုက်ပါတယ်။ အဲဒီနောက်မှာတော့ ဘွတ်ရှ်မန်းဟာ အစမ်းသပ်ခံတွေကို ဂိမ်းကစားတာမျိုး၊ ဟာသဇာတ်ကားတွေ ကြည့်တာမျိုး၊ ပုံပြင်ဖတ်တာမျိုး ဒါမှမဟုတ် သဲအိတ်ကို လက်သီးနှံ ထိုးတာမျိုးတွေထဲက ဘယ်ဟာကို လုပ်ချင်သလဲဆိုပြီး ရွေးချယ်ခိုင်းပါတယ်။ ရလဒ်ကတော့ ဒေါသကို ဖြေလွှတ်ဖောက်ခွဲလိုက်တာက အလုပ်ဖြစ်တယ်ဆိုတဲ့ ဆောင်းပါးကို ဖတ်ထားရပြီး နောက်ပိုင်းမှာ ဒေါသထွက်လာတဲ့ ကျောင်းသားတွေက အခြားအုပ်စုတွေကို ဒေါသထွက်တဲ့ကျောင်းသားတွေထက်ပိုပြီး သဲအိတ်ကို ထိုးဖို့ တောင်းဆိုလာကြ တာကို တွေ့ရပါတယ်။ အုပ်စုတွေအားလုံးထဲမှာ ချီးမွမ်းခံရတဲ့ ကျောင်းသားတွေက အကြမ်းဖက်မှု အနည်းဆုံး လုပ်ဆောင်ချက်တွေကို ရွေးချယ်ခဲ့ကြပါတယ်။

ဒါကြောင့် စိတ်ကို ဖြေလျှော့ဖောက်ထုတ်ပစ်လိုက်တာက ကောင်းတယ်လို့ ယုံကြည်နေရင် ခင်ဗျားဟာ အဲသလို ဖောက်ထုတ်တာမျိုးကို လုပ်မိနေပါလိမ့်မယ်။ ဘွတ်ရှ်မန်းဟာ ဒီလေ့လာချက်ကို နောက်တစ်ဆင့်တက်ပြီး လေ့လာကြည့်ဖို့ ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါတယ်။ ဒေါသထွက်နေတဲ့သူတွေကို လက်စားချေခွင့်ပေးလိုက်ပါတယ်။ စိတ်ကိုဖြေလျှော့ဖောက်ထုတ်ပစ်လိုက်တာက ဒေါသစိတ်ကို တကယ်ပဲ ဖယ်ထုတ်နိုင်မလားဆိုတာကို သူက လေ့လာချင်တာပါ။ ဒုတိယ လေ့လာမှုကလည်း အခြေခံအားဖြင့် ပထမတစ်ခုနဲ့ အတူတူပါပဲ။ ဒီတစ်ကြိမ်မှာ ပိုထူးသွားတာက အက်ဆေးကို ပြန်ရတဲ့အချိန်မှာ “ဒါဟာ ငါဖတ်ဖူးသမျှထဲမှာ အဆိုးရွားဆုံး အက်ဆေးတစ်ပုဒ် ဖြစ်တယ်” ဆိုတဲ့ မှတ်ချက်ကို ရတဲ့ကျောင်းသားတွေကို နှစ်စု ထပ်ခွဲလိုက်ပါတယ်။ အဲဒီ အုပ်စုနှစ်စုစလုံးကို မင်းတို့ကို ဆိုးရွားတဲ့ မှတ်ချက်ပေးလိုက်တဲ့ အဖွဲ့ထဲက ကျောင်းသားတွေနဲ့ မင်းတို့ ပြန်ယှဉ်ပြိုင်ရမယ်လို့ ပြောလိုက်ပါတယ်။ အဲဒီအထဲက တစ်စုကို သဲအိတ်ကို သွားထိုးစေပြီး နောက်တစ်စုကိုတော့ ဘာမှမလုပ်ဘဲ ဒီအတိုင်း နှစ်မိနစ် တိတိ ထိုင်နေစေပါတယ်။ သဲအိတ်ကို သွားထိုးတာနဲ့ ထိုင်စောင့်နေတာတွေ ပြီးတဲ့နောက်မှာ ပြိုင်ပွဲကို စတင်ပါတယ်။ ကစားပွဲကတော့ ရှုံးရင်းပါတယ်။ ခလုတ်တစ်ခုကို မြန်နိုင်သမျှ မြန်မြန် ပြိုင်နှိပ်ကြဖို့ပါပဲ။ ရှုံးရင် ဆိုးရွားတဲ့ အသံတစ်ခုနဲ့ အချက်ပေးပါတယ်။ နိုင်ရင် တစ်ဖက်က ပြိုင်ဖက်က အဲဒီအသံနဲ့ အချက်ပေးတာကို ခံရပါတယ်။ ကျောင်းသားတွေဟာ တစ်ဖက်ကလူခံစားရစေမယ့်

အသံအတိုးအကျယ်ကို ၁ ကနေ ၁၀ အထိ ရွေးချယ်ချိန်ညှိပေးခွင့်ရှိပါတယ်။ ၁၀ ဆိုရင်တော့ ၁၀၅ ဒက်ဆီဘယ် ရှိပါတယ်။ သူ ဘယ်အချက်ကို ရှာဖွေတွေ့ရှိခဲ့တယ်ဆိုတာ ခင်ဗျား ခန့်မှန်းနိုင်ပါသလား။ ပျမ်းမျှအားဖြင့် သံအိတ်ထိုးထားတဲ့ အုပ်စုက လူတွေက အသံနှုန်းကို ၈.၅ အထိ ထားခဲ့ကြပါတယ်။ အချိန်စောင့်ပြီးထိုင်နေခဲ့ကြရတဲ့ အုပ်စုကတော့ ၂.၄၇ အထိပဲ ထားခဲ့ကြပါတယ်။ တွေ့ရှိချက်ကတော့ ဒေါသထွက်သွားတဲ့သူရဲ့ ဒေါသဟာ သံအိတ်ကို သွားထိုးပြီး ဖောက်ခွဲဖြေလျှော့လိုက်ရုံနဲ့ ပျောက်ပျက်မသွားဘူး ဆိုတဲ့အချက်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ သံအိတ်ထိုးပြီးတဲ့နောက်မှာလည်း သူတို့ရဲ့ ဒေါသက ဆက်ရှိနေပါသေးတယ်။ ငြိမ်ငြိမ်ကလေး ထိုင်နေခဲ့ကြတဲ့ အုပ်စုကတော့ လက်စားချေလိုစိတ်တွေ နည်းပါးနေတာကို တွေ့ရပါတယ်။ ဆက်လက်လေ့လာခဲ့တဲ့ တစ်ဖက်လူစားမယ့် မုန့်ထဲကို အချဉ်ရည်ဘယ်လောက်အထိ ထည့်မလဲဆိုတဲ့ လေ့လာမှုမှာလည်း သံအိတ်ထိုးခဲ့ရတဲ့သူတွေဟာ အချဉ်ရည်တွေပုံနေအောင် လောင်းထည့်ခဲ့ကြပါတယ်။ ငြိမ်ငြိမ်ထိုင်နေခဲ့ရတဲ့ အဖွဲ့ကတော့ အဲဒါလို့ မလုပ်ခဲ့ကြပါဘူး။ စကားလုံး ပဟေဠိတွေ ဆက်ကစားခိုင်းတဲ့အခါမှာလည်း သံအိတ်ထိုးခဲ့ရတဲ့ အဖွဲ့ဟာ ch _ e ဆိုတဲ့ စကားလုံးကို chase ဆိုတာထက် choke ဆိုတာမျိုးကို ပိုရွေးချယ်ခဲ့ကြပါတယ်။

ဘွတ်ရှ်မန်းဟာ ဒီစမ်းသပ်ချက်ကို အထပ်ထပ် စမ်းသပ်ခဲ့ပေမယ့် ရလဒ်တွေကတော့ အတူတူတွေ့ရသေးပဲ ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ ဒေါသကို ဖြေလျှော့ဖောက်ထုတ်တာက ကောင်းတယ်လို့ ခင်ဗျားထင်နေခဲ့ရင် ခင်ဗျားဟာ ဒေါသထွက်လာတဲ့အချိန်အခါမျိုးမှာ အဲဒါလို့ သွားပြီး ဖောက်ခွဲတာမျိုးတွေ လုပ်မိပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျား ဖောက်ထုတ်နေတဲ့ အချိန်မှာကိုပဲ ခင်ဗျားဟာ ဆက်လက်ဒေါသထွက်နေဦးမှာဖြစ်ပြီး ဒေါသတကြီးနဲ့ ထိုးနေတာ ဖြစ်တဲ့အတွက် ရန်လိုတဲ့ အရာတွေက ခင်ဗျား ဆီမှာ ဆက်လက် တည်ရှိနေဦးမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါဟာ မူးယစ်ဆေးလို့မျိုးပါပဲ။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ အဲဒါမျိုးလုပ်နေတာက ဦးကျောက်ထဲက ဓါတုပစ္စည်းတွေကို ထွက်လာစေပြီး အခြားသော အပြုအမူကို ထောက်ပံ့ ပံ့ပိုးပေးနေတဲ့ အရာတွေကို ဖြစ်ပွားစေလို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒါလို့ ဖောက်ထုတ်တဲ့ အပြုအမူမျိုးနဲ့ ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်ခဲ့ရင် ခင်ဗျားဟာ အဲဒီ အမူအကျင့်အပေါ်မှာ မှီခိုတွယ်ငြိလာပါလိမ့်မယ်။ ပိုပြီးထိရောက်တဲ့ နည်းလမ်းကတော့ ရပ်တန့်ပစ်လိုက်ဖို့ ပါပဲ။ ခင်ဗျားရဲ့ ဒေါသကို မီးဖိုပေါ်က ချက်ချင်း ချပစ်လိုက်ပါ။

ဘွတ်ရှ်မန်းရဲ့ စမ်းသပ်ချက်က ဒေါသကို ကိုယ်လက်လေ့ကျင့်ခန်း ဒါမှမဟုတ် အဲဒါနဲ့ အလားတူ ကိစ္စမျိုးတွေဆီ လမ်းကြောင်းလွှဲခြင်း အယူအဆရဲ့ မလုပ်မဖြစ်ပုံကိုလည်း ဖော်ပြနေပါတယ်။ အဲဒါလို့ လုပ်ခြင်းတွေက ခင်ဗျားရဲ့ လက်ရှိဒေါသအခြေအနေကို ဆက်ထိန်းထားတာမျိုး ဒါမှမဟုတ် ပိုမိုတိုးပွားစေလာတာမျိုးကိုသာ ဖြစ်စေပြီး အဲဒီနောက် ခင်ဗျားဆီမှာ ပိုပြီးရန်လိုတဲ့ အပြုအမူတွေ ပေါ်ပေါက်လာမှာဖြစ်ပါတယ်။ အကောင်းဆုံးက ဒေါသကို လက်ရှိနေရာမှာ ရပ်တန့်ချုပ်ငြိမ်းပစ်လိုက်ခြင်းသာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီနေရာမှာ ဒေါသကို ချုပ်ငြိမ်းပစ်လိုက်ခြင်းဆိုတာဟာ ဒေါသကို ဘာမှမလုပ်ဘဲ လွှတ်ထားလိုက်ခြင်းလိုမျိုးလည်း မဟုတ်ပါဘူး။ ဘွတ်ရှ်မန်း အကြံပြုတာကတော့ ဒေါသထွက်တဲ့အချိန်မှာ တုန့်ပြန်မှုတွေကို ခပ်နေးနေး ခပ်ဆိုင်းဆိုင်းနဲ့ တုန့်ပြန်ဖို့၊ စိတ်ကိုသက်တောင့်သက်သာဖြစ်အောင် လုပ်ဖို့ ဒါမှမဟုတ် ရန်လိုတဲ့ အရာတွေ လုံးဝမဟုတ် လုပ်ဆောင်ချက်တစ်ခုခုလုပ်ပြီး အာရုံလွှဲဖို့တွေ ဖြစ်ပါတယ်။

ခင်ဗျား ငြင်းခုံစကားများမှု ဖြစ်ရင်၊ မီးပွိုင့်မှာ တစ်ယောက်ယောက်က ခင်ဗျားလမ်းကြောင်းထဲ ဖြတ်ဝင်သွားရင်၊ မဟုတ်တရုပ် နာမည်တွေ အခေါ်ခံရရင် ဖြေလျှော့ဖောက်ထုတ်ခြင်းဟာ ခင်ဗျားရဲ့ အဖျက်စွမ်းအင်တွေကို မချုပ်ငြိမ်း မပျောက်ကွယ်သွားစေနိုင်ပါဘူး။ ဒါပေမယ့် အဲဒါက ခံစားလို့ကောင်းတဲ့ ခံစားချက်ကိုတော့ ပေးပါလိမ့်မယ်။ ဒါက အဓိကအချက်ဖြစ်ပါတယ်။ ဖြေလျှော့ဖောက်ထုတ်ခြင်းက ခင်ဗျားကို ကောင်းတဲ့ ခံစားချက်ကို ပေးပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အဲဒါဟာ စိတ်ခံစားမှုဆိုးတွေကို ထပ်ကျော့ဖြစ်လာစေမယ့် သံသရာစက်ဝိုင်းကြီးဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒါလို့လုပ်ပြီးတာတောင်မှ ခင်ဗျားကို ဖြေလျှော့ဖောက်ထုတ်မှု လုပ်ဖြစ်စေတဲ့ စိတ်ခံစားမှုတွေက ပျောက်ကွယ်မသွားပါဘူး။ ဖြေလျှော့ဖောက်ထုတ်လိုက်ရတဲ့ ခံစားချက်က ကောင်းနေတဲ့အတွက် ခင်ဗျားဟာ နောင် အနာဂတ်တွေမှာ ဖြေလျှော့ဖောက်ထုတ်မှုတွေကို ဆက်ကာ ဆက်ကာ လုပ်ချင်နေတော့မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

၃၂။ သတင်းအချက်အလက် မှားယွင်းခြင်း သက်ရောက်မှု (The Misinformation Effect)

အယူအဆအမှား - မှတ်ဉာဏ်ဟာ ရုပ်သံသွင်းယူထားတဲ့ စက်တစ်ခုလိုပဲ အားလုံးကို တိတိကျကျ ပြန်ပြပေးနိုင်တယ်။

အမှန်တရား - မှတ်ဉာဏ်ဟာ လတ်တလောရရှိတဲ့ ဘာသတင်းအချက်အလက်ကို မဆိုဆွဲယူအသုံးပြုပြီး အမြဲမပြတ် အသစ်တဖန် ပြန်လည် တည်ဆောက်နေပါတယ်။ ဒါကြောင့် လက်ရှိအချိန်ရဲ့ လွှမ်းမိုးမှုတွေဟာ မှတ်ဉာဏ်ထဲမှာ အများအပြား စိမ့်ဝင်နေပါတယ်။

တစ်ညမှာ ခင်ဗျားရဲ့ သူငယ်ချင်းက ခင်ဗျားတို့နှစ်ယောက် Cool Hand Luke ကိုကြည့်ခဲ့ပြီး ကြက်ဥပြုတ်တွေ စားနိုင်သမျှ ဗိုက်ပြည့်နေအောင် စားကြမယ်လို့ ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြတဲ့ အကြောင်းကို ပြန်ပြောင်းပြောနေပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ငါးလုံးစားပြီးတဲ့နောက်မှာ ခင်ဗျား မရှုနိုင်မကယ်နိုင် ဖြစ်လာခဲ့ပြီး ကြက်ဥပြုတ်ကို နောက်ဘယ်တော့မှ မစားတော့ဘူးလို့ ကျိန်ဆိုခဲ့ပါတယ်။ ခင်ဗျားတို့ရဲ့ လူငယ်ဘဝက ရူးသွပ်မိုက်မဲမှုလေးတွေကို ခွက်ချင်းတိုက်ရင်း ပြန်ပြောင်း စားမြုံ့ပြန်ကာ ခင်ဗျားတို့နှစ်ယောက်စလုံး ရယ်မောနေခဲ့ကြပါတယ်။ အဲဒီအချိန်မှာ ခင်ဗျားရဲ့ သူငယ်ချင်းတစ်ယောက်က ဝင်ပြောလိုက်ပါတယ် .. "မဟုတ်ပါဘူး .. အဲဒါ ငါပါကွ .. မင်းက အဲဒီအချိန်တုန်းက အဲဒီနေရာမှာတောင် ရှိမနေခဲ့ဘူးလေ" ..။

ခင်ဗျားရဲ့စိတ်ဟာ ခင်ဗျားရဲ့ ကာတွန်းစာအုပ်ကို တဖျပ်ဖျပ်လှန်သလိုမျိုး ချာချာလည်သွားပါတယ်။ အဲဒီအချက်ကို အတည်ပြုဖို့ ဒါမှမဟုတ် ငြင်းဆိုဖို့ကို ခင်ဗျား အပြင်းအထန် ပြန်စဉ်းစားပါတယ်။ ခင်ဗျား ရူးကြောင်ကြောင်ဖြစ်နေပြီလားလို့လည်း တွေးမိပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း ခိုင်လုံတဲ့ သက်သေအထောက်အထားကိုတော့ ပြန်စဉ်းစားလို့ မရခဲ့ပါဘူး။ ကြက်ဥတွေကို ဘယ်သူ စားခဲ့တာလဲ။

အဲဒါလောက် ဆိုးဆိုးရွားရွားကြီး မဟုတ်တောင်မှ ခင်ဗျားမှတ်မိနေတာနဲ့ ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်တဲ့ အကြောင်းအရာတစ်ခုကို တစ်ယောက်ယောက်က ငြင်းဆိုပြောလာတာမျိုးကို ခင်ဗျားကြုံဖူးပါလိမ့်မယ်။ အဲဒီတစ်ဖက်လူက ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အချက်အလက် စစ်ဆေးမှုထဲမှာ ပါမနေတဲ့ အသေးစိတ်အချက်အလက်လေးတွေကိုတောင် ဝေဝေဆာဆာ ပြန်ပြောနိုင်တာမျိုး ဖြစ်နေပါလိမ့်မယ်။ အဲဒါလိုကိစ္စရပ်မျိုးတွေဟာ အမှန်တကယ်ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။

ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ခင်ဗျားဟာ ပုံမှန်အားဖြင့် မှားယွင်းစွာ ပြန်လည်တည်ဆောက်တတ်တဲ့ မှတ်ဉာဏ်ရဲ့ သဘောသဘာဝကြောင့် တကယ်ဖြစ်ပျက်ခဲ့တဲ့ ဖြစ်ရပ်မှန်တွေကို မေ့လျော့သွားတတ်တာကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ မှတ်ဉာဏ်တွေဟာ အခြားသောသူတွေရဲ့ လွှမ်းမိုးမှုတွေကြောင့် အလွယ်တကူ ပုံပျက်ပြောင်းလဲသွားတတ်ရုံမက ခင်ဗျားကိုယ်တိုင်ကိုလည်း မညီညွတ် မချောမွေ့တာတွေကို ညီညွတ်ချောမွေ့သွားအောင် ပြုပြင်စီရင်တတ်ပါတယ်။ အချိန်ကာလတွေကို ရှေ့ နောက်ပြန်စီစပ်တတ်ပါတယ်။ မဟုတ်တဲ့ ဇာတ်လမ်းလေးတွေကိုလည်း ဖန်တီးပေါင်းထည့်တတ်ပါသေးတယ်။ ဒါပေမယ့် ခင်ဗျားကိုယ်တိုင် ဒီလိုတွေလုပ်တတ်ပါလားဆိုတာကို အခြားသူတစ်ဦးရဲ့ သက်သေခံခိုင်လုံလုံနဲ့ ပြန်ရှင်းပြတာတွေ၊ ဗီဒီယိုရိုက်ယူထားတဲ့ မှတ်တမ်းတွေကို မမြင်ရမချင်း ခင်ဗျား သတိမပြုမိတတ်ပါဘူး။ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားရဲ့ မှတ်ဉာဏ်တွေကို တဆက်တစပ်တည်းရှိပြီး ရှေ့နောက်ညီညွတ်တဲ့ ရုပ်ရှင်ကားတစ်ခုလို ရှုမြင်လိုစိတ် ရှိနေပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း ခင်ဗျားနောက်ဆုံးကြည့်ခဲ့တဲ့ ရုပ်ရှင်ဇာတ်ကားကိုရော ခင်ဗျား ဘယ်လောက်အထိ ပြန်စဉ်းစားမှတ်မိနိုင်လို့ ပါလဲ။ ခင်ဗျားနောက်ကိုမိုပြီး ခပ်လျော့လျော့ထိုင်လိုက်ပါ။ မျက်လုံးတွေကိုမှိတ်ပြီး အဲ့ဒီရုပ်ရှင်ကားကို ခင်ဗျားပြန်စဉ်းစားကြည့်လိုက်ပါ။ ရုပ်ရှင်ကားရဲ့ အခန်းတိုင်း၊ စကားလုံးတိုင်းကို ခင်ဗျား ပြန်စဉ်းစားကြည့်လို့ ရရဲ့လား။ ဘယ်ရပါမလဲ။ ဒါဖြင့်ရင် ခင်ဗျားဘဝရဲ့ ရုပ်ရှင်ကားကြီးကိုရော အဲ့သလို အသေးစိတ် ပြန်စဉ်းစားလို့ ရနိုင်လိမ့်မယ်လို့ ခင်ဗျား ဘာကြောင့် မှတ်ယူနေရတာပါလဲ။

စာရွက်အလွတ်တစ်ရွက်ယူပြီး ရေးဖို့အဆင်သင့်ပြင်ထားလိုက်ပါ။ တကယ်လိုက်လုပ်ကြည့်ပါ။ အဲ့ဒါက ပျော်စရာကောင်းပါလိမ့်မယ်။

ကောင်းပြီ။

အောက်မှာ စာရင်းတစ်ခုပေးပါမယ်။ အဲ့ဒီစာရင်းကို တစ်ခေါက် အသံထွက်ပြီးဖတ်ကြည့်ပါ။ ပြီးတဲ့အခါမှာ အဲ့ဒီစာရင်းကို ထပ်မကြည့်တော့ဘဲ ခင်ဗျားမှတ်မိ သလောက်ကို ချရေးကြည့်ပါ။ အားလုံးကို ချရေးပြီးပြီလို့ ခင်ဗျားထင်တဲ့အချိန်မှာ စာအုပ်ကို ပြန်လာဖတ်ကြည့်ပါ။ ကဲ ... စပါပြီ ...။

တံခါး၊ မှန်ချပ်၊ ပြတင်းမှန်၊ အရိပ်၊ အစွန်း၊ ပြတင်းဘောင်၊ အိမ်၊ ဖွင့်သည်၊ လိုက်ကာ၊ ဘောင်၊ မြင်ကွင်း၊ လေညှင်း၊ ဒေါင်လိုက်ပြတင်း၊ မျက်နှာပြင်၊ ထောက်ပြတင်း

အခု စာရင်းကို တစ်ချက်ပြန်ကြည့်လိုက်ပါ။ ခင်ဗျားဘယ်လို ရေးခဲ့သလဲ။ စာရင်းထဲက စကားလုံးတွေအားလုံးကို ရေးချခဲ့သလား။ “ပြတင်းပေါက်” ဆိုတဲ့ စကားလုံးကိုရော ခင်ဗျား ရေးချခဲ့သေးသလား။ ဒီစမ်းသပ်ချက်ကို ကျကျနန ပြုလုပ်ခဲ့ချိန်မှာ ၈၅ ရာခိုင်နှုန်းသော သူတွေက စာရင်းထဲမှာ “ပြတင်းပေါက်” ဆိုတာကို မြင်ခဲ့တယ်လို့ ပြောခဲ့ကြပါတယ်။ တကယ်တမ်းမှာ စာရင်းထဲမှာ ပြတင်းပေါက်ဆိုတဲ့ စကားလုံးက မပါပါဘူး။ ခင်ဗျားရော အဲ့သလိုပဲ လုပ်ခဲ့တယ် ဆိုရင်တော့ ခင်ဗျားဟာ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် မှားယွင်းတဲ့ မှတ်ဉာဏ်တွေ ပေးခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါဟာ သတင်းအချက်အလက် မှားယွင်းခြင်း သက်ရောက်မှုပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

၁၉၇၄ ခုနှစ်က အဲလီဇဘက် လော့ဗ်တက်စ်ဟာ ဝါရှင်တန် တက္ကသိုလ်မှာ လေ့လာမှုတစ်ခုကို ပြုလုပ်ခဲ့ပါတယ်။ အဲ့ဒီလေ့လာမှုမှာ လူတွေဟာ ကားတိုက်တာ တွေ ပါတဲ့ ရုပ်ရှင်ဇာတ်ကားတစ်ကားကို ကြည့်ကြရပါတယ်။ အဲ့ဒီနောက်မှာ သူမက အစမ်းသပ်ခံတွေကို ကာတွေဟာ ဘယ်လောက်အမြန်နှုန်းနဲ့ သွားနေ တယ်လို့ ထင်သလဲဆိုပြီး ခန့်မှန်းခိုင်းပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အဲ့သလို မေးတဲ့နေရာမှာ သူဟာ လူတွေကို အုပ်စုတွေခွဲထားပြီး အုပ်စုတစ်ခုစီကို မတူညီတဲ့ နည်းလမ်းတွေနဲ့ မေးမြန်း ခဲ့ပါတယ်။ မေးခွန်းတွေကို အောက်မှာ ကြည့်ကြည့်ပါ။

- တစ်စီးနဲ့တစ်စီး ကြေမ္မာသွားအောင် တိုက်မိချိန်မှာ ကားတွေဟာ ဘယ်လောက်အမြန်နှုန်းနဲ့ သွားနေပါသလဲ။
- တစ်စီးနဲ့တစ်စီး အပြင်းအထန် တိုက်မိချိန်မှာ ကားတွေဟာ ဘယ်လောက်အမြန်နှုန်းနဲ့ သွားနေပါသလဲ။
- တစ်စီးနဲ့တစ်စီး ဝင်ဆောင့်မိသွားတဲ့ အချိန်မှာ ကားတွေဟာ ဘယ်လောက်အမြန်နှုန်းနဲ့ သွားနေပါသလဲ။
- တစ်စီးနဲ့တစ်စီး တိုက်သွားတဲ့အချိန်မှာ ကားတွေဟာ ဘယ်လောက်အမြန်နှုန်းနဲ့ သွားနေပါသလဲ
- တစ်စီးနဲ့တစ်စီး ထိတွေ့မိကြတဲ့အချိန်မှာ ကားတွေဟာ ဘယ်လောက်အမြန်နှုန်းနဲ့ သွားနေပါသလဲ

လူတွေဖြေကြတဲ့ တိုက်မိတဲ့ ပျမ်းမျှ တစ်နာရီ မိုင်နှုန်းက အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါတယ်။

- ကြေမ္မာသွားအောင် တိုက်မိ - ၄၀.၈
- အပြင်းအထန် တိုက်မိ - ၃၉.၃
- ဝင်ဆောင့်မိ - ၃၈.၁
- တိုက်မိ - ၃၄.၀
- ထိတွေ့မိ - ၃၁.၈

စကားလုံး အသုံးအနှုန်းလေး ပြောင်းလိုက်ရုံနဲ့ပဲ အစမ်းသပ်ခံတွေရဲ့ မှတ်ဉာဏ်တွေဟာ ပြောင်းလဲကုန်ကြပါတယ်။ ပြန်စဉ်းစားခိုင်းတဲ့အချိန်မှာ ကားတိုက်တဲ့ ဖြစ်ရပ်ဟာ အစမ်းသပ်ခံတွေရဲ့ စိတ်ထဲမှာ ပြန်ပြီး မြင်ယောင်လာရပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ပြန်မြင်ယောင်တဲ့အချိန်မှာ “ကြေမ္မာသွားအောင် တိုက်မိ” ဆိုတဲ့ စကားလုံးက မှတ်ဉာဏ် ဟားရှင်းအသစ်တစ်ခုကို ဖန်တီးဖို့ လွှဲဆော်လိုက်ပါတယ်။ အဲ့ဒီစကားလုံးရဲ့ အရှိန်ကို လိုက်မီဖို့ရာအတွက် ကားတွေဟာ မြန်မြန်ကြီး သွားနေကြတယ်ဆိုတဲ့ အမြင်ကို ဖန်တီးပစ်လိုက်ရပါတော့တယ်။

အဲဒီလူတွေကိုပဲ ရုပ်ရှင်ထဲမှာ ကားမှန်တွေကွဲတာကို သတိပြုမိခဲ့သေးသလားလို့ လော့စ်တက်စ်က ဆက်မေးပြီး လေ့လာမှုကို တဆင့်ထပ်တိုးလိုက်ပါတယ်။ ရုပ်ရှင်ကားထဲမှာက ကားမှန်ကွဲတာတွေ မပါပါဘူး။ ဒါပေမယ့်လည်း ကြေမ္မာသွားအောင် တိုက်မိ ဆိုတဲ့ စကားလုံးထည့်ပြီး အမေးခံရတဲ့ အစမ်းသပ်ခံတွေက အခြားသောသူတွေထက် နှစ်ဆပိုပြီး ကားမှန်တွေကွဲကြသွားတာကို သတိပြုမိခဲ့တယ်လို့ ဖြေခဲ့ကြပါတယ်။

အဲဒီအချိန်ကစပြီးတော့ သတင်းအချက်အလက် မှားယွင်းခြင်း သက်ရောက်မှုနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ ရာပေါင်းများစွာသော စမ်းသပ်ချက်တွေကို ဆက်လက် ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြပါတယ်။ လူတွေရဲ့ အမှတ်မှားယွင်းပုံ အမျိုးမျိုးကိုလည်း တွေ့ခဲ့ကြရပါတယ်။ ဝက်အူလှည့်တွေကို ဂွတွေလို့ မှတ်ကြပါတယ်။ လူဖြူတွေကို လူမည်းတွေလို့ မှတ်ကြပါတယ်။ ပါဝင်တဲ့ လူတွေကိုလည်း အလွဲလွဲအမှားမှား မှတ်ထားတတ်ကြတာတွေကို တွေ့ရပါတယ်။ လေ့လာမှု တစ်ရပ်မှာဆိုရင် လော့စ်တက်စ်ဟာ လူတွေကို သူတို့ကလေးဘဝတုန်းက ဈေးဝယ်စင်တာထဲမှာ မိဘတွေနဲ့ ကွဲပြီး ပျောက်သွားခဲ့ဖူးသေးတယ်လို့ ယုံကြည်သွားအောင်တောင် လုပ်နိုင်ခဲ့ပါတယ်။ သူမဟာ အစမ်းသပ်ခံတွေကို သူတို့ရဲ့ မိသားစုဝင်တွေ ရေးထားတယ်ဆိုတဲ့ အကဲဆေး လေးပုဒ်ကို ဖတ်စေပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အဲဒီ လေးပုဒ်ထဲက တစ်ပုဒ်ဖြစ်တဲ့ ကလေးပျောက်သွားတယ်ဆိုတဲ့ ကိစ္စကတော့ အတုအယောင်လုပ်ထားတဲ့ အကဲဆေးဖြစ်ပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံတွေရဲ့ လေးပုံ တစ်ပုံက အဲဒီ သူတို့ငယ်ငယ်က မိဘနဲ့ ကွဲသွားခဲ့ဖူးတယ်ဆိုတဲ့ ဇာတ်လမ်းကို ယုံကြည်လက်ခံသွားကြပြီး အကဲဆေးထဲမှာ မပါတဲ့ အသေးစိတ် အချက် အလက်တွေကိုတောင်မှ သူတို့ဟာသူတို့ ထပ်မံဖြည့်စွက် ပြောကြားခဲ့ကြပါသေးတယ်။ လော့စ်တက်စ်ဟာ လူတွေကို ဒစ္စနီဝေါ့လ်ရဲ့ ကြော်ငြာစာရွက် အတုတွေကိုပြပြီး သူတို့ကလေးဘဝ ဒစ္စနီဝေါ့လ်ကို သွားရောက်လည်ပတ်စဉ်က ကာတွန်းကားထဲက ဇာတ်ကောင် ယုန်ညစ်လေးနဲ့ လက်ဆွဲနှုတ်ဆက်ခဲ့ဖူး တယ်လို့ ယုံကြည်သွားအောင်လည်း လုပ်နိုင်ခဲ့ပါတယ်။ သူမဟာ စမ်းသပ်မှုတစ်ခုမှာဆိုရင် လူတွေကိုလိမ်ညာပြောဆိုပြီး သူတို့ရဲ့ အစားအသောက် ကြိုက်နှစ်သက်မှုတွေကို ပြောင်းလဲသွားအောင် ပြုလုပ်ခဲ့ပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံဟာ ကလေးဘဝတုန်းက တစ်ခုသော စားစရာကို စားပြီးတဲ့နောက်မှာ ဖျားနာ ခဲ့တယ်ဆိုတဲ့ မှတ်တမ်းအတုနဲ့ လိမ်ညာခဲ့တာပါ။ ရက်သတ္တပတ်အနည်းငယ် ကြာပြီးတဲ့နောက် အစမ်းသပ်ခံတွေကို အဲဒီအစားအစာ ကျွေးတဲ့အခါမှာ သူတို့ဟာ အဲဒီအစားအစာကို ငြင်းဆိုခဲ့ကြပါတယ်။ အခြားစမ်းသပ်ချက်တစ်ခုမှာလည်း အစမ်းသပ်ခံတွေ ငယ်စဉ်ဘဝမှာ ရေနစ်ရာကနေ ပြန်လည် လွတ်မြောက်လာခဲ့ဖူးတယ်ဆိုတာနဲ့ တိရစ္ဆာန်တိုက်ခိုက်တာ ခံခဲ့ရဖူးတယ် (နှစ်ခုစလုံး အမှန်မဟုတ်ပါဘူး) ဆိုပြီး အစမ်းသပ်ခံတွေကို ပြောခဲ့ပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ အဲဒါတွေကို အမှန်လို့ လက်ခံသွားကြပြီး သူတို့ရဲ့ ကိုယ်တိုင်ရေး အတ္ထုပ္ပတ္တိမှာတောင် ထည့်ရေးခဲ့ကြပါသေးတယ်။

လော့စ်တက်စ်ဟာ သူ့ရဲ့ဘဝတာလျှောက်လုံးမှာ မှတ်ဉာဏ်ရဲ့ အားကိုးအားထားမပြုလောက်ပုံ၊ ယုံကြည်စိတ်ချလို့မရပုံတွေကို သရုပ်ဖော်ပြသနိုင်ဖို့ အလုပ်လုပ် သွားခဲ့ပါတယ်။ သူမဟာ အမှုစစ်ဆေးရာမှာ သက်သေခံကြတဲ့ မျက်မြင်သက်သေဆိုတာတွေနဲ့ တန်းစီထားတဲ့လူတွေထဲက တရားခံကို ရွေးထုတ်ခိုင်းတဲ့ နည်းစနစ်တွေဟာ ယုံကြည်စိတ်ချရမှုမရှိကြောင်း ဆန့်ကျင်ပြောဆိုလာခဲ့တာဟာ အခုဆိုရင် ဆယ်စုနှစ်တစ်ခုစာလောက် ရှိခဲ့ပါပြီ။ သူမဟာ ငယ်စဉ် ကလေးဘဝက စိတ်ထဲမှာ မိသိပ်ထားခဲ့တဲ့ မှတ်ဉာဏ်တွေကို ပြန်လည်ဖော်ထုတ်ပေးနိုင်တယ်လို့ ပြောတဲ့ စိတ်ပညာရှင်တွေကိုလည်း ဝေဖန်ခဲ့ပါတယ်။ ဥပမာ အားဖြင့် သူမရဲ့ စမ်းသပ်မှုတစ်ခုမှာ အစမ်းသပ်ခံဟာ ဟန်ဆောင်ပြီး အတုပြုလုပ်ဖန်တီးထားတဲ့ ရာဇဝတ်မှုတစ်ခုကို မြင်တွေ့ခဲ့ရပါတယ်။ သူ့ကို တန်းစီထား တဲ့သူတွေထဲက တရားခံကို ရွေးထုတ်ပြပါလို့ ခိုင်းခဲ့ပါတယ်။ ရဲတွေက ပြစ်မှုကျူးလွန်ခဲ့သူဟာ ရပ်နေတဲ့အထဲက တစ်ယောက်ဖြစ်တယ်လို့ အစမ်းသပ်ခံကို ပြောလိုက်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အဲဒါက လှည့်ကွက်တစ်ခုပါ။ အဲဒီအထဲက တစ်ယောက်ကမှ ပြစ်မှုကျူးလွန်ကြောင်း သံသယအရှိခံရတဲ့သူ မဟုတ်ကြပါဘူး။ ဒါပေမယ့် ၇၈ ရာခိုင်နှုန်းသော သူတွေဟာ အဲဒီတန်းစီနေကြတဲ့ အပြစ်မရှိတဲ့သူတွေထဲက တစ်ယောက်ကို ဒီလူ ရာဇဝတ်မှု ကျူးလွန်နေတာ သူ့ကိုယ်တိုင် မြင်ခဲ့ရပါတယ် ဆိုပြီး ရွေးချယ်ထွက်ဆိုခဲ့ကြပါတယ်။ တကယ်တမ်းမှာက မှတ်ဉာဏ်ဟာ မှန်မှန်ကန်ကန် အလုပ်လုပ်မနေပါဘူးလို့ လော့စ်တက်စ်က ပြောခဲ့ ပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း ကျွန်တော်တို့ရဲ့ အဖွဲ့အစည်းများစွာနဲ့ လူမှုရေးရာ စံတွေက မှတ်ဉာဏ်ဟာ မှန်မှန်ကန်ကန် အလုပ်လုပ်တယ်လို့ မှတ်ယူပြီး သက်ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်တွေမှာ မှတ်ဉာဏ်ကို အားကိုးအားထားပြုပြီး အဆုံးအဖြတ် ပြုနေကြတုန်း ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီလိုမျိုးတွေ ဘာကြောင့်ဖြစ်နေတာလဲဆိုတဲ့ ရှင်းပြချက်တွေ အများအပြားရှိပါတယ်။ သူ့ရဲ့ သက်ရောက်မှုကလည်း ထင်ရှားပြီး ခန့်မှန်းလို့ရတဲ့ အနေအထား ဖြစ်ပါတယ်။ မှတ်ဉာဏ်ဆိုတာဟာ ဗီဒီယိုရိုက်ယူပြီး မှတ်တမ်းတင်ထားသလို မဟုတ်ကြောင်းနဲ့ ဟားအိမ်ထဲမှာ သတင်းအချက်အလက်တွေ သိမ်းဆည်း သလို တသွေမတိမ်း ပြန်ထုတ်ယူလို့ရတဲ့ အရာမျိုးမဟုတ်ဘူး ဆိုတာကိုတော့ သိပ္ပံပညာရှင်တွေက ယေဘုယျအားဖြင့် သဘောတူလက်ခံကြပါတယ်။ မှတ်ဉာဏ်ဆိုတာဟာ ခင်ဗျားဦးကျောက် ခြင်းတောင်းထဲမှာ ထည့်ထားတဲ့ လက်ဂိုလုပ်အပိုင်းအစလေးတွေကို ခင်ဗျားအသုံးပြုမယ့်အချိန်ကျမှ အရေးပေါ် ကောက်ဆက်လိုက်သလိုမျိုး ဖြစ်ပါတယ်။ အာရုံကြောပေဒေသနာရှင် အိုလီဗာ ဆက်ခ် က “အရောင်ကန်းသူတို့ရဲ့ ကျွန်း” ဆိုတဲ့ စာအုပ်ထဲမှာ ဦးကျောက် ထိခိုက်ဒဏ်ရာရမှု ဖြစ်ပြီးနောက်မှာ အရောင်ကန်းသွားတဲ့ လူနာတစ်ယောက်အကြောင်းကို ရေးသားထားခဲ့ပါတယ်။ သူဟာ အချို့သော အရောင်တွေကို မမြင်တတ်တော့ရုံမက အဲဒီအရောင်တွေကို စိတ်ကူးမြင်ယောင်ကြည့်တာမျိုး၊ ပြန်စဉ်းစားကြည့်တာမျိုးတောင် လုပ်လို့ မရတော့ပါဘူး။ သူဟာ ကားတွေ၊ အဝတ်အစားတွေနဲ့ ကာနီဗယ်ပွဲတော်တွေအကြောင်းကို မှတ်မိနိုင်စွမ်းမရှိတော့ဘဲ အဲဒါတွေဟာ သူ့မှတ်ဉာဏ်ထဲကနေ အလျင်အမြန်ပျောက်ကွယ်သွား ကြပါတယ်။ ဒီလူနာရဲ့ မှတ်ဉာဏ်တွေဟာ သူ အရောင်တွေကို မြင်နိုင်စဉ်ကတည်းက ရှိခဲ့တဲ့ မှတ်ဉာဏ်တွေ ဖြစ်ပေမယ့်လည်း အခုအခါမှာတော့ သူတို့ကို သူ့ရဲ့ လက်ရှိ စိတ်ကူးရှုမြင်မှုနဲ့ပဲ ပြန်လည်မှန်းဆ ပုံဖော်ကြည့်လို့ရတဲ့ အရာတွေဖြစ်သွားပါတယ်။ ခင်ဗျားမှတ်ဉာဏ်တစ်ခုကို ပြန်လည်ပုံဖော်ကြည့်တဲ့ အခါတိုင်းမှာ ခင်ဗျားဟာ ပုံကြမ်းကနေစပြီး ပြန်လည်တည်ဆောက်ယူရတာ ဖြစ်ပါတယ်။ တကယ်လို့ ဖြစ်ခဲ့တဲ့ အဖြစ်အပျက်က အချိန်အတော်ကြာခဲ့ပြီဆိုရင် အဲဒီအဖြစ်အပျက် ဖြစ်ခဲ့စဉ်တုန်းက ပါဝင်ခဲ့တဲ့ အသေးစိတ်အချက်အလက်တွေဟာ မှားယွင်းလွဲချော်သွားနိုင်ချေ ကောင်းကောင်းရှိနေပါတယ်။ အဲဒီ ကိစ္စနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ခင်ဗျားအပေါ် လွှမ်းမိုးမှုလေး နဲ့နဲ့ပေးလိုက်ရုံနဲ့ပဲ ကိစ္စရပ်ကြီးကြီးမားမားကြီးတစ်ခုကို ခင်ဗျားဟာ မှားယွင်းမှတ်ယူသွားနိုင်ပါတယ်။

၂၀၀၁ ခုနှစ်မှာ ဟင်နရီ အယ်လ် ရိုဒီဂါ ၃၊ မစ်ရှယ် အယ်လ် မီယာဒီ နဲ့ အဲရစ် တီ ဘာဂ်မန်း တို့ဟာ ဝါရှင်တန် တက္ကသိုလ်မှာ စမ်းသပ်မှုတစ်ခု ပြုလုပ်ခဲ့ကြပါ တယ်။ အဲဒီမှာ သူတို့ဟာ ကျောင်းသားတွေကို ပုံမှန် မီးဖိုချောင်တစ်ခုမှာ မြင်တွေ့ရမယ့်၊ ပုံမှန် ပစ္စည်းကိရိယာသေတ္တာတစ်ခုမှာ မြင်တွေ့ရမယ့်၊ ပုံမှန် ရေချိုးခန်းတစ်ခုမှာ မြင်တွေ့ရမယ့်၊ အိမ်အများစုရဲ့ အခြားပုံမှန်နေရာတွေမှာ မြင်တွေ့ရမယ့် ပစ္စည်း ဆယ်ခုကို စာရင်းပြုစုခိုင်းပါတယ်။ အဲဒါတွေကို ကိုယ်ဟာကိုယ်လည်း စဉ်းစားကြည့်ပါ။ ခေတ်မီ မီးဖိုချောင်တစ်ခုမှာရော ဘာပစ္စည်းဆယ်မျိုးကို တွေ့မယ်လို့ မျှော်လင့်ပါသလဲ။ ဒီ အိုင်ဒီယာ၊ ဒီစိတ်ကူးယဉ် နေရာဟာ ပုံကြမ်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ အရာအတော်များများကို ပုံကြမ်းဖော်ကြည့်နိုင်ပါတယ်။ ပင်လယ်ခါးပြေတွေ၊ ဘောလုံးပွဲ၊ မိုက္ကရိုစကုပ် စသဖြင့် ပုံတွေနဲ့ ဆက်နွယ်နေတဲ့ အိုင်ဒီယာတွေ၊ အရာဝတ္ထုတွေ၊ အခန်းတွေ အားလုံးကို ပုံကြမ်းဖော်ပြီး ကြည့်မြင်နိုင်ပါတယ်။ ဘဝမှာ ခင်ဗျားကြုံခဲ့ရတာတွေ

ဒါမှမဟုတ် အခြားသူတွေကြုံတာကို ခင်ဗျားမြင်ခဲ့ရတာတွေဟာ အဲဒါလိုမျိုး နမူနာပုံကြမ်းတွေအဖြစ် ခင်ဗျားစိတ်မှာ ဖွဲ့တည်လာပါတယ်။ သမုဒ္ဒရာရဲ့ အောက်ခြေကြမ်းပြင်လိုမျိုး၊ ရှေးဟောင်းရောမခေတ်လိုမျိုး ခင်ဗျားမရောက်ဖူးတဲ့ နေရာတွေအတွက်ပါ ခင်ဗျားစိတ်ထဲမှာ နမူနာပုံကြမ်းတွေ ရှိနေမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဥပမာအားဖြင့် ခင်ဗျား ရှေးဟောင်းရောမခေတ်ကို စိတ်ကူးမြင်ယောင်ကြည့်တဲ့အခါမှာ စစ်ရထားတွေနဲ့ ဆွတ်ဆွတ်ဖြူနေတဲ့ စကျင်ကျောက်ရုပ်တုတွေကို မြင်မားတဲ့ တိုင်လုံးကြီးတွေမှာ ထွင်းထုထားတာကို ခင်ဗျား မြင်မလာ။ မြင်မှာပါပဲ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ အဲဒါတွေဟာ ရှေးဟောင်းရောမရဲ့ပုံကို ရုပ်ရှင်တွေနဲ့ တီဗွီတွေထဲမှာ ပုံဖော်နေကျ ပုံစံတွေ ဖြစ်လို့ပါပဲ။ အဲဒီတိုင်လုံးကြီးတွေမှာ သက်တံ့ရောင်စုံလို ခြယ်သထားတဲ့ ဆေးရောင်စုံတွေဟာ ဒီနေ့ခေတ်ရဲ့ အလှပေဒ ဆိုင်ရာ စံနှုန်းတွေနဲ့ကြည့်ရင် အင်မတန် ကောင်းမွန်နေတယ်လို့ပြောရင် ခင်ဗျား အံ့သြသွားမလား။ သူတို့က လှပပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ပုံကြမ်းဖော်မှု စွမ်းရည် ဟာ အင်မတန် လျင်မြန်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် မတိကျပါဘူး။ ပုံကြမ်းတွေဟာ အခြားသူရဲ့ အကူအညီမပါဘဲ ကိုယ်တိုင်ဆွဲရတဲ့ မြေပုံတွေလိုပါပဲ။ ဒီ သဘောတရားတွေအကြောင်း ခင်ဗျားထည့်မစဉ်းစားလေလေ ပုံကြမ်းတွေပါတဲ့ အတွေးတွေကို လုပ်ဆောင်ရာမှာ ပိုမြန်မြန်လုပ်ဆောင် နိုင်လေလေ ဖြစ်ပါတယ်။ ပုံကြမ်းတစ်ခုက ခင်ဗျားကို ပုံမှန်လုပ်ရိုးလုပ်စဉ်းတွေ၊ ကြိုတင်ဘက်လိုက် ဆုံးဖြတ်ထားနှင့်မှုတွေနဲ့ သိမှုဆိုင်ရာ အစွဲမှားတွေထဲကို ဆွဲခေါ်သွားတဲ့ အချိန်မှာ ခင်ဗျားဟာ ပိုပြီးမြန်မြန် ပုံကြမ်းဖော်နိုင်ဖို့အတွက် သင့်တင့်တဲ့ မတိကျမှု အဆင့်တစ်ခုကို လက်ခံလိုက်တတ်ပါတယ်။

စမ်းသပ်ချက်တွေဆိုကို ပြန်သွားကြည့်ရအောင်။ အိမ်ရဲ့နေရာ အသီးသီးမှာတွေ့နိုင်တဲ့ ပစ္စည်းတွေကို ကျောင်းသားတွေ စာရင်းချရေးအပြီးမှာ စိတ်ပညာရှင် တွေက ကျောင်းသားတွေကို အခြားသော ကျောင်းသားတွေအဖြစ် ဟန်ဆောင်ထားတဲ့ သရုပ်ဆောင်သူတွေနဲ့ တွဲပေးလိုက်ပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံ ကျောင်းသားနဲ့ အဖွဲ့ဟာ သူတို့ရဲ့ ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်မှုရှိတဲ့နေရာပုံတွေဆွဲထားတဲ့ ဆလိုဒ်ကားချပ်တွေကို ကြည့်နေရပါတယ်။ နောက်ပိုင်းမှာ ပြန်မှတ်မိနိုင်ဖို့ အတွက် မြင်တာတွေကို သေသေချာချာ မှတ်သားထားကြဖို့လည်း ပြောထားပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ စိတ်ထဲမှာ ရှင်းလင်းသွားစေဖို့အတွက် စမ်းသပ်ချက်ရဲ့ နောက်ဆုံးအဆင့်ဆီ မသွားမီမှာ အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ သင်္ချာပညာအမျိုးမျိုးကို တွက်ချက်ကြရပါတယ်။ အဲဒီနောက်မှာတော့ ကျောင်းသားဟာ သူတို့ရဲ့ တွဲဖက် တွေ့နဲ့ ပြန်လည်စုစည်းပြီး ကြည့်မြင်ထားခဲ့တဲ့အထဲက မှတ်မိတဲ့အရာတွေကို အသံထွက် ရွတ်ကြရပါတယ်။ ဟန်ဆောင်ပါဝင်ထားတဲ့သူတွေက သူတို့မြင်ခဲ့ ရတဲ့အထဲမှာ မပါဝင်တဲ့ ပစ္စည်းတွေကိုလည်း ထည့်ပြောကြပါတယ်။ ဥပမာအားဖြင့် မီးဖိုချောင် မြင်ကွင်းပုံထဲမှာ ပေါင်မုန့်မီးကင်စက်၊ လက်နှီးစုတ် စတာတွေ ကို ပြထားခဲ့ပေမယ့်လည်း ဟန်ဆောင်ထားတဲ့သူက ထည့်ပြောခဲ့တဲ့အတွက် ကျောင်းသားက သူလည်း မြင်မိတယ်ဆိုပြီး ပြောပါတယ်။ အဲဒါပြီးတဲ့ နောက်မှာ အစမ်းသပ်ခံကို သူတို့မှတ်မိတဲ့အရာတွေကို ချရေးလိုက်ဖို့ စက္ကူတစ်ရွက်ပေးလိုက်ပြီး ချရေးခိုင်းလိုက်ပါတယ်။

ခင်ဗျားထင်သလိုပါပဲ။ အစမ်းသပ်ခံဟာ မြင်ကွင်းထဲမှာ မရှိဘဲ တမင်အသွင်းခံလိုက်ရတဲ့ မှားယွင်းတဲ့မှတ်ဉာဏ်တွေကိုလည်း အမှန်လို့ မှတ်ယူပြီး အဲဒါတွေ ကို ချရေးခဲ့ပါတယ်။ တကယ်တမ်းလုံးဝ ရှိမနေဘဲနဲ့ သူတို့ရဲ့တွဲဖက်က ပြောခဲ့တဲ့ အရာတွေကို ချရေးခဲ့ကြပါတယ်။ မီးဖိုချောင်နဲ့ ပတ်သက်တဲ့ သူတို့ရဲ့ ပုံကြမ်း ထဲမှာ ပေါင်မုန့်မီးကင်စက်နဲ့ လက်နှီးစုတ်တွေဆိုတာမျိုးက အရင်ကတည်းက ပါပြီးသား ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် တစ်ဖက်က သရုပ်ဆောင်သူက အဲဒါတွေကို သူတို့မြင်ခဲ့တယ်လို့ ပြောတဲ့ အချိန်မှာ အစမ်းသပ်ခံကျောင်းသားတွေရဲ့ စိတ်ထဲမှာ အဲဒါကို ပြဿနာမရှိဘဲ လက်ခံခဲ့ကြပါတယ်။ တစ်ဖက်ကျောင်းသားက မီးဖိုချောင်ထဲမှာ အိမ်သာအိုးကြီးတွေတယ်လို့ ပြောခဲ့ရင်တော့ အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ အဲဒါကို လက်ခံဖို့ အခက်အခဲရှိနေမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

၁၉၃၂ ခုနှစ်မှာ စိတ်ပညာရှင် ချားလ်စ် ဘာတ်လတ်ဟာ အမေရိကန် အင်ဒီးယန်း ကျေးလက်ရိုးရာ ပုံပြင်တစ်ပုဒ်ကို အစမ်းသပ်ခံကို ပြောပြပါတယ်။ အဲဒီ နောက် တစ်နှစ်တာအတွင်း လအနည်းငယ် ကြာပြီးတိုင်းမှာ အစမ်းသပ်ခံကို အဲဒီပုံပြင်ကို ပြန်ပြန်ပြောပြခိုင်းပါတယ်။ အချိန်ကြာလာတဲ့အခါမှာ ပုံပြင်ဟာ မူရင်းဇာတ်လမ်းနဲ့ အတော်လေးကွဲပြားခြားနားလာပြီး ပုံပြင်ကို ပြန်လည်စဉ်းစားဖော်ယူနေတဲ့ အစမ်းသပ်ခံရဲ့ ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးစံနဲ့ ကိုက်ညီတဲ့ ကျေးလက်ရိုးရာပုံပြင်တစ်ပုဒ်လိုမျိုး ဖြစ်လာပါတယ်။

မူရင်းပုံပြင်ထဲမှာ ဂူးလက်စ်က လူနစ်ယောက်ဟာ မြစ်ရိုးတလျှောက် ဖျံတွေကိုအမဲလိုက်နေရင်းနဲ့ စစ်ချီကြွေးကြော်သံတွေလို့ ထင်ရတဲ့အသံတွေကို ကြားလိုက်ရပါတယ်။ ကနူးလေ့နဲ့ လူငါးယောက် သူတို့နားကို ရောက်လာတဲ့အထိ သူတို့ ပုန်းနေခဲ့ကြပါတယ်။ လေပေါ်က လူတွေက တိုက်ပွဲကိုလိုက်ခဲ့ဖို့ သူတို့ကို ခေါ်ပါတယ်။ တစ်ယောက်က လိုက်ဖို့ သဘောတူလိုက်ပြီး ကျန်တစ်ယောက်ကတော့ အိမ်ကိုပဲ ပြန်သွားခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီနောက်ပိုင်းမှာတော့ ဇာတ်လမ်းက ရှုပ်ထွေးလာပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ တိုက်ပွဲအတွင်းမှာ တစ်ယောက်ယောက်က ဒီလူတွေဟာ သရဲတွေပဲလို့ ပြောလိုက်တာကို တစ်ယောက်က ကြားလိုက်မိပါတယ်။ စစ်တိုက်မယ့်သူတွေနဲ့ လိုက်သွားတဲ့တစ်ယောက်ဟာ အပစ်ခံခဲ့ရပါတယ်။ ဒါပေမယ့် သူကို ဘာနဲ့ အပစ်ခံရတာလဲ ဘယ်သူ ပြစ်သွားတာလဲ ဆိုတာ မရှင်းလင်းပါဘူး။ သူ အိမ်ပြန်ရောက်တဲ့ အချိန်မှာ သူ့လူတွေကို ဘာတွေဖြစ်ခဲ့သလဲဆိုတာကို ပြောပြခဲ့ပါတယ်။ သူက သူဟာ သရဲတွေနဲ့အတူတူ တိုက်ပွဲဝင်ခဲ့တယ်လို့ ပြောပြခဲ့ပါတယ်။ မနက်မိုးလင်းတဲ့အချိန်မှာတော့ သူ့ပါးစပ်ထဲကနေ အနက်ရောင်တစ်ခု ထွက်လာပြီး သူသေဆုံးသွားခဲ့ပါတယ်။

ပုံပြင်က ထူးဆန်းရုံတင်မကပါဘူး။ နားလည်ဖို့ခက်ခဲအောင်လည်း ပုံမှန်မဟုတ်တဲ့ နည်းလမ်းနဲ့ ရေးသားထားတာဖြစ်ပါတယ်။ အချိန်ကြာလာတာနဲ့အမျှ အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ အဲဒီပုံပြင်ကို သူတို့အတွက် အဓိပ္ပါယ်ရှိတဲ့ ဇာတ်လမ်းတစ်ခုဖြစ်အောင် ပုံပြောင်းယူခဲ့ကြပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ ဇာတ်လမ်းက ပိုတိုပါတယ်။ ပိုပြီး တဖြောင့်တည်းဆန်ပါတယ်။ ပြီးတော့ အဓိပ္ပါယ်မရှိတဲ့ အသေးစိတ်အချက်တွေအားလုံးကို သူတို့ ချန်ပစ်ခဲ့ကြပါတယ်။ သရဲတွေက ရန်သူတွေ ဖြစ်သွား ပါတယ်။ ဒါမှမဟုတ် မဟာမိတ်အဖွဲ့တွေက သရဲဖြစ်သွားပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အဲဒီအချက်ကတော့ အမြဲတမ်း ပုံပြင်ရဲ့ အဓိက ကျောရိုးအဖြစ်ကနေ ပြောင်းမသွားပါဘူး။ အချို့သူတွေက သူတို့ကို မသေနိုင်တဲ့ ဖုတ်ကောင်တွေအဖြစ် သတ်မှတ်ကြပါတယ်။ ဖျံတွေကို အမဲလိုက်နေတဲ့သူတွေက တံငါသည် တွေ ဖြစ်သွားတတ်ပါတယ်။ မြစ်ကလည်း ပင်လယ်ဖြစ်ချင် ဖြစ်သွားပါတယ်။ ပါးစပ်ထဲကထွက်လာတဲ့ အနက်ရောင်ကလည်း သူ့ကိုယ်ခန္ဓာထဲက ဝိညာဉ်ထွက် လာတာမျိုး အဖြစ် ပြောင်းလဲပြောဆို ခံရပါတယ်။ တစ်နှစ်လောက် ကြာပြီးတဲ့နောက်မှာတော့ ဇာတ်ကောင်အသစ်တွေ၊ လူရိုင်းတွေရဲ့ တိုက်ခတ်တိုက်ခတ် ခရီးထွက်တာကို ဘုရားဖူးခရီးသွားတာ၊ သေဆုံးသွားတာကို စွန့်လွှတ်အနစ်နာခံပြီး အသေခံလိုက်တာ စတဲ့ မူလဇာတ်လမ်းထဲမှာ မပါဘဲ အိုင်ဒီယာသစ်တွေ တောင်မှ ပါဝင်လာကြပါတယ်။

မှတ်ဉာဏ်ဟာ ပြီးပြည့်စုံမှု မရှိပါဘူး။ အမြဲမပြတ်လည်း ပြောင်းလဲနေပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့အတိတ်က ဖြစ်ရပ်တွေကို လက်ရှိဖြစ်ရပ်နဲ့ ကိုက်ညီအောင် ချိန်ထိုးပြီး ပြောင်းလဲယူနေတာသာမက ခင်ဗျားရဲ့မှတ်ဉာဏ်ဟာ လူမှုအချိန်အဝါတွေရဲ့ သက်ရောက်မှုကို အလွယ်တကူ ခံရနိုင်ပါတယ်။ အခြားသူတွေရဲ့ ဖြစ်ရပ် တွေကို ခင်ဗျားရဲ့ခေါင်းထဲကို အချိန်နဲ့အမျှ ပြောင်းလဲကူးယူနေတတ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ မှတ်ဉာဏ်က စိမ့်ဝင်ကူးစက်ခံရနိုင်တယ်။ ပုံသွင်းလို့ရနိုင်တယ်။ ဆင့်ကဲ ပြောင်းလဲနေတယ်လို့ လေ့လာမှုတွေက ဖော်ပြနေပါတယ်။ အဲဒီအရာက မပြောင်းလဲနိုင်တဲ့ အသေမဟုတ်ပါဘူး။ ခင်ဗျားနေ့ခင်းဇက်မှာ တွေးတောခဲ့တဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေကို ဆွဲယူပြီး ညဖက်မှာ အိပ်မက်အဖြစ် ပြန်မက်တာလိုမျိုးနဲ့ ပိုပြီးတူပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ မှတ်ဉာဏ်ကလည်း ခင်ဗျားစိတ်ထဲက အသေးစိတ်အချက်အလက်တွေကို ဆွဲယူပြီး သူဟာသူ ပြုပြင်စီရင်ဖန်တီးနေတတ်တာမျိုးပါ။ တစ်ခုခုဟာ ခင်ဗျားအတိတ်မှာ ဖြစ်ခဲ့တယ်လို့ ခင်ဗျားထင်မှတ် နေမိတယ်ဆိုရင်လည်း အဲဒါတကယ်ဖြစ်ခဲ့ရဲ့လား ဆိုပြီး ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် မေးခွန်းပြန်ထုတ်တာမျိုးကို ခင်ဗျား လုပ်ခဲ့ပါတယ်။

ဒီလေ့လာမှုတွေကနေ တွေ့ရှိရတဲ့ ထိတ်လန့်ဖွယ်ရာကောင်းတဲ့ အချက်ကတော့ ခင်ဗျားရဲ့ မှတ်ဉာဏ်ကို ဘယ်လောက်လွယ်လွယ်ကူကူ အရောင်ဆိုးလို့ ရသလဲ ဆိုတဲ့အချက်နဲ့ နည်းနည်းလေး ထပ်တလဲလဲ ညွှန်းချက်သွင်းလိုက်ရုံနဲ့ ခင်ဗျားရဲ့ ကိုယ်တိုင်ရေး အတ္ထုပ္ပတ္တိ တစ်ခုလုံးကို ပြောင်းလဲ ပစ်လိုက်နိုင်တယ် ဆိုတဲ့အချက်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ မှတ်ဉာဏ်လေး အနည်းငယ် ပြောင်းလဲသွားရုံနဲ့ လူစိမ်းတွေကိုတောင်မှ ယုံကြည်ရတဲ့သူအဖြစ် ထင်မှတ်သွားတတ် ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့အတွေးတွေနဲ့ စိတ်ခံစားမှုတွေထဲကို သူငယ်ချင်းတွေ၊ မိသားစုဝင်တွေနဲ့ အခြားသော မီဒီယာပေါင်းစုံကနေ ခင်ဗျားဆီကို ဗုံးကျဲသလို ဝင်လာနေတဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေကို စဉ်းစားကြည့်ပါ။ ခင်ဗျားမှတ်မိတဲ့အရာတွေဟာ ဘယ်လောက်အထိ တိကျမှုရှိသလဲ။ ခင်ဗျားရဲ့ မှတ်ဉာဏ် အကွက်တွေထဲမှာ ဘယ်လောက်များများက ခင်ဗျားရဲ့ ကိုယ်ပိုင် မှတ်ဉာဏ်တွေ ဖြစ်မလဲ။ အချိန်ကာလတလျှောက် ပုံပြောင်းပြီး ညအိပ်ယာဝင်ကာနီးမှာ ပြောလာကြတဲ့ ပုံပြင်ဇာတ်လမ်းတွေဟာ ဘယ်လောက်တောင်များ ပြောင်းလဲကုန်ကြမလဲ။ တကယ်သတင်းအချက်အလက်မှန်နဲ့ ထိုးထည့်ထားတဲ့ ဇာတ်လမ်းတွေရဲ့ အချိုးဟာ ဘယ်လောက်တောင်များ ရှိလိမ့်မလဲ။ သတင်းအချက်အလက် မှားယွင်းခြင်း သက်ရောက်မှုဟာ ရာဇဝတ်မှုတွေမှာ မျက်မြင်သက်သေတွေကို တရားခံရွေးခိုင်းတာမျိုးနဲ့ ခင်ဗျားရဲ့ သမိုင်းကြောင်းမှတ်ဉာဏ်တွေအပေါ် သံသယထားတတ်ဖို့သာမက တစ်ယောက်ယောက်က အမှန်လို့ထင်ပြီး ပြောနေတာမျိုးကြီးက နောက်ပိုင်းမှာ တကယ့်အလွှဲအချော်ကြီးဆိုတာမျိုး။ သူကိုယ်တိုင်ပြုလုပ်ထားတဲ့ ထိုးဇာတ်ကြီး ဖြစ်နေတာမျိုးကို တွေ့တဲ့အခါမှာ အဲဒီလူကို ခွင့်လွှတ်တတ်ဖို့ကိုလည်း ညွှန်ပြနေပါ တယ်။

လိုက်ကာမရှိတဲ့ ပြတင်းပေါက်တွေမှာ လိုက်ကာရှိနေတယ်လို့ ခင်ဗျား ထင်ခဲ့တာမျိုးတွေကို ပြန်စဉ်းစားကြည့်ပါ။ မှားယွင်းတဲ့ မှတ်ဉာဏ်တွေ ခင်ဗျား ဦးကျောက်ထဲ သွပ်သွင်းဖို့ဆိုတာဟာ ဘာမှခက်ခဲတဲ့ ကိစ္စမဟုတ်ပါဘူး။ ခင်ဗျားကိုယ်တိုင် လုပ်နေတာမို့ပါ။ ခင်ဗျားဆီမှာ အဲသလိုမျိုး မှားယွင်းမှတ်မိနေတာ မျိုးတွေကနေ ပေးမယ့် ဘေးဒုက္ခတွေကနေ အကာအကွယ်ပြုနိုင်မယ့် အရာတစ်ခုရှိတာကို သတိရပါ။ အဲဒါကတော့ တစ်ခုခုပြန်စဉ်းစားတော့မယ်ဆိုရင် နေပါဦး အဲဒီပြတင်းပေါက်မှာ လိုက်ကာ တကယ်ရော ရှိနေခဲ့ရဲ့လားဆိုပြီး ပြန်စဉ်းစားတတ်ဖို့ဆိုတဲ့ အချက်ကလေးကို ရလှပြီပါပဲ။

၃၃။ အများယောင်လို့ လိုက်ယောင်ခြင်း (Conformity)

အယူအဆအမှား - ခင်ဗျားဟာ ခိုင်မာသူတစ်ယောက်ဖြစ်ပြီး ဖိအားပေးမှုမရှိရင် အများနဲ့ ညီညွတ်လေ့မရှိပါဘူး။

အမှန်တရား - ခင်ဗျား တစ်ခုခုကို လိုက်နာဖို့ဆိုရင် အာဏာရှိသူတစ်ယောက်ယောက် ဒါမှမဟုတ် လူမှုဖိအားတွေ သိပ်မလိုအပ်ပါဘူး။ ဘာကြောင့်လဲ ဆိုတော့ အများနဲ့ ညီညွတ်လိုတဲ့ စိတ်ဆန္ဒဟာ ခင်ဗျားရဲ့ ရှင်ကျန်လိုမျိုး ဗီဇစိတ်ထဲမှာ နဂိုပါအဖြစ် ပါလာခဲ့တဲ့ အရာဖြစ်ပါတယ်။

၂၀၀၄ ခုနှစ် ဧပြီလ ၄ ရက်နေ့မှာ သူ့ကိုယ်သူ ကန်တက်ကီ ဝါရှင်တန်တောင်က ရဲအရာရှိ စကော့ပါလို့ ပြောပြီး လူတစ်ဦးက မက်ဒေါ်နယ်ဆီကို ဖုန်းခေါ်ခဲ့ ပါတယ်။ သူဟာ ဖုန်းလက်ခံခြေကြားခဲ့တဲ့ လက်ထောက်မန်နေဂျာ ဒွန်နာ ယန်း ဆမ်းမားကို ခိုးမှုတစ်ခု တိုင်ကြားထားတာရှိပြီး လူးဗီ အော့ဂ်ဘွန်းက သံသယ တရားခံဖြစ်တယ်လို့ ပြောခဲ့ပါတယ်။

အသက် ၁၈ နှစ်ရှိပြီဖြစ်ပြီး မက်ဒေါ်နယ်မှာ အလုပ်လုပ်နေတဲ့ အော့ဂ်ဘွန်းကို စုံစမ်းစစ်ဆေးခဲ့ကြပါတယ်။ ဖုန်းလိုင်းရဲ့ အခြားတစ်ဖက်မှာရှိနေတဲ့ လူက သူမကို စားသောက်ဆိုင်ရဲ့ ရုံးခန်းထဲကို ခေါ်လာခဲ့ဖို့ ဒွန်နာ ယန်း ဆမ်းမားကို ပြောလိုက်ပါတယ်။ သူမကို အဲဒီအခန်းထဲမှာ သော့ခပ်ပြီးပိတ်ခိုင်းလိုက်ပါတယ်။ အဲဒါကို နောက်ထပ် လက်ထောက်မန်နေဂျာတစ်ယောက်ကလည်း ကြည့်နေတုန်းမှာကိုပဲ သူမကို ကိုယ်တုံးလုံးဖြစ်အောင် အဝတ်တွေကို ဆွဲဖြုတ်ခိုင်းလိုက် ပါတယ်။ အဲဒီမှာပဲ ဖုန်းထဲကလူက ကိုယ်တုံးလုံးဖြစ်နေတဲ့ ဆယ်ကျော်သက်လေးရဲ့ ပုံစံက ဘယ်လိုဖြစ်နေသလဲဆိုတာ သူ့ကို ရှင်းပြဖို့ ပြောလိုက်ပါတယ်။ အဲဒါဟာ တစ်နာရီကျော်ကြာခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီနောက်မှာတော့ ဆမ်းမားက ရဲအရာရှိ စကော့ကို သူမဟာ ကောင်တာကို ပြန်သွားပြီး သူမရဲ့ အလုပ်တွေကို လုပ်ဖို့ ရှိသေးတယ်လို့ ပြောလိုက်ပါတယ်။ စကော့က ဆမ်းမားကို သူ့ရည်းစားကို ခေါ်လိုက်ဖို့ပြောလိုက်ပါတယ်။ ဆမ်းမားက သူ့ရည်းစားကို ဆိုင်ကိုလာခဲ့ဖို့ ဖုန်းဆက်ခေါ်လိုက်ပါတယ်။ ခဏအတွင်းမှာပဲ ဆမ်းမားနဲ့ လက်ထပ်ဖို့ စေ့စပ်ထားတဲ့ ချစ်သူကရောက်လာပြီး ဖုန်းကိုလက်လွှဲယူလိုက်ကာ စကော့ ညွှန်ကြားတဲ့အတိုင်း လိုက်လုပ်ပါတော့တယ်။ အရာရှိ စကော့က အော့ဂ်ဘွန်းကို က ခိုင်းဖို့ သူ့ကိုပြောလိုက်ပါတယ်။ အေရိုးဗစ်ခွန်သလိုမျိုး ခုန်ခိုင်းပါတယ်။ အခန်းထဲက ပရိဘောဂတွေပေါ်ကို တက်ပြီး မတ်တပ်ရပ်ခိုင်းဖို့ ပြောပါတယ်။ သူကလည်း စကော့ပြောသမျှ လိုက်နာပြီး လုပ်ခိုင်းပါတယ်။ သူမကလည်း ခိုင်းသမျှအကုန် လိုက်လုပ်ပါတယ်။ အဲဒီနောက်မှာတော့ အရာရှိ စကော့ရဲ့ တောင်းဆိုမှုတွေက လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကိစ္စတွေဖက်ကို ပိုရောက်လာပါတယ်။ အော့ဂ်ဘွန်းကို သူ့ရဲ့ပေါင်ပေါ်မှာထိုင်ခိုင်းပြီး နမ်းခိုင်းဖို့ ဆမ်းမားရဲ့ ရည်းစားကို စကော့က ပြောလိုက်ပါတယ်။ သူမက ငြင်းဆန်တဲ့အခါမှာ ရဲအရာရှိစကော့က သူမရဲ့ တုံးလုံးကျွတ်ဖြစ်နေတဲ့ တင်ပါးကို ရိုက်ဖို့ ပြောလိုက်ပါတယ်။ သူကလည်း လုပ်ခဲ့ပါတယ်။ အဲသလိုမျိုး သုံးနာရီကျော်ကြာအောင် ညှဉ်းပန်းပြီးတဲ့အခါမှာတော့ သူနားထောင်နေတုန်းမှာ အော့ဂ်ဘွန်းကို အတင်းဖိအားပေးပြီး ပါးစပ်နဲ့ လိင်ဆက်ဆံတာ လုပ်ခိုင်းဖို့ ဆမ်းမားရဲ့ ချစ်သူကို အရာရှိ စကော့က ညွှန်ကြားခဲ့ပါတယ်။ သူကလည်း ခိုင်းတဲ့အတိုင်း လုပ်ခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီနောက်မှာ နောက်ယောက်ျားတစ်ယောက်ကို လွှဲပြောင်းတာဝန်ယူခိုင်းဖို့

စကော့က ပြောလိုက်ပါတယ်။ အဲဒီနောက်မှာတော့ ဆိုင်က ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းရေး လုပ်သားတစ်ယောက်က ဖုန်းကို လွှဲပြောင်းယူခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီလူက ဘာတွေ ဖြစ်နေကြတာလဲလို့ ဖုန်းထဲကို မေးလိုက်ပါတယ်။ အဲဒီလူက တုန်လှုပ်သွားပြီး သံသယလည်း ဝင်သွားပါတယ်။ အဲဒီနောက်မှာတော့ အရာရှိ စကော့ ဖုန်းချသွားပါတယ်။

အဲဒီ ဖုန်းခေါ်ဆိုမှုဟာ လူတစ်ယောက်က ရဲအရာရှိ ဟန်ဆောင်ပြီး လေးနှစ်ကျော်ကြာ ဖုန်းခေါ်ဆိုမှုအကြိမ် ၇၀ ကျော် လုပ်ခဲ့တဲ့ ဖြစ်ရပ်တွေထဲက တစ်ခုသော ဖြစ်ရပ်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ သူဟာ ပြည်နယ် သုံးဆယ့်နှစ်ခုမှာရှိတဲ့ အမြန်စာ စားသောက်ဆိုင်တွေကို ဖုန်းခေါ်ပြီး ဖုန်းကိုင်တဲ့သူတွေကို သူတို့ကိုယ်သူတို့ ဒါမှမဟုတ် အခြားသူတစ်ယောက်ကို အရှက်တက်ကြွစေအောင် အမိန့်ပေးခိုင်းစေတာတွေ ပြုလုပ်ခဲ့ပါတယ်။ တစ်ခါတစ်ရံ သီးသန့်နေရာတွေမှာ လုပ်ခိုင်းခဲ့ပြီး တစ်ခါတစ်ရံ စားသောက်နေသူတွေ ရှေ့မှာကိုပဲ လုပ်ခိုင်းခဲ့ပါတယ်။ ဖုန်းခေါ်တဲ့ အကြိမ်တိုင်းမှာ သူဟာ အခုဆိုင်ခွဲရဲ့ မိခင်ကုမ္ပဏီနဲ့ အလုပ်လုပ်နေတာ ဖြစ်ကြောင်း ဒါမှမဟုတ် တဆင့်ခံ လုပ်ကိုင်ခွင့်ရထားတဲ့ သူရဲ့ တိုင်ကြားချက်နဲ့ အလုပ်လုပ်နေတာဖြစ်ကြောင်း ပြောလေ့ရှိပါတယ်။ ရာဇဝတ်မှုတစ်ခု ဖြစ်နေတယ်လို့ အမြဲတမ်း သူက ပြောခဲ့ပါတယ်။ မကြာခဏဆိုသလိုပဲ စုံစမ်းစစ်ဆေးသူတွေနဲ့ ရဲတွေက လာနေတာ လမ်းမှာရောက်နေကြပြီလို့ သူက ပြောလေ့ရှိပါတယ်။ အလုပ်သမားတွေဟာ သူခိုင်းစေတာတွေကို ခက်ခဲစွာနဲ့ပဲ လိုက်လုပ်ခဲ့ရပါတယ်။ အဝတ်တွေချွတ်ရတာ၊ ကိုယ်ဟန်ပြရတာ၊ အရှက်ရဖွယ် ကိစ္စတွေကို သူရဲ့ စိတ်ကျေနပ်ပျော်ရွှင်မှုအတွက် လုပ်ပေးနေရတာ ဖြစ်ပါတယ်။ နောက်ဆုံးမှာတော့ ရဲတွေဟာ ဖလော်ရီဒါ အကျဉ်းထောင်က လုံခြုံရေး ဝန်ထမ်း ဒေးဗစ် စတူးဝပ်ကို ဖမ်းဆီးနိုင်ခဲ့ကြပါတယ်။ သူ့ဖုန်းကဒ်ထဲမှာ အထက်က ပြောခဲ့တဲ့ ကိစ္စတစ်ခုအပါအဝင် အမြန်စာ စားသောက်ဆိုင် တွေကို ဖုန်းခေါ်ထားခဲ့တဲ့ မှတ်တမ်းကို ရဲတွေက ခြေရာခံမိခဲ့ကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ စတူးဝပ်ဟာ ၂၀၀၆ ခုနှစ်မှာ တရားရုံးကို ရောက်ပြီး တရားရင်ဆိုင်ခဲ့ရ ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် သူ့ကို တရားရုံးက တရားသေလွှတ်ပေးခဲ့ပါတယ်။ ဂျူရီလူကြီးတွေက သူ့ကို ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ဖို့ရာအတွက် လုံလောက်တဲ့ သက်သေ အထောက်အထား မရှိဘူးလို့ ပြောခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီ တရားစီရင်မှု အပြီးမှာတော့ အဲသလို ဖုန်းခေါ်ဆိုမှုတွေ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားခြင်း မရှိတော့ပါဘူး။

လူပေါင်းများစွာဟာ သူတို့တစ်ခါမှ ဆုံခဲ့ဖူးခြင်းလဲမရှိ၊ ရဲအရာရှိဖြစ်ကြောင်းလည်း ဘာမှ သက်သေအထောက်အထား မပြနိုင်တဲ့ လူတစ်ယောက်ရဲ့ အမိန့်တွေ ကို ဘာကြောင့်များ လိုက်နာ လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြတာလဲ။

ခင်ဗျားကို ကျွန်တော် မျဉ်းကြောင်းတစ်ကြောင်းပဲ ပါတဲ့ ကဒ်လေးတစ်ကဒ်ကို ပေးလိုက်ပါမယ်။ အဲဒီနောက်မှာ အဲဒီမျဉ်းကြောင်းနားမှာပဲ တစ်ကြောင်းက ပိုတိုပြီး တစ်ကြောင်းက ပိုရှည်တဲ့ အခြားမျဉ်းကြောင်း နှစ်ကြောင်းပါ ပါတဲ့ ကဒ်တစ်ခု ထပ်ပေးလိုက်ပါမယ်။ မူရင်းကဒ်နဲ့ မိတ္တူကဒ်ကို ခင်ဗျား ခွဲခြားနိုင်မယ်လို့ ထင်ပါသလား။ ဆွဲထားတဲ့ မျဉ်းသုံးကြောင်းထဲက ဘယ်မျဉ်းက ပထမကဒ်မှာပါတဲ့ မျဉ်းကြောင်းနဲ့ အလျားတူတယ်ဆိုတာ ခင်ဗျား ပြောနိုင်မလား။

ခင်ဗျား အဲဒါကို လုပ်နိုင်မှာပါ။ ဘယ်သူပဲဖြစ်ဖြစ် မျဉ်းသုံးကြောင်းထဲက ဘယ်မျဉ်းက မူရင်းကဒ်က မျဉ်းကြောင်းနဲ့ အလျားတူမလဲဆိုတာ စက္ကန့်ပိုင်းအတွင်း ဖော်ထုတ်နိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အခု ခင်ဗျားဟာ စစ်တမ်းကောက်ခံနေရတဲ့ လူအုပ်ကြီးထဲက တစ်ယောက်ဖြစ်နေပြီး အဲဒီလူအုပ်ကြီးထဲက အများစုက ပိုတိုတဲ့ မျဉ်းကြောင်းက မူရင်းကဒ်က မျဉ်းကြောင်းနဲ့ အလျားတူတယ်လို့ ပြောနေကြတယ်ဆိုရင် ခင်ဗျား ဘယ်လိုတုန့်ပြန်မလဲ။

၁၉၅၁ ခုနှစ်မှာ စိတ်ပညာရှင် ဆော်လမွန် အက်ချ်ဟာ လူတွေကို စုကာ အထက်ကလိုမျိုး ကဒ်လေးတွေပေးပြီး မေးတဲ့ စမ်းသပ်ချက်ကို မေးမြန်းပြီး လေ့လာခဲ့ပါတယ်။ ပြီးရင် လူတွေကို အထက်ကအတိုင်းပဲ မေးမြန်းပါတယ်။ ဘာမှ ဖိအားမပေးဘဲ လွတ်လွတ်လပ်လပ် ဖြေခိုင်းတဲ့အချိန်မှာ လူအုပ်ထဲက ၂ ရာခိုင်နှုန်းဟာ မှားယွင်းပြီး ဖြေကြပါတယ်။ နောက်တစ်ကြိမ် ထပ်စမ်းသပ်တဲ့ အချိန်မှာတော့ အက်ချ်ဟာ လူအုပ်ထဲမှာ သရုပ်ဆောင်မယ့် သူတွေထည့်ထားပြီး မှားယွင်းတဲ့အဖြေကို တမင်တကာ ရွေးချယ်ဖို့ ညွှန်ကြားထားပါတယ်။ ဘယ်မျဉ်းကြောင်းက ပိုရှည်သလဲ၊ ပိုတိုသလဲ၊ အလျားတူညီ သလဲ ဆိုတာမျိုးတွေ မေးတဲ့အခါမှာ အစမ်းသပ်ခံကို လူအများနဲ့ သဘောမတူညီခဲ့ရင် သူတစ်ယောက်ထဲ ဖြစ်နေအောင် အခြေအနေကို ဖန်တီးထား လိုက်ပါတယ်။

ခင်ဗျားအနေနဲ့ ငါသာဆိုရင်တော့ လူအများနဲ့ ဆန့်ကျင်ပြီး သဘောမတူကြောင်း ခေါင်းခါပြမိမှာပဲလို့ တွေးကောင်းတွေးနေမိပါလိမ့်မယ်။ “ဒီလူတွေ အတော်တုံးတဲ့ လူတွေပဲ” လို့လည်း ခင်ဗျားတွေးကောင်း တွေးနေမိပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျားကို စိတ်ပျက်အောင်ကျွန်တော် မလုပ်ချင်ပါဘူး။ ဒါပေမယ့် သုတေသနအချက်အလက်တွေကတော့ ခင်ဗျားလည်း နောက်ဆုံးမှာ စိတ်ပျက်သွားလိမ့်မယ်လို့ ပြောနေပါတယ်။ အက်ချ်ရဲ့ စမ်းသပ်ချက်တွေမှာ ၇၅ ရာခိုင်နှုန်းသော အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ အနည်းဆုံး မေးခွန်းတစ်ခုမှာတော့ အများနဲ့ မဆန့်ကျင်ဘဲ လူညီပြီး ဤကို ကျွဲဖတ်ခဲ့ကြပါတယ်။ သူတို့ဟာ မျဉ်းကြောင်းတွေကို ကြည့်ခဲ့ကြပါတယ်။ လူတိုင်း သဘောတူနေကြတဲ့ အဖြေဟာ မှားယွင်းနေတယ်ဆိုတာကို သူတို့ သိနေခဲ့ကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့် သူတို့ဟာ လူအများရွေးချယ်တဲ့ အဖြေကိုပဲ ရွေးချယ်ခဲ့ကြပါတယ်။ သူတို့ဟာ ဘာမှဖိအားပေးမခံရဘဲ အများနဲ့ ညီညွတ်အောင် လုပ်ခဲ့ကြရုံသာမက နောက်ပိုင်း ပြန်လည်မေးမြန်းတဲ့အခါမှာ သူတို့ အများယောင်လို့ လိုက်ယောင်ခဲ့ကြတယ်ဆိုတာကိုတောင် မသိသလိုပဲ ဖြစ်နေခဲ့ကြပါတယ်။ စမ်းသပ်သူတွေ က သူတို့အမှားလုပ်ခဲ့ကြတယ်ဆိုပြီး ထောက်ပြတာကိုတောင်မှ အများလုပ်သလို လိုက်လုပ်မိခဲ့တာပါဆိုတာကို ဝန်ခံရမယ့်အစား သူတို့ကိုယ်တိုင် အမှားလုပ်မိခဲ့တာပါဆိုပြီး ဆင်ခြေပေးခဲ့ပါတယ်။ ခင်ဗျားလိုမျိုး ဉာဏ်ထက်မြက်သူတွေတောင်မှ အဲသလိုအုပ်စုထဲ ရောက်နေတဲ့အခါမှာ အများယောင်တိုင်း လိုက်ယောင်မိခဲ့ကြပြီး ဘာကြောင့် အဲသလို လိုက်ယောင်မိတယ်ဆိုတာကို သူတို့ကိုယ်တိုင် သိပုံမပေါ်ကြပါဘူး။

အက်ချ်ဟာ စမ်းသပ်မှုရဲ့ အခြေအနေတွေကို အမျိုးမျိုးပြောင်းလဲပြီး စမ်းသပ်ကြည့်ခဲ့ပါတယ်။ သရုပ်ဆောင်အရေအတွက်နဲ့ မသိနားမလည်တဲ့ အစမ်းသပ်ခံ အရေအတွက်တွေကို အတိုအလျှော့လုပ်ပြီး စမ်းကြည့်ခဲ့ပါတယ်။ သရုပ်ဆောင် တစ်ယောက် ဒါမှမဟုတ် နှစ်ယောက်ဆိုရင် သက်ရောက်မှု သိပ်မရှိသလို ဖြစ်ပြီး သရုပ်ဆောင် သုံးယောက်နဲ့အထက် ဖြစ်လာတာနဲ့အမျှ လူအုပ်အပေါ်မှာ သက်ရောက်မှုက အနည်းငယ် စရှိလာပါတယ်။ အများယောင်လို့ လိုက်ယောင်လာတဲ့ လူဦးရေ ရာခိုင်နှုန်းဟာ စစ်တမ်းထဲမှာပါတဲ့ သရုပ်ဆောင်ဦးရေနဲ့ အချိုးညီညီ တိုးလာတတ်ပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံတစ်ယောက်ကလွဲလို့ ကျန်လူအားလုံးကို သရုပ်ဆောင်တွေနဲ့ လဲပစ်လိုက်တဲ့အခါမှာတော့ ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းသော အစမ်းသပ်ခံတွေကသာ အများယောင်လို့ လိုက်မယောင်တော့ဘဲ အဖြေမှန်တွေအားလုံးကို မှန်မှန်ကန်ကန် ဖြေခဲ့ကြပါတယ်။

အများစုသော လူတွေ (အထူးသဖြင့် အနောက်တိုင်း ယဉ်ကျေးမှုမှာ) ဟာ သူတို့ကိုယ်သူတို့ အများနဲ့ မတူဘဲ ကွဲပြားခြားနားသူတွေအဖြစ် ရှုမြင်လိုကြပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာလည်း အဲဒါလို လူစားတစ်ယောက် ဖြစ်နေနိုင်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားရဲ့ တသီးပုဂ္ဂလဖြစ်တည်မှုကို တန်ဖိုးထားပြီး ထူးခြားကွဲပြားတဲ့ အကြံကံတွေရှိကာ အများယောင်တိုင်း လိုက်မယောင်တတ်တဲ့သူတစ်ဦးအဖြစ် ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် မြင်မိနေပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း ခင်ဗျားကိုယ် ခင်ဗျား ပြန်မေးကြည့်လိုက်ပါဦး။ အဲဒါလို အများယောင်တိုင်း လိုက်မယောင်တတ်မှုဟာ ဘယ်လောက်အတိုင်းအတာအထိ ရှိနေနိုင်လို့လဲ။ ခင်ဗျားဟာ အရိုးနား သဲကန္တာရထဲမှာ တောဝက်အစွယ်တွေနဲ့ ဆောက်တဲ့အိမ်လေးနဲ့နေပြီး အစိုးရက ဖြန့်ဝေတဲ့ သောက်ရေကို မသောက်တတ်တဲ့ သူမျိုးလား။ ခင်ဗျားနဲ့ ခင်ဗျား ညီမနှစ်ဦးထဲ ကလေးဘဝတုန်းက တီထွင်ထားတဲ့ ဘာသာစကားကိုပဲ သုံးတဲ့သူလား။ ရုပ်ရှင်ကားပြီးလို့ စာတန်းတိုးနေချိန်မှာ လူစိမ်းတွေရဲ့ မျက်နှာကို လိုက်လျှောက်နေတတ်သူမျိုးလား။ အခြားသူတွေက လက်ခုပ်တီးနေချိန်မှာ ခင်ဗျားက ခြေဖဝါးအချင်းချင်းတီးပြီး ဘူးဘူးလို့ အော်နေတတ်သူလား။ ခင်ဗျားတို့ရဲ့ ယဉ်ကျေးမှုလေ့ထုံးစံက ချမှတ်ထားတဲ့ စံသတ်မှတ်ချက်တွေကို လုံးဝ ဆန့်ကျင်တတ်သူလား။ ချမှတ်ထားတဲ့ စည်းမျဉ်းဥပဒေတွေကို ဆန့်ကျင် တတ်သူလား။ ခင်ဗျားဟာ လက်ရှိဖြစ်ပေါ်နေတဲ့ လေ့ထုံးစံတွေကို သဘောတူချင်မှ တူပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း အများနည်းတူ လိုက်လုပ်ရတာကိုက ဘဝဆိုတဲ့ ကစားပွဲရဲ့ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် ရှိနေပါတယ်။ ခင်ဗျားအနေနဲ့ လုပ်လို့ရနိုင်တာတစ်ခုက ခင်ဗျားတိုက်ရမယ့် တိုက်ပွဲကို ခင်ဗျားဟာခင်ဗျား ရွေးချယ်ပြီး အခြားသောအရာတွေကို ဘေးဖယ်ထားနိုင်ပါတယ်။ ခင်ဗျား နိုင်ငံခြားတိုင်းပြည်တစ်ခုကို သွားတယ်ဆိုရင်တော့ ဘယ်လိုပြုမူလှုပ်ရှားရမယ် ဆိုတာ အခြားသူတွေကို နမူနာလမ်းညွှန်အနေနဲ့ ကြည့်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အခြားသူတစ်ယောက်ရဲ့ အိမ်ကို သွားရောက်လည်ပတ်မယ်ဆိုရင်လည်း သူ့အရိပ် အခြေကိုကြည့်ပြီး လှုပ်ရှားရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ကောလိပ်က စာသင်ခန်းတစ်ခုထဲမှာဆိုရင်တော့ တိတ်တိတ်ဆိတ်ဆိတ်တိုင်ပြီး မှတ်စုတွေလိုက်ထုတ်နေရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ကိုယ်ကာယ အားကစားခန်းမတစ်ခု ဒါမှမဟုတ် အလုပ်သစ်တစ်ခုကို စတင်ဝင်ရောက်တဲ့ အချိန်မှာ ခင်ဗျားပထမဆုံးလုပ်ရမယ့် အလုပ်က ဘယ်လိုပြုမူလှုပ်ရှားရမလဲ ဆိုတဲ့ သဲလွန်စတွေကို လိုက်လံကြည့်ရှု လေ့လာရတာပဲ ဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျား ခြေသလုံးမွှေး ရိတ်ရမလား၊ နှုတ်ခမ်းမွှေး ရိတ်ရမလား၊ အနံ့အသက်ပျောက်ဆေး သုံးရမလား ဆိုတာမျိုးတွေဟာ ဘေးပတ်ဝန်းကျင်က အခြားသူတွေကိုကြည့်ပြီး ခင်ဗျား လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက် နေရတဲ့ အရာတွေ ဖြစ်ပါတယ်။

စိတ်ပညာရှင် နီအမ် ရှပ်နီဆာက သူ့ရဲ့ ဘလော့ဂ်မှာ “ကျွန်တော်တို့ဟာ အများယောင်လို့ လိုက်ယောင်လိုက်ရတဲ့ ကိစ္စတွေကို သတိမပြုမိလိုက်တတ် ကြပါဘူး .. အဲဒါဟာ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ အခြေခံ ပုံမှန်အနေအထားပဲ ဖြစ်ပါတယ်” လို့ ရေးသား ရှင်းပြခဲ့ပါတယ်။ ခင်ဗျား အများလုပ်တဲ့အတိုင်း လိုက်လုပ်တတ် တာဟာ ခင်ဗျားရဲ့ ဦးကျောက်ထဲမှာ လူမှုရေးရာ လက်ခံမှုဆိုတဲ့ စနစ် ပါဝင်နေလို့ ဖြစ်ပါတယ်လို့ ရှပ်နီဆာက ရှင်းပြခဲ့ပါတယ်။ တိုးတက်ကြီးပွားဖို့အတွက် ခင်ဗျားမှာ မဟာမိတ်တွေ လိုအပ်တယ်ဆိုတာကို ခင်ဗျားသိပါတယ်။ ရင်းမြစ်များစွာဆီကနေ သတင်းအချက်အလက်တွေ ရယူနိုင်မယ်ဆိုရင် ခင်ဗျားဟာ ကမ္ဘာလောကကြီးကို ပိုကောင်းအောင်ပုံဖော် ရှုကြည့်နိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဝိုင်းကျည်ခံထားရတဲ့ အပြင်လူတစ်ယောက်ဟာ အစိုးတန်ခိုးမြစ်တွေကို မရနိုင်တဲ့ အတွက် ခင်ဗျားဟာ မိတ်ဆွေတွေ လိုအပ်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ခင်ဗျားဟာ အခြားသူတွေနဲ့ အနီးအပါးမှာ ရှိနေပြီဆိုရင် ဘယ်လို ပြုမူဆက်ဆံရင် ကောင်းမလဲဆိုတဲ့ သဲလွန်စတွေကို အမြဲရှာဖွေနေပါတယ်။ ခင်ဗျားဝန်းကျင်က လူတွေဆီက ရတဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေကို အသုံးပြုပြီး ခင်ဗျားဟာ ပိုမိုကောင်းမွန်တဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေကို ပြုလုပ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားသိတဲ့လူတိုင်းက ခင်ဗျားဖုန်းထဲမှာ ထည့်သွင်းအသုံးပြုစရာကောင်းတဲ့ အက်ပလီကေးရှင်း တစ်ခုအကြောင်း ဒါမှမဟုတ် ခင်ဗျားဖတ်သင့်တဲ့ စာအုပ်တစ်အုပ်အကြောင်းကို ပြောနေပြီဆိုရင် ခင်ဗျားဟာ အဲဒါတွေအပေါ်မှာ စိတ်ယိုင်းလာလေ့ ရှိပါတယ်။ ခင်ဗျား မိတ်ဆွေတွေအားလုံးက မြို့ရဲ့တစ်ခုသော အပိုင်းကို မသွားဖို့ တစ်ခုသော ချိတ် တံဆိပ်ကို ရှောင်ရှားဖို့ ပြောနေကြပြီဆိုရင် ခင်ဗျား အဲဒီစကားကို လိုက်နာလေ့ရှိပါတယ်။ အများလုပ်တဲ့အတိုင်း လိုက်လုပ်တယ်ဆိုတဲ့ ကိစ္စဟာ ရှင်ကျန်မှုအတွက် အသုံးဝင်တဲ့ ယန္တရားတစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။

အကျော်ကြားဆုံးသော အများယောင်လို့ လိုက်ယောင်မှုဆိုင်ရာ စမ်းသပ်ချက်တစ်ခုကို စတန်လေ မေးလ်ဂရမ်က ၁၉၆၃ ခုနှစ်မှာ ပြုလုပ်ခဲ့ပါတယ်။ သူဟာ လူတွေကို အခန်းတစ်ခုထဲမှာ ထိုင်ခိုင်းထားပြီး ဓါတ်ခွဲခန်း ဝတ်စုံကို ဝတ်ဆင်ထားတဲ့ သိပ္ပံပညာရှင်တစ်ဦးက သူတို့ကို အမိန့်ညွှန်ကြားချက်တွေ ပေးနေပါတယ်။ သူက အစမ်းသပ်ခံတွေကို သူတို့ဟာ အခြားအခန်းတစ်ခုထဲမှာရှိတဲ့ အစမ်းသပ်ခံတွေကို စကားလုံးအတွဲတွေ သင်ကြားပေးရမှာဖြစ်တယ်လို့ ပြောပါတယ်။ တကယ်လို့ သူတို့သင်ပေးတဲ့သူက မှားခဲ့ရင် အဲဒီလူကို လျှပ်စစ်ဓါတ်နဲ့ ရှော့တိုက်ရမှာ ဖြစ်တယ်လို့ ပြောပါတယ်။ ရှုပ်ရှုပ်ထွေးထွေး ရှိလှတဲ့ လျှပ်စစ်ရှော့တိုက် ကိရိယာပေါ်မှာ လျှပ်စစ်ဓါတ်အားတွေကိုတော့ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ရေးသားဖော်ပြထားပါတယ်။ တစ်တန်းထဲ တပ်ဆင်ထားတဲ့ ခလုန်တွေပေါ်မှာတော့ ဓါတ်အားတွေကို နည်းရာကနေ များရာ စီထားပြီး ရှင်းလင်းချက်တွေလည်း ရေးသားထားပါတယ်။ အနိမ့်ဆုံးနေရာက ခလုန်မှာ “ဗိုအား အပျော့” လို့ ရေးထားပါတယ်။ အလယ်က ခလုန်မှာတော့ “အင်အားပြင်း ဗိုအား” လို့ရေးထားပါတယ်။ အဆုံးက ခလုန်မှာတော့ “XXX” လို့ ရေးထားပြီး သေစေနိုင် လောက်တယ်လို့ ဖော်ပြထားပါတယ်။ ဓါတ်ခွဲခန်းဝတ်စုံနဲ့လူက တစ်ဖက်ခန်းက အစမ်းသပ်ခံကို ဗိုအားနဲ့ ရှော့တိုက်ဖို့ ဒီဖက်က အစမ်းသပ်ခံကို အမိန့်တွေ ပေးနေပါတယ်။ ရှော့တစ်ခါတိုက်လိုက်တိုင်းမှာ တစ်ဖက်ခန်းက နာကျင်လို့ အော်ဟစ်တဲ့အသံတွေ ထွက်ထွက်လာပါတယ်။ အော်သံတစ်ခါ ထွက်ပေါ်လာပြီး တိုင်းမှာ သိပ္ပံပညာရှင်က အစမ်းသပ်ခံကို ဗိုအားထပ်မြှင့်ဖို့ ညွှန်ကြားချက်ပေးပါတယ်။ ဗိုအားမြှင့်လိုက်တိုင်းမှာ အော်ဟစ်သံတွေက ပိုပိုကျယ်လာပါတယ်။ နောက်ဆုံးမှာတော့ တစ်ဖက်ခန်းက လူက သူ့အသက်ကို ချမ်းသာပေးဖို့နဲ့ စမ်းသပ်မှုကို ရပ်တန့်လိုက်ဖို့ စိတ်ပညာရှင်ကို တောင်းပန်သံတွေကို ကြားနေရ ပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံ အများစုက ရပ်လိုက်ရတော့မလားလို့ မေးခဲ့ကြပါတယ်။ သူတို့ဟာ ဟိုဖက်ခန်းက သနားစရာကောင်းတဲ့သူကို ရှော့ဆက်မတိုက်ချင် ကြတော့ပါဘူး။ ဒါပေမယ့် သိပ္ပံပညာရှင်က ဆက်လုပ်ဖို့ သူတို့ကို ဖိအားပေးခိုင်းစေပါတယ်။ မစိုးရိမ်ဖို့ကိုလည်း သူတို့ကို ပြောပါတယ်။ သိပ္ပံပညာရှင်က “မင်းမှာ တခြားရွေးချယ်စရာမရှိဘူး .. မင်း ဆက်လုပ်ရမယ်” ဒါမှမဟုတ် “မင်းရှေ့ဆက်လုပ်ဖို့ကို ဒီစမ်းသပ်မှုမှာ လိုအပ်တယ်” စတဲ့ စကားမျိုးတွေကို ပြောပါတယ်။ လူတိုင်းကို အံ့အားသင့်စေတဲ့ အချက်က ၆၅ % သော အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ “XXX” ဆိုတဲ့ ခလုန်ကို နှိပ်ခဲ့ကြပါတယ်။ တကယ်တမ်းမှာက ဘာလျှပ်စစ်ဓါတ်မှတော့ မလွှတ်ထားပါဘူး။ တစ်ဖက်ခန်းကလူက နာကျင်သယောင် ဟန်ဆောင်ပြီး အော်ဟစ်နေတာသာ ဖြစ်ပါတယ်။ မေးလ်ဂရမ်ရဲ့ စမ်းသပ်မှုကို အမျိုးမျိုးသောပြောင်းလဲမှုတွေလုပ်ပြီး အကြိမ်ပေါင်းများစွာ လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြပါတယ်။ အာဏာပိုင်စိုးတဲ့ အမိန့်ပေးသူကို ဖယ်ထုတ်ခြင်းအားဖြင့် အဆုံးထိ နှိပ်ခဲ့တဲ့ အစမ်းသပ်ခံ ရာခိုင်နှုန်းကို သုညအထိ လျော့ချနိုင်ခဲ့ပါတယ်။ ဒါမှမဟုတ် စမ်းသပ်မှုကို တခြားတစ်ယောက်နဲ့ လုပ်နေပြီး အစမ်းသပ်ခံတွေ ကို ခလုန်နှိပ်ရတဲ့ အလုပ်ကိုပဲ လုပ်ခိုင်းတဲ့ အခါမျိုးမှာတော့ နှိပ်ခဲ့တဲ့ ရာခိုင်နှုန်းက ၉၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော်အတွင်းအထိ မြင့်တက်သွားခဲ့ပါတယ်။ မေးလ်ဂရမ်ရဲ့ စမ်းသပ်ချက်ကို ဘာဆုလဒ် ဘာအပြစ်ပေးမှုမှ မပါဘဲ ထပ်စမ်းသပ်တဲ့အခါမှာတော့ လူတွေဟာ ဘာမှ စဉ်းစားတွေးတောမနေဘဲ အများလုပ်သလို လိုက်လုပ်လေ့ရှိကြတာကို တွေ့ရပါတယ်။

ခင်ဗျားလုပ်ရမှာက ပေးတဲ့အမိန့်ကို လိုက်နာရုံလေးပဲဆိုရင် ခင်ဗျားဟာ လူသတ်မှုကို ကျူးလွန်ဖို့ အခွင့်အလမ်း ၆၅ ရာခိုင်နှုန်း ရှိနေတယ်ဆိုတာကို မေးလ်ဂရမ်က ဖော်ထုတ်သရုပ်ပြခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ မလိုက်နာခဲ့ရင် ခင်ဗျားအပေါ်မှာ အပြစ်ဒဏ်သက်ရောက်ဖို့ရှိပြီး ခင်ဗျားကိုယ်တိုင် ထိခိုက်နစ်နာရမယ် ဆိုရင်တော့ အဲဒီလူသတ်မှုကို ခင်ဗျားကျူးလွန်ဖို့ အခွင့်အလမ်းဟာ ပိုတိုးလာမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ မေးလ်ဂရမ်ရဲ့ စမ်းသပ်ချက်ဟာ လူမျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်မှုကြီးကို တုန့်ပြန်လေ့လာရင်းနဲ့ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံရဲ့ ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်မြေပုံ ပျက်ပြားသွားခြင်း ဒါမှမဟုတ် အာဏာ ပိုင်စိုးသူတစ်ဦးဦးရဲ့ အမိန့်တွေကို နာခံခြင်းဟာ ပြောမပြနိုင်လောက်တဲ့ ယုတ်မာရက်စက်မှုမျိုးကိုကျူးလွန်ဖို့ အဓိက ရင်းမြစ်တွေ ဖြစ်နေသလားဆိုတာကို သူက လေ့လာခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ မေးလ်ဂရမ်က သူ့အစမ်းသပ်ခံတွေနဲ့ အခြား သန်းပေါင်းများစွာသော သူတွေဟာ သူတို့ကိုယ်သူတို့ လူသားတွေ ဆိုတဲ့ အမြင်ထက် လက်နက်ကိရိယာတစ်ခုအဖြစ် ပိုပြီး မြင်နေခဲ့ကြတယ်လို့ ကောက်ချက်ချခဲ့ပါတယ်။ သူတို့ဟာ ဆိုးရွားယုတ်မာလွန်းတဲ့ အလုပ်တစ်ခုကို လုပ်နေတဲ့သူတစ်ယောက်ရဲ့ အစွယ်အပွားတစ်ခု ဖြစ်လာတဲ့အခါမျိုးမှာ သူတို့ရဲ့ ကိုယ်ပိုင်စိတ်ဆန္ဒဟာ ဘေးကိုရောက်သွားပြီး အဲဒီအပေါ်မှာ အပြစ်စွန်းထင်း မှု မရှိဘူးလို့ သူတို့ထင်မြင်ယူဆနေခဲ့ကြပါတယ်။ ဒါကြောင့် သူတို့ဟာ လူသားတွေလိုဆုံးဖြတ်ခွင့်မရှိဘဲ အသုံးချခံ လက်နက်ကိရိယာတွေသာ ဖြစ်တယ်လို့ အခြားသူတွေကို ယုံအောင် သိမ်းသွင်းပြီး အများလုပ်တာကို လိုက်လုပ်အောင် ဖန်တီးယူလို့ ရပါတယ်။

ရဲအရာရှိ စကော့နဲ့ စားသောက်ဆိုင်က မိန်းကလေးတို့ရဲ့ အဖြစ်အပျက်ဟာ ဒါမျိုးဖြစ်သွားတာလို့ နောက်ပိုင်းမှာ ပြန်သုံးသပ်ခဲ့ကြပါတယ်။ အရာရှိ စကော့ဟာ အစပိုင်းမှာ သေးသေးလေးကို တောင်းဆိုပြီး တဖြည်းဖြည်းနဲ့ တောင်းဆိုမှုကို အရှိန်မြှင့်လာခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒါက မေးလ်ဂရမ်ရဲ့ ရှေးတိုက်ခွဲတဲ့ ဗိုအား တွေလိုပဲ။ ခံရတဲ့လူက အတော်ကလေး အဆင်မပြေဖြစ်လာတဲ့အချိန်မှာ လုပ်ဆောင်မှုက အတော်လေး အရှိန်ကောင်းနေပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ဟာ အမိန့် သစ်တွေကို ဆက်လက်မနာခံရင် အပြစ်ပေးခံရမှာကို ကြောက်လာခဲ့ကြပါတယ်။ သတ်မှတ်တဲ့ လိုင်းတစ်ခုကို ကျော်လွန်သွားတဲ့အခါမှာတော့ သူတို့ရဲ့ ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာက အဲဒါကို အပြစ်ရှိတယ်လို့ မထင်မှတ်တော့ပါဘူး။ သူတို့ဟာ သူတို့ရဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာ ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးကို စွန့်ခွာလိုက်ကြပြီး သူတို့ကိုယ်သူတို့ ဥပဒေသကြီးတစ်ခုအတွင်းက လက်နက်ကိရိယာလေးတစ်ခု ဆိုတဲ့ အခန်းကဏ္ဍကို ပြောင်းလဲရယူပစ်လိုက်ကြပါတော့တယ်။

သတိထားပါ။ ခင်ဗျားရဲ့ အများလုပ်သလို လိုက်လုပ်လိုမှု စိတ်ဆန္ဒဟာ အင်အားကြီးမားပြီး ခင်ဗျားကိုယ်တိုင် မသိနိုင်တဲ့အရာ ဖြစ်ပါတယ်။ တစ်ခါတစ်ရံ မိသားစု ထမင်းပိုင်းလို နေရာမျိုးမှာ အားလုံးကို ပျော်ရွှင်စေချင်တဲ့ စိတ်ဆန္ဒမျိုးနဲ့ လူတိုင်းနဲ့ သဘောတူညီမှုပေးလိုက်တာမျိုးက ကောင်းတဲ့ ကိစ္စဖြစ်ပါတယ်။ လူမှုရေးရာ ပြောဆိုမှုတွေမှာ လူတွေနဲ့ လိုက်လျောညီထွေရှိတာမျိုးကလည်း ကောင်းပါတယ်။ အဲဒါက အခုလိုမျိုး မော်ဒန်ခေတ်ကြီးမှာ ခင်ဗျားကို အများနဲ့ ချိတ်ဆက် အစေးကပ်မိစေပြီး လုပ်ငန်းဆောင်တာတွေ လုပ်ကိုင်ရာမှာလည်း လွယ်ကူချောမွေ့စေနိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် တခြားအစွန်းတစ်ဖက်ကိုလည်း ဂရုပြုစေချင်ပါတယ်။ အများယောင်လို့ လိုက်ယောင်မိခြင်းက ခင်ဗျားကို ခေါ်ဆောင်သွားမယ့် မှောင်မည်းတဲ့နေရာတွေကို သတိထားပါ။ ခင်ဗျားကိုယ် ခင်ဗျားနဲ့ အခြားသူတစ်ဦးဦးကို ထိခိုက်နစ်နာစေမယ့် အမိန့်မျိုးကို ပေးလာပြီဆိုရင် ဘယ်လို အာဏာပိုင်စိုးသူမျိုးကိုမဆို မေးခွန်းထုတ် ဆန်းစစ်ပါ။ နောက်တစ်ကြိမ်မှာ ခင်ဗျား စာသင်ခန်းထဲဝင်ဖို့၊ ရုပ်ရှင်ရုံထဲဝင်ဖို့၊ စားသောက်ဆိုင်ထဲဝင်ဖို့ တန်းစီနေရတာမျိုးလို ရိုးရှင်းတဲ့ ကိစ္စလေးတွေမှာဆိုလည်း စံတွေကို ချိုးဖောက်ဖို့ လိုအပ်ရင် ချိုးဖောက်ဖို့ ဝန်ခံလေးပါနဲ့။ အခန်းတံခါးကို အမြဲသွားခေါက်ကြည့်ပြီး အခန်းထဲကိုလည်း အမြဲစစ်ဆေးကြည့်ဖို့ သတိရပါ။

၃၄။ နောက်ဆုံးမီးတောက် (Extinction Burst)

အယူအဆအများ - အကျင့်ဆိုးတစ်ခုကို ခင်ဗျားမလုပ်တော့ရင် အဲဒီအကျင့်ဆိုးဟာ ခင်ဗျားဘဝကနေ လုံးဝချုပ်ငြိမ်းကွယ်ပျောက်သွားသည်အထိ တဖြည်းဖြည်းနဲ့ ပါးလျားပျောက်ကွယ်လာလိမ့်မယ်။

အမှန်တရား - မကောင်းတဲ့ အကျင့်ဆိုးတစ်ခုခုကနေ ရုန်းထွက်ဖို့ ခင်ဗျားလုပ်ဆောင်တဲ့ အချိန်တိုင်းမှာ ခင်ဗျားရဲ့ ဦးကျောက်ဟာ ခင်ဗျားကို ခင်ဗျားရဲ့ အကျင့်ဆိုးဆီကို ပြန်ရောက်သွားစေဖို့ နောက်ဆုံးကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုကို ပြုလုပ်လေ့ရှိပါတယ်။

ခင်ဗျား ကြုံဖူးပါလိမ့်မယ်။

ခင်ဗျားဟာ ကိုယ်အလေးချိန်လျှော့ချဖို့ အပြင်းအထန်ကြိုးစားပြီး ခင်ဗျားစားတဲ့ အစာတွေမှာ ပါဝင်တဲ့ ကယ်လိုရီတွေကို စပြီး စောင့်ကြည့်လေ့လာပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ စားစရာတွေပေါ်က အညွှန်းစာတွေကို ဖတ်ပါတယ်။ သစ်သီးတွေနဲ့ အသီးအရွက်တွေ ပိုဝယ်လာပါတယ်။ အားကစား ခန်းမကို သွားပြီး လေ့ကျင့် ကစားပါတယ်။ အရာအားလုံးက အဆင်ပြေသယောင်ရှိပါတယ်။ ခင်ဗျားလည်း အလွန်အမင်း ကျေနပ်အားရနေပါတယ်။ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ချုံ့ပိတ် တစ်ယောက်လို ခံစားနေရပါတယ်။ “ဒါက အလွယ်ကလေးပဲ” လို့ ခင်ဗျားထင်နေပါတယ်။ တစ်ရက်မှာတော့ ခင်ဗျားဟာ လှုံ့ဆော်များယောင်းနေမှုတွေကို မလွန်ဆန်နိုင်ဘဲ သကြားလုံး ဒါမှမဟုတ် ခိုးနတ် ဒါမှမဟုတ် ချိတ်ဘာဂါ အနည်းငယ် စားလိုက်မိပါတယ်။ ဒါမှမဟုတ် အာလူးချောင်းကြော် တစ်ထုပ် ဝယ်လိုက်မိတာမျိုး ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ ပါစတာ တစ်ပွဲ လှမ်းမှာလိုက်မိတာမျိုး ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ အဲဒီနေ့လည်ခင်းမှာပဲ တစ်နေ့လည်လောက်တော့ စားချင်တာ စားလိုက်ပါမယ်လေလို့ ဆုံးဖြတ်မိရုံသာမက အစာလျှော့အစီအစဉ်လေးရဲ့ အောင်မြင်မှုကို ဂုဏ်ပြုတဲ့အနေနဲ့ ရေခဲမုန့် တစ်ပိုင့်လောက်တော့ စားလိုက်မယ်လို့ ဆုံးဖြတ်မိလိုက်ပါတယ်။ အဲသလိုနဲ့ ခင်ဗျားရဲ့ အစာလျှော့အစီအစဉ်လေးရဲ့ ထိတ်လန့်ကြောက်ရွံ့ဖွယ်ရာ အဆုံးသတ်ဟာ နိဒါန်းပျိုးလာခဲ့ပါတယ်။

ဘယ်လိုဖြစ်သွားတာလဲ။ အဆင်ပြေချောမွေ့နေတဲ့ အစာလျှော့အစီအစဉ်ကလေးကနေ လူသားအမှိုက်ပုံးကြီး ဘယ်လို ပြန်ဖြစ်သွားတာလဲ။ တကယ်တော့ ခင်ဗျားဟာ နောက်ဆုံးမီးတောက်ဆိုတဲ့ အတွေ့အကြုံလေးကို တွေ့ကြုံခံစားလိုက်ရတာသာ ဖြစ်ပါတယ်။

ခင်ဗျားဟာ သာယာဖွယ်ကောင်းတဲ့ ဆုလဒ်တွေနဲ့ ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်နေတဲ့ အခါမျိုးမှာ အဲ့ဒါတွေကို မရတော့ရင် ခင်ဗျားအမှန်တကယ် စိတ်ပျက်လာပါတယ်။ အစားအစာဆိုတာ အင်မတန်စွမ်းအားပြင်းတဲ့ ဆုလဒ်တစ်ခုပေါ့။ အဲ့ဒါက ခင်ဗျားကို အသက်ရှင်စေတယ်လေ။ ခင်ဗျားရဲ့ ဦးကျောက်ဟာ အစားအစာတွေ လှုပ်ပယ်ပေါ့ကြွယ်တဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်တစ်ခုမှာ ဆင့်ကဲတိုးတက်ခဲ့တာ မဟုတ်ပါဘူး။ ဒါကြောင့် ကယ်လိုနီမြို့မှာ အဆီများတဲ့၊ ဆိုဒီယမ် အရင်းအမြစ်တွေ များတဲ့ အစားအစာမျိုးတွေကို ခင်ဗျား တွေ့မြင်တိုင်းမှာ ခင်ဗျားရဲ့ သဘာဝဆန္ဒက အဲ့ဒါတွေကို အများအပြား စားချင်စိတ်ကို ဖြစ်စေပြီး ထပ်ခါတလဲလဲ စားချင်စိတ်ကိုလည်း ဖြစ်ပေါ်စေပါတယ်။ အဲ့ဒါမျိုး ဆုလဒ်တွေနဲ့ ဝေးကွာရတဲ့အခါမျိုးမှာ ခင်ဗျားရဲ့ ဦးကျောက်ဟာ အလိုမကျ ဖြစ်လာပါတော့တယ်။

နောက်ဆုံးမီးတောက် ဆိုတာဟာ ကြောင်းကျိုးဆက်နွယ်ပုံသွင်းပေးခြင်းရဲ့ စည်းမျဉ်းဥပဒေသ တစ်ခုဖြစ်တဲ့ မျိုးသုဉ်းပျောက်ကွယ်ခြင်း ဖြစ်စဉ်ရဲ့ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ ကြောင်းကျိုးဆက်နွယ်ပုံသွင်းပေးခြင်းဟာ ခင်ဗျားအပါအဝင်ဖြစ်တဲ့ သက်ရှိတွေအားလုံးရဲ့ လောကကြီးကို တုံ့ပြန်ပုံ နည်းလမ်းတွေ ကို ပုံဖော်ပေးနေတဲ့ အခြေခံအချက်တွေထဲက တစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားလုပ်ဆောင်ချက်တွေကနေ အကျိုးဆုလဒ် ရခဲ့ရင် ခင်ဗျားဟာ အဲ့ဒီ အလုပ်တွေကို ဆက်လက်လုပ်ချင်လေ့ရှိပါတယ်။ အပြစ်ဒဏ်ရတယ်ဆိုရင်တော့ ခင်ဗျားဟာ အဲ့ဒီလုပ်ရပ်တွေကို ရပ်တန့်ပစ်ချင်တတ်ပါတယ်။ အချိန် ကြာလာတာနဲ့အမျှ ခင်ဗျားဟာ ဖြစ်ရပ်တွေအများကြီးရဲ့ ကြောင်းကျိုးဆက်နွယ်ပုံသွင်းပေးတတ်ပုံ အရှည်ကြီးတွေကို ကြည့်ပြီး သူ့ရဲ့ နောက်ဆုံးရလဒ်ကို မြင်တတ်လာပါတယ်။

ခင်ဗျား ကြက်ကြော်စားချင်စိတ်ဖြစ်လာရင် လက်ဖျောက်တစ်ချက်တီးလိုက်ရုံနဲ့ ကြက်ကြော်က ခင်ဗျားရှေ့ကို ရောက်မလာဘူးဆိုတာကို ခင်ဗျား သိပါတယ်။ ခင်ဗျား ကြက်ကြော်စားရဖို့အရေးမှာ လုပ်ဆောင်ချက် တသီတတန်းကြီးကို လုပ်သွားရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဘာသာစကား တတ်ကျွမ်းဖို့ လိုပါမယ်။ ပိုက်ဆံရှိ ရပါမယ်။ ကြက်ကြော်ဆိုင်ကိုသွားဖို့ ကားစီးရပါမယ်။ အဝတ်အစား ဝတ်ရပါမယ်။ ကားမောင်းဖို့ ဆီလိုပါမယ်။ ကားမောင်းတတ်ဖို့ လိုပါမယ်။ ပိုက်ဆံကို အသုံးပြုတတ်ရပါမယ်။ ကြက်ကြော် ဘယ်နားမှာရောင်းလဲဆိုတာကို သိရပါမယ်။ ကြက်ကြော်ဆိုင်ရှိရာကို ကားမောင်းသွားရပါမယ်။ စကားပြောဆို ဝယ်ယူရ ပါမယ်။ ကြက်ကြော်နဲ့ ပိုက်ဆံကို လဲလှယ်ရပါမယ် စသဖြင့် လုပ်ဆောင်ချက်တွေ တသီတတန်းကြီးလုပ်ပြီးမှ ကြက်ကြော်ရလာမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ကြက်ကြော် ကို ခင်ဗျားပါးစပ်ထဲရောက်အောင် လုပ်နိုင်စေဖို့ ခင်ဗျားကို ကြောင်းကျိုးဆက်နွယ်ပုံသွင်းနေတဲ့ စိတ်ဆန္ဒကို နက်နက်တူးဆွကြည့်ချင်တယ်ဆိုရင် ကျွန်တော်တို့ ဟာ အဲ့ဒီ အပြုအမူဖြစ်စဉ်တန်းကြီးကို အစိတ်အပိုင်း သေးသေး သေးသေး ကလေးတွေအဖြစ် စိတ်ပိုင်းရှုကြည့်နိုင်ပါတယ်။ တကယ်တမ်းမှာ အမှတ် A ကနေ အမှတ် B ကိုရောက်အောင် ကားမောင်းသွားရတာကိုက ရှုပ်ထွေးတဲ့ အပြုအမူဆိုရင် ဖြစ်စဉ်ကြီးတစ်ခု ဖြစ်ပြီး ကျွန်တော်တို့ဟာ ကားကို နာရီပေါင်း ရာချီ လေ့ကျင့် မောင်းခဲ့ပြီးနောက်မှာမှ အလိုအလျောက်မောင်းနေသလို ထင်ရလောက်အောင်အထိ ကျွမ်းကျင်သွားကြတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ကောင်းကျိုး ဆုလဒ် တစ်ခု ရဖို့စိတ်စွဲမှာ သန်းနီချီတဲ့ အပြုအမူ သေးသေးလေးတွေ အများကြီးပေါင်းပြီး ခင်ဗျားလေ့လာသင်ယူထားရတဲ့ အရာတွေ အများကြီး ပါဝင်လှုပ်ရှားကြရ ပါတယ်။ ဝက်ဘာထဲရောက်နေတဲ့ ကြွက်ကလေးတစ်ကောင်ကို တွေးကြည့်ပါ။ ဒိန်ခဲရိုရာဆီကို မှန်ကန်စွာရောက်ဖို့အတွက် သူဟာ ဘယ်ဖက်ကို နှစ်ကြိမ် ကွေ့ရပါတယ်။ ညာဖက်ကို တစ်ကြိမ်ကွေ့ရပါတယ်။ နောက် ဘယ်ကွေ့၊ ညာကွေ့ ဘယ်ပြန်ကွေ့ဆိုပြီး မှတ်သားလုပ်ဆောင်ရတာတွေ အများကြီး ပါဝင်နေပါ တယ်။ မိုက္ကူသက်ရှိကလေးတွေကိုတောင်မှ လှုံ့ဆော်မှုတစ်ခုကို တုန်ပြန်ပြီး ရလဒ်တွေကို ခန့်မှန်းနိုင်ဖို့အတွက် ကြောင်းကျိုးဆက်နွယ် ပုံသွင်းယူလို့ ရပါ တယ်။

စိတ်ပညာနယ်ပယ်မှာဆိုရင် ကြောင်းကျိုးဆက်နွယ်ပုံသွင်းခြင်းဟာ လေးစားအထင်ကြီးဖွယ်ရာ အလွန်ကောင်းတဲ့ သဘောတရား တစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။ ၁၉၆၀ နှစ်တွေနဲ့ ၇၀ နှစ်တွေမှာ ဘာရက်စ် ဖရက်ဒရစ် စကင်နားဟာ အားဖြည့်ကြောင်းကျိုးဆက်နွယ်ပုံသွင်းခြင်း အခန်း (စကင်နား သေတ္တာ) လို့ခေါ်တဲ့ ကိရိယာ တစ်ခုကို တီထွင်ပြီး အမေရိက တဝှမ်းလုံးကို အုတ်အော်သောင်းတင်းဖြစ်စေကာ သူဟာလည်း လူသိများထင်ရှားကျော်ကြားတဲ့ သိပ္ပံပညာရှင်တစ်ယောက် ဖြစ်လာခဲ့ပါတယ်။ သေတ္တာလေးဟာ လီဗာမောင်းတံတွေ၊ အစာထုတ်ပေးစက်တွေ၊ လျှပ်စစ်ကြမ်းပြင်တွေ၊ အလင်းရောင်တွေ၊ လော်စပီကတွေနဲ့ ပေါင်းစပ်ပြုလုပ်ထားတဲ့ သေတ္တာလေးတစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့ဒီသေတ္တာလေးထဲမှာ တိရစ္ဆာန်လေးတွေကို ထည့်ပြီး သူတို့ကို ဆုပေး ဒဏ်ပေး ပြုလုပ်ခြင်းအားဖြင့် သူတို့ရဲ့ အပြုအမူတွေကို အားပေးမလား တားမြစ်မလားဆိုပြီး ပုံသွင်းပြုပြင်ယူတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဥပမာအားဖြင့် ကြွက်ကလေးတွေကို အစာရဖို့အတွက် မီးစိမ်းချိန်မှာ မောင်းတံကို လာနိပ်တတ်ဖို့ သင်ကြားပေးနိုင်ပါတယ်။ ခိုကလေးတစ်ကောင်ကို သတ်မှတ်ထားတဲ့ ဦးတည်ရာအတိုင်း လှည့်မှသာ အစာကျွေးခြင်းအားဖြင့် သူ့အမိန့်ပေးလိုက်တဲ့ အချိန်မှာ ခိုကလေးကို သတ်မှတ်ဦးတည်ရာအတိုင်း ချာလပတ်လှည့်တတ်ဖို့ ဘယ်လိုသင်ယူလို့ ရနိုင်သလဲဆိုတာကို စကင်နားက သရုပ်ပြခဲ့ပါတယ်။ တဖြည်းဖြည်းချင်းနဲ့ အစာကို ထုတ်မပေးဘဲ တိန်းထားလိုက်ခြင်းအားဖြင့် ခိုကလေးရဲ့ လှည့်နှုန်းကို ပိုမိုပြီး တိုးလာအောင် စကင်နားက လုပ်ခဲ့ပါတယ်။ နောက်ဆုံးမှာ ခိုကလေးဟာ တပတ်ပြီးတပတ် သူဟာသူ လှည့်နေတော့တာပါပဲ။ သူဟာ ခိုလေးကို “နှုတ်သီးနဲ့ ထိုးဆိတ်ပါ” ဆိုတဲ့ စကားလုံးနဲ့ “လှည့်ပါ” ဆိုတဲ့ စကားလုံးနှစ်လုံးကို ခွဲခြားနိုင်အောင်အထိ သင်ကြားပေးနိုင်ခဲ့ပြီး အဲ့ဒီ စာတန်းလေးတွေ ပြုလိုက် တာနဲ့ အဲ့ဒီစာတန်းထဲကအတိုင်း လိုက်လုပ်တတ်အောင်အထိပါ သင်ကြားလေ့ကျင့်ပေးနိုင်ခဲ့ ပါတယ်။ ပြောရမယ်ဆိုရင်တော့ သူဟာ ငှက်ကလေး တစ်ကောင်ကို စာဖတ်တတ်အောင် သင်ကြားပေးနိုင်ခဲ့တယ်ပေါ့။

ကြွက်ကလေးတွေနဲ့ ခိုကလေးတွေကို အစာထွက်လာတာနဲ့ များပြီး အပြုမူကွင်းဆက်ကလေးတွေကို တဖြည်းဖြည်းချင်း ချိတ်ဆက်ကာ ခက်ခဲရှုပ်ထွေးတဲ့ အလုပ်တွေကို သင်ကြားပေးနိုင်တယ်ဆိုတာကို စကင်နားက ရှာဖွေတွေ့ရှိခဲ့ပါတယ်။ ဥပမာအားဖြင့် ရှဉ့်တစ်ကောင်ကို ရေလွှာလျှောစီးတာ သင်ပေးချင်တယ် ဆိုရင် ခင်ဗျားဟာ လွယ်ကူတဲ့ အလုပ်သေးသေးကလေးတစ်ခုကနေ စပြီး သင်ကြားပေးကာ တဖြည်းဖြည်းချင်း လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုလုံး တတ်မြောက် သွားသည် အထိ တိုးတိုးပြီး သင်ကြားသွားရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အခြားသော သုတေသန ပညာရှင်တွေက နေ့စဉ်လုပ်နေကျ အရာတွေထဲမှာ အပြစ်ဒဏ်ကို ထပ်ပေါင်းထည့်ပေးသွားခြင်းအားဖြင့် အပြုအမူတွေကို တွန်းအားပေးတာ၊ တားမြစ်တာမျိုးတွေ လုပ်လိုရတယ်လို့ ဖြည့်စွက်တင်ပြခဲ့ကြပါတယ်။ ကြောင်းကျိုး ဆက်နွယ်ပုံသွင်းပေးခြင်းဟာ အမူအကျင့်အားလုံးရဲ့ အရင်းအမြစ်ဖြစ်ကြောင်းနဲ့ ယုတ္တိနဲ့ ကြောင်းကျိုးဆက်နွယ်ခြင်းဟာ ခင်ဗျားရဲ့ ပုဂ္ဂလိက ဘဝမှာ ဘာမှသိပ် လုပ်နိုင်အားမရှိဘူးဆိုတာကို စကင်နားက လက်ခံယုံကြည်လာခဲ့ပါတယ်။ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ပြန်လည်စဉ်းစားဆင်ခြင် သုံးသပ်ခြင်းဟာ ကြောင်းကျိုး ဆက်နွယ်ပုံသွင်းခြင်းရဲ့ “ဆက်စပ်ထွက်ကုန်” တစ်ခုသာဖြစ်ကြောင်း သူက သတ်မှတ်ခဲ့ပါတယ်။

အချို့သော စိတ်ပညာရှင်တွေနဲ့ အတွေးအခေါ်ပညာရှင်တွေက ခင်ဗျားဟာ ဘာမှမဟုတ်၊ ငါးတွေ ပင့်ကူတွေလိုမျိုး အရမ်းဆန်းပြားရှုပ်ထွေးတဲ့ အလိုအလျောက် တုန့်ပြန်တတ်သူတစ်ယောက်သာ ဖြစ်တယ်ဆိုတဲ့ အယူအဆကို ကိုင်စွဲထားနေကြတုန်းပါ။ ခင်ဗျားမှာ လွတ်လပ်မှုဆိုတာ မရှိပါဘူး။ ကိုယ့်စိတ်ဆန္ဒနဲ့ လွတ်လွတ်လပ်လပ် ဆုံးဖြတ်လုပ်ဆောင်နိုင်တယ်ဆိုတာ မရှိပါဘူး။ ခင်ဗျားရဲ့ ဦးကျောက်ဟာ ရူပဗေဒနဲ့ ဓါတုဗေဒ ဥပဒေသတွေကို လိုက်နာ တတ်တဲ့ အက်တမ်တွေ၊ မော်လီကျူးတွေနဲ့ ဖွဲ့စည်းထားတဲ့ အရာတစ်ခုသာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့်ပဲ အချို့သောသူတွေက ခင်ဗျားရဲ့စိတ်ဟာ စကြဝဠာကြီးရဲ့ စည်းမျဉ်းဥပဒေသတွေကို လိုက်နာဆောင်ရွက်ပေးဖို့အတွက်နဲ့ပဲ ဘောင်ခပ်ပိတ်မိနေတဲ့ အရာဖြစ်တယ်လို့ ပြောကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျား ဘဝမှာ တွေးသမျှ၊ ခံစားသမျှနဲ့ လုပ်ခဲ့သမျှဟာ မဟာပေါက်ကွဲမှုကြီးရဲ့ နောက်ဆက်တွဲ အစွယ်အပွား သဘာဝ သင်္ချာဗေဒတွေသာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့ဒီ စိတ်ပညာ နယ်ပယ်အဖွဲ့ရဲ့ အလိုအရ ခင်ဗျားဟာ အင်းဆက်ကောင်လေးတွေနဲ့ သဘောသဘာဝချင်း အတူတူပါ။ သူတို့ထက် ပိုတာက ခင်ဗျားမှာ လှုံ့ဆော်မှုတွေကို ပိုမိုသိပ်သည်းတဲ့ အပြုအမူဆိုင်ရာ လုပ်ရိုးလုပ်စဉ်အကျင့်တွေနဲ့ တုန့်ပြန်ပြီး သိစိတ်ကို အကြောင်းကြားရုံသာ ကြားတတ်တဲ့ ပိုမိုရှုပ်ထွေးတဲ့ အာရုံကြောစနစ် ရှိနေတာလေးပါ။ ဂရိခေတ်က အတွေးအခေါ်ရှင်တစ်ယောက်ကတော့ မသိစိတ်ကို ရထားဆွဲတဲ့ မြင်းနဲ့ ခိုင်းနှိုင်းပြပြီး သိစိတ်ကိုတော့ အဲ့ဒီ ရထားကို ထိန်းကျောင်းမောင်းနှင်နေတဲ့ အပေါ်လွှာ ကြောင်းကျိုးဆင်ခြင်စိတ်လို့ တင်ပြခဲ့ပါတယ်။ ခင်ဗျားမှာ လွတ်လပ်စွာ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်း ရှိသည်ဖြစ်စေ၊ မရှိသည် ဖြစ်စေ ကြောင်းကျိုးဆက်နွယ်ပုံသွင်းခြင်းကတော့ အမှန်တကယ်ရှိနေပြီး သူ့ရဲ့သက်ရောက်မှုတွေက လျှစ်လျူရှုပြီး ဂရုမစိုက်ဘဲ နေလို့ မရတဲ့ အနေအထားမှာ ရှိပါတယ်။

ကြောင်းကျိုးဆက်နွယ်ပုံသွင်းခြင်းက နှစ်မျိုးနှစ်စားရှိပါတယ်။ ရှေးရိုးနဲ့ အားဖြည့် ကြောင်းကျိုးဆက်နွယ်ပုံသွင်းခြင်းတို့ ဖြစ်ပါတယ်။ ရှေးရိုးကြောင်းကျိုး ဆက်နွယ်ပုံသွင်းခြင်း အယူအဆမှာ ပုံမှန်အားဖြင့် ဘာလွှမ်းမိုးမှုမှ မရှိတဲ့အရာတစ်ခုဟာ တုန့်ပြန်မှုတစ်ခုရဲ့ ခလုပ်မောင်း ဖြစ်လာတယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ ခင်ဗျားရေပန်းနဲ့ရေချိုးနေတုန်းမှာ အခြားတစ်ယောက်က အိမ်သာအိုးကို ရေဆွဲချလိုက်သံကို ခင်ဗျားကြားလိုက်ပါတယ်။ အဲ့ဒါက ခင်ဗျားချိုးနေတဲ့ ရေကို ပူသွားစေပါတယ်။ အဲ့ဒါက ခင်ဗျားဆီမှာ ကြောင်းကျိုးဆက်နွယ်ပုံသွင်းမှုတစ်ခုအဖြစ် ရှိသွားပြီး နောက်တစ်ကြိမ် ခင်ဗျား ရေချိုး ဆပ်ပြာတိုက်နေတဲ့အချိန်မှာ အိမ်သာအိုးရေဆွဲချသံကို ကြားခဲ့ရင် ခင်ဗျားဟာ အရင်က ဖြစ်ရပ်ကို ပြန်အမှတ်ရမိလာမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလိုဖြစ်ရပ်မျိုးကို ရှေးရိုး ကြောင်းကျိုးဆက်နွယ် ပုံသွင်းမှုလို့ ခေါ်ပါတယ်။ သူ့အကြောင်းနဲ့သူ ဖြစ်နေတဲ့ ကိစ္စရပ်တစ်ခုဖြစ်တဲ့ အိမ်သာအိုးရေဆွဲချခြင်းဟာ ခင်ဗျားဆီမှာ အနက်အဓိပ္ပါယ်တစ်ခုနဲ့ မျှော်လင့်ချက်တစ်ခု ဖြစ်ပေါ်လာစေတတ်တာမျိုးပါ။ အဲ့ဒီကိစ္စက ခင်ဗျားထိန်းချုပ်လို့ မရတဲ့ ကိစ္စတစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားကြိုက်နှစ်သက်တဲ့ အစားအစာ တစ်ခုခု၊ သောက်စရာတစ်ခုခုကို စားသောက်ပြီးနောက်မှာ ခင်ဗျား ဖျားနာခဲ့ဖူးရင် နောင်အနာဂတ်မှာ ခင်ဗျားဟာ အဲ့ဒီအစားအစာကို ရှောင်တော့မှာ ဖြစ်ပါ တယ်။ အဲ့ဒါရဲ့ အနံ့ကိုရရုံ၊ အဲ့ဒီအစားအစာအကြောင်း တွေးမိရုံနဲ့ ဖျားနာသလိုလို ဖြစ်လာနိုင်ပါတယ်။ ကျွန်တော့်အတွက်ဆိုရင်တော့ တက်ကီလာက အဲ့ဒါမျိုး ဖြစ်စေပါတယ်။ တော်တော်ဆိုးပါတယ်။ ရှေးရိုးကြောင်းကျိုးဆက်နွယ်ပုံသွင်းခြင်းက ခင်ဗျားကို ရှင်သန်အောင် အထောက်အကူ ပြုနိုင်ပါတယ်။ အဲ့ဒီအရာကြောင့် ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားကို ထိခိုက်စေတဲ့အရာတွေက ဘာတွေလဲ၊ ခင်ဗျားကို ပျော်ရွှင်စေတာတွေက ဘာတွေလဲဆိုတာကို အမီးဘားလေး တစ်ကောင်လို လျှင်လျှင်မြန်မြန် လေ့လာသင်ယူနိုင်ပါတယ်။

စကင်နား လုပ်လိုက်လို့ တိရစ္ဆာန်လေးတွေမှာ ပေါ်ပေါက်လာတဲ့ ရှုပ်ထွေးတဲ့ အမူအကျင့်တွေကကျတော့ အားဖြည့်ကြောင်းကျိုးဆက်နွယ် ပုံသွင်းမှုရဲ့ ရလဒ် ကြောင့်ဖြစ်လာတဲ့ အရာတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ အားဖြည့်ကြောင်းကျိုးဆက်နွယ် ပုံသွင်းခြင်းက ခင်ဗျားရဲ့ အလိုဆန္ဒတွေကို ပြောင်းလဲသွားစေနိုင်ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ နှစ်သက်တိမ်းညွတ်မှုတစ်ခုဟာ အားဖြည့်ပေးလိုက်ခြင်းကြောင့် ပိုမိုကြီးထွားလာနိုင်ပါတယ်။ ဒါမှမဟုတ် ပြစ်ဒဏ်ပေးလိုက်ခြင်းကြောင့် ပျောက်ကွယ်သွားနိုင်ပါတယ်။ ခင်ဗျား အလုပ်သွားလုပ်ရင် ခင်ဗျား လစာရပါမယ်။ လေအေးပေးစက်ဖွင့်လိုက်ရင် ချွေးထွက်တာ ရပ်သွားပါမယ်။ မီးနီ ဖြတ်မမောင်းရင် ဒဏ်ကြေး မပေးရပါဘူး။ အိမ်ငှားခ မှန်မှန်ပေးရင် အိမ်ပေါ်က နှင်ချမခံရပါဘူး။ ဒါတွေအားလုံးဟာ ဆုပေး ဒဏ်ပေး စနစ်နဲ့ တည်ဆောက် ထားတဲ့ အားဖြည့် ကြောင်းကျိုးဆက်နွယ် ပုံသွင်းခြင်းတွေ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီအချက်တွေက ကျွန်တော်တို့ကို တတိယအချက်ဖြစ်တဲ့ မျိုးသုဉ်းပျောက်ကွယ်သွားခြင်း ဆီကို ပြန်ခေါ်သွားပါတယ်။ ခင်ဗျားစိတ်ထဲမှာ ဆုလဒ်တစ်ခုခု၊ ပြစ်ဒဏ်တစ်ခုခုကို မျှော်မှန်းထားပြီး ဘာမှဖြစ်လာတဲ့ အခါမျိုးမှာ ခင်ဗျားရဲ့ ကြောင်းကျိုးဆက်နွယ်ပုံသွင်းခံထားရတဲ့ တုန့်ပြန်မှုတွေဟာ တဖြည်းဖြည်း စတင်ပြီး မှန်ဝါးပျောက်ကွယ်လာပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ကြောင်ကို ခင်ဗျား အစာထည့်မကျွေးဘဲ နေလိုက်ရင် ကြာလာတဲ့အခါမှာ သူဟာ အစာခွက်နားမှာ တရစ်ဝဲလုပ်ပြီး တညောင်ညောင်အော်နေတာမျိုးတွေ မလုပ်တော့ဘဲ ရပ်တန့်သွားပါလိမ့်မယ်။ သူ့ရဲ့ အမူအကျင့်တွေ မျိုးသုဉ်းပျောက်ကွယ် သွားတာပါ။ ခင်ဗျား အလုပ်ကို မှန်မှန်သွားနေပြီး လစာမရတော့ရင် နောက်ဆုံးမှာ ခင်ဗျားလည်း အလုပ်သွားတော့မှာ မဟုတ်ပါဘူး။ အဲ့သလို အချိန်မျိုးမှာ နောက်ဆုံး မီးတောက်က ထတောက်လေ့ ရှိပါတယ်။ အမူအကျင့်တစ်ခုက သူချုပ်ဆုံးရတော့မယ့်အချိန် သူ့ရဲ့နောက်ဆုံးထွက်သက်ကို ရှုရှုရတဲ့ အချိန်မျိုးမှာ နောက်ဆုံးမီးတောက် ထတောက်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ အလုပ်ကို လုံးဝ မသွားရတော့တာမျိုးနဲ့ ချက်ချင်း နေသားမကျပါဘူး။ ခင်ဗျားဟာ အထက် လူကြီးရဲ့ ရုံးခန်းထဲကို ဝင်သွားပြီး ဘာဖြစ်လို့ အဲ့သလို လုပ်ရတာလဲဆိုပြီး ဖြေရှင်းချက်တောင်းမိပါလိမ့်မယ်။ အထက်အရာရှိနဲ့ အော်ကြီးဟစ်ကျယ် ငြင်းခုံနဲ့ စကားများပြီး ဘာမှမထူးပေမယ့်လည်း နောက်ဆုံးမှာ လက်ထိပ်တွေနဲ့ နှစ်ပါးသွားရနိုင်ပါတယ်။

ကာလရှည်ကြာ လုပ်လာတဲ့ အရာတစ်ခုကို ရုတ်တရက် မစွန့်လွှတ်နိုင်ဘဲ ခင်ဗျား ရုတ်ချည်း ရူးသွပ်စိတ်လွတ်သွားတာမျိုးပါ။ ဒါဟာ ခင်ဗျားဦးကျောက်ရဲ့ ရှေးအကျ အအိုမင်းဆုံး အစိတ်အပိုင်းက သူ့ဆုလဒ်လေးကို ပြန်ရဖို့အတွက် ပြုလုပ်လိုက်တဲ့ နောက်ဆုံးကြိုးပမ်းမှုပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားတိုက်ခန်းထဲမှာ သော့မေ့ကျန်ခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ခင်ဗျားရဲ့ အခန်းဖောက် အိပ်မောကျနေပါတယ်။ ခင်ဗျား တံခါးခေါင်းလောင်းကို နှိပ်ပါတယ်။ တံခါးကို ခေါက်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ခင်ဗျားရဲ့ အခန်းဖောက် ပေါ်မလာပါဘူး။ အဲ့ဒီမှာ ခင်ဗျားဟာ တံခါးခေါင်းလောင်းကို အဆက်မပြတ် တတောင်တောင် တီးပါတော့တယ်။ တံခါးကို တဝန်းဝန်း အဆက်မပြတ် ထုပါတော့တယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ကွန်ပျူတာက ဆက်မသွားတော့ဘဲ ဖန်သားပြင် အသေကြီးဖြစ်သွားတဲ့အခါမှာ ခင်ဗျား ချက်ခြင်း လက်လျှော့ပြီး ထွက်မသွားပါဘူး။ မောက်စံနဲ့ နေရာအနံ့ ကလစ်တွေလျှောက်နိုင်ပြီး တစ်ခါတစ်ရံ ကီးဘုတ်ကိုလည်း လက်သီးနဲ့ ထုမိပါလိမ့်မယ်။ ကလေးတစ်ယောက်က စတိုးဆိုင်ငွေရှင်းတဲ့နားမှာ သူလိုချင်တဲ့ သကြားလုံး မရတဲ့အခါ အကြီးအကျယ်စိတ်ကောက်ပြီး ပေကပ်ထိုင်နေပါလိမ့်မယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ အရင်အကြိမ်တွေတုန်းက သူ့အဲ့သလို အပြုအမူမျိုးလုပ်လိုက်တာ လိုချင်တဲ့ သကြားလုံးကို ရခဲ့ဖူးလို့ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါတွေအားလုံးဟာ

နောက်ဆုံးမီးတောက်တွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အမူအကျင့်ဟောင်းတစ်ခု ယာယီ အရှိန်မြှင့်တက်သွားခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားစိတ်ဝိညာဉ်ရဲ့ လျှို့ဝှက်လှိုက်ခေါင်း ထဲကနေ ပေါ်ထွက်လာတဲ့ အရာတွေဖြစ်ပါတယ်။

ကဲ .. အစမှာ ပြောခဲ့တဲ့ အစားလျှော့ အစီအစဉ်ဆိုကို ပြန်သွားရအောင်။ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားဘဝထဲကနေ ဆုလဒ်တစ်ခုကို ဖယ်ထုတ်လိုက်ပါတယ်။ အဲ့ဒါ ကတော့ အင်မတန်ကောင်းပြီး အရသာရှိတဲ့ ကယ်လိုရီများတဲ့ အစားအစာတွေပါ။ ခင်ဗျားရဲ့ဆုလဒ်တွေကို ခင်ဗျားဘဝထဲကနေ အပြီးတိုင် ဖယ်ထုတ်လိုက်ဖို့ အဆင်သင့်ဖြစ်တဲ့အချိန်မှာ နောက်ဆုံးမီးတောက်က ထတောက်ပြီး ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်စွမ်းအင်တွေကို ဖျက်သိမ်းဖို့ ခြိမ်းခြောက်လိုက်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ဒေါသ ရုတ်တရက်ထွက်လာတဲ့ နှစ်နှစ်သား ကလေးလေးတစ်ယောက်လို ဖြစ်သွားပါတယ်။ နောက်ဆုံးမီးတောက်ရဲ့ တောင်းဆိုမှုကို လိုက်လျော့လိုက်တာနဲ့ အဲ့ဒီ အမူအကျင့်ကို ပြန်ပြီး အားဖြည့်ပေးလိုက်သလို ဖြစ်သွားပါတယ်။ စိတ်အလိုလိုက်ပြီး အစားအလွန်အကျွံစားတာဟာ စိတ်ရဲ့ သွေးရူးသွေးတန်း ဖြစ်တတ်တဲ့ အခြေအနေတစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့ဒါကို မချိုးဖျက်နိုင်မီအထိ ဖိအားများတဲ့ အစားအစာစွဲလန်းမှုတွေ ဖြစ်နေမှာပါ။

အစားအလွန်အကျွံစားတာ၊ ဆေးလိပ်သောက်တာ၊ လောင်းကစားတာ၊ ပေါလ်အော့ဖ် ဝါးခရက် ကစားတာ ဒါမဟုတ် ကြောင်းကျိုးဆက်နွယ်ပုံသွင်းခြင်း ဖြစ်စဉ်ကိုဖြတ်ပြီး ဖြစ်လာတဲ့ အခြားသော အကျင့်ဆိုးတွေကို ဖြတ်ဖို့ ဆိုရင် ခင်ဗျားမသိစိတ်ရဲ့ လျှို့ဝှက်လက်နက်ဖြစ်တဲ့ နောက်ဆုံးမီးတောက်ကို တွန်းလှန် နိုင်ဖို့ ကြိုတင်ပြင်ဆင်ထားဖို့ လိုအပ်ပါလိမ့်မယ်။ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ထိန်းကျောင်းနိုင်တဲ့ စူပါနာနီ ဖြစ်နေဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။ ခွေးတွေကို လေ့ကျင့်ပေးတဲ့ သူတစ်ယောက်လိုမျိုး ကိုယ့်စိတ်ကိုယ် လိမ္မာယဉ်ကျေးလာအောင် လေ့ကျင့်ပေးနိုင်တဲ့သူမျိုး ဖြစ်ပါစေ။ အခြားမတူညီကွဲပြားတဲ့ ဆုလဒ်တွေနဲ့ အပြုသဘောဆောင်တဲ့ အားဖြည့်ပေးမှုတွေကို ရှာဖွေပါ။ ရည်မှန်းချက် ချပြီး လုပ်ဆောင်ပါ။ ရည်မှန်းချက်တွေ ပြည့်မီခဲ့ရင် ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ဂုဏ်ပြုပါ။ အခက်အခဲနဲ့ ကြုံခဲ့ရရင်လည်း ထိတ်လန့်မသွားပါနဲ့။ အကျင့်တွေဆိုတာက ခင်ဗျား ထင်သလောက် စမတ်မဖြစ်လို့ ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ အရာတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့ဒါတွေဟာ ခင်ဗျားထင်သလောက် စမတ်မဖြစ်တာကြောင့်ပဲ ပြန်လည်ချုပ်ငြိမ်းသွားပါလိမ့်မယ်။

၃၅။ လူအများကြား အချောင်ခိုခြင်း (Social Loafing)

အယူအဆအမှား - အလုပ်တာဝန်တစ်ခုမှာ ခင်ဗျား အခြားသူတွေနဲ့ ပူးပေါင်းပြီးလုပ်ခဲ့ရင် ခင်ဗျား ပိုကြိုးကြိုးစားစားလုပ်ပြီး အောင်မြင်မှု ရလဒ်လည်း ပိုများလိမ့်မယ်။

အမှန်တရား - အုပ်စုတစ်ခုရဲ့ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် ပါဝင်ရတဲ့အခါမှာ ခင်ဗျားဟာ အားစိုက်ထုတ်မှု နည်းနည်းပဲ လုပ်ချင်ပါတော့တယ်။ ဘာကြောင့်လဲ ဆိုတော့ ခင်ဗျားရဲ့ လုပ်ဆောင်ချက်ကို အခြားသူတွေရဲ့ လုပ်ဆောင်ချက်တွေနဲ့ စုပေါင်းပြီး ရလဒ်ကို ကြည့်ရှုကြမယ်ဆိုတာကို ခင်ဗျား သိနေလို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

လုပ်ငန်းသစ်တစ်ခုကို စတင်ထူထောင်ရတာမျိုးနဲ့ ရုပ်ရှင်ကားတစ်ကား ရိုက်ကူးရတာလိုမျိုး အချိန်နဲ့ အားစိုက်ထုတ်မှု အများကြီးအသုံးပြုရတဲ့ လုပ်ငန်းကြီး တစ်ခုကို အကောင်အထည်ဖော်ရတဲ့ အခါမျိုးမှာ လူများများ ငှားရမ်းအသုံးပြုလေလေ အလုပ်က ပိုကောင်းကောင်းနဲ့ ပိုမြန်မြန်ပြီးလေလေ ဖြစ်ပြီး ခင်ဗျားရဲ့ ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်ကိုလည်း မြန်မြန်ရောက်ပါလိမ့်မယ်လို့ ခင်ဗျားရဲ့ ဗီဇစိတ်က ခင်ဗျားကိုပြောပါလိမ့်မယ်။ တကယ်အမှန်တရားက ဘာတူညီတဲ့ ရည်ရွယ်ချက်တစ်ခုအတွက် အခြားသူတွေနဲ့ ပူးပေါင်းပြီး လုပ်ကိုင်ရတဲ့အခါမှာ တစ်ယောက်ထဲလုပ်တာထက်ပိုပြီး အားစိုက်မထုတ်ချင်ဘဲ အချောင်ခိုချင်တဲ့ စိတ်ဖြစ်ပေါ်လာတတ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားတို့ရဲ့ လုပ်ဆောင်ချက်မှာ ရလဒ်ကို တစ်ဦးချင်းစီအတွက် အကဲဖြတ်မှာ မဟုတ်ဘူးဆိုတာကို ခင်ဗျားသိထားခဲ့ရင် ခင်ဗျားရဲ့ ဗီဇစိတ်ဟာ နောက်ကွယ်ကနေ အသာအယာ အချောင်ခိုနေဖို့ တွန်းအားပေးတတ်ပါတယ်။

စိတ်ပညာရှင် အလန် အင်ဟမ်က ဒီအချက်ကို သက်သေပြပြီး လွန်စွဲပွဲတွေရဲ့ ရသကို ထာဝရ ဖျက်ဆီးခဲ့ပါတယ်။ ၁၉၇၄ ခုနှစ်မှာ လူတွေကို မျက်လုံးကို အဝတ်နဲ့စီးပြီး ကြိုးတစ်ခုကို ဆွဲခိုင်းခဲ့ပါတယ်။ ကြိုးရဲ့တစ်ဖက်အစွန်းကိုတော့ အလယ်ခေတ်က ပုံသဏ္ဌာန်မျိုးရှိတဲ့ တစ်ဖက်အသင်းရဲ့ ခံနိုင်ရည်အားကို လှုံ့ဆော်ပေးနိုင်တဲ့ စက်ကိရိယာတစ်မျိုးနဲ့ ချိတ်ဆက်ထားပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံတွေကို မင်းတို့ဖက်မှာ မင်းနဲ့အတူ အခြားသူ အများအပြားက ကူဆွဲပေးနေ တယ်လို့ ပြောပြီးထပ်ဆွဲခိုင်းပါတယ်။ အဲ့သလို ဆွဲခိုင်းပြီးနောက်မှာ တစ်ခါပြန်ပြီး တိုင်းတာကြည့်ပါတယ်။ ပြောထားတာ ကွာခြားပေမယ့် နှစ်ကြိမ်စလုံးမှာ သူတို့ဟာ တစ်ယောက်ထဲ ဆွဲခဲ့ကြရတာပါ။ ဒါပေမယ့် သူတို့ကို အုပ်စုလိုက်ဆွဲရတာလို့ ပြောထားတဲ့ အခါတိုင်းမှာ သူတို့ဟာ ထူးဆန်းစွာပဲ ပျမ်းမျှ ဆွဲနိုင်အားထက် ၁၈ ရာခိုင်နှုန်း လျော့ပြီးဆွဲခဲ့ကြတာကို တွေ့ရပါတယ်။

ဒီ လူအများကြား အချောင်ခိုခြင်းကို ရင်ဂယ်မန်းသက်ရောက်မှု လို့လည်း ခေါ်ကြပါတယ်။ ပြင်သစ်အင်ဂျင်နီယာ မက်ဆီမီလီယန် ရင်ဂယ်မန်းက ၁၉၁၃ ခုနှစ် မှာ လူတွေအားလုံးကို အုပ်စုဖွဲ့ပြီး ကြိုးကိုဆွဲခိုင်းတဲ့အခါမှာ သူတို့ရဲ့ စုပေါင်းဆွဲနိုင်အားဟာ တစ်ဦးချင်းစီရဲ့ ဆွဲနိုင်အားတွေကို ပေါင်းလိုက်ရင် ရရမယ့် ဆွဲနိုင်အားထက် နည်းနေတာကို သူက တွေ့ရှိခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ အင်ဂမ်နဲ့ ရင်ဂယ်မန်းတို့ရဲ့ စမ်းသပ်ချက်တွေဟာ စိတ်ပညာနယ်ပယ်အတွက် လူအများကြား အချောင်ခိုခြင်းဆိုတဲ့ သဘောတရားတစ်ရပ်ကို ဖော်ထုတ်ပေးနိုင်ခဲ့ပါတယ်။ သဘောတရားကတော့ ခင်ဗျားဟာ တူညီတဲ့ အလုပ်တစ်ခုမှာပဲ လူအများနဲ့ စုပေါင်းလုပ်ဆောင်ရရင် တစ်ယောက်ထဲ လုပ်ရင် ထုတ်မယ့် အားစိုက်ထုတ်မှုထက် လျော့ပြီး အားစိုက်ထုတ်တတ်တယ်ဆိုတဲ့ သဘောတရားပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ဦးဆောင်အဆိုတော်က ကပ္ပတစ်ခုမှာ ခင်ဗျားကို အော်နိုင်သမျှ ကျယ်ကျယ်အော်ပါလို့ ပြောလိုက်ပါတယ်။ ခင်ဗျားကလည်း အော်လိုက်ပါတယ်။ အဲ့ဒီနောက် မှာ သူက “မင်းအော်တာ ငါမကြားရဘူး .. မင်းဒီထက် ကျယ်ကျယ် အော်နိုင်ပါသေးတယ်” လို့ ပြောလိုက်ပါတယ်။ အဲ့သလို အခြေအနေမျိုးတွေမှာ ဒုတိယ အကြိမ်အော်တာက ပထမအကြိမ်ထက် ပိုကျယ်နေတတ်တာကို ခင်ဗျား သတိပြုမိပါသလား။ ပထမတစ်ကြိမ်မှာ လူတွေက သူတို့အဆုတ်က ထုတ်လွှတ်နိုင် တဲ့အသံရဲ့ အစွမ်းကုန် အကျယ်ဆုံး ဘာကြောင့် မအော်ခဲ့ကြတာပါလဲ။ ထက်မြက်တဲ့ သိပ္ပံပညာရှင်အချို့ဟာ ၁၉၇၉ ခုနှစ်မှာ ဒီကိစ္စကို စမ်းသပ်မှု ပြုလုပ်ခဲ့ကြ

ပါတယ်။ ဘစ်ဘ် လာတာနီ၊ ကစ်ပလင်း ဝီလီယံ နဲ့ စတက်ဇင် ဟာကင်းစ် တို့ဟာ အိုဟိုင်းအိုး ပြည်နယ် တက္ကသိုလ်မှာ အစမ်းသပ်ခံတွေကို တစ်ယောက်ချင်း နဲ့ အုပ်စုဖွဲ့ပြီး ကျယ်နိုင်သမျှ ကျယ်ကျယ် အော်ခိုင်းပြီး စမ်းသပ်ခဲ့ကြပါတယ်။ အုပ်စုရဲ့ စုစုပေါင်း အော်နိုင်တဲ့နှုန်းဟာ တစ်ယောက်ချင်းစီ အော်ရင်ဖြစ်လာမယ့် ကျယ်သံစုစုပေါင်းထက် လျော့နည်းနေတာကို တွေ့ရပါတယ်။ အော်သံတွေကို ဇယားကွက်မှာတောင်မှ နေရာချပြီး ပြလိုရပါတယ်။ အုပ်စုထဲကို လူတွေ ထပ်ဖြည့်ထည့်လေလေ လူတစ်ယောက်ချင်းစီရဲ့ အားထုတ်မှုနှုန်းက လျော့ကျလာလေလေ ဖြစ်ပါတယ်။ ဇယားကွက်မှာ ပြတဲ့ မျဉ်းကြောင်းဟာ နှင်းလျှောစီး တဲ့လမ်းကြောင်းလိုမျိုး မျဉ်းကွေးလေး ဖြစ်လာပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ဒါမျိုးကို အမြဲတမ်းလုပ်လေ့ရှိပါတယ်။ ဒါပေမယ့် သိစိတ်နဲ့ တမင်တကာ ရည်ရွယ်ပြီး လုပ်တာမျိုး မဟုတ်ပါဘူး။ ဆိုတော့ လူအများစုပြီး သီချင်းဆိုခိုင်းတဲ့အခါမျိုးမှာ ခင်ဗျားဟာ ပါးစပ်လှုပ်ရုံပဲ လှုပ်နေတာမျိုး ဖြစ်မှာကို မျှော်လင့်ထားပါ။ ဒီစမ်းသပ်ချက်တွေ အားလုံးမှာ လှည့်ကွက်တစ်ခု လုပ်ရမှာက လူတွေကို ဘာတွေဖြစ်နေသလဲ ဆိုတာကို အသိမပေးဘဲ စမ်းသပ်ဖို့ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ အုပ်စုရဲ့ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် ရှိနေတယ်လို့ အထင်ရောက်နေသမျှ ခင်ဗျားဟာ အားစိုက်ထုတ်မှုတွေကို မသိစိတ်အားဖြင့် လျော့ချထားမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့ဒီလိုမျိုး ဖြစ်နေလေ့ရှိတာကို ဘယ်သူမှ မသိတတ်ကြပါဘူး။ ဘယ်သူမှလည်း အဲ့သလို ဖြစ်နေကြောင်း ဝန်မခံချင်တတ်ကြပါဘူး။

ခိုင်းတဲ့အလုပ်တာဝန်က ရိုးရှင်းရင် အဲ့ဒါမျိုး ပိုဖြစ်လေ့ရှိပါတယ်။ ရှုပ်ထွေးတဲ့ အလုပ်တာဝန်မျိုးမှာကျတော့ ဘယ်သူက ကိုယ့်အလုပ်ကို အကောင်းဆုံး လုပ်မနေဘူးလဲ ဆိုတာက အလွယ်တကူ မြင်နိုင်တာမျိုး ဖြစ်နေတတ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ပျင်းရိ အချောင်ခိုမှုကို လူတွေမြင်နိုင်တယ်လို့ သိနေတဲ့ အခါမျိုးမှာ ဆိုရင်တော့ ခင်ဗျားဟာ ကြိုးစားပန်းစား အလုပ်လုပ်လေ့ရှိပါတယ်။ ခင်ဗျား ဒါမျိုးလုပ်တာက "အကဲဖြတ်မှုကို စိုးထိတ်ခြင်း" ဆိုတဲ့ နောက်သက်ရောက်မှု တစ်ခုကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီသက်ရောက်မှုကို လွယ်လွယ်ပြောရရင်တော့ ခင်ဗျား တစ်ယောက်ထဲလုပ်နေရတယ်လို့ သိနေရင် ပိုပြီးဂရုတစိုက် လုပ်တတ်တဲ့ သဘောမျိုးပါပဲ။ အုပ်စုနဲ့ လုပ်ရတယ်ဆိုရင်တော့ ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ရှုပ်ထွေးမှုအဆင့်က လျော့ကျလာပါတယ်။ ခင်ဗျား သက်တောင့်သက်သာ ရှိသွား ပါတယ်။ စိတ်သက်သာရာ ရသွားပါတယ်။

အားကစားဆိုင်ရာ သိပ္ပံပညာရှင်တွေက နှစ်ပေါင်းများစွာကတည်းက ဒီအချက်ကို နည်းပြတွေကို သတိပေးခဲ့ကြပါတယ်။ ဒါကြောင့် အခုအချိန်မှာဆိုရင် အားကစားအသင်း အများစုဟာ ကစားသမားတွေကို အကဲဖြတ်တဲ့အချိန်မှာ အုပ်စုလိုက် အကဲမဖြတ်ဘဲ တစ်ယောက်ချင်းစီရဲ့ စွမ်းဆောင်ရည်ကို အကဲဖြတ် ကြပါတယ်။ အဲ့သလို တစ်ယောက်ချင်းစီကို အကဲဖြတ်နေတဲ့အတွက် ကစားသမားတွေဟာ လူအများကြား အချောင်ခိုခြင်းကို လုပ်လို့မရကြတော့ဘဲ သူတို့ရဲ့ အားထုတ်မှုကို အစွမ်းကုန် ပြလုပ်ကြရပါတယ်။ အုပ်စုနဲ့ လုပ်တဲ့ ဘယ်လိုအခြေအနေမျိုးမှာမဆို ဒီအချက်ကို တွေ့နိုင်ပါတယ်။ ဘုံစုပေါင်းပြီး လုပ်ကြတဲ့ လယ်ယာတိုင်းဟာ တစ်ယောက်ချင်းစီလုပ်တဲ့ လယ်ယာတွေထက်ပိုပြီး အမြဲတန်း အထွက်နှုန်း နည်းပါးပါတယ်။ တူညီတဲ့ ထပ်တလဲလဲ အလုပ်တွေကို လုပ်ရတဲ့ စက်ရုံတွေမှာဆိုရင် တစ်ယောက်ချင်းစီရဲ့ ပြီးမြောက်ရမယ့် အရေအတွက် ကိုတာကို သတ်မှတ်ပေးထားရင် အထွက်နှုန်း နည်းတတ်ပါတယ်။

ဂရုပြုပါ။ ဒီနေ့ခေတ်အချိန်အခါမှာတော့ အဖွဲ့အစည်းတိုင်းဟာ လူအများကြား အချောင်ခိုခြင်း သဘောတရားကို နားလည်နေကြပါပြီ။ လုပ်ငန်းကွင်းဆက်ရဲ့ အထက်တစ်နေရာရာမှာ ခင်ဗျားရဲ့ စွမ်းဆောင်ရည်ကို တိုင်းတာနေတဲ့ စိတ်ပညာရှင်တစ်ဦးဦး ရှိနေပါပြီ။ ဒါကြောင့် အထူးသဖြင့် ခင်ဗျား ကော်ပိုရေးရှင်းကြီး တွေမှာ အလုပ်လုပ်နေရင် ခင်ဗျားရဲ့ ထုတ်လုပ်မှုစွမ်းအားကို တနည်းနည်းနဲ့ အမြဲတန်းစောင့်ကြည့်နေကြပြီး ခင်ဗျားအလုပ်မှာ ပိုအားထုတ်စေဖို့အတွက် အဲ့ဒီ အကြောင်းကိုလည်း ခင်ဗျားကို အသိပေးထားတတ်ကြပါတယ်။ အဖွဲ့လိုက်လုပ်ခိုင်းတဲ့အခါမှာ ခင်ဗျားဟာ ထင်သလောက် စမတ်ဖြစ်မနေဘူးဆိုတာကို သူတို့ သိနေကြပါပြီ။

၃၆။ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု အဖွဲ့များ (The Illusion of Transparency)

အယူအဆအမှား - ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ခံစားမှုတွေ မြင့်မားနေတဲ့အချိန်မှာ လူတွေက ခင်ဗျားကို ကြည့်ပြီး ခင်ဗျားဘာတွေတွေးနေသလဲ ဆိုတာနဲ့ ဘာတွေခံစား နေသလဲဆိုတာကို ပြောနိုင်ကြလိမ့်မယ်။

အမှန်တရား - ခင်ဗျားရဲ့ ပုဂ္ဂလိက အတွေ့အကြုံ၊ ခံစားမှုတွေကို အခြားသူတွေက မသိမြင်နိုင်ကြပါဘူး။ ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်တွင်းက အတွေးတွေနဲ့ စိတ်ခံစားမှုတွေ ကို ဖော်ပြနိုင်စွမ်းကို ခင်ဗျားဟာ ပိုပြီးတွက်ဆမိနေတတ်ပါတယ်။

ခင်ဗျားရဲ့ လူအများရှေ့ စကားပြောနည်းသင်တန်းမှာ ခင်ဗျားဟာ အတန်းရဲ့ရှေ့က စကားပြောစင်လေးမှာ မှတ်စုတွေကိုကိုင်ပြီး ရပ်နေပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ရင်တွေကလည်း တဒိန်းဒိန်း ခုန်နေပါတယ်။ အခြားသူတွေ ပြောနေတုန်းမှာ ခင်ဗျား စောင့်နေရပါတယ်။ စိတ်လှုပ်ရှားပြီး ကြမ်းပြင်ကို ခြေဖဝါးနဲ့ ဆောင့်နေပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ရှုပ်ထွေးမှု စွမ်းအင်တွေကို ကြမ်းခင်းတွေဆီ လွှဲပြောင်းပေးနေတာပေါ့။ စို့လာတဲ့ဈေးတွေကို မကြာခဏ သုတ်ပေးနေရ ပါတယ်။ စကားပြောတဲ့သူက နိဂုံးချုပ်ပြီး အတန်းထဲက အခြားသူတွေ လက်ခုပ်တီးကြတဲ့အချိန်မှာ ခင်ဗျားလည်း လိုက်တီးပါတယ်။ လက်ခုပ်သံတွေ စဲသွား ပြီးတစ်ခန်းလုံး ငြိမ်ကျသွားချိန်မှာ ခင်ဗျားရဲ့ ရင်ခုန်သံတွေ ဘယ်လောက် ကျယ်ကျယ်လောင်လောင် မြည်ဟီးနေတယ်ဆိုတာ ခင်ဗျားသတိထားမိလိုက်ပါ တယ်။ နောက်ဆုံးမှာတော့ ဆရာက ခင်ဗျားနာမည်ကို ခေါ်လိုက်ချိန်မှာတော့ ခင်ဗျား မျက်လုံးတွေ ပြူးကျယ်လာပါတယ်။ အတန်းရှေ့က ကျောက်သင်ပုန်း ဆီကို လမ်းလျှောက်လာတဲ့အချိန်မှာတော့ ခင်ဗျားဟာ လွှာစာမျှန်တွေ အပြည့်အသိပ်စားထားရသလိုမျိုး မအီမလည်ကြီး ခံစားနေရပြီး ခင်ဗျား ခြေထောက် တွေ တုန်မနေအောင် မနည်းကို ထိန်းနေရပါတယ်။ ခင်ဗျား အစမ်းလေ့ကျင့်ထားတဲ့ စကားတွေကို ပြောနေရချိန်မှာတော့ ခင်ဗျားဟာ အတန်းဖော်တွေရဲ့ မျက်နှာတွေကို လိုက်ကြည့်မိနေပါလိမ့်မယ်။

"သူက ဘာလို့ ပြုံးနေတာလဲ .. ဟိုကောင်မလေးက ဘာတွေလိုက်ရေးမှတ်နေတာလဲ .. ဒီလူက မျက်မှောင်ကြုတ်ပြီး ကြည့်နေတာလား"

"ဟာ .. ဒုက္ခပါပဲ .. ငါ စိတ်လှုပ်ရှားပြီး ဂယောင်ခြောက်ချားဖြစ်နေတာကို သူတို့ သိသွားပါပြီကွာ" ဆိုပြီး ခင်ဗျားထင်နေပါတယ်။

“ငါက ငတ်ကြီးတစ်ယောက်လို ဖြစ်နေပြီ .. ငါ ပေါက်ကရဲလေးဆယ်တွေ ပြောနေမိတာပဲ .. တော်တော်ဆိုးတယ်ကွာ .. ငါ နောက်ထပ် စကားတစ်ခွန်း ထပ်မပြောခင် ဒီစာသင်ခန်းကို ဥက္ကာပျံကြီး ဝင်တိုက်သွားရင် ကောင်းမှာပဲ”

“ဝမ်းနည်းပါတယ် ခင်ဗျာ .. ကျွန်တော် အစကနေ တစ်ခေါက်ပြန်ပြီး ပြောပါရစေ” လို့ နားထောင်နေတဲ့ သူတွေကို ခင်ဗျား ပြောလိုက်ပါတယ်။

အခုမှ တကယ့်ကို အဆိုးရွားဆုံး ဖြစ်သွားပါပြီ။ ဘယ်လိုငတ်ကြီးမျိုးကမျိုး မိန့်ခွန်းပြောနေတုန်း တန်းလန်းကြီးမှာ တောင်းပန်လို့လဲ။ ခင်ဗျားအသံတွေ တုန်ယင် လာပါတယ်။ ခင်ဗျားလည်ပင်း နောက်ပိုင်းမှာလည်း ချွေးတွေ ရွဲနှစ်လာပါတယ်။ ခင်ဗျားမျက်နှာကြီး နီရဲလာပြီး တခန်းလုံးကတော့ ပိုင်းလှောင်ပြောင် ရယ်မောကြတော့မှာပဲလို့ ခင်ဗျား ထင်လာပါတယ်။ တကယ်တော့ သူတို့အတွက် အဲဒါဟာ ရယ်စရာကောင်းမနေပါဘူး။ တကယ်တမ်းက ပျင်းရိပြီးငွေစရာ ကောင်းနေတာသာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ရှုပ်ထွေးမှုဟာ အမြင့်ဆုံးအနေအထားကို ရောက်နေပါတယ်။ စိတ်လှုပ်ရှားမှု အရောင်အဝါတွေဟာ ခင်ဗျား ခေါင်းပေါ်ကနေ ဖြာထွက်နေတယ်လို့ ခင်ဗျားခံစားနေရပါတယ်။ ဒါပေမယ့် တကယ်တမ်းမှာကတော့ ခင်ဗျားရဲ့ မျက်နှာအမူအယာအနဲ့ နီရဲနေတဲ့ အရေပြားက လွဲလို့ အခြားအရာတွေကို သူတို့ မမြင်ကြပါဘူး။ လူတစ်ယောက်ရဲ့ ခေါင်းထဲမှာ ဖြစ်ပျက်ပေါ်ပေါက်နေတဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေ အခြားသူတစ်ဦးရဲ့ ခေါင်းထဲကို ရောက်သွားဖို့ဆိုရင် တစ်စုံတစ်ရာသော ဆက်သွယ်ရေးဆိုင်ရာ နည်းလမ်းနဲ့ ပို့ဆောင်ပေးမှပဲ ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ တစ်ယောက်ယောက်ကို တစ်ခုခု အသိပေးချင်တယ်ဆိုရင် ကျွန်တော်တို့ဟာ မျက်နှာအမူအယာတွေ၊ အသံတွေ၊ လက်ဟန်ခြေဟန်တွေ ခင်ဗျား အခုဖတ်နေသလိုမျိုး စကားလုံးတွေ စတဲ့ သိသာထင်ရှားတဲ့ ကြားခံတစ်ခုခုကို အသုံးပြုပြီး အသိပေးရမှာဖြစ်ပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ခံစားမှုက ဘယ်လောက်ပဲ ပြင်းထန် အားကောင်းနေပါစေ ခင်ဗျားစိတ်ရဲ့ ပြင်ပကမ္ဘာလောကထဲက လူတွေအဖို့ရာမှာတော့ အဲဒါတွေဟာ ခင်ဗျားထင်နေသလောက်ကို အားကောင်း ပြင်းထန်စွာနဲ့ မြင်နိုင်တဲ့ အရာမျိုး ဟုတ်မနေလို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလိုမျိုး ကိုယ့်စိတ်ခံစားချက်ကို အခြားသူတွေ အလွယ်တကူ သိမြင်နေနိုင်တယ်လို့ မှတ်ယူနေမိတာကို ပွင့်လင်းမြင်သာမှု အစွဲမှားလို့ ခေါ်ပါတယ်။

ခင်ဗျားဘာတွေ ခံစားနေရတယ်၊ ဘာတွေတွေ့နေတယ်ဆိုတာကို ခင်ဗျားသိပါတယ်။ အဲဒီ အတွေးတွေ စိတ်ခံစားချက်တွေက ခင်ဗျားရဲ့ ချွေးပေါက်လေးတွေ ကနေစိမ့်ထွက်ပြီး အခြားသူတွေကို လှစ်ဟပြနေကြတယ်။ အခြားသူတွေကလည်း အဲဒါတွေကို ကောင်းကောင်း ခံစားသိမြင်နိုင်ကြတယ်လို့ ခင်ဗျားယုံကြည် မိနေပါတယ်။ အမှန်တော့ လူတွေရဲ့ အခြားသူတွေကို သိမြင်ခံစားနိုင်မှုကို ခင်ဗျား ပိုတွက်ဆမိနေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျား ကိုယ့်အကြောင်းကိုယ် တွေးတော နေသလိုမျိုးပဲ အခြားသူတွေဟာလည်း သူတို့အကြောင်းကို သူတို့တွေးတောနေကြပြီး ခင်ဗျားထင်သလောက် ခင်ဗျားကို ဂရုမပြုမိတတ်ကြပါဘူး။ လူတွေဟာ ကိုယ့်ကိုစွန့်ကိုယ် ရှုပ်နေကြတာချည်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အခြားသူတွေ ဘာတွေတွေ့နေကြသလဲဆိုတာ ခင်ဗျား သိဖို့ ကြိုးစားမယ်ဆိုရင် ခင်ဗျား လုပ်လို့ရတာက ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်နဲ့ ပြန်နိုင်ယှဉ်သုံးသပ်ကြည့်ဖို့ပဲ ရှိပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ အတွင်းထဲမှာက ဘယ်လိုမှရှောင်မလွတ်နိုင်တဲ့ ခင်ဗျားရဲ့ အတ္တကြီးက ရှိနေပါတယ်။ အဲသလိုနဲ့ ခင်ဗျားဟာ ကိုယ့်စိတ် ကိုယ့်အတွေးကို အတ္တအခြေခံနဲ့ ပြန်ပြန်မြင်နေပြီး ငဲ့အတွေး ငဲ့စိတ်ခံစားချက်တွေကို ငါမြင်နေရသလိုမျိုး အခြားသူတွေကလည်း မြင်နေကြမှာပဲ ဆိုတဲ့ စိတ်ကြီး ဖြစ်ပေါ်နေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ အခြားသူတွေက ခင်ဗျားကို ဂရုတစိုက် ကြည့်ရှု အကဲခတ် မယ်ဆိုရင် ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ကို နည်းနည်း သိမြင်နိုင်တယ် ဆိုတဲ့အချက်က မှန်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း ခင်ဗျားဟာ အဲသလို အခြားသူတွေက သိမြင်နိုင်တဲ့ ပမာဏကို အလွန်အမင်း ပိုမိုတွက်ဆမိနေတတ်တာ ဖြစ်ပါတယ်။

ပွင့်လင်းမြင်သာမှု အစွဲမှားကို အဲလစ်ဇဘက်သ် နယူတန် တီထွင်ထားတဲ့ နည်းစနစ်ကိုသုံးပြီး ခင်ဗျား စမ်းကြည့်နိုင်ပါတယ်။

ခင်ဗျားရဲ့ နိုင်ငံတော် သီချင်းလိုမျိုး လူတိုင်းသိနေမယ့် သီချင်းတစ်ပုဒ်ကို ရွေးချယ်လိုက်ပါ။ ပြီးတော့ ခင်ဗျားအနားမှာ ထိုင်နေတဲ့ သူတစ်ယောက်ကို အဲဒီ သီချင်းတေးသွားအလိုက်အတိုင်း ခုံမှာခေါက်ပြလိုက်ပါ။ သီချင်း တစ်ပိုဒ် နှစ်ပိုဒ်လောက် ခေါက်ပြအပြီးမှာ ခင်ဗျားခေါက်နေတာက ဘာသီချင်းလဲ ဆိုတာ အဲဒီလူကို မေးလိုက်ပါ။ ခင်ဗျားစိတ်ထဲမှာက အဲဒီလူဟာ ခင်ဗျားခေါက်တဲ့ နတ်စ် အတိုင်း၊ သီချင်းသံအတိုင်း ကြားနေတယ်လို့ ထင်နေမှာ ဖြစ်ပြီး အဲဒီလူရဲ့ စိတ်ထဲမှာကတော့ ခင်ဗျား ခုံခေါက်နေတဲ့ တောက်တောက် တောက်တောက် ဆိုတဲ့ အသံတွေကိုသာ ကြားနေမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီနေရာမှာ ရပ်ပြီး တစ်ယောက်ယောက်နဲ့ စမ်းသပ်ကြည့်လိုက်ပါ။ ကျွန်တော် ခဏစောင့်နေပါမယ်။

ကောင်းပြီ။ ခင်ဗျား ခုံခေါက်တာ စမ်းသပ်ပြီးသွားပြီလို့ ကျွန်တော် ယူဆလိုက်ပါမယ်။ ဘယ်နှယ့်လဲ။ ခင်ဗျား ခေါက်ပြတဲ့ သီချင်းကို သူတို့ ဖော်ထုတ်နိုင်ကြ ရဲ့လား။ ဖော်ထုတ်နိုင်မှာ မဟုတ်ပါဘူး။ နယူတန်ရဲ့ လေ့လာမှုမှာ ခုံခေါက်ပြတဲ့လူတွေက နားထောင်သူတွေရဲ့ တစ်ဝက်လောက်က သီချင်းကို ခန့်မှန်းနိုင်ကြ လိမ့်မယ်လို့ ထင်ခဲ့ကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့် နားထောင်သူတွေရဲ့ ၃ ရာခိုင်နှုန်းကပဲ သီချင်းကို မှန်ကန်အောင် ခန့်မှန်းနိုင်ခဲ့ကြပါတယ်။

လူတွေ ဘယ်လောက်နားလည်နေလိမ့်မလဲဆိုတဲ့ ခင်ဗျားရဲ့ ထင်မြင်ချက်နဲ့ လူတွေရဲ့ တကယ့်နားလည်မှုအကြားက ကြီးမားတဲ့ ကွာဟချက်ကြီးဟာ စာတို (SMS) ပို့တာနဲ့ အီးမေးလ်ပို့တဲ့နေရာတွေမှာ နားလည်မှုလွှဲမှားစေတဲ့ အမှားအယွင်းတွေကို ဖြစ်စေတတ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားလည်း ကျွန်တော့်လိုပဲ ဆိုရင်တော့ ခင်ဗျားပြောချင်တဲ့ အကြောင်းအရာကို တစ်ဖက်က နားမလည်လို့ ပြန်ရှင်းပြတာမျိုးတွေ၊ ခင်ဗျားရဲ့ လေသံ အနိမ့်အမြင့်ကြောင့် အထင်မြင်လွှဲမှားမှု ဖြစ်တာတွေ၊ အီးမေးလ်ကို စကားလုံး ပြန်စီပြီး နောက်တစ်ကြိမ် ထပ်ပို့ပေးတာတွေ ကြုံဖူးပါလိမ့်မယ်။

အင်တာနက်ပေါ်မှာဆိုရင် လူတွေ တစ်ယောက်နဲ့ တစ်ယောက် နောက်ပြောင်ရေးသားတဲ့ စာကြောင်းတွေရဲ့ အဆုံးမှာ နောက်ပြောင် ထေ့ငေါ့ပြီး ရေးတာမှန်း သိစေဖို့ရာအတွက် “/s” ဆိုတဲ့ သင်္ကေတကို ထည့်ပေး လေ့ရှိပါတယ်။ (ကွန်ပျူတာ ပရိုဂရမ် ရေးသားမှု နယ်ပယ်က လူတွေ လုပ်လေ့ရှိတဲ့ နောက်ပြောင် ထေ့ငေါ့မှုမျိုး ဖြစ်ပါတယ်) ..။ အင်တာနက်ပေါ်မှာ စာရေးသားပေးပို့တာမျိုးမှာ ကိုယ့်ရဲ့ လေသံအနိမ့်အမြင့် (tone) ကို ဖော်ပြဖို့က ခက်ခဲလေ့ရှိပါတယ်။ စကားပြော သင်္ကေတ အမှတ်အသား အသစ်တွေ ဖန်တီးရတော့ မလိုပါပဲ။ လူတစ်ယောက်ရဲ့ ခေါင်းထဲက အတွေးအမြင် တစ်ခုကို အခြားသူတစ်ယောက်ရဲ့ ခေါင်းထဲကို လွှဲပြောင်းပေးပို့ဖို့ ဆိုတဲ့ ကိစ္စဟာ အင်မတန် ခက်ခဲပါတယ်။ ပို့နေတဲ့ လမ်းကြောင်းတစ်လျှောက်မှာ သတင်းအချက်အလက်တွေ ပျောက်ပျက်

ကျန်ရစ်တာမျိုး ဖြစ်သွားနိုင်ပါတယ်။ ခင်ဗျားရင်ထဲကို နှင်းတောင်တွေ ပြိုကျသလိုမျိုး အရှိန်အဟုန်နဲ့ တိုးဝင်ထိမှန်သွားစေတဲ့ ဉာဏ်အလင်းပွင့်မှု တစ်ခုဟာ ခင်ဗျား အခြားသူတွေကို ပြန်ပြောပြ၊ ပြန်ရေးပြတဲ့ အခါမျိုးမှာတော့ ခင်ဗျားအပေါ် သက်ရောက်မှု ရှိသလောက် သူတို့အပေါ် သက်ရောက်မှု ရှိချင်မှ ရှိမှာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

၁၉၉၈ ခုနှစ်မှာ သောမက်စ် ဂီလိုဗစ်ချ်၊ ဗစ်တိုးရီးယား မက်ဒီဗက်စ် နဲ့ ကက်နက် ဆဗစ်စကီး တို့ဟာ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု အဖွဲ့မှားနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ သူတို့ရဲ့ သုတေသန တစ်ရပ်ကို ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့ကြပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ပုဂ္ဂလိကဘဝကြုံစုံစာမှာ အမှန်တကယ် လောကကိုကိုယ့်အမြင်နဲ့ ရှုမြင်မှုဟာ အင်အားကြီးမားလွန်း တာကြောင့် ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ခံစားမှုတွေ မြင်မားနေတဲ့ အချိန်မှာ ခင်ဗျားဟာ အဲ့ဒါကို ကျော်ပြီး မြင်နိုင်စွမ်းမရှိဘူးလို့ သူတို့က ကြောင်းကျိုးဆင်ခြင် သုံးသပ်ပြခဲ့ ပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ အဆိုကြမ်းက မီးမောင်းထိုး သက်ရောက်မှု (spotlight effect) အပေါ်မှာ အခြေခံနေပါတယ်။ မီးမောင်းထိုး သက်ရောက်မှု ဆိုတာက လူတိုင်းဟာ ခင်ဗျားကိုပဲ အာရုံစိုက်ကြည့်နေတယ်၊ ခင်ဗျားရဲ့ လှုပ်ရှားမှုတွေနဲ့ သွင်ပြင်လက္ခဏာတွေကို ဝေဖန်အကဲဖြတ်နေကြတယ်လို့ ခင်ဗျားစိတ်ထဲမှာ ထင်နေပေမယ့် တကယ်တမ်းမှာတော့ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားထင်သလောက် လူအာရုံစိုက်တာ ခံမနေရဘူး ဆိုတဲ့ သဘောတရားပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဂီလိုဗစ်ချ်၊ မက်ဒီဗက်စ်နဲ့ ဆဗစ်စကီးတို့က ဒီသက်ရောက်မှုဟာ အင်မတန် အင်အားပြင်းလှတာကြောင့် စိတ်ကူးယဉ် မီးမောင်းဟာ ခင်ဗျားရဲ့ လက်ဟန်ခြေဟန်တွေ၊ စကားလုံးတွေနဲ့ မျက်နှာအမူအယာတွေ အကြားကနေ ထိုးဖောက်ဝင်ရောက်သွားပြီး ခင်ဗျားရဲ့ ပုဂ္ဂလိက အတွင်းလောကကိုပါ လုပ်ဟပြနေတယ်လို့ ခင်ဗျားကို အထင်ရောက်စေတယ်လို့ ဖော်ပြခဲ့ကြပါတယ်။ သူတို့ဟာ ကော်နီ တက္ကသိုလ်က ကျောင်းသားတွေကို အုပ်စုတွေခွဲပြီး စမ်းသပ်မှုတွေ လုပ်ခဲ့ကြ ပါတယ်။ တစ်ယောက်က ကဒ်ပြားလေးကို ဆွဲပြီး အဲ့ဒီကဒ်ပြားမှာပါတဲ့ မေးခွန်းကို မေးပြီး အခြားတစ်ယောက်က အသံထွက်ပြီး ပြန်ဖြေပေးရတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဖြေတဲ့သူက သူ့အတွက် ရတဲ့ ကဒ်မှာ ရေးထားတဲ့အတိုင်း လိမ်ဖြေတာရှိသလို အမှန်အတိုင်း ဖြေရတာလည်း ရှိပါတယ်။ တစ်ဖက်က မေးနေတဲ့ သူကလည်း မေးနေရင်းနဲ့ ဖြေတဲ့သူက လိမ်ဖြေတာလား အမှန်အတိုင်းဖြေနေတာလားဆိုတာကို ခန့်မှန်းနေရပါတယ်။ လိမ်ဖြေတာတွေကို သူ့ဘယ်လောက် ခန့်မှန်းနိုင်သလဲဆိုတာအပေါ် မူတည်ပြီး သူက ဆုရမှာဖြစ်ပါတယ်။ လိမ်တဲ့သူတွေက “ငါ ဒေဗစ် လက်တာမန်းနဲ့ ဆုံဖူးတယ်” ဆိုတာမျိုး ပြောရပါတယ်။ ပြီးတော့ သူတို့လိမ်ဖြေတာကို တစ်ဖက်လူက သိနေမလားဆိုပြီး မေးပါတယ်။ ရလဒ်ကတော့ လိမ်ပြောတဲ့သူတွေရဲ့ တစ်ဝက်က သူတို့လိမ်ဖြေတာကို တစ်ဖက်လူသိနေလိမ့်မယ်လို့ ထင်နေခဲ့ပြီး တကယ်တမ်းမှာက တစ်ဖက်လူက လေးပုံတစ်ပုံကိုပဲ လိမ်ဖြေမုန်း သိနေခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ဟာ သူတို့ရဲ့ ပွင့်လင်းမြင်သာ ရှိနေမှုကို ပိုမိုတွက်ဆမိခဲ့ကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ နောက်ထပ် ဆက်ပြီးပြုလုပ်တဲ့ စမ်းသပ်ချက်တွေမှာ လေ့လာစရာ ကိန်းရှင်တွေကို ဘယ်လိုပဲ မွေ့နှောက်ပြောင်းလဲပြီး ပြုလုပ်ခဲ့ကြပေမယ့်လည်း ရလဒ်တွေအားလုံးကတော့ တစ်ထပ်တည်းနီးပါး တူညီနေခဲ့ပါတယ်။

၁၉၈၀ နှစ်တွေမှာ ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ လေ့လာမှုတွေက ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားရဲ့ လူလိမ်တွေကို ဖော်ထုတ်နိုင်တဲ့ စွမ်းရည်အပေါ်မှာ ပိုမိုတွက်ဆထားမှုတွေ ရှိနေပြီး တကယ်တမ်းမှာတော့ ခင်ဗျားဟာ အဲ့ဒီနေရာမှာ ညံ့ဖျင်းတယ်ဆိုတာကို ဖော်ပြနေခဲ့ပါတယ်။ အဲ့ဒါကြောင့် တခြားတစ်ဖက်မှာလည်း ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားရဲ့ လိမ်လည်မှုတွေကိုလည်း အခြားသူတွေက အလွယ်တကူ ဖော်ထုတ်နိုင်လိမ့်မယ်လို့ မှတ်ထင်နေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဂီလိုဗစ်ချ်၊ မက်ဒီဗက်စ်နဲ့ ဆဗစ်စကီးတို့ ဟာ နောက်ထပ် စမ်းသပ်ချက် တစ်ခုကို ဆက်လုပ်ခဲ့ကြပါတယ်။ အနီရောင်အရည် ထည့်ထားတဲ့ ခွက် ဆယ့်ငါးခွက်ကို တန်းစီချထားပြီး ကျောင်းသားတွေ ဟာ အဲ့ဒီခွက်တွေနဲ့ ကင်မရာတစ်ခုရဲ့ ရှေ့မှာ ထိုင်နေရပါတယ်။ ခွက်တွေထဲက ငါးခွက်မှာ ထည့်ထားတဲ့ အရည်ဟာ အရသာဆိုးရွားလွန်းတဲ့အတွက် ခွက်တွေကို မြည်းကြည့်အပြီးမှာ ကိုယ့်စိတ်ခံစားချက်ကို သိုဝှက်ထားရမယ်လို့ ကျောင်းသားတွေကို ပြောထားပါတယ်။ အဲ့သလို ကင်မရာနဲ့ မှတ်တမ်းတင် ထားတဲ့ တိပ်ခွက်လည်း ကျောင်းသား ဆယ်ယောက်က ကြည့်နေရပါတယ်။ ကျောင်းသားတွေ အရည်ကို မြည်းစမ်းကြည့်ပြီးတဲ့အခါမှာတော့ ဆိုးရွားတဲ့ အရည်ကို သောက်ပြီးတဲ့အချိန် သူတို့မှာ ဖြစ်သွားတဲ့ စိတ်ခံစားမှုကို ကြည့်နေသူတွေထဲက ဘယ်နယောက်က သတိထားမိလိမ့်မလဲ ဆိုပြီး မေးပါတယ်။ အရည်မြည်းတဲ့ ကျောင်းသားတွေက ကြည့်နေတဲ့သူတွေရဲ့ တစ်ဝက်လောက်က သူတို့ရဲ့ သိုဝှက်ထားတဲ့ စိတ်ခံစားချက်ကို မြင်နိုင်ကြလိမ့်မယ်လို့ ခန့်မှန်း ခဲ့ကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့် တကယ်တမ်းမှာက ကြည့်နေတဲ့သူရဲ့ သုံးပုံတစ်ပုံကပဲ မြည်းတဲ့သူတွေရဲ့ စိတ်ကို မှန်ကန်အောင် ခန့်မှန်းနိုင်ခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု အဖွဲ့မှားက လေ့လာနိုင်စွမ်းတွေကို ပိုမိုမြင့်မားသယောင် ထင်ရအောင် တွန်းအားပေးလေ့ရှိပါတယ်။

ရှေ့ဆက်တိုးပြီး လေ့လာဖို့ရာအတွက် သုတေသနသမားတွေဟာ မီလာနဲ့ မက်ဗာလန်း တို့ရဲ့ တစ်ယောက်ယောက် ကူပါလိမ့်မယ် အဖွဲ့မှား (by stander effect) ဆိုင်ရာ သုတေသနကို အခြေခံပြီး အခြားစမ်းသပ်မှုတစ်ခုကို ပြုလုပ်ခဲ့ ကြပါတယ်။ တစ်ယောက်ယောက် ကူပါလိမ့်မယ် အဖွဲ့မှား ဆိုတာကတော့ အရေးပေါ်အခြေအနေတစ်ခုခုကို မြင်တွေ့နေရတဲ့သူ များလေလေ ဟိုလူကုန်း ဒီလူကုန်းနဲ့ တကယ်တမ်း ဝင်ရောက်ကူညီတဲ့သူ နည်းလေလေ ဖြစ်တတ်တဲ့ သဘော ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီတစ်ကြိမ်မှာလည်း သူတို့ရဲ့သုတေသနက လူတွေဟာ စိုးရိမ်ပူပန်မှုနဲ့ အကူအညီလိုအပ်တဲ့ စိတ်တွေဖြစ်နေချိန်မှာ အဲ့ဒီစိတ်ခံစားချက် ဟာ သူတို့ရဲ့မျက်နှာပေါ်မှာ ပေါ်လွင်နေလိမ့်မယ်လို့ မှတ်ယူနေခဲ့ကြပါတယ်။ တကယ်လက်တွေ့မှာက အဲ့သလို ဖြစ်မနေပါဘူး။ ဒါကြောင့် သူတို့ စိုးရိမ်နေတာ နဲ့ အကူအညီလိုအပ်နေတာကို ဘယ်သူမှ သတိမပြုမိကြဘဲ ဘယ်သူကမှ အကူအညီပေးကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ အပြန်အလှန်အားဖြင့် အခြားသူတွေ ကြောက်ရွံ့ ထိတ်လန့် တုန်လှုပ်နေရင်လည်း သူတို့တွေ အလွယ်တကူ သိနိုင်လိမ့်မယ်လို့ လူတွေက ထင်နေကြပါတယ်။ ၂၀၀၃ ခုနှစ်မှာ ကက်နက် ဆဗစ်စကီး နဲ့ သောမက်စ် ဂီလိုဗစ်ချ် တို့ဟာ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု အဖွဲ့မှားကို ဖျောက်ဖျက်လိုရန်မလား ဆိုတဲ့ စမ်းသပ်ချက်ကို ပြုလုပ်ခဲ့ကြပါတယ်။ အစမ်းသပ် ခံတွေကို လူအများရှေ့မှာ ချက်ချင်းစကားထွက်ပြောခိုင်းပြီး ပရိသတ်တွေရဲ့အမြင်မှာ သူတို့ ဘယ်လောက်စိတ်ရှုပ်ထွေးနေတယ်လို့ ထင်နေကြမလဲ ဆိုတာ ကို မိန့်ခွန်းထွက်ပြောတဲ့သူတွေကို မေးမြန်းခဲ့ပါတယ်။ အသေအချာပါပဲ။ မိန့်ခွန်းထွက်ပြောတဲ့သူတွေက သူတို့ဟာ အတော့်ကို အိုးနင်းခွက်နင်း ဂယောက် ဂယက် ဖြစ်နေပုံ ပေါက်နေလိမ့်မယ်လို့ ဖြေခဲ့ကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ပရိသတ်တွေက အဲ့ဒါကို သတိတောင် မပြုမိခဲ့ကြပါဘူး။ ဒီစမ်းသပ်ချက်မှာလည်း အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ သူများရဲ့ ထင်မြင်တုန့်ပြန်ချက် စက်ဝန်းထဲမှာ ပိတ်မိနေခဲ့ကြပါတယ်။ ဆိုလိုတာက သူတို့ဟာ အများအပြောမှာ စိတ်ရှုပ်ထွေးပြီး အိုးနင်း ခွက်နင်းပုံစံပေါက်နေတယ်လို့ ထင်ခဲ့ကြပါတယ်။ ဒါကြောင့် အဲ့သလိုဖြစ်နေတာကို ပြန်ထေဖို့အတွက် စတင်ကြိုးပမ်းကြပါတော့တယ်။ အဲ့ဒီနောက်မှာ အဲ့သလို ပြန်ထေဖို့ ကြိုးပမ်းချက်ဟာ လူအများ သတိထားမိဖွယ်ရာကောင်းနေပြီး အဲ့ဒါကို ဖုံးကွယ်ဖို့ ကြိုးပမ်းကြပါတယ်။ အဲ့သလို လုပ်ဖို့ ကြိုးစားရင်း ကြိုးစားရင်းနဲ့ သူတို့ဟာ ပိုပြီးတော့ အိုးနင်းခွက်နင်းတွေ ဖြစ်လာကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့သလိုနဲ့ နောက်ဆုံးမှာ သူတို့ဟာ စကားပြောစင်ပေါ်မှာ လုံးဝ ထိန်းမနိုင်သိမ်းမရ ကြောက်ရွံ့ ထိတ်လန့် တုန်လှုပ်နေတဲ့ပုံစံကြီး လုံးလုံးဖြစ်သွားကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ သုတေသနသမားတွေဟာ စမ်းသပ်ချက်ကို နောက်တစ်ကြိမ်ထပ်လုပ်ကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဒီတစ်ကြိမ်မှာတော့ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု အဖွဲ့မှားအကြောင်းကို အစမ်းသပ်ခံတွေကို ကြိုတင်ရှင်းပြထားလိုက် ကြပါတယ်။ မင်းတို့ကသာ မင်းတို့ကို လူတွေက အိုးနင်းခွက်နင်းဖြစ်နေတယ်လို့ မြင်နေတယ်လို့ ထင်နေကြပြီး တကယ်တမ်းမှာ လူတွေက အဲ့ဒါကို

သတိတောင်မထားမိဘူး ဆိုတဲ့အကြောင်း အစမ်းသပ်ခံတွေကို သေသေချာချာ ရှင်းပြထားလိုက်ပါတယ်။ ဒီတစ်ကြိမ်မှာတော့ အဲဒီ အခြားသူတွေရဲ့ ထင်မြင် ယူဆတုန့်ပြန်ချက် စက်ဝန်းကြီးက ကျိုးပျက်သွားပါတော့တယ်။ ဒီအစွဲမှားအကြောင်းကို နားလည်သွားတဲ့သူတွေဟာ စိတ်ဖိစီးမှု လျော့ကျသွားပါတယ်။ ပိုကောင်းတဲ့ မိန့်ခွန်းကို ပြောနိုင်လာပါတယ်။ ပရိသတ်တွေကလည်း နားထောင်ရတာ ကောင်းတယ်လို့ ပြောလာကြပါတယ်။

ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ခံစားမှုတွေက ခင်ဗျားအပေါ် လွှမ်းမိုးနေတဲ့အခါမှာ ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်အခြေအနေအပေါ်မှာ ခင်ဗျားရဲ့ စူးစိုက်မှု အာရုံက ကျရောက်သွားပါတယ်။ အခြားသူတွေရဲ့ အနေအထားကို လေ့လာသုံးသပ် အကဲခတ်နိုင်တဲ့ စွမ်းရည်က ရပ်ဆိုင်းသွားပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားကိုယ်ခင်ဗျား သူတို့ရဲ့ မျက်လုံးတွေ ထဲကနေ ပြန်ရှာဖွေကြည့်နေမယ်ဆိုရင် ခင်ဗျား ရှုံးနိမ့်သွားပါလိမ့်မယ်။ ဒီအချက်တွေကို သိထားခြင်းအားဖြင့် ဒီအစွဲမှားအတွက် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ပြီး ကျော်လွှားသွားနိုင်ပါလိမ့်မယ်။

ခင်ဗျားကြိုက်ကြိုက်နေတဲ့ သူတစ်ယောက်အနားကိုရောက်သွားပြီး ခင်ဗျားစိတ်ထဲမှာ စစ်ချီစစ်မောင်းသံတွေ ကြားလာရသလိုမျိုး ဖြစ်လာရင် ကြောက်ရွံ့၊ ထိတ်လန့်မသွားလိုက်ပါနဲ့။ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားထင်သလောက်ကို အိုးနင်းခွက်နင်း ဖြစ်မနေပါဘူး။ လူပရိတ်သတ် အများအပြားရှေ့မှာ မတ်တပ်ထွက်ရပ် ရတာမျိုး ဒါမှမဟုတ် ကင်မရောရေ့ မှာ အင်တာဗျူး ဖြေရတာမျိုး ကြုံရတဲ့အခါမှာ ခင်ဗျားဦးကျောက်ထဲမှာ စိတ်ရှုပ်ထွေးမှုဆိုတဲ့ မိုးကြိုးမှန်တိုင်းတွေ တိုက်ခတ်လာနိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် မပူပါနဲ့။ အဲဒါတွေဟာ အပြင်ကို ဘယ်လိုမှ ထွက်မလာနိုင်ပါဘူး။ စိတ်အေးအေးထားပါ။ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားထင်တာ ထက်ကို ပိုပြီး ကိုယ့်စိတ်ကိုယ် ထိန်းချုပ်သိုဌာန်နိုင်ပါတယ်။ ပြုံးပါ။ ခင်ဗျား ယောက္ခမကြီးက အတော်ဆိုးရွားညံ့ဖျင်းတဲ့ အစားအစာတစ်ခု ချက်ကျွေးတဲ့ အခါမျိုးမှာ ခင်ဗျားစိတ်ထဲက ပြစ်တင်ပြောကြားနေတာတွေကို သူမကြားပါဘူး။ သိပ်မစိုးရိမ်ပါနဲ့။

ရှုပ်ထွေးတဲ့ ကိစ္စရပ်တစ်ခုကို တစ်ယောက်ယောက်နဲ့ ဆက်သွယ်ပြောကြားဖို့ ကြိုးစားတဲ့အချိန်မှာ အဲဒီအကြောင်းအရာကို ခင်ဗျားက အတော်လေးကို နှိမ့်စပ်စပ် သိထားပြီး တစ်ဖက်လူက လုံးဝသိမထားဘူးဆိုရင် သူဦးကျောက်နဲ့ ခင်ဗျားဦးကျောက်အကြား ကူးလူးဆက်သွယ်တဲ့နေရာမှာ အခက်အခဲ ရှိနိုင် တယ်ဆိုတာကို ဂရုပြုပါ။ သူ့ကို အဲဒီကိစ္စရှင်းပြရတာက တော်တော်လေး လက်ပေါက်ကပ်နေပါလိမ့်မယ်။ သူ့ဖက်က အမှားကြောင့် မဟုတ်ပါဘူး။ ခင်ဗျားက ခင်ဗျားသိသလို သူလည်းသိလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျားစိတ်ထဲက သိနေတာကို သူလည်းသိနေလိမ့်မယ်လို့ ထင်မြင်ယူဆနေပြီး သူကအဲ့သလို သိမနေတာကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့သလို သိမနေလို့လည်း သူ့ကို ထင်သလောက် စမတ်ဖြစ်မနေတဲ့ သူတစ်ယောက်လို့ ပြောလို့ မရပါဘူး။ ခင်ဗျား ဒေါသထွက်ရုံ၊ စိတ်လှုပ်ရှားရုံ နဲ့ တယ်လီပသီအစွမ်းတွေ ရလာမှာမဟုတ်ပါဘူး။ စိတ်ကို အေးအေးထားပြီး သူနားလည်နိုင်လောက်တဲ့ အဆင့်အထိ လျော့ချပြီး ရှင်းပြလိုက်ပါ။

၃၇။ ကုကယ်ရာမဲ့မှုစိတ်ဝန်းသိုခြင်း (Learned Helplessness)

အယူအဆအမှား - ခင်ဗျားအခြေအနေဆိုးတစ်ခုကို ရောက်နေတဲ့အခါ အဲဒီအခြေအနေကနေ လွတ်မြောက်ဖို့ ဘာပဲလုပ်ရလုပ်ရ လုပ်လိမ့်မယ်။

အမှန်တရား - ခင်ဗျားရဲ့ ကံကြမ္မာကို ခင်ဗျားမထိန်းချုပ်နိုင်တော့ဘူးလို့ ခံစားရတဲ့အခါမျိုးမှာ ခင်ဗျားဟာ လက်လျော့အရုံးပေးပြီး ဖြစ်လာသမျှ အခြေအနေကို လက်သင့်ခံလိုက်တတ်ပါတယ်။

၁၉၆၅ ခုနှစ်မှာ မာတင် ဆဲလစ်မန်း လို့ခေါ်တဲ့ စိတ်ပညာရှင်တစ်ယောက်က ခွေးတွေကို လျှပ်စစ်ရှေ့ရိုက်ပြီး စတင် လေ့လာခဲ့ပါတယ်။

သူဟာ ပက်ဗလော့ လုပ်ခဲ့တဲ့ သုတေသနကို ဆက်လက်ချဲ့ထွင် လေ့လာမှုပြုခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပက်ဗလော့ကတော့ ခေါင်းလောင်းသံ ကြားတာနဲ့ ခွေးတွေ သွားရေကျအောင် ပြုလုပ်ခဲ့သူပါ။ ဆဲလစ်မန်းကတော့ အခြားလမ်းကြောင်းတစ်ခုနဲ့ လေ့လာခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ သူကတော့ ခေါင်းလောင်းထိုးပြီးတဲ့ အချိန် တိုင်းမှာ ခွေးတွေကို အစာကျွေးရမယ့်အစားမှာ လျှပ်စစ်နဲ့ ရှေ့ရိုက်ပါတယ်။ စမ်းသပ်မှုပြုလုပ်နေစဉ်အတွင်းမှာ ခွေးတွေမလှုပ်ရှားနိုင်စေဖို့အတွက် သူက သိုင်းကြိုးနဲ့ ချုပ်ထားပါတယ်။ ခွေးတွေကို လျှပ်စစ်ရှေ့ရိုက်တာကို ငြိမ်ခံနေတတ်အောင် ကြောင်းကျိုးဆက်သွယ်ပုံသွင်းမှု ပြုပြီးတဲ့အခါမှာ ခြံစည်းရိုးသံတိုင် လေးတွေနဲ့ အကန့်နစ်ကန့် ပိုင်းခြားထားတဲ့ သေတ္တာကြီးထဲကို သွင်းလိုက်ပါတယ်။ ခေါင်းလောင်းတီးလိုက်တဲ့အချိန်မှာ ခွေးတွေ ခြံစည်းရိုးကို ခုန်ကျော်ပြီး ထွက်ကြမလား ဆိုတာကို သူစောင့်ကြည့်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် မထွက်ကြပါဘူး။ အဲဒီအထဲမှာပဲ ထိုင်နေကြပါတယ်။ အဲဒီနောက်မှာတော့ ခေါင်းလောင်း တီးပြီးတဲ့နောက်မှာ ခွေးတွေကို ရှေ့စတင်ရိုက်ပါ တော့တယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း ခွေးတွေဟာ အဲဒီမှာ ထိုင်နေကြတုန်းပါပဲ။ အဲ့သလိုနဲ့ သူဟာ အရင်က တစ်ခါမှ ရှေ့ရိုက်မခံရဖူးတဲ့ ခွေးသစ်တစ်ကောင် ဒါမှမဟုတ် အရင်က ခြံစည်းရိုးကို ခုန်ကျော်ဖို့ ခွင့်ပြုသင်ကြားပေးထားတဲ့ ခွေးတစ်ကောင်ကို သေတ္တာထဲကို သွင်းလိုက်ပါတယ်။ အဲဒီနောက်မှာတော့ အဲဒီခွေး ကို ရှေ့ရိုက်လိုက်ပါတယ်။ အဲဒီအခါမှာတော့ အဲဒီခွေးဟာ ခြံစည်းရိုးကို ခုန်ကျော်ထွက်ပြေးသွားပါတော့ တယ်။

ခင်ဗျားဟာလည်း အဲဒီခွေးတွေလိုပါပဲ။

တကယ်လို့ ခင်ဗျားဘဝတလျှောက်မှာ ဆိုးရွားတဲ့ ရှုံးနိမ့်မှု ဒါမှမဟုတ် ထပ်ကာတလဲလဲ စော်ကားမှု ဒါမှမဟုတ် ထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်း ကင်းမဲ့မှုတွေကို ကြုံခဲ့ရတယ် ဆိုရင် အချိန်ကြာလာတာနဲ့အမျှ အဲဒီအခြေအနေကနေ မလွတ်မြောက်နိုင်တော့ဘူးလို့ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် မှတ်ယူပစ်လိုက်ပါတယ်။ လွတ်မြောက်နိုင်မယ့် နည်းလမ်းကို ပေးခဲ့ရင်တောင်မှ ခင်ဗျား မကြိုးစားချင်တော့ပါဘူး။ အဲ့သလိုနဲ့ ခင်ဗျားဟာ အကောင်းမြင်ရမယ့်အစား လက်လျော့ပြီး အားလုံးဟာ အချည်းနှီး ပါပဲလို့ မှတ်ယူပစ်လိုက်တဲ့ နတ္ထိကဝါဒီတစ်ဦးလို ဖြစ်လာပါတယ်။

စိတ်ကျရောဂါတွေကို လေ့လာတဲ့ လေ့လာမှုတွေက လူနာတွေဟာ လက်မြောက်အရုံးပေးလိုက်ကြပြီး ပြန်လည်တွန်းလှန်တိုက်ခိုက်မှုကို ရပ်တန့်ပစ်လိုက်ကြတယ်လို့ ဖော်ပြနေပါတယ်။ နှစ်လယ်စာမေးပွဲကို ကျန်းမာတဲ့အခါမှာ ပုံမှန်လူတွေဟာ အပြစ်တင်ဖို့ရာအတွက် ပြင်ပအကြောင်းအရာတွေကို လိုက်လံရှာဖွေလေ့ရှိပါတယ်။ ပါမောက္ခက အကျင့်မကောင်းတဲ့သူမို့လို့ ဒါမှမဟုတ် အိပ်ရေးဝအောင် မအိပ်ခဲ့ရလို့ စသဖြင့် စာမေးပွဲ ကျရခြင်းအကြောင်းရင်းကို ပြင်ပအရာတွေအပေါ် အပြစ်တင်လွှဲချတတ်ကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့် စိတ်ကျရောဂါဖြစ်နေတဲ့သူတွေကျတော့ သူတို့ကိုယ်သူတို့ပဲ အပြစ်တင်လေ့ရှိပြီး သူတို့ဟာ ငတုံးတွေပါပဲလို့ မှတ်ယူပစ်လိုက်တတ်ကြပါတယ်။ အဲဒါကို ဆဲလစ်မန်းက ခင်ဗျားရဲ့ ထုချေလျှောက်လဲမှု ပုံစံလို့ ခေါ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဘဝတလျှောက်မှာ ခင်ဗျားအပေါ် သက်ရောက်မှု ဖြစ်စေခဲ့တဲ့ ဖြစ်ရပ်တွေကို အဆင့်သုံးခု ခွဲပြီး ကြည့်နိုင်ပါတယ်။ အဲဒါတွေက ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စတွေ၊ နိစ္စဓူဝ ကိစ္စတွေနဲ့ ဘဝတလျှောက်လုံး ပျံ့နှံ့တည်ရှိနေတဲ့ ကိစ္စတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျား ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် အပြစ်တင်သည်ဖြစ်စေ၊ ကိုယ့်ထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်းပြင်ပက အရာတွေကို အပြစ်တင်သည်ဖြစ်စေ အဲဒါက ခင်ဗျားကို ပိုမိုနာကျင်စေပါတယ်။ ဒါက ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စအဆင့်ဖြစ်ပါတယ်။ အခြေအနေတစ်ခုက ဘယ်တော့မှ ပြောင်းလဲတော့မှာ မဟုတ်ဘူးလို့ ခင်ဗျားယုံကြည်သွားရင် ခင်ဗျားရဲ့ ဝမ်းနည်းမှုတွေဟာ မနက်ဖြန်ကျရင် အခြေအနေတွေ ပိုကောင်းလာမှာပါဆိုတဲ့ ယုံကြည်မှုထက် ပိုပြီး အားကောင်းပြင်းထန်သွားလေ့ရှိပါတယ်။ ဒါက နိစ္စဓူဝ ကိစ္စအဆင့်ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျား ကြုံတွေ့နေရတဲ့ ပြဿနာတစ်ရပ်ဟာ ခင်ဗျားဘဝရဲ့ တစ်စိတ်တစ်ဒေသကိုသာ သက်ရောက်မှုရှိတဲ့ ကိစ္စဖြစ်တယ်ဆိုတာထက် ခင်ဗျားဖြစ်တည်မှု တစ်ခုလုံး အပေါ်မှာ သွားသက်ရောက်နိုင်တဲ့ ပြဿနာတစ်ခု ဖြစ်တယ်လို့ ခင်ဗျားယုံကြည်မိရင် ခင်ဗျား ပိုပြီးဆိုးဆိုးရွားရွား နာကျင်ခံစားရလေ့ ရှိပါတယ်။ ဒါက ဘဝတလျှောက်လုံး ပျံ့နှံ့တည်ရှိနေတဲ့ ကိစ္စ အဆင့်ဖြစ်ပါတယ်။ အဆိုးမြင်သမားတွေဟာ အဲဒီအဆင့်သုံးဆင့်ရဲ့ တစ်ဖက်စွန်းမှာ ထိုင်နေကြပြီး အကောင်းမြင်သမားတွေကတော့ အခြားတစ်ဖက်အစွန်းမှာ ထိုင်နေကြပါတယ်။ ခင်ဗျားမှာ အဆိုးမြင်စိတ်ရှိလေလေ ခင်ဗျားရဲ့ ထုချေလျှောက်လဲမှု ပုံစံဟာ ကူကယ်ရာမဲ့မှုဆီ တွန်းပို့ခံရခြင်း ထဲကို ကျရောက်သွားတတ်လေလေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ခင်ဗျား မဲထည့်ခဲ့ပါသလား။

တကယ်လို့ မဲထည့်ခဲ့ဘူးဆိုရင်တော့ ခင်ဗျားဟာ ငါမဲထည့်ထည့် မထည့်ထည့် အခြေအနေတွေဟာ ဘယ်တော့မှ ပြောင်းလဲလာမှာ မဟုတ်ပါဘူးလို့ ထင်မြင်နေလို့ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါမှမဟုတ် နှစ်ဖက်စလုံးက နိုင်ငံရေးသမားတွေဟာ မကောင်းတဲ့သူတွေလို့ ထင်မြင်နေလို့ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါမှမဟုတ် ငါ့နှုန်းတစ်လုံးထဲနဲ့ ဆီဖြစ်မှာမဟုတ်ပါဘူးလို့ ထင်မြင်နေလို့လဲ ဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။ အဲဒီစိတ်အခြေအနေအားလုံးဟာ ကူကယ်ရာမဲ့မှုဆီ တွန်းပို့ခံထားရခြင်း ဆိုတဲ့ စိတ်အခြေအနေတွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

အမြဲမပြတ် ရိုက်နှက်ခံနေရတဲ့ မိန်းမတွေ၊ ဓါးစာခံတွေ ဒါမှမဟုတ် နှိပ်စက်ခံနေရတဲ့ ကလေးတွေ၊ ကာလရှည်ကြာ အကျဉ်းချခံရတဲ့ အကျဉ်းသားတွေဟာ လွတ်မြောက်ဖို့ကိုတောင်မှ မကြိုးပမ်းကြတော့ဘဲ ငြင်းဆန်တတ်ကြပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ကြိုးပမ်းခြင်းရဲ့ အချဉ်းနှိုးဖြစ်မှုကို သူတို့ လက်ခံလိုက်ကြလို့ ဖြစ်ပါတယ်။ ဘာထူးတော့မှာ မို့လို့လဲ လို့ သူတို့တွေထင်နေတတ်ကြပါတယ်။ အခြေအနေဆိုးတစ်ခုကနေ ထွက်လာနိုင်ခဲ့ကြတဲ့သူတွေဟာ ဆုံးရှုံးမှုဆီကို ဦးတည်တဲ့ အရာတွေကို မလုပ်မိအောင် ထိန်းချုပ်ဖို့ကို မကြာခဏဆိုသလိုပဲ ရုန်းကန်တွန်းလှန်နေကြရပါတယ်။ အဖျက်သဘောဆောင်တဲ့ စိတ်ခံစားမှုတွေ ခင်ဗျားဆီမှာ ကာလအတော်ကြာ ဖြစ်နေခဲ့တယ်ဆိုရင် ဖြစ်လာသမျှကို ကံပါပဲဆိုပြီး လက်ခံပစ်လိုက်တတ်တဲ့ စိတ်တွေ ဖြစ်လာစေတတ်ပါတယ်။ ခင်ဗျား တစ်ယောက်ထဲ ကာလအတော်ကြာကြာ အထီးကျန်စွာ ဖြတ်သန်းခဲ့ရရင် အထီးကျန်မှုဆိုတာဟာ ဘဝရဲ့ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်တယ်လို့ လက်ခံသွားပြီး လူတွေနဲ့ သွားလာလည်ပတ်ဖို့ အခွင့်ကြုံရင်တောင်မှ ငြင်းဆိုတတ်ပါတယ်။ ကိုယ်ထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်းကင်းခဲ့တဲ့ အခြေအနေမျိုးနဲ့ ကြုံတွေ့ရသူတိုင်းဟာ ဒီစိတ်အခြေအနေမျိုးဆီကို ရောက်သွားတတ်ကြပါတယ်။

ဆဲလစ်မန်းရဲ့ နောက်လေ့လာမှုတစ်ခုမှာ သူဟာ ကင်ဆာဆဲလ်တွေကို ကြွက်တွေထဲကို ထိုးသွင်းပေးပြီး သေစေနိုင်လောက်တဲ့ အကြိတ်တွေ ဖြစ်ပွားစေခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီနောက်မှာ ကြွက်တွေကို နေ့စဉ်ပုံမှန် လျှစ်စစ်ခါတ်နဲ့ ရှော့ရိုက်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် တချို့ ကြွက်တွေမှာတော့ မောင်းတံလေးကို ဖိလိုက်ရုံနဲ့ လွတ်မြောက်သွားနိုင်တဲ့ အခွင့်အလမ်းရှိနေပါတယ်။ နောက်ထပ်ကြွက်အုပ်စု တစ်ခုကိုတော့ ဘာရှော့မှ မရိုက်ပါဘူး။ တစ်လကြာပြီးတဲ့နောက်မှာတော့ လွတ်မြောက်နိုင်ခွင့်ရှိတဲ့ ကြွက်အုပ်စုထဲက ကြွက်တွေရဲ့ ၆၃ ရာခိုင်နှုန်းဟာ သူတို့ရဲ့ ကင်ဆာအကြိတ်ကို တိုက်ထုတ်နိုင်ခဲ့ကြပါတယ်။ ရှော့တိုက်မခံရတဲ့ ကြွက်အုပ်စုထဲက ကြွက်တွေကတော့ ၅၄ ရာခိုင်နှုန်းကသာ သူတို့ရဲ့ ကင်ဆာအကြိတ်ကို တိုက်ထုတ်နိုင်ခဲ့ပါတယ်။ အခန်းထဲက လွတ်မြောက်သွားတဲ့ နှုန်းကတော့ ရှော့ရိုက်တာကို လက်ခံဖို့ အတင်းအကြပ်လုပ်ခံထားရတဲ့ ကြွက်တွေမှာ ၂၃ ရာခိုင်နှုန်းပဲရှိခဲ့ပါတယ်။ ကင်ဆာရောဂါ ခံစားနေရတဲ့ ကြွက်တွေကို မလွတ်မြောက်နိုင်တဲ့ အနေအထားတစ်ခုမှာ ပို့ထားခဲ့ရင် သူတို့ဟာ မြန်မြန်သေဆုံးသွားလေ့ရှိပါတယ်။

၁၉၇၆ ခုနှစ်မှာ အယ်လန် လင်ဂါနဲ့ ဂျူဒစ်သ် ရိုဒင်တို့ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ စမ်းသပ်ချက်တစ်ခုက ညီညွတ်တိတ်ဆိတ်ပြီး စည်းကမ်းသေဝပ်ကာ လိုအပ်သမျှကို လိုက်လံ ဖြည့်ဆည်းပေးတတ်တဲ့ ဘိုးဘွားပြုစောင့်ရှောက်ရေး ဂေဟာတွေမှာဆိုရင် ဘိုးဘွားတွေရဲ့ ကျန်းမာရေးအခြေအနေဟာ မြန်မြန်ဆန်ဆန်ကြီး ကျဆင်းလာတတ်တာကို တွေ့ရပါတယ်။ အဲဒီအစားမှာ ဘိုးဘွားဂေဟာက ဘိုးဘွားတွေကို တာဝန်ယူမှု တာဝန်ခံမှုရှိတဲ့ အလုပ်ကလေးတွေ တာဝန်ပေးထားမယ်၊ တညီတညွတ်ထဲမဟုတ်ဘဲ ကိုယ်နှစ်သက်ရာကို ရွေးချယ်လုပ်ကိုင်ခွင့်လေးတွေ ပေးထားမယ်ဆိုရင် သူတို့ဟာ ကျန်းမာပြီး တက်ကြွနေတတ်တာကို တွေ့ရပါတယ်။ ဒီလေ့လာမှုကို အကျဉ်းထောင်တွေမှာလည်း ပြုလုပ်ခဲ့ပါတယ်။ အကျဉ်းသားတွေကို လုံးဝထိန်းချုပ်ထားပြီး တိဗီလိုင်းကိုတောင်မှ ရွေးချယ်ခွင့် မပြုဘဲ ထိန်းချုပ်ထားခဲ့ရင် အကျဉ်းသားတွေမှာ ကျန်းမာရေး ပြဿနာတွေ ပေါ်ပေါက်လာတတ်ပြီး ဆူပူအုံကြွမှုတွေလည်း မြင့်တက်လာတတ်ပါတယ်။ ကိုယ့်အိပ်ယာကိုယ်ရွေးချယ်ခွင့်မရှိ၊ ကိုယ်စားချင်ရာကို ရွေးချယ်စားခွင့်မရှိတဲ့ အိမ်ယာမဲ့ဂေဟာတွေမှာဆိုရင် လာရောက်နေထိုင်သူတွေဟာ အလုပ်ရဖို့ ကြိုးပမ်းတာ အိမ်ခန်းရဖို့ ကြိုးပမ်းတာတွေ နည်းပါးတတ်ပါတယ်။ လွယ်ကူတဲ့အလုပ်ကလေးတွေမှာ ခင်ဗျား အောင်မြင်ခဲ့ရင် ခက်ခဲတဲ့ အလုပ်တွေကိုလည်း အောင်မြင်အောင်လုပ်နိုင်လိမ့်မယ် ဆိုတဲ့ ခံစားချက်ကို ဖြစ်စေပါတယ်။ လွယ်ကူတဲ့ အလုပ်ကလေးတွေမှာမှ ဖြစ်မြောက်အောင် မလုပ်နိုင်ခဲ့ရင်တော့ ခင်ဗျား အတွက် အရာအားလုံးဟာ ပိုပြီးခက်ခဲနေသယောင် ဖြစ်နေပါလိမ့်မယ်။

စိတ်ပညာရှင် ရှရစ် နစ်ဆင်ဟာ ပန်းနီပြည်နယ် တက္ကသိုလ်မှာ ကူကယ်ရာမဲ့မှုဆီ တွန်းပို့ခံရမှုက ဘယ်လိုအလုပ်လုပ်သလဲဆိုတာ သူမရဲ့ ကျောင်းသားတွေ ကိုသရုပ်ပြခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီမှာ သူမဟာ အစမ်းသပ်ခံတွေကို စကားလုံးတွေ ပြန်စီရတဲ့ စမ်းသပ်ချက်တစ်ခုကို ပြုလုပ်ခိုင်းခဲ့ပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံတွေကို စကားလုံး အသစ်တွေ ဖော်ထုတ်ဖို့ရာအတွက် စိတ်ကူးတို့ စကားလုံးတွေကို နေရာပြန်ပြောင်းပြီး စီမံခန့်ခွဲလိုက်ပါတယ်။ “whirl” “slapstick” “cinerama” ဆိုတဲ့ စာလုံးတွေကို တစ်ကြိမ်မှာ တစ်ခုပဲ ပြောင်းပြီးပြန်စီရတဲ့ ကျောင်းသားတွေကို ခိုင်းလိုက်ပါတယ်။ ခင်ဗျားကိုယ်တိုင်လည်း စမ်းကြည့်နိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ပထမ တစ်လုံးကို မပြီးမချင်း နောက်တစ်လုံးကို ပြောင်းမလုပ်ပါနဲ့။ ခင်ဗျားသာ နစ်ဆင်ရဲ့ စာသင်ခန်းထဲမှာ ရှိနေမယ်ဆိုရင် ခင်ဗျား ပထမဆုံး စာလုံးကို ကြိုးပမ်း နေတုန်းမှာပဲ ပြီးတဲ့သူ လက်ထောင်ပါလို့ သူက ပြောပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျား အတန်းထဲကို ကြည့်လိုက်တဲ့ အခါမှာ အတန်းရဲ့ တစ်ဝက်လောက်က လက်ထောင် နေကြတာကို တွေ့ရပါလိမ့်မယ်။ အဲဒီနောက်မှာ နစ်ဆင်က နောက်တစ်လုံးကို ဆက်လုပ်ဖို့ ပြောပါတယ်။ နောက်တစ်ကြိမ် ပြီးတဲ့သူ လက်ထောင်လို့ ပြောလိုက်တဲ့အခါမှာလည်း ခင်ဗျားနဲ့ ကျောင်းသားအနည်းငယ်ကလွဲလို့ အခြားသူတွေအားလုံး လက်ထောင်နေကြတာကို တွေ့ရပါလိမ့်မယ်။ အဲဒီနောက်မှာ တတိယစာလုံးကို ဆက်လုပ်ဖို့ သူမက ပြောပါတယ်။ နောက်ဆုံးတစ်ကြိမ် ပြီးတဲ့သူလက်ထောင်လို့ ပြောတဲ့အခါမှာလည်း ခင်ဗျားနဲ့ အချို့ကျောင်းသားတွေ ဂူဝိုင်းဝိုင်းကြီး ထိုင်နေတဲ့အချိန်မှာ ကျန်တဲ့သူတွေအားလုံးက လက်ထောင်ခဲ့ကြပါတယ်။ သူမရဲ့ စမ်းသပ်ချက်လေးမှာ ရှိတဲ့ လှည့်ကွက်လေးကတော့ ခင်ဗျားနဲ့ အတန်းရဲ့တစ်ဝက်သော ကျောင်းသားတွေက ကျောက်သင်ပုန်းပေါ်က စာလုံးသုံးလုံးကို ပြန်စီနေရတဲ့ အချိန်မှာ ကျန်တဲ့တစ်ဝက်သော ကျောင်းသား တွေက “bat” “lemon” “cinerama” ဆိုတဲ့ စာသုံးလုံးကို ပြန်စီနေကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ Bat ဆိုတဲ့ စာလုံးက Tab ဆိုတဲ့ စာလုံးအဖြစ် အလွယ်တကူ ပြောင်းလဲ ပစ်လိုက်လို့ ရတဲ့ စကားလုံးပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ lemon ကိုလည်း melon အဖြစ် အလွယ်တကူ ပြောင်းပစ်လိုက်နိုင်ပါတယ်။ အဲဒါလိုနဲ့ ကျောင်းသားတွေရဲ့ တစ်ဝက်ဟာ cinerama ဆိုတဲ့ စကားလုံးဆီကို အလွယ်တကူ ရောက်လာကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီစကားလုံးကိုလည်း American အဖြစ် အလွယ်တကူ ပြောင်းလဲပစ်နိုင်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာလည်း အခြားလူတွေလိုပဲဆိုရင် whirl ဆိုတဲ့ စကားလုံးနဲ့ ခင်ဗျားအကြပ်တွေနေချိန်မှာ အခြားသူ တွေက သူတို့ရဲ့ လက်တွေ့ကို မြှောက်လိုက်တဲ့အခါမှာ စိတ်ပျက် အားလျော့မှုကို ခံစားရပါလိမ့်မယ်။ “လူများတွေ လွယ်လွယ်ကူကူ အဖြေရနေချိန်မှာ ဘာကြောင့် ငါ့အတွက်မှ ဒီလောက်ခက်ခဲနေတာလဲ” ဆိုတဲ့စိတ် ဖြစ်လာပါတယ်။ အဲဒီနောက်မှာ slapstick နဲ့ တိုင်ထပ်ပတ်ပြီး ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် တုံးသည်ထက်တုံးတယ်လို့ ခံစားလာရပါတော့တယ်။ အဲဒီအချိန်မှာ ခင်ဗျားရဲ့ အတန်းဖော်တွေရဲ့ တစ်ဝက်လောက်က အဖြေကို အလွယ်တကူ ရနေကြတာ ကို ခင်ဗျားမသိပါဘူး။ နောက်ဆုံးမှာတော့ ကူကယ်ရာမဲ့မှုဆီတွန်းပို့ခံရခြင်း သက်ရောက်မှုက ခင်ဗျားဆီမှာ အပြည့်အဝ ဝင်ရောက်နေပြီဖြစ်ပြီး အခြားသူတွေ cinerama ကို ယုံကြည်ချက်ရှိရှိနဲ့ ဖြေရှင်းဖို့ ကြိုးပမ်းနေကြချိန်မှာ ခင်ဗျားက ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် သိမ်ငယ်အားလျော့မှုတွေနဲ့ စဉ်းစားအမြဲထုတ်နေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့်ပဲ အရမ်းအခက်ကြီးမဟုတ်တဲ့ cinerama ကို အခြားသူတွေက အလွယ်တကူ အဖြေရနေတဲ့ အချိန်မှာ ခင်ဗျားအတွက် အင်မတန် ခက်ခဲနေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ကူကယ်ရာမဲ့မှုဆီ တွန်းပို့ခံရခြင်း သက်ရောက်မှုက ခင်ဗျားကို လက်မြှောက်အရုံးပေးလိုက်ဖို့ ပြောနေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ နစ်ဆင်ရဲ့ အတန်းထဲမှာ ဒီစမ်းသပ်ချက်လုပ်တိုင်း ဒါမျိုးအဖြစ်ဖြစ်ပါတယ်။ မဖြစ်နိုင်တဲ့ စကားလုံးတွေ ရှေ့မှာ အပေးခံထားရတဲ့သူတွေဟာ တတိယစာလုံးကို သေချာ မစဉ်းစားချင်ကြတော့ပဲ လက်လျှော့အရုံးပေးတတ်ကြပါတယ်။

ဒီလိုမျိုး ထူးဆန်းတဲ့ အပြုအမူ ဘယ်လိုဖြစ်ထွန်းပေါ်ပေါက်လာသလဲဆိုတာကို ရှင်းပြတဲ့ အဓိက သီအိုရီက ဒါဟာ သက်ရှိအားလုံးရဲ့ အရင်းအမြစ်တွေကို မပျောက်ပျက်အောင် ထိန်းသိမ်းထားလိုတဲ့ စိတ်ဆန္ဒကနေ ပေါ်ပေါက်လာတာလို့ ဆိုကြပါတယ်။ ခင်ဗျားကို စိတ်ဖိစီးမှုပေးနေတဲ့ အရင်းအမြစ်တစ်ခုကနေ ခင်ဗျား ရုန်းမထွက်နိုင်ခဲ့ရင် အဲဒါက ခင်ဗျားကို ပိုမိုဆိုးရွားခြင်းထန်တဲ့ စိတ်ဖိစီးမှုတွေကို ပေးတတ်ပါတယ်။ အဲဒီ ပြန်ကျွေးစက်ဝန်း (feedback loop) ကြီးဟာ နောက်ဆုံးမှာ ခင်ဗျားကို လုံးဝ ပိတ်ကျရပ်ဆိုင်းသွားသည်အထိ ဖြစ်သွားစေပါတယ်။ သူ့ရဲ့ အဆိုးရွားဆုံးအခြေအနေမှာဆိုရင် ငါ ဆက်ပြီးကြိုးပမ်းနေရင် သေသွားလိမ့်မယ် ဆိုတဲ့ စိတ်မျိုးအထိကို ဖြစ်သွားစေပါတယ်။ တကယ်လို့ ရပ်တန့်ပစ်လိုက်တာကမှ အဆိုးတွေ ဖြစ်နေတာ ရပ်သွားလိမ့်မယ် ဆိုတဲ့ ခံစားချက်ကို ဖြစ်ပေါ်စေပါတယ်။

ခင်ဗျားရဲ့အလုပ်၊ အစိုးရ၊ ခင်ဗျားရဲ့ အဖွဲ့အလမ်းတွေ၊ စိတ်ဓါတ်ကျဆင်းမှုတွေ၊ ခင်ဗျားရဲ့ ပိုက်ဆံတွေ စသဖြင့် ခင်ဗျားနေ့စဉ်ဘဝမှာ ကြုံနေရတဲ့ ခင်ဗျားရဲ့ ကံကြမ္မာအပေါ်ကို သက်ရောက်နေတဲ့ အားတွေကို ခင်ဗျား ထိန်းချုပ်လို့မရဘူးဆိုတဲ့စိတ်ခံစားမှု ခင်ဗျားမှာ နေ့စဉ်ဖြစ်နေလေ့ရှိပါတယ်။ ဒါကြောင့် ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားထိန်းညှိလိုရတဲ့ အသေးစားထိန်းညှိမှုလေးတွေလုပ်ပြီး အာသာဖြေနေလေ့ရှိပါတယ်။ ဖုန်း မြည်သံတီးလုံးကို ပြောင်းနေတတ်တာမျိုး၊ အခန်းကို ဆေးခြယ်နေတာမျိုး၊ တံဆိပ်ခေါင်းတွေ စုနေတာမျိုး စတဲ့ ခင်ဗျားရွေးချယ်လုပ်ကိုင်လို့ ရတဲ့အရာလေးတွေကို အာသာဖြေတဲ့အနေနဲ့ လုပ်တတ်ပါ တယ်။

ရွေးချယ်လုပ်ကိုင်မှုတွေဟာ ဘယ်လောက်သေးသေးပဲဖြစ်ပါစေ ကူကယ်ရာမဲ့မှုဆိုတဲ့ စိတ်အခြေအနေကို ဖျောက်ဖျက်တွန်းလှန်ပေးနိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အဲဒါလောက်နဲ့ ခင်ဗျား ရပ်တန့်မနေသင့်ပါဘူး။ ကိုယ့်ရဲ့ မကောင်းတဲ့ အမူအကျင့်တွေကို တွန်းလှန်တိုက်ထုတ်ပြီး ဂုဏ်သိက္ခာရှိရှိ ကျန်းမာတတ်ဖို့ကို လေ့လာ သင်ယူဖို့ လိုအပ်ပါလိမ့်မယ်။ ကျန်းမာမှုဟာ မကြာခဏဆိုသလိုပဲ ခင်ဗျားဘဝမှာ ခင်ဗျားအလိုရှိတာတွေကို ရနိုင်စေမယ့် တစ်ခုတည်းသော နည်းလမ်း ဖြစ်နေ လေ့ရှိပါတယ်။ သေခြင်းတရားကလွဲလို့ ခင်ဗျားရဲ့ ကံကြမ္မာမှာ မလွတ်မြောက် မတိမ်းရှောင်နိုင်တဲ့အရာဆိုတာ မရှိပါဘူး။

ခင်ဗျားဟာ ထင်သလောက်စမတ်မဖြစ်ပါဘူး။ ဒါပေမယ့် ခွေးတွေ ကြွက်တွေထက်တော့ ပိုပြီး စမတ်ဖြစ်ပါတယ်။ ဘယ်တော့မှ လက်မလျှော့ပါနဲ့။

၃။ သရုပ်ဖော်ထားသော သိမှု (Embodied Cognition)

အယူအဆအမှား - လူတွေနဲ့ ဖြစ်ရပ်တွေရဲ့အပေါ်မှာ ခင်ဗျားရဲ့ထင်မြင်ချက်တွေဟာ ဓမ္မဗိဇ္ဇာန်ကျတဲ့ သုံးသပ်မှုတွေအပေါ် အခြေခံပြီး ဖြစ်တည်လာတာ ဖြစ်တယ်။

အမှန်တရား - ခင်ဗျားဟာ ရုပ်ဝတ္ထုလောကကြီးကို စကားလုံးတွေအဖြစ် အနက်ပြန်လိုက်ပြီးတော့ အဲဒီအနက်ပြန်လိုက်တဲ့ စကားလုံးတွေကို ယုံကြည်လက်ခံ သွားပါတယ်။

ဒီဖြစ်ရပ်လေးကို စိတ်ကူးမြင်ယောင်ကြည့်ပါ။

အိမ်ထဲမဝင်မီမှာ ခင်ဗျားပုခုံးပေါ်က နှင်းတွေကို ခါချလိုက်ပါတယ်။ အိမ်ထောင့်က မီးလင်းဖိုမှာတော့ အချမ်းပြေးလှုံ့ဖိုရာ မီးမွှေးထားပါတယ်။ ဆွယ်တာ တစ်ထည်ယူဝတ်လိုက်ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့လက်ကိုလည်း အပူပေးထားတဲ့ ပန်းသီးဖျော်ရေခွက်ကလေးမှာ ကပ်လိုက်ပါတယ်။ မီးလင်းဖိုဘေးနားက သက်တောင့်သက်သာရှိတဲ့ ကုလားထိုင်လေးမှာ နောက်ကိုမိုပြီး ပြေပြေလျော့လျော့လေး ထိုင်လိုက်ပါတယ်။ ဘယ်လိုလဲ စိတ်ကူးမြင်ယောင်ကြည့်လို့ ကောင်းရဲ့ မဟုတ်လား။

ဒီလိုစိတ်ကူးမြင်ယောင်ကြည့်ရုံနဲ့ စိတ်ထဲမှာ တကယ်နွေးထွေးမှုကို ခံစားလိုက်ရတာမျိုးက ထူးဆန်းတယ်လို့ ထင်စရာရှိပါတယ်။ ဒါပေမယ့် လူတွေဟာ တင်စားချက် ဥပမာတွေကို ပုံဖော်မြင်ယောင်ကြည့်တတ်ကြပါတယ်။ “နွေးထွေးမှု” နဲ့ “အေးစက်မှု”၊ “လျှင်မြန်မှု” နဲ့ “နှေးကွေးမှု”၊ “တောက်ပမှု” နဲ့ “မည်းမှောင်မှု”၊ “မာကျောမှု” နဲ့ “ပျော့ပျောင်းမှု” စတဲ့ စကားလုံးတွေမှာ လူတွေဟာ စကားလုံးတွေရဲ့ နောက်ကွယ်က ခံစားမှုတွေကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ပြီး ခံစားနိုင် ကြပါတယ်။ ဒီစကားလုံးတွေမှာ အနက်အဓိပ္ပာယ် နှစ်ခုရှိပါတယ်။ “အေးစက်မှု” ဆိုတဲ့စကားလုံးမှာဆိုရင် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အေးစက်မှုကို ပြောတာလည်း ဖြစ်နိုင် သလို စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ အပြုအမူပိုင်းဆိုင်ရာ၊ ပြောဆိုဆက်ဆံပုံနာမည်ဆိုင်ရာ အေးစက်မှုကို ပြောတာလည်း ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ “မည်းမှောင်မှု” ဆိုရာမှာလည်း အရောင်ပိုင်းဆိုင်ရာ မည်းနက်မှုကို ပြောတာ ဖြစ်နိုင်သလို သီချင်းတစ်ပုဒ်ရဲ့ ဂီတဖွဲ့စည်းပုံကို ပြောတာလည်း ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ “မာကျောမှု” ဆိုရင်လည်း တစ်ဖက်နဲ့ တစ်ဖက် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းတဲ့ နည်းစနစ်တစ်ခုကို ပြောတာဖြစ်နိုင်သလို ခင်ဗျားထိုင်နေတဲ့ ထိုင်ခုံရဲ့ သက်တောင့်သက်သာ မရှိမှုကို ပြောတာလည်း ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။

အထက်က တင်ပြခဲ့တဲ့ ဖြစ်ရပ်မှာကတော့ နွေးထွေးမှု ဆိုတာကို ဖော်ပြနေပါတယ်။ ရုပ်ပိုင်းအရ နွေးထွေးမှုပါ။ ဒါပေမယ့်လည်း အဲဒါလို အခြေအနေမျိုးကို ဖတ်လိုက်ရတဲ့ ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ထဲမှာလည်း စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ နွေးထွေးမှုတစ်ခုအဖြစ် အနက်ပြန်လိုက်ပြီး ခံစားမိစေမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ နွေးထွေးမှုကို ပေးတဲ့ အာရုံ ခံစားမှုလေးက နွေးထွေးမှုနဲ့ ပတ်သက်ဆက်စပ်နေတဲ့ စကားလုံးတွေကို ယူဆောင်လာပေးပါတယ်။ အဲဒီစကားလုံးလေးတွေက ခင်ဗျားကို လျှို့ဝှက် ညွှန်းချက် သွင်းလိုက်ပြီး ခင်ဗျားဟာလည်း နွေးထွေးမှုကို တင်စားပြောဆိုလို့ရစေမယ့် အပြုအမူ လှုပ်ရှားမှုတွေနဲ့ ပြုမူ လှုပ်ရှားမိလာပါတယ်။

၂၀၀၈ ခုနှစ်မှာ လောရန့်စ် ဝီလီယံနဲ့ ဂျွန် ဘာ့ဂ်တို့ဟာ လေ့လာမှုတစ်ခု ပြုလုပ်ခဲ့ကြပါတယ်။ အဲဒီလေ့လာမှုမှာ အစမ်းသပ်ခံတွေကို လူစိမ်းတွေနဲ့ တွေ့ဆုံ စကားပြောစေပါတယ်။ အဲဒါလို စကားပြောတဲ့ အစမ်းသပ်ခံအုပ်စုတစ်ခုကိုတော့ ပူနွေးတဲ့ ကော်ဖီတိုက်ခွံပြီး နောက်တစ်ဖွဲ့ကိုတော့ ကော်ဖီအေး တိုက်ခွံ ပါတယ်။ နောက်ပိုင်းမှာ ကိုယ်စကားပြောခဲ့တဲ့ လူစိမ်းရဲ့ စရိုက်လက္ခဏာကို ပြန်ပြောပြပါလို့ အစမ်းသပ်ခံတွေကို ခိုင်းတဲ့အခါမှာတော့ ပူနွေးတဲ့ကော်ဖီကို သောက်ခဲ့ရတဲ့ အဖွဲ့က လူစိမ်းဟာ နှစ်လိုဖွယ်ကောင်းတယ်၊ ရက်ရောမှုရှိတယ်၊ ဂရုစိုက်တတ်တယ်လို့ ပြောကြပါတယ်။ ကော်ဖီအေးသောက်ခဲ့ရတဲ့ အဖွဲ့က တော့ အဲဒီတူညီတဲ့ လူတစ်ယောက်ကိုပဲ ဆက်ဆံရခက်ခဲတယ်၊ မထုံတက်သေးအမူအရာရှိတယ်၊ ပြောရဆိုရ လက်ပေါက်ကပ်တယ်လို့ ပြောခဲ့ကြပါတယ်။ နောက်တစ်ကြိမ် ထပ်စမ်းသပ်တဲ့အခါမှာ အစမ်းသပ်ခံကို ပူနွေးတဲ့အထုပ်တစ်ခု ဒါမှမဟုတ် အေးတဲ့အထုပ်တစ်ခုကို ကိုင်ခိုင်းပြီး ထုတ်ကုန်ပစ္စည်း အမျိုးမျိုး ကို ကြည့်ကာ အဲဒါတွေရဲ့ အရည်အသွေးကို အကဲဖြတ်စေပါတယ်။ အဲဒါလို စမ်းသပ်တဲ့နေရာမှာ သုတေသနသမားတွေက အစမ်းသပ်ခံတွေကို မင်းတို့ ပါဝင်ကူညီကြတဲ့အတွက် လက်ဆောင်ပစ္စည်းတစ်ခု ယူချင်လည်း ယူသွားလို့ရသလို တစ်ယောက်ယောက်ကို လက်ဆောင်ပေးချင်တယ်ဆိုလည်း ပေးခွင့် ရှိတယ်လို့ ပြောထားလိုက်ပါတယ်။ ပူနွေးတဲ့အထုပ်ကို ကိုင်ခဲ့ရတဲ့သူတွေက ၅၄ ရာခိုင်နှုန်းအထိ အခြားသူကို လက်ဆောင်ပေးခဲ့ကြပြီး အေးစက်တဲ့ အထုပ် ကို ကိုင်ခဲ့ရတဲ့သူတွေက ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းပဲ လက်ဆောင်ကို အခြားသူကို ပေးခဲ့ပါတယ်။ ဖြစ်ရပုံကတော့ အစမ်းသပ်ခံအုပ်စုတွေဟာ သူတို့ရဲ့ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ခံစားမှုကို စကားလုံးတွေအဖြစ် ပြောင်းလဲခဲ့ကြပါတယ်။ အဲဒီစကားလုံးတွေကို ဥပမာတင်စားချက်တွေအဖြစ် အသုံးပြုပြီး သူတို့ရဲ့ ထင်မြင်ချက်တွေကို ရှင်းပြ တာ၊ သူတို့ရဲ့ လုပ်ဆောင်ချက်တွေကို ခန့်မှန်းတာတွေ ပြုလုပ်ခဲ့ကြပါတယ်။

ဒီသဘောတရားကို ဖော်ထုတ်ပြသတဲ့ သုတေသနတွေ အများအပြားရှိပါတယ်။ တောက်ပတဲ့ အဝတ်အစားတွေ ဝတ်ဆင်ထားတဲ့သူတွေကို ခင်မင်နှစ်လိုဖွယ် ကောင်းတဲ့သူတွေ၊ ထက်မြက်တဲ့သူတွေအဖြစ် ခင်ဗျား ထင်မြင်ယူဆတတ်ပါတယ်။ စကားကို ဖြည်းဖြည်းလေးလေး ပြောတတ်တဲ့သူတွေကို ဉာဏ်ပညာ နည်းပါးတဲ့သူတွေ အဖြစ် မှတ်ယူတတ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားတို့ရဲ့ ယဉ်ကျေးမှုလေ့ထုံးစံက သတ်မှတ်ထားတဲ့ တင်စားချက်တွေအတိုင်း ခင်ဗျားပတ်ဝန်းကျင်က အရာတွေကို ခင်ဗျား ပြောင်းလဲမြင်လေ့ရှိပါတယ်။ အထိအတွေ့ကို အာရုံခံစားနိုင်မှုဟာလည်း ဒီသဘောတရားရဲ့ အင်အားပြင်းတဲ့ ပုံစံတစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။ အရာဝတ္ထုတွေက ခင်ဗျားအရေပြားကို ထိတွေ့တဲ့ ပုံစံကို ခင်ဗျားနှလုံးသားကို ထိတွေ့မှုအဖြစ် ခင်ဗျား ပြောင်းလဲပြီး အနက်ပြန်လေ့ရှိပါတယ်။

၂၀၁၀ ခုနှစ်မှာ ဂျူ.ရှီ အက်ကာမန်း၊ ခရစ္စတိုဗာ ဝီ နီစီရာနဲ့ သူတို့ရဲ့ တွဲဖက်တွေဟာ အစမ်းသပ်ခံတွေကို အလုပ်အင်တာဗျူး လုပ်နေသလို သရုပ်ဆောင် စေခဲ့ကြပါတယ်။ သူတို့ဟာ သူတို့ရဲ့ အင်တာဗျူးကို အလေးအနက်ကြီး လုပ်နေကြပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ ဘုတ်ပြားညှပ်ကလပ် အကြီးကြီးနဲ့ ညှပ်ထားတဲ့ ကိုယ်ရေးအကျဉ်းပုံစံစာရွက်တွေကို အရေးကြီးတဲ့ အလုပ်လျှောက်လွှာပုံစံအဖြစ် သဘောထားနေကြပြီး ပေါ့ပါးတဲ့ ကလပ်နဲ့ ညှပ်ထားတဲ့ ကိုယ်ရေးအကျဉ်းပုံစံ စာရွက်တွေကိုတော့ သိပ်အရည်အချင်းမပြည့်မီတဲ့ လျှောက်ထားသူတွေအဖြစ် သတ်မှတ်နေကြပါတယ်။ အလေးချိန်နဲ့ ကြီးကျယ်ခမ်းနားမှုအပေါ်မှာ ထားရှိတဲ့ အစမ်းသပ်ခံ ရဲ့ အာရုံခံစားမှုဟာ သူလုပ်ရမဲ့ အလုပ်တာဝန်ရဲ့ အလေးချိန်နဲ့ ကြီးကျယ်ခမ်းနားမှုအဖြစ်သာမက သူတို့ဖတ်ရမယ့် အရာရဲ့ အရေးပါမှုကိုပါ သတ်မှတ်ပေးသလို ဖြစ်သွားကြတာကို တွေ့ရပါတယ်။ သုတေသနသမားတွေရဲ့ နောက်ထပ်လေ့လာမှုတစ်ခုမှာ ဆိုရင် အစမ်းသပ်ခံတွေကို ကားဝယ်မယ့်သူတွေအဖြစ် သရုပ်ဆောင်ခိုင်းထားပြီး လေ့လာသူတွေက လေ့လာကြပါတယ်။ နောက်မီနဲ့ အခင်းမာတဲ့ ကုလားထိုင်တွေမှာ ထိုင်ပြီး ကားဝယ်ရတဲ့ အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ ကူရှင်နဲ့ သက်တောင့်သက်သာ ထိုင်ရတဲ့ အစမ်းသပ်ခံတွေထက် ဈေးပိုဆစ်ကြပြီး

ပိုသက်သာတဲ့ ဈေးနှုန်းနဲ့ ရမယ့်လို့ မျှော်လင့်ကြတာကို တွေ့ရှိရပါတယ်။ ထိုင်ရတဲ့ ကုလားထိုင်က မာကျောတဲ့အခါ သူတို့ကလည်း မာမာကျောကျောနဲ့ ဈေးဆစ်ကြတော့တာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

နောက်ထပ်စမ်းသပ်ချက် တစ်ခုမှာတော့ လူတွေကို အေးတဲ့အခန်းတစ်ခုထဲမှာ ထိုင်ခိုင်းပြီး စစ်တုရင်ထိုးနေတဲ့ ဗွီဒီယိုတစ်ခုကို ကြည့်ခိုင်းထားပါတယ်။ အဲ့ဒါ ပြီးတဲ့နောက်မှာ အစမ်းသပ်ခံတွေက ဗွီဒီယိုကို ကိုယ့်အမြင်နဲ့ကိုယ် ပြန်ပြောပြကြပါတယ်။ တကယ်လို့ သူတို့ကို အေးစက်တဲ့အခန်းအစား နွေးထွေးတဲ့ အခန်းတစ်ခုမှာ ကြည့်ခိုင်းခဲ့ရင် သူတို့ဟာ ဗွီဒီယိုအကြောင်းကို စိတ်ခံစားမှုတွေ၊ ပုံတိုပတ်စတွေနဲ့ ပိုပြီး ဝေဝေဆာဆာ ရှင်းပြလေ့ရှိကြပါတယ်။ နောက် တစ်ကြိမ် ခင်ဗျား ရုပ်ရှင်ကြည့်တဲ့အချိန်မှာ ရုပ်ရှင်ရိုက်ကူးသူတွေက သူတို့ခံစားစေချင်တဲ့အကြောင်းအရာတွေကို ခင်ဗျားစိတ်ထဲကို ရောက်သွားပြီး ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ခံစားမှုတွေကို လှုပ်ခတ်သွားအောင် ဘယ်လိုစကားလုံးတွေသုံးပြီး ထည့်သွင်းသွားသလဲဆိုတာကို ဂရုစိုက်ပြီး ကြည့်ကြည့်ပါ။ ကင်မရာ ထောင့်ချိုးကို ခပ်စွေစွေစောင်းစောင်းလေး ယူပြီးရိုက်ထားခဲ့ရင် ခင်ဗျားစိတ်ထဲမှာ ဇာတ်ကောင်တွေ ဒါမှမဟုတ် ဇာတ်လမ်းရဲ့ အခြေအနေတစ်ခုမှာ တစ်ခုခု မှားနေပြီဆိုတဲ့ စိတ်ခံစားမှု ပေါ်ပေါက်လာပါလိမ့်မယ်။ အခန်းက ဗလာကျင်းပြီး တိတ်ဆိတ်ငြိမ်သက်နေခဲ့ရင် ဇာတ်ကောင်တွေဟာ အထီးကျန်နေတာလို့ဆိုတဲ့ စိတ်ခံစားမှုမျိုး ခင်ဗျားဆီမှာ ပေါ်ပေါက်လာပါလိမ့်မယ်။

ရိုက်ကွင်းအပြင်အဆင် အနေအထားတွေက လောကကို တစ်စုံတစ်ရာသော နည်းလမ်းနဲ့ မြင်စေအောင် ခင်ဗျားကို လျှို့ဝှက်ညွှန်းချက်သွင်းနေကြပါတယ်။ အပူချိန်အနေအထား အပြောင်းအလဲဖြစ်တာ၊ ထိုင်ခုံမျက်နှာပြင်လေး မာကျောနေတာလေးတွေက ကိစ္စရပ်တွေအပေါ် မြင်တဲ့ ခင်ဗျားရဲ့ အမြင်တွေကို အပြောင်းအလဲ ဖြစ်သွားစေနိုင်ပါတယ်။ မျက်နှာပြင် အကြမ်း၊ အမာ၊ အပျော့၊ အချောတွေက အရေးပါပါတယ်။ တစ်ခုခုရဲ့ အထိအတွေ့ပုံစံအပေါ်မှာ ခင်ဗျားရဲ့ ခံစားမှုတွေက ခင်ဗျားရဲ့ ဦးကျောက်ထဲမှာ ဖြစ်စဉ်တန်းတစ်ခုကို ဖြစ်သွားစေပါတယ်။ ခင်ဗျားကြုံတွေ့ရတဲ့ စကားလုံးအပေါ်မူတည်ပြီး ခင်ဗျားရဲ့ အတွေးတွေ အပြောင်းအလဲဖြစ်သွားနိုင်ပါတယ်။ ခင်ဗျား သတိထားသင့်ပါတယ်။ ကြော်ငြာသမားတွေနဲ့ လက်လီအရောင်းဆိုင်တွေဟာ ဒီအချက်တွေကို နောကျ နေအောင် သိထားပြီးကြပြီး အသုံးလည်းချနေကြပါတယ်။ နူးရုန်းဆိုင်ရာ ဈေးကွက်ဖော်ဆောင်မှု နယ်ပယ်ဟာ သရုပ်ဖော်ထားသော သိမှုကို စမ်းသပ်အသုံးချ ဖို့ စိတ်ဝင်စားကြပြီး ဘာရှိသုတေသန အင်တာနက်ပေါ်မှာ ရေးသားတင်ပြခဲ့စဉ်ကတည်းက ဒီအချက်ရဲ့ အလားအလာတွေကို သိမြင်အသုံးချခဲ့ကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပုံသဏ္ဌာန်တွေ မျက်နှာပြင် အနေအထားတွေကို အသုံးချပြီး လူတွေရဲ့ စိတ်ခံစားမှုနဲ့ အတွေးအမျှင်တန်းကြီးတွေ ပေါ်ပေါက်လာအောင် ပြုလုပ် နေကြတဲ့ ကုန်ပစ္စည်းတွေကို ခင်ဗျား မြင်တွေ့ခဲ့ရင် အဲ့ဒါတွေရဲ့ အရင်းအမြစ်က ဒီ သုတေသနတွေဆီက ပေါ်ထွက်လာတာ ဖြစ်တယ်ဆိုတာ သတိရလိုက်ပါ။

နောက်တစ်ကြိမ် ခင်ဗျား ဆရာဝန်တစ်ယောက်ဆီသွားလို့ ဆရာဝန်က ခင်ဗျားရင်ဘတ်ပေါ်ကို အေးစက်စက်နားကြပ်ကြီးနဲ့ လာစမ်းသပ်တဲ့အခါမျိုးမှာ အဲ့ဒီဆရာဝန်ဟာ ဆက်ဆံရခက်ခဲမယ့်သူပဲဆိုတဲ့ အတွေးမျိုး ပေါ်လာခဲ့ရင် ခင်ဗျားဟာ ထင်သလောက် စမတ်ဖြစ်မနေဘူးဆိုတာကို သတိရလိုက်ပါ။ အလားတူပဲ တစ်ယောက်ယောက်က ခင်ဗျားကို ကော်ဖီသောက် သွားကြရအောင်လို့ ခေါ်တဲ့အခါမျိုးမှာ ခင်ဗျားလက်ထဲက နွေးထွေးတဲ့ ကော်ဖီခွက်ဟာ အဲ့ဒီလူရဲ့ အပြုံးအပေါ် တုံ့ပြန်တဲ့ ခင်ဗျားရဲ့ ရင်ခုန်သံကို အပြောင်းအလဲ ဖြစ်သွားစေတတ်တယ် ဆိုတာ သတိပြုပါ။

၃၉။ ကျောက်ဆူးချခြင်း (The Anchoring Effect)

အယူအဆအမှား - ရွေးချယ်မှုတစ်ခုခု မပြုလုပ်ခင် ဒါမှမဟုတ် တစ်ခုခုရဲ့ တန်ဖိုးကို မသတ်မှတ် မဆုံးဖြတ်ခင်မှာ ခင်ဗျားဟာ ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမယ့် အချက်တွေကို အကြောင်းအကျိုးကျကျ စဉ်းစားသုံးသပ်လေ့ ရှိတယ်။

အမှန်တရား - ခင်ဗျားရဲ့ ပထမဆုံးဖြစ်ပေါ်တဲ့ အထင်အမြင်ဟာ ခင်ဗျားစိတ်ထဲမှာ တရစ်ပဲပဲ ဖြစ်နေပါတယ်။ အဲ့ဒီစိတ်ဟာ နောက်ပိုင်းမှာ ဖြစ်ပေါ်မဲ့ ထင်မြင်ယူဆချက်တွေနဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေအပေါ်မှာ သက်ရောက်မှု ရှိစေပါတယ်။

အဝတ်အစည်ရောင်းတဲ့ဆိုင်ထဲကို ခင်ဗျား လျှောက်ဝင်လာပါတယ်။ ခင်ဗျားမြင်ဖူးသမျှထဲမှာ အမှိုက်ဆုံးဖြစ်တဲ့ လယ်သာဂျာကင် တစ်ထည်ကို ခင်ဗျားတွေ့ ပါတယ်။ စမ်းဝတ်ကြည့်ပါတယ်။ မှန်ထဲကို ကြည့်ပါတယ်။ ပြီးတော့ ဒါကို ဝယ်မယ်လို့ ဆုံးဖြတ်လိုက်ပါတယ်။ ဒီဂျာကင်ကို ဝတ်ကြည့်နေတုန်းမှာ ခင်ဗျား အခန်းတစ်ခုထဲကို ဝင်လာတိုင်း ဒါမှမဟုတ် လမ်းပေါ်မှာ ဖြတ်လျှောက်သွားတိုင်းမှာ ဘေးကလူတွေဟာ ပင့်သက်တွေချပြီး သူတို့ရင်ဘတ်တွေကို ဖိကာ ခင်ဗျားကို ဝိုင်းကြည့်နေကြလိမ့်မယ်လို့ စိတ်ကူးမြင်ယောင်လာမိပါတယ်။ ခင်ဗျား အဲ့ဒီဂျာကင်ကို မ ပြီး ဈေးနှုန်းကို ကြည့်လိုက်ပါတယ်။ ဈေးနှုန်းက ဒေါ်လာ ၁၀၀၀ ပါ။

“ကဲ .. ဒါလောက်နဲ့ တော်ပြီပေါ့” လို့ ခင်ဗျား စဉ်းစားမိလိုက်ပါတယ်။ ခင်ဗျား အင်္ကျီ ပြန်ချိတ်ဖို့ လုပ်လိုက်တဲ့အချိန်မှာ အရောင်းသမား တစ်ယောက် ခင်ဗျား အနားကို ကပ်လာပါတယ်။

“အစ်ကို .. အဲ့ဒီအင်္ကျီကို ကြိုက်တယ်မဟုတ်လား”

“ကြိုက်ပါတယ် .. ဒါပေမယ့် ဈေးက တအားများနေတယ်”

“မများပါဘူး .. အဲ့ဒီ ဂျာကင်က အခု ဈေးချနေတဲ့ အထဲပါပါတယ် .. ဒေါ်လာ ၄၀၀ ပဲ ပေးရမှာပါ”

အဲဒီကုန်ကုန်က ဈေးကြီးပါတယ်။ ခင်ဗျားအတွက် တကယ်လည်း မလိုအပ်ပါဘူး။ မဝယ်လည်း ရပါသေးတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း ခင်ဗျားရဲ့ စတိုင်ကို အမှိုက်စား ဖြစ်သွားစေမယ့် ကုန်ကုန်တစ်ထည်ရရှိအရေးမှာ ဒေါ်လာ ၆၀၀ ကြီးများတောင် သက်သာသွားမယ့်ကိစ္စကြီးဟာ မက်လောက်စရာ ကိစ္စကြီး ဖြစ်နေပါတယ်။ ဒီလိုနဲ့ ခင်ဗျားဟာ လက်လီအရောင်းသမားတွေရဲ့ ဟောင်းနွမ်းဆွေးမြေ့နေပြီဖြစ်တဲ့ လှည့်ကွက်ကြီးကို မလွန်ဆန်နိုင်ဘဲ ကုန်ကုန်အကျိုးကို ဒေါ်လာ ၄၀၀ နဲ့ ဝယ်ယူလိုက်ပါတော့တယ်။

ကျွန်တော့်ဘဝ အစပိုင်းရဲ့ အလုပ်တွေထဲက တစ်ခုကတော့ လယ်သာကုတ်အကျိုးတွေ ရောင်းတဲ့အလုပ် ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီအလုပ်မှာ ကျွန်တော်ဟာ ကော်မရှင်ကြေး မြီးမြီးမြက်မြက် ရရှိရာအတွက် ကျောက်ဆူးချခြင်း နည်းစနစ်ကို အတော်လေး အသုံးပြုခဲ့ပါတယ်။ ကျွန်တော်အလုပ်လုပ်တဲ့ ကုမ္ပဏီက ဆိုတဲ့ဈေးဟာ ဝယ်သူတွေအတွက် သိသိသာသာကို များပြားလွန်းနေတဲ့ ဈေးနှုန်းတွေ ဖြစ်နေလေ့ ရှိပါတယ်။ ဒါပေမယ့် နောက်ဆုံး တကယ်ရောင်းမယ့် ဈေးကို ပြောလိုက်တဲ့အခါမှာတော့ ဝယ်တဲ့သူတွေဟာ သိပ်ပြီး အထူးအထွေ စဉ်းစားဆုံးဖြတ်နေစရာ မလိုတော့ဘဲ ပြုံးပြုံးရွှင်ရွှင်နဲ့ကို ဝယ်သွားကြတော့တာ ပဲ။

ပစ္စည်းတစ်ခုအတွက် ခင်ဗျား ပေးချင်တဲ့ ဈေးနှုန်းဆိုတာ ရှိပါတယ်။ အဲဒီဈေးနှုန်းဟာ ခင်ဗျားရဲ့ ခေါင်းထဲကို ဘယ်ကနေ အစပြုပြီး ရောက်လာတယ်လို့ ထင်ပါ သလဲ။

ဒီမေးခွန်းလေးကို ဖြေကြည့်ပါ။ ဥစ္စာဘက်ကစတင်နိုင်ငံရဲ့ လူဦးရေဟာ ၁၂ သန်းထက် နည်းမယ်လို့ထင်ပါသလား။ များမယ်လို့ ထင်ပါသလား။ ခင်ဗျား ဆက်ခန့်မှန်းကြည့်ပါ။

ကောင်းပြီ .. နောက်မေးခွန်းတစ်ခု ဆက်မေးပါမယ်။ ဥစ္စာဘက်ကစတင်နိုင်ငံမှာ လူဦးရေ ဘယ်လောက်လောက် နေထိုင်ကြမယ်လို့ ခင်ဗျား ထင်ပါသလဲ။ ခင်ဗျား ခေါင်းထဲမှာ ပေါ်လာတဲ့ ကိန်းဂဏန်းကို ချရေးထားပါ။ ဒီအတွက် အဖြေကို နောက်ပိုင်းမှာ ပြန်ပြောပေးပါမယ်။

၁၉၇၄ ခုနှစ်မှာ အေးဖို့စ် ထမင်းစကီးနဲ့ ဒန်နီရာယ် ခါနီမန်းတို့ဟာ လေ့လာမှုတစ်ခု ပြုလုပ်ခဲ့ကြပါတယ်။ အဲဒီလေ့လာမှုမှာ သူတို့ဟာ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့ကြီးမှာ အာဖရိကန်နိုင်ငံတွေ ဘယ်လောက်များများပါမယ်လို့ ထင်သလဲဆိုပြီး ခန့်မှန်းခိုင်းတာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲသလို မမေးခင်မှာ သူတို့ဟာ အစမ်းသပ်ခံ တွေကို ကိန်းဂဏန်းတွေရေးထားတဲ့ အပိုင်းကြီးကို လှည့်ခိုင်းခဲ့ပါသေးတယ်။ အပိုင်းမှာက သုညကနေ တစ်ရာအထိ ကိန်းဂဏန်းတွေ ရေးသားထားပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း အများအားဖြင့် တစ်ဆယ် ဒါမှမဟုတ် ခြောက်ဆယ်ငါး ကျအောင်ပဲ လုပ်ထားပါတယ်။ အပိုင်းကြီးပေါ်က မြားလေး အလည်ရပ်သွားတဲ့ အချိန်မှာ အာဖရိကန်နိုင်ငံတွေ ပါဝင်တဲ့ အချိုးအဆဟာ အပိုင်းပေါ်က ကိန်းဂဏန်းထက် များမယ်လို့ထင်သလား နည်းမယ်လို့ ထင်သလားဆိုပြီး မေးမြန်းပါ တယ်။ အဲဒီနောက်မှာ အစမ်းသပ်ခံတွေကို ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့ကြီးမှာ ပါဝင်တဲ့ အာဖရိကန်နိုင်ငံ အချိုးအဆကို ခန့်မှန်းပေးဖို့ ခိုင်းခဲ့ပါတယ်။ အပိုင်းလှည့် တဲ့အချိန်မှာ တစ်ဆယ်ကျတဲ့ အစမ်းသပ်ခံတွေက အာဖရိကန်နိုင်ငံတွေ ပါဝင်တဲ့ အချိုးအဆကို ၂၅ ရာခိုင်နှုန်း ဝန်းကျင်မှာ ရှိလိမ့်မယ်လို့ ခန့်မှန်းခဲ့ကြ ပါတယ်။ အပိုင်းလှည့်ချိန်မှာ ခြောက်ဆယ်ငါးဂဏန်း ကျတဲ့သူတွေကတော့ အာဖရိကန်နိုင်ငံတွေ ပါဝင်တဲ့ အချိုးအဆကို ၄၅ ရာခိုင်နှုန်းရှိတယ်လို့ ခန့်မှန်း ခဲ့ကြပါတယ်။

ပါဝင်တဲ့ အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ ကျောက်ဆူးချခံလိုက်ရတဲ့ နေရာတိုက်မှာ ပိတ်မိသွားခဲ့ကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီစမ်းသပ်မှုမှာ ရှိတဲ့ လှည့်ကွက်လေးတစ်ခုကတော့ ပါဝင်အစမ်းသပ်ခံကြတဲ့သူတွေဟာ အဖြေမှန်ကို မသိကြတဲ့သူတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ဟာ အဖြေကို ခန့်မှန်းပြီး ပြောကြရတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် သူတို့စိတ်ထဲမှာ ခန့်မှန်းနေရတယ်လို့ မခံစားကြရပါဘူး။ သူတို့ဟာ သူတို့လှည့်တဲ့ အပိုင်းပေါ်က ကိန်းဂဏန်း ဟာ ကျပန်းကျနေတာ ဖြစ်တယ်လို့ မှတ်ထင်နေကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲသလို ထင်ပြီး သူတို့ဟာ သူတို့ရဲ့ ခန့်မှန်းမှုတွေကို အဲဒီ ကိန်းဂဏန်း ဝန်းကျင်မှာ ပြုလုပ်ခဲ့ကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဥစ္စာဘက်ကစတင်ဆီ ပြန်သွားကြရအောင်။ ဒီ အာရှအလယ်ပိုင်းက နိုင်ငံလေးရဲ့ လူဦးရေကို ခင်ဗျား အရေးလုပ်ပြီး မှတ်သားထားမိမှာလည်း မဟုတ်ပါဘူး။ ခင်ဗျားဟာ သဲလွန်စအချို့ကို အခြေခံပြီး ခန့်မှန်းရတော့မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဥစ္စာဘက်ကစတင်နဲ့ ပတ်သက်တဲ့ ခင်ဗျားစိတ်ထဲက အသုံးတည့်မယ့် အချက်တွေကို ခင်ဗျား ပြန်ညှစ်ထုတ်ရပါတယ်။ နယ်မြေအနေအထား၊ ဘာသာစကား၊ ယဉ်ကျေးမှုလေ့ထုံးစံ စတာတွေ ခင်ဗျားခေါင်းထဲ ပြန်ပေါ်လာချင် ပေါ်လာပါ လိမ့်မယ်။ ဒါပေမယ့် လူဦးရေနဲ့ ဆိုင်တဲ့ မှတ်သားထားမှုတွေ ပြန်ပေါ်လာဘူး ဆိုကြပါစို့။ ဆိုတော့ ခင်ဗျားခေါင်းထဲမှာ ဥစ္စာဘက်ကစတင်နဲ့ ပတ်သက်တဲ့ လူဦးရေဆိုရာ ကိန်းဂဏန်းဟာ ကျွန်တော်ထည့်ပေးထားတဲ့ ၁၂ သန်း ဆိုတာလေးပဲ ရှိနေပါလိမ့်မယ်။ အဲဒီ ကိန်းဂဏန်းလေးပဲ ခင်ဗျားခေါင်းထဲ ချက်ချင်း ပေါ်လာပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျားမှာ စွဲကိုင်စရာ အခြား ဘာအချက်အလက်မှ မရှိတာကြောင့် ခင်ဗျားဟာ လက်ထဲမှာ လတ်တလောရှိနေတဲ့ ကိန်းဂဏန်းလေးကို ချသုံးပစ်လိုက်ပါတော့တယ်။

ဥစ္စာဘက်ကစတင်ရဲ့ တကယ့်လူဦးရေက ၂၈ သန်းလောက် ရှိပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ အဖြေက နီးစပ်ရဲ့လား။ ဘယ်လောက် လွဲချော်ခဲ့ပါသလဲ။ ခင်ဗျားဟာ အခြား သော ပုံမှန်လူတွေလိုပဲ ဆိုရင်တော့ ၂၈ သန်းထက် အတော်များများလျော့ပြီး ခန့်မှန်းမိပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျားဟာ ၁၂ သန်းထက် များမယ်လို့ ခန့်မှန်းမိရင် တောင်မှ ၂၈ သန်းလောက်အထိ များမယ်လို့ ခန့်မှန်းမိမှာ မဟုတ်ပါဘူး။

ခင်ဗျားဟာ နေ့စဉ်ကြုံတွေ့နေရတဲ့ ဖြစ်ရပ်တွေကို ခန့်မှန်းရာမှာ၊ လုပ်စရာရှိတဲ့ အလုပ်တစ်ခုရဲ့ ကြာမြင့်ချိန်ကို ခန့်မှန်းရာမှာ၊ ဝယ်စရာရှိတဲ့ ပစ္စည်းတစ်ခုရဲ့ ဈေးနှုန်းကို ခန့်မှန်းရာမှာ ကျောက်ဆူးချခြင်းဆိုတဲ့ အချက်အပေါ် အများကြီး မှီခိုနေရပါတယ်။ ရွေးချယ်စရာတွေအများကြီးထဲက တစ်ခုကို ရွေးချယ်ရတော့ မယ့် အချိန်မှာ ဒါမှမဟုတ် တန်ဖိုးတစ်ခုခုကို ခန့်မှန်းရတော့မယ့်အချိန်မှာ ခင်ဗျားအတွက် ရပ်တည်စရာ အခြေခံနေရာလေး တစ်ခုတော့ လိုအပ်ပါတယ်။

ဝါယာကြိုးတစ်ချောင်းဝယ်ဖို့ရာအတွက် ခင်ဗျား ဘယ်လောက်လောက် ပေးရမလဲ။ ခင်ဗျားရဲ့ လျှပ်စစ်မီတာခ တစ်လ တစ်လ ဘယ်လောက်လောက် ကျသင့်သလဲ။ နေရာဒေသတစ်ခုအတွက် အိမ်ခန်းငှားခက ဘယ်လောက်လောက် ရှိမလဲ။ အဲ့ဒီအရာတွေကို ခန့်မှန်းဖို့ရာအတွက် ခင်ဗျားမှာ ကျောက်ဆူးချထားတဲ့ အခြေခံ အမှတ်အသား တစ်ခုရှိဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။ တစ်ယောက်ယောက်က ခင်ဗျားကို တစ်ခုခုရောင်းဖို့ ကြိုးပမ်းတဲ့ အချိန်မှာ အဲ့ဒီအရောင်းသမားဟာ ခင်ဗျားကို အဲ့သလို ကျောက်ဆူးချထားတဲ့ အမှတ်အသားတွေ ပျော်ပျော်ကြီးပေးလေ့ရှိပါတယ်။ ပြဿနာက အရောင်းသမားတွေ အဲ့သလို လုပ်လေ့ရှိတယ် ဆိုတာကို ခင်ဗျားသိထားရင်တောင်မှ ခင်ဗျား အဲ့ဒီအချက်ကို ကျော်လွှားနိုင်စွမ်း မရှိတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ကားတစ်စီးဝယ်ဖို့ အရောင်းပြခန်းတွေကို သွားကြည့်တဲ့အချိန်မှာ ဘယ်တော့မှ ရိုးရိုးတန်းတန်း ရောင်းချတယ်ဆိုတာ မရှိပါဘူး။ အရောင်းကိုယ်စားလှယ်က ခင်ဗျားကို တကယ်တန်းရောင်းချင်ပြီး သူ့အတွက်လည်း အမြတ်အတော်များများ ကျန်နေဦးမယ့်ဈေးနှုန်းဟာ ကားပေါ်မှာ ကပ်ထားတဲ့ ဈေးနှုန်းထက် အများကြီးကို နည်းတဲ့နေရာမှာ ရှိနေမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း အဲ့ဒီ ကျောက်ဆူးချထားတဲ့ ဈေးနှုန်းဟာ ခင်ဗျားရဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်အပေါ်မှာ အများကြီး လွှမ်းမိုးမှု ရှိနေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ကားကို ခင်ဗျားကြည့်နေတဲ့ အချိန်မှာ ခင်ဗျားဟာ အဲ့ဒီကားကုမ္ပဏီက စက်ရုံဘယ်နှစ်ရရှိသလဲ၊ ဝန်ထမ်းဘယ်လောက် များများကို သူတို့ လစာပေးနေရသလဲ ဆိုတာတွေ ခင်ဗျား ထည့်စဉ်းစားမိမှာ မဟုတ်ပါဘူး။ ကားနဲ့ပတ်သက်တဲ့ တည်ဆောက်မှုဆိုင်ရာ ပုံကြမ်းတွေ၊ အရုံး အမြတ်ဆိုင်ရာ အစီရင်ခံစာတွေကို ခင်ဗျား အပင်ပန်းခံကြည့်မိမှာ မဟုတ်ပါဘူး။ သံဈေးနှုန်းက ဘယ်လောက်ရှိနေသလဲဆိုတာတွေ၊ ကားစီသုလုံခြုံရေး အတွက် ကားတည်ဆောက်သူတွေဖက်က ဘယ်လောက် အကုန်အကျခံထားသလဲ ဆိုတာတွေ ခင်ဗျား တွက်ချက်နေမှာ မဟုတ်ပါဘူး။ ကားတစ်စီးအတွက် ခင်ဗျားပေးချင်တဲ့ ဈေးနှုန်းဟာ အဲ့ဒီအချက်တွေအပေါ်မှာ လုံးဝမှီခိုနေမှာ မဟုတ်ပါဘူး။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ကားကို တကယ်ဝယ်နေတဲ့ နေရာမှာ အဲ့ဒီ အချက်တွေဟာ ခင်ဗျားခေါင်းထဲမှာ ဥစ္စာဘက်ကစွဲတန်ဖိုး လူဦးရေလိုမျိုး ဘယ်လိုမှ ပြန်ဖော်ကြည့်လို့ မရနိုင်တဲ့ အချက်တွေ ဖြစ်နေလို့ပါပဲ။ ခင်ဗျား အင်တာနက်ထဲမှာ လိုက်ရှာကြည့်ထားပြီး လေ့လာထားတယ်ဆိုရင်တောင်မှ ကားရဲ့တကယ့်တန်ဖိုးအမှန်က ဘယ်လောက်ဆိုတာနဲ့ တဆင့်ပြန်ရောင်းတဲ့ အရောင်းပြခန်းက ဘယ်လောက်နဲ့ ဝယ်ထားသလဲဆိုတာကို ခင်ဗျား အတိအကျ သိနိုင်မှာ မဟုတ်ပါဘူး။ တကယ်တမ်း ခင်ဗျားအာရုံစိုက်သွားမိမှာက ထုတ်လုပ်သူတွေက ထုတ်ပြန်သတ်မှတ်ထားတဲ့ လက်လီဈေးနှုန်းပဲဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့ဒီဈေးနှုန်းက ဘယ်လောက်ပဲ လက်တွေ့မကျသည်ဖြစ်ပါစေ ခင်ဗျား ဘာမှ မတတ်နိုင်ပါဘူး။ အဲ့ဒီ ဈေးနှုန်းကိုပဲ အခြေခံပြီး ဝယ်ဖို့ မဝယ်ဖို့ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ချမှတ်မိမှာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဈေးနှုန်းနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ ဆွေးနွေးမှုတွေမှာ ကျောက်ဆူးချထားတဲ့ အမှတ်တွေဟာ အဲ့သလိုနည်းနဲ့ ပေါ်ပေါက်လာကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။

ကျောက်ဆူးချခြင်းဟာ မရည်ရွယ်ဘဲ ကိုယ့်ဟာကိုယ် ချမိသွားတတ်တာမျိုးလည်း ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ ဒရာဇန် ပရီလက်စ် နဲ့ ဒန် အဲလေ တို့ဟာ ၂၀၀၆ ခုနှစ်က အိမ်အိုင်တီ မှာ စမ်းသပ်ချက်တစ်ခု ပြုလုပ်ခဲ့ကြပါတယ်။ လေလံပွဲတစ်ခု ပြုလုပ်ပြီး ကျောင်းသားတွေကို လေလံဆွဲခိုင်းခဲ့တာပါ။ သုတေသန သမားတွေဟာ ဝိုင်ပုလင်းတွေ၊ ဖတ်စာ စာအုပ်တွေ၊ ကြိုးမဲ့မောက်စ်တွေကို ပြသပြီး အဲ့ဒါတွေ ဘယ်လောက် ကောင်းကြောင်းကို အသေးစိတ် ရှင်းပြကြပါတယ်။ အဲ့ဒီနောက် မှာတော့ အဲ့ဒီ ပစ္စည်းတွေကို ဈေးနှုန်းသတ်မှတ်ဖို့ရာအတွက် ကျောင်းသားတွေကို သူတို့ လူမှုဖူလုံရေး နံပါတ်ရဲ့ နောက်ဆုံးဂဏန်း နှစ်လုံးကို ချရေးခိုင်းလိုက် ပါတယ်။ နောက်ဆုံး ဂဏန်းနှစ်လုံးက ၁၁ ဖြစ်နေခဲ့ရင် အဲ့ဒီဝိုင်ပုလင်းကို ၁၁ ဒေါ်လာလို့ သတ်မှတ်ခိုင်းပါတယ်။ နောက်ဆုံး ဂဏန်းနှစ်လုံးက ၈၈ ဖြစ်နေခဲ့ရင် အဲ့ဒီ ကြိုးမဲ့မောက်စ်ကို ၈၈ ဒေါ်လာလို့ ဈေးနှုန်းသတ်မှတ်ခိုင်းပါတယ်။ အဲ့သလိုမျိုး ဈေးနှုန်းတွေကို ကျပန်းသတ်မှတ်ပြီးတဲ့အခါမှာ သူတို့ဟာ အဲ့ဒီ ပစ္စည်းတွေ ကို လေလံဆွဲကြရပါတော့တယ်။ သူတို့ဟာ ဈေးနှုန်းတွေကို ကျပန်းသတ်မှတ်ထားမှန်း သိကြသည့်တိုင်အောင် ကျောက်ဆူးချခြင်းကို မကျော်လွှားနိုင်ခဲ့ကြ ပါဘူး။ ကျောက်ဆူးချခြင်း သက်ရောက်မှုက ပစ္စည်းတွေရဲ့ တန်ဖိုးကို သတ်မှတ်ရာမှာ သူတို့ရဲ့ ဆုံးဖြတ်နိုင်စွမ်းတွေကို ကမောက်ကမတွေ ဖြစ်စေခဲ့ပါတယ်။ လူမှုဖူလုံရေးနံပါတ် ကြီးကြီးရှိတဲ့သူတွေဟာ ပစ္စည်းတွေကို နံပါတ်သေးသေးရှိတဲ့သူတွေထက် စာရင် ၃၄၆ ရာခိုင်နှုန်းလောက်ပိုပြီး ဈေးပေးခဲ့ကြပါတယ်။ နံပါတ် ၈၀ ကနေ ၉၉ အတွင်းရှိတဲ့သူတွေဟာ ကြိုးမဲ့မောက်စ်ကို ပျမ်းမျှ ၂၆ ဒေါ်လာ အထိပေးခဲ့ကြပြီး နံပါတ် ၀၀ ကနေ ၁၉ အထိရှိတဲ့သူတွေကတော့ အဲ့ဒါကို ၉ ဒေါ်လာဝန်းကျင်ပဲ ပေးခဲ့ကြပါတယ်။ ပစ္စည်းတွေရဲ့ တန်ဖိုးကို သတ်မှတ်ထားတဲ့ အရင်းအမြစ်က လုံးဝ အဓိပ္ပါယ်မဲ့တဲ့ ကျပန်း ကိန်းဂဏန်း တစ်ခု ဖြစ်နေတာတောင်မပု။ ဘယ်ကိန်းဂဏန်းပဲဖြစ်ဖြစ် ကျောက်ဆူးချဖြစ် သတ်မှတ်ခြင်း ခံသွားရနိုင်ပါတယ်။

နောက်ထပ် လေလံပွဲ စမ်းသပ်မှုတစ်ခုမှာ လူတွေကို စိတ်ရှုပ်စရာ အသံတစ်ခုကို ပိုက်ဆံရဖို့အတွက် နားထောင်ခိုင်းခဲ့ပါတယ်။ အစပိုင်းမှာ သုတေသန သမားတွေဟာ ဆိုးရွားတဲ့ လျှပ်စစ်မြည်သံတစ်ခုအတွက် ဆင့် ၉၀ ဒါမှမဟုတ် ၁၀ ဆင့် ပေးမယ်ဆိုပြီး ကမ်းလှမ်းခဲ့ပါတယ်။ အဲ့ဒီနောက်မှာ အသံကို နောက်တစ်ကြိမ် နားထောင်ဖို့ရာ ဘယ်လောက်ပေးရမလဲ ဆိုပြီး အစမ်းသပ်ခံတွေကို မေးခဲ့ကြပါတယ်။ ၁၀ ဆင့် ရခဲ့တဲ့သူတွေက ၃၃ ဆင့်တောင်းကြပြီး ဆင့် ၉၀ ရခဲ့တဲ့ သူတွေကတော့ ၇၃ ဆင့်ပေးဖို့ တောင်းခဲ့ကြပါတယ်။

သုတေသနသမားတွေဟာ စမ်းသပ်ချက်ကို အခြားနည်းလမ်းအမျိုးမျိုးနဲ့ ပြောင်းလဲလုပ်ဆောင်ကြည့်ခဲ့ကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဆူညံသံနဲ့ ကမ်းလှမ်းတဲ့ ဈေးနှုန်းကို ဘယ်လိုပဲ အပြောင်းအလဲ လုပ်လိုက်သည် ဖြစ်စေ ပထမတစ်ကြိမ်မှာ နံနံပဲ ရတဲ့သူတွေက များများရတဲ့သူတွေထက် နည်းပါးတဲ့ ဈေးနှုန်းနဲ့ နောက်တစ်ကြိမ် ထပ်နားထောင်ကြဖို့ သဘောတူခဲ့ကြတာချည်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ပထမတစ်ကြိမ်မှာ များများရခဲ့တဲ့သူတွေဟာ နောက်တစ်ကြိမ် နားထောင်ဖို့ အတွက် နည်းပါးတဲ့ ဈေးနှုန်းနဲ့ ကမ်းလှမ်းရင် လက်မခံတတ်ကြပါဘူး။

ခင်ဗျားဟာ ကားအကောင်းစား၊ အိမ်ကောင်းကောင်း၊ ကွန်ပျူတာကောင်းကောင်း၊ ဈေးကြီးတဲ့ စမတ်ဖုန်းတစ်လုံးကို အသုံးပြုပြီးခဲ့ရင် ခင်ဗျားအခြေအနေ မကောင်းလို့ အဲ့ဒါတွေထက် အရည်အသွေးနိမ့်တဲ့ အရာတွေ ပြောင်းသုံးရတော့မယ်ဆိုရင်တောင်မှ မသုံးချင်တတ်တော့ပါဘူး။ ဈေးကြီးတဲ့ လက်ကိုင်အိတ် ကို ဝယ်ယူသုံးစွဲတဲ့သူတွေဟာ များသောအားဖြင့် တကယ်လိုအပ်လို့ မဟုတ်ဘဲ သူတစ်ပါးထက် သာကြောင်းပြချင်လို့ ဝယ်သုံးကြတာ များပါတယ်။ အခြေအနေတစ်ခုကို ရောက်တဲ့အချိန်မှာတော့ ကျောက်ဆူးချခြင်းဟာ သူတို့ရဲ့ ဘက်စာရင်းတွေကို ဒုက္ခပေးပါတော့တယ်။ ဒေါ်လာ ၈၀၀ တန် လူဦး ပူတန် ပိုက်ဆံအိတ်က ဝေါလ်မတ်က ရောင်းတဲ့ ၂၅ ဒေါ်လာတန် ပိုက်ဆံအိတ်ထက် လုပ်ဆောင်မှုပိုင်းမှာ သာလွန်ကောင်းမွန်မှုတွေ ရှိနေလို့ပါလား။ မဟုတ်ပါဘူး။ တကယ်လို့ အဲ့ဒါဟာ သစ်ကုလားအုတ် သားရေနဲ့ ဖော်ဆန်တဲ့ ဒီဇိုင်းနာတစ်ယောက်က လက်ချုပ်ချထားတယ်ဆိုရင်တောင်မှ လုပ်ဆောင်မှုအပိုင်းမှာ ပိုသာလွန်တာမျိုး မရှိနိုင်ပါဘူး။ ပိုက်ဆံအိတ်က ပိုက်ဆံအိတ်ပါပဲ။ ဒါပေမယ့်လည်း ချထားတဲ့ ကျောက်ဆူးတွေက ရှိနှင့်ပြီးပါပြီ။ လူဦး ပူတန် အိတ်တွေဟာ ဈေးကြီးပါတယ်။ သူ့မှာ လူမှုဝန်းကျင်က သတ်မှတ်တဲ့ တန်ဖိုးရှိနေပါတယ်။ လူတွေဟာ အဲ့ဒီဈေးကြီးတဲ့ အိတ်တွေကို ဝယ်နေကြပြီး အဲ့သလိုဝယ်ယူရတာကို

လည်း ကျေနပ်ပျော်ရွှင်မှု ရှိနေကြပါတယ်။ တကယ်လို့ ဝေါဟာရကသာ ဒေါ်လာ ၈၀၀ တန်ပိုက်ဆံအိတ်ကို တင်ရောင်းခဲ့ရင် အဲဒီအိတ်ဟာ စင်ပေါ်ကနေ ဘယ်တော့မှ ဆင်းရဲမှာကို မဟုတ်ပါဘူး။ ဒေါ်လာ ၈၀၀ ဆိုတဲ့ဈေးနှုန်းဟာ ဝေါဟာရ ဆိုတဲ့ လက်လီစတိုးက သတ်မှတ်ထားတဲ့ ကျောက်ဆူးချ ဈေးနှုန်း တွေထက် အများကြီး ပိုများနေတာ ဖြစ်ပါတယ်။

အခြား များစွာသော စိတ်ပညာဆိုင်ရာ အချက်တွေလိုပဲ ကျောက်ဆူးချခြင်း နည်းစနစ်ဟာလည်း လူတွေကို ကောင်းတာတွေလုပ်ဖို့အတွက် တွန်းအားပေး တဲ့နေရာမှာ အသုံးပြုနိုင်ပါတယ်။ အဲဒါရဲ့ အကောင်းဆုံး ဥပမာကတော့ ၁၉၇၅ ခုနှစ်မှာ ကာတာလန်၊ လူးဇင်ဘတ်၊ ဗင်းဆင့် နဲ့ ဂျီလာ တို့ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ လေ့လာမှု တစ်ခုပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီမှာ သူတို့ဟာ ကျောင်းသားအုပ်စု တစ်ခုကို နှစ်နှစ်ကြာအောင် တစ်ပတ်ကို နှစ်နာရီ တောတွင်းစခန်းချအဖွဲ့ရဲ့ အတိုင်ပင်ခံအဖြစ် လုပ်အားပေးဖို့ လုပ်ပေးနိုင်မလားဆိုပြီး မေးမြန်းခဲ့ပါတယ်။ ကျောင်းသားအားလုံးက ငြင်းဆိုခဲ့ပါတယ်။ သုတေသနသမားတွေက နှစ်နာရီကြာ ခရီးတစ်ခုကို လုပ်အားပေးအနေနဲ့ ကြီးကြပ်ပေးနိုင်မလား ဆိုပြီး ဆက်မေးမြန်းတဲ့အခါမှာတော့ တစ်ဝက်က လုပ်ပေးပါမယ်လို့ လက်ခံခဲ့ကြပါတယ်။ ရှေ့မှာ နှစ်နှစ်လုပ်ပေး မလားဆိုတဲ့ အဆင့်တစ်ခုကို မခံဘဲ မေးမြန်းခဲ့တဲ့ အခါမှာတော့ ၁၇ ရာခိုင်နှုန်းကပဲ လုပ်ပေးဖို့ လက်ခံခဲ့ကြပါတယ်။

ခင်ဗျား စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုတွေ လုပ်ဖို့လိုအပ်လာပြီဆိုရင် ဒီလေ့လာချက်ကို သတိရပါ။ အစဦး တောင်းဆိုမှုကို ခပ်မြင့်မြင့်လုပ်ထားပါ။ ခင်ဗျား အစဦး တောင်းဆိုမှုကို ခပ်မြင့်မြင့်လုပ်ထားခြင်းဟာ နောက်ပိုင်းမှာ ဆက်ဖြစ်လာမယ့် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှု ရလဒ်တွေအပေါ်မှာ သက်ရောက်မှု ရှိနေပါတယ်။ ခင်ဗျား နေ့စဉ်ပြုလုပ်နေရတဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေဟာ အရင်က ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေရဲ့ အကျိုးဆက် ရလဒ်တွေ ဖြစ်ပါတယ်။ နှင်းထူတဲ့ လမ်းမတလျှောက်ကို နှင်းခွဲရထားနဲ့ ဆွဲပြီး နှင်းတွေကို ရှင်းသွားသလိုပဲ ခင်ဗျားဟာလည်း အတိတ်က ဆုံးဖြတ်ချက်တွေရဲ့ လမ်းကြောင်းတစ်လျှောက်ကို ဆက်လျှောက်လိုက်နေ ရတာ ဖြစ်ပါတယ်။ အရောင်းတစ်ခု မလုပ်ခင် အရောင်းသမားပြောလိုက်တဲ့ ဈေးနှုန်းတွေ၊ ရယ်စရာကောင်းတဲ့ တောင်းဆိုမှုတွေ စတဲ့ ပြင်ပ ကျောက်ဆူးတွေ ဟာ မြင်သာပြီး ရှောင်ရှားလို့ ရနိုင်ပါတယ်။ ကိုယ်တိုင် လုပ်ထားတဲ့ အတွင်းကျောက်ဆူးတွေကတော့ ရှောင်လွှဲကျော်ဖြတ်ဖို့အတွက် မလွယ်ကူလှပါဘူး။ ခင်ဗျားဟာ တူညီတဲ့ ဝတ်ဆံတွေထဲကို နေ့စဉ်ဝင်ကြည့်မိနေတတ်ပါတယ်။ အနည်းငယ်သော မနက်စာ အမျိုးအစားလေးတွေကိုပဲ ထပ်တလဲလဲ စားနေမိ တတ်ပါတယ်။ ကြောင်စာဝယ်ရတော့မယ့်အချိန် ဒါမှမဟုတ် ခင်ဗျားကားကို ပြုပြင်ရတော့မယ့်အချိန်မျိုးတွေမှာ ဝယ်နေကျတံဆိပ်ကိုပဲ ဝယ်တတ်ပါတယ်။ ပြင်နေကျ ဝပ်ရှော့တွေကို ပဲ သွားတတ်ပါတယ်။ မဲပေးရမယ့် အချိန်ရောက်လာပြီဆိုရင်လည်း ခင်ဗျားဟာ ဘယ်ပါတီကို မဲပေးရမလဲ ဆိုတာကို သိပ်အတွေ့ အထူး စဉ်းစားနေစရာ မလိုပါဘူး။ ဒီရွေးချယ်မှုတွေဟာ အင်မတန်မှ ခန့်မှန်းရလွယ်ကူပါတယ်။ ဘယ်အချက်တွေက အဲဒါတွေဆီ ခင်ဗျားကို မောင်းနှင်နေ တာလဲဆိုတာကို ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ပြန်မေးကြည့်ပါ။ ကျောက်ဆူးဟောင်းတွေက ခင်ဗျားရဲ့ လက်ရှိဆုံးဖြတ်ချက်တွေအပေါ် လွှမ်းမိုးမှု ရှိနေသလား။

ခင်ဗျား တစ်ခုခု ဝယ်တော့မယ့်အချိန် တစ်ဖက်က အရောင်းသမားက ဒီပစ္စည်းဝယ်လိုက်ရင် ခင်ဗျားဘယ်လောက် သက်သာသွားမလဲလို့ ပြောလာတဲ့ အခါမျိုးမှာ အဲဒီလူက ခင်ဗျားဟာ ထင်သလောက် စမတ်မဖြစ်ဘူးဆိုတာကို သိနေတယ်ဆိုတာကို သတိရလိုက်ပါ။

၄၀။ အာရုံစိုက်မှု (Attention)

အယူအဆအမှား - ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားမျက်စိရှေ့မှာ ဖြစ်ပျက်နေတဲ့ အရာအားလုံးကို မြင်ပါတယ်။ မြင်သမျှအရာအားလုံးကိုလည်း ကင်မရာတစ်လုံးနဲ့ ရိုက်ထားသလို ရယူမှတ်သားထားနိုင်ပါတယ်။

အမှန်တရား - ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားမျက်လုံးနဲ့ မြင်သမျှတွေထဲက အနည်းငယ်သော သတင်းအချက်အလက်တွေကိုသာ သတိပြုမိနိုင်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီလို ရယူထားနိုင်တဲ့ အနည်းငယ်ထဲကမှ ပိုနည်းတဲ့ အစိတ်အပိုင်းလေးလောက်ကိုပဲ ခင်ဗျားရဲ့ သိစိတ်က ရယူလုပ်ဆောင်ပြီး မှတ်သားထားနိုင်တာ ဖြစ်ပါ တယ်။

လူစည်ကားတဲ့ ပါတီပွဲတစ်ခု ဒါမှမဟုတ် နိုက်ကလပ် တစ်ခုမှာ တစ်ယောက်ယောက်နဲ့ ခင်ဗျား နောက်ဆုံးစကားပြောခဲ့ဖူးတဲ့ ဖြစ်ရပ်ကို ပြန်စဉ်းစားကြည့်ပါ။ ထောင့်နားလေးကလူ ရှက်ဖယ်ဆွဲပြီး ကနေတာ၊ ခပ်ဟော့ဟော့ မိန်းကလေးတစ်ယောက် ဂီတသံနဲ့ အညှီကခုန်နေတာ၊ အပေါ်စား တက္ကနီ ဂီတသံတွေရဲ့ စည်းချက်တွေ အဲဒါတွေ အားလုံးဟာ ခင်ဗျားရဲ့ မြင်ကွင်းမှာ နောက်ခံပြကွက်ထဲကို ရောက်ပြီး မှုဝါးနေပါလိမ့်မယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားနဲ့ စကားပြောနေတဲ့သူကို အာရုံစိုက်နေရပြီး သူပြောပြနေတဲ့ အိုင်ယာလန်ခရီးအကြောင်းကို စိတ်ကူးပုံဖော်ကြည့်နေရလို့ ဖြစ်ပါတယ်။ အခန်းက ကျယ်ကျယ်လောင်လောင်ကြီး ဆူညံနေပေမယ့် ခင်ဗျားရဲ့ ခေါင်းထဲမှာတော့ အဲဒါတွေကို ရှုမပြုအားပါဘူး။ ခင်ဗျားက တစ်စုံတစ်ခုအပေါ်မှာ အာရုံစိုက် နေတဲ့အခါမှာ ကျန်တဲ့အရာအားလုံးဟာ နောက်ခံကားချပ်အဖြစ်သာ ခပ်ဝါးဝါးရှိနေမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

သိပ္ပံစိတ်ကူးယဉ်ဇာတ်ကားတွေဖြစ်တဲ့ Minority Report နဲ့ Strange Days တို့လို ဇာတ်ကားမျိုးတွေမှာ လူတွေရဲ့ မှတ်ဉာဏ်တွေကို အခြားသူတွေအတွက် ပြန်လည်ပြသတာမျိုးတွေ ပါဝင်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း အဲဒီလို ပြသတဲ့အခါမှာ အရေးကြီးတဲ့ အပိုင်းလေးတွေလောက်ကိုသာ ထုတ်နုတ်ပြီး ဇာတ်လမ်း တိုလေးတွေအဖြစ်သာ ပြသသွားကြပါတယ်။ အဲဒီထဲမှာ ဖြစ်ရပ်တွေကို ကင်မရာက မှတ်တမ်းတင်လိုက်တဲ့ ပုံစံဟာ မှတ်ဉာဏ်တွေကို ပြန်လည်ပုံဖော် ပြသရုံနဲ့ အတူတူပါပဲ။ ဒါပေမယ့် အဲဒါဟာတကယ်လက်တွေ့ဘဝမှာ မြင်ကွင်းတွေကို ခင်ဗျားတွေမြင်ပုံ၊ မှတ်သားပုံတွေနဲ့ မတူပါဘူး။ ခင်ဗျားဟာ အလုပ်မှာ၊ မြို့ကြီးတစ်မြို့မှာ၊ တိဗ္ဗိကြည့်စဉ်မှာ အသံတွေကို အမြဲချိန်ညှိနေရပါတယ်။ တိဗ္ဗိမှာ ခင်ဗျားစိတ်မဝင်စားတဲ့ အကြောင်းအရာတွေ လာနေပြီဆိုရင် အသံကို တိုးထားလိုက်ပါတယ်။ ခင်ဗျား အသံအတိုးအကျယ်လုပ်တာကို ရရှိပြီမိနိုင်တယ် ဆိုရင်တောင်မှ အမြင်အာရုံအားဖြင့် ခင်ဗျား အတိုးအလျှော့လုပ်နေတာ တွေကိုတော့ ခင်ဗျား သတိပြုမိလေ့ မရှိပါဘူး။ ခင်ဗျား တစ်ခုတည်းသော အသံကို ကျယ်ပစ်လိုက်တဲ့အခါမှာ အခြားသော အသံတွေအားလုံးဟာ တိုးသွား သလိုဖြစ်သွားရုံသာမက ခင်ဗျားရဲ့ မှတ်ဉာဏ်ထဲကိုတောင်မှ ရောက်မလာကြတော့ဘဲ ချော်ထွက်သွားကြပါတယ်။ အသံတွေနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ အဲဒီ သဘော တရားကို ရှင်းပြတဲ့အခါ ခင်ဗျားအလွယ်တကူ လက်ခံနိုင်ပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း ခင်ဗျားရဲ့ မျက်လုံးဆီကို ရောက်လာတဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေ

ဟာလည်း အဲ့သလို နည်းလမ်းနဲ့ အမြဲ ဖြစ်ပျက်နေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျား အာရုံစိုက်နေတဲ့ အရာတွေဟာ ခင်ဗျားအရှိတရားရဲ့ လက်ရှိအစိုက်အတန့် အာရုံခံယူမှုကို ဖန်တီးနေပါတယ်။ ကျန်တဲ့ အခြားအရာ အားလုံးကတော့ ခင်ဗျားမမြင်ဘဲ ပျောက်ဆုံးနေတာ ဒါမှမဟုတ် မှီဝါးနေတာတွေ ဖြစ်နေပါတယ်။

ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားအာရုံကျနေတဲ့ အရာကိုပဲ မြင်တတ်ရုံသာမက အချိန်ကြာလာတာနဲ့အမျှ မြင်နေကျဖြစ်ပြီး ရင်းနှီးနေတဲ့ အရာတွေကိုပဲ မြင်တတ်တာမျိုး ဖြစ်လာပြီး ကျန်တဲ့အရာတွေအားလုံးဟာ နောက်ခံကားချပ်ထဲမှာ ရောထွေးမှုဝါး ပျောက်ကွယ်သွားပါတယ်။ သော့တွေ ဘယ်နားထားမိမှန်း မသိပြန်ပါဘူး။ ဒီနားလေးမှာပဲ ထားခဲ့တာပါ။ .. မဟုတ်ဘူးလား။ ဟေ့လူ .. ခင်ဗျား နောက်ကျနေပြီနော်။ ကိုယ့်အိမ်ထဲမှာကိုယ် ဘယ်နှယ်ကြောင့် သော့တွေ ပျောက်နေရတာလဲ။ သံသယဖြစ်စရာ မရှိပါဘူး။ .. ခင်ဗျား ပိုက်ဆံအိတ်၊ နာရီ၊ ဖုန်း စတဲ့ တစ်ခုခု ပျောက်လို့ အပူတပြင်း လိုက်ရှာနေရပြီးမှ တွေ့မယ်တွေတော့လည်း ခင်ဗျားရဲ့ မျက်စိအောက်ထဲတင်ကနေ ပြန်တွေ့တာမျိုး ကြုံဖူးပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျားပိုင်ဆိုင်တဲ့ ပစ္စည်းတွေအကြား လိုချင်တဲ့ပစ္စည်းတစ်ခုကို လိုက်ရှာနေရင်းနဲ့ ငါ့ အိုင်ကျူက ဘာကြောင့် အမှတ် သုံးဆယ်လောက် ကျသွားတာလဲလို့ ခင်ဗျား တွေးကောင်းတွေးမိနေပါလိမ့်မယ်။

ဒီလိုမျိုး ကိုယ့်မျက်စိရှေ့မှာတင် ရှိနေတဲ့ ပစ္စည်းတစ်ခုကို မမြင်တာမျိုးကို အာရုံမစိုက်မိသောကြောင့် မမြင်ခြင်းလို့ စိတ်ပညာရှင်တွေက ခေါ်ကြပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့မျက်လုံးဟာ မျက်စိရှေ့က အရာအားလုံးကို မြင်ပြီး ခင်ဗျားရဲ့မှတ်ဉာဏ်ဆိုတာဟာလည်း ဒီလိုမြင်တဲ့အရာအားလုံးကို မှတ်တမ်းတင် သိမ်းဆည်း ထားတဲ့ အရာတွေဖြစ်တယ်လို့ ခင်ဗျားဟာ ခိုင်ခိုင်မာမာ ယုံကြည်နေမိတတ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း တကယ့်အဖြစ်မှန်က ခင်ဗျားဟာ ဘယ်အချိန် အစိုက် အတန့်တစ်ခုမှာမဆို ခင်ဗျားမျက်စိရှေ့မှာ ရှိတဲ့ အရာတွေထဲကမှ အင်မတန်သေးငယ်တဲ့ အစိတ်အပိုင်းလေးတစ်ခုလောက်ကိုသာ မြင်တတ်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ အာရုံစိုက်မှုဟာ မီးဆလိုက် တစ်ခုလိုပါပဲ။ မီးရောင်နဲ့ လင်းလက်နေတဲ့ အပိုင်းကွက်ကွက်လေးလောက်ကိုသာ ခင်ဗျား အာရုံယူ ကြည့်မြင် နိုင်တာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီအချက်ကို စိတ်ပညာရှင် ဒန်နီရာယ် ဆိုင်မွန်နဲ့ ခရစ္စတိုဖာ ချဘရစ် တို့က ၁၉၉၉ ခုနှစ်မှာ သရုပ်ပြခဲ့ကြပါတယ်။ သူတို့ဟာ ကျောင်းသားတွေကို အုပ်စု နှစ်ခု ခွဲပြီး ဘက်စကက်ဘော ဘောလုံးကို ဟိုဖက်ဒီဖက် အပြန်အလှန် ပစ်ပေးခိုင်းထားပါတယ်။ တစ်ဝက်က အဖြူရောင် အင်္ကျီတွေ ဝတ်ထားပြီး ကျန်တစ်ဝက်က အနက်ရောင်တွေ ဝတ်ထားပါတယ်။ ဆိုင်မွန်နဲ့ ချဘရစ်ဟာ အဲ့ဒီ ဘက်စကက်ဘော ပစ်တဲ့လှုပ်ရှားမှုကို ဗီဒီယိုနဲ့ မှတ်တမ်းတင်ထားပြီး ဓါတ်ခွဲခန်းထဲမှာ ကျောင်းသားတွေကို ပြန်ဖွင့်ပြခဲ့ပါတယ်။ ဗီဒီယိုကို စ မြေခင်မှာ အစမ်းသပ်ခံတွေကို အင်္ကျီအဖြူဝတ်ထားတဲ့ ကျောင်းသားတွေဟာ ဘောလုံးကို တစ်ယောက်ဆီကနေ တစ်ယောက်ဆီကို စုစုပေါင်း ဘယ်နှကြိမ်ပစ်ခဲ့သလဲ ဆိုတာကို ရေတွက်ထားဖို့ အစမ်းသပ်ခံတွေကို ပြောထားခဲ့ပါတယ်။ ခင်ဗျားကိုယ်တိုင် စမ်းသပ်ပြီး ရေတွက်ကြည့်ချင်ရင် သူတို့ တင်ထားတဲ့ ဗီဒီယိုကို <https://www.youtube.com/watch?v=vJG698U2Mvo> မှာ ဝင်ရောက် ကြည့်ရှုနိုင်ပါတယ်။ ဆက်မဖတ်ခင် ခင်ဗျားကိုယ်တိုင် ဝင်ကြည့်ပြီး ရေတွက်ထား သင့်ပါတယ်။ လူအများစုဟာ အခက်အခဲမရှိဘဲ ဘောလုံးပစ်တဲ့ အကြိမ်ကို ရေတွက်နိုင်ကြပါတယ်။ အဲ့ဒီနောက်မှာတော့ သုတေသနသမားတွေက အစမ်းသပ်ခံတွေကို ဗီဒီယိုထဲမှာ ဘာထူးခြားတာ တစ်ခု မြင်မိသေးလဲ ဆိုပြီး မေးခဲ့ ကြပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံအများစုကတော့ သူတို့ ဘာထူးခြားတာကိုမှ သတိမပြုမိခဲ့ကြပါဘူးလို့ ဖြေခဲ့ပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံတွေ မမြင်ခဲ့ကြတာက ဗီဒီယို ထဲမှာ လူဝံပုံဝတ်ထားတဲ့ အမျိုးသမီးတစ်ဦး အလယ်ကို ဖြတ်လျှောက်လာပြီး ကင်မရာဖက်ကိုလှည့်ကာ လက်ပြန်တံဆိပ်ပြီး ပြန်ထွက်သွားခဲ့တာ ဖြစ်ပါ တယ်။ အစမ်းသပ်ခံတွေကို သူတို့ ဘာပြန်စဉ်းစားမှတ်မိသလဲ လို့မေးတဲ့အခါမှာတော့ သူတို့ဟာ နောက်ခံ အကြောင်းအရာတွေကို ပြန်ရှင်းပြကြပါတယ်။ ကစားသမားတွေရဲ့ ပုံပန်းသွင်ပြင်ကို ရှင်းပြကြပါတယ်။ လှုပ်ရှားမှုတွေရဲ့ ပြင်းအားကို ရှင်းပြကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အများစုဟာ လူဝံကြီးကိုတော့ မမြင်ခဲ့ကြ ပါဘူး။

ဆိုင်မွန်နဲ့ ချဘရစ်တို့က အာရုံကျရာကိုသာ ကွက်ကွက်လေးမြင်တတ်မှုဟာ ဘဝရဲ့ အမှန်တရား တစ်ရပ်ဖြစ်တယ်ဆိုတာကို ထုတ်ဖော်ပြသခဲ့တာပါ။ အဲ့ဒါဟာ ခင်ဗျားရဲ့ ပုံမှန် အနေအထားပါပဲ။ သူတို့ရဲ့ သုတေသနမှာ ရုပ်ရှင်ရုံတစ်ရုံထဲမှာ ထိုင်နေတဲ့သူတွေကို ပိုက်ကြည့်လိုက်ပြီး ခင်ဗျားသိတဲ့ လူတစ်ဦးကို မမြင်ဘဲ ကျော်သွားနိုင်တဲ့ ဖြစ်နိုင်ချေဟာ ဘယ်လောက်လွယ်လွယ်ကူကူ ဖြစ်ပွားနိုင်သလဲဆိုတာနဲ့ လူတစ်ယောက် ဆံပင်ပုံစံ အသစ်ညှပ်ထားတာကို ခင်ဗျား မမြင်ဘဲ ရှိနေနိုင်တယ်ဆိုတဲ့အချက်ကို ဖော်ထုတ်ပြသခဲ့ကြပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ အာရုံသိမှုဟာ ခင်ဗျား အာရုံကျတဲ့နေရာအတွက်ပဲ ရှိနေတာပါ။ လူဝံ စမ်းသပ်ချက်မှာဆိုရင် လူတွေကို ဘာညွှန်ကြားချက်မှာ မပါဘဲ ဗီဒီယိုကို ဒီအတိုင်းကြည့်ခိုင်းမယ် သူတို့ဟာ လူဝံကို မြင်နိုင်ပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမယ့် သေချာပေါက် မြင်လိမ့်မယ်လို့တော့ အာမခံနိုင်ပါဘူး။ ကမ္ဘာလောကအပေါ် ခင်ဗျားရဲ့ အမြင်အာရုံဟာ ခင်ဗျား အာရုံကျရာနေရာကို သော့ပေါက်ကလေး ကနေ ချောင်းကြည့် တာမျိုးလောက်ကိုသာ မြင်နိုင်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ခင်ဗျား စိတ်သက်တောင့်သက်သာထားပြီး ကြည့်မယ်ဆိုရင်လည်း အဲ့ဒီ အမြင်က ပိုမိုကျယ်ပြန့်လာလိမ့်မယ်လို့ မပြောနိုင်ပြန်ပါဘူး။ ခင်ဗျားဟာ မလိုလားအပ်တဲ့ အဖျားအနားတွေကို လျှစ်လျူရှုပစ်လေ့ရှိပါတယ်။ အခြားအရာ တစ်ခုခုအကြောင်းကို စိတ်ထဲကနေ တွေးတောနေတတ်တာမျိုးလည်း ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ ခင်ဗျား အဲ့ဒီနေရာမှာ ဘာကြောင့်လမ်းလျှောက်နေသလဲ၊ အဲ့ဒီနေရာ မှာ ဘာကြောင့် မတ်တပ်ရပ်နေမိသလဲ၊ အိပ်မက်မက်ပြီး လမ်းလျှောက်တတ်တဲ့သူတစ်ယောက် ရုတ်တရက် လန့်နိုးလာတဲ့အခါ မျက်တောင်ခပ်သလိုမျိုး ဘာကြောင့် မျက်တောင်ခပ်မိနေသလဲ စတဲ့အချက်တွေကို နီးနီးကပ်ကပ် လေ့လာစူးစမ်းကြည့်ဖို့ စိတ်မျိုး ဖြစ်လာမိတယ်ဆိုရင် ဒါဟာ ခင်ဗျားရဲ့ အာရုံ စူးစိုက်မှု ကျိန်စာ ပျက်ပြယ်သွားတဲ့ အချိန်မျိုးလေးတွေ ဖြစ်ပါတယ်။

အာရုံမစိုက်မိသောကြောင့် မမြင်ခြင်း နဲ့ပတ်သက်တဲ့ ပြဿနာက အဲ့ဒီအရာဟာ ခင်ဗျားဘဝမှာ မကြာခဏ ဖြစ်နေတတ်တာကြောင့် မဟုတ်ဘဲ အဲ့ဒီအရာ ဖြစ်တတ်တာကို ခင်ဗျားက ယုံကြည်မှု မရှိတာကြောင့်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့ဒီအစားမှာ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားရှေ့မှာ ဖြစ်ပျက်နေတဲ့ လောကတစ်ခုကို အကုန်အစင် မြင်တယ်လို့သာ ယုံကြည်မှတ်ယူနေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ မျက်မြင်သက်သေတွေနဲ့ စေ့စေ့စပ်စပ် လေ့လာဆန်းစစ်မှုတွေက အဓိကကျတယ်ဆိုတဲ့ ဖြစ်ရပ်မျိုး တွေမှာ ခင်ဗျားရဲ့ အမြင်တွေဟာ ပြီးပြည့်စုံပြီး မှန်မှန်ကန်ကန် မြင်နိုင်တယ်ဆိုတာနဲ့ မှန်မှန်ကန်ကန် ပြန်လည် စဉ်းစားပုံဖော်နိုင်တယ်လို့ ယုံကြည်နေတတ်တဲ့ စိတ်ဟာ ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်နဲ့ အခြားသူတွေရဲ့ စိတ်တွေကို အကဲဖြတ်မှုတွေ ပြုလုပ်တဲ့နေရာမှာ အမှားအယွင်းတွေ ဖြစ်ပွားစေနိုင်ပါတယ်။ လူ့မျက်လုံးဆိုတာဟာ ဗီဒီယို ကင်မရာလို မဟုတ်ပါဘူး။ ပြန်စဉ်းစားနိုင်တဲ့ မှတ်ဉာဏ်တွေဆိုတာဟာလည်း ရိုက်ကူးမှတ်တမ်းတင်ထားတဲ့ ဗီဒီယိုကို ပြန်ဖွင့်ပြသလိုမျိုး မဟုတ်ပါ ဘူး။

အာရုံမစိုက်မိသောကြောင့် မမြင်တတ်ခြင်းရှိ အာဟာရအစာကိုကတော့ ပြောင်းလဲသွားမှုများကို မမြင်တတ်ခြင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားမျက်လုံးကနေ ဝင်လာ သမျှသော သတင်းအချက်အလက်အကုန်ကို ဦးကျောက်က ကိုင်တွယ်စီရင်နိုင်စွမ်း မရှိပါဘူး။ ဒါကြောင့် အခိုက်အတန့်လေးတိုင်းမှာ ခင်ဗျား တွေ့ကြုံရတဲ့ အတွေ့အကြုံတိုင်းဟာ ရိုးရှင်းသွားအောင် ပြုပြင်စီရင်ခြင်း ခံထားရတဲ့ အရာတွေဖြစ်ပါတယ်။ ပြောင်းလဲသွားမှုများကို မမြင်တတ်ခြင်း သဘောကြောင့် အရင် အခိုက်အတန့်လေးတစ်ခုမှာ တစ်မျိုးဖြစ်နေပြီး နောက်အခိုက်အတန့်တစ်ခုမှာ နောက်တစ်မျိုးအဖြစ် ပြောင်းလဲသွားတဲ့အရာတွေကို ခင်ဗျား သတိမပြုမိတတ် ပါဘူး။ ခင်ဗျားတွေ့ကြုံခံစားနေရပါတယ်ဆိုတဲ့ အရှိတရားဆိုတာ ကိုယ်တိုင်ကိုက ခင်ဗျားရဲ့ အာရုံခံ အင်္ဂါတွေဆီ ဝင်လာတဲ့ အသွင်း သတင်းအချက်အလက် တွေကို အခြေခံပြီး ခင်ဗျားရဲ့ ဦးကျောက်က ပြုပြင်စီရင် တည်းဖြတ်ထားပြီးဖြစ်တဲ့ အတွေ့အကြုံတွေသာ ဖြစ်နေကြပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ပြင်ပအာရုံတွေဆီက အချက်အလက်အကြမ်းထည်တွေကို ဘယ်တော့မှ မရပါဘူး။ ခင်ဗျားဆီရောက်သမျှ အရာအားလုံးဟာ ပြုပြင်စီရင်ပြီးသား အချက်အလက်တွေသာ ဖြစ်ပါ တယ်။

အခြားစမ်းသပ်ချက်တစ်ခုမှာ ဆိုင်မွန်နဲ့ ဒန်နီရာယ် တီ လီဗင်းတို့ဟာ ညစာစား စားပွဲတစ်ခုမှာ မင်းသမီးနှစ်ဦးရဲ့ မတူညီတဲ့ နေရာနှစ်ခုမှာ ရိုက်ကူးထားတဲ့ ရုပ်ရှင်ကားပိုင်းတွေကို ပြသခဲ့ပါတယ်။ တစ်ပိုင်းမှာ အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ မင်းသမီးတစ်ယောက်ကို ကြည့်မြင်တရပါတယ်။ အဲဒီနောက်မှာ ထမင်းစား စားပွဲမှာ မင်းသမီး စကားပြောနေတုန်းမှာ နောက်မင်းသမီးရဲ့ နောက်ရုပ်ရှင်ကားပိုင်းကို ပြောင်းပြီး ပြလိုက်ပါတယ်။ ရုပ်ရှင်ကားပိုင်း နှစ်ခု အကြားမှာ မတူညီတဲ့ ကွဲပြားခြားနားချက် ကိုးခု ရှိနေပါတယ်။ ပန်းကန်ပြားတွေရဲ့ အရောင်က အဖြူကနေ အနီကို ပြောင်းသွားပါတယ်။ အစားအစာတွေရှိနေရာကနေ ပျောက်သွား ပါတယ်။ အခန်းတစ်ခန်းကနေ နောက်တစ်ခန်းကို ပြောင်းလဲပြသတာဖြစ်တဲ့အတွက် မင်းသမီးတွေရဲ့ အဝတ်အစားတွေတောင်မှ ပြောင်းလဲနေပါတယ်။ ဇာတ်ဝင်ခန်း နှစ်ခုအကြားမှာ ရှိတဲ့ မတူညီတဲ့ ပြောင်းလဲမှုတွေကို သတိထားမိသလားလို့ အစမ်းသပ်ခံတွေကို မေးမြန်းခဲ့ရာမှာ အများစုက သတိမထားမိခဲ့ကြ ပါဘူး။ စမ်းသပ်သူတွေက အစမ်းသပ်ခံတွေကို ပြောင်းလဲသွားတဲ့ အပြောင်းအလဲတွေကို ဂရုပြုပြီး ကြည့်ကြည့် ညွှန်ကြားပြီး ပြသခဲ့ရာမှာလည်း အပြောင်း အလဲ ကိုးခုအနက်က နှစ်ခုလောက်ကိုပဲ အစမ်းသပ်ခံတွေက ဂရုပြုမိခဲ့ကြပါတယ်။ သူတို့ စမ်းသပ်ချက်ကို နောက်တစ်ကြိမ်ထပ်လုပ်ခဲ့ကြပါတယ်။ ဒီတစ်ကြိမ် မှာတော့ ဖုန်းမြည်သံကို ကြားလိုက်တဲ့ သရုပ်ဆောင်က တစ်ယောက်ဖြစ်ပြီး ဖုန်းမြည်သံကြားလို့ လာကိုင်တဲ့ သရုပ်ဆောင်က အခြားတစ်ယောက် ဖြစ်နေ အောင် စီစဉ်ထားခဲ့ကြပါတယ်။ ဒီတစ်ကြိမ်မှာလည်း သရုပ်ဆောင် လဲပစ်လိုက်တာကို အစမ်းသပ်ခံတွေရဲ့ ၃၃ ရာခိုင်နှုန်းကပဲ သတိပြုမိခဲ့ကြပါတယ်။

မျက်လှည့်ပညာရှင်တွေဟာ လူတွေရဲ့ အာရုံသိမှုဆိုင်ရာ မမြင်တတ်မှုတွေအပေါ်မှာ သူတို့ရဲ့ လှည့်ကွက်တွေကို တည်ဆောက်ထားကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ အမြင်အာရုံ မြင်ကွင်းထဲမှာ အပြောင်းအလဲတွေကို ဖုံးကွယ်ပစ်နိုင်ဖို့ သူတို့ဟာ လမ်းကြောင်းလွှဲမှု နည်းနည်းလေး လုပ်ပြီး ခင်ဗျားကို လှည့်စား သွားကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ မမျှော်လင့်ထားတာ တစ်ခုခု ဖြစ်လာခဲ့ရင် ခင်ဗျားဦးကျောက်ထဲက လုံခြုံရေး အစောင့်က သူ့ကော်စီခွက်ကို ချထားပြီး အထက် အရာရှိဆီကို ဖုန်းဆက်အကြောင်းကြားလိမ့်မယ်လို့ ခင်ဗျား ယုံကြည်ထားပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ခင်ဗျားဦးကျောက်ထဲမှာ ဘာ လုံခြုံရေး အစောင့်မှ မရှိသလို ဘာ အထက်အရာရှိမှလည်း ရှိမနေပါဘူး။ ခင်ဗျားရဲ့ဦးကျောက်ဟာ ခင်ဗျားမျက်လုံးက ပို့သမျှ ပုံရိပ်တွေအကုန်လုံးကို မဖမ်းယူနိုင်ဘူးဆိုတာကို မျက်လှည့် ပညာရှင်တွေက သိကြပါတယ်။ အဲဒီအစားမှာ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားခံယူချင်တဲ့ ပုံရိပ်ကိုပဲ ရွေးချယ်လက်ခံယူတတ်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ လက်ကိုင်ဖုန်း ပြောရင်း ကားမောင်းနေတဲ့အချိန်မှာ ပြင်ပလောကရဲ့ ဘယ်လောက်ရာခိုင်နှုန်းကို ခင်ဗျား လျှစ်လျူရှုခဲ့ပါသလဲ။ အဲဒါနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ သုတေသနတွေက ခင်ဗျားဟာ အဲသလို အခြေအနေမျိုးမှာ မျက်လုံးကို ကျယ်ကျယ်ဖွင့်ထားရင်တောင်မှ ကားတွေ၊ စက်ဘီးတွေနဲ့ ခင်ဗျားကားရှေ့က ဖြတ်ပြေးတဲ့ သမင်တွေကို မမြင်နိုင် ဘူးလို့ ပြောခဲ့ပါတယ်။

၁၉၇၀ နှောင်းပိုင်းနှစ်တွေမှာ နာဆာက ရစ်ချတ် ဟိန်းလီဟာ စီးပွားဖြစ်လေကြောင်းလိုင်းတွေက လေယာဉ်တွေရဲ့ ရှေ့ပိုင်းမြင်ကွင်းပြဘုတ်ရဲ့ မြင်နိုင်မှုကို စမ်းသပ်ချက်တွေ ပြုလုပ်ခဲ့ပါတယ်။ သူ့ရဲ့ သုတေသနက ခင်ဗျားရဲ့ အာရုံစူးစိုက်မှုတွေ နီးကြားနေတဲ့အချိန်မှာတောင်မှ မျက်လင့်မထားတဲ့ ကိစ္စတစ်ခုခု ဖြစ်လာတာကို ခင်ဗျား ဦးကျောက်က လွယ်လင့်တကူ မသိမြင်နိုင်ပုံကို ပြသခဲ့ပါတယ်။ လေယာဉ်ရှေ့ပိုင်းမြင်ကွင်းပြဘုတ်တွေဟာ လေယာဉ်မျိုးနဲ့ လေယာဉ် လေကာမှန် အကြားမှာ ပုံရိပ်အတွဲကြီးအဖြစ် ပေါ်လာတဲ့ တပိုင်းမြင် ပုံရိပ်တွေဖြစ်ပါတယ်။ ဒီ ဘုတ်ကို ပြုလုပ်ထားရခြင်းရဲ့ ရည်ရွယ်ချက်က လေယာဉ်မျိုးတွေ အနေနဲ့ အောက်မှာရှိတဲ့ ထိန်းချုပ်ခလုန်ကို ကြည့်မိပြီး အာရုံစူးစိုက်မှုတွေ မဖြစ်စေဘဲ လေကာမှန်ကိုပဲ တစိုက်မတ်မတ် ကြည့်နေစေဖို့ ဖြစ်ပါတယ်။ ဟိန်းလီ ဟာ သူ့ရဲ့ လက်ထောက်နဲ့အတူ လေယာဉ်ဆင်းတာကို လေ့ကျင့်တဲ့ လေယာဉ်မောင်းပုံစံငယ်အခန်းထဲမှာ ရှေ့ပိုင်းမြင်ကွင်းပြဘုတ်ကို စမ်းသပ်စစ်ဆေးခဲ့ ပါတယ်။ အဲဒါကို ဖွင့်ထားတဲ့ အချိန်မှာ လေယာဉ်မျိုးတွေဟာ ပြေးလမ်းပေါ်မှာရှိတဲ့ အခြားသော လေယာဉ်တွေရဲ့ လှုပ်ရှားမှုတွေကို မြင်ပြီး တုန်ပြန်ဖို့ရာမှာ အချိန်အတော်ကြာကြာ ယူခဲ့ကြရပါတယ်။ အချို့ လေယာဉ်မျိုးတွေဆိုရင် အဲဒီ ဘုတ်ကို ကြည့်နေတဲ့အတွက် အရှေ့တည့်တည့်က လာနေတဲ့ ပြေးလမ်းပေါ်က လေယာဉ်ကြီးကို လုံးဝမမြင်နိုင်တဲ့အထိတောင် ဖြစ်ခဲ့ကြရပါတယ်။ လေယာဉ်မျိုးတွေဟာ နည်းပညာအသစ်အပေါ်မှာ အာရုံလုံးဝ စိုက်နေခဲ့ ကြတဲ့အတွက် မျက်စိနဲ့ကြည့်ရင် မြင်နိုင်မယ့်အရာတွေကို မမြင်နိုင်အောင် ဖြစ်ခဲ့ကြရပါတယ်။ သူတို့ကို အကူအညီပေးဖို့ရာ တီထွင်ထားတဲ့ နည်းပညာဟာ သူတို့ကို ထိခိုက်နှစ်နာမှုတွေ ဖြစ်စေခဲ့ပါတယ်။ ခင်ဗျား အာရုံစူးစိုက်မှု ထားလေလေ တစ်ခုခုဖြစ်လာဖို့ မျက်လင့်ချက် နည်းလေလေ ဖြစ်ပြီး လူတွေရဲ့ အသက် အန္တရာယ်နဲ့ ပတ်သက်နေတဲ့ ကိစ္စဖြစ်နေရင်တောင်မှ တကယ်ဖြစ်လာချိန်မှာ သတိပြုမိဖို့ အခွင့်အလမ်း နည်းပါးနိုင်ပါတယ်။

ဒီသုတေသနရဲ့ ထူးဆန်းတဲ့ လှည့်ကွက်တစ်ခုဟာ ရစ်ချတ် နှစ်ဘတ်နဲ့ ဟန်နာ ဖေး ချူအာတို့ မီချီဂန် တက္ကသိုလ်မှာ ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ လေ့လာမှုတစ်ခုကနေ လာတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ၂၀၀၅ ခုနှစ်မှာ သူတို့ဟာ အနောက်တိုင်းယဉ်ကျေးမှုနဲ့ ကြီးပြင်းလာတဲ့ လူတွေနဲ့ အရှေ့တိုင်း အာရှ ယဉ်ကျေးမှုနဲ့ ကြီးပြင်းလာတဲ့ သူတွေကို စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာ နောက်ခံတွေပါဝင်ပြီး အာရုံစူးစိုက်စရာ အရာတစ်ခု ပါဝင်တဲ့ ဓါတ်ပုံတွေကို ပြသခဲ့ပါတယ်။ လေ့လာသူတွေက အစမ်းသပ်ခံ တွေရဲ့ မျက်လုံးကို စောင့်ကြည့်ကြတဲ့အခါမှာ အနောက်တိုင်းက လူတွေဟာ အာရုံစူးစိုက်စရာ အရာတစ်ခုကိုသာ အာရုံစူးစိုက်ခဲ့ကြပြီး အရှေ့တိုင်းက လူတွေက အားလုံးကို ကြည့်ရှုကြတယ်ဆိုတာကို တွေ့ခဲ့ကြရပါတယ်။ တကယ်လို့ ပြထားတဲ့ပုံက တောင်တန်းတွေပေါ်မှာ ဂျက်လေယဉ်တစ်စင်း ပျံသန်း နေတဲ့ပုံ ဖြစ်ခဲ့ရင် အနောက်တိုင်း မျက်လုံးတွေက လေယာဉ်အပေါ်ကို လျင်လျင်မြန်မြန်ပဲ အာရုံရောက်သွားပြီး အဲဒီအရာကိုပဲ အချိန်ပေးပြီး ကြည့်ရှု လေ့လာ ကြပါတယ်။ အယ်ဘာတာ တက္ကသိုလ်မှာ ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ အလားတူ စမ်းသပ်ချက်တစ်ခုမှာ အနောက်တိုင်းသားတွေနဲ့ ဂျပန် အစမ်းသပ်ခံတွေကို နောက်ခံထဲမှာ အရာဝတ္ထု လေးခုရှိပြီး ရှေ့မြင်ကွင်းထဲမှာ ဇာတ်ကောင်တစ်ခု ပါဝင်တဲ့ ကာတွန်းတွေကို ကြည့်ခိုင်းခဲ့ပါတယ်။ လေ့လာမှုရဲ့ ရလဒ်ကတော့ ဂျပန်အစမ်းသပ်ခံ တွေဟာ နောက်ခံအရာဝတ္ထုတွေကို ၁၅ ရာခိုင်နှုန်းလောက် အချိန်ပေး ကြည့်ရှုခဲ့ပြီး အနောက်တိုင်းသားတွေကတော့ ၅ ရာခိုင်နှုန်းလောက်ပဲ အချိန်ပေး

ကြည့်ရှု ခဲ့ပါတယ်။ ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးစံကြောင့် သိမှုကွာခြားမှုတွေကို လေ့လာတဲ့ သုတေသနတွေဟာ သိပ်မကြာလှသေးတဲ့ လေ့လာချက် အသစ်တွေ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဒီလေ့လာမှုတွေကနေ ဖော်ပြနေတဲ့ အချက်ကတော့ အနောက်တိုင်းယဉ်ကျေးမှုမှာ ပါဝင်တဲ့အရာတွေထက် အာရှစိုက်မှု ဗဟို ဖြစ်တဲ့ အရာတွေကို ပိုမိုအသားပေး ကြည့်ရှုလေ့ရှိတယ်ဆိုတဲ့အချက် ဖြစ်ပါတယ်။ ဆိုလိုတာကတော့ အနောက်တိုင်းသားတွေဟာ ပြောင်းလဲသွားမှု များကို မမြင်တတ်ခြင်းမှာရော အာရှစိုက်မိသောကြောင့် မမြင်တတ်ခြင်းမှာရော အရှေ့တိုင်းသားတွေထက် ပိုဆိုးတယ် ဆိုတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ခင်ဗျား ဦးခေါင်းရဲ့ အပြင်ကလောကနဲ့ အတွင်းလောကဟာ တစ်ထပ်တည်းမကျပါဘူး။ ခင်ဗျားရဲ့ အာရုံခံအင်္ဂါတွေဆီကနေတဆင့် ခင်ဗျားရဲ့ သိမှုဆီကို စီးဝင် လာတဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေဟာ ခင်ဗျားရဲ့ အာရုံစိုက်မှုရဲ့ အကန့်အသတ်ကို ခံနေရရှိလာမက သိမှုဆီမရောက်ခင်မှာလည်း ပြောင်းလဲပြုပြင် စီရင်ခြင်း ကို ခံကြရပါတယ်။ သိမှုဆီကို ရောက်တဲ့အချိန်မှာ သုတ်ဆေးတွေလိုပဲ အခြားသော အတွေးတွေ၊ ခင်ဗျားရဲ့ ဦးခေါင်းခွံထဲမှာ လှည့်ပတ်နေတဲ့ အာရုံခံယူမှုတွေနဲ့ ရောမွှေခြင်းကို ခံလိုက်ရပါတယ်။ ခင်ဗျား ခံစားပုံနည်းလမ်း၊ ခင်ဗျားကြီးပြင်းလာတဲ့ ယဉ်ကျေးမှုပတ်ဝန်းကျင်၊ ခင်ဗျားလုပ်စရာရှိတဲ့ အလုပ်၊ နည်းပညာတွေနဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းရဲ့ ဝရန်းသုန်းကား ဖြစ်နေမှု တွေဟာ ကြမ်းရိုးပြီး ရှုပ်ထွေးနေတဲ့ ပုံရိပ်တွေပြည့်နှက်နေတဲ့ လောကကို ဖန်တီးနေပါတယ်။ အဲ့ဒါတွေ အားလုံးထဲကမှ အနည်းငယ်သော အစိတ်အပိုင်းလေးကသာ ခင်ဗျားစိတ်ထဲကို ရောက်ရှိလာတာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့သလို ဖြစ်နေပေမယ့်လည်း ဧရာမ မျက်လှည့်ပွဲကြီးနဲ့တူတဲ့ လူတွေရဲ့ လုပ်ဆောင်ချက်တွေနဲ့ တီထွင်ဖန်တီးမှုတွေဟာ ဆက်လက်တိုးပွားလာနေဆဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျား ထင်နေတာထက်ကိုပိုပြီး ကိုယ်ကြည့်လိုရာကို ရွေးချယ်ကြည့်ရှုနေရတာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့သလို ကိုယ်ကြည့်လိုရာကိုသာ ကွက်ကွက်ကလေး ရွေးချယ် ကြည့်ရှုပြီးတဲ့နောက်မှာ ခင်ဗျားဟာ ကိုယ်ကြည့်ချင်ရာကို ကွက်ကြည့်လိုက်တာပါလားဆိုတာကို မသိလိုက်ဘဲ ယုံကြည်မှု ဆိုတဲ့အရာတွေကို ဖွဲ့စည်း ပစ်လိုက်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် အရေးကြီးတဲ့အရာတွေကို ကြည့်မြင်တတ်ဖို့ ကြိုးစားရုံကလွဲပြီး အဲ့ဒီကိစ္စနဲ့ ပတ်သက်လို့ ခင်ဗျား ဘာမှ မတတ်နိုင်ပါဘူး။ ဆိုတော့ ခင်ဗျား ကားမောင်းရင်း ကြိုးမဲ့နားကြပ်နဲ့ ဖုန်းပြောနေချိန်တွေ၊ လူစည်ကားတဲ့နေရာတွေမှာ စာအုပ်တစ်အုပ်ထဲ နစ်မြှောနေချိန်တွေမှာ ခင်ဗျားရဲ့ အာရုံခံအင်္ဂါတွေကို ယုံကြည်စိတ်ချပြီးမနေပါနဲ့။ ခင်ဗျား စိတ်ကူးထဲ နစ်မြှောနေတုန်းမှာ မမျှော်လင့်တဲ့ကိစ္စတွေ ဖျပ်ခနဲ ပေါ်လာဘူးလို့ ခင်ဗျားကို ဘယ်သူ ကမှ အာမခံမထားပါဘူး။

၄၁။ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် အကျောပေးထားခြင်း (Self-Handicapping)

အယူအဆအမှား - ခင်ဗျားလုပ်သမျှအရာအားလုံးဟာ အောင်မြင်မှုအတွက် ကြိုးပမ်းလုပ်ဆောင်ချက်တွေ ဖြစ်တယ်။

အမှန်တရား - ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားရဲ့အတ္တကို ကာကွယ်ဖို့အတွက် ရှုံးနိမ့်စေမယ့် အခြေအနေတွေကို ကြိုတင်ဖန်တီးထားလေ့ရှိပါတယ်။

မကြာခဏ နေထိုင်မကောင်း ဖြစ်နေတတ်တဲ့သူတစ်ဦးကို ခင်ဗျားသိကောင်းသိနေပါလိမ့်မယ်။ အဲဒါဟာ ခင်ဗျားကိုယ်တိုင်လည်း ဖြစ်နေနိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ခင်ဗျားမဟုတ်ဘူးလို့ပဲ ယူဆလိုက်ကြရအောင်။ အဲ့ဒီ မကျန်းမာဘူးလို့ ယုံမှားလွန်ဖြစ်နေတဲ့သူဟာ အမြဲတမ်းပဲ အအေးမိတာ၊ ဖျားနာတာ၊ ဗိုက်အောင့်တာ၊ ကျောနာတာ စတဲ့ တစ်ခုခုကို အမြဲတမ်း အကြောင်းပြနေလေ့ရှိပါတယ်။ အဲ့သလို ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် နေမကောင်းဘူးလို့ မြင်တာကို အကျင့်ဖြစ်နေတဲ့သူတွေမှာ အကျိုးကျေးဇူးတွေ ရှိနေပါတယ်။ ပန်းပွင့်လေးက နေရောင်ခြည်ကို စုပ်ယူသလိုမျိုး သူတို့တွေဟာလည်း အများတကာရဲ့ ကရုဏာကို ခံယူနိုင်ကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း ဘဝက တကယ်တန်ခက်ခဲကြမ်းတမ်းလာတဲ့အချိန်မှာမှ သူတို့အတွက် ပိုမိုကြီးမားတဲ့ အကျိုးကျေးဇူးတွေ ရလာတာပါ။ လုပ်ရမယ့် စီမံကိန်း ဒါမှမဟုတ် အလုပ်တာဝန်က ကိုင်တွယ်ဖို့ အင်မတန်ခက်ခဲလွန်းနေတဲ့အချိန်မှာ မကျန်းမာဘူးလို့ ယုံမှားလွန်မှ ဖြစ်နေတဲ့သူ ဟာ လွယ်လင့်တကူပဲ သူဖျားနာနေတယ်လို့ ထင်မှတ်လာပြီး ဆုံးရှုံးရင်ခံရမယ့် နစ်နာမှုတွေကနေ ရှောင်လွှဲသွားနိုင်ပါတယ်။

မူမမှန်တဲ့ အခြားသော အမူအကျင့်တွေလိုပဲ မကျန်းမာဘူးလို့ ယုံမှားလွန်ခြင်းဟာလည်း လူတိုင်း နေ့စဉ် တွေးတော ခံစားနေရတဲ့ စိတ်အခြေအနေတစ်မျိုးရဲ့ အဆုံးအစွန်ဆုံးသော ပုံစံတစ်မျိုး ဖြစ်ပါတယ်။ ကိုယ့်ပတ်ဝန်းကျင်ကို အထပ်ထပ် သန့်ရှင်းအောင် လူတိုင်း လုပ်နေတတ်သလိုမျိုးပဲ လူတိုင်း စိတ်ဓါတ်ကျတာ လည်းဖြစ်တတ်ပါတယ်။ အဓိကကျတဲ့ စိတ်ကျ၊ စိတ်စွဲလန်း ရောဂါတွေဟာ အဲ့ဒီပုံမှန်ဖြစ်လေ့ရှိတဲ့ ဖြစ်ရပ်တွေကို ကိုင်တွယ်စီမံမရနိုင်လောက်တဲ့အထိ ချဲ့ထွင်မိတာကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့အရာတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့သလို စိတ်စွဲရောဂါတွေကြောင့် တစ်ခုခု မလုပ်ခင်မှာ ခင်ဗျားအနေနဲ့ ဆင်ခြေတွေကို မသိစိတ်အားဖြင့် ကြိုတင်ဖန်တီးမိတတ်တာ ဖြစ်ပါတယ်။

အချိန်ကြာလာတာနဲ့အမျှ စီမံကိန်းတစ်ခုဟာ ခင်ဗျားအတွက် မလုပ်နိုင်လောက်အောင် ခက်ခဲကြီးကျယ်တဲ့အရာတစ်ခုအဖြစ် ထင်မှတ်လာစေပြီး ခင်ဗျားရဲ့ အောင်မြင်အောင် လုပ်နိုင်စွမ်းကို ခင်ဗျား သံသယရှိလာပါတယ်။ ဒီဖြစ်ရပ်ဟာ စာအုပ်တစ်အုပ် ရေးသားရတာလို၊ ရုပ်ရှင်ကားတစ်ကားကို ညွှန်ကြားရိုက်ကူး ရတာလို ကြီးကျယ်တဲ့ ကိစ္စတွေဖြစ်နိုင်သလို ပိုပြီးအခြေခံကျတဲ့ နောက်ဆုံးစာမေးပွဲကြီးကို အောင်အောင် ဖြေရတာမျိုး၊ အထက်အရာရှိဆီမှာ တစ်ခုခုကို တင်ပြချက် သွားလုပ်ပြရတာမျိုးတွေလည်း ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ သဘာဝအားဖြင့် ရှုံးနိမ့်မှုနဲ့ ကြုံတွေ့နိုင်ရလောက်တဲ့ အချိန်မျိုးတွေမှာ သံသယတွေဟာ ခင်ဗျား ခေါင်းထဲမှာ စီးမြှောပေါ်ပေါက်နေတတ်ကြပါတယ်။ တစ်ခါတစ်ရံ ရှုံးနိမ့်မှုကိုကြောက်တဲ့ ခံစားချက်က အင်အားပြင်းထန်လာတဲ့အခါ နောင်အနာဂတ်မှာ ဖြစ်ပေါ်လာမယ့် ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ခံစားမှု အခြေအနေကို ပြောင်းလဲနိုင်ဖို့အတွက် စိတ်ပညာရှင်တွေက ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် အကျောပေးထားခြင်းလို့ ခေါ်ကြတဲ့ နည်းစနစ်တစ်ခုကို ခင်ဗျား အသုံးပြုပစ်လိုက်တတ်ပါတယ်။ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် အကျောပေးထားခြင်းဟာ တကယ်အရှိအခြေအနေကို လိုတိုးပိုလျှော့လုပ်ပြီး ညှိနှိုင်း တာမျိုး ဖြစ်ပါတယ်။ မသိစိတ်အားဖြင့် ကိုင်တွယ်ပြုပြင် စီရင်တာမျိုး ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ အတ္တကို ကာကွယ်နိုင်ဖို့အတွက် ခင်ဗျားနဲ့ အခြားသူတွေရဲ့ အာရုံ ခံယူမှုတွေကို ညှိနှိုင်းပြုပြင်စီရင်တာမျိုး ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ဝမ်းကွဲ ညီအစ်ကို မောင်နှမတွေက စပျစ်သီးတွေရကြပြီး ခင်ဗျားက သံပရာသီးရတဲ့ အချိန်မှာ ခင်ဗျားဟာ အဲ့ဒီဖြစ်ရပ်အပေါ်မှာ သိပ်အကြီးအကျယ်ကြီး မခံစားရအောင်လို့ စပျစ်သီးတွေက ချည်မှာလို့ မှတ်ယူလိုက်ပြီး သံပရာသီးကလည်း ချို့နေလိမ့်မယ် လို့ မှတ်ယူပစ်လိုက်တာမျိုးပါ။ အဲ့သလို အခြေအနေမျိုးတွေကြုံတဲ့အခါ ခင်ဗျားဟာ ကြုံလာရတဲ့ အဆိုးဟာ ထင်သလောက်ကြီးလည်း ဆိုးမနေပါဘူးဆိုပြီး ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် လှည့်ဖျားပစ်လိုက်တတ်ပါတယ်။ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် အကျောပေးထားခြင်းကို စိတ်ပညာရှင်တွေက ကြိုတင်

အကြောင်းပြခြင်းလို့ ခေါ်ကြပါတယ်။ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် အကျောပေးထားခြင်း အပြုအမူတွေဟာ ခင်ဗျားရဲ့ အနာဂတ်အတွက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ဆုံးရှုံးမှုတွေကို ခင်ဗျားရဲ့ စွမ်းရည်အပေါ် အပြစ်မပုံချဘဲ အခြားသော အရာတွေအပေါ် အပြစ်ပုံချနိုင်ဖို့ ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှု ပြုလုပ်ထားခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီစာအုပ်ထဲမှာပါတဲ့ အကြောင်းအရာ အတော်များများလို့ပဲ ဒီအပြုအမူဟာလည်း ခင်ဗျားရဲ့ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် တန်ဖိုးထားတတ်တဲ့ စိတ်ဓါတ်ကို အားကောင်း နေအောင်နဲ့ ပုံမှန်အတိုင်း ရှင်သန်နေအောင် ထိန်းသိမ်းထားနိုင်စေဖို့ ရည်ရွယ်တာဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ဆုံးရှုံးမှုတွေမှာ အတွင်းက အချက်တွေကို အပြစ် တင်နေမယ့်အစား ပြင်ပအရာတွေကို အပြစ်လွှဲချနိုင်တဲ့အခါမှာ ခင်ဗျား ဆုံးရှုံးတယ်လို့ ဘယ်သူကမှ မပြောနိုင်တော့ပါဘူး။

ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် အကျောပေးထားခြင်းကို စိတ်ပညာရှင် စတီဗင် ဘားဂလက်စ်နဲ့ အက်ဒွပ် အီး ဂျိုး တို့က ၁၉၇၈ ခုနှစ်မှာ လေ့လာခဲ့ကြပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ သုတေသနမှာ ကျောင်းသားတွေကို ခက်ခဲတဲ့ စာမေးပွဲတစ်ခုကို ဖြေခိုင်းပါတယ်။ အဲဒီနောက်မှာ သူတို့ရဲ့ ရလဒ်အမှန်က ဘယ်လိုပဲရသည်ဖြစ်စေ သူတို့ကို အဲဒီစာမေးပွဲမှာ မင်းတို့ အမှတ်ပြည့်ရတယ်လို့ ပြောလိုက်ပါတယ်။ သူတို့ဟာ ကျောင်းသားတွေကို စိတ်ညှို့ အိပ်မေ့ချလိုက်ကြပါတယ်။ အခုဆိုရင် ကျောင်းသားတွေဟာ သူတို့ကိုယ်သူတို့ ပြန်မြင်တဲ့ ပုံရိပ်ကို အလွန်အမင်း ချဲ့ကားပြီး မြင်သွားကြပါပြီ။ ဘယ်လိုအခြေအနေမျိုးမှာမဆို သူတို့ဟာ သူတို့ရဲ့ အတ္တကို ခုခံကာကွယ်ကြတော့မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ နောက်ထပ် ဒုတိယစာမေးပွဲကို မဖြေခင်မှာ ကျောင်းသားတွေကို စွမ်းဆောင်ရည် လျော့ကျစေတဲ့ဆေးနဲ့ စွမ်းဆောင်ရည် တိုးမြှင့်စေမယ့်ဆေး လို့ပြောထားတဲ့ ဆေးနှစ်မျိုးထဲက တစ်မျိုးကို ရွေးချယ်သောက်သုံးခွင့်ကို ပေးပါတယ်။ ကျောင်းသားအများစုကတော့ စွမ်းဆောင်ရည် လျော့ကျစေမယ့် ဆေးကို ရွေးချယ်သောက်သုံးခဲ့ကြပါတယ်။ တကယ်တမ်းမှာက ဆေးတွေက အတုတွေပါ။ ဒါပေမယ့်လည်း အပြုအမူတွေ ကတော့ တကယ်ပဲ အစစ်အမှန်တွေ ဖြစ်ကုန်ကြပါတယ်။ ဘားဂလက်စ်နဲ့ ဂျိုးတို့က သူတို့ရဲ့ သုတေသန ရလဒ်အရ အောင်မြင်မှု ရတဲ့အချိန်မှာ ဘာကြောင့် အောင်မြင်မှုရသလဲဆိုတာကို ခင်ဗျားမသိပေမယ့် ကိုယ့်ရဲ့ စွမ်းရည်ကြောင့် အောင်မြင်မှုရတယ်လို့ပဲ မှတ်ယူကြတာကို တွေ့ရတယ်လို့ နောက်ပိုင်းမှာ ထုတ်ဖော်ကြေညာခဲ့ကြပါတယ်။ နောက်ပိုင်းလုပ်မယ့် စာမေးပွဲတွေအပေါ်မှာ ကိုယ့်စွမ်းရည်အပေါ် ယုံကြည်မှု တိုးပွားလာသလိုပဲ ဆုံးရှုံးမှု ကြောက်ရွံ့တဲ့ စိတ်ဟာလည်း တိုးပွားလာခဲ့ပါတယ်။ ဆုံးရှုံးပြီးနောက်ပိုင်းမှ ဆင်ခြေတွေပေးခဲ့ရင် လိမ်လည်ပြောဆိုရာရောက်မှာကို စိုးရိမ်ကြတဲ့အတွက် လူတွေဟာ အဲဒီ အရာကို မလုပ်မိကတည်းက တကယ်လို့ ဆုံးရှုံးသွားခဲ့ရင် အကြောင်းပြစရာ တစ်ခုခုရှိအောင်ဆိုပြီး အကြောင်းပြလို့ရမယ့် အခြေအနေတွေကို ကြိုတင် ဖန်တီးထားခဲ့ကြပါတယ်။

ခင်ဗျားဟာ အလုပ်အင်တာဗျူးကို မဆီလျော်တဲ့ အဝတ်အစားမျိုးတွေ ဝတ်ပြီး သွားတတ်ပါတယ်။ Mario Kart ဂိမ်းမှာ အားနည်းတဲ့ ဇာတ်ကောင်ကို ရွေးချယ် ကစားလေ့ရှိပါတယ်။ အလုပ်မလုပ်ခင် တစ်ညလုံး သောက်နေတတ်ပါတယ်။ အဲဒါလိုတွေ လုပ်ခြင်းအားဖြင့် ရှုံးနိမ့်မှုတွေ ကြုံရတဲ့အချိန်မှာ ခင်ဗျားအသုံး မကျလို့ ဆိုတာထက် အခြားသော အရာတွေကို ဆင်ခြေပေးစရာ အကြောင်းပြချက်တွေ ရှိနေစေပါတယ်။ အောင်မြင်ခဲ့ရင်လည်း အဲဒါလို ဆိုးရွားတဲ့ ကိစ္စတွေလုပ်ထားတဲ့ကြားက အောင်မြင်မှုရတယ်ဆိုပြီး ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ်ဂုဏ်ပိုတင်နိုင်မှာဖြစ်ပါတယ်။ ရှုံးနိမ့်ခဲ့ရင်တော့ ခင်ဗျားဟာခင်ဗျားရဲ့ စွမ်းဆောင်ရည် မပြည့်ဝမှု၊ လိုအပ်တဲ့ အရည်အချင်း မလုံလောက်မှုတွေကို အပြစ်တင်ရမယ့်အစားမှာ ခင်ဗျားကြိုတင်ပြုလုပ်ထားတဲ့ အရာတွေကို အပြစ်ပို့နိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

အဒမ် အယ်လ်တာနဲ့ ဂျိုးဇက် ဖောဂက်စ်တို့ဟာ ၂၀၀၆ ခုနှစ်က နယူးဆောက်ဝေးလ် တက္ကသိုလ်မှာ သုတေသနတစ်ခု ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး ခင်ဗျားရဲ့စိတ်ခံစားမှု တွေဟာ ခင်ဗျားဘယ်အချိန်မှာ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် အကျောပေးထားခြင်း ပြုလုပ်ရမလဲ ဆိုတာကို ခန့်မှန်းတဲ့နေရာမှာ အင်မတန်ကောင်းမွန်တဲ့ ခန့်မှန်းချက် တွေ ပြုလုပ်နိုင်တယ်ဆိုတဲ့ အချက်ကို ရှာဖွေတွေ့ရှိခဲ့ကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း အဲဒါဟာ ခင်ဗျားထင်နေတဲ့ နည်းလမ်းမျိုးနဲ့ ခန့်မှန်းတာမျိုးတော့ မဟုတ်ပါ ဘူး။ သူတို့ဟာ အစမ်းသပ်ခံတွေကို အပြောစွမ်းရည်နဲ့ ပတ်သက်တဲ့ စစ်ဆေးမှုတစ်ခုကို ပြုလုပ်စေပြီး အုပ်စုနှစ်ခု ခွဲပစ်လိုက်ပါတယ်။ အုပ်စုတစ်ခုကိုတော့ မင်းတို့ရဲ့ ရလဒ်တွေ အရမ်းကောင်းတယ်လို့ ပြောခဲ့ပြီး နောက်တစ်ဖွဲ့ကိုတော့ ရလဒ်တွေ မကောင်းဘူးလို့ ပြောထားခဲ့ကြပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံတွေရဲ့ တကယ့် ရလဒ်အမှတ်တွေကို သုတေသနသမားတွေက စိတ်မဝင်စားခဲ့ကြပါဘူး။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ သူတို့ဟာ သူတို့ရဲ့ အတ္တတွေ တိုးပွားလာသလား၊ လျော့ပါး သွားသလားဆိုတာကိုပဲ စိတ်ဝင်စားခဲ့ကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ အုပ်စုနှစ်ခုထဲက တစ်ခုကို ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် အပြုသဘောမြင်တဲ့ ပုံရိပ်တွေ ဖြစ်ပေါ်လာအောင် လျှို့ဝှက်ညွှန်းချက်သွင်းပြီးတဲ့အချိန်မှာ သူတို့ကို ခံစားမှုကောင်းကောင်း ဒါမှမဟုတ် ခံစားမှုဆိုးဆိုး ဖြစ်စေမယ့် ဦးဒီယို တစ်ခုကို ပြသခဲ့ပါတယ်။ တစ်ကားက ဗြိတိသျှ ဟာသကား တစ်ကားဖြစ်ပြီး နောက်တစ်ကားကတော့ ကင်ဆာရောဂါအကြောင်း ရိုက်ကူးထားတဲ့ မှတ်တမ်းရုပ်ရှင်တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒါကို ပြသ ပြီးတဲ့နောက်မှာ အစမ်းသပ်ခံတွေကို နောက်ထပ် စမ်းသပ်မှုတစ်ခု ဖြေဆိုကြရဦးမယ်လို့ ပြောလိုက်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် မဖြေခင်မှာ လက်ဖက်ရေ သောက်စရာ နှစ်မျိုးထဲက တစ်မျိုးကို ရွေးချယ်သောက်သုံးခွင့် ပြုပါတယ်။ တစ်မျိုးကတော့ သူတို့ကို အိပ်ချင်စိတ်တွေ တိုးပွားလာစေမယ့် လက်ဖက်ရေ ဖြစ်ပြီး နောက်တစ်မျိုးကတော့ လန်းဆန်းတက်ကြွနေစေမယ့်လက်ဖက်ရေ ဖြစ်ပါတယ်။ လေ့လာမှုတစ်ရပ်လုံးမှာ ဒီအခိုက်အတန့်လေးဟာ အရေးအကြီးဆုံး ဖြစ်ပါတယ်။ ခံစားမှု ဆိုးဆိုးဖြစ်စေမယ့် ဦးဒီယိုကို ကြည့်ထားရတဲ့သူတွေက ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် အကျောပေးထားခြင်း အပြုအမူကို ပိုလုပ်မယ်လို့ ခင်ဗျား ထင်ထားပါသလား။ အဲဒါလို ထင်ထားရင် မှားပါတယ်။ တကယ်တမ်းမှာက ခံစားမှုကောင်းစေမယ့် ဦးဒီယိုကို ကြည့်ထားရတဲ့သူတွေက ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် အကျောပေးထားခြင်း အပြုအမူကို ပိုပြီး ရွေးချယ်ပြုလုပ်ကြတာကို တွေ့ရပါတယ်။ ဟာသရုပ်ရှင်ကို ကြည့်ထားရပြီး ပထမစမ်းသပ်မှုမှာလည်း ရလဒ်ကောင်း တယ်လို့ အပြောခံထားရတဲ့သူတွေထဲက ၆၅ ရာခိုင်နှုန်းက ငိုကြွေးစေမယ့် လက်ဖက်ရေကို ရွေးချယ်ခဲ့ကြပါတယ်။ ပထမစမ်းသပ်မှုမှာ ရလဒ်ကောင်းတယ် လို့အပြောခံခဲ့ရပြီး စိတ်ခံစားမှုဆိုးကိုဖြစ်စေတဲ့ ရုပ်ရှင်ကားကို ကြည့်ထားရတဲ့သူတွေထဲကတော့ ၃၄ ရာခိုင်နှုန်းကသာ ငိုကြွေးအိပ်ချင်စေမယ့် လက်ဖက်ရေကို ရွေးချယ်ခဲ့ကြပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ တွေ့ရှိချက်ကို ချဲ့ထွင်ဖို့ရာအတွက် သူတို့ဟာ စမ်းသပ်ချက်တွေကို နည်းလမ်းအမျိုးမျိုး ပြောင်းလဲပြီး လုပ်ကြည့်ခဲ့ကြပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ တကယ်ပဲ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် အကျောပေးထားခြင်းကို ပြုလုပ်ခဲ့ကြတာလားဆိုတာ သေချာစေဖို့ရာအတွက် ကိန်းရှင်တွေကို အမျိုးမျိုး ဖယ်ထုတ်တာ ပေါင်းထည့်တာတွေလုပ်ပြီး စမ်းသပ်ခဲ့ကြပါတယ်။ နောက်ဆုံးတွေ့ရှိချက်ကတော့ ခင်ဗျားဟာ ပိုပြီး ပျော်ရွှင်နေ လေလေ ခင်ဗျားရဲ့ ဘဝနဲ့ စွမ်းဆောင်ရည်တွေအပေါ်မှာ ပျော်ရွှင်ကျေနပ်နေတဲ့ အနေအထားလေးကို မပျောက်ပျက်အောင် ထိန်းသိမ်းနိုင်မယ့် နည်းလမ်း တွေကို ပိုမိုရှာဖွေဖို့အတွက် ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် အကျောပေးထားခြင်း အပြုအမူကို ပိုမိုလုပ်တတ်လေလေ ဖြစ်တယ်လို့ အယ်လ်တာနဲ့ ဖောဂက်စ်တို့က ကောက်ချက်ချနိုင်ခဲ့ကြပါတယ်။ ဝမ်းနည်းနေတဲ့ သူတွေကတော့ သူတို့ကိုယ်သူတို့နဲ့ပတ်သက်ပြီး ပိုမိုရိုးသားမှု ရှိနေကာ လှည့်ဖျားမှု ပိုကင်းခဲ့ကြပါတယ်။

ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားရဲ့ အတ္တသိမြင်မှု၊ ခင်ဗျားရဲ့ သရုပ်သကန်တွေအပေါ်မှာ အမြဲတမ်း သတိထားနေလေ့ရှိပါတယ်။ ပြင်ပလောကက ခင်ဗျားရဲ့ စွမ်းဆောင်ရည် တွေဟာ ခင်ဗျားရဲ့ ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးကို ထိခိုက်စေမယ့်အရာတွေဖြစ်တယ်လို့ ခင်ဗျား မြင်တဲ့အချိန်မှာ ခင်ဗျားဟာ ပိုပြီး ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် အကျောပေး ထားခြင်း အပြုအမူတွေကို လုပ်လေ့ရှိပါတယ်။ စိတ်ပညာရှင် ဖိလစ် ဖွမ်ဘာဒိုက ၁၉၈၄ ခုနှစ်မှာ နယူးဟော့တိုင်းမ် ကို ဒီလိုပြောခဲ့ပါတယ် ..

“အချို့လူတွေဟာ သူတို့ရဲ့ သရုပ်သကန်ကို သူတို့ရဲ့ လုပ်ဆောင်ချက်တွေထဲမှာ အကုန်ပုံအောင်ထည့်ထားတတ်ကြပါတယ် .. သူတို့မှာ ‘ငါ့လုပ်တာ တစ်ခုခုကို ဝေဖန်တာဟာ ငါ့ကို ဝေဖန်တာပဲ’ ဆိုတဲ့ စိတ်သဘောထားမျိုး ရှိတတ်ကြပါတယ် .. သူတို့ရဲ့ အတ္တဗဟိုပြု အတွေးအခေါ်ကြောင့် သူတို့ဟာ ငါ ရှုံးနိမ့်လို့ မဖြစ်ဘူးဆိုတဲ့ စိတ်မျိုးရှိကြပါတယ် .. ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ တစ်ခုခုမှာ သူတို့ရဲ့ နိမ့်နိမ့်တာဟာ သူတို့ရဲ့ အတ္တကို စိမ့်ညက်ညက်ကြေအောင် မွှေနှောက် ဖျက်ဆီးလိုက်သလိုမျိုး သူတို့ ခံစားကြရလို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်”

ဒီလေ့လာမှုနဲ့ အခြားသော လေ့လာမှု အများအပြားက ယောက်ျားတွေဟာ မိန်းမတွေထက်ပိုပြီး ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် အကျောပေးထားခြင်း အပြုအမူတွေကို ပြုလုပ်လေ့ရှိကြတယ်လို့ ဖော်ပြထားပါတယ်။ အကြောင်းရင်းတွေကတော့ မရှင်းလင်းလှပါဘူး။ ယောက်ျားတွေက လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းမှာ အရည်အချင်းရှိ တဲ့သူလို့ အထင်ခံရဖို့ရာအတွက် ပိုပြီးဖိအားတွေ ရှိနေလို့ ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ ဒါမှမဟုတ် ယောက်ျားတွေဟာ ပြင်ပက အလုပ်အောင်မြင်မှုနဲ့ အတွင်းက ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် တန်ဖိုးရှိတယ်လို့ ခံယူမှုမှာ ပိုပြီး အဆက်အစပ် များနေလို့လည်း ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ အကြောင်းအရင်းတွေကိုတော့ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မသိရ သေးပေမယ့် အဲ့သလို ဖြစ်နေတာကိုတော့ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သိကြရပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ ရှုံးနိမ့်မှုကို ကြောက်ရွံ့တဲ့ စိတ်ကို ပိုပြီးသက်သာရာ ရစေဖို့အတွက် ယောက်ျားတွေဟာ မိန်းမတွေထက် ပိုပြီး ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် အကျောပေးထားခြင်း အပြုအမူတွေကို ပြုမူကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။

ခင်ဗျား အကျွမ်းတဝင်မရှိတဲ့ နယ်မြေအသစ်တစ်ခုထဲမှာ လုပ်ကိုင်စရာရှိပြီး ဆုံးရှုံးနိုင်ချေလည်း ရှိနေတယ်ဆိုရင် ခင်ဗျားရဲ့ လွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင်နိုင်စွမ်း အပြင်က အပြစ်တင်စရာ အခြားတစ်ခုခုကို ရှာဖွေ တွေ့ရှိတိုင်းမှာ ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ရှုပ်ထွေးမှု အဆင့်ဟာ တဖြည်းဖြည်း ကျဆင်းလာပါတယ်။ နောက်တစ်ကြိမ် စိန်ခေါ်မှု တွေနဲ့ ရင်ဆိုင်တွေ့ချိန်မှာ ခင်ဗျားဟာ ထင်သလောက် စမတ်ဖြစ်မနေဘူးဆိုတာကို သတိရပြီး အဲ့ဒီစိန်ခေါ်မှုတွေအတွက် အခုကတည်းက ကြိုတင်ပြင်ဆင် ထားလိုက်ပါ။

၄၂။ သူ့အလိုလို ပြည့်သွားသော ဟောကိန်းများ (Self-Fulfilling Prophecies)

အယူအဆအမှား - ခင်ဗျားရဲ့ အနာဂတ်အတွက် ခန့်မှန်းချက်တွေဟာ ခင်ဗျားထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်းရဲ့ ပြင်ပက အားတွေနဲ့သာ သက်ဆိုင်တယ်။

အမှန်တရား - တကယ်လို့ ဖြစ်ရပ်တစ်ခုဟာ လူ့အမူအကျင့်တွေအပေါ်မှာ မှီတည်နေခဲ့ရင် အနာဂတ်မှာ အဲ့ဒီဖြစ်ရပ် ဖြစ်လာမယ်လို့ ယုံကြည်ထားရုံနဲ့ အဲ့ဒီဖြစ်ရပ်ဟာ တကယ်ဖြစ်လာတတ်တယ်။

သူ့အလိုလိုပြည့်သွားသော ဟောကိန်းများဟာ ကမ္ဘာဦးလူသားတွေ ပုံပြင်ဇာတ်လမ်းတွေပြောကြတဲ့အချိန်၊ ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးစံအသီးသီးက လူသားတွေ ပြောကြားခဲ့တဲ့ ဇာတ်လမ်းပုံပြင်တွေ စတင်ခဲ့ရာ အချိန်အထိ ပြန်သွားပြီး ကြည့်ရှုရမယ့် သဘောတရား တစ်ရပ်ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အဲ့ဒီ သဘောတရား ကတော့ ဇာတ်လမ်းပုံပြင် မဟုတ်ပါဘူး။

ခင်ဗျားဟာ ဒီသဘောသဘာဝထဲကို ကျရောက်သွားနိုင်ချေ အတော်များများရှိတယ်လို့ သုတေသနတွေက ဖော်ပြနေကြပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ခင်ဗျားဟာ အခြားသူတွေရဲ့ အမူအကျင့်တွေကို အမြဲမပြတ် ခန့်မှန်းဖို့ ကြိုးပမ်း နေတတ်တာကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။ အနာဂတ်ဆိုတာဟာ လုပ်ဆောင်ချက်တွေ ရဲ့ ရလဒ်ဖြစ်ပါတယ်။ လုပ်ဆောင်ချက်တွေဆိုတာဟာ အမူအကျင့်တွေရဲ့ ရလဒ်ဖြစ်ပါတယ်။ အမူအကျင့်တွေဆိုတာဟာ ကြိုတင်ခန့်မှန်းခြင်းရဲ့ ရလဒ် ဖြစ်ပါ တယ်။ ဒီသဘောတရားကို သောမတ်စ် သီအိုရမ်လို့ ခေါ်ပါတယ်။ လူမှုဗေဒပညာရှင် ဒဗလူ အိုင် သောမတ်စ်က ၁၉၂၈ ခုနှစ်မှာ “လူတွေဟာ အခြေအနေတွေ ကို တကယ့်အစစ်အမှန်အဖြစ် သတ်မှတ်ခဲ့ရင် သူတို့ရဲ့ အကျိုးဆက်တွေဟာ တကယ်ပဲ ဖြစ်ပေါ်လာတယ်” ဆိုတဲ့ အခြေခံသဘောတရားတစ်ရပ်ကို ဖော်ထုတ်ခဲ့ပါတယ်။ လူတွေဟာ အနာဂတ်ဖြစ်ရပ်တွေကို ကြိုတင်ခန့်မှန်းဖို့ ကြိုးပမ်းတဲ့ အချိန်မှာ သူတို့ဟာ လက်ရှိပစ္စုပ္ပန် အကြောင်းကို ယူဆချက်တွေ အများအပြားပြုလုပ်ကြတယ်ဆိုတာကို သောမတ်စ်က သတိပြုမိခဲ့ပါတယ်။ အဲ့ဒီ ယူဆချက်တွေက လုံလောက်အောင် အင်အားပြင်းခဲ့ရင် ခန့်မှန်းထားတဲ့ အနာဂတ်ဖြစ်ရပ်တွေပေါ်ပေါက်လာအောင် တွန်းအားပေးနိုင်ပါတယ်။

ဒီအတွက် အကောင်းဆုံး ဥပမာတစ်ခုကတော့ ပစ္စည်းပြတ်တော့မယ် ဆိုတဲ့ ကောလဟာလမျိုးတွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ သွားတိုက်ဆေး ပစ္စည်းပြတ်တော့မယ်လို့ ခင်ဗျားယုံကြည်နေရင် စတိုးဆိုင်မှာပစ္စည်းမပြတ်ခင် အခြားသောသူတွေအားလုံးလိုပဲ ခင်ဗျား အပြေးအလွှားသွားဝယ်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့သလို ကောလဟာလကို ကြောက်လို့ အပြေးအလွှား အလုအယက် ဝယ်လိုက်ကြတာကြောင့်ပဲ ပစ္စည်းက တကယ်ပြတ်သွားပါတော့တယ်။

ဒီ သူ့အလိုလိုပြည့်သွားသော ဟောကိန်းများ ဆိုတဲ့ ဝေါဟာရကို လူမှုဗေဒပညာရှင် ရောဘတ် ကော မာတန်က ၁၉၆၈ ခုနှစ်မှာ ဖော်ထုတ်အသုံးပြုခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ သူ့ရဲ့ ခန့်မှန်းချက်အရ ပထမဦးဆုံးအဆင့်ဟာ အမြဲတမ်းဆိုသလိုပဲ လက်ရှိဖြစ်ပျက်နေတဲ့ အခြေအနေတစ်ခုအပေါ်မှာ မှားယွင်းတဲ့ အနက်ပြန်ဆို မှုတွေပြုလုပ်ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့ဒီနောက်မှာ ဆက်လိုက်လာတဲ့ အမူအကျင့်ကတော့ အဲ့ဒီအနက်ပြန်ထားတဲ့ အခြေအနေကြီးကို တကယ်အဖြစ် မှတ်ယူ လိုက်ကြပြီး လူတွေအများကြီးက အဲ့ဒီအခြေအနေကို တုန့်ပြန်လုပ်ဆောင်မှု ပြုကြတဲ့အခါမှာတော့ မှတ်ယူ ယူဆထားတဲ့ အခြေအနေကြီးက တကယ်ကြီး ဖြစ်လာ တော့တာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အရင်တချိန်မှာ မဟုတ်သေးတဲ့ ဖြစ်ရပ်ကြီးက ကောလဟာလတွေအပေါ် လူတွေက တုန့်ပြန်လိုက်ကြတဲ့အတွက် အခု

အချိန်မှာ အမှန်တကယ် ဖြစ်ပွားလာပါတယ်။ ဖြစ်ပြီးချိန်ကနေ ပြန်ဆင်ခြင်ကြည့်ရင်တော့ အရင်ကတည်းက ဖြစ်နေတာလိုမျိုး၊ ဖြစ်သင့်ဖြစ်ထိုက်လို့ ဖြစ်တာလိုမျိုး ထင်မြင်မိစေပါလိမ့်မယ်။

သူ့အလိုလိုပြည့်သွားသော ဟောကိန်းများဟာ သူတို့ရဲ့ စွမ်းအားကို အစစ်အမှန်အရှိဆုံးတာ ဘာလဲဆိုတာကို သတ်မှတ်တဲ့ လူမှုအဓိပ္ပါယ်သတ်မှတ်ချက် တွေကနေ ရရှိလာတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပြီးတော့ ခင်ဗျားဘဝရဲ့ အစိတ်အပိုင်းအများစုဟာ လူမှုအဓိပ္ပါယ်သတ်မှတ်ချက်တွေနဲ့ ဖွဲ့စည်းထားတာဖြစ်ပြီး ကြောင်းကျိုး ကျနု်အပေါ် အခြေခံပြီး ဖွဲ့စည်းထားတာမျိုး ဟုတ်မနေပါဘူး။ ဖော့ဟတ် တေးဂီတအဖွဲ့က ရောင်းချရတဲ့ အယ်လဘမ် အရေအတွက်လိုမျိုး ယုတ္တိဗေဒအပေါ် အခြေခံတဲ့ သိမြင်မှုမျိုးဟာ တိုင်းတာလို့ ရနိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဖော့ဟတ် အဖွဲ့က ကောင်းသလား၊ မကောင်းဘူးလား ဆိုတာမျိုးက ကျတော့ လူမှုအဓိပ္ပါယ်သတ်မှတ်ချက်နဲ့ပဲ ဆုံးဖြတ်ရတဲ့ ကိစ္စဖြစ်သွားပါပြီ။ လူအများရဲ့ အာရုံသိမြင်မှုတွေကို လုပ်ဆောင်မှုတွေ၊ မူဝါဒတွေ၊ ယုံကြည်ချက်တွေ အဖြစ် အနက်ပြန်ဖော်ဆောင်လိုက်တဲ့အခါမှာ အဲ့ဒီ အာရုံသိမြင်မှုတွေဟာ အစစ်အမှန် အရှိတရားအဖြစ်ကို ရောက်ရှိလာပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲ ဆိုတော့ ဘဝရဲ့ အစိတ်အပိုင်းအများစုဟာ လူတွေရဲ့ အမူအကျင့်တွေနဲ့ လွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင်ထားခြင်း ခံကြရလို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ရေပိုက်ခေါင်းက လာတဲ့ရေထက် ရေသန့်နူး က ခင်ဗျားအတွက် ပိုကောင်းသလား။ စနက်ဂီးစောင်က ပုံမှန် စောင်တွေထက် ပိုကောင်းသလား။ ပေါ့ပေါ့ပါးပါး ဝတ်စုံတွေက ဖက်ရှင်ကျတဲ့ ဝတ်စုံတွေလား။ Inception ဟာ ရိုက်ကူးခဲ့သမျှထဲမှာ အကောင်းဆုံး ရုပ်ရှင်ဇာတ်ကားလား။ သိပ္ပံနည်းကျ လေ့လာသုံးသပ်မှုတွေ မပြုလုပ်ဘဲနဲ့ အထက်က မေးခွန်းတွေကို ဖြေခိုင်းမယ်ဆိုရင် ဟုတ်ပါတယ်လို့ဖြေတဲ့သူ၊ မဟုတ်ပါဘူးလို့ ဖြေတဲ့သူတွေ ရှိနိုင်သလို ဟုတ်ကောင်းဟုတ်ပါလိမ့်မယ်လို့ ဖြေတဲ့သူတွေလည်း ရှိပါလိမ့်မယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ အထက်က ပြောခဲ့သလိုပဲ အဲ့ဒီအချက်တွေကို လူတွေရဲ့ လူမှုအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်တွေနဲ့ပဲ သတ်မှတ်ကြတာ ဖြစ်လို့ပါ။ အဲ့ဒီ မေးခွန်းတွေရဲ့ အဖြေတွေဟာ ပုဂ္ဂလိကစားချက်တွေနဲ့ လူတွေအားလုံးရဲ့ တွေ့တွေဝေဝေနဲ့ သဘောတူညီထားတဲ့ ယုံကြည်ချက်တွေ အပေါ်မှာ မှီခိုနေကြပါတယ်။ လူတွေအားလုံးရဲ့ လူမှုဆိုင်ရာ ဘုံ ညီညွတ်မှုကြီးက မဖြစ်သေးတဲ့ ကိစ္စရပ်တွေကို သူ့အလိုလို တကယ်ဖြစ်လာအောင်အထိ လုပ်နိုင်ပါတယ်။ အဲ့သလို ကိစ္စမျိုးတွေဟာ လကြတ်တာလို့၊ စက်ဝိုင်းတစ်ခုရဲ့ အချင်းကို တိုင်းတာရသလိုမျိုး ဖြစ်ရပ်တွေနဲ့ ကွဲပြားခြားနားပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ လူတွေအားလုံးရဲ့ လူမှု အတွေးအမြင်ဆိုတဲ့ ပင်လယ်ကြီးထဲမှာ ကူးခပ်နေရပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ရှေးခေတ်ဟောင်းနဲ့ လက်ရှိခေတ်သစ် ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးတမ်းတွေနဲ့ လူတွေတည်ဆောက်ထားတဲ့ လူမှုအဆောက်အဦတွေထဲမှာ နေထိုင်နေရပါတယ်။ ဒီအတွေးအမြင်တွေက ယုံကြည်ချက်တွေအဖြစ် ပြောင်းလဲလာချိန်မှာ အဲ့ဒီ ယုံကြည်ချက်တွေကနေ တဆင့် လုပ်ဆောင်မှုတွေ ဖြစ်လာစေပါတယ်။ အဲ့သလို ယုံကြည်ချက်တွေက လုပ်ဆောင်မှုတွေအဖြစ် ရောက်လာတဲ့ အချိန်မှာ ယုတ္တိဗေဒနဲ့ တကယ့်အရှိ အဖြစ်မှန်တွေရဲ့ တိုင်းတာနိုင်မှုတွေကပါ အဲ့ဒီ လုပ်ဆောင်ချက်တွေနဲ့ ညီညွတ်ကိုက်ညီမှုရှိအောင် လိုက်ပါ ပြောင်းလဲသွားကြရ ပါတယ်။

စိတ်ပညာရှင် ကလော်ဒီ စတီးလ်နဲ့ ဂျီရူဝါ အေရွန်ဆန်တို့ဟာ ၁၉၉၅ ခုနှစ်မှာ လေ့လာမှုတစ်ရပ်ကို ပြုလုပ်ခဲ့ပါတယ်။ အဲ့ဒီလေ့လာမှုမှာ သူတို့ဟာ အမေရိကန် နိုင်ငံသား လူဖြူနဲ့ လူမည်းတွေကို တက္ကသိုလ်ဝင်စာမေးပွဲ (ဂျီအာရ်အီး) တစ်ခုကို ဖြေခိုင်းပါတယ်။ ဂျီအာရ်အီး ဆိုတာက ကောလိပ် အများစုက ဘွဲ့ရ ကျောင်းသားတွေကို သူတို့ရဲ့ ကျောင်းမှာ ဝင်ခွင့်ပြုရမလား၊ မပြုရဘူးလား ဆိုတာကို ဆုံးဖြတ်ဖို့အတွက် စံသတ်မှတ်ထားတဲ့ စာမေးပွဲတစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့ဒါက ပြည့်စုံပြီး ခက်ခဲတဲ့ စာမေးပွဲတစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ ကျောင်းသားတွေအကြားမှာ နှစ်တိုင်း စိတ်ဖိစီးမှုတွေ တိုးပွားလာစေတဲ့ စာမေးပွဲတစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ စတီးလ်နဲ့ အေရွန်ဆန်တို့က ကျောင်းသားတွေရဲ့ တစ်ဝက်ကို ဉာဏ်ရည်ဉာဏ်သွေးထက်မြက်မှုကို စစ်ဆေးမှာဖြစ်တယ်လို့ ပြောထားပါတယ်။ အဲ့ဒီကျောင်း သားတွေကို ကျန်တစ်ဝက်သော ကျောင်းသားတွေ မခံစားရတဲ့ စိတ်ဖိအား အဆင့်တစ်ခုအထိ ရောက်နေအောင်လည်း စိတ်ညှိ အိပ်မေ့ချထားခဲ့ကြပါတယ်။ ရလဒ်တွေ ထွက်လာတဲ့အချိန်မှာ လူဖြူကျောင်းသားတွေရဲ့ ရလဒ်တွေက သူတို့ကို ဉာဏ်ရည်ဉာဏ်သွေး စစ်ဆေးမှာလို့ ပြောထားသည့် ဖြစ်စေ မပြောထား သည့်ဖြစ်စေ ကွာခြားမှုမရှိဘဲ တူညီနေကြတာကို တွေ့ရပါတယ်။ ဒါပေမယ့် လူမည်းကျောင်းသားတွေကတော့ သူတို့ရဲ့ ဉာဏ်ရည်ဉာဏ်သွေးကို စစ်ဆေးမှာ ဖြစ်တယ်လို့ ပြောခြင်းခံထားရတဲ့ ကျောင်းသားတွေဟာ ရလဒ်ဆိုရွာကြတာကို တွေ့ရပါတယ်။ စတီးလ်နဲ့ အေရွန်ဆန်တို့က အာဖရိကန်-အမေရိကန် ဖြစ်နေခြင်းဆိုတဲ့ သူတို့ရဲ့ လူမှုသိပ္ပံအမှတ်အသားက သူတို့ရဲ့ စိတ်တွေကို ပိုမိုရှုပ်ထွေးစေခဲ့တာ ဖြစ်တယ်လို့ ဆိုခဲ့ကြပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ အဲ့သလို ဖြစ်တည်နေမှု ကို တိုက်ထုတ်ဖို့ရာအတွက် သူတို့ စာမေးပွဲ ဖြေဆိုနေစဉ်အတွင်း သူတို့ရဲ့ စိတ်ထဲမှာ မစိတ်ဝင်စားဘဲရောက်လာတဲ့ အတွေးတွေဝင်လာပြီး သူတို့ရဲ့ ဦးကျောက်ကို အနှောက်အယှက် ပြုခဲ့ကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ လူဖြူကျောင်းသားတွေမှာကျတော့ အဲ့သလို ဖိအားမျိုးက ရှိမနေခဲ့ပါဘူး။ သူတို့စာမေးပွဲ တစ်ခုထဲ ကိုပဲ အာရုံစူးစိုက်ဖြေဆိုနိုင်ခဲ့ကြပါတယ်။ ဒီစမ်းသပ်မှုကိုပဲ လီဗင်၊ နိုင်ငံသား အစရှိတဲ့ အချက်အလက်တွေ အမျိုးမျိုး အပြောင်းအလဲ ပြုလုပ်ပြီး စမ်းသပ်ခဲ့ကြ ပါတယ်။ စိတ်ပညာရှင်တွေက ဒီအချက်ကို ယုံကြည်ထားမှုဆိုင်ရာ အနှောက်အယှက်လို့ ခေါ်ကြပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ဖြစ်တည်မှုဟာ ညံ့တယ်ဆိုတာမျိုး ပေါ်ပေါက် သွားမှာကို ကြောက်တဲ့စိတ်ဟာ သူ့အလိုလိုပြည့်သွားသော ဟောကိန်း အဖြစ် ရောက်ရှိသွားပါတယ်။ ဆိုလိုတာက လူမည်းတွေက လူဖြူတွေထက် ဉာဏ်ရည်ဉာဏ်သွေး နိမ့်လို့ မဟုတ်ပါဘူး။ အဲ့သလို နိမ့်တယ်လို့ အများက ပြောနေကြပြီး အဲ့ဒီအချက်ကြီးကလည်း မှန်နေတယ်လို့ အထင်ခံရမှာ ကြောက်တဲ့စိတ်က အနှောက်အယှက်ပေးလိုက်လို့ တကယ်တမ်း နိမ့်သလို ဖြစ်သွားရတာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဓိက အကြောင်းရင်းကတော့ ခင်ဗျားရဲ့ စိုးရိမ်ပူပန်မှုကို မဖယ်ထုတ်နိုင်တာကြောင့် အဲ့ဒီစိတ်က အနှောက်အယှက်ပြုပြီး အဲ့သလို အခြေအနေမျိုးကို တကယ်တမ်း ရောက်ရှိသွားစေတာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီ သူ့အလိုလိုပြည့်သွားသော ဟောကိန်းများဟာ တကယ်တမ်းက ခံယူမှုဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်တစ်ခုသာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့ဒီအရာကို အလွယ်တကူပဲ လမ်းလွှဲပစ်လို့ ရနိုင်ပါတယ်။ စတီးလ်နဲ့ နောက်ထပ်လေ့လာမှုတစ်ခုမှာ ယောက်ျားလေးတွေနဲ့ မိန်းမလေးတွေရဲ့ သင်္ချာစွမ်းရည်ကို တိုင်းတာကြည့်ခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပုစ္ဆာတွေက လွယ်ကူနေတဲ့အချိန်မှာ စွမ်းရည်တွေက တူညီနေခဲ့ကြပါတယ်။ ပုစ္ဆာတွေက ခက်ခဲလာတဲ့အချိန်မှာတော့ မိန်းကလေးတွေရဲ့ စွမ်းဆောင်ရည်က ယောက်ျားလေးတွေထက် သိသိသာသာ ကျဆင်းသွားပါတယ်။ စမ်းသပ်မှုကို အစမ်းသပ်ခံ အသစ်တွေနဲ့ နောက်တစ်ကြိမ် ထပ်လုပ်ခဲ့ကြပါတယ်။ ဒီတစ်ကြိမ် မှာတော့ မေးခွန်းစာရွက်တွေ မဝေခင်မှာ ယောက်ျားလေးတွေရော မိန်းကလေးတွေရော အတူတူဖြေနိုင်မယ့် မေးခွန်းတွေဖြစ်တယ်လို့ ပြောထားခဲ့ပါတယ်။ ရလဒ်တွေထွက်လာတဲ့အခါမှာ မိန်းကလေးတွေနဲ့ ယောက်ျားလေးတွေရဲ့ ရလဒ်တွေဟာ ကွာခြားမှု ရှိမနေတာကို တွေ့ကြရပါတယ်။ ယုံကြည်ထားမှု ဆိုင်ရာ အနှောက်အယှက်ရဲ့ စွမ်းအားကို ဖယ်ထုတ်ပစ်လိုက်နိုင်တာဖြစ်ပါတယ်။ မိန်းကလေးတွေဟာ သင်္ချာမှာ ညံ့တယ်ဆိုတဲ့ အများတကာက ပြောနေပြီး လူတိုင်းက ယုံကြည်နေကြတဲ့ ယုံကြည်ချက်ကြီးကို ဖယ်ထုတ်ထားလိုက်နိုင်တာ ဖြစ်ပါတယ်။

ခင်ဗျား အပြင်းအထန် ဖျားနာပြီး အိပ်ယာထဲမှာ တစ်ပတ်လောက် လှဲနေရဖူးပါသလား။ အဲ့ဒီအချိန်ကာလနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ခင်ဗျားဘာတွေ မှတ်မိပါသလဲ။ များသောအားဖြင့် ဘာမှ မမှတ်မိပါဘူး။ ဟုတ်တယ် မဟုတ်လား။ ခင်ဗျား ဘဝတလျှောက်လုံးရဲ့ ကြီးမားတဲ့ အတွေ့အကြုံ မှန်ကွက်တွေကို ခင်ဗျားဟာ ဘေးကို တွန်းထုတ်ပြီး မေ့ပစ်ထားတတ်ပါတယ်။ တစ်ခါတစ်ရံမှာ ခင်ဗျားဟာ "အိုး .. မတ်လတောင် ရောက်နေပြီလား" ဒါမှမဟုတ် "အား .. ငါဒီမှာ အလုပ်လုပ်တာ ငါးနှစ်တောင် ရှိနေပြီပဲ" စတဲ့ အတွေးမျိုးတွေ ရုတ်တရက် ပေါ်လာတတ်ပါတယ်။

အတွေ့အကြုံနဲ့ အမှတ်သညာ အကြားက ကွာခြားမှုကို နားလည်ဖို့ရာအတွက် ခင်ဗျားဟာ အတ္တအကြောင်း နည်းနည်းနားလည်နေဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားကိုယ်ခင်ဗျား အတ္တဘာဝ တစ်ခုတည်းသာ ရှိတဲ့သူအဖြစ် ထင်မှတ်နေပါတယ်။ ခင်ဗျားကိုယ်ကိုယ်ကိုယ် ဘယ်လိုလူအဖြစ် ပြန်မြင်ထားလဲ ဆိုတာကို ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားကိုယ်ခင်ဗျားနဲ့ အခြားသူတွေကို ဇာတ်လမ်းတစ်ပုဒ်လို ပြန်ပြောပြလေ့ရှိပါတယ်။ အဲ့ဒီ ဇာတ်လမ်းဟာလည်း အခြေအနေအပေါ် မူတည်ပြီး အမျိုးမျိုးပြောင်းလဲနေတတ်ပါတယ်။ အဲ့ဒီဇာတ်လမ်းဟာ အချိန်နဲ့အမျှလည်း ပြောင်းလဲနေတတ်ပါတယ်။ အခုအချိန်မှာတော့ ဘယ်အခိုက်အတန့် လေးမှာဖြစ်ဖြစ် ခင်ဗျားခေါင်းထဲမှာ အတ္တဘာဝ နှစ်ခုရှိတယ် ဆိုတာကို သိထားရင် ခင်ဗျားအတွက် ပိုပြီးအကျိုးရှိပါလိမ့်မယ်။ အဲ့ဒီနှစ်ခုကတော့ လက်ရှိ အတ္တ ဘာဝနဲ့ အမှတ်သညာ အတ္တဘာဝတို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

လက်ရှိအတ္တဘာဝ ဆိုတာက ဘဝကို လက်ရှိဆတ်ဆတ် အချိန်ကလေးမှာ ကြုံတွေ့ခံစားနေရတဲ့ အရာဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့ဒါက သုံးစက္ကန့်အတွင်းမှာ ခင်ဗျားရဲ့ အာရုံခံအမှတ်သညာအတွင်းမှာ ထင်ကျန်နေတဲ့ ခင်ဗျားဖြစ်ပါတယ်။ စက္ကန့်သုံးဆယ်လောက်ကြာတဲ့အချိန်မှာတော့ ခင်ဗျားရဲ့ ကာလတိုမှတ်ဉာဏ်ဟာ ခင်ဗျားရဲ့ အာရုံခံမှုတွေနဲ့ အတွေးတွေအားလုံးကို စတင်မွေ့နောက်ပါတော့တယ်။ ခင်ဗျား ရေခဲမုန့်အရသာလေးကို အခုခံစားပြီး ကောင်းတယ်လို့ သိနေပါ တယ်။ အဲ့ဒီနောက်မှာတော့ ရေခဲမုန့်ရဲ့အရသာကို ခင်ဗျားခံစားနေတာ မဟုတ်တော့ဘဲ ခံစားခဲ့ဖူးတယ်ဆိုတာကို မှတ်မိနေတာသာ ဖြစ်ပါတော့တယ်။ အဲ့ဒီနောက် နောက်ထပ် ငါးနှစ်လောက် ကြာပြီးတဲ့နောက်မှာတော့ အဲ့ဒီရေခဲမုန့်အရသာကို ခံစားခဲ့ဖူးတယ်ဆိုတဲ့ အမှတ်သညာ ခင်ဗျားဆိုမှာ လုံးဝ ကျန်ရှိ တော့မှာ မဟုတ်ပါဘူး။ တစ်ခါတစ်လေမှာ (ဖြစ်တော့ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်) တစ်ခုခုက ခင်ဗျားရဲ့ မှတ်ဉာဏ်တွေကို ကာလရှည်မှတ်ဉာဏ် သို့လျှော့ခန်းထဲကို ရွှေ့ လိုက်ဖို့ကို တွန်းအားပေးတတ်ပါတယ်။ အခု ခင်ဗျားရေခဲမုန့်တစ်ခုရဲ့ အရသာကို ခံစားခဲ့ရတဲ့အချိန်တွေ အားလုံးကို ပြန်တွေးကြည့်ကြည့်ပါ။ အိပ်မက် အမျှင်တန်း တစ်ခုလိုမဟုတ်တဲ့ တကယ့်စစ်မှန်တဲ့ ရေခဲမုန့်ရဲ့ အရသာ စစ်စစ် ဘယ်နှခုကိုမျှ ခင်ဗျား ပြန်မှတ်မိပုံဖော်လို့ ရပါသလဲ။ ရေခဲမုန့်ရဲ့ အရသာနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ ဇာတ်လမ်းဘယ်နှခုကိုမျှ ခင်ဗျား ပြန်ပြောပြလို့ ရပါမလဲ။ အမှတ်သညာအတ္တဘာဝဟာ ကာလရှည် မှတ်ဉာဏ်သို့လျှော့ခန်းထဲကို ရောက်ရှိ လာတဲ့ အဲ့သလို မှတ်ဉာဏ်မျိုးတွေ အားလုံးနဲ့ ဖွဲ့စည်းထားတာ ဖြစ်ပါတယ်။

ခင်ဗျားရဲ့ဘဝကို ခင်ဗျားစိတ်ထဲမှာ ပြန်လည်ပုံဖော်ကြည့်တဲ့အခါ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားကြုံတွေ့ခဲ့ရတဲ့ အတွေ့အကြုံအားလုံးကို ပြန်ပုံဖော်နိုင်ပါဘူး။ အတွေ့ အကြုံကနေတဆင့် ကာလတိုမှတ်ဉာဏ်ကို ဖြတ်သန်းပြီး ကာလရှည် မှတ်ဉာဏ်သို့လျှော့ခန်းထဲကို ရောက်လာတဲ့ အရာတွေကိုသာ ပြည့်ပြည့်ဝဝ ပြန်လည် ပုံဖော်နိုင်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ရေခဲမုန့်သွားဝယ်စားခဲ့တယ်ဆိုတဲ့ ကိစ္စက မှတ်သားထားရလောက်အောင်အထိ ထူးခြားတဲ့ ကိစ္စမဟုတ်ပါဘူး။ အဲ့ဒါက မိနစ် အနည်းငယ်လောက် ပျော်ရွှင်ရဖို့ ကိစ္စတစ်ခုသာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့ဒါက ကျေနပ်အားရမှုတစ်ခုသာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့သလိုမျိုး အတွေ့အကြုံတွေဆီက ရရှိလာတဲ့ ပျော်ရွှင်မှုဟာ အလျှင်အမြန်ပဲ ပြန်လည်ကွယ်ပျောက်သွားလေ့ရှိပါတယ်။

အဲ့ဒီအကြောင်းအရာနဲ့ ပတ်သက်ရင် စိတ်ပညာရှင် ဒန့်နီရာယ် ခါနီမန်းက အများအပြား ပြောပြနိုင်ပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျားဘဝမှာ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေကို လုပ်နေတဲ့အတ္တဘာဝက ပုံမှန်အားဖြင့် အမှတ်သညာအတ္တဘာဝ ဖြစ်နေတတ်တယ်လို့ သူကပြောခဲ့ပါတယ်။ မှတ်ဉာဏ်အသစ်တွေ ရယူရာမှာ အမှတ်သညာ အတ္တဘာဝက လက်ရှိအတ္တဘာဝကို ဦးဆောင်ဆွဲခေါ်သွားပြီး မှတ်ဉာဏ်အဟောင်းတွေပေါ်မှာ အခြေခံကာ မှတ်ဉာဏ်အသစ်တွေကို ကြိုတင်ပုံဖော် ရှုမြင် တတ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ အနာဂတ်အပေါ်မှာ လက်ရှိအတ္တဘာဝရဲ့ ထိန်းချုပ်လွှမ်းမိုးနိုင်မှုက အနည်းငယ်ပဲ ရှိပါတယ်။ သူက မီးပူနဲ့ ကပ်မိတဲ့အချိန်မှာ လက်ကို အလျှင်အမြန် ရုပ်လိုက်တာမျိုး၊ ခြေထောက်တစ်ချောင်းကို နောက်ခြေထောက် တစ်ချောင်းရဲ့ ရှေ့ကို ပို့တာမျိုးလို လုပ်ဆောင်ချက် အနည်းငယ်လောက် ကိုသာ ထိန်းချုပ်နိုင်ပါတယ်။ တစ်ခါတစ်ရံမှာ သူက ခင်ဗျားကို ချိတ်ဘာဂါတွေ စားအောင် ဒါမှမဟုတ် သရဲကားတွေကြည့်အောင် ဒါမှမဟုတ် ဗွီဒီယိုဂိမ်း ကစား အောင် တိုက်တွန်းနှိုးဆော်တတ်ပါတယ်။ လက်ရှိအတ္တဘာဝဟာ အဲ့သလိုမျိုးအတွေ့အကြုံလေးတွေကို ခံစားရရင် ပျော်ရွှင်ပါတယ်။ သူက ရေစီးအတိုင်း မျှောလိုက်သွားချင်တဲ့ သဘောသဘာဝ ရှိပါတယ်။

ကြီးမားတဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေကို ချတဲ့အရာကတော့ အမှတ်သညာ အတ္တဘာဝ ဖြစ်ပါတယ်။ ထိုင်ခုံမှာ သက်တောင့်သက်သာလေးထိုင်ပြီး ခင်ဗျားဘဝရဲ့ လက်ရှိအချိန်အထိ ဖြစ်ပျက်ခဲ့သမျှတွေကို ပြန်တွေးပြီး ကျေနပ်အားရတဲ့စိတ် ဖြစ်နိုင်တယ်ဆိုရင် သူက ပျော်ရွှင်ပါတယ်။ ခင်ဗျား မြင်ခဲ့ဖူးတဲ့အရာတွေ၊ လုပ်ခဲ့ဖူးတဲ့အရာတွေကို ဇာတ်လမ်းတစ်ပုဒ်လို လူတွေကို ပြန်ပြောပြနေရရင် သူကပျော်ရွှင်ပါတယ်။ ခါနီမန်းက ဒီအတွေး စမ်းသပ်ချက် လေးကို လုပ်ကြည့်ဖို့ တိုက်တွန်းပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ နှစ်ပတ်ကြာတဲ့ အပန်းဖြေခရီးလေးတစ်ခု သွားဖို့ စီစဉ်နေတယ်လို့ စိတ်ကူးကြည့်ပါ။ အဲ့ဒီ အပန်းဖြေ ခရီးလေးရဲ့ အဆုံးမှာ အဲ့ဒီခရီးနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ မှတ်ဉာဏ်တွေအားလုံးကို ဖျက်ဆီးပစ်မယ့် ဆေးရည်ကို ခင်ဗျားသောက်ရပါမယ်။

အဲ့ဒီအချက်ဟာ ခင်ဗျားရဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေအပေါ်မှာ ဘယ်လို သက်ရောက်မှု ရှိစေမလဲ။ တစ်ခုမှ ပြန်မှတ်မိတော့မှာ မဟုတ်ဘူးဆိုတာကို သိနေမှတော့ အဲ့ဒီ နှစ်ပတ်တာ အပန်းဖြေခရီးကို သွားနေဦးမှာလား။ ဒီလို ဝေခွဲမရတဲ့ ခံစားချက်တွေ ဖြစ်နေရခြင်းဟာ ခင်ဗျားရဲ့ လက်ရှိအတွေ့အကြုံ အတ္တဘာဝနဲ့ အမှတ်သညာ အတ္တဘာဝတို့အကြား ပဋိပက္ခဖြစ်နေလို့ ဖြစ်ပါတယ်။ လက်ရှိအတွေ့အကြုံ အတ္တဘာဝက ဘာလုပ်ရမလဲဆိုတာကို အလွယ်တကူ ရွေးချယ်နိုင် ပါတယ်။ လိင်ကိစ္စ၊ နှင်းလျှောစီးတာ၊ စားသောက်ဆိုင်တွေ၊ ပြဇာတ်ကဗွဲ့တွေ၊ ပါတီပွဲတွေ စတဲ့အရာတွေအားလုံးဟာ လုပ်နေတုန်းမှာ ပျော်ရွှင်ကျေနပ်မှုကို ရစေတဲ့ အရာတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ အမှတ်သညာ အတ္တဘာဝကတော့ သိပ်မသေချာပါဘူး။ သူကတော့ အိုင်ယာလန်ကိုသွားပြီး ရဲတိုက်ကြီးတွေကို ကြည့်ချင် တာမျိုး ဒါမှမဟုတ် နပူးယော့ကနေ လော့စ် အိန်ဂျလီကို ကားမောင်းသွားပြီး လမ်းတလျှောက်က ရှုခင်းတွေကို ခံစားချင်တာမျိုးကို ပိုမိုကြိုက်နှစ်သက် ပါလိမ့်မယ်။

ခင်ဗျား ပျော်နေသလား ပျော်မနေဘူးလားဆိုတာကို လမ်းကြောင်းနှစ်ခုကနေတဆင့် ဆုံးဖြတ်လို့ရတယ်လို့ ခါနီမန်းရဲ့ သုတေသနက ဖော်ပြနေပါတယ်။ ကောင်းမွန်တဲ့အရာတွေကို ကြုံတွေ့ခံစားနေရရင် လက်ရှိအတ္တဘာဝက ပျော်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဘဝကို ပြန်လှန်စဉ်းစားကြည့်လို့ အပြုသဘောဆောင်တဲ့ အမှတ်တရကိုစွဲရင်တွေ အများအပြားရှိနေရင် အမှတ်သညာ အတ္တဘာဝက ပျော်ပါတယ်။ ခါနီမန်း ထောက်ပြတာကတော့ နှစ်ပတ်တာ အပန်းဖြေခရီးဟာ လက်တဆုပ်စာ ဘဝအမှတ်တရလေးတွေကိုပဲ ဖြစ်စေမှာပါ။ ခင်ဗျားဟာ အဲ့ဒီ အမှတ်တရလေးတွေကို သတိရတိုင်းမှာ ပြန်လည်ဖော်ယူပြီး ပျော်ရွှင်ဖို့ရာ အတွက် အဲ့ဒီမှတ်ဉာဏ်လေးတွေကို အသုံးပြုမှာဖြစ်ပါတယ်။ ဒီပျော်စရာ အမှတ်တရလေးတွေကို ဖန်တီးရတာနဲ့ နောင်လိုအပ်တဲ့အခါ ပျော်ရွှင်မှုကို ဖန်တီးဖို့ အဲ့ဒီမှတ်ဉာဏ်လေးတွေကို ပြန်ဖော်ယူရတာရဲ့ အကြားမှာ ကြီးမားတဲ့ မညီမျှမှုက ရှိနေပါတယ်။

လက်ရှိအတ္တဘာဝဟာ ရုံးခန်းထဲက အလုပ်စားပွဲအကန့်လေးထဲမှာ ထိုင်နေတာလိုမျိုး ကိုမကြိုက်ပါဘူး။ သူဟာ အဲ့ဒါမျိုးကို လျှော့အိမ်ထဲမှာ ပိတ်လျှောင် ခံထားရသလိုမျိုး ခံစားရပါတယ်။ သူဟာ အမြဲတမ်း ပျော်စရာတစ်ခုခုကို လုပ်ချင်နေပါတယ်။ အမှတ်သညာ အတ္တဘာဝကတော့ မှတ်ဉာဏ်အသစ်တွေ ဖန်တီးဖို့ အခွင့်အရေး မရှိတာမျိုးကို မကြိုက်ပါဘူး။ ဒါကြောင့်သူဟာ အစားအစာနဲ့ နေထိုင်စရာအတွက် ငွေရှာနေတာမျိုးကို မကြိုက်ဘဲ လက်ငင်းကျေနပ် ပျော်ရွှင်အောင် လုပ်တာမျိုးကို နှောင့်နှေးအောင်လုပ်တတ်ပါတယ်။

ခင်ဗျားနဲ့ အခြားသော လူတွေ အများကြီးမှာ ဒီအတ္တဘာဝနှစ်ခုအကြားက ပဋိပက္ခကို ချိန်ညှိပြီး အကောင်းဆုံးသော ပျော်ရွှင်မှုကိုရအောင် ဘယ်လိုလုပ်ရမလဲ ဆိုတဲ့ ကိစ္စအတွက် ပြဿနာရှိနေတတ်ပါတယ်။ တစ်ခုထဲကို ပုံအောဦးစားပေးလိုက်ခြင်းအားဖြင့် ပျော်ရွှင်မှုကို မရနိုင်ဘူးလို့ ခါနီမန်းရဲ့ သုတေသနက ဖော်ပြ နေပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ နောင်တစ်ချိန် ပြန်ကြည့်စရာ အမှတ်တရလေးတွေကို ဖန်တီးနေတဲ့ အခိုက်အတန့်လေး ကိုယ်တိုင်မှာလည်း မျှတစွာနဲ့ ပျော်ရွှင် စီးမြောနေဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။

အခုလက်ရှိအချိန်မှာ ပျော်ရွှင်နေပြီး နောင်တစ်ချိန်မှာလည်း ပြန်လည်ဖော်ယူ ကျေနပ်နေဖို့ဆိုရင် ခင်ဗျားဟာ ရည်မှန်းချက်တွေ ပြည့်ဝရေး တစ်ခုအပေါ်မှာပဲ အာရုံစိုက်နေလို့ မရပါဘူး။ ဘာကြောင့်လဲဆိုရင် ခင်ဗျားရည်မှန်းထားတဲ့ အရာတစ်ခုစီကို ရောက်တဲ့အချိန်မှာ အတွေ့အကြုံဆိုတဲ့အရာက အဆုံးသတ် သွားပြီ ဖြစ်တာကြောင့်ပါ။ တကယ် အမှန်အကန် ပျော်ရွှင်ဖို့ဆိုရင် ခင်ဗျားရဲ့ အတ္တဘာဝ နှစ်ခုစလုံးကို ကျေနပ်နှစ်သိမ့်မှု ရရှိအောင် လုပ်ဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။ ရေခဲမုန့် သွားဝယ်စားမယ်ဆိုရင်တောင်မှ နောင်တစ်ချိန်မှာ ပြန်အမှတ်ရကြည့်နူးနိုင်စေမယ့် ကာလရှည်အမှတ်သညာတစ်ခုကို ဖန်တီးနိုင်မယ့် အဓိပ္ပါယ်ရှိတဲ့ နည်းလမ်းမျိုးနဲ့ သွားဝယ်စားသင့်ပါတယ်။ နောင်တစ်ချိန်မှာ အသုံးပြုဖို့ ငွေကြေးကို ရှာဖွေတဲ့နေရာမှာလည်း ခင်ဗျားရဲ့ အလုပ်မှာ ပျော်ရွှင်စရာ အမှတ်တရ လေးတွေ ကျန်ခဲ့အောင် ဖန်တီးပါ။

၄၄။ တသတ်မတ်တည်းဖြစ်မှု အစွဲမှား (Consistency Bias)

အယူအဆအမှား - ခင်ဗျားရဲ့ ထင်မြင်ယူဆချက်တွေဟာ အချိန်နဲ့အမျှ ဘယ်လိုပြောင်းလဲနေသလဲဆိုတာ ခင်ဗျားသိတယ်။

အမှန်တရား - ခင်ဗျားရဲ့ တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းနေမှုတွေအပေါ်မှာ တမင်တကာ မှတ်ရပြုလုပ် မှတ်သားမထားဘူးဆိုရင် ခင်ဗျားလက်ရှိအချိန်မှာရှိနေတဲ့ ထင်မြင်ယူဆချက်တွေဟာ အမြဲမပြတ် အဲ့သလို ထင်မြင်နေခဲ့တဲ့ ထင်မြင်ယူဆချက်တွေဖြစ်တယ်လို့ ခင်ဗျား မှတ်ယူနေတတ်ပါတယ်။

ခင်ဗျားကိုယ်ခင်ဗျား အထက်တန်းကျောင်းတက်နေတဲ့ဘဝ ရောက်နေတယ်လို့ စိတ်ကူးမြင်ယောင်ကြည့်ပါ။ ခင်ဗျား ဘယ်လိုလူစားမျိုး ဖြစ်ခဲ့သလဲ။

ထင်ရှားတဲ့အချို့ကိစ္စတွေ ခင်ဗျားစိတ်ထဲ ပြန်ပေါ်လာပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ခပ်လန်းလန်း ဆံပင်ပုံစံ၊ ပုံတုံးတဲ့ ကျောင်းဝတ်စုံတွေ၊ အဲ့ဒီအချိန်တုန်းက ခင်ဗျား ကြိုက်ခဲ့တဲ့ ဂီတအမျိုးစားတွေ စတဲ့ ထင်ရှားတဲ့ ကိစ္စလေးတွေကို ခင်ဗျား ပြန်အမှတ်ရမိပါလိမ့်မယ်။ အဲ့ဒီအချိန်တုန်းက ခင်ဗျားဟာ ရူးကြောင်ကြောင် အရာတွေကို ကြိုက်နှစ်သက်တတ်တဲ့ ကောင်လေးတစ်ယောက် ဖြစ်နေပါလိမ့်မယ်။

ခင်ဗျားဟာ အဲ့ဒီအချိန်တုန်းက ပင်မရေစီးကနေ ကွဲထွက်နေတဲ့ သူတစ်ဦးဖြစ်ခဲ့ရင် ခင်ဗျားရဲ့ ငယ်ဘဝကို ပြန်ရှုမြင်ရတာဟာ ပိုပြီးနာကျင်စရာ ကောင်းနေပါ လိမ့်မယ်။ ခင်ဗျားဟာ အိမ်ကလေး တစ်ယောက် ဖြစ်ခဲ့မလား။ ဖလန်နယ် အင်္ကျီဝတ်သူ ဂိုဏ်းဝင်ဖြစ်ခဲ့မလား။ ဒါမှမဟုတ် စစ်တုရင် ကလပ်ကိုသွားပြီး Star Trek ဝတ္ထုတွေ အရောင်းအဝယ်လုပ်နေတဲ့ ကောင်လေးတစ်ယောက် ဖြစ်ခဲ့မလား။ အဲ့ဒီအချိန်တုန်းက ခင်ဗျားဘာပဲ ဖြစ်ခဲ့ဖြစ်ခဲ့ အခုအချိန်မှာတော့ ခင်ဗျားဟာ အဲ့သလို အနေအထားမျိုးမှာ ရှိနေတော့မှာ မဟုတ်ပါဘူး။ ဘဝတလျှောက်မှာ ခင်ဗျားရဲ့ ဆံပင်ကို ဘယ်လို သပ်သပ်ရပ်ရပ်ထားရမလဲဆိုတာကို ခင်ဗျား လေ့လာပြီး ပြုပြင်လာခဲ့ပါလိမ့်မယ်။ ဘယ်လိုအဝတ်အထည်မျိုးတွေက ကပျက်ကချော်ဖြစ်စေသလဲဆိုတာကို နားလည်လာပါလိမ့်မယ်။ ဘယ်လို ဂီတမျိုးက ခင်ဗျားအတွက် တကယ်အနှစ်သာရ ရှိသလဲဆိုတာကို သိမြင်လာပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ပုဂ္ဂလိက နိုင်ငံရေးအမြင်၊ ကြိုက်နှစ်သက်တဲ့ ရုပ်ရှင်ကားတွေနဲ့ တကယ်စစ်မှန်တဲ့ သူငယ်ချင်းဆိုတာ ဘယ်လိုမျိုးလဲ စတာတွေကို ခင်ဗျား သိမြင်လာပါလိမ့်မယ်။ အဲ့သလို ခင်ဗျားရဲ့ ငယ်ဘဝ အခြေအနေ တွေနဲ့ လက်ရှိအခြေအနေတွေကို နှိုင်းယှဉ်သုံးသပ်ရတာက အဲ့ဒီအချိန်တုန်းက ရိုက်ထားတဲ့ ဓါတ်ပုံတစ်ပုံနဲ့ အခုလက်ရှိအချိန်မှာ ရိုက်ထားတဲ့ ဓါတ်ပုံတစ်ပုံကို နှိုင်းယှဉ်ပြီး ကြည့်ရသလိုမျိုးကို ကွဲပြားခြားနားမှုတွေကို အထင်းသား တွေ့မြင်နိုင်ပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း အချို့သော ကွဲပြားခြားနားမှုတွေကိုတော့ မြင်ရ ခက်နေပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ လက်ရှိ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနေအထားနဲ့ လွန်ခဲ့တဲ့ တစ်နှစ်အကြာက စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနေအထားကို နှိုင်းယှဉ်သုံးသပ်ရာမှာ တော့ ခင်ဗျားဟာ ထင်သလောက် စမတ်ဖြစ်မနေပါဘူးလို့ သိပ္ပံပညာရှင်တွေက ပြောကြပါတယ်။

ခင်ဗျားရဲ့ အတ္တပုံရိပ်ကို ခြိမ်းခြောက်နေတဲ့ သတင်းအချက်အလက်အသစ်တွေကို သုံးသပ်တဲ့နေရာမှာ ခင်ဗျားဟာ အဲ့ဒီအရာတွေကို ခင်ဗျားရဲ့ ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးနဲ့ ထပ်တူညီမျှရှိတယ်လို့ လျှင်လျှင်မြန်မြန် ကောက်ချက်ချပစ်လိုက်တတ်တယ်လို့ မီချင်တက္ကသိုလ်က စိတ်ပညာရှင် ဟောဇယ်

မားကပ်စ်က ပြောခဲ့ပါတယ်။ လူတစ်ယောက်ရဲ့ အတ္တဘာဝဟာ တသမတ်တည်းလည်း ဖြစ်နေတတ်သလို အချိန်နဲ့အမျှ ပြောင်းလဲနေတာလည်း ရှိနေတတ်တယ်ဆိုတာကို စိတ်ပညာရှင် တွေက အစကတည်းက သိခဲ့ကြပါတယ်။ ဘယ်အချိန်အခိုက်အတန့်မှာမဆို ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားရဲ့ ထင်မြင်ယူဆချက်တွေနဲ့ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ပြန်မြင်ထားတဲ့ အတ္တပုံရိပ်ကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်တတ်ကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း ခင်ဗျား ကာကွယ်စောင့်ရှောက်နေတဲ့ ခင်ဗျားရဲ့ အတ္တပုံရိပ်ဟာ လူမှုရေးရာ အခြေအနေ တစ်ခုနဲ့ အခြားတစ်ခု အပြောင်းအလဲမှာပဲ သူဟာလည်း လိုက်ပါ ပြောင်းလဲနေတတ်တာမျိုး ဖြစ်ပါတယ်။ စိတ်ပညာရှင် ဝီလျံဂျိမ်းစ် ၁၉၁၀ ခုနှစ် မှာ ပြောခဲ့သလိုပါပဲ လူတိုင်းဟာ များစွာသော မတူညီတဲ့ လူမှုရေးရာ အခြေအနေတွေမှာ ဘယ်သူ့ရဲ့ ထင်မြင်ချက်ကို သူတို့ အလေးအနက်ထားသလဲ ဆိုတာ အပေါ်မူတည်ပြီး များစွာသော မတူညီတဲ့ အတ္တဘာဝတွေ ရှိနေကြပါတယ်။ အခုအချိန်မှာဆိုရင်လဲ အဲ့ဒီ အတ္တဘာဝတွေ အားလုံးဟာ ပိုမိုမာမတ်တိုး တစ်တိုးရဲ့ အဖက်ဖက်သော မျက်နှာပြင်တွေလိုမျိုး အဖက်ဖက်ကို မျက်နှာမူနေပြီး မတူကွဲပြားတဲ့ ခင်ဗျားတွေဟာ လောကကို သူ့ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ မျက်နှာပြင်ကနေ တုန်ပြန်နေကြပါတယ်။ တသမတ်တည်းဖြစ်မှု အစွဲမှားက အဲ့ဒီ ပိုမိုမာမတ် ဖန်တီးလေးဟာ အမြဲတမ်းဆိုသလိုပဲ တူညီတဲ့ အရွယ်အစား၊ ပုံသဏ္ဌာန်တွေနဲ့ တသမတ်တည်း ဖြစ်နေတယ်လို့ ခင်ဗျားတွေထင်မိနေအောင် လုပ်နေပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း တကယ်တမ်းမှာ အဲ့သလိုမျိုး ဟုတ်မနေပါဘူး။

၁၉၈၆ ခုနှစ်မှာ မားကပ်စ်က အတ္တဘာဝဟာ ဘယ်လောက်ပျော့ပြောင်းပြီး ပုံသွင်းလို့ ရနိုင်လောက်အောင် ပြောင်းလဲလွယ်တတ်သလဲ ဆိုတာနဲ့ ခင်ဗျားရဲ့ ပြောင်းလဲမှုတွေဟာ ဘယ်လောက်တောင် သိသာထင်ရှားသလဲ ဆိုတာကို ဖော်ပြနေတဲ့ စာတမ်းတစ်စောင်ကို ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့ပါတယ်။ အဲ့ဒီ စာတမ်းကို ဆယ်စုနှစ် နှစ်ခုစာကြာအောင် သုတေသနပြုလုပ်ပြီး ရေးသားခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ၁၉၆၅ ခုနှစ်ကတည်းကစပြီး မားကပ်စ်နဲ့ သူ့ရဲ့ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်တွေဟာ အထက်တန်းကျောင်းသား တစ်စုနဲ့ သူတို့မိဘတွေရဲ့ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ထင်မြင်ယူဆချက်တွေကို စစ်တမ်းကောက်ယူ စုဆောင်းခဲ့ကြပါတယ်။ အဲ့ဒီနောက်မှာ သူဟာ ၁၉၇၃ ခုနှစ်မှာ အဲ့ဒီလူတွေဆီ တစ်ခေါက်ထပ်ပြန်သွားပြီး စစ်တမ်းထပ်မံကောက်ယူခဲ့ပါတယ်။ အဲ့ဒီနောက် ၁၉၈၂ ခုနှစ်မှာ နောက်တစ်ကြိမ် ထပ်မံ စစ်တမ်းကောက်ယူခဲ့ပြီး သူတို့ရဲ့ ထင်မြင်ယူဆချက်တွေ ဘယ်လောက်တောင် အပြောင်းအလဲ ဖြစ်သွားခဲ့သလဲဆိုတာကို ဖော်ထုတ်ခဲ့ပါတယ်။ မူးယစ်ဆေးဝါး ကို တရားဝင်ခွင့်ပြုသင့်သလားက စပြီး အကျဉ်းသားအခွင့်အရေးဆိုင်ရာနဲ့ စစ်ပွဲတွေတိုက်နေတာ တရားသလား ဆိုတာအထိ မေးခွန်းတွေ မေးမြန်းခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျား မျှော်လင့်ထားသလိုပါပဲ ၁၉၆၅ ခုနှစ်နဲ့ ၁၉၇၃ ခုနှစ်အတွင်းမှာ လူငယ်တွေရဲ့ထင်မြင်ယူဆချက်တွေဟာ သူတို့မိဘတွေရဲ့ ထင်မြင် ယူဆချက်တွေထက် ပိုပြီးအပြောင်းအလဲ များခဲ့ပါတယ်။ ယေဘုယျ ခြုံငုံပြောရမယ်ဆိုရင် လူငယ်တွေရဲ့ စိတ်နှလုံးတိတိတိတိတွေဟာ ဒီ ဆယ့်ခုနှစ်နှစ်အတွင်း မှာ ပွင့်လင်းလွတ်လပ်တဲ့ စိတ်မျိုးကနေ ရှေးရိုးစွဲတဲ့စိတ်မျိုး ဖက်ကို အတော်လေး ပြောင်းလဲလာခဲ့တာကို တွေ့ရပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ငယ်ရွယ်နေတဲ့ အချိန်မှာဆိုရင် ထင်မြင်ယူဆချက်တွေကို အလွယ်တကူ ပြောင်းလဲပစ်ဖို့ကို ပိုပြီးလက်ခံတတ်တယ်ဆိုတာကို မားကပ်စ်က ထုတ်ဖော်ပြခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့သလိုအရွယ်မျိုးမှာ ခင်ဗျားဟာ တစ်ခုခုကို ခင်ဗျားရဲ့ ပုဂ္ဂလိက အတွေးအမြင်အဖြစ် သည်းသည်းထန်ထန် အစွဲဖြစ်ဖို့ရာအတွက် လုံလောက်မှု မရှိသေးတဲ့ အရွယ် ဖြစ်ပါတယ်။ လုံလောက်တဲ့ ဘဝအတွေး အကြံတွေ ရပြီးချိန်မှာသာ ခင်ဗျားဟာ လောကအပေါ် ခင်ဗျားရဲ့ ခိုင်မာတဲ့ အမြင်တစ်ခုကို တည်ဆောက် လာနိုင်တာ ဖြစ်ပြီး ခင်ဗျားရဲ့ ကျင့်ဝတ်နဲ့စံတွေကို လည်း စတင်တည်ဆောက်လာနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့ဒါဟာ လူတိုင်းသိကြတဲ့ ယေဘုယျအသိ လိုမျိုး ထင်စရာရှိပါတယ်။ ဒါပေမယ့် မားကပ်စ်က လေ့လာမှု မှာပါဝင်တဲ့သူတွေကို ဘာကို ခင်ဗျားယုံကြည်သက်ဝင်မှုရှိခဲ့သလဲ ဆိုတာကို မေးတဲ့အချိန်မှာ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းသော လူတွေကပဲ သူတို့အရင်ဖြေခဲ့တဲ့ ယုံကြည်မှု နဲ့ ပတ်သက်တဲ့ အဖြေဟောင်းတွေကို တိတိကျကျ ပြန်လည်ပြောပြနိုင်ခဲ့ကြပါတယ်။ အဲ့သလို တိတိကျကျ ပြောနိုင်ရမယ့်အစားမှာ အများစုသော အစမ်းသပ် ခံတွေဟာ လက်ရှိအချိန်မှာ သူတို့ရှိနေတဲ့ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ထင်မြင်ယူဆချက်ကိုပဲ အရင်ကတည်းက အဲ့သလို ထင်မြင်ယူခဲ့တာလို့ မှတ်ထင်နေခဲ့ကြပါတယ်။ ဥပမာအားဖြင့် သေဒဏ်ပေးခြင်းကို သင့်လျော်တယ်လို့ ယုံကြည်တဲ့သူ တစ်ယောက်ဟာ သူ့ဘဝလျှောက်လုံး အဲ့သလိုမျိုး သူယုံကြည်မှု ရှိခဲ့တာလို့ မှတ်ထင်နေတတ်ပါတယ်။ တကယ်တမ်းက သူတို့ဟာ ဆယ်ကျော်သက် အရွယ်တုန်းက အဲ့ဒီနဲ့ ဆန့်ကျင်ဖက် ထင်မြင်ယူဆချက်မျိုး ရှိခဲ့ကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။

အဲ့သလို အလားတူ လေ့လာမှုတစ်ရပ်ကို ၁၉၉၈ ခုနှစ်မှာ တဲရန့်စ် တက္ကသိုလ်က အီလိန်း ရှာရပ်စ်နဲ့ ဆိုင်မွန် ဖရေဆာ တက္ကသိုလ်က ကင် ဘာသိုလ်မျိုး တို့က ပြုလုပ်ခဲ့ကြပါတယ်။ ကွဲပြားခြားနားတာက မေးတဲ့မေးခွန်းပါပဲ။ ဒီလေ့လာမှုမှာတော့ သူတို့ရဲ့ ချစ်မှုရေးရာဆိုင်ရာ ဆက်ဆံရေးမှာ ဘယ်လောက် ပျော်ရွှင်မှု ရှိနေသလဲဆိုတာကို အစမ်းသပ်ခံတွေကို အဆင့်သတ်မှတ်ခိုင်းခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံတွေထဲက အချို့ဟာ တစ်ယောက်နဲ့ တစ်ယောက် ဒီတိုက်လုပ်နေကြတဲ့ အနေအထားမှာ ရှိနေပါတယ်။ အချို့က အတူနေထိုင်ကြတဲ့ အဆင့်ပါ။ အချို့ကတော့ လက်ထပ်ပြီးကြသူတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ မေးခွန်းတွေ ထဲမှာ လက်တွဲဖော်က ကိုယ့်ကို မကြာခဏ စိတ်ညစ်အောင် ဘယ်လောက်လုပ်သလဲ ဆိုတာကနေ ဒီဆက်ဆံရေး ဘယ်လောက်ကြာကြာခံမယ်လို့ မျှော်လင့်သလဲ ဆိုတာအထိ ပါဝင်ပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံတွေကို ရှိလကြာပြီးနောက်မှာ နောက်တစ်ကြိမ် ထပ်မေးပါတယ်။ အရင်ဖြေခဲ့တဲ့ အဖြေကိုလည်း ပြန်စဉ်းစားခိုင်းပါတယ်။ ဆက်ဆံရေးအခြေအနေ အရင်ကအတိုင်း မပြောင်းမလဲ ရှိခဲ့ကြသူတွေဟာ အရင်က အဖြေတွေကို ပြန်မှတ်မိကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဆက်ဆံရေး အခြေအနေဟာ အရင်ကနဲ့ မတူတော့ဘဲ ပိုကောင်းလာသူတွေ၊ ပိုဆိုးသွားသူတွေကတော့ အရင်ဖြေခဲ့တဲ့ အဖြေတွေကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ပြန်မှတ်မိကြတော့ပါဘူး။ ၇၈ ရာခိုင်နှုန်းသော မိန်းမတွေနဲ့ ၈၇ ရာခိုင်နှုန်းသော ယောက်ျားတွေဟာ သူတို့အရင်က ဘယ်လိုဖြေခဲ့တယ်ဆိုတာနဲ့ အဲ့ဒီအချိန် တုန်းက ဘယ်လို ခံစားချက်မျိုး ရှိနေခဲ့ကြတယ် ဆိုတာကို တိတိ ကျကျ မမှတ်မိကြတော့ပါဘူး။ လေ့လာမှုထဲက လူအများစုဟာ သူတို့ရဲ့ အဲ့ဒီအချိန်က ခံစား ချက်ကို ပြန်လည်ပုံဖော်နိုင်ခဲ့ကြပေမယ့် ပြန်လည်ပုံဖော် မစဉ်းစားနိုင်ခဲ့ကြတဲ့ လူတွေအတွက်မှာတော့ တသမတ်တည်းဖြစ်မှု အစွဲမှားက သူတို့ရဲ့ မှတ်ဉာဏ် တွေကို ပြောင်းလဲပစ်လိုက်ကြပြီး အခုပျော်နေရင် အရင်တုန်းကလဲ ပျော်နေခဲ့တယ်၊ အခုဝမ်းနည်းစိတ်ပျက်နေရင် အရင်တုန်းကလည်း ဝမ်းနည်း စိတ်ပျက် နေခဲ့တယ်လို့ ထင်အောင် လုပ်ပစ်လိုက်ပါတယ်။

ဂျော့ ဂိုသဲလ်နဲ့ ရစ်ချတ် ရက်ခ်မန်းတို့ ဝီလျံကောလိပ်မှာ ၁၉၇၂ ခုနှစ်က ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ စမ်းသပ်ချက်မှာ လူမျိုးကိုလိုက်ပြီး ဘတ်စ်ကား ခွဲစီးခိုင်းတာကို ဘယ်လို မြင်သလဲ ဆိုတာကို မေးမြန်းခဲ့ပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ အဖြေတွေကို မှတ်တမ်းတင်ယူပြီးတဲ့နောက် ရက်သတ္တပတ် အနည်းငယ်အကြာမှာ သူတို့ကို သရုပ်ဆောင်သူ တွေနဲ့ ဟန်ဆောင်ပြုလုပ်ထားတဲ့ ဆွေးနွေးပွဲတစ်ခုကို တက်ခိုင်းပြီး သူတို့ရဲ့ အထင်အမြင်တွေကို ပြောင်းလဲသွားအောင် လုပ်ပစ်လိုက်ပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံ တွေက ကားအတူပေါင်းစီးတာကို ထောက်ခံတဲ့သူတွေဆိုရင် သရုပ်ဆောင်တွေက အတူပေါင်းစီးခြင်းရဲ့ ဆိုးကျိုးတွေကို ဖိပြီးပြောပါတယ်။ ကားအတူ ပေါင်းစီးတာကို ဆန့်ကျင်တဲ့သူတွေဆိုရင် သရုပ်ဆောင်တွေက သူတို့ကို ပြင်းပြင်းထန်ထန်ဝေဖန်ပြောဆိုပြီး လူမျိုးရေးခွဲခြားသူအဖြစ် ထောက်ပြပြစ်တင် ပါတယ်။ အခြားလေ့လာမှုတွေ တုန်းကလိုပါပဲ အစမ်းသပ်ခံတွေကို သူတို့ထင်မြင်ယူဆချက်ကို ပြန်မေးပြီး အရင်ကဘယ်လိုဖြေခဲ့သလဲ ဆိုတာကို ပြန်စဉ်းစား

ခိုင်းတဲ့အခါမှာ အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ တိတိကျကျ ပြန်မစဉ်းစားနိုင်ခဲ့ကြပါဘူး။ သူတို့ဟာ အရင်ထင်မြင်ချက်ကနေ သွေဖည်ယိမ်းယိုင်ခဲ့ကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့် သူတို့ရဲ့ စိတ်ထဲမှာတော့ သူတို့ဟာ အရင်ကတည်းက ဒီလိုမျိုး ထင်မြင်ယူဆခဲ့ကြတာ ဖြစ်တယ်လို့ မှတ်ထင်နေခဲ့ကြပါတယ်။

တသမတ်တည်းဖြစ်မှု အစွဲမှားရဲ့ ပိုပြီးထူးဆန်းတဲ့ အချက်တွေထဲက တစ်ခုကတော့ လူတွေဟာ ချက်ချင်းလက်ငင်းဆိုသလိုပဲ အပြောင်းအလဲ ဖြစ်သွားတတ်ကြတယ် ဆိုတဲ့ အချက်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ရိုးသားတဲ့သူတစ်ယောက် ဖြစ်တယ်လို့ ညွှန်းချက်အသွင်းခံလိုက်ရရင် ခင်ဗျားဟာ ချက်ချင်းဆိုသလိုပဲ ရိုးသားတဲ့သူတစ်ယောက်လို အပြုအမူတွေ ပြောင်းလဲသွားတတ်ပါတယ်။

၂၀၀၈ ခုနှစ်မှာ ဒန် အဲလေ၊ နီနာ မန်ဇာ နဲ့ အွန် အမီယာ တို့ဟာ အမ်အိုင်တီမှာ လေ့လာမှု တစ်ခု ပြုလုပ်ခဲ့ကြပါတယ်။ အဲဒီမှာ သူတို့ဟာ ဟားဗတ် စီးပွားရေး ကျောင်းက ကျောင်းသားတွေကို ငါးမိနစ်အတွင်း သူတို့ ဖြေနိုင်သမျှ သင်္ချာပညာတွေကို များများဖြေကြည့်ဖို့ ခိုင်းခဲ့ကြပါတယ်။ အဲဒီနောက်မှာ ကျောင်းသား တစ်ယောက်ကို ကျယ်နှင်းချယ်ပြီး ထိဖွင့်ပေးပါတယ်။ အဲဒီမှာ သူဟာ မှန်တဲ့ ပညာတစ်ခုပေးတိုင်းအတွက် ၁၀ ဒေါ်လာ ရပါတယ်။ အဲဒီ စမ်းသပ်ချက်ကို မစခင် မှာ ကျောင်းသားတွေရဲ့ တဝက်ဟာ အထက်တန်းတန်းက သူတို့ဖတ်ခဲ့ရတဲ့ စာအုပ်တွေထဲက မှတ်မိတဲ့ ၁၀ အုပ်ကို ပြန်စဉ်းစားပြီး စာရင်းချရေးထားရ ပါတယ်။ ကျန်တဲ့ကျောင်းသား တဝက်ကတော့ သမ္မာကျမ်းစာထဲမှာပါတဲ့ ပညတ်တော်ဆယ်ပါးထဲက သူတို့မှတ်မိသမျှ အချက်တွေကို စာရင်းချရေးထားကြရ ပါတယ်။ အဲဒီအုပ်စု နှစ်ခုစလုံးထဲက ကျောင်းသားတစ်ဝက်ကို ကိုယ့်ဟာကိုယ် အမှတ်ပေးနိုင်မယ့် အခွင့်အရေးကို ပေးထားပါတယ်။ ဘယ်နှပုဒ်မှန်သလဲ ဆိုတာကို ကိုယ့်ဟာကိုယ် ဆုံးဖြတ်ရမှာပါ။ ဆိုလိုတာက သူတို့ဟာ သုတေသနသမားတွေကို လိမ်ချင်ရင် လိမ်နိုင်မယ့် အခွင့်အလမ်းကို ပေးထားတာ ဖြစ်ပါ တယ်။ ကျန်တဲ့ တစ်ဝက်စီကတော့ တကယ့်ရလဒ်အတိုင်း လက်ခံရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ စာအုပ်တွေကို စာရင်းပြုစုခဲ့ရတဲ့ အုပ်စုရဲ့ စုစုပေါင်းရမှတ်ဟာ ပျမ်းမျှ ရမှတ်ထက် ၃၃ ရာခိုင်နှုန်း ပိုများနေခဲ့ပါတယ်။ အဲဒါက သူတို့ဟာ သူတို့ရဲ့ ရလဒ်ကို လိမ်လည်ခဲ့ကြတယ်ဆိုတာကို ဖော်ပြနေပါတယ်။ ပညတ်တော် ဆယ်ပါး ကို စာရင်းချရေးခဲ့ရတဲ့ အုပ်စုကရဲ့ စုစုပေါင်းရမှတ်ကတော့ ပျမ်းမျှရမှတ်ရဲ့အောက်ကို ရောက်နေခဲ့ပါတယ်။ ဆိုလိုတာက တစ်ယောက်မှ လိမ်လည်မှု မပြုခဲ့ကြ ပါဘူး။ အဲဒီအုပ်စုထဲက ကျောင်းသားတွေရဲ့ တစ်ဝက်ဟာ ရိုးသားမှုရှိအောင် ညွှန်းချက်အသွင်းခံခဲ့ရတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့အားလုံးဟာ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ရိုးသားတယ်လို့ အထင်ခံနေရတဲ့ အချိန်မှာ အဲဒီထင်မြင်ချက်နဲ့ တသတ်မတ်တည်းဖြစ်အောင် ရိုးသားတဲ့အပြုအမူတွေ ရှိနေခဲ့ကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။

ခင်ဗျားဟာ ဒီလို ရုတ်တရက်ချက်ချင်း တသတ်မတ်တည်းဖြစ်သွားတဲ့ အစွဲမှားမျိုးကို အချိန်တိုင်း တွေ့ကြုံနေရတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ရိုးသားတဲ့သူ၊ ယုံကြည်စိတ်ချရတဲ့သူတစ်ယောက် ဖြစ်တယ်လို့ တံဆိပ်ကပ်ခံလိုက်ရရင် အဲဒီ တံဆိပ်နဲ့ ညီညွတ်အောင် နေထိုင်ကျင့်ကြံပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ နောက်ပိုင်းမှာ ခင်ဗျား ဘယ်လိုမှ လုပ်ဖြစ်မှာမဟုတ်တဲ့ အပြုအမူတစ်ခုကို လုပ်မယ်လို့ ကြိုတင်သဘောတူညီမှု ရှိထားခဲ့ရင် ခင်ဗျားဟာ အဲဒီကိစ္စကို လုပ်ဖြစ်အောင်ကို လုပ်လေ့ရှိပြီး အဲသလိုလုပ်လိုက်မိတဲ့အတွက် စိတ်ထဲမှာလည်း တသမတ်တည်း မဖြစ်နေဘူးဆိုတဲ့ ခံစားချက်မျိုးကို မခံစားရဘဲ ရှိတတ်ပါတယ်။ တခြား သူတွေဆိုရင်လည်း အဲဒါကို လုပ်မှာပဲ ဆိုတဲ့ စိတ်မျိုးလည်း ဖြစ်နေလေ့ရှိပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ဘယ်လိုလူစားဖြစ်ပါတယ်လို့ ကြိုတင်ညွှန်းချက် အသွင်းခံထား ခဲ့ရရင် အဲဒီ ညွှန်းချက်နဲ့ ကိုက်ညီတဲ့သူတစ်ဦးဖြစ်အောင် ခင်ဗျားရဲ့ အပြုအမူတွေကို ပြောင်းလဲစစ်လိုက်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ၁၉၈၈ ခုနှစ်မှာ ရောဘတ် ဘီ ကလာဒီနီးယား၊ ဂျွန် တီ ကာစီယိုပို၊ ရော့ဒ်နေး ဘက်ဆတ် နဲ့ ဂျွန် အေ မီလာ တို့ဟာ အရိုဇီးနားပြည်နယ်မှာ လေ့လာမှု တစ်ခုကို ပြုလုပ်ခဲ့ကြပါတယ်။ အဲဒီ လေ့လာမှုမှာ သူတို့ဟာ လူတွေကို အများအကျိုးအတွက် ဆောင်ရွက်မယ့် စမ်းသပ်မှုတစ်ခုမှာ ပါဝင်ချင်ပါသလားဆိုပြီး မေးခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီမေးခွဲတဲ့ လူတွေ ထဲက တစ်ဝက်လောက်က ပါဝင်ကူညီပါမယ်လို့ ဖြေခဲ့ကြပါတယ်။ အဲသလို သဘောတူညီမှု ရပြီးတဲ့အချိန်မှာ အစမ်းသပ်ခံအဖြစ် ပါဝင်မယ့်သူတွေကို စမ်းသပ်မှုဟာ မနက် ၇ နာရီ မှာစတင်မှာဖြစ်တယ်လို့ ပြောခဲ့ပါတယ်။ ကူညီမယ်လို့ သဘောတူထားတဲ့ လူတွေထဲက ကိုးဆယ့်ငါး ရာခိုင်နှုန်းဟာ မနက် စောစောကြီးမှာ အချိန်မှန်အောင် အရောက်လာခဲ့ကြပါတယ်။ အဲဒီ စမ်းသပ်မှုကို နောက်တစ်ကြိမ်ထပ်လုပ်ခဲ့ကြပါတယ်။ ဒီတစ်ကြိမ်မှာတော့ ဘယ်အချိန်မှာ အရောက်လာရမယ် ဆိုတာကို အရင်ကြိုတင်ပြီး ပြောခဲ့ပါတယ်။ မေးတဲ့လူတွေထဲက ၂၄ ရာခိုင်နှုန်းကပဲ ကူညီမယ်လို့ သဘောတူခဲ့ကြပါတယ်။ ပထမ စမ်းသပ်မှုမှာ ပါဝင်တဲ့သူတွေက အစောကြီးလာရမယ်ဆိုတာကို အရင်ကြိုမသိထားကြပါဘူး။ ဒါပေမယ့် သူတို့ဟာ ပါဝင်ကူညီဖို့ ဆန္ဒရှိပါတယ်လို့ သူတို့ ကိုယ်တိုင်က ကြိုတင်သဘောတူထားပြီး ဖြစ်တာကြောင့် သူတို့ရဲ့ အပြုအမူတွေဟာ သူတို့သဘောတူထားတဲ့ အများကောင်းကျိုးအတွက် စမ်းသပ်မှုမှာ ပါဝင် ပေးပါမယ်ဆိုတဲ့ အချက်နဲ့ တသတ်မတ်တည်းဖြစ်နေစေဖို့အတွက် ဖိအားအပေးခံရသလို ဖြစ်သွားကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ တကယ်လို့ သူတို့ မလာဘဲ နေခဲ့ရင် လည်း ဘာမှ မဖြစ်နိုင်ပေမယ့် သူတို့ဟာ သူတို့ပြောပြီးစကားကို တည်စေဖို့အတွက် အရောက်လာခဲ့ကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ကြောင်သူတော် အဖြစ် အထင်ခံရချင်တဲ့ စိတ်ဆန္ဒမျိုး ရှိမနေပါဘူး။

တသမတ်တည်းဖြစ်မှု အစွဲမှားဟာ ခင်ဗျားရဲ့ သိမှုဆိုင်ရာ မညီညွတ်မှု မဖြစ်လိုခြင်းဆိုတဲ့ ယေဘုယျ စိတ်အခြေခံကြီးရဲ့ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ သိမှု ဆိုင်ရာ မညီညွတ်မှု ဆိုတာက ခင်ဗျားဟာ ကိစ္စရပ်တစ်ခုအပေါ်မှာ စိတ်နှစ်မျိုးဖြစ်နေတယ်လို့ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ပြန်သတ်ပြမိလိုက်တဲ့ စိတ်အခြေအနေမျိုးကို ဆိုလိုတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျား တစ်ခုကို ပြောထားပြီး အခြားတစ်ခုကို လုပ်မိရင် ငါ ကြောင်သူတော် ဖြစ်သွားပြီဆိုတဲ့ စိတ်ကြီးနဲ့ ရင်ဆိုင်ရပါလိမ့်မယ်။ အဲဒီ စိတ်ကြီးကို ပြေလည်အောင် မဖြေရှင်းနိုင်ခဲ့ရင် ခင်ဗျားဟာ အဲဒီအလုပ်ကို ဆက်လုပ်ဖို့ရာ အခက်ကြုံရပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျားဟာ ကိုယ့်ရဲ့ အပြုအမူတွေကို ကိုယ့်ဟာကိုယ် ပြန်ပြီး ခန့်မှန်းနိုင်တယ်ဆိုတဲ့ ခံစားချက်မျိုး ရှိနေဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ခင်ဗျားဟာ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် မှီခိုအားထားမှု ပြုနိုင်တယ် ဆိုတဲ့ ခံစားချက်မျိုးရှိနေစေဖို့အတွက် ခင်ဗျားရဲ့ ခံစားချက်တွေကို အချိန်နဲ့အမျှ ပြုပြင်ပြောင်းလဲပြီး ပြန်လည်အသစ်ရေးသားပစ်တာမျိုးတွေကို လုပ်နေရတာ ဖြစ်ပါ တယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ၁၀၀မှာ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် တိုးတက်အောင် လုပ်ရတာမျိုးတွေ၊ အပြောင်းအလဲ လုပ်ဖို့ရာအတွက် လိုအပ်ချက်တွေ ပါဝင်နေမယ် ဆိုရင်တော့ အဲသလို အချိန်မျိုးတွေမှာ ခင်ဗျားဟာ တသမတ်တည်းဖြစ်မှု အစွဲမှားကို ဖိနှိပ်ထားလေ့ ရှိပါတယ်။ ကျန်အချိန်တွေမှာတော့ ခင်ဗျားရဲ့ ကိုယ်တိုင်ရေး အတ္ထုပ္ပတ္တိမှာ ရှေ့တုန်းကတစ်မျိုး နောက်ကျတော့ နောက်တစ်မျိုးဆိုတဲ့ ကိစ္စမျိုးတွေ မပါရလေအောင် ခင်ဗျားဟာ ကိုယ့်မှတ်ဉာဏ်တွေကို အချိန်နဲ့အမျှ ပြန်လည်ပြုပြင်ပြောင်းလဲ နေတာမျိုးတွေ လုပ်နေလေ့ရှိပါတယ်။ ခင်ဗျား အခုလက်ရှိအချိန်မှာ ရူးမူးမူးမူး ချစ်မိနေခဲ့ပြီး အတိတ်တုန်းက နာကျင်ခဲ့ဖူးတာ ကြောင့် သံသယတွေ ရှိနေခဲ့မယ်ဆိုရင် ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားရဲ့ အတိတ်က အမှတ်သညာတွေကို ဖျက်ပစ်ပြီး အခုလက်ရှိအချိန်မှာ ဖြစ်နေတဲ့ ခံစားချက်နဲ့ လိုက်လျောညီထွေမှုရှိမယ့် အရာတစ်ခုခုနဲ့ အစားထိုးပစ်တတ်ပါတယ်။ အသက်ကြီးတဲ့သူတွေဟာ လူငယ်တွေကို နဲ့အ မိုက်မဲတဲ့ ငတုံးလေးတွေအဖြစ် မြင်လေ့ရှိကြပါ တယ်။ အရင်တုန်းက သူတို့လုပ်ခဲ့ဖူးတဲ့ ရူးသွပ်မိုက်မဲမှုတွေကို လူငယ်လေးတွေက လုပ်နေကြတာတွေရင် သူတို့ ပျော်ရွှင်မြူးတူးတဲ့ စိတ်တွေ

ဖြစ်လေ့ရှိကြပါတယ်။ လူကြီးတွေဟာ သူတို့ရဲ့ မိုက်မဲမှုတွေအတွက် ဆင်ခြေပေး အကြောင်းပြတာတွေ လုပ်တတ်ကြပါတယ်။ ငါနဲ့ ဉာဏ်ပညာလေး သုံးလိုက်တာနဲ့ ဒီကိစ္စရပ်တွေကို ကျော်နိုင်မှာပဲ ဆိုတဲ့ စိတ်မျိုး ဖြစ်လာတတ်ကြပါတယ်။ ဒါဟာ တသမတ်တည်းဖြစ်မှု အစွဲမှား အလုပ်လုပ်နေတာကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။ အခုသိနေတဲ့ အသိပညာကို အဲဒီအချိန်တုန်းကများ သိနေခဲ့ရင် အရာရာဟာ အပြောင်းအလဲ ဖြစ်သွားလိမ့်မယ်လို့ ယုံကြည်နေတာမျိုးဟာ တသမတ်တည်းဖြစ်မှု အစွဲမှားကြောင့်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် လူတွေရဲ့ အတွေးအမြင်၊ ခံယူချက်၊ ယုံကြည်ချက်တွေဟာ သဘာဝအရကို အချိန်နဲ့အမျှ ပြောင်းလဲနေကြပါတယ်။ တသမတ်တည်းဖြစ်မှု အစွဲမှားဆိုတာကတော့ အဲဒီအချက်ကို ဝန်မခံနိုင်ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။

၄၅။ ကိုယ်စားပြု ကောက်ချက်ချမှု အစွဲမှား (The Representativeness Heuristic)

အယူအဆအမှား - လူတစ်ယောက်ရဲ့ နောက်ကြောင်းရာဇဝင်ကို လေ့လာခြင်းအားဖြင့် အဲဒီလူဟာ ဘယ်လိုလူမျိုးလဲ ဆိုတာကို အလွယ်တကူ ဆုံးဖြတ်နိုင် ပါတယ်။

အမှန်တရား - လူတစ်ယောက်ရဲ့ အကျင့်စရိုက်ကို သတ်မှတ်ရာမှာ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားဆီမှာ ကြိုတင်ရှိနှင့်ထားပြီးသား အယူအမြင်တွေကို အခြေခံပြီး အဲဒီလူ အပေါ် အလျှင်စလို ကောက်ချက်ချမိတတ်ပါတယ်။

ခင်ဗျားရဲ့ သူငယ်ချင်းက မိန်းကလေးတစ်ယောက်နဲ့ သွားဒီတိုင်း ပြန်လာတဲ့အချိန်မှာ သူတွေခဲ့တဲ့ မိန်းကလေးက ဇနဉာဏ်ရွှင်တယ်။ လျှို့ဝှက် သိပ်သည်း တယ်။ ဟာသဉာဏ် ရှိတယ် ဒါပေမယ့် အန္တရာယ်လည်း ရှိပုံရတယ်လို့ ခင်ဗျားကို ပြန်ပြောပြနေပါတယ်။ မိန်းကလေးက သူ့ကို ချစ်နေပုံရတယ်လို့ ခင်ဗျား သူငယ်ချင်းက ထင်နေပါတယ်။ အဲဒီမိန်းကလေး ဘာအလုပ်အကိုင်လုပ်သလဲလို့ ခင်ဗျားမေးလိုက်တဲ့အချိန်မှာ ခြေဖဝါးအထူးကု ဆရာဝန်လို့ ခင်ဗျား သူငယ်ချင်းက ပြန်ဖြေပါတယ်။ အဲဒီအဖြေစကားကို ကြားတဲ့အချိန်မှာ ခင်ဗျား အံ့အားသင့်သွားသလား။ အံ့အားသင့်သွားပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမယ့် ဘာကြောင့်လဲ။ ခြေဖဝါး ဆရာဝန်တွေအကြောင်း ခင်ဗျား ဘာများသိထားတာ ရှိလို့ပါလဲ။ သူတို့ဟာ တစ်ရက်မှာ လေယာဉ်ပေါ်က ဒိုက်ပင်ထိုးချရတဲ့ ကစားနည်းကို ကစားပြီး နောက်တစ်ရက်မှာ တရားမဝင် ကြက်တိုက်တဲ့ဝိုင်းတွေမှာသွားပြီး လောင်းကစား လုပ်နေကြလို့လား။ ဒါမျိုးတွေက ခြေဖဝါးအထူးကု ဆရာဝန်တွေ လုပ်လေ့ရှိတဲ့အလုပ်တွေလို့ ခင်ဗျားသိထားလို့လား။ ဒါမှမဟုတ် ခြေဖဝါးအထူးကု ဆရာဝန်တွေဟာ ခြေသည်းမို့ပုံတွေကို ရိုက်ထားတဲ့ ဓါတ်ပုံ အယ်လ်ဘမ် တစ်ခုကို စေ့စေ့စပ်စပ်လေ့လာရင်း ကြောင်တွေတရုန်းရုန်းနဲ့ နေတတ်သူတွေဖြစ်တယ်လို့များ ခင်ဗျား သိထားလို့လား။

တကယ်လို့ ခင်ဗျား နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ဖူးဘူးဆိုရင် ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားနဲ့ ကွဲပြားခြားနားတဲ့ လူတွေအကြောင်းကို အများကြီး သိမနေနိုင်ပါဘူး။ ဒါကြောင့် ခင်ဗျားဟာ လူတွေအကြောင်းကို စဉ်းစားဆုံးဖြတ်ရာမှာ ကြိုတင်ရှိနှင့်ပြီးသား အစွဲတွေနဲ့သာ ဆုံးဖြတ်နေတာဖြစ်ပါတယ်။ တချို့ အပေါ်မှာ ကြင်ကြင်နာနာနဲ့ ခင်ဗျား ဆုံးဖြတ်ပါမယ်။ တချို့အပေါ်မှာတော့ ကြင်နာမှု နည်းပါးစွာနဲ့ ခင်ဗျား ဆုံးဖြတ်ပါလိမ့်မယ်။ အဲသလို ကြိုတင်ရှိနှင့်ပြီးသား အစွဲတွေနဲ့ လုပ်ဆောင်နေတာက ခင်ဗျားဆုံးဖြတ်ချက်တွေကို မြန်ဆန်စေပြီး ခင်ဗျားမသိတဲ့ ကိစ္စတွေကို ဆုံးဖြတ်ဖို့ မိုဒယ်တွေကို တည်ဆောက်ရာမှာ သက်တောင့်သက်သာနဲ့ တည်ဆောက်နိုင်စေမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျား အဲသလို ဇကာတွေမခံဘဲ လောကကြီးကို အရှိအတိုင်း ကြည့်မြင်နေမယ်ဆိုရင် ခင်ဗျား ဝန်းကျင်က လောကကြီးဟာ ဝရန်းသုန်းကား ဗရမ်းဗတာတွေ ဖြစ်နေတာကို မြင်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အချိန်တွေ ကြာလာတဲ့အခါမှာ ခင်ဗျားဟာ လောကကြီး ကို ရှုမြင်ရာမှာ အသုံးပြုအတွက် သိမှုဆိုင်ရာ အလွယ်နည်းတစ်ခုကို တည်ဆောက်မိသွား တတ်ပါတယ်။ အဲဒါကတော့ ပတ်ဝန်းကျင်လောကကို ကဏ္ဍတွေခွဲပြီး ရှုမြင်ခြင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ပတ်ဝန်းကျင်မှာရှိတဲ့အရာတွေကို ကဏ္ဍတွေ ခွဲခြားပြီး ရှုမြင်လိုက်ခြင်းဟာ မြင်သမျှအရာတွေအပေါ်မှာ အနက်ဖော်နိုင်ဖို့ရာအတွက် အတော်ကောင်းတဲ့ နည်းလမ်းတစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ လူစိမ်းတွေနဲ့ တွေ့ပြီး ဆိုရင် သူတို့ရဲ့ တန်ဖိုး ဒါမှမဟုတ် အန္တရာယ်ကို လျှင်လျှင် မြန်မြန် ဆုံးဖြတ်နိုင်ဖို့အတွက် ခင်ဗျားရဲ့ ဦးဆုံးဗီဇစိတ်က အဲဒီလူကို ဘယ်လူအမျိုးအစားထဲမှာ ပါနေလဲ ဆိုတာကို အရင်ဆုံး ခွဲခြားထည့်သွင်းလိုက်ပါတယ်။ ဒီလိုမျိုး လူတွေကို ကြိုတင်သတ်မှတ်ထားတဲ့ အမျိုးအစားကဏ္ဍ တစ်ခုထဲကို ထည့်ပစ်လိုက်တာကို ကိုယ်စားပြု ကောက်ချက်ချမှု အစွဲမှား လို့ခေါ်တာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒန်နီရာယ် ခါနီမန်းနဲ့ အေးမိုင် ထဗားစကီးတို့ဟာ ၁၉၇၃ ခုနှစ်မှာ စာတမ်းတစ်စောင် ထုတ်ဝေခဲ့ကြပါတယ်။ အဲဒီစာတမ်းမှာ သူတို့ဟာ ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ထဲ လှည့်ပတ်လှုပ်ရှားနေကြတဲ့ သိမှုအစွဲမှားတွေထဲကနေ ကိုယ်စားပြု ကောက်ချက်ချမှု အစွဲမှားအကြောင်းကို ဆွဲထုတ် ဖော်ပြခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ အောက်မှာ ဖော်ပြထားတဲ့ ဥပမာက ဒီအမူအကျင့်နဲ့ ပတ်သက်လို့ သူတို့ရဲ့ သုတေသနနဲ့ အခြားသော သုတေသနတွေကနေပြီး ထုတ်နုတ်ထားတဲ့ အချက်ဖြစ်ပါတယ်။

ဒေါ်နယ်ဟာ ဉာဏ်ရည်ထက်မြက်တဲ့ ကောလိပ်ကျောင်းသားတစ်ဦးဖြစ်ပြီး စာသင်ခန်းထဲမှာလည်း ထူးချွန်တဲ့သူ တစ်ဦးဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် သူဟာ ဖန်တီးတီထွင်နိုင်စွမ်းတော့ နည်းပါတယ်။ သူဟာ အလွန်အမင်း သပ်ရပ်စွာနေတတ်သူတစ်ဦးဖြစ်ပြီး သူ့ဘဝရဲ့ အစိတ်အပိုင်းအားလုံးကို သပ်သပ်ရပ်ရပ် ဖြစ်အောင် ကြိုးပမ်းနေတတ်သူတစ်ဦး ဖြစ်ပါတယ်။ သူ စာရေးသားတဲ့အခါမှာ စိတ်ခံစားမှုနဲ့ ရေးတာနည်းပြီး သိပ္ပံဆိုင်ရာ အကိုးအထောက်တွေနဲ့ ရေးသား လေ့ရှိပါတယ်။ သူဟာ လူတွေကို သိပ်မနှစ်သက်ပါဘူး။ ဒါပေမယ့်သူ့မှာ မြင့်မားတဲ့ ကိုယ်ကျင့်ဆိုင်ရာ နှုန်းစံတွေ ရှိပါတယ်။

သူတို့ရဲ့ လေ့လာမှုမှာ အစမ်းသပ်ခံဟာ အပေါ်က စာပိုဒ်လိုမျိုး စာပိုဒ်တွေကို ဖတ်ရပါတယ်။ အဲဒီအချက်တွေကို အင်ဂျင်နီယာ သုံးဆယ်နဲ့ ရှေ့နေ ခုနှစ်ဆယ် ကို အင်တာဗျူးလုပ်ပြီး ဖော်ထုတ်ထားတာ ဖြစ်တယ်လို့ အစမ်းသပ်ခံတွေကို ပြောထားခဲ့ပါတယ်။ အခု ခင်ဗျားဟာ အဲဒီ စမ်းသပ်မှု မှာပါဝင်နေတယ်လို့ သဘောထားပြီး အောက်က မေးခွန်းကို ဖြေဆိုကြည့်ပါ။ ဒေါ်နယ်ဟာ အင်ဂျင်နီယာတစ်ယောက် ဖြစ်မလား ရှေ့နေတစ်ယောက် ဖြစ်မလား။

ဒီနေရာမှာ ကိုယ်စားပြု ကောက်ချက်ချမှု အစွဲမှားဟာ ခင်ဗျားကို လမ်းမှားကို တွန်းပို့တော့တာပါ။ ခင်ဗျားဟာ လူအများထဲက လူတစ်ယောက်လို့ပဲ ဆိုရင်တော့ ဒေါ်နယ်ကို အင်ဂျင်နီယာဖြစ်လိမ့်မယ်လို့ပဲ ကောက်ချက်ချမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အင်ဂျင်နီယာတစ်ယောက်ရဲ့ ယေဘုယျပုံစံကို ခင်ဗျားမြင်ထားတာနဲ့ သူ့ကို သရုပ်ဖော်ထားချက်တွေက အတော်များများကိုက်ညီနေလို့ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း ခင်ဗျားဟာ ဒေါ်နယ် ရှေ့နေဖြစ်နိုင်လောက်တယ်လို့ ပြောထားတဲ့ ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းသော အချက်ကိုတော့လျှစ်လျူရှုထားခဲ့ပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ လူတစ်ရာထဲကနေမှ အင်ဂျင်နီယာ သုံးဆယ်ကိုပဲ အင်တာဗျူးပြီး ရှေ့နေ ခုနစ်ဆယ်ကို အင်တာဗျူးထားတယ်ဆိုတဲ့အချက်ကို ခင်ဗျား လျှစ်လျူရှုခဲ့လို့ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ခန့်မှန်းမှုတွေကို ပြုလုပ်ရာမှာ ကိုယ်စားပြုမှုတွေကို သုံးပြီး ပြုလုပ်လေ့ရှိတယ်လို့ ခန့်မှန်းနဲ့ ထားစကားတို့က ပြောခဲ့ကြပါတယ်။ ဆိုလိုတာက အသစ်ရလာတဲ့ သတင်းအချက်အလက်ဟာ ခင်ဗျားခေါင်းထဲမှာ ရှိနေပြီးသားဖြစ်တဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေနဲ့ ဘယ်လောက် ဒီဂရီအထိ တူညီမှုရှိသလဲဆိုတာကို သုံးသပ်ပြီး ခင်ဗျား ကောက်ချက်ချ တာဖြစ်ပါတယ်။ တစ်ခါတစ်ရံမှာ ခင်ဗျားခေါင်းထဲမှာ ရှိပါတယ်ဆိုတဲ့ အဲ့ဒီ သတင်းအချက်အလက်ဟာ တကယ့်အမှန်ရှိတဲ့ အရာတွေရဲ့ ကယ်ရီကေးချား ရုပ်ပြောင်ပုံ တစ်ပုံအဖြစ်သာ ရှိနေတတ်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျား အာရပ်စော်ဘွားတစ်ယောက်အကြောင်းကို တွေးလိုက်တယ်ဆိုရင် ဝတ်ရုံအဖြူဝတ်ထားတဲ့ လူတစ်ယောက်နဲ့ သူစီးတဲ့ ကြိုးသိုင်းဖိနပ်တွေလောက်ကိုပဲ မြင်မိမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ကောင်းသွိုင်းတစ်ယောက်အကြောင်း ခင်ဗျား စဉ်းစားတယ် ဆိုရင်လည်း ဦးထုပ်၊ နေလောင်ထားတဲ့ အသားအရေ၊ မြင်းဖမ်းကျောကွင်း၊ သေနတ်ထည့်တဲ့ ခါးပတ် ဒါတွေကိုပဲ ခင်ဗျား မြင်ယောင်မိမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အင်ဂျင်နီယာနဲ့ ရှေ့နေတွေကို ကြည့်မယ်ဆိုရင်လည်း သူတို့ကို ခင်ဗျားမြင်ယောင်ထားတဲ့ပုံနဲ့ အပေါ်က စာပိုဒ်ထဲက စာသားတွေကို တွဲစပ်ကြည့်တဲ့အခါ ခင်ဗျား မျက်လုံးထဲ မှာ အင်ဂျင်နီယာတစ်ယောက်ရဲ့ ပုံပဲ ပိုပေါ်နေမှာဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ အင်တာဗျူး ပြုလုပ်ထားတယ်ဆိုတဲ့ ကိန်းဂဏန်း အရေအတွက်ကိုတော့ ဘေးဖယ် ထားလိုက်မိခဲ့ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ထဲမှာ တည်ဆောက်ထားတဲ့ မိုဒယ်တွေဟာ မတိကျပါဘူး။ အဲ့ဒီ မိုဒယ်တွေဟာ တိကျနေဖို့လည်း မလိုအပ်ပါဘူး။ အဲ့ဒီ စိတ်ပုံရိပ်တွေရဲ့ အလုပ်က ခင်ဗျားရဲ့စိတ်ထဲကို ခင်ဗျား ဘာမှအားစိုက်ထုတ်ရောမလိုဘဲ အလိုအလျောက် ဖျပ်ခနဲ ပေါ်လာဖို့လောက်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ကမ္ဘာဦး ဘိုးဘွားတွေဟာ ချုံထဲက ချွတ်ကနဲကြားတာနဲ့ ဘေးအန္တရာယ်ရှိတဲ့ အကောင်တစ်ကောင်လို့ အလျင်အမြန်ယူဆပြီး ရှောင်ရှားမှသာ ရှင်ကျန်ဖို့အတွက် အခွင့်အလမ်း ပိုမိုရရှိမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားအနေနဲ့ ဆေးကုသမှုခံယူဖို့ လိုအပ်နေခဲ့ရင် အနီရောင် အပေါင်းလက္ခဏာ ကြက်ခြေဝတ်ကြီး ရှိနေပြီး အရေးပေါ်လို့ စာတန်းတပ်ထားတဲ့ အဆောက်အအုံ ရှိရာဆီကို အမြန်ပြေးသွားမိမှာဖြစ်ပါတယ်။ ဒါဟာ ဗမာတွေတော့ ဆေးခန်းပျက်ကြီးလား၊ ရုပ်ရှင်ရိုက်ဖို့အတွက် အတုဆောက်လုပ်ထားတဲ့ အဆောက်အအုံကြီးလားဆိုတာကို နောက်မှ စူးစမ်းမိမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ထိုးထွင်းအသိဟာ စာရင်းအင်း အချက်အလက်တွေကို လျှစ်လျူရှု လေ့ရှိတယ်လို့ ခန့်မှန်းနဲ့ ထားစကားတို့ရဲ့ သုတေသနက ဖော်ပြနေပါတယ်။ ထိုးထွင်းအသိဟာ သင်္ချာမှာ ညံ့ဖျင်းပါတယ်။

ကဲ ဒီရှင်းလင်းချက်လေးနဲ့ နောက်တစ်ခေါက် ထပ်စမ်းကြည့်လိုက်ပါဦး။

တွမ်ဟာ နှစ်ကြိမ်ကွာရှင်းထားဖူးတဲ့ လူတစ်ယောက်ဖြစ်ပြီး သူ့ရဲ့ အားလပ်တဲ့အချိန်တိုင်းကို ဂေါက်သီးရိုက်ခြင်းအားဖြင့် ကုန်ဆုံးစေလေ့ရှိ ပါတယ်။ သူဟာ ဝတ်စုံအကောင်းစားတွေ ဝတ်ရတာနဲ့ ဖိမိခံကားအကောင်းစားတွေ မောင်းရတာကို နှစ်သက်ပါတယ်။ သူဟာ အငြင်းသန်ပြီး အနိုင်ရမှ ကျေနပ်ပါတယ်။ အဲ့သလိုမှ မဟုတ်ဘူးဆိုရင် သူဟာ ဒေါသအမျက်ထွက်တတ်ပါတယ်။ သူဟာ ကောလိပ်မှာ ခပ်ကြာကြာတက်ခဲ့ပြီး သူပေါင်းသင်းလို့ ရသမျှလူတွေနဲ့ ပေါင်းသင်းပြီး အပေါင်းအသင်းဆုံအောင် လုပ်ပါတယ်။

အခု ဒီလေ့လာမှုမှာ သုတေသနသမားတွေဟာ အင်ဂျင်နီယာ ခုနစ်ဆယ်နဲ့ ရှေ့နေ သုံးဆယ်ကို အင်တာဗျူးခဲ့ပြီး အဲ့ဒီအချက်တွေကို ရလဒ်အဖြစ်တယ်လို့ ယူဆကြည့်လိုက်ပါ။ ကိုယ်စားပြု ကောက်ချက်ချမှု အစွဲမှား ဘယ်လိုအလုပ်လုပ်သလဲ ဆိုတာကို သိပြီးတဲ့နောက်မှာ တွမ်ဟာ အင်ဂျင်နီယာတစ်ယောက် ဖြစ်ပုံရသလား၊ ရှေ့နေတစ်ယောက် ဖြစ်ပုံရသလား ဆိုတာကို စဉ်းစားဆုံးဖြတ်ကြည့်ပါ။ မှန်ပါတယ်။ ပုံဖော်ပြထားတဲ့ စာသားတွေဟာ ဘယ်လောက်ပဲ ရှေ့နေတစ်ယောက်ရဲ့ ပုံရိပ်တွေ ပေါ်နေပေမယ့် စာရင်းအင်းအချက်အလက်အရဆိုရင်တော့ အင်ဂျင်နီယာ တစ်ယောက်ပဲ ပိုဖြစ်နိုင်မှာပါ။

ကိုယ်စားပြု ကောက်ချက်ချမှု အစွဲမှားဟာ အခြားသော သိမှုဆိုင်ရာ အမှားတွေ ဖြစ်စေဖို့ကို လောင်စာဖြည့်ပေးပါတယ်။ ဥပမာအားဖြင့် တွဲစပ်ဖြစ်နိုင်မှု အစွဲမှား (conjunction fallacy - အချို့သော သီးခြားဖြစ်ရပ်တွေကို ယေဘုယျဖြစ်ရပ်တွေထက် ပိုပြီးဖြစ်နိုင်တယ်လို့ မှတ်ယူနေမှု) လိုမျိုး အစွဲမှားတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ အောက်မှာ ခန့်မှန်းနဲ့ ထားစကား တို့ရဲ့ သုတေသနထဲက နောက်ထပ် ဥပမာ တစ်ခုကို ဖော်ပြထားပါတယ်။

လင်ဒါဟာ အသက်သုံးဆယ်တစ်နှစ်ရှိတဲ့ အိမ်ထောင်မရှိသူ တစ်ဦးဖြစ်ပါတယ်။ သူမဟာ ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ပြောတက်ပြီး ထက်မြက်သူ တစ်ဦးဖြစ်ပါတယ်။ သူမဟာ ကောလိပ်မှာ ဒဿနိကဗေဒ အထူးပြုနဲ့ တက်ရောက်ခဲ့ပါတယ်။ ကျောင်းသူတစ်ဦးအနေနဲ့ သူမဟာ ခွဲခြားနိုင်ချေဆက်ဆံမှုတွေနဲ့ လူမှုပြဿနာ တွေကို မနှစ်မြို့သူတစ်ဦး ဖြစ်ပါတယ်။ သူမဟာ ဆန္ဒထုတ်ဖော်ပွဲ အတော်များများမှာ ပါဝင်ခဲ့ပါတယ်။

လင်ဒါဟာ ဘဏ်ငွေကိုင် တစ်ဦးဖြစ်ဖို့ အလားအလာပိုများသလား၊ ဘဏ်ငွေကိုင်တစ်ဦးနဲ့ အမျိုးသမီးရေးရာ လှုပ်ရှားတက်ကြွသူတစ်ဦး ဖြစ်ဖို့ အလားအလာ ပိုများပါသလား။ အပေါ်က စာပိုဒ်ကို ဖတ်ခဲ့ရသူ တစ်ဦးဆိုရင် ဒုတိယ အချက်ကို ရွေးချယ်ပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမယ့် စာရင်းအင်းရှုထောင့်က ကြည့်မယ် ဆိုရင်တော့ သူမဟာ ဘဏ်ငွေကိုင်တစ်ဦးပဲ ဖြစ်ဖို့များပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ စာရင်းအင်းအချက်အလက်တွေအရ ကမ္ဘာပေါ်မှာ ဘဏ်ငွေကိုင်လည်းဖြစ် အမျိုးသမီးရေးရာ တက်ကြွလှုပ်ရှားသူလည်း ဖြစ်တဲ့သူတွေထက် ပုံမှန်ဘဏ်ငွေကိုင်တွေက အဆမတန် ပိုများများ ရှိနေတာကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။ ဘယ်လို နောက်ခံ ပညာရေးတွေ ရှိသည်ဖြစ်စေ အမျိုးသမီးရေးရာ တက်ကြွလှုပ်ရှားသူ ဖြစ်ချင်မှ ဖြစ်တာပါ။

တွဲစပ်ဖြစ်နိုင်မှု အစွဲမှားဟာ ခင်ဗျားရဲ့ ကိုယ်စားပြု ကောက်ချက်ချမှု အစွဲမှားအပေါ်မှာ အခြေခံပြီး ပေါ်ပေါက်လာတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ပုံရိပ်တွေနဲ့ ကိုက်ညီတဲ့ အရာတွေကို ခင်ဗျား များများ ကြားရလေလေ အဲ့ဒီအရာတွေက ဖြစ်နိုင်ပုံ ပိုပေါက်လေလေ ဖြစ်တတ်ပါတယ်။ အထက်မှာ ဖော်ပြခဲ့တဲ့ ဥပမာမှာ ဆိုရင် ဖော်ပြထားချက်တွေဟာ ဘဏ်ငွေကိုင် တစ်ဦးလည်း ဖြစ်နိုင်သလို အမျိုးသမီးရေးရာ တက်ကြွလှုပ်ရှားသူတစ်ဦးလည်း ဖြစ်နိုင်တဲ့ပုံ ပေါ်နေပါတယ်။ ဒါကြောင့် ခင်ဗျားဟာ အဲ့ဒီနှစ်ခုစလုံးကို ဖြစ်နိုင်ချေရှိတယ်လို့ ထင်မြင်မိတာဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် စာရင်းအင်း အချက်အလက်တွေကတော့ အခြား လမ်းကြောင်းတစ်ခုဆီကို ညွှန်ပြနေပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ပုံမှန်အားဖြင့် စာရင်းအင်း အချက်အလက်၊ ယုတ္တိဗေဒ၊ ကြောင်းကျိုးကျနမှု စတာတွေကို

ထည့်သွင်းစဉ်းစားလေ့ မရှိပါဘူး။ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ခံစားမှု ဗဟိုဆီကိုပဲ ဦးဆုံး သွားလေ့ရှိပြီး လူတွေကို အဲဒီစိတ်ခံစားမှုက ပုံဖော်ပေးတဲ့ စရိုက် သဘာဝနဲ့ ခင်ဗျားစိတ်ထဲမှာ ကြိုတင်ရှိနေပြီးတဲ့ အချက်အလက်တွေ ဘယ်လောက်ကိုက်ညီမှုရှိမလဲဆိုတာကို သုံးသပ်ပါတယ်။ အဲဒီ ကြိုတင်ရှိနေပြီးတဲ့ အချက်အလက်တွေဆိုတာကလည်း အတိတ်ကာလတုန်းက ခင်ဗျားဆက်ဆံခဲ့ဖူးတဲ့ လူတွေရဲ့ စရိုက်သဘာဝတွေအပေါ်ကို သုံးသပ်ပြီး ခင်ဗျား ထုတ်နုတ်ယူ ထားတဲ့ အချက်အလက်တွေ ဖြစ်ပါတယ်။

ခါနီးမနီးနဲ့ ထမားစကီးတို့ဟာ အနာဂတ်အကြောင်း ခန့်မှန်းခြင်းကို အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအနေနဲ့ လုပ်စားတဲ့ သူတွေကို လေ့လာပြီးတော့လည်း ဒီအချက် ကို ခိုင်မာအောင် သက်သေပြနိုင်ခဲ့ကြပါသေးတယ်။ ၁၉၈၂ ခုနှစ်မှာ သူတို့ဟာ အနာဂတ် ခန့်မှန်းသူ ၁၁၅ ယောက်ကို ကိစ္စရပ်နှစ်ခုအနက် ဘယ်ကိစ္စက နောက်တစ်နှစ်မှာ ဖြစ်လာနိုင်ဖို့ အခွင့်အလမ်း ပိုများမလဲ ဆိုတဲ့ မေးခွန်းကို မေးမြန်းခဲ့ပါတယ်။ သူတို့ဟာ ခန့်မှန်းသူတွေကို အုပ်စုနှစ်ခု ခွဲခဲ့ပါတယ်။ တစ်စုကို အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုနဲ့ ဆိုဗီယက် ယူနီယံတို့ရဲ့ ဆက်ဆံရေးအားလုံး ရပ်ဆိုင်းသွားနိုင်မယ့် အခွင့်အလမ်း ဖြစ်နိုင်ချေကို ခန့်မှန်းဖို့ ပြောခဲ့ပါတယ်။ နောက် တစ်စုကိုတော့ ရုရှားနဲ့ အမေရိကန်တို့ရဲ့ သံတမန်ဆက်ဆံရေးတွေ အားလုံး ရပ်ဆိုင်းသွားနိုင်မယ့် ဖြစ်နိုင်ချေနဲ့ ရုရှားက ပိုလန်ကို ဝင်တိုက်ခိုက်နိုင်မယ့် ဖြစ်နိုင်ချေတို့ကို ခန့်မှန်းဖို့ ပြောခဲ့ပါတယ်။ ဒုတိယ အုပ်စုက လူတွေက ဖြစ်ရပ်နှစ်ဆပိုများတဲ့ သူတို့ခန့်မှန်းရတဲ့ အချက်ကို ဖြစ်နိုင်ချေများတယ်ဆိုပြီး ပြောခဲ့ ကြတာကို တွေ့ရပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ ကိုယ်စားပြုမှု ဖြစ်ရပ်တွေက ပိုပြီးများပြားနေတဲ့အတွက် သူတို့ရဲ့ ဖြစ်ရပ်နှစ်ခုကို တစ်ခုတည်းသော ဖြစ်ရပ်ထက် ပိုပြီး ဖြစ်နိုင်ချေရှိတယ်လို့ ထင်မှတ်ခဲ့ကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။

ကိုယ်စားပြု ကောက်ချက်ချမှု အစွဲမှားဟာ အသုံးဝင်သလို အန္တရာယ်လည်း အရမ်းကြီးပါတယ်။ အဲဒီအစွဲမှားဟာ ခင်ဗျားကို အန္တရာယ်တွေကနေ ရှောင်ရှား ဖို့နဲ့ အကူအညီ ရယူဖို့ ကိစ္စတွေမှာ အထောက်အကူပြုနိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အဲဒီအစွဲမှားက ခင်ဗျားကို မှားယွင်းသော ယေဘုယျမျှခြင်းနဲ့ ကြိုတင် ဆုံးဖြတ် သတ်မှတ်ခြင်း ဆိုတဲ့ အမှားတွေထဲကိုလည်း ရောက်သွားစေနိုင်ပါတယ်။ လူတစ်ယောက်နဲ့ စတင်ဆုံတွေ့တဲ့အချိန်မှာ အဲဒီလူရဲ့ အပြုအမူတွေဟာ ခင်ဗျား ကြိုတင်မှတ်သားထားတဲ့ လူအမျိုးအစားတွေနဲ့ တူနေတာကြောင့် အဲဒီလူကိုလည်း အဲသလိုလုပ် ဖြစ်မှာလို့ ကြိုတင်ဆုံးဖြတ်လိုက်မိပြီဆိုရင်တော့ ခင်ဗျား ဟာလည်း ထင်သလောက် စမတ်ဖြစ်မနေဘူးလို့ ပြောရမှာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

၄၆။ မျှော်မှန်းချက် (Expectation)

အယူအဆအမှား - ဝိုင်ဟာ ရုပ်တွေ့တဲ့ အမြိုက်ရည် ဖြစ်ပါတယ်။ သိမ်မွေ့တဲ့အနံ့အရသာတွေ အပြည့်ရှိပြီး ကျွမ်းကျင်သူတွေကပဲ အမှန်တကယ် ခွဲခြားနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အတွေ့အကြုံရှိတဲ့ အရသာခံသူတွေကို လှည့်ဖျားဖို့ရာ မဖြစ်နိုင်ပါဘူး။

အမှန်တရား - ဝိုင်ကျွမ်းကျင်သူတွေနဲ့ ဝိုင်သောက်သုံးသူတွေကို သူတို့ရဲ့ မျှော်မှန်းချက်တွေကို ပြောင်းလဲပေးခြင်းအားဖြင့် အရူးလုပ်နိုင်ပါတယ်။

ခင်ဗျားဟာ ယမကာ အရောင်ဆိုင်ရဲ့ လျှောက်လမ်းထဲမှာ ဝိုင်ကောင်းကောင်း တစ်ပုလင်းကို ရှာဖွေနေပါတယ်။ ခင်ဗျားရွေးရခက်နေပါတယ်။ ထူးခြားတဲ့ ပုံစံရှိတဲ့ ဝိုင်ပုလင်း အမျိုးမျိုးဟာ ရဲတိုက်ပုံကြီးတွေ၊ စပျစ်စိုက်ခင်းပုံတွေ၊ သားပိုက်ကောင်ပုံတွေနဲ့ ပုံဖော်ပြီး တံဆိပ်ကပ်ထားတာတွေကို တွေ့နေရပါတယ်။ ရိုးလင်း၊ ရိုးရစ်၊ ကာဗနေး စသဖြင့် အမျိုးမျိုးသော ဝိုင်တံဆိပ်တွေနဲ့ ဒီလုပ်ငန်းစုဟာ ကြီးကျယ်တဲ့ လုပ်ငန်းစု တစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ဘယ်ဖက်ကို ကြည့်လိုက်တော့ ၁၂ ဒေါ်လာဝန်းကျင်ရှိတဲ့ ပုလင်းတွေကို တွေ့ရပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ညာဖက်မှာတော့ ဒေါ်လာ ၆၀ ဝန်းကျင် ဈေးနှုန်းရှိတဲ့ ပုလင်းတွေ ရှိနေ ပါတယ်။ ရုပ်ရှင်တွေထဲမှာ ခင်ဗျားမြင်ခဲ့ဖူးတဲ့ ဝိုင်မြည်းစမ်းသူတွေရဲ့ ပုံရိပ်တွေကို ခင်ဗျားပြန်ပြီး မြင်ယောင်လာပါတယ်။ သူတို့တွေ ဝိုင်ကို ဖြည်းဖြည်းချင်း သောက်ပြီး အရသာ အလေးအပေါ့၊ ထည့်တဲ့စည် အမျိုးအစား၊ အဆီအနှစ် အနေအထား စတာတွေကို ဝေဖန်ပြောနေကြတာတွေကို ခင်ဗျား ပြန်တွေးမိ မှာပါ။ ဆိုတော့ကာ သူတို့အဆိုအရ ဈေးအကြီးဆုံးဝိုင်က အမျိုးအစားအကောင်းဆုံး ဖြစ်ရမယ်။ ဟုတ်တယ် မဟုတ်လား။

အဲသလို မှတ်တင်လိုက်ပြီ ဆိုရင်တော့ ခင်ဗျားဟာ ထင်သလောက် စမတ်ဖြစ်မနေပါဘူး။ ဒါပေမယ့် အဲဒီအတွက် ဝမ်းမနည်းပါနဲ့။ စပျစ်ဝိုင်ကို ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ ပြုလုပ်နေပါတယ် ဆိုတဲ့ ဝိုင်ကျွမ်းကျင်သူတွေတောင်မှ တကယ်တမ်းမှာ ဝိုင်တွေကို ထင်သလောက် ခွဲခြားနိုင်စွမ်းရှိကြတာ မဟုတ်ပါဘူး။

ဝိုင်မြည်းစမ်းခြင်းဟာ များစွာသောလူတွေအတွက် အရေးပါတဲ့ ကိစ္စကြီးတစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒါဟာ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအလုပ်တစ်ခု အနေနဲ့ကို ရှိနေ ပါတယ်။ အဲဒီအလုပ်ဟာ လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ်ထောင်ချီတဲ့အချိန်ကတည်းက ရှိခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် မော်ဒန်ခေတ်သစ်မှာတော့ အဲဒီပညာရပ်ဟာ လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ်တစ်ရာလောက်ကနေစပြီး စနစ်တကျဖြစ်ထွန်းလာခဲ့တာ Notes (ဝိုင်၏ အနံ့အရသာ)၊ Tears (ဝိုင်၏ ငွေ့ရည်ဖွဲ့မှု)၊ Integration (ပါဝင်ပစ္စည်းတွေရဲ့ ညီညွတ် မျှတနေမှု)၊ Connectedness (မူလအခြေခံ ပစ္စည်း၏ ခံစားမှုကိုပေးစွမ်းနိုင်မှု) စတဲ့ ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ဝေါဟာရတွေကိုပါ တီထွင်ဖော်ထုတ် အသုံးပြု ခဲ့ကြပါတယ်။ ဝိုင်မြည်းစမ်းသူတွေဟာ ကောင်းမွန်တဲ့ ဝိုင်တစ်ခွက်အတွင်းမှာ သူတို့ အရသာခံနိုင်သမျှ အရာတွေကို ဖော်ပြကြမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ဟာ လူသား ရေဒီယိုလိုင်းဖမ်းစက်ကြီးတစ်ခုလို သူတို့အဖျော်ယမကာရဲ့ မော်လီကျူးလေးတွေအထိကို အရသာခံနိုင်သလိုကိုပဲ အရသာတွေကို အသေးစိတ် ဖော်ပြကြမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း သုတေသနတွေအရ အဲဒီ ထင်မြင်ချက်တွေဟာ လုံးဝကို မှားယွင်းသည်အထိ သူတို့ကို အရူးလုပ်နေကြတယ် ဆိုတာကို ဖော်ပြနေပါတယ်။

၂၀၀၁ ခုနှစ်မှာ ဖရက်ဒရစ် ဘရိုချက်ဟာ ဘော်ဒိုး တက္ကသိုလ်မှာ စမ်းသပ်ချက် နှစ်ခုကို ပြုလုပ်ခဲ့ပါတယ်။ စမ်းသပ်ချက်တစ်ခုမှာ သူဟာ ဘွဲ့ကြို ဝိုင်ဗေဒ (ဝိုင်ပြုလုပ်ခြင်းနှင့် ဝိုင်အရသာခံခြင်းဆိုင်ရာ လေ့လာမှုဘွဲ့) ကျောင်းသား ငါးဆယ့်လေးယောက်ကို ဝိုင်နီတစ်ခွက်နဲ့ ဝိုင်ဖြူတစ်ခွက်ကို မြည်းစမ်းစေပါတယ်။ အဲဒီနောက်မှာ သူတို့ ပြောနိုင်သမျှ ဝိုင်ရဲ့အကြောင်း အသေးစိတ်အချက်အလက်တွေကို ရှင်းပြခိုင်းလိုက်ပါတယ်။ သူတို့နှစ်ယောက်ကို သူ ပြောမထားတာက ဝိုင်နှစ်ခွက်စလုံးဟာ အတူတူပဲ ဖြစ်တယ်ဆိုတဲ့ အချက်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဝိုင်ဖြူကို အနီရောင် ဆိုးထားလိုက်တာသာ ဖြစ်ပါတယ်။ အခြားစမ်းသပ်ချက်မှာတော့

ပိုင်နီ နှစ်ပုလင်းကို အဆင့်သတ်မှတ်ပေးပါဆိုပြီး ပိုင်ကျွမ်းကျင်သူတွေကို လုပ်ခိုင်းတာ ဖြစ်ပါတယ်။ တစ်ပုလင်းက အရမ်းဈေးကြီးပြီး နောက်တစ်ပုလင်း ကတော့ ဈေးပေါတဲ့ ပိုင်ပုလင်းဖြစ်ပါတယ်။ ဒီတစ်ကြိမ်မှာလည်း ကျွမ်းကျင်သူတွေကို လှည့်ကွက်သုံးထားပါသေးတယ်။ နှစ်ပုလင်းစလုံးမှာ ဈေးပေါတဲ့ ပိုင်တွေချည်းပဲ ထည့်ထားတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ရလဒ်တွေက ဘယ်လိုရှိသလဲ။

ပထမ စမ်းသပ်ချက်က မြည်းစမ်းသူတွေဟာ အနီရောင်ဆိုးထားတဲ့ ပိုင်ဖြူကို ပိုင်နီစိမ့်တဲ့ စည်အမျိုးအစား၊ အနံ့အရသာ အဆီအနှစ်တွေနဲ့ ရှင်းပြကြတာကို တွေ့ရပါတယ်။ ငါးဆယ့်လေးယောက်ထဲက ဘယ်တစ်ယောက်ကမှ အဲဒါဟာ ပိုင်ဖြူ ဖြစ်တယ်ဆိုတာကို မဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့ကြပါဘူး။ ဒုတိယ စမ်းသပ်ချက် မှာဆိုရင်လည်း ပိုင်ကျွမ်းကျင်သူတွေဟာ ဈေးကြီးတဲ့ပုလင်းနဲ့ ထည့်ထားတဲ့ ဈေးပေါတဲ့ ပိုင်ကို "အရသာကြွယ်ဝ" ပြီး "အနံ့၊ အရသာ အားလုံး မျှတ" တယ်လို့ သတ်မှတ်ခဲ့ကြပါတယ်။ ဈေးပေါတဲ့ ပုလင်းနဲ့ ထည့်ထားတဲ့ ပိုင်ကိုတော့ "အရသာ ပျော့" တယ် "အမြှုပ်ထနည်းတယ်" ဆိုပြီး သတ်မှတ်ပေးခဲ့ကြ ပါတယ်။

ကယ်လီဖိုးနီးယား နည်းပညာ တက္ကသိုလ်မှာ ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ နောက်စမ်းသပ်ချက်တစ်ခုမှာ ပိုင်ပုလင်း ငါးလုံးကို တန်းစီပြီးချထားပါတယ်။ ဈေးနှုန်းတွေကလည်း ၅ ဒေါ်လာကနေ ဒေါ်လာ ၉၀ အထိ အသီးသီးသတ်မှတ်ထားပါတယ်။ ဒီတစ်ကြိမ်မှာလည်း လေ့လာသူတွေဟာ ဈေးပေါတဲ့ ပိုင်တွေကို ဈေးကြီးတဲ့ ပုလင်းတွေထဲမှာ ထည့်ထားခဲ့ကြပါတယ်။ ဒီတစ်ကြိမ်မှာတော့ မြည်းစမ်းသူတွေရဲ့ ဦးကျောက်ကို ဦးကျောက် စကန်ဖတ်စက်နဲ့ ဖတ်ကြည့်ထားကြပါတယ်။ သူတို့ ပိုင်တွေကို မြည်းစမ်းတဲ့အချိန်မှာ ဦးကျောက်ရဲ့ တူညီတဲ့ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဟာ သူတို့မြည်းစမ်းတဲ့ အကြိမ်တိုင်းမှာ အလင်းရောင် တောက်လာ ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဈေးကြီးတယ်လို့ သူတို့ထင်မြင်နေတဲ့ ပိုင်ကို မြည်းစမ်းရတဲ့ အကြိမ်မှာတော့ ဦးကျောက်ရဲ့ တစ်ခုသော အစိတ်အပိုင်းက ပိုမိုပြီး တောက်ပ နေတာကို တွေ့ရပါတယ်။ နောက်လေ့လာမှု တစ်ခုမှာတော့ မြည်းစမ်းသူတွေဟာ ချိတ်တစ်ခုကို မတူညီတဲ့ ပိုင်အမျိုးအစား နှစ်ခုနဲ့ တွဲပြီး မြည်းစမ်းကြည့်ရတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပိုင်တစ်ခုကို ကယ်လီဖိုးနီးယားက ပိုင်လို့ ပြောထားပြီး နောက်တစ်ခုကိုတော့ မြောက်ဒါကိုတာက ပိုင်လို့ ပြောထားပါတယ်။ တကယ်တမ်းမှာ တော့ တူညီတဲ့ ပိုင်ကိုပဲ ပုလင်းတွေထဲ ထည့်ထားတာ ဖြစ်ပါတယ်။ မြည်းစမ်းသူတွေဟာ ကယ်လီဖိုးနီးယားပိုင်နဲ့ တွဲပြီး စားရတဲ့ ချိတ်ကို အရည်အသွေး ပိုကောင်းတယ်လို့ သတ်မှတ်ပြီး အဲဒီချိတ်ကို ပိုမို စားသုံးခဲ့ကြပါတယ်။

ဒါဖြင့်ရင် ပိုင်မြည်းစမ်းတဲ့ နယ်ပယ်ဆိုတာက အဲသလို ဘာမှမဟုတ်ဘဲ လေလုံးတွားနေကြတာတွေချည်းပဲလား။ အဲသလိုတော့လည်း မဟုတ်ပါဘူး။ အထက်မှာ ဖော်ပြခဲ့တဲ့ ပိုင်မြည်းစမ်းကြသူတွေဟာ မျှော်မှန်းချက်ဆိုတဲ့ ဆိုးသွမ်းတဲ့ သားရဲကောင်ကြီးရဲ့ လွှမ်းမိုးမှုကို ခံလိုက်ကြရလို့သာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပိုင်ကျွမ်းကျင်သူတစ်ယောက်ရဲ့ ဓမ္မဋ္ဌာန်ကျမှုနဲ့ အရသာခံနိုင်စွမ်းဟာ ပုံမှန်အခြေအနေမှာဆိုရင် အဲဒါအားသင့်ဖွယ်ကောင်းလောက်အောင် ထက်မြက်ပါ တယ်။ ဒါပေမယ့် ဘရိချက်ရဲ့ ပတ်ဝန်းကျင် အနေအထားကို ပြုပြင်စီရင်ထားမှုတွေက သူတို့ရဲ့ အာရုံထက်မြက်မှုတွေကို လျော့ပါးသွားလောက်အောင်အထိ လမ်းလွဲသွားစေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ကျွမ်းကျင်သူတစ်ယောက်ရဲ့ မျှော်မှန်းချက်ဟာ သူ့အတွေ့အကြုံတွေရဲ့ ခရစ်ပတ်နီက (စူပါမန်းကို အားနည်းချိန်စေသော ကျောက်တုံး) အဖြစ်ရောက်ရှိသွားတာဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျား မြင်သာသလိုပါပဲ မျှော်မှန်းချက်ဟာ အာရုံခံမှု အကြမ်းထည်တွေလိုပဲ အရေးကြီးတဲ့အချက် ဖြစ်ပါ တယ်။ အတွေ့အကြုံတစ်ခုကို တည်ဆောက်နေတဲ့ ဖြစ်စဉ်ဟာ ခင်ဗျားရဲ့ ဓမ္မဋ္ဌာန်ကျမှုစွာ ခံယူထားတဲ့ အာရုံတွေကနေတဆင့် ခင်ဗျားဦးကျောက်ကို ရောက်လာတဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေကို ခင်ဗျားဘယ်လို အနက်ပြန်လိုက်သလဲ ဆိုတာအပေါ် မူတည်ပြီး လုံးဝ ပြောင်းလဲသွားနိုင်ပါတယ်။ စိတ်ပညာ နယ်ပယ်မှာတော့ လုံးဝ ဓမ္မဋ္ဌာန်ကျပါတယ် ဆိုတဲ့ အခြေအနေကို မမြင်နိုင်တဲ့ အခြေအနေတစ်ခုအဖြစ် မှတ်ယူထားကြပါတယ်။ မှတ်ဉာဏ်တွေ၊ စိတ်ခံစားမှု တွေ၊ ပြုပြင်စီရင်မှုတွေနဲ့ အခြားသော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အပိုင်းအစတွေဟာ ခင်ဗျားရလာတဲ့ အတွေ့အကြုံအသစ်တိုင်းကို အရောင်ဆိုးပြီးသား ဖြစ်နေနဲ့ပြီ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါတွေအားလုံးအပြင် လက်ရှိအရှိတရားအပေါ် ခင်ဗျားဘယ်လို ယုံကြည်မလဲဆိုတဲ့ ခင်ဗျားဦးကျောက်ရဲ့ နောက်ဆုံးဆုံးဖြတ်ချက်အပေါ် မှာလည်း မျှော်မှန်းချက်ဟာ အားကောင်းစွာနဲ့ လွှမ်းမိုးမှု ရှိနေပါတယ်။ ဒါကြောင့် ပိုင်ကို မြည်းစမ်းတဲ့ အချိန်မှာ ဒါမှမဟုတ် ရုပ်ရှင်ကားတစ်ကားကို ကြည့်ရ တဲ့အချိန်မှာ ဒါမှမဟုတ် ကြင်ဖက်သွားတွေတဲ့ ဒီတစ်ခုမှာ ဒါမှမဟုတ် ဒေါ်လာ ၃၀၀ တန် ကော့ဘယ်လ်ကြိုးတွေပါဝင်တဲ့ စတူဒီယိုစနစ်တစ်ခုကနေ တေးဂီတ နားထောင်တဲ့အချိန်မှာ ခင်ဗျားကြုံတွေ့ခံစားရတဲ့ အချို့အတွေ့အကြုံတွေဟာ ခင်ဗျားအတွင်းကနေ လာတာဖြစ်ပြီး အချို့အရာတွေကတော့ ပြင်ပ ကနေလာတဲ့ အရာတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ ဈေးကြီးတဲ့ပိုင်ရယ်လို့ သိလိုက်ပြီဆိုရင် အခြားအချက်တွေ ဘာဖြစ်နေနေ အဲဒါကို ဈေးကြီးတဲ့ပိုင်အဖြစ် ထင်လိုက်မိ တော့တာပါပဲ။ အဲသလို ထင်မြင်လိုက်မိတဲ့နောက် ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ မျှော်မှန်းချက်ဟာ ပိုင်ရဲ့ အရသာကို သူတကယ်အရှိထက် ပိုကောင်းနေတယ်လို့ ထင်မြင် ယူဆသွားမိစေတော့တာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒတ်ချ်မှာ ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ လေ့လာမှု တစ်ရပ်မှာ ဆိုရင် အစမ်းသပ်ခံတွေကို ရုပ်အရည်အသွေးမြင့် (HD - High Definition) ရုပ်မြင်သံကြားစက် တွေရဲ့ အံ့မခန်းဖြစ်မှုကို ဖော်ပြတဲ့ ပုံစံတော့ ကပ်ထားတဲ့ အခန်းတစ်ခုထဲမှာ ထည့်ထားပြီး သူတို့ကို ရုပ်အရည်အသွေးမြင့် အစီအစဉ်တစ်ခုကို ကြည့်ရမယ်လို့ ပြောထားလိုက်ပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံတွေကို အဲဒီအစီအစဉ်ကို ပြသပြီးတဲ့နောက်မှာ အစမ်းသပ်ခံတွေက သူတို့ဟာ ပိုပြီး ကြည်လင်ပြတ်သား၊ ပိုပြီး အရောင် အသွေး ရွှန်းစိုတောက်ပတဲ့ ရုပ်မြင်သံကြား အစီအစဉ်တစ်ခုကို ကြည့်ခဲ့ရတယ်လို့ ပြောခဲ့ကြပါတယ်။ တကယ်တမ်း သူတို့ကို ပြသခဲ့တာက ပုံမှန် ရုပ်မြင် သံကြား အစီအစဉ်တစ်ခုသာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပိုမို အရည်အသွေးကောင်းမွန်တဲ့ ပုံရိပ်တွေကို ကြည့်ရလိမ့်မယ်ဆိုတဲ့ မျှော်မှန်းချက်ဟာ တကယ်ကြည့်လိုက် ရတယ်လို့ ထင်မှတ်မိသွားစေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ လေ့လာမှုတွေအရ HD ရုပ်မြင်သံကြားစက်တွေကို ဝယ်ယူထားကြတဲ့ သူတွေရဲ့ ၁၈ ရာခိုင်နှုန်းဟာ ပုံမှန် အစီအစဉ်တွေကိုပဲ ကြည့်နေကြတာဖြစ်ပြီး သူတို့ကတော့ အရည်အသွေးမြင့် HD အစီအစဉ်တွေကို ကြည့်နေကြရတယ်လို့ ထင်မှတ်နေကြတာ ဖြစ်ပါ တယ်။

၁၉၈၀ အစောပိုင်းနှစ်တွေမှာ ပက်ပီစီဟာ ဈေးကွက်ဖော်ဆောင်မှု အစီအစဉ်တစ်ရပ်ကို အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီမှာ သူတို့ဟာ သူတို့ ထုတ်ကုန် ရဲ့ ထင်ပေါ်ကျော်ကြားမှုဟာ ကိုတာကိုလာထက် သာတယ်ဆိုတာကို ပြသဖို့အတွက် အချို့ရည်မြည်းစမ်းတဲ့ အစီအစဉ်တစ်ခုကို လုပ်ခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီ အစီအစဉ်ကို သူတို့က "ပက်ပီစီ စိန်ခေါ်မှု" လို့ ခေါ်ခဲ့ကြပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ထုတ်ကုန်တွေကို သူတို့ရဲ့ တကယ့်အရည်အသွေးပေါ် မူတည်ပြီး ရွေးချယ်တာ မဟုတ်ဘဲ ထုတ်လုပ်သူတွေက ဖန်တီးထားတဲ့ ဈေးကွက်ဖော်ဆောင်မှု အစီအစဉ်တွေ၊ ကြော်ငြာအစီအစဉ်တွေကနေတဆင့် ကုန်ပစ္စည်းကို သိမြင်စွဲထင်မှု ဆိုတဲ့ စိတ်အခြေအနေတစ်ခု ဖြစ်ပေါ်လာပြီး အဲဒီ စိတ်အခြေအနေအရပဲ ရွေးချယ်ဝယ်ယူ အသုံးပြုနေကြတာ ဖြစ်တယ်ဆိုတာကို စိတ်ပညာရှင်တွေက သိရှိ

ခဲ့ကြပြီး ဖြစ်ပါတယ်။ ကုန်ပစ္စည်းတွေဟာ ဈေးကွက်ဖေါ်ဆောင်မှု အစီအစဉ်တွေ တစ်ခုပြီးတစ်ခု ပြုလုပ်ခြင်းအားဖြင့် သူတို့ကိုယ်သူတို့ တည်ဆောက်ကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအချက်ဟာ ပက်ပစီရုံ အစီအစဉ်တိုင်အောင်ပဲ အရသာ မြည်းစမ်းစစ်ဆေးမှု အစီအစဉ်တိုင်းမှာ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့တဲ့ အခြေအနေဖြစ်ပါတယ်။ လူတွေဟာ ပက်ပစီရုံ ကြော်ငြာအစီအစဉ်တွေထက် ကိုကာကိုလာရဲ့ ကြော်ငြာတွေကို ပိုမိုကြိုက်နှစ်သက်ကြပါတယ်။ ဒါကြောင့် ပက်ပစီရုံ ကုတ်ရဲ့ အရသာ က သိပ်အကွာကြီး ဖြစ်နေပေမယ့် လူတွေဟာ တံဆိပ်မပါဘဲ အနီရောင် သံပွဲကို မြင်တာနဲ့ ကုတ်လို့ပဲ မှတ်ယူပစ်လိုက်ကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ပက်ပစီရုံ စီနီဆီမူမှာ သူတို့ဟာ လိုဂိုတံဆိပ်တွေကို ဖယ်ထုတ်ပစ်လိုက်ကြပါတယ်။ သုတေသနသမားတွေက ဖန်ခွက်တွေပေါ်မှာ တစ်ခုခု တံဆိပ်ကပ်ထား မှ ကောင်းမယ်လို့ ထင်ကြတဲ့အတွက် M နဲ့ Q ဆိုတဲ့ တံဆိပ်တွေကို သူတို့ ကပ်ထားလိုက်ကြပါတယ်။ ဖန်ခွက်ထဲမှာ ပက်ပစီတွေချည်းပဲ ထည့်ထားတာ ဖြစ်ပေမယ့် လူတွေဟာ ပက်ပစီ (M) ကို ကုတ် (Q) ထက် ပိုကြိုက်ပါတယ်လို့ ပြောခဲ့ကြပါတယ်။ ဒါကို မကျေနပ်တဲ့ ကိုကာကိုလာကလည်း အဲ့ဒီ စမ်းသပ်ချက်ကို သူ့ဟာသူ ထပ်လုပ်ပါတယ်။ ဒီတစ်ကြိမ်မှာ ဖန်ခွက်နှစ်လုံးထဲကို ကုတ်တွေချည်းထည့်ထားတာ ဖြစ်ပေမယ့် အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ M တံဆိပ်ကပ်ထားတဲ့ ဖန်ခွက်ကို ပိုကြိုက်တယ်လို့ပဲ ဖြေခဲ့ကြပါတယ်။ ဆိုတော့ကတော့ တကယ်တမ်း လူတွေ ကြိုက်သလား မကြိုက်ဘူးလား ဆုံးဖြတ်နေကြ တာက ဆိုဒါရည်ရဲ့ အရသာ မဟုတ်ဘဲ လူတွေဟာ Q ဆိုတဲ့ စာလုံးထက် M ဆိုတဲ့ စာလုံးကို ပိုမိုကြိုက်နှစ်သက်ကြလို့သာ ဖြစ်တယ် ဆိုတဲ့ အချက်ကို တွေ့ရှိခဲ့ ကြရပါတယ်။

ခင်ဗျားဟာ ဘယ်အရာတွေကို ခင်ဗျားကြိုက်နှစ်သက်သလဲ ဆိုတာကို ဆုံးဖြတ်တဲ့အချိန်တိုင်းမှာ ပတ်ဝန်းကျင်က သဲလွန်စ တွေကို ရှာဖွေလေ့ ရှိပါတယ်။ အဲ့ဒီ သဲလွန်စလေးတွေက အရင်တစ်ကြိမ်တုန်းက ခင်ဗျား တစ်ခုခုကို လုပ်ခဲ့စဉ်မှာ ရရှိခဲ့တဲ့ သာယာကျေနပ်မှုလေးတွေကို ပြန်ပြီး အမှတ်ရလာအောင် လုပ်ပေး ပါတယ်။ မြည်းစမ်းသူတွေ အတွက်က ထုတ်ကုန်နှစ်ခုဟာ အတော်လေးကို နီးနီးစပ်စပ် တူညီနေပါတယ်။ အဲ့သလိုအချိန်မှာ ရွေးချယ်မှုတစ်ခုလုပ်ဖို့ ဖိအားပေးလိုက်တဲ့အခါ သူတို့ဟာ သူတို့ရဲ့ ရွေးချယ်မှုကို လုပ်ဖို့ရာ အခြားသော သဲလွန်စတစ်ခုကို ရှာဖွေကြရပါတော့တယ်။ အဲ့သလို အနေအထားမှာ ဘယ် စာလုံးက ပိုပြီး နှစ်သက်ဖွယ်ကောင်းသလဲဆိုတာကို သူတို့ သွားပြီးရွေးချယ်မိသွားကြပါတယ်။ အဲ့ဒီမှာ အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ M ဆိုတဲ့ စာလုံးဟာ Q ဆိုတဲ့ စာလုံးထက် ပိုပြီးနှစ်သက်ဖွယ်ကောင်းတယ်လို့ ခံစားမိကြပါတယ်။ အခြားသုတေသန တစ်ခုမှာလဲ လူတွေဟာ B ထက်စာရင် A ကို ပိုပြီးကြိုက်နှစ်သက် ကြတယ် ဆိုတာကို တွေ့ရပါတယ်။ ၂ ထက်စာရင် ၁ ကို ပိုမိုကြိုက်နှစ်သက်ကြတာကိုလည်း တွေ့ရပါတယ်။ ကုန်အမှတ်တံဆိပ် ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်း နည်းစနစ် တွေဟာလည်း အဲ့ဒီနည်းလမ်းနဲ့ အလုပ်လုပ်ကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဥပမာအားဖြင့် ဗောဓိကာမှာ ဘာအနံ့အရသာမှ မရှိပါဘူး။ ဒါကြောင့် ဗောဓိကာကို ကြော်ငြာ တဲ့နေရာမှာ သူ့အရသာဘယ်လောက်ကောင်းကြောင်းကို ပြောလို့မရပါဘူး။ အဲ့ဒီအစား သူတို့ဟာ ခင်ဗျားရဲ့ ဦးကျောက်ကို ကြော်ငြာတွေနဲ့ အဆက်မပြတ် ထိုးနှက်ပြီး ခင်ဗျားရဲ့ အမြင်အာရုံထဲမှာ စွဲထင်သွားအောင် လုပ်ပါတယ်။ ခင်ဗျား ယမကာစဉ်ဆိုင်ထဲက ဗောဓိကာ ပုလင်းတွေ တင်ထားတဲ့ စင်တွေရှေ့မှာ ရပ်နေတဲ့အချိန်မှာ ဗောဓိကာကုမ္ပဏီတွေဟာ သူတို့ရဲ့ ကြော်ငြာအစီအစဉ်တွေက ခင်ဗျားရဲ့ သိစိတ်ထဲမှာ သူတို့ရဲ့ အမှတ်တံဆိပ်ကို မျှော်မှန်းချက် တစ်ခု ဖြစ်သွား လောက်သည်အထိ စွဲထင်သွားစေပြီး သူတို့ရဲ့ အမှတ်တံဆိပ်ကို ခင်ဗျား ရွေးချယ်သွားဖို့ကို မျှော်လင့်နေကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။

အရသာခံ မြည်းစမ်းတဲ့ စမ်းသပ်မှုတွေမှာ ဆိုရင် ကာလရှည် ဆေးလိပ်သောက်လာကြတဲ့သူတွေဟာ သူတို့သောက်နေကျ အမှတ်တံဆိပ်နဲ့ အခြားသော ပြိုင်ဖက်တွေရဲ့ အမှတ်တံဆိပ်တွေကို ခွဲခြားနိုင်စွမ်း မရှိကြတာကို တွေ့ရပါတယ်။ ဝိုင်ကျွမ်းကျင်သူတွေအနေနဲ့လည်း ဒေါ်လာ ၂၀ တန် ဝိုင်နဲ့ ဒေါ်လာ ၂၀၀ တန် ဝိုင်ရဲ့ ကွဲပြားခြားနားတဲ့ အနံ့အရသာတွေကို ဖော်ထုတ်နိုင်ခြင်း မရှိကြတာကို တွေ့ရပါတယ်။ စားသောက်ဆိုင်တွေမှာ အေးခဲခဲ စားသောက်စရာတွေကို မိုကွေ့စိုစွန်းနဲ့ ပြန်နွေးပြီး ချက်ထားတယ်ဆိုရင်လည်း စားသောက်သူအများစုက လုံးဝ သတိပြုမိကြတာ မရှိပါဘူး။ အရသာ ခံစားမှုဆိုတာ ပုဂ္ဂလဗိဌာန် ကျတဲ့ အရာတစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။ အခြားတနည်းနဲ့ ပြောရမယ်ဆိုရင်တော့ ခင်ဗျားဟာ ထုတ်ကုန်တစ်ခုကို အခြားထုတ်ကုန်တစ်ခုနဲ့ နှိုင်းယှဉ်ပြီး ရွေးချယ်ရတဲ့ နေရာမှာ ထင်သလောက် စမတ်ဖြစ်မနေဘူးလို့ ပြောရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အရာအားလုံးက တူညီနေတဲ့ အချိန်မှာ ခင်ဗျားဟာ ကွဲပြားတဲ့ သဲလွန်စလေးတွေကို မရှာဖွေ နိုင်တော့တဲ့အတွက် ကြော်ငြာတွေ၊ ထုတ်ပိုးမှုပုံစံတွေ ဒါမှမဟုတ် မိတ်ဆွေသူငယ်ချင်း မိသားစုတွေက ဘယ်အမှတ်တံဆိပ်ကို သုံးနေကြသလဲ ဆိုတာတွေ ထဲမှာ သဲလွန်စကို သွားရောက် ရှာဖွေမိသွားတာ ဖြစ်ပါတယ်။ အရာရာကို အဆုံးအဖြတ်ပေးသွားတာကတော့ ကုန်ပစ္စည်းတစ်ခုကို တင်ပြပုံ တင်ပြနည်းပဲ ဖြစ်သွားပါတယ်။

စားသောက်ဆိုင်တွေဟာလည်း ဒီအချက်အပေါ်မှာ အမှီသဟ် ပြုကြရပါတယ်။ တကယ်တမ်းပြောရမယ်ဆိုရင် လက်လီရောင်းသူတိုင်းဟာ ဒီ တင်ပြပုံ တင်ပြနည်း ဆိုတဲ့ အချက်အပေါ်မှာ မှီခိုနေကြရတာ ဖြစ်ပါတယ်။ တင်ပြပုံ တင်ပြနည်း၊ ဈေးနှုန်း၊ ကောင်းမွန်တဲ့ ဈေးကွက်ဖေါ်ဆောင်မှု၊ ကောင်းမွန်တဲ့ ဝန်ဆောင်မှု စတဲ့ အရာအားလုံးဟာ အရာရာတူညီနေတဲ့ ပြိုင်ဖက်တွေကြားထဲမှာ ဝယ်သူရဲ့ မျှော်မှန်းချက်က ကိုယ့်ကုန်ပစ္စည်းအပေါ်ကို ရောက်ရှိလာစေရေး ကို ဦးတည်နေတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါတွေအားလုံးရဲ့ အဆုံးမှာရှိနေတဲ့ တကယ့်တွေ့ကြုံခံစားမှုဆိုတာက ဒီအရာတွေလောက် အရေးမပါပါဘူး။ အဲ့ဒီတွေ့ကြုံ ခံစားမှု ဆိုတာက လုံးဝကြီး စုတ်ပြတ်သတ်နေတာမျိုး မဟုတ်ဘူးဆိုရင် ဝယ်သူရဲ့ မျှော်မှန်းချက်နဲ့ ဝယ်သူရဲ့ တွေ့ကြုံခံစားမှုဟာ သွားပြီး ကိုက်ညီပြေပြစ် နေပါလိမ့်မယ်။ မကောင်းဘူးလို့ ကြိုတင်သုံးသပ်ချက်တွေ အရေးခံထားရတဲ့ ရုပ်ရှင်တစ်ခုကို ခင်ဗျားတကယ်သွားကြည့်တဲ့အချိန်မှာ တကယ်မကောင်းတာ ထက်ကို ပိုပြီး မကောင်းနေတာလို့ ခံစားနေရပါလိမ့်မယ်။ ထို့အတူပဲ ကောင်းတဲ့ ကြိုတင်သုံးသပ်ချက်တွေ ရထားရင်လည်း ကောင်းတာထက်ကို ပိုကောင်းတယ်လို့ အထင်ရောက်ပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျားဟာ ရုပ်ရှင်ဇာတ်ကားတစ်ခုကို ဝေဖန်ရေးဆရာတွေရဲ့ ဝေဖန်ချက်တွေ မပါဘဲ၊ မိတ်ဆွေ အပေါင်းအသင်း အချင်းချင်းရဲ့ ညွှန်းဆိုချက်တွေမပါဘဲ၊ ကြော်ငြာတွေရဲ့ ကြိုတင် နှိုးဆွပေးထားမှုတွေ မပါဘဲ သူ့အရိ အတိုင်းတိုင်း ကြည့်မိတယ်ဆိုတာ ရှားပါးပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ မျှော်မှန်းချက်ဟာ မြင်းဖြစ်ပြီး ခင်ဗျားရဲ့ ကြုံတွေ့ခံစားမှုကတော့ လှည်းဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ အဲ့ဒီမြင်းလှည်းကို အမြဲတမ်း ဆိုသလိုပဲ နောက်ပြန်မောင်းနေမိတတ်ပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ခင်ဗျားဟာ ထင်သလောက် စမတ်ဖြစ်မနေလို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

၄၇။ ထိန်းချုပ်နိုင်မှု အစွဲမှား (The Illusion of Control)

အယူအဆအမှား - ခင်ဗျားရဲ့ ဝန်းကျင်က အရာတွေအပေါ် ခင်ဗျားဘယ်လောက်ထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်းရှိသလဲ ဆိုတာကို ခင်ဗျားသိတယ်။

အမှန်တရား - ကျပန်းဖြစ်နေတဲ့ ကိစ္စတွေနဲ့ ခန့်မှန်းဖို့ရာအတွက် အင်မတန် ရှုပ်ထွေးတဲ့ ကိစ္စရပ်တွေကနေ ထွက်ပေါ်လာတဲ့ ရလဒ်တွေအပေါ်မှာ ခင်ဗျားဟာ ထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်းရှိနေတယ်လို့ မကြာခဏဆိုသလိုပဲ ယုံကြည်မှတ်ယူနေတာသာ ဖြစ်ပါတယ်။

ခင်ဗျား ခေါင်းပန်းလှန်တဲ့ အခါမှာ ခေါင်းချည်းပဲ ဆက်တိုက် ငါးကြိမ်ကျနေပါတယ်။ အဲ့ဒီအချိန်မှာ ခင်ဗျားစိတ်ထဲမှာ နောက်တစ်ကြိမ်မှာတော့ ပန်းကျတော့ မှာပဲ ဆိုတဲ့ ခံစားမှုက ပြင်းပြင်းထန်ထန်ကို ဖြစ်လာပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ အဲ့သလို ကျသင့်နေပြီလို့ ခင်ဗျားထင်လို့ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့သလိုဖြစ်မှသာ ညီညွတ်မျှတမှု ရှိလိမ့်မယ်လို့ ခင်ဗျား တွေးထင်နေပါတယ်။

ဒီအချက်ကို လောင်းကစားသမား အဖွဲ့မှား ဒါမှမဟုတ် မွန်တီကာလို အဖွဲ့မှားလို့ ခေါ်ပါတယ်။ ၁၉၁၃ ခုနှစ်က ကာစီနိုရုံတစ်ခုမှာ အနီအနက် အပိုင်းထဲကို အလုံးကလေး ပစ်ထည့်ရတဲ့ ရိုလက်တီ ကစားပွဲတစ်ခုမှာ အနက်ချည်းပဲ ၂၆ ကြိမ် ဆက်တိုက်ကျအပြီးမှာ အဲ့ဒီနာမည်တွေ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ အနက်တွေချည်းပဲ ထပ်ကာတလဲလဲ ဆက်တိုက်ကျလာတဲ့အခါမှာ လူတွေဟာ အနီကိုပဲ ထိုးလာကြပါတော့တယ်။ ဆယ့်ငါးကြိမ်မြောက်၊ ဆယ့်ခြောက်ကြိမ် မြောက်၊ ဆယ့်ခုနစ်ကြိမ်မြောက်တွေမှာ လူတွေရဲ့စိတ်ထဲ နောက်တစ်ခေါက်ကတော့ အနီကျိန်းသေကျမှာပဲ ဆိုတဲ့စိတ်တွေ ဖြစ်လာပါတယ်။ ထပ်ပြီး အနက် တွေ ဆက်တိုက်ကျလာတဲ့အခါမှာတော့ လောင်းကစားသမားတွေရဲ့ စိတ်ထဲမှာ နက္ခတ္တရာ တွေကတော့ ထူးဆန်းတာတစ်ခုခုကို လုပ်နေပြီလို့ထင်မှတ် လာပြီး အနီကျတော့မယ် ဆိုတဲ့စိတ်က ပိုပိုပြီးတိုးလာပါတယ်။ တစ်ဖက်စောင်းနင်းဖြစ်နေမှုကို ရပ်တန့်ပြီး သဟဇာတဖြစ်မှုကို စကြဝဠာကြီးဟာ ပြန်လည် ထိန်းညှိတော့မယ်လို့ ခံစားလာရပါတယ်။ နှစ်ဆယ့်ခြောက်ကြိမ် မတိုင်မီအထိ တစ်ဖက်စောင်းနင်းဖြစ်နေမှုကြီးက ရပ်တန့်မသွားတာကြောင့် အဲ့ဒီအတော အတွင်း ဘောလုံးကလေး ဂဏန်းတွေနဲ့ အနီ၊ အနက်တွေအကြား ပြေးလွှားလှုပ်ရှားနေတဲ့ အချိန်တွေမှာ လူတွေရဲ့ စိတ်လှုပ်ရှားမှုတွေနဲ့ ဆူပူအော်ဟစ်သံ တွေ ကျယ်ကျယ်လောင်လောင်နဲ့ ထွက်ပေါ်နေပါတယ်။

လောင်းကစားပြုလုပ်ရာမှာ သုံးလုံးတိုက်စက်ကို ဆွဲသည်ဖြစ်စေ၊ ရိုလက်တီလောင်းသည်ဖြစ်စေ၊ ဖဲကစားသည်ဖြစ်စေ ခင်ဗျားကိုယ်ခင်ဗျား ကံကောင်း နေတယ် ဒါမှမဟုတ် ကံဆိုးနေတယ်လို့ မြင်လာနိုင်တဲ့ အလားအလာ ရှိနေပါတယ်။ "ကိုင်း ငါ့အလှည့်ရောက်တော့မှာပါကွာ" စတဲ့ စကားမျိုးကို ခင်ဗျား ပြောမိတတ်ပါလိမ့်မယ်။ ဒိုင် အပြောင်းအလဲ ဖြစ်သွားတာကို ကောင်းတဲ့အလားအလာအဖြစ် ခင်ဗျား မှတ်ယူနေတတ်ပါလိမ့်မယ်။ ဒါမှမဟုတ် ကစားပိုင်းထဲ က တစ်ယောက်ယောက် ထထွက်သွားတာနဲ့ လောင်းကြေးကို အပြောင်းအလဲ လုပ်လိုက်မိတာမျိုးတွေ ရှိပါလိမ့်မယ်။ ချယ်ရီသီးသုံးလုံးထဲက နှစ်လုံးကျခံရင် နောက်တစ်ကြိမ်ထပ်လှည့်ဖို့ ဆုံးဖြတ်မိတာမျိုး ဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။ အနက်ရောင်က ဆယ်ကြိမ်ဆက်တိုက် ကျပြီးတဲ့အချိန်မှာ ခင်ဗျားဟာ အနီကျရမယ့် အလှည့် ရောက်ပြီလို့ ထင်မြင်နေတာကြောင့် အနီကို လောင်းမိပါ လိမ့်မယ်။

ခင်ဗျားဆီမှာလည်း ခင်ဗျားရဲ့ အနိုင်ရနိုင်မယ့် အခွင့်အလမ်း အများဆုံး ဖြစ်စေဖို့ ခင်ဗျားကိုယ်တိုင် ဖန်တီးတီထွင်ထားတဲ့ ကိုယ်ပိုင်စနစ်တစ်ခုတောင်မှ ရှိနေ နိုင်ပါတယ်။ တွမ်တီဝမ်း ကစားပိုင်းမှာ ခင်ဗျားဟာ ဘယ်တော့မှ အပြင်ဖက်စွန်းနေရာမှာ မထိုင်ဘူး။ သုံးလုံးတိုက် ဆွဲချစက်ကို ကစားတဲ့အခါမှာ လက်ကိုင် အစစ်တွေ ပါတဲ့ စက်တွေနဲ့ပဲ ခင်ဗျား ကစားတယ်။ အံစာတုံးကို မလိုမိခင်မှာ ခင်ဗျားဟာ အံစာတွေကို လက်ထဲမှာဆုပ်ပြီး လေ့နဲ့ မှုတ်လေ့ရှိတယ်။ တကယ်တမ်းမှာတော့ အဲ့သလို လုပ်တာတွေ အားလုံးဟာ ဘယ်ဟာကျမလဲ ဆိုတာအပေါ်မှာ ဘာသက်ရောက်မှုမှ ရှိမနေပါဘူး။ ကျမယ့်ဟာက ကျမှာပါပဲ။ ဒါပေမယ့် တစ်ခါတစ်လေမှာ အဲ့သလို တစ်ခုခုလုပ်လိုက်ခြင်းက ကျမယ့်အရာတွေကို အပြောင်းအလဲ လုပ်နိုင်တယ်လို့ ခင်ဗျားစိတ်ထဲ စွဲထင်မှတ်ယူနေတတ် ပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ခင်ဗျားက ထင်သလောက် စမတ်ဖြစ်မနေလို့ပါပဲ။

လူတစ်ယောက် သုံးလုံးတိုက်စက်ကို ဆွဲပြီးကစားနေတာကို မိနစ်နှစ်ဆယ်လောက် ရပ်ကြည့်ပြီး အဲ့ဒီလူထွက်သွားတဲ့အချိန်မှာ အဲ့ဒီလူ အရုံးတွေနဲ့ ရင်ဆိုင် သွားခဲ့ရတာဖြစ်တာကြောင့် အခုအကြိမ်မှာတော့ ဂိမ်းစက်က လျော်ရတော့မယ့်အလှည့်ရောက်နေလောက်ပြီလို့တွေးထင်ပြီး အဲ့ဒီစက်ကို အပြေးသွားထိုင်ပြီး ဝင်ကစားမိလိုက်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ခင်ဗျားဆီကနေလည်း အဲ့ဒီ လက်တစ်ဖက်နဲ့ လူဆိုးကြီး (slot machine) က စားသွားတာပါပဲ။ ဖြစ်လာနိုင်မယ့် ရလဒ်ကို အရင်ကျခဲ့တာတွေအပေါ် ချိန်ထိုးပြီး စဉ်းစားသုံးသပ် ခန့်မှန်းမိတာမျိုးကို လောင်းကစားသမား အဖွဲ့မှားလို့ ခေါ်ပါတယ်။ အချိန်ကာလ ကြာကြာကြီး ကစားတဲ့ အခါမှာ ကျတာတွေက ပုံမှန်အနေအထားဆီ ပြန်ရောက်လာမယ်ဆိုတာကတော့ အသေအချာပါပဲ။ ဒါပေမယ့် ကာလတိုမှာကတော့ ကျပန်းဖြစ်နေတာတွေ ကို မှန်ကန်အောင် ခန့်မှန်းတွက်ချက်ဖို့ဆိုတာက ဘယ်လိုနည်းနဲ့မှ မဖြစ်နိုင်ပါဘူး။ အကြွေစုတစ်ခုကို အကြိမ်ငါးရာ ပစ်မြှောက်ရင် ခေါင်းတွေ၊ ပန်းတွေ ကျချင်သလို ကျနေမှာပါ။ တစ်ခါတစ်လေ တစ်ခုခု ဆက်တိုက် အကြိမ်အများကြီး ကျနေတာလည်း ကြုံရနိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အားလုံးကို ခြုံကြည့်လိုက်တဲ့ အချိန်မှာတော့ ခေါင်းတွေ ပန်းတွေ ကျတဲ့ ရာခိုင်နှုန်းဟာ ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းအနီးဝန်းကျင်မှာပဲ ရှိနေမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ခင်ဗျား ငါးကြိမ်ပဲ ပစ်မြှောက်မယ် ဆိုရင်တော့ ကျချင်သလို ကျမှာဖြစ်ပြီး ဘာမဆို ဖြစ်နိုင်တဲ့ အနေအထားမှာ ရှိနေမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဆက်တိုက်တွေကျမယ့်ဆိုလည်း ကျနေနိုင်ပါလိမ့်မယ်။ ဒီအချက်ဟာ ကာစီနိုခိုင်တွေ ဘယ်လိုလုပ်ပြီး အမြဲတမ်း နိုင်နေသလဲ ဆိုတဲ့အချက်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ နိုင်နေတဲ့အချိန်မှာ ဘယ်တော့မှ လှည့်ထွက်သွားချင်စိတ် ရှိမှာမဟုတ်ပါဘူး။ ခင်ဗျား ခပ်ကြာကြာ ကစားလေလေ ကျတာတွေက ညီမျှလာလေလေ ဖြစ်လာပါတယ်။ ဒါပေမယ့် တစ်ခုခု ဆက်တိုက်ကျတာမျိုးက ဘယ်အချိန်မှာ စပြီး ဘယ်အချိန်မှာ အဆုံးသတ်မယ် ဆိုတာကို ခင်ဗျား ဘယ်လိုမှ သိနိုင်မှာ မဟုတ်ပါဘူး။

ခင်ဗျားရဲ့ ရှေးဦး ဘိုးဘေးတွေ ကာလကြာကြာ နေခဲ့ပြီး ဘဝလက်တွဲဖော်ကို ရှာတွေ့ကာ ကလေးတွေ တစ်ယောက်ပြီးတစ်ယောက်မွေး၊ မျိုးဆက် တစ်ဆက်ပြီး တစ်ဆက် ဖြတ်သန်းနိုင်ခဲ့ကြတာ နှစ်သန်းပေါင်းများစွာအထိ ရှင်ကျန်ရစ်ခဲ့ကြတယ်ဆိုတာဟာ ဖြစ်နေကျပုံစံတွေကို မှတ်သားနိုင်တဲ့ စွမ်းရည် ကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။ သားရဲကြီးတွေ၊ သားကောင်တွေ၊ မိတ်ဖက်တွေနဲ့ ရန်သူတွေ အားလုံးဟာ နောက်ခံပုံရိပ်ကားချပ်ထဲကနေ ပေါ်လွင်အောင် ထိုးထွက် နေကြပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ခင်ဗျားရဲ့ ဆွေမျိုးသားချင်း မျိုးစိတ်တွေဟာ ရှုပ်ထွေးနေတဲ့ အရာတွေအားလုံးအကြားက အချက်ပြလှိုင်းတွေကို ဖမ်းယူနိုင်စွမ်းရှိကြသူတွေ ဖြစ်တာကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ကို ကျေးဇူးတင်လိုက်ပါ။ ခင်ဗျားဟာလည်း အဲ့ဒီအစွမ်းကို သူတို့ဆီကနေ အမွေဆက်ခံ ရရှိခဲ့ပါ တယ်။ ဒါပေမယ့် ပြဿနာက ခင်ဗျားဟာ အဲ့ဒီ အစွမ်းကို မလိုအပ်တဲ့အချိန်မှာ ပိတ်ထားနိုင်စွမ်း မရှိတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ ဦးဇနာကဟာ အမြဲတမ်း လိုလိုပဲ ပုံစံကွက်တွေကို ရှာဖွေနေပြီး အဲ့ဒါကို တွေ့ခဲ့ရင် ပျော်ရွှင်တတ်တဲ့ ဓါတ်တစ်မျိုးကို ခင်ဗျားကိုယ်ခန္ဓာထဲကို ထုတ်လွှတ်ပေးပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း တိမ်တိုက်တွေထဲမှာ မျက်နှာပုံတွေကို မြင်နေသလိုမျိုး ဘာမှမရှိတဲ့ နေရာမှာလည်း အဲ့ဒီ ပုံရိပ်တွေကို ခင်ဗျားဟာ မြင်နေတတ်တာမျိုး ဖြစ်နေလေ့ရှိပါတယ်။

ခင်ဗျား အံ့စာတုံးတစ်တုံး လိုမ့်လိုက်တာ တစ် ကျသွားပါတယ်။ နောက်တစ်လုံး လိုမ့်လိုက်တာမှာ နှစ်ကျသွားပါတယ်။ နောက်တစ်လုံး ထပ်လိုမ့်တော့ သုံး ကျပါတယ်။ တကယ်လို့ နောက်တစ်တုံးလိုမ့်လိုက်တာမှာ လေး ကျသွားတယ်ဆိုရင်လည်း ဒါဟာ စကြဝဠာကြီးထဲက အင်အားတွေရဲ့ ပြုပြင်စီရင်မှုကြောင့် မဟုတ်ပါဘူး။ သူဟာသူ ကျချင်သလို ကျပန်း ကျနေခြင်းသာဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ခင်ဗျားဟာ အဲ့သလို ဖြစ်လာတဲ့ အဖြစ်အပျက်မျိုးကို ကျပန်းဖြစ်ရပ် အဖြစ် မြင်နိုင်စွမ်း မရှိတတ်ပါဘူး။ တစ်၊ နှစ်၊ သုံး ကျအပြီး နောက်တစ်ကြိမ်မှာ လေးကျရမယ်လို့ပဲ ခင်ဗျားစိတ်ထဲမှာ မှတ်ယူပစ်လိုက်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလို မျိုး ပုံစံကွက်တွေကို မှတ်သားနိုင်စွမ်းဟာ ခင်ဗျားရဲ့ ဆုံးဖြတ်သုံးသပ်နိုင်စွမ်းတွေကို ဖျက်ဆီးပစ်တတ်ပါတယ်။ အံ့စာတုံး တစ်တုံးရဲ့ ဂဏန်းတစ်ခု ကျမှဟာ ရှေ့က လိုမ့်ခဲ့တာတွေ၊ နောက်မှာလိုမ့်မယ့်တာတွေအပေါ် စာရင်းအင်း သဘောတရားအရ မှီခိုမှုရှိမနေတဲ့ သီးသန့်ကင်းလွတ်ဖြစ်ရပ် တစ်ခုသာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့သလို ဖြစ်နေပေမယ့်လည်း ၁၉၆၇ ခုနှစ်မှာ ဂျိမ်းစ် ဟန်စလင်း ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ လေ့လာမှု တစ်ခုအရတော့ လူတွေဟာ နံပါတ်ကြီးကြီးကျချင်တဲ့အခါမှာ အံ့စာတုံးကို ခပ်ပြင်းပြင်းပစ်ကြပြီး နံပါတ်သေးတာကို လိုချင်တဲ့အခါမှာ ညင်ညင်သာသာလေး ပစ်ကြတယ်ဆိုတာကို တွေ့ရတယ်လို့ ဖော်ပြထားပါတယ်။ ခင်ဗျား အဲ့သလိုမျိုး လုပ်ဆောင်ချက်တွေကို ထိန်းချုပ်လိုက်ပြီဆိုတာတည်းက ခင်ဗျားရဲ့ထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်းဟာ အဲ့သလို အံ့စာပစ်တဲ့နေရာထက်ကို ကျော်လွန်ပြီး ရှိနေပြီလို့ ခံစားလာမိမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ တကယ်တမ်းမှာက ရလဒ်တွေဟာ ကျပန်းဖြစ်နေတာတွေသာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဘက်စကက်ဘောဗွဲမှာ တစ်ယောက်ယောက်က ပိုက်ထဲကို အလွတ်ပစ်ထည့်ခွင့်ရလို့ ပစ်ထည့်နေတဲ့အချိန်မှာ ခင်ဗျား လက်ချောင်းနှစ်ချောင်းကို ကြက်ခြေခတ်လုပ်ပြီး ဝင်သွားစေဖို့ ဆန္ဒပြုနေဖူးပါသလား။ ခင်ဗျားတစ်ယောက်ယောက် ထိခိုက်ဒဏ်ရာရပါစေဆိုပြီး ဆန္ဒပြုပြီးနောက်မှာ အဲ့ဒီလူ ထိခိုက် ဒဏ်ရာ ရသွားတာမျိုး ကြုံဖူးပါသလား။ ၂၀၀၆ ခုနှစ်မှာ ပရစ်စတန်တက္ကသိုလ်က အမ်မေလီ ပရိုနင်၊ ဆယ်လီဗီယာ ရိုဒရီဂက်စ် တို့နဲ့ ဟားဗတ် တက္ကသိုလ်က အန်နီရယ် ဝက်နာ၊ ကင်ဘာလေ မက္ကာသီတို့ဟာ ဒီအပြုအမူကို ဓါတ်ခွဲခန်းထဲမှာ လေ့လာကြည့်ဖို့ကို ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြပါတယ်။

သူတို့ဟာ အစမ်းသပ်ခံအဖြစ် ကူညီကြမယ့် ကောလိပ်ကျောင်းသားတွေကို ဖျားနာနေတယ်လို့ ထင်ယောင်ထင်မှားဖြစ်နေတဲ့ စိတ်ရောဂါ လက္ခဏာတွေကို လေ့လာမယ်လို့ ပြောထားခဲ့ပါတယ်။ လေ့လာမှုရဲ့ တကယ့်ရည်ရွယ်ချက်က အဲ့ဒါကို လေ့လာဖို့ မဟုတ်ပါဘူး။ လေ့လာသူတွေ တကယ်သိချင်တာက အခြေအနေ တချို့ အောက်ကို ရောက်တဲ့အချိန်မှာ ပုံမှန်လူတွေတောင်မှ သူတို့ရဲ့ အတွေးတွေဟာ အခြားလူတွေကို ထိခိုက်မှုတွေ ဒါမှမဟုတ် အထောက်အကူ ပြုမှုတွေ ရှိနေတယ်လို့ ယုံကြည်လာတတ်သလား ဆိုတာကို သိချင်တာ ဖြစ်ပါတယ်။

အစမ်းသပ်ခံကျောင်းသားတွေကို လေ့လာမှုမှာ အခြားသော ကျောင်းသားတစ်ယောက်နဲ့ တွဲပြီး ပါဝင်အစမ်းသပ်ခံရမယ်လို့ ပြောထားပါတယ်။ တကယ်တမ်း မှာက တစ်ဖက်က လူက ကျောင်းသားတစ်ယောက် မဟုတ်ပါဘူး။ လေ့လာသူတွေ ထည့်သွင်းထားတဲ့ သရုပ်ဆောင်မယ့်သူ တစ်ယောက်ဖြစ်ပါတယ်။ အဖွဲ့ တစ်ဖွဲ့မှာဆိုရင် သရုပ်ဆောင်တဲ့လူဟာ ဆယ်မိနစ်နောက်ကျပြီးမှ ရောက်လာပါတယ်။ သူ တီရှပ်မှာလည်း "အသုံးမကျတဲ့ ငတုံးတွေကို မကျွေးမွေး မစောင့်ရှောက်သင့်ဘူး" ဆိုတဲ့ စာတန်းကို ရေးထိုးထားပါတယ်။ အဲ့ဒီနောက်မှာ သူဟာ လေ့လာမှုလုပ်နေတဲ့သူကို ခပ်ရိုင်းရိုင်းနဲ့ မနှစ်မြို့ဖွယ်ရာ ပုံစံတွေနဲ့ ဆက်ဆံပါတယ်။ သူပါးစပ်ထဲမှာလည်း ပီကေကို တပြပ်ပြပ်နဲ့ ပါးနေပါတယ်။ နောက်တစ်ဖွဲ့မှာတော့ သရုပ်ဆောင်လုပ်တဲ့သူဟာ ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့ပြီး နှစ်လိုဖွယ်ရာ ရှိပါတယ်။ သရုပ်ဆောင်တွေနဲ့ ကျောင်းသားတွေဟာ ဗူးဒူး မှော်ဆရာတွေအကြောင်း အချိန်အနည်းငယ်ကြာ ဖတ်အပြီးမှာ ဦးထုပ်ထဲက စက္ကူစ တွေကို တစ်ယောက်တစ်ရွက်စီ ဆွဲထုတ်ကြရပါတယ်။ နှစ်ရွက်စလုံးမှာက "မှော်ဆေးဆရာ" လို့ ရေးထားတာဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အစမ်းသပ်ခံ ကျောင်းသားတွေကိုတော့ "မှော်ဆေးဆရာ" တစ်ရွက် "သားကောင်" ဆိုတာက တစ်ရွက် ရှိတယ်လို့ ပြောထားပါတယ်။ အဲ့ဒီမှာ သရုပ်ဆောင်တဲ့သူက သူဟာ "သားကောင်" လို့ရေးထားတဲ့ စာရွက်ကို ရသလို ဟန်ဆောင်နေရတာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒါတွေအားလုံး လုပ်ပြီးသွားတဲ့အချိန်မှာ ကျောင်းသားတွေကို ဗူးဒူးရုပ်တစ်ရုပ်ပေးပြီး တစ်ဖက်လူအကြောင်းကို တွေးပြီး ဗူးဒူးရုပ်ကို ပင်အပ်နဲ့ ထိုးခိုင်းလိုက်ပါ တယ်။ မကြာမီမှာပဲ သရုပ်ဆောင်တဲ့သူက ခေါင်းမူးလာတယ်ဆိုပြီး ပြောပါတယ်။ အခုအချိန်လောက်ဆိုရင် ဘာဆက်ဖြစ်မလဲဆိုတာ ခင်ဗျား မှန်းလို့ရနေ လောက်ပါပြီ။ သရုပ်ဆောင်ကို မှန်းတဲ့စိတ်ဖြစ်အောင် အလုပ်ခံထားရတဲ့ ကျောင်းသားတွေက ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့တဲ့ သရုပ်ဆောင်နဲ့ ကြုံတွေ့ခဲ့တဲ့ အစမ်းသပ်ခံ ကျောင်းသားတွေထက်စာရင် အဲ့ဒီလူ ခေါင်းမူးအောင် သူလုပ်လိုက်တာဖြစ်တယ်ဆိုပြီး ပိုပြောကြတာကို တွေ့ရပါတယ်။ လူအများစုဟာ သံသယ ထားရှိတတ်ကြသူတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် သရုပ်ဆောင်တဲ့သူအပေါ်မှာ မကောင်းမြင်တဲ့စိတ်တွေ ဖြစ်နေအောင် လုပ်ထားတာကို ခံရတဲ့ ကျောင်းသားတွေအတွက်မှာတော့ ဖြစ်နိုင်ပါ့မလား ဆိုတဲ့ သံသယစိတ်ဟာ ဖယ်ထုတ်ခံလိုက်ရတာ ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ဟာ အကျိုးကို မြင်လိုက်ကြရပါတယ်။ အဲ့ဒီအကျိုးရဲ့ အကြောင်းတရားဟာ သူတို့ရဲ့ အတွေးကြောင့်ဖြစ်တယ်လို့ ထင်ယောင်ထင်မှား ဖြစ်သွားရလောက်အောင်အထိ သူတို့ရဲ့ စိတ်ကို ပုံသွင်းယူပစ် ခြင်းကို ခံလိုက်ကြရတာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီလေ့လာမှုရဲ့ ဒုတိယအကျော့မှာ လေ့လာသူတွေဟာ အစမ်းသပ်ခံတွေကို ဘက်စကက်ဘောသမားတွေ ဘောလုံးကို ဂိုးပေါက်ထဲ ဝင်အောင် ပစ်ထည့်တာ ကို ကြည့်ခိုင်းခဲ့ပါတယ်။ ပစ်တဲ့သူတွေရဲ့ မျက်လုံးကို အဝတ်နဲ့ စည်းထားပါတယ်။ ဒါပေမယ့် တကယ်တော့ ဒါဟာ အယောင်ပြုလုပ်ထားတာသာဖြစ်ပြီး ပစ်တဲ့ သူတွေဟာ ဂိုးပေါက်ကို မြင်နေရပါတယ်။ အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့မှာဆိုရင် စမ်းသပ်သူက အစမ်းသပ်ခံတွေကို ဘောလုံးပစ်တဲ့သူ မပစ်ခင်တိုင်းမှာ ဆယ်စက္ကန့်လောက် အဲ့ဒီလူ ဘောလုံးကို ခြင်းထဲဝင်အောင် ပစ်နေတယ်လို့ မြင်ယောင်ကြည့်ဖို့ ခိုင်းပါတယ်။ နောက်အုပ်စု တစ်ခုမှာဆိုရင် အစမ်းသပ်ခံတွေကို ပစ်တဲ့သူဟာ အလေးတုံးတွေကို မနေတယ်လို့ စိတ်ကူးမြင်ယောင်ကြည့်ခိုင်းပါတယ်။

တကယ်ပစ်တဲ့အချိန်မှာတော့ ပစ်တဲ့သူဟာ ရှစ်ကြိမ်မှာ ခြောက်ကြိမ်လောက်ဝင်အောင် ပစ်နိုင်ခဲ့ပါတယ်။ ဒါဟာ သူ့ရဲ့ ပုံမှန်စံချိန်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် မျက်စိပိတ်ထားတဲ့ လူတစ်ယောက် ပစ်တာလို့ ယုံကြည်နေမယ်ဆိုရင်တော့ အဲ့ဒါဟာ တော်တော်လေးကို ကောင်းတဲ့ ရလဒ်လို့ ထင်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံတွေကို နောက်ပိုင်းမှာ ပြန်မေးကြည့်တဲ့အခါ ခြင်းထဲကို ဝင်အောင်ပစ်နေတယ်လို့ စိတ်ကူးကြည့်နေခဲ့ကြတဲ့ အဖွဲ့ထဲက လူတွေက အလေးတုံး တွေကို မ နေတယ်လို့ စိတ်ကူးမြင်ယောင်ကြည့်ခဲ့ကြတဲ့ အစမ်းသပ်ခံတွေထက် နှစ်ဆပိုပြီး အဲ့ဒီလူ ခြင်းထဲဝင်အောင် ပစ်နိုင်ဖို့ကို သူတို့ စိတ်စွမ်းအင်နဲ့ ကူညီ

ခဲ့ကြတယ်လို့ ယုံကြည်နေခဲ့ကြတာကို တွေ့ရပါတယ်။ အဲဒါလို့မျိုး သေသပ်တဲ့ လှည့်ကွက်တစ်ခုနဲ့ လှည့်စားလိုက်ရင် စိတ်နယ်လွန် စွမ်းအင်တွေ၊ တယ်လီပသီ စွမ်းအင်တွေဟာ တကယ်ရှိနေတယ်လို့ လူတွေဟာ ယုံကြည်ချင်နေကြတယ် ဆိုတာကို တွေ့ရပါတယ်။

လူအများစုဟာ သဘာဝလွန် မှော်စွမ်းအင်တွေကို ယုံကြည်တဲ့စိတ် အနည်းနဲ့အများ ဆိုသလို ရှိနေကြပြီး သူတို့ရဲ့ အတွေးတွေဟာ သူတို့ထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်းရဲ့ အပြင်မှာ ရှိနေတဲ့ အရာတွေကိုတောင် ထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်းရှိနေတယ်လို့ မှတ်ယူနေကြတယ်လို့ သုတေသနသမားတွေက ကောက်ချက်ချ ခဲ့ကြပါတယ်။ စမ်းသပ်မှုမှာ ပါဝင်ကူညီခဲ့ကြတဲ့သူတွေက သူတို့ဟာ လေ့လာမှုတစ်ခုထဲမှာ ပါဝင်နေကြတယ်ဆိုတာကို သိနေခဲ့ကြပါတယ်။ ဒါကြောင့်သူတို့ဟာ ပုံမှန်ထက် တော့ သံသယပို ရှိနေတတ်ကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း အခြေအနေတစ်ခုနဲ့ ပုံစံသွင်းလိုက်တဲ့အခါမှာ အဲဒီသံသယဟာလည်း အရည်ပျော်ကျသွားခဲ့ ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ အားကစားအသင်းတစ်ခုကို စိတ်ရောက်ပါလို့ နှစ်ပြီးအားပေးတဲ့ ပရိသတ်တစ်ဦးဆိုရင် ခင်ဗျားအသင်းကစားတဲ့ပွဲတွေမှာ ခင်ဗျား ဘာမှ မတတ်နိုင်ဘဲ ရလဒ်ကောင်းရလိမ့်မယ်လို့ ထင်မြင်ယုံကြည်မိနေမှာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ တကယ်လို့ ခင်ဗျားအသင်းနိုင်သွားတဲ့အခါမှာ အဲဒါဟာ ခင်ဗျားစိတ်ထဲက ငါ့အသင်းနိုင်ရမယ်ဆိုတဲ့ စိတ်ဆန္ဒပြင်းအားကြောင့် နိုင်တာလို့ မှတ်ယူမိပါလိမ့်မယ်။ တကယ်လို့ ခင်ဗျားအသင်း ရှုံးခဲ့မယ် ဆိုရင်လည်း ခင်ဗျား လုံလောက် အောင် အားမပေးခဲ့လို့ ဖြစ်ရတာလို့ မှတ်ယူမိပါလိမ့်မယ်။ ဒီလို ထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်းအပေါ် ထင်ယောင်ထင်မှား ဖြစ်မှုမျိုးကို ကျောင်းဆရာတွေဆီမှာ တွေ့ရလေ့ ရှိပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ ကျောင်းသားတွေ အောင်မြင်မှု ရတဲ့အခါမျိုးမှာ ငါသင်တာတော်လို့လဲ ထင်နေတတ်ကြပါတယ်။ စစ်ထွက်ရမယ့် စစ်သားတွေဟာလည်း ကံကောင်းစေမယ့် အဆောင်တွေ၊ သူတို့ကို ဘေးအန္တရာယ်ကနေ အကာအကွယ်ပေးမယ်လို့ ယူဆတဲ့ အရာတွေကို ဆောင်တတ်ကြပါတယ်။ တစ်ယောက်ယောက် နေထိုင်မကောင်း ဖြစ်တဲ့အချိန်မှာလည်း ခင်ဗျားဟာ မေတ္တာပို့လွှတ်ပြီး ပြန်ကောင်းလာအောင် အာရုံပြုပေးဖို့ကို အခြားလူတွေကို တောင်းဆိုတတ်ပါတယ်။

၁၉၇၅ ခုနှစ်မှာ အယ်လန် လန်ဂါဟာ လေ့လာမှု အချို့ကို ဆက်တိုက်ပြုလုပ်ခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီစမ်းသပ်မှုတွေမှာ သူမဟာ အစမ်းသပ်ခံတွေကို ကံစမ်းရတဲ့ ဂိမ်းတွေကို ကစားခိုင်းပါတယ်။ တချို့ဂိမ်းတွေက ကိုယ့်ရဲ့ ထိန်းချုပ်မှု အနည်းငယ်ပါဝင်ပြီး တချို့ဂိမ်းတွေကတော့ ကိုယ့်ထိန်းချုပ်မှု လုံးဝ မပါဝင်တဲ့ ဂိမ်းတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ ဖဲချပ်ဂိမ်းတွေထဲမှာဆိုရင် သူဟာ သရုပ်ဆောင်တဲ့သူတွေ ထည့်ထားပါတယ်။ တချို့ .က စိတ်ရှုပ်ထွေးနေတဲ့ ကစားသမားတွေအဖြစ် သရုပ်ဆောင်ရပြီး တချို့ကတော့ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ယုံကြည်စိတ်ချမှု ရှိနေတဲ့ ကစားသမားတွေအဖြစ် သရုပ်ဆောင်ကြပါတယ်။ ရလဒ်တွေက ကျပန်း ကျနေ ကြတာ ဖြစ်ပေမယ့် အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ သူတို့ရဲ့ ပြိုင်ဖက် ကစားသမားက အားနည်း စိတ်ရှုပ်နေပုံရတဲ့အခါမျိုးမှာ လောင်းကြေးကို တိုးပြီး ထိုးတတ်ကြတာ ကို တွေ့ရပါတယ်။ မဲနံကိုရတဲ့ ကစားနည်းမှာလည်း မဲကို ကိုယ်တိုင်နှိုက်ရသူတွေရှိသလို သူများနှိုက်တဲ့ နံပါတ်ကို ပေါက် မပေါက် လိုက်တိုက်ရတာမျိုးလည်း ရှိပါတယ်။ ကိုယ်တိုင်နှိုက်ခွင့်ရတဲ့သူတွေက ကိုယ်တိုင်မနှိုက်ရတဲ့သူတွေထက် လောင်းကြေးကို ပိုထိုးတတ်ကြတာကို တွေ့ရပါတယ်။ နောက် စမ်းသပ်မှု တစ်ခုမှာတော့ ခေါင်းပန်းလှန်ပြီး ခေါင်းလား ပန်းလား ဆိုတာကို ထိုးရတဲ့ ကစားနည်းဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီကစားနည်းမှာတော့ စမ်းသပ်သူတွေ ကျစေချင်တဲ့ ဟာကို ကျအောင် လုပ်ထားပါတယ်။ အဲဒီမှာ တချို့ . အစမ်းသပ်ခံတွေကို ပထမ ဆယ့်ငါးပွဲလောက်ကို ဆက်တိုက် အနိုင်ပေးလိုက်ပါတယ်။ တချို့ . အစမ်းသပ်ခံ တွေကိုတော့ နောက်ဆုံး ဆယ့်ငါးပွဲမှာ ဆက်တိုက် အနိုင်ပေးလိုက်ပါတယ်။ တတိယ အုပ်စုကိုတော့ ကစားတဲ့ အကြိမ်သုံးဆယ်အတွင်းမှာ ဆယ့်ငါးပွဲကို ကစားပွဲတလျှောက် အဆင်ပြေတဲ့နေရာမှာ နိုင်အောင် လုပ်ပေးထားလိုက်ပါတယ်။ ပထမ ဆယ့်ငါးပွဲမှာ ဆက်တိုက် အနိုင်ပေးထားခြင်း ခံရတဲ့ ကစားသမားတွေက နောက်အလှည့်တွေမှာ သူတို့ရဲ့ စွမ်းဆောင်ရည်တွေကို တိုးတက်လာအောင် လုပ်နိုင်လိမ့်မယ်လို့ ခံစားခဲ့ကြရပါတယ်။ အစဦးမှာ ခန့်မှန်းတာ လွဲချော်နေတဲ့သူတွေ ဒါမှမဟုတ် ကျပန်း ဆယ့်ငါးကြိမ်မှန်ကန်တဲ့သူတွေကတော့ ဟိုလူတွေလောက် ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ယုံကြည်မှုမရှိခဲ့ကြ ပါဘူး။ မှန်ကန်အောင် ခန့်မှန်းနိုင်တဲ့ အကြိမ်အရေအတွက်ဟာ အုပ်စုသုံးစုလုံးမှာ ဆယ့်ငါးကြိမ်စီ အတူတူပဲ ဖြစ်ခဲ့တာပါ။ ဒါပေမယ့် ပထမဆုံး ဆယ့်ငါးကြိမ်မှာ မှန်ကန်ခဲ့ကြတဲ့သူတွေဆီမှာပဲ ထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်း သူတို့မှာရှိတယ်ဆိုတဲ့ ယုံကြည်မှု ပေါ်ပေါက်ခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ဟာ ကျမယ့်အရာကို သူတို့ ထိန်းချုပ်နိုင် လိမ့်မယ်လို့ ထင်မြင်ခဲ့ကြပါတယ်။

အဓိက အဆုံးအဖြတ်ပေးတဲ့ အချက်ကတော့ အစမ်းသပ်ခံတွေကို သူတို့မှာ ထူးခြားစွမ်းအင် ရှိနေတယ်ဆိုတဲ့ သဲလွန်စလေးတွေကို ဂိမ်းထဲမှာ ထည့်ပေး လိုက်တာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဖြစ်လေ့ရှိတဲ့ ပုံစံကွက်တွေကို မြင်လာခြင်းအားဖြင့် ကစားတဲ့ ဂိမ်းနဲ့ ပိုပြီး ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်မှု ရှိလာပြီး ဘယ်လိုကစားရမလဲဆိုတာ သိလာတယ်လို့ ထင်မြင်လာပါတယ်။ အဲဒါလို့ ထင်မြင်လာခြင်းအားဖြင့် ထိန်းချုပ်နိုင်မှု အစွဲမှာ ထဲကို ရောက်လာကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီအစွဲမှာ ဝင်လာပြီ ဆိုတာနဲ့ သူဟာသူကျပန်း ဖြစ်နေတဲ့ ကိစ္စရပ်တွေကိုတောင်မှ ပုံစံကွက်တွေနဲ့ ဖြစ်နေတယ်လို့ ထင်မြင်ယူဆလာပြီး ခန့်မှန်းလို့ ရနိုင်တဲ့အရာလို့ ထင်မြင်ယူဆ လာကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအချက်ကြောင့်ပဲ ခင်ဗျားဟာ ခန့်မှန်းလို့ ရနိုင်လောက်တဲ့ အချက်တွေရှိနေတယ်လို့ ထင်မြင်ယူဆမိတဲ့ လောင်းကစားဂိမ်းတွေ ထဲမှာ ပါဝင်ကစားချင်တဲ့ စိတ်ပေါ်ပေါက်တတ်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ မဲနံပါတ်တွေကို ခင်ဗျားကို ကိုယ်တိုင်နှိုက်ခိုင်းတာနဲ့ ရှိလက်တီဂိမ်းမှာ လောင်းမယ့်နံပါတ်တွေ ကို ခင်ဗျားကို ကိုယ်တိုင်ရွေးခိုင်းလိုက်ခြင်းဟာ ရလဒ်တွေအပေါ် ခင်ဗျားဘယ်လိုမြင်သလဲ ဆိုတာအပေါ်မှာ သက်ရောက်မှု ရှိစေပါတယ်။ ခင်ဗျား ကစားပွဲမှာ ဘယ်လို ကစားလိုက်သလဲဆိုတဲ့ပုံစံက ကံကြမ္မာလက်အေးကြီးရဲ့ သက်ရောက်မှုတွေကို လျော့ပါးသွားစေလိမ့်မယ်လို့ ခင်ဗျား မှတ်ယူနေတတ်ပါတယ်။

ခေါင်းပန်းလှန်တာ ဒါမှမဟုတ် ပိုကာကစားတာမျိုးဟာ စတော့ဈေးကွက်တွေ၊ စစ်ပွဲတွေ၊ လုပ်ငန်းကြီးတွေ ပူးပေါင်းမှုတွေ၊ မိသားစု အပန်းဖြေခရီးထွက် တာတွေ စတဲ့ ကျပန်းကိစ္စတွေ ကြီးကြီးမားမား ပါဝင်တဲ့ အရာတွေနဲ့ နှိုင်းယှဉ်ရင် မပြောပလောက်တဲ့ ကိစ္စတွေသာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း ဘယ်လောက် ရှုပ်ထွေးတဲ့ ကိစ္စပဲဖြစ်ပါစေ သူတို့ကြိုတင်ခန့်မှန်းပြီး ထိန်းချုပ်နိုင်တယ်လို့ ထင်နေကြသူတွေ အများအပြား ရှိနေပါတယ်။ စွမ်းအားကို လက်ကိုင်ပြထားရသူတွေဟာ သူတို့စွမ်းအားရဲ့ အတိုင်းအတာ ပမာဏဟာ ဘယ်လောက်အထိ ရှိတယ်ဆိုတာနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ထင်ယောင်ထင်မှားတွေ ဖြစ်လာကြလေ့ရှိပါတယ်။

၂၀၀၈ ခုနှစ်မှာ နသန်နီရယ် ဖက်စ် နဲ့ ဒီဘိုးဝါး ဂရန်းဖ်ဒ် တို့ဟာ စတန်းဖို့ဒ် တက္ကသိုလ်မှာ ထိန်းချုပ်နိုင်မှု အစွဲမှာ ဘယ်လိုပေါ်ပေါက်လာသလဲ ဆိုတာကို လေ့လာနိုင်ဖို့ စမ်းသပ်ချက်တစ်ခုကို ပြုလုပ်ခဲ့ကြပါတယ်။ လူမှုစီးပွားအနေအထား မြင့်မားသူတွေ ဒါမှမဟုတ် အာဏာနဲ့ လွှမ်းမိုးနိုင်စွမ်း မြင့်မြင့်မားမား ရှိနေတဲ့ နေရာက လာတဲ့သူတွေက သူတို့မှာ အနာဂတ်ကို ခန့်မှန်းနိုင်စွမ်း ပိုရှိတယ်လို့ မှတ်ယူနေတတ်ကြတယ်ဆိုတာကို အရင်က ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ လေ့လာမှု တွေအရ သူတို့ သိရှိထားကြပြီး ဖြစ်ပါတယ်။ လေ့လာမှုတွေအရ ကောလိပ် ဒီဂရီ ရပြီးသူတွေဟာ သေခြင်းတရားကို ကြောက်လန့်မှုမှာ အခြားသူတွေထက်

လျော့နည်းတယ် ဆိုတာကိုလည်း တွေ့ကြုံရပါတယ်။ ခင်ဗျားကိုယ်ခင်ဗျား စွမ်းအားတွေ ရှိနေတယ်လို့ စိတ်ကူးကြည့်ဖို့ သူတို့က ပြောရင် ဘာတွေ ဖြစ်လာမလဲ။

သူတို့ဟာ အစမ်းသပ်ခံတွေကို အုပ်စုသုံးခု ခွဲလိုက်ပါတယ်။ တစ်စုက သူတို့ရဲ့ ဘဝမှာ ခေါင်းဆောင်တစ်ယောက်အဖြစ် ဦးဆောင်ခဲ့ရတဲ့ အချိန်တစ်ခုအကြောင်းကို ပြန်စဉ်းစားပြီး အက်ဆေး ရေးရပါတယ်။ နောက်တစ်စုက သူတို့ဘဝမှာ နောက်လိုက်အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် လုပ်ခဲ့ရတဲ့ အကြောင်းကို ပြန်စဉ်းစားပြီး အက်ဆေးရေးရပါတယ်။ တတိယအုပ်စုကတော့ ထိန်းချုပ်အုပ်စုအဖြစ် ထမ်းဆောင်ရပြီး စူပါမားကက်ကို သွားတဲ့အကြောင်းကို အက်ဆေးရေးရပါတယ်။ အက်ဆေးတွေ ရေးပြီးတဲ့အချိန်မှာ အုပ်စု တွေဟာ အံ့စားတုံးနှစ်တုံးကို လိုမ့်ပြီး ကျမယုံဂဏန်းကို ခန့်မှန်းရတဲ့ ဂိမ်းတစ်ခုကို ကစားကြပါတယ်။ သူတို့မှန်အောင် ခန့်မှန်းနိုင်ရင် ၅ ဒေါ်လာ ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဖမ်းထားတဲ့ အချက်ကတော့ အံ့စားတုံးကို ကိုယ်တိုင်လိုမ့်ချင်သလား အခြားသူတွေကို လိုမ့်စေချင်သလား ဆိုတာကို ရွေးချယ်ရတာ ဖြစ်ပါတယ်။

သေချာတာတစ်ခုကတော့ ခေါင်းဆောင်ဖြစ်ခဲ့တဲ့အကြောင်းကို အက်ဆေးရေးရတဲ့ အုပ်စုဟာ ထိန်းချုပ်နိုင်မှု အစွမ်းဖြစ်ပေါ်နေစေဖို့ လျှို့ဝှက်ညွှန်းချက်အသွင်းခံထားရပြီး ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့အားလုံးဖြစ်တဲ့ ၁၀၀ ရာခိုင်နှုန်းစလုံးဟာ အံ့စားတုံးကို သူတို့ကိုယ်တိုင်လိုမ့်ဖို့ ရွေးချယ်ခဲ့ကြပါတယ်။ နောက်လိုက်အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်ခဲ့ရတဲ့ အကြောင်းကို အက်ဆေးရေးရတဲ့ အုပ်စုကတော့ ၅၈ ရာခိုင်နှုန်းကပဲ အံ့စားတုံးကို သူတို့ကိုယ်တိုင်လိုမ့်ဖို့ တောင်းဆိုခဲ့ကြပါတယ်။ ထိန်းချုပ်အုပ်စုကတော့ အဲ့ဒီအုပ်စု နှစ်ခုအကြားမှာ ရှိနေပြီး ၆၉ ရာခိုင်နှုန်းက အခြားသူတွေကို လိုမ့်ခိုင်းစေမယ့်အစား သူတို့ကိုယ်တိုင်လိုမ့်ပြီး စမ်းသပ်ကြည့်ဖို့ကို ရွေးချယ်ခဲ့ကြပါတယ်။ သေချာပါတယ် .. အံ့စားတုံးဟာ သူ့ကို ဘယ်သူလိုမ့်တယ်ဆိုတာကို ဂရုစိုက်မှာ မဟုတ်ပါဘူး။ ခင်ဗျားဟာ ကြီးမားပြီး စွမ်းအားပြည့်တဲ့ သင်္ဘောတစ်စင်းကို ပဲ့ကိုင်နေရသလို အခြေအနေမျိုးမှာ ဖြစ်နေခဲ့ရင် အခြားသူတွေမှာမရှိတဲ့ လက်ဆောင်စွမ်းအားတွေက ခင်ဗျားကို နှိုးဆွပေးနေတယ်လို့ စတင်ပြီး မှတ်ယူလာမိတတ်ပါတယ်။ ကျပန်းဖြစ်ရပ်တွေနဲ့ ဝရုန်းသုန်းကားတွေဟာ ငတုံးတွေအတွက်သာ ဖြစ်တယ်လို့ မှတ်ယူလာပါတယ်။ ထိန်းချုပ်နိုင်မှု အစွမ်းဟာ မနှစ်မြို့ဖွယ်ရာကောင်းတဲ့ အရာတစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ အဲ့ဒါဟာ မကြာခဏဆိုသလိုပဲ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ်ယုံကြည်မှု လွန်ကဲတာမျိုးကို ဖြစ်စေပြီး ကိုယ့်ရဲ့ ကံကြမ္မာကို တကယ့်အရှိထက် ပိုသိသာသာ ထင်မှတ်မိတတ်တာကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအကောင်းမြင်လွန်ကဲတဲ့ ထင်မြင်ချက်ဟာ တကယ့်ဖြစ်ရပ်တွေကို အနက်ပြန်မှု လွှဲမှားစေပြီး ဘာဖြစ်ဖြစ် ဇွတ်တိုးလုပ်မယ်ဆိုတဲ့ ဖြစ်ရပ်မျိုးတွေကို ဖြစ်သွားစေနိုင်ပါတယ်။ မကြာခဏ ဆိုသလိုပဲ ဒီလို ထင်မြင်ယုံကြည်မှုဟာ အောင်မြင်မှုတွေဆီကို ဦးတည်ပေးနိုင်တာမျိုးတော့ ဖြစ်စေတတ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် နောက်ဆုံးမှာတော့ အဲ့သလို အကောင်းမြင်ပြီး ယုံကြည်မှု လွန်ကဲစွာနဲ့ မိုက်ရှူးရဲ့ ဇွတ်တိုးလုပ်ဆောင်တတ်တဲ့သူတွေဟာ ဘဝရဲ့ အရှိန်ကိုထိုးနှက်ခြင်းကို ခံကြရတတ်ပါတယ်။ တစ်ခါတစ်ရံမှာ ဘဝရဲ့ ထိုးနှက်မှုဟာ ချက်ချင်းကြီး ရောက်မလာတတ်ဘဲ ခင်ဗျားဟာ အတော်ကြာကြာ ဆက်တိုက် အနိုင်ရနေတတ်ပါတယ်။ အဲ့သလို အခါမျိုးမှာ ခင်ဗျားမှာ ယုံကြည်မှုတွေက တစတစ တိုးလာပြီး ခင်ဗျားရဲ့ ထိန်းချုပ်နိုင်မှု အစွမ်းဟာ ပြင်းထန်တဲ့ ထိခိုက်နာကျင်မှုတွေ ဖြစ်လောက်အောင် အထိ ရောက်ရှိသွားတတ်ပါတယ်။ စစ်ပွဲတွေက မှန်းထားသလို ဖြစ်မလာတဲ့အခါ၊ စတော့ဈေးကွက် ပြိုလဲသွားတဲ့အခါ၊ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ မကောင်းသတင်းတွေ မီဒီယာတွေဆီကို ပျံ့နှံ့သွားတဲ့အခါမျိုးတွေမှာ ဒါမျိုးတွေ ဖြစ်လာတတ်ပါတယ်။ စွမ်းအားဟာ သေချာမှုကို မွေးဖွားပေးပါတယ်။ ခင်ဗျား ပိုကာကစားနေသည် ဖြစ်စေ၊ နိုင်ငံ တစ်ခုကို အုပ်ချုပ်နေသည်ဖြစ်စေ သေချာမှု ရှိသွားတဲ့ လူတစ်ယောက်ဟာ မမျှော်လင့်တာတွေ ဖြစ်လာမယ့်အရေးတွေကို ကြိုတင်မတွက်ဆမိတတ်တော့ပါဘူး။

ဒီတွေ့ရှိချက်တွေက ခင်ဗျားကို လက်မြောက်ပြီး အရုံးပေးရမယ်လို့ ဆိုလိုတာ မဟုတ်ဘူးဆိုတာကို စိတ်ပညာရှင်တွေက ထောက်ပြကြပါတယ်။ လက်တွေ့အရှိတရားကို ဂရုမထားဘဲ ရူးရှူးမိုက်မိုက် စွတ်လုပ်ပြီး အောင်မြင်သွားတဲ့သူတွေကိုလည်း လက်တွေ့ဘဝတွေမှာ ခင်ဗျားတွေနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲ ဆိုတော့ သူတို့တွေဟာ သူတို့လုပ်နိုင်မယ်ဆိုတဲ့ ယုံကြည်စိတ် ပြင်းထန်ပြီး အခြားသူတွေထက် ပိုပြီး ပြင်းပြင်းထန်ထန် ကြိုးစားခဲ့ကြလို့ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားရဲ့ ထိန်းချုပ်နိုင်တဲ့ စွမ်းအားမဲ့အပေါ်မှာ အချိန်ကြာကြာပြီး စူးစိုက်ရှုကြည့်မိနေမယ်ဆိုရင် ခင်ဗျားဟာ ကူကယ်ရာမဲ့မှုဆီ တွန်းပို့ခံရခြင်း ဆိုတဲ့ အစွဲမှားထဲကို ရောက်ရှိသွားမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့သလို ရောက်သွားပြီဆိုရင် အဲ့ဒီအစွဲမှားက ခင်ဗျားကို စိတ်ဓာတ်ကျမှုဆိုတဲ့ အဆိုးကျော့သံသရာထဲကို ဆွဲခေါ်သွားမှာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဘဝအတွက် ထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်းရှိတယ်လို့ မြင်ဖို့က ပမာဏ တစ်ခုအထိ လိုအပ်ပါတယ်။ အဲ့သလိုမှ မဟုတ်ဘူး ဆိုရင် ခင်ဗျားဟာ လက်မြောက်အရုံးပေးတတ်သူတစ်ယောက် ဖြစ်နေပါလိမ့်မယ်။ ဘိုးဘွားရိပ်သာတွေကို လေ့လာတဲ့အချိန်မှာ ပရိဘောဂတွေကို နေရာချထားရာမှာ ကူညီတတ်တဲ့ ပန်းပင်တွေ ရေလောင်းရာမှာ ကူညီတတ်တဲ့ ဘိုးဘွားတွေဟာ သူတပါး ပြုစုလုပ်ပေးတာကိုပဲ ခံယူတတ်တဲ့ အခြားသော ဘိုးဘွားတွေထက် ပိုအသက်ရှည်ကြတာ ကို လေ့လာတွေ့ရှိရခြင်းအားဖြင့် လင်ဂါဟာ ဒီအချက်ကို သက်သေပြနိုင်ခဲ့ပါတယ်။

ထိန်းချုပ်နိုင်မှု အစွဲမှားအကြောင်းကို သိထားခြင်းအားဖြင့် ခင်ဗျားလေ့လာစူးစမ်းချင်တဲ့ အခြားသော ပညာရပ်နယ်ပယ်အသစ်တွေကို လေ့လာရာမှာ တွန့်ဆုတ်လေးကန်မှု ဖြစ်တာမျိုး မဖြစ်သင့်ပါဘူး။ ဘာမှမလုပ်ဘူးဆိုရင် ဘာမှဖြစ်လာမှာ မဟုတ်ပါဘူး။ ဒါပေမယ့် အဲ့ဒါတွေကို လုပ်တဲ့နေရာမှာ တစ်ခုသတိထားရမှာက အနာဂတ်ရဲ့ အစိတ်အပိုင်းအများစုဟာ ကြိုတင်ခန့်မှန်းလို့ ရတဲ့အရာမျိုး မဟုတ်ဘူးဆိုတာလေး တစ်ခုကို နှလုံးသွင်းထားဖို့ တစ်ခု ပါပဲ။ ဝရုန်းသုန်းကားဖြစ်မှုတွေနဲ့ အတူတကွ ယှဉ်တွဲနေထိုင်တတ်ဖို့ သင်ယူပါ။ ခင်ဗျား စီမံကိန်းတွေရေးဆွဲတဲ့အခါမှာ အဲ့ဒီအချက်ကိုလည်း ထည့်သွင်း စဉ်းစားပါ။ ခင်ဗျားဟာ လူတော်တွေထဲက တစ်ယောက်ဖြစ်နေခဲ့ရင်တောင်မှ ရှုံးနိုင်မှုဟာလည်း ဖြစ်တန်ချေရှိတဲ့ အရာတစ်ခုဖြစ်တယ်ဆိုတာကို လက်ခံပါ။ ရှုံးနိုင်မှုဟာ ဘယ်လိုမှ ဖြစ်လာမှာ မဟုတ်ဘူးလို့ ယူဆထားတဲ့သူတွေကတော့ အဲ့ဒါအတွက် ကြိုတင် စီမံကိန်းရေးဆွဲမိမှာ မဟုတ်ပါဘူး။ အချို့သော အရာတွေ ဟာ ကြိုတင်ခန့်မှန်းလို့ရပြီး ကိုင်တွယ်ပြုပြင်လို့ ရနိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အချိန်နဲ့အမျှ ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ ကိစ္စအတော်များများအပေါ်မှာတော့ ခင်ဗျားဟာ ထိန်းချုပ်နိုင်မှု ကင်းမဲ့နေတတ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားနဲ့ ဝေးကွာလွန်းပြီး လူများများ ပါဝင်လေလေ အဲ့ဒီကိစ္စရပ်တွေအပေါ်မှာ ခင်ဗျားရဲ့ ထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်းက နည်းပါးလေလေပါပဲ။ ထရီလီယံနဲ့ ချီတဲ့ အံ့စားတုံးတွေကို ဘီလီယံချီတဲ့ ပစ်လိုမ့်မှုတွေ လုပ်မယ်ဆိုရင် အဲ့ဒီကိစ္စဟာ အလွန်အမင်း ရှုပ်ထွေးပြီး ကိုင်တွယ်စီမံလို့ မရနိုင်လောက်အောင်အထိ ကျပန်းဖြစ်နေပါလိမ့်မယ်။ တိမ်စိုင့်တွေရဲ့ ပုံတွေကို ခင်ဗျား ပုံဖော်လို့ မရနိုင်လောက်သလိုကိုပဲ ခင်ဗျားရဲ့ ဘဝကို ခင်ဗျား ခန့်မှန်းကိုင်တွယ်စီမံရင်ဖို့ ခက်ခဲပါလိမ့်မယ်။ ဒါကြောင့် ခင်ဗျားဘဝအတွက် အရေးပါတဲ့ ကိစ္စသေးသေးလေးတွေကို ကိုင်တွယ်ပြုပြင်စီမံနိုင်ဖို့ ကြိုးစားပြီး ခင်ဗျား ဘဝရဲ့ ပျော်ရွှင်မှုကို အဲ့ဒီအရာလေးတွေနဲ့ တည်ဆောက်ဖို့ ကြိုးပမ်းပါ။ ကြီးမားတဲ့ ပုံကားချယ်ကြီးတွေအဖို့မှာတော့ အဲ့ဒါတွေကို ထိန်းချုပ်နိုင်တယ်လို့ ထင်နေခြင်းဟာ ထိန်းချုပ်နိုင်မှု အစွဲမှားထဲကို ရောက်နေတာသာ ဖြစ်ပါတယ်။

၄၈။ အချက်အလက်ထက် လူပုဂ္ဂိုလ်အပေါ် အာရုံစိုက်မိခြင်း အမှား (The Fundamental Attribution Error)

အယူအဆအမှား - အခြားသူများ၏ အပြုအမူသည် ထိုသူတို့ ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေး၏ ရောင်ပြန်ဟပ်မှု ဖြစ်သည်။

အမှန်တရား - အခြားသူများ၏ အပြုအမူသည် ထိုသူတို့၏ ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေး၊ ပင်ကိုယ်စရိုက်ထက် အခြေအနေများ၏ ရလဒ်သာ ဖြစ်သည်။

ခင်ဗျား စားသောက်ဆိုင်ကို သွားစားတဲ့အချိန်မှာ ခင်ဗျားကို ဧည့်ဝတ်ပြုရတဲ့ စားပွဲထိုးက ခင်ဗျားမဟုတ်ဘဲ တစ်ခုကို ယူလာပါတယ်။ ခင်ဗျားက အဲဒါကို ခင်ဗျားမှာတဲ့အရာနဲ့ ပြန်လဲပေးဖို့ ပြောတဲ့အခါမှာတော့ စားပွဲထိုးသွားပြန်လဲနေတာက တော်တော်လေးကို အချိန်ကြာနေပါတယ်။ စားပွဲထိုးတွေဟာ ခင်ဗျားရဲ့ ဖန်ခွက်ကို ရေလာဖြည့်ပေးဖို့ကို မေ့နေကြပါတယ်။ ခင်ဗျား ငွေရှင်းမယ်လုပ်တဲ့အချိန်မှာလည်း ခင်ဗျား ဘာသောက်ခွဲသလဲဆိုတာကို သူတို့ မမှတ်မိကြဘူး ဖြစ်နေပါတယ်။ သူတို့ကို ခင်ဗျား ဘာ အပိုဆုကြေးငွေ (tip) ပေးမလဲ။

ကျွန်တော် ကောလိပ်တက်ခဲ့စဉ်တုန်းက စားပွဲထိုး သုံးနှစ်လုပ်ခဲ့ဖူးတာကြောင့် ခင်ဗျားကို ပြောပြနိုင်တာတွေ ရှိနေပါတယ်။ မီးဖိုဆောင်က မှာတဲ့ အစားအစာ ကို စားပွဲမှားပြီး ပိုခိုင်းခဲ့ရင် ကျွန်တော့်ရဲ့ အပိုဆုကြေးငွေလေး သွားပြီဆိုတာကို ကျွန်တော်သိထားပါတယ်။ အဲဒါဟာ ကျွန်တော့်အမှား မဟုတ်ပါဘူး။ ဒါပေမယ့် လူတွေဟာ အဲဒီဟာအတွက် အမြဲဆိုသလိုပဲ ကျွန်တော့်ကိုပဲ အပြစ်ပေးကြပါတယ်။ အစားအစာက အေးနေရင် ဒါမှမဟုတ် တူးနေရင် ဒါမှမဟုတ် ကျက်ကျက်ကင်ရမယ့်နေရာမှာ မကျက်တကျက် ဖြစ်နေခဲ့ရင် စားပွဲသူတွေဟာ သူတို့ရဲ့ မကျေနပ်ချက်တွေကို ပြတဲ့အနေနဲ့ ဘာအပိုဆုကြေးမှ မပေးဘဲ ထွက်သွားလေ့ ရှိကြပါတယ်။ အဲဒါထက် ဆိုးတာကတော့ အကြွေစေ့တစ်စေ့ ပေးခဲ့ပြီး ထွက်သွားတာမျိုး ဖြစ်ပါတယ်။ တချို့တွေက ယဉ်ကျေးကြတဲ့အတွက် မကျေနပ်ချက်ကို အပိုဆုကြေး မပေးခြင်းအားဖြင့်ပဲ ပြတတ်ကြပါတယ်။ တချို့ကတော့ ဆိုးဆိုးရွားရွားကို ဒေါသထွက်ကြပြီး အသားကို ဝါးနေတုန်းမှာပဲ မန်နေဂျာကို ခေါ်ပေးဆိုပြီး ပြဿနာ ရှာတတ်ကြပါတယ်။ အဲသလိုအခြေအနေမျိုးမှာ စားသောက်နေတဲ့ သူတွေကို ဝန်ဆောင်မှုပေးရတာဟာ စားပွဲထိုးတွေ၊ စားပွဲထိုး မိန်းကလေးတွေ အကြားမှာ မနှစ်မြို့ဖွယ်ရာ မပြေလည်မှုတွေ တိုးပွားလာလေ့ရှိပါတယ်။ ဘယ်လိုအခြေအနေမျိုးမှာဆိုရင် ဆိုးရွားတဲ့ အပိုဆုကြေး တွေလာတော့မယ်ဆိုတာကို မသိတဲ့ စားပွဲထိုးဆိုတာ မရှိပါဘူး။ အဲသလို နည်းပါးတဲ့ အပိုဆုကြေးငွေပေးခြင်းအားဖြင့်လည်း ဘယ်စားပွဲထိုးကိုမှ သင်ခန်းစာ ပေးသလို ဖြစ်လာမှာလည်း မဟုတ်ပါဘူး။ အဲဒီ သုံးနှစ်တာ ကာလအတွင်းမှာ ကျွန်တော်သိလာတာက စားသုံးသူတွေကို ဝန်ဆောင်မှု ပေးတာ ကောင်းတယ် မကောင်းဘူးဆိုတာ ကျွန်တော် ပင်ကိုယ်စရိုက်တွေ ဘာတွေထက်စာရင် အခြေအနေတွေအပေါ်မှာပဲ မူတည်နေတယ် ဆိုတဲ့ အချက်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်တော့်ထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်းပြင်ပက အရာတွေကြောင့် ဖြစ်လာတဲ့ ဆိုးကျိုးတွေကို ကောင်းကောင်းမွန်မွန်နဲ့ ရယ်ချင်ကြည့်နဲ့ဖွယ်ကောင်းအောင် ဆက်ဆံ လိုက်ခြင်းအားဖြင့် ဒါမှမဟုတ် ဆီလျော်တဲ့ အချိန်မှာ ဆီလျော်တဲ့ စကားလေးတွေ ပြောပေးခြင်းအားဖြင့် လျော့ပါးသက်သာအောင် လုပ်လိုရပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း စားသုံးသူတွေဟာ တစ်ခုခု အမှားအယွင်းဖြစ်လာခဲ့ရင် ကျွန်တော့်ကိုပဲ အပြစ်တင်တော့တာပါပဲ။

ဒါဖြင့်ရင် ခင်ဗျား မကျေနပ်တာကို ပြဖို့ရာအတွက် အဲဒီ ဆိုးရွားတဲ့ အပိုဆုကြေးကို မယူဘဲ ခင်ဗျား ထွက်လာခဲ့ဖူးပါသလား။

ခင်ဗျား စားသောက်ဆိုင်တစ်ဆိုင်ကို ရောက်နေတဲ့ အချိန်မှာ ခင်ဗျားကို ဝန်ဆောင်မှုပေးနေတဲ့ စားပွဲထိုးရဲ့ ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးကို ကြည့်မိနိုင်ဖို့ရာ အခက်ကြုံပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျားဟာ စားပွဲထိုးတွေကို အလုပ်ခိုက်တဲ့ ငယ်ငယ်တွေလို့ပဲ မြင်နေတတ်ပြီး သူတို့ကို အလွယ်တကူပဲ ပြစ်တင်ကြိမ်းမောင်းမိတတ် ပါတယ်။ တစ်ခါတစ်ရံမှာ အဲသလို ကြိမ်းမောင်းတာဟာ ခင်ဗျားဖက်က မှန်နေတတ်ပြီး အများအားဖြင့်တော့ ခင်ဗျားဟာ အချက်အလက်ထက် လူပုဂ္ဂိုလ် အပေါ် အာရုံစိုက်မိခြင်း အမှားကို ကျူးလွန်မိနေတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

The Weakest Link ဒါမှမဟုတ် Jeopardy တို့လို ဉာဏ်စမ်းပြိုင်ပွဲတွေကို ကြည့်ပြီး အဲဒီပြိုင်ပွဲတွေကို စီစဉ်တင်ဆက်တဲ့သူဟာ အတော်လေးကို တော်မှာ ပဲလို့ ထင်မြင်ယူဆဖူးပါသလား။ ခင်ဗျားဘဝမှာ ရုပ်တုထုပြီး ဂုဏ်ပြုချင်လောက်တဲ့ လက်တဆုပ်စာလောက်ရှိတဲ့ ဂီတပညာရှင်တွေ၊ စာရေးဆရာတွေ ဒါမှ မဟုတ် ဝါမောက္ခတွေ ရှိနေပါလိမ့်မယ်။ အဲသလိုလူတွေနဲ့ ပြောဆိုဆက်ဆံတဲ့အခါမှာ ခင်ဗျားရဲ့ ထင်မြင်ယူဆချက်တွေကို ကိုင်စွဲပြီး သူတို့နဲ့ အငြင်းအခန် လုပ်ဖို့ရာ ဘယ်လောက်ခက်ခဲလိမ့်မလဲဆိုတာ ခင်ဗျား စိတ်ကူးကြည့်လိုက်ပါ။ အဲသလို စိတ်ကူးကြည့်တဲ့အခါမှာ သူတို့ရဲ့ တောင်လောက်ကြီးတဲ့ အသံပညာ ဆိုတဲ့ဟာကြီးနဲ့ ခင်ဗျားကို စိစဉ်ကဲညက်ကြေအောင် ဖိချောသွားပါလိမ့်မယ်။ အဲသလို ပညာရှင်မျိုးတွေနဲ့ ခင်ဗျား အနီးကပ် သိကျွမ်းခွင့် မရတဲ့ အခါမျိုးမှာ ခင်ဗျားဟာ သူတို့ကို ဇာတ်ကောင်တစ်ယောက်အဖြစ် ပြောင်းလဲရုံဖြင့်ပင်လိုက်ပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျားမှာ ခင်ဗျားရဲ့ အတွေ့အကြုံတွေနဲ့ စိတ်ကူးယဉ်ဇာတ်လမ်း တွေကနေ တဆင့် ထုတ်ယူတည်ဆောက်ထားတဲ့ သမားရိုးကျ ဒါမှမဟုတ် ပုံသေအကျင့်စရိုက်ရှိတဲ့ ဝိသေသလက္ခဏာတွေ ရှိနေပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျား လူတစ်ယောက် အကြောင်းကို ပိုကောင်းကောင်း သိနေရင်တောင်မှ အဲဒီ ပုံသေစရိုက်လက္ခဏာတွေထဲကို ဆွဲသွင်းမိတတ်ပါတယ်။

ခင်ဗျားဟာ လူမှုရေးရာ မျက်နှာဖုံးတွေကို အချိန်နဲ့အမျှ ဆိုသလိုပဲ ဝတ်ဆင်လိုက် ချွတ်ပစ်လိုက် လုပ်နေပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားရဲ့ သူငယ်ချင်းတွေ၊ မိသားစုဝင်တွေ ဒါမှမဟုတ် ခင်ဗျားရဲ့ အထက်အရာရှိကို မတူညီ ကွဲပြားတဲ့ပုံစံတွေနဲ့ ဆက်ဆံနေရတာဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ခင်ဗျားမေ့နေတာ တစ်ခုက ခင်ဗျားရဲ့ သူငယ်ချင်းတွေ၊ မိသားစုဝင်တွေ နဲ့ ခင်ဗျားရဲ့ အထက်လူကြီးတို့ဟာလည်း အလားတူပဲ လူအမျိုးမျိုးကို ပုံစံအမျိုးမျိုးနဲ့ ဆက်ဆံနေကြတယ် ဆိုတဲ့ အချက်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ခင်ဗျားဟာ သတင်းဇာတ်လမ်း တစ်ပုဒ်ကို ဖတ်ရှုတဲ့အခါတိုင်းမှာ အချက်အလက်ထက် လူပုဂ္ဂိုလ် အပေါ် အာရုံစိုက်မိခြင်း အမှားကို ကျူးလွန်နေပါတယ်။ ဥပမာအားဖြင့် မကြာခဏဆိုသလိုပဲ တစ်ယောက်ယောက်က စာတိုက်ရုံးတွေမှာ တိုက်ခိုက်မှုတွေလုပ်ပြီး လူတွေကို သတ်ဖြတ်နေပါတယ်။ ၁၉၈၃ ခုနှစ် လောက်ကို ပြန်ကြည့်လိုက်မယ်ဆိုရင် အမေရိကန်နိုင်ငံက စာတိုက်ရုံးတွေ ဒါမှမဟုတ် စာတိုက်ရုံးတွေရဲ့ အနီးအနားမှာ ပစ်ခတ်မှုတွေဟာ နှစ်နှစ်ကို တစ်ခါ လောက်ဖြစ်ပွားလေ့ ရှိပါတယ်။ အဲသလိုဖြစ်တိုင်းမှာပဲ ပစ်ခတ်သတ်ဖြတ်သူဟာ စိတ်တိုပြီးဒေါသထွက်နေတဲ့ ဝန်ထမ်းတစ်ဦးပဲ ဖြစ်နေလေ့ ရှိပါတယ်။ တစ်ခါတစ်လေမှာ စာတိုက်မှာ တာဝန်ထမ်းဆောင်နေဆဲ ဝန်ထမ်း ဖြစ်နေတတ်ပြီး တစ်ခါတစ်လေမှာ အလုပ်ကနေ လောလောလတ်လတ် အထုတ်ခံထား

ရတဲ့ ဝန်ထမ်း ဖြစ်နေတတ်ပါတယ်။ အဲသလို ဖြစ်ရပ်အတွက် (စာတိုက်ဖြစ်သွားတယ်) "going postal" ဆိုတဲ့ ဝေါဟာရလေးတောင် ပေါ်ပေါက်လာပါတယ်။ အမိလွယ်ကတော့ လုပ်ငန်းခွင် အခြေအနေတွေက ဆိုးရွားလွန်းတဲ့အတွက် ဒေါသတွေဖြစ်လာကာ အကြမ်းဖက်မှုတွေ ပြုလုပ်မိခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီအချိန်တုန်းကတော့ အမေရိကန် တစ်နိုင်ငံလုံးဟာ အဲသလိုကိစ္စတွေ ဖြစ်ရခြင်းအကြောင်းရင်းကို နားမလည်ခဲ့ကြပါဘူး။ ရုပ်ရှင်တွေ၊ စာအုပ်တွေ၊ တီဗွီရိုင်းတွေနဲ့ ပေါ့ပီတိတတွေမှာ တောင်မှ စာတိုက်လုပ်သားတွေဟာ ဒေါသတွေ ဆက်လက်ကြီးထွားနေကြတယ် လို့ရည်ညွှန်းပြောဆိုနေခဲ့ကြပါတယ်။ အခုလက်တလော ၂၀၁၀ ခုနှစ် လောက်အထိအောင်ပါပဲ။ စာတိုက်ဖြစ်သွားတယ် ဆိုတဲ့ သဘောတရားဟာ ဆယ်စုနှစ်တွေကြာအောင်အထိ အင်္ဂလိပ် ဗန်းစကား တစ်ခုအဖြစ်တောင်မှ ရှိနေခဲ့ပါတယ်။

အဲဒီ လက္ခဏာရပ်အတွက် လုပ်ငန်းခွင်စိတ်ဖိစီးမှုကနေ စလို့ ဗျူရိုကရက် ယန္တရား လုပ်ငန်းစဉ်ရဲ့ အဆင်မပြေမှုနဲ့ တူညီတဲ့ စဉ်းစားတွေးခေါ်မှု ဖြစ်စဉ်ကြောင့် လူသတ်မှုတွေကျူးလွန်မိခြင်းအထိ ရှင်းလင်းချက်တွေ အများအပြားလည်း ပေါ်ထွက်လာပါတယ်။ ဒါပေမယ့် တကယ့်အမှန်တရားကတော့ ခေတ်သစ် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုမှာလည်းပဲ လူတွေဟာ ခေတ်ဟောင်းစနစ်ဟောင်းက စာတိုက်ဝန်ထမ်းတွေလို ဆိုးရွားတဲ့လုပ်ငန်းခွင်အခြေအနေမှာ ရှိနေတော့ ပေမယ့်လည်း စိတ်ကျဒေါသထွက်ပြီး အကြမ်းဖက် ပစ်ခတ်မှုတွေ ရှိနေသေးတယ်ဆိုတဲ့ အချက်ပဲဖြစ်ပါတယ်။ အွန်လိုင်းပေါ်မှာ ရှာကြည့်မယ် ဆိုရင်လည်း အဲသလို ပစ်ခတ်မှုဖြစ်ရပ်ပေါင်း သုံးရာကျော်ကို တွေ့မြင်နိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဂူးဂဲလ်မှာ "shooting rampage" လို့ ရိုက်ရှာကြည့်မယ် ဆိုရင်လည်း တစ်နှစ်တာရဲ့ ဘယ်အချိန်မှာ ဖြစ်တာကို ကြည့်ချင်သလဲဆိုတာမျိုးကို ဂူဂဲလ်က နောက်မှာ အလိုအလျောက်ဖြည့်ပေးထားတာကို တွေ့ရပါလိမ့်မယ်။ ပြီးတော့ လွန်ခဲ့တဲ့ ရက်သတ္တပတ်အနည်းငယ် အတွင်းမှာကိုပဲ လူအများသေဆုံးခဲ့ရတဲ့ ပစ်ခတ်မှုတွေ ဖြစ်ပွားခဲ့တာကို တွေ့မြင်ရလိမ့်မယ်ဆိုတာ သေချာသလောက် ရှိနေပါတယ်။ ထူးဆန်းတာတစ်ခုက တကယ်တမ်းမှာ စာတိုက်မှာလူသတ်ခံရတဲ့နှုန်းဟာ လက်လီစတိုးဆိုင်တွေမှာ အသတ်ခံရတဲ့နှုန်းထက် နိမ့်နေတယ် ဆိုတဲ့ အချက်ပဲဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် လက်လီဆိုင်တွေမှာ အသတ်ခံရတယ်ဆိုတာက ဓါးပြဲမှုတွေမှာ အသတ်ခံရတာ ဖြစ်နေတတ်တာပါပဲ။ ဘယ်လို အခြေအနေမျိုးမှာမဆို အထီးကျန်နေတဲ့ စာတိုက်ဝန်ထမ်းတစ်ယောက်က သူ့လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်အားလုံးကို သတ်ပစ်လိုက်တယ် ဆိုတဲ့ အချက်နဲ့ ခင်ဗျား ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်မှု ရှိနေရခြင်း အကြောင်းရင်းဟာ နိုင်ငံတဝှန်းလုံးက မီဒီယာတွေက ဒီလို ပစ်ခတ်မှုမျိုးတွေ ဘယ်နေရာမှာပဲ ဖြစ်ဖြစ် ဖော်ပြလို့နေကြခြင်း ကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။

အဲသလိုမျိုး ပစ်ခတ်မှုတွေ စာတိုက်မှာဖြစ်ပွားတာ ဒါမှမဟုတ် ကျောင်းတစ်ကျောင်းမှာဖြစ်ပွားတာ ဒါမှမဟုတ် လေဆိပ်မှာ ဖြစ်ပွားတာကို ကြားပြီဆိုတာနဲ့ လူသတ်သမားအကြောင်းကို ဦးဆုံးအနေနဲ့ ခင်ဗျား ဘယ်လို ယူဆလိုက်မိမလဲ။ ခင်ဗျားအတွက် ကျေနပ်ဖွယ်ရာ အကောင်းဆုံး အတွေးကတော့ လူသတ်သမားဟာ ရူးနေတာဖြစ်မယ် ဆိုတဲ့ ယူဆချက်ပဲ ဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။ လူသတ်သမားဟာ ရူးသွပ်နေတဲ့သူတစ်ဦးဖြစ်ပြီး တစ်ရက်မှာ သူမခံမရပ်နိုင်စရာ ကိစ္စတစ်ခုက သူ့ကို လွှမ်းမိုးသွားပါတယ်။ အဲသလို ယူဆပစ်လိုက်တာက သက်တောင့်သက်သာ အရှိဆုံးဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။ လူသတ်သမား ဖြစ်နိုင်လောက်တဲ့ လူတွေ ခင်ဗျားအနီးဝန်းကျင်မှာလဲ ရှိနေနိုင်တယ် ဒါမှမဟုတ် ခင်ဗျားကိုယ်တိုင်လည်း အဲဒီလူသတ်သမားလိုမျိုး ဖြစ်သွားနိုင်တယ် ဆိုတာမျိုးကို ခင်ဗျား မတွေးကြည့်ချင်ပါဘူး။

ဒါပေမယ့် ဒေါသထွက်နေတဲ့လူတွေဟာ သူဦးကျောက်ထဲက လူသတ်သမားနဲ့အတူ တစ်ရက်မှာ ပြန်နီးထမလာကြတော့ပဲ ဖြစ်သွားကြပါတယ်။ နှစ်များစွာ တည်ဆောက်လာ ရတဲ့ ဒေါသစိတ်တွေဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ အမြဲတစေ စိတ်ပျက်ပင်ပန်းပြီး ဒေါသထွက်နေကြတာဟာ အလုပ်မှာဖြစ်ပွားတဲ့ နှစ်နာ မကျေနပ် ချက်တွေကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ဟာ သူတို့အလုပ်နဲ့နွယ်ပြီး သူတို့ရဲ့ ကိုယ်ပိုင်ဝိသေသလက္ခဏာ တစ်ရပ်ကို ထူထောင်ကြပါတယ်။ ဒါကြောင့် အလုပ်က ထုတ်ပယ်ခံလိုက်ရတဲ့ အခါမှာ အရာအားလုံး ပျောက်ဆုံးသွားသလို ဖြစ်သွားရပါတော့တယ်။ သူတို့ဟာ မကြာခဏဆိုသလိုပဲ အထီးကျန်မှုတွေနဲ့ လူမှုစုံတွေ ကနေသွေဖည်မှုတွေကို ခံစားကြရပြီး သူတို့ဟာ ဂုဏ်သိက္ခာ ကင်းမဲ့သွားပြီလို့ ယုံကြည်သွားတတ်ကြပါတယ်။ အဲသလိုလူအများစုဟာ ညဉ့်ပန်းနီစက်မှုနဲ့ အရှက်ရမှုတို့ကို ကာလကြာရှည် ခံစားကြရပြီး သူတို့ကို ဒုက္ခပေးခဲ့ကြသူတွေကို လက်စားချေလိုတဲ့စိတ် ရှိနေကြပါတယ်။ သူတို့အတွက် ဘဝဆိုတာက သနားညှာတာမှု ကင်းမဲ့စွာနဲ့ ထိုးနှက်တိုက်ခိုက်တတ်တဲ့အရာ ဖြစ်နေပြီး သူတို့မှာ အဲဒါကို ပြန်လည်တွန်းလှန်တိုက်ခိုက်ဖို့ စွမ်းအားမဲ့နေတယ်လို့ ခံစားနေကြ ရပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ စိတ်ထဲမှာ အခြေအနေတွေက သူတို့ကို စိတ်ရှုပ် ရူးသွပ်အောင် လုပ်နေသလို ဖြစ်နေပါတယ်။

ဒေါသထွက် ပစ်ခတ်မှုတွေက လူသတ်သမားတွေကို ရူးသွပ်နေတဲ့သူတွေအဖြစ် ခင်ဗျား မြင်လေ့ရှိပါတယ်။ ဒါပေမယ့် သူတို့ရဲ့ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်တွေနဲ့ မိသားစုဝင်တွေကတော့ အဲဒီထင်မြင်ချက်ကို သဘောတူမှာ မဟုတ်ပါဘူး။ သူတို့က အလုပ်နဲ့ စိတ်ဖိစီးမှုတွေက အဲသလိုဖြစ်အောင် တွန်းပို့သွားတာလို့ ပြောကြပါတယ်။ မိတ်ဆွေ သူငယ်ချင်းတွေကလည်း အလုပ်ကြောင့်သာ မဟုတ်ရင် အဲသလို ဖြစ်မှာမဟုတ်ဘူးလို့ ပြောကြပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျားလို ပြင်ပက လူတစ်ယောက်အနေနဲ့တော့ ဒီလူဟာ ဘာပဲဖြစ်ဖြစ် တစ်နေ့မဟုတ် တစ်နေ့တော့ လူသတ်တာကို လုပ်မှာပဲဆိုပြီး လူတစ်ယောက်ရဲ့ ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေး အပေါ် အပြစ်ပုံချတာမျိုး လုပ်လိုက်ဖို့က လွယ်ကူပါတယ်။ အဲသလို လုပ်ရတာက စိတ်ပင်ပန်းစေပေမယ့်လည်း ဒါဟာ နောက်တစ်နည်းအားဖြင့် အချက်အလက်ထက် လူပုဂ္ဂိုလ် အပေါ် အာရုံစိုက်မိခြင်း အမှားက ခင်ဗျားကို နောက်ဆုံးကောက်ချက်ဆီကို အဆောတလျှင်ရောက်သွားအောင် တွန်းပို့နေ ခြင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ လူပုဂ္ဂိုလ်ကိုပဲ သွားကြည့်မြင်ပြီး သူ့ရဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်အခြေအနေတွေကို လျစ်လျူရှုကာ အဲဒီလူအပေါ်ကိုပဲ အပြစ်ပုံချပစ်လိုက် တာမျိုး ဖြစ်ပါတယ်။

လူတိုင်း အဲသလို ဖြစ်နိုင်တယ်ဆိုရင် ခင်ဗျားလည်း အဲသလို ဖြစ်နိုင်တဲ့အထဲမှာ ပါပါတယ်။ စိတ်ပျက်စရာကောင်းတဲ့ ဖြစ်ရပ်တွေနဲ့ လူမှုဖိအားတွေရဲ့ ရလဒ် တွေဟာ လူမှုကျင့်ဝတ်တွေကနေ သွေဖည်တဲ့ စိတ်ထက်ပိုပြီး မကောင်းမှုတွေဖြစ်စေတယ်လို့ မြင်ယောင်ကြည့်ရတာဟာ ချမ်းမြေ့ဖွယ်ရာ မကောင်းတဲ့ အတွေးတစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလိုနားလည်ထားခြင်းဟာ အခြားသူတွေကို ထိခိုက်နာကျင်အောင်လုပ်တဲ့သူတွေဖက်ကနေ ဆင်ခြေပေးနေတာမျိုး မဟုတ် ပါဘူး။ ဒါပေမယ့်လည်း လူတွေဟာ အခြေအနေ အကြောင်းကြောင်းတွေကြောင့် ဒီလိုမျိုးတွေ လုပ်ဖြစ်သွားတယ်ဆိုတာကတော့ မှန်ကန်ပုံရပါတယ်။ ဒီအချက်က ခင်ဗျားကို စိတ်ပူပန်မှုဖြစ်သွားစေတယ်ဆိုရင်လည်း မစိုးရိမ်ပါနဲ့။ အဲသလို ပူပန်မှုဖြစ်တယ်ဆိုတာကိုက ခင်ဗျားဟာ ပုံမှန်စိတ်အခြေအနေမှာ ရှိသေးတယ်ဆိုတာကို ဖော်ပြနေပါတယ်။

ခင်ဗျားရဲ့ကျောင်းမှာဆိုရင် ဂီ (လူတွေနဲ့ မရောနှောတတ်ဘဲ ကြောင်တောင်တောင်ဖြစ်နေတဲ့သူ)တွေ၊ နှာဒ် (နည်းပညာဖက်ကို အောက်ချစ်တတ်စားပြီး အခြားဘာမှမသိသူ)တွေ၊ အားကစားအလွန်လုပ်သူတွေ၊ ရွှေမင်းသမီးလေးတွေ ရှိပါလိမ့်မယ်။ အတန်းရဲ့ လူပြက်တစ်ယောက်နဲ့ ငယ်ငယ်တစ်ယောက်၊ လူအသိုင်းအဝိုင်းကို မုန်းတီးဖယ်ခွာတတ်တဲ့ ကဗျာဆရာတစ်ယောက်နဲ့ စာမေးပွဲအဆင့်ကောင်းကောင်းရအောင် ကြိုးပမ်းနေတဲ့ စိတ်အားတက်ကြသူ နိုင်ငံရေးသမားတစ်ယောက် ရှိနေပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျား အတတ်လမ်းပုံပြင်တွေကို ကြိုက်နှစ်သက်ပါလိမ့်မယ်။ အတတ်ကောင်းတွေ စုံလင်အောင် ပါဝင်တဲ့ ရုပ်ရှင်တွေနဲ့ စာအုပ်တွေဟာ ခင်ဗျားအတွက် အဓိပ္ပါယ်ရှိနေပါလိမ့်မယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ခင်ဗျားဟာ ဘဝမှာကြုံရတဲ့ သူတွေကို သူတို့ရဲ့ အပြုအမူကို ခန့်မှန်းတွက်ဆလို့ ရနိုင်တဲ့ အတတ်ကောင်းတွေအဖြစ် ပြောင်းလဲ ရှုမြင်ပစ်လိုက်ချင်လို့ ဖြစ်ပါတယ်။ စိတ်ဟာ ကမ္ဘာလောကကို အနက်အဓိပ္ပါယ်ရှိတဲ့အရာ အဖြစ် ရှုမြင်နိုင်ဖို့ရာ ရှုန်းကန်ကြိုးပမ်းနေရပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ အမြဲတမ်းဆိုသလိုပဲ အခြားသူတွေရဲ့ စိတ်တွေကို သိမြင်နေပြီး လူတွေဟာ အဲ့ဒီအပြုအမူ တစ်ခုကို ဘာကြောင့်ပြုမူတာလဲ ဆိုတာကို ရှင်းပြမယ့် ရှင်းပြချက်တွေကို အမြဲတမ်းရှာဖွေနေလေ့ ရှိပါတယ်။

လူတွေရဲ့ အပြုအမူ အများစုဟာ ပြင်ပက အားတွေနဲ့ လူ့အတွင်းက အားတွေရဲ့ လွန်ဆွဲမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ အရာတွေဆိုတာကို စိတ်ပညာရှင်တွေက သိကြပါတယ်။ လူတွေဆိုတာက အလွယ်တကူ ခန့်မှန်းလို့ရတဲ့ ခံစားချက်မဲ့ ပုံသေဇာတ်ကောင်မျိုးတွေ မဟုတ်ကြပါဘူး။ ခင်ဗျားဟာ အိမ်မှာနဲ့ အလုပ်မှာ ပြုမူလှုပ်ရှားပုံ မတူညီကြွပြားတဲ့ လူတစ်ယောက် ဖြစ်နေပါလိမ့်မယ်။ မိသားစုနဲ့ရှိနေတဲ့အချိန် ပုံစံတစ်မျိုး၊ ပါတီပွဲရောက်တဲ့အချိန်မှာ ပုံစံတစ်မျိုး ဖြစ်သွားပါ လိမ့်မယ်။ စာထဲမှာ ဒီအကြောင်းကို ဖတ်ရရင်တော့ လူတိုင်းသိတဲ့ ကိစ္စမျိုးလို ဖြစ်နေပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမယ့် ခင်ဗျား အခြားလူတစ်ယောက်ကို အကဲဖြတ်မှု ပြုလုပ်ရတဲ့အခါမှာတော့ ဒီလို ဖြစ်တတ်တဲ့အကြောင်းကို မေ့လျော့နေပါလိမ့်မယ်။ ဒါကြောင့် ခင်ဗျားဟာ “ဂျက်ဟာ သူမသိတဲ့ လူတွေနဲ့ ဆက်ဆံရတဲ့အခါ အနေအမူတစ်ခုတည်း တယ် .. ဒါကြောင့် သူ့ကို အများသူငါ သွားလာတတ်တဲ့ နေရာတွေမှာ တွေ့လိုက်ရင် သူဟာ လူအုပ်များတဲ့နေရာကို ရှောင်ပြီး ချောင်လေးတွေမှာ နေလေ့ရှိ တယ်” လို့ ပြောရမယ့်အစားမှာ “ဂျက်ဟာ ရှက်တတ်တဲ့သူတစ်ယောက် ဖြစ်တယ်” လို့ ပြောလေ့ရှိတတ်ပါတယ်။ ဒါက လူတစ်ယောက်အကြောင်းကို အလွယ်တကူ ကောက်ချက်ချပစ်လိုက်တာမျိုး ဖြစ်ပါတယ်။ လူမှုဆက်ဆံရေးလောကကို အလွယ်တကူ ပုံဖော်ပြနိုင်တဲ့ လုပ်ရပ် တစ်ခုလည်း ဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့ဒီအချက်က အခြေအနေတွေရဲ့ စွမ်းအားကို အလွယ်တကူ လျှစ်လျူရှုပစ်လိုက်တာမျိုးလည်း ဖြစ်ပါတယ်။ လူတွေကို သူတို့ ကြုံတွေ့နေရတဲ့ အခြေအနေဆိုတဲ့ ဘောင်အတွင်းကနေ ကြည့်မြင်တာဟာ လူမှုစိတ်ပညာရဲ့ အခြေခံအုတ်မြစ် အချက်တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့ဒီအချက်ကို အကြောင်းပြ/ကောက်ချက်ချ သီအိုရီ (attribution theory) လို့ ခေါ်ကြပါတယ်။

ဘားဆိုင်းထဲမှာ တစ်ယောက်ယောက်က ခင်ဗျားဆီကို လျှောက်လာပြီး ခင်ဗျားကို တစ်ခွက်လောက် ဝယ်တိုက်ပါရစေလို့ ပြောလာခဲ့ရင် ခင်ဗျားရဲ့ စိတ်ထဲမှာ ပထမဦးဆုံးပေါ်လာမယ့်အတွေးက အဲ့ဒီလူရဲ့ မျက်နှာကို အကဲခပ်လေ့လာဖို့ အမှမဟုတ် အခန်းရဲ့ အမူအရာကို သုံးသပ်ဖို့တွေ ဟုတ်မှာမဟုတ်ပါဘူး။ ခင်ဗျားရဲ့ ပထမဆုံးအတွေးဟာ အဲ့ဒီလူရဲ့ ရည်ရွယ်ချက်ကို ခန့်မှန်းဖို့ပဲ ဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။ ဒါဟာ ခင်ဗျားကို ဆွဲဆောင်ချင်လို့လား။ စေတနာရှိပြီး ကြင်နာတတ်သူမို့ ဝယ်တိုက်ချင်တာလား။ ဒီလူက ဘေးအန္တရာယ်ပြုနိုင်မယ့်သူလား။ ဒီလူရဲ့ အပြုအမူကို ဘယ်လို မှတ်ယူရမလဲ။ အဲ့ဒါတွေအတွက် တိကျတဲ့ အဖြေတော့ ခင်ဗျား မရမှာမဟုတ်ပါဘူး။ ဖြစ်နိုင်ချေ တစ်ခုဆီကနေ နောက်တစ်ခုဆီကို အမျိုးမျိုး ပြောင်းလဲပြီး ခင်ဗျား တွေးနေမိမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ကလေးတစ်ယောက်က ဈေးဝယ်စင်တာထဲမှာ အော်ဟစ်နေပြီး မိဘတွေက ဂရုမပြုဘဲ ဈေးအဝယ်မပျက် ရှိနေသလိုမျိုး အပြုအမူတစ်ခုကို ခင်ဗျား တွေ့မြင်တဲ့အခါမှာ ခင်ဗျားစိတ်ထဲမှာ အလွယ်တကူနဲ့ပဲ အဲ့ဒီမိသားစုရဲ့ ဘဝကို ကောက်ချက်ချပစ်လိုက်တော့တာပါပဲ။ ခင်ဗျားသူတို့ရဲ့အကြောင်း လုံလောက်တဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေ မရဘူးဆိုတာကို နားလည်နေပေမယ့်လည်း ခင်ဗျားဟာ အဲ့သလို ကောက်ချက်ချလိုက်တာကို ကျေနပ်နှစ်သိမ့် နေတတ်ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ ထင်သလောက် စမတ်ဖြစ်မနေပေမယ့်လည်း ငွေကြေးနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ ကိစ္စရပ်တွေမှာတော့ အကျိုးတရားရဲ့ ရှေ့မှာ အကြောင်းတရားရှိတယ်ဆိုတဲ့ ခင်ဗျားရဲ့ ကောက်ချက်ဟာ မှန်နေနိုင်ပါတယ်။

၁၉၉၂ ခုနှစ်မှာ ကွန်စတန်တိုင်း ဆဒီကိုဗစ် နဲ့ ခရိတ်ခ် အန်ဒါဆင်တို့ဟာ လေ့လာမှုတစ်ရပ်ကို ပြုလုပ်ခဲ့ကြပါတယ်။ အမေရိကန်လူမျိုးတွေကို အခြားသော အမေရိကန်တွေ အရင်တုန်းက ဆိုဗီယက်ယူနီယံဖက်ကို ဘာကြောင့် ပြောင်းသွားချင်ကြသလဲ ဆိုတာကို ရှင်းပြခိုင်းခဲ့ပါတယ်။ အများစုကတော့ အလျှင်အမြန်ပဲ ကောက်ချက်ချကြပါတယ်။ ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းသောသူတွေက ဘက်ပြောင်းသွားကြတဲ့သူတွေဟာ စိတ်ရှုပ်ထွေးလို့ ဒါမှမဟုတ် သစ္စာဖောက် လောက်ကောင်းတွေ ဖြစ်လို့ ဆိုပြီး ဖြေကြပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ အဲ့ဒီလူတွေကို သူတို့ရဲ့ လုပ်ဆောင်ချက်တွေကို သူတို့ရဲ့ ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးနဲ့ ခန့်မှန်းကြည့်လို့ရတဲ့ အတတ်ကောင်းတွေအဖြစ် စိတ်ကူးမြင်ယောင်ကြည့်ခဲ့ကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။ အခြားသော ငြင်းဆိုဖွယ်ရာ အချက်အလက်တွေ ရှိနိုင်ပေမယ့် လည်း အမေရိကန်ဆိုတာဟာ လွတ်လပ်သူတွေရဲ့ မြေဖြစ်ပြီး ရဲရင့်သူတွေရဲ့ အိမ်ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအစမ်းသပ်ခံတွေဟာ ဒီလိုမြေမှာ မွေးဖွားကြီးပြင်းလာကြပြီး ဘဝကို ပျော်ရွှင်စွာ ဖြတ်သန်းနေကြတဲ့သူတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ လေ့လာသူတွေက အစမ်းသပ်ခံတွေကို ရုရှားတွေကရော ဘာကြောင့် အမေရိက ဖက်ကို ဘက်ပြောင်းလာကြတာလဲလို့ မေးတဲ့အခါမှာတော့ ၉၀ ရာခိုင်နှုန်းက ရုရှားတွေဟာ ဆိုးရွားတဲ့ လူနေမှု အခြေအနေတွေကနေ ထွက်ပြေးလာကြတာ ဒါမှမဟုတ် ပိုမိုကောင်းမွန်တဲ့ ဘဝတစ်ခုကို ရှာဖွေဖို့ ဘက်ပြောင်းလာကြတာ ဖြစ်တယ်လို့ ဖြေဆိုခဲ့ကြပါတယ်။ အမေရိကန်တွေရဲ့ စိတ်ထဲမှာ ရုရှားတွေဟာ သူတို့ရဲ့ ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးကြောင့် စိတ်အားတက်ကြွကြွတာမဟုတ်ဘဲ သူတို့ရဲ့ ပတ်ဝန်းကျင် အခြေအနေကြောင့် စိတ်အားတက်ကြွနေကြတာ ဖြစ်တယ် လို့ ထင်မြင်ယူဆနေကြပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ ရုရှားတွေကိုတော့ သစ္စာဖောက်တွေလို့ မမြင်ကြဘဲ သူတို့ရဲ့နိုင်ငံဆီကို ပြေးဝင်ခဲ့လို့လာကြတာဖြစ်တဲ့ အတွက် အခြေတကျ မရှိတာလို့ မြင်နေကြပါတယ်။ အမေရိကန်တွေဟာ သူတို့ရဲ့ အပြုအမူတွေအတွက် ပြင်ပက အရာတစ်ခုကို အပြစ်ဖို့ခံကြပါတယ်။

စိတ်ပညာရှင် ဟယ်ရီး ကယ်လီရဲ့ အဆိုအရ အခြားသောသူတစ်ယောက်ရဲ့ အပြုအမူကို ကောက်ချက်ချရတော့မယ်ဆိုရင် ခင်ဗျားဟာ ရှေ့နောက်ညီညွတ် ကိုက်ညီမှု၊ တသမတ်ထဲရှိမှုကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားလေ့ရှိပါတယ်။ ခင်ဗျားရဲ့ သူငယ်ချင်းတစ်ယောက်က ခင်ဗျားသိတဲ့သူတစ်ယောက်နဲ့ ရန်ဖြစ်ပြီဆိုရင် ခင်ဗျားဟာ ပထမဆုံးအနေနဲ့ သူတို့ရဲ့ အပြုအမူဟာ သူတို့ရဲ့ အတိတ်က အပြုအမူတွေနဲ့ ကိုက်ညီတာ တသမတ်ထဲ ရှိသလား ဆိုတာကို စဉ်းစားလေ့ ရှိပါ တယ်။ သူတို့ဟာ အမြဲတမ်း ရန်ဖြစ်လေ့ရှိသူတွေဆိုရင် ခင်ဗျားဟာ သူတို့ရဲ့ ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးကို အပြစ်တင်လေ့ရှိပါတယ်။ သူတို့ဟာ အေးအေး နေတတ်တဲ့ သူတွေဆိုရင်တော့ ခင်ဗျားဟာ အခြေအနေအပေါ်ကို အပြစ်တင်လေ့ရှိပါတယ်။ များသောအားဖြင့် အဲ့သလို စဉ်းစားနည်းဟာ အလုပ်ရှုပ်တာကို သက်သာစေပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ အတိတ်ဆင့်ကဲဖြစ်စဉ်မှာလည်း နေ့တိုင်းတွေနေရတဲ့ သူတွေအပေါ်မှာ အပြုအမူတွေဟာ အမြဲတမ်း တသမတ်တည်း

ရှိနေရုံလားဆိုပြီး အကဲခတ် ရတာက အခြေအနေ အကြောင်းအရာတွေကို အမြဲထည့်သွင်းစဉ်းစားနေရတာထက် ပိုမိုလွယ်ကူစေပါတယ်။ ဒီနေ့လို ခေတ်သစ် လောကကြီးမှာတော့ ခင်ဗျားဟာ ခင်ဗျားကြုံတွေ့ရတဲ့ စားပွဲထိုးမိန်းကလေး ဒါမှမဟုတ် မြေအောက်ရထားပေါ်မှာတွေ့နေရတဲ့ လူတွေအားလုံးကို တသမတ်တည်း ရှိ မရှိ လိုက်ကြည့်နေဖို့ရာက အဆင်မပြေတော့ပါဘူး။ သေနတ်နဲ့ လိုက်ပစ်နေတဲ့ သေနတ်သမားဟာ အရင်ကလည်း ဒီလို ကြမ်းရမ်းတဲ့သူ ဟုတ် မဟုတ် ဆိုတာကို လိုက်ကြည့်ပြီး သူ တသမတ်တည်းဖြစ်နေသလား ဒါမှမဟုတ် မီးပွိုင့်မှာ ခင်ဗျားရှေ့ကနေ အတင်းဖြတ်ဝင်သွားတဲ့ သူတစ်ယောက် ဟာ အမြဲတမ်းပဲ အဲ့သလို အကျင့်မကောင်းတာတွေကို လုပ်လေ့ရှိနေသလားဆိုတာကို လိုက်ကြည့်ဖို့ရာအတွက် ခင်ဗျားမှာ အခက်အခဲ ရှိနေပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျားဟာ တသမတ်တည်းရှိမှုကို မစစ်ဆေးနိုင်တဲ့ အခါမှာ လူတွေရဲ့ အပြုအမူတွေကို သူတို့ရဲ့ ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးကြောင့်လို့ပဲ ခင်ဗျား သတ်မှတ်ပစ်လိုက် လေ့ရှိပါတယ်။

အချက်အလက်ထက် လူပုဂ္ဂိုလ်အပေါ် အာရုံစိုက်မိခြင်း အမှားရဲ့ လျှို့ဝှက်ချက်တွေကို ဖော်ထုတ်နိုင်ဖို့ရာအတွက် ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ လေ့လာမှုတွေထဲက ပထမဆုံး လေ့လာမှုကတော့ ၁၉၆၇ ခုနှစ်မှာ အက်ဒွက် ဂျိုးနဲ့ ဗစ်တာ ဟားရပ်တို့ရဲ့ ဒုဒ် တက္ကသိုလ်မှာ ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ လေ့လာမှုပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ဟာ ဖီဒီ ကက်စထရိုရဲ့ နိုင်ငံရေး အယူဝါဒတွေကို ထောက်ခံတဲ့ဖက်ကရော ငြင်းဆိုတဲ့ဖက်ကပါ ရေးသားထားတဲ့ ငြင်းခုံဆွေးနွေးပွဲတစ်ခုရဲ့ စာမူကြမ်းတွေကို ကျောင်းသားတွေကို ဖတ်ခိုင်းခဲ့ပါတယ်။ (ယနေ့ခေတ်မှာဆိုရင်တော့ သူတို့ဟာ အိုစမာ ဘင်လာဒင်ရဲ့ ဟာတွေကို သုံးကောင်းသုံးပါလိမ့်မယ်။) အဲ့ဒီ မိန့်ခွန်းကို တက်ရောက် ပြောကြားတဲ့သူဟာ သူယုံကြည်ရာကို သူဟာသူ စိတ်ကြိုက် ရွေးချယ်ပြောခွင့်ရတယ်လို့ ကျောင်းသားတွေကို အသိပေးထားခဲ့ရင် ကျောင်းသားတွေဟာ အဲ့ဒီ မိန့်ခွန်းကို တက်ပြောနေတဲ့သူရဲ့ ဟောပြောမှုတွေရဲ့ လွှမ်းမိုးမှုကြောင့် သူပြောတဲ့အထဲမှာ မြောသွားခဲ့ကြပြီး သူပြောတာကိုပဲ အမှန်လို့ ကောက်ချက်ချ ခဲ့ကြပါ တယ်။ ဥပမာအားဖြင့် တက်ရောက်ငြင်းဆိုဆွေးနွေးတဲ့သူက ကက်စထရိုနဲ့ သဘောမတူပါဘူးလို့ ပြောတဲ့အခါမှာ ကျောင်းသားတွေကလည်း အဲ့ဒီလူ ပြောတာကို ယုံကြည်ခဲ့ကြပြီး သူတို့လည်း အဲ့ဒီအတိုင်းပဲ ယုံကြည်တယ်လို့ ပြောခဲ့ကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့် တက်ရောက်ပြောကြားတဲ့သူဟာ သူယုံကြည်ရာ ကို ပြောရတာမဟုတ်ဘဲ ထောက်ခံမလား၊ ငြင်းဆိုမလားဆိုတာကို မဲနှိုက်ပြီး ကျရာကိုသာ ပြောရတာ ဖြစ်တယ်လို့ အစမ်းသပ်ခံ ကျောင်းသားတွေကို ပြောထားခဲ့တဲ့ အခါမှာတော့ ကျောင်းသားတွေဟာ အဲ့ဒီ တက်ရောက်ပြောကြားနေတဲ့သူကို အယုံအကြည်မရှိတော့ဘူး ဖြစ်သွားကြပါတယ်။ အခြေအနေ တစ်ခုရဲ့ လွှမ်းမိုးမှုဟာ သူတို့ရဲ့ ယူဆမှုအပေါ်မှာ သက်ရောက်မှု မရှိဘူး ဖြစ်သွားပါတယ်။ အဲ့ဒီအစားမှာ သူတို့ဟာ ငြင်းခုံဆွေးနွေးသူတွေရဲ့ စကားတွေကို အဲ့ဒီလူတွေရဲ့ ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးကနေ ပေါ်ထွက်လာတဲ့ စကားတွေ ဖြစ်တယ်လို့ ရှုမြင်ခဲ့ကြပါတယ်။

အဲ့ဒီစမ်းသပ်ချက်ရဲ့ အမျိုးမျိုးသော မူကွဲတွေကို ယနေ့အချိန်အခါအထိ ပြုလုပ်နေကြဆဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ကိန်းရှင်တွေကို ဘယ်လိုပဲ ပြောင်းလဲလှည့်ဖျား ထားသည် ဖြစ်စေ အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ တူညီတဲ့ အစွဲမှားကိုပဲ ကျူးလွန်နေကြတာကို တွေ့ရပါတယ်။ ၁၉၉၇ ခုနှစ်မှာ ပီတာ ဒစ်တိုဟာ သုတေသနသမား တွေအတွက် အလုပ်လုပ်ပေးနေတဲ့ မင်းသမီးတစ်ယောက်ကို လူတွေနဲ့ တွေ့ပေးတဲ့ စမ်းသပ်ချက်တစ်ခုကို ပြုလုပ်ခဲ့ပါတယ်။ မင်းသမီးနဲ့ အဲ့ဒီလူတွေဟာ တစ်ယောက်ချင်း ခဏတာ စကားစမြည်ပြောရပြီး မင်းသမီးဟာ အဲ့ဒီလူတွေအတွက် သူမရဲ့ ထင်မြင်ချက်ကို စာနဲ့ရေးသားပြီး အစီရင်ခံစာ တင်ရပါတယ်။ ဒစ်တိုက အစမ်းသပ်ခံတွေကို မင်းသမီးက မင်းတို့ရဲ့ မကောင်းကြောင်းတွေ အစီရင်ခံထားတယ်လို့ ပြောလိုက်တဲ့အခါမှာ အစမ်းသပ်ခံတွေက သူမ ဟာ အမိန့်ပေးတဲ့အတိုင်း လိုက်လုပ်နေရတာ ဖြစ်တယ်လို့ ပြန်တုံ့ပြန်ပြောကြားကြပါတယ်။ မင်းသမီးက သူတို့ရဲ့ ကောင်းကြောင်းတွေကို အစီရင်ခံစာထဲမှာ ရေးထည့်ခဲ့တယ်လို့ ပြောလိုက်တဲ့အခါမှာတော့ အစမ်းသပ်ခံတွေက သူမဟာ သူမရဲ့အလုပ်ကို လုပ်နေတာမှန်းသိနေပေမယ့်လည်း စိတ်ထဲမှာတော့ မင်းသမီးဟာ သူတို့ကို တကယ့်စိတ်ရင်းနှီး နှစ်သက်နေတာ ဖြစ်တယ်လို့ ထင်ခဲ့ကြပါတယ်။

အခြားသောသူတွေရဲ့ ပြုမူလုပ်ဆောင်ချက်တွေဟာ သူတို့ဘယ်လိုလူစားမျိုးဖြစ်သလဲ ဆိုတဲ့အချက်ကနေ ပေါ်ထွက်လာတာဖြစ်ပြီး ပတ်ဝန်းကျင်က အခြေအနေတွေနဲ့ ဘာမှမပတ်သက်ဘူးလို့ ခင်ဗျား ယုံကြည်နေပြီဆိုရင် ခင်ဗျားဟာ အချက်အလက်ထက် လူပုဂ္ဂိုလ်အပေါ် အာရုံစိုက်မိခြင်း အမှားကို ကျူးလွန်မိနေတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ကလပ်မှာကတော့ အကမယ်မိန်းကလေးက ခင်ဗျားကို တကယ်ကြိုက်နှစ်သက်နေတယ်လို့ တစ်စုံတစ်ယောက်က ယုံကြည်မိ နေခဲ့ရင် ဒါမှမဟုတ် သူ ကော်စတာရီကာမှာ သွားပြီး ငါးမျှားခွဲတဲ့အကြောင်း ပြန်ပြောင်းပြောပြတာကို သူ့ဝန်ထမ်းအားလုံးက နားထောင်ချင်နေတယ်လို့ ယုံကြည်မိနေခဲ့ရင် အဲ့ဒါဟာ အချက်အလက်ထက် လူပုဂ္ဂိုလ်အပေါ် အာရုံစိုက်မိခြင်း အမှားပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

အခြေအနေတစ်ခုက ဘယ်လောက် သက်ရောက်မှု ပြင်းထန်နိုင်တယ်ဆိုတာကို သုံးသပ်ဆုံးဖြတ်ဖို့က ခက်ခဲပါတယ်။ ခင်ဗျား ကောင်းကောင်းသိတယ် လို့ထင်တဲ့ လူတစ်ယောက်ရဲ့ အပြုအမူ အပေါ်မှာ အခြေအနေတစ်ခုဟာ ဘယ်လောက်အထိ လွှမ်းမိုးသွားနိုင်သလဲ ဆိုတာ သုံးသပ်ဖို့ကလည်း အတော်ပဲ ခက်ခဲပါတယ်။ ၁၉၇၁ ခုနှစ်မှာ ဖိလစ် ဇင်ဘာဒိုဟာ စတန်းဖို့ဒ် တက္ကသိုလ်မှာ စမ်းသပ်မှုတစ်ခုကို ပြုလုပ်ခဲ့ပါတယ်။ အဲ့ဒီ စမ်းသပ်မှုက သူ့ကို သူ့ရဲ့ အဓိက နယ်ပယ်ဖြစ်တဲ့ ပြောင်းလဲမှုစိတ်ပညာထဲကို တွန်းပို့လိုက်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဇင်ဘာဒိုဟာ ခင်ဗျား ဘဝတစ်လျှောက်လုံးမှာ ခင်ဗျား ကပြအသုံးတော်ခံခဲ့ရတဲ့ ဇာတ်ရုပ်တွေ (roles) ကို စိတ်ဝင်စားခဲ့ပါတယ်။ ခင်ဗျား ဖန်တီးတည်ဆောက်ထားတဲ့ စရိုက်လက္ခဏာနဲ့ အခြေအနေအပေါ်မူတည်ပြီး ခင်ဗျား ဟန်ဆောင် ပန်ဆောင်နဲ့ လုပ်လိုက်ရတဲ့ ဇာတ်ရုပ်အကြား ခြားနားမှုတွေကို သူက စိတ်ဝင်တစားရှိခဲ့ပါတယ်။ စစ်ပွဲတွေနဲ့ အကျဉ်းထောင်တွေမှာတွေ့ရတဲ့ လူဆန်တဲ့ ကြမ်းပြာရက်စက်မှုတွေဟာ ဆိုးသွမ်းမကောင်းမှုကြောင့် ဆိုတာထက် မသိစိတ်နဲ့ ဇာတ်ရုပ်တွေက လုပ်ဆောင်သွားတာတွေ ဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်တယ်လို့ သူက ထင်မြင်ယူဆခဲ့ပါတယ်။

သူဟာ ကျောင်းသား (ယောက်ျားလေး) နှစ်ဆယ့်လေးယောက်ကို ကျောင်းဝန်းထဲမှာ စမ်းသပ်မှုလုပ်ဖို့အတွက် တည်ဆောက်ထားတဲ့ အကျဉ်းထောင်မှာ ဘယ်သူက အကျဉ်းသားလုပ်ရမယ် ဘယ်သူက အစောင့်လုပ်ရမယ်ဆိုတာကို ခေါင်းပန်းလှန်ပြီး ခွဲခြားသတ်မှတ်ပေးလိုက်ပါတယ်။ အကျဉ်းသား ဖြစ်ဖို့ အတွက် ကျန်းမာရေးချယ်ခံလိုက်ရတဲ့ ကျောင်းသားတွေဟာ နောက်ကျောမှာနံပါတ်တွေ ပါတဲ့ အကျဉ်းသားဝတ်စုံတွေကို ဝတ်ထားရပြီး ခြေထောက်မှာလည်း ခြေကျဉ်းတွေ ခတ်ထားခံရပါတယ်။ အစောင့်တွေဟာလည်း အစောင့်ဝတ်စုံကို အပြည့်အစုံ ဝတ်ဆင်ထားရပြီး နံပါတ်တုတ်တွေကိုလည်း ကိုင်ထားကြရ ပါတယ်။ အကျဉ်းသားတွေကို သူတို့ နံပါတ်နဲ့ပဲ ညွှန်းဆိုပြောကြားဖို့နဲ့ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်နာကျင်အောင် ဘယ်တော့မှမလုပ်ဖို့ အစောင့်တွေကို ပြောကြား ထားပါတယ်။ ဇင်ဘာဒိုဟာ ဒေသတွင်းရဲတစ်ယောက်ကို ခေါ်ပြီး အကျဉ်းသားအဖြစ် သရုပ်ဆောင်မယ့် အစမ်းသပ်ခံတွေကို သူတို့နေအိမ်တွေမှာ သွားရောက် ဖမ်းဆီးစေပြီး သူတို့ရဲ့ အိမ်နီးချင်းတွေ ရှေ့မှာပဲ ရှာဖွေမှုတွေကို ပြုလုပ်စေပါတယ်။ သူတို့ကို ရဲစခန်းကို ခေါ်သွားပြီး စာရင်းသွင်းပါတယ်။

ကိုယ်တိုင် မှတ်တမ်းပုံရိပ်တာတွေ၊ လက်ဗွေရာယူတာတွေစတဲ့ တကယ့်ရာဇဝတ်သားတွေကို ပြုလုပ်တဲ့ လုပ်ငန်းစဉ်တွေကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ပြုလုပ်ခိုင်းခဲ့ပါတယ်။ အကျဉ်းသားဟာ မျက်လုံးကို အဝတ်တွေနဲ့ စည်းပြီး တကယ့်အချုပ်ခန်းလေးထဲမှာ စောင့်နေပြီးတဲ့နောက်မှာ ရဲသားဟာ အဲဒီအကျဉ်းသားကို ကျောင်းက အချုပ်ခန်းထဲကို ခေါ်ဆောင်လာခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီမှာ သူတို့ကို တကိုယ်လုံးချွတ်ရှာဖွေတာတွေပြုလုပ်ပြီး ထောင်အတုထဲကို ထည့်လိုက်ပါတယ်။ စမ်းသပ်မှုကို နှစ်ပတ်လုပ်ဖို့ ရည်ရွယ်ထားတာဖြစ်ပါတယ်။ အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ စိတ်ပညာရှင်တွေက သူတို့ကို မီဒီယံနဲ့ မှတ်တမ်းတင်ပြီး စောင့်ကြည့်နေကာ မှတ်စုရေးသားတာမျိုးတွေ ပြုလုပ်နေ စဉ်မှာပဲ အကျဉ်းသားတွေနဲ့ အစောင့်တွေအဖြစ် သရုပ်ဆောင်ပြီး နေနေကြရပါတယ်။ ခြောက်ရက်ကြာပြီးတဲ့နောက်မှာတော့ အဲဒီစမ်းသပ်မှုကြီး အဆုံးသတ်သွားပါတယ်။

ဒုတိယနေ့မှာပဲ ထောင်တွင်း အဓိကရုဏ်း အကြမ်းဖက်မှုတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ တတိယနေ့မှာ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ လုံးဝ မခံနိုင်တော့တာကို ခံစားလာရတဲ့ တစ်ယောက်ကို သုတေသနသမားတွေက ဘယ်လိုမှ ထိန်းချုပ်လို့ မရတော့တဲ့အတွက် လွှတ်ပေးလိုက်ရပါတယ်။ ဘာတွေများ မှားယွင်း သွားလို့ပါလဲ။

ဇင်ဘာဒီရို ဒီအစမ်းသပ်ခံတွေဟာ အလယ်အလတ်တန်းစား ကောလိပ်ကျောင်းသားတွေဖြစ်ပြီး အကြမ်းဖက်တာတွေ၊ ဆူပူသောင်းကျန်းတာတွေ စတဲ့ မှတ်တမ်း လုံးဝ မရှိခဲ့တဲ့ သူတွေဖြစ်ပါတယ်။ သူဟာ အစောင့်တွေကို ငြိမ်ဝပ်ပိပြားအောင် လုပ်ဖို့ပြောထားပေမယ့် ဘယ်လိုလုပ်ရမယ် ဆိုတဲ့ တိကျတဲ့ အသေးစိတ်ညွှန်ကြားချက်တွေတော့ ပေးမထားခဲ့ပါဘူး။ အစပထမမှာ အစောင့်တွေရော အကျဉ်းသားတွေရောဟာ စမ်းသပ်ချက်အပေါ်မှာ သိပ်ပြီး အလေးအနက်ကြီး သဘောမထားခဲ့ကြပါဘူး။ အစပိုင်းမှာ သူတို့တွေ ယောင်တောင်တောင် ဖြစ်နေပေမယ့်ပြီး သရုပ်ဆောင်မှုနဲ့ အသားကျလာဖို့ နှေးကွေးနေခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဇင်ဘာဒီက အကျဉ်းသားတွေကို ဝီစီမှုတ်ပြီးနီးဖို့ အစောင့်တစ်ယောက်ကို ခိုင်းထားပြီး အဲဒီသလို နီးပြီးတိုင်းမှာလည်း အကျဉ်းသားတွေကို သူတို့ နံပါတ်တွေကို တစ်ယောက်ပြီးတစ်ယောက် အော်ဟစ်ရွတ်ဆိုဖို့ ဖိအားပေးလုပ်ဆောင်ခိုင်းထားပါတယ်။ အချိန်ကြာလာတာနဲ့အမျှ အစောင့်တွေဟာ အဲဒီသလို နံပါတ်စဉ် အော်ခိုင်းတဲ့နေရာမှာ ပိုပြီး ရန်လို၊ ကြမ်းတမ်း၊ ရက်စက်လာပါတယ်။ အကျဉ်းသားတစ်ဦးက စည်းကမ်းလိုက်နာဖို့ ပျက်ကွက်တဲ့အခါမှာ အစောင့်က အဲဒီအကျဉ်းသားကို ဒိုက်ထိုးဖို့ ဒါမှမဟုတ် အိမ်သာနားမှာ သွားနေဖို့တွေ ဖိအားပေး ခိုင်းစေလာပါတယ်။ ဒုတိယနေ့ရဲ့ မနက်ခင်းမှာ အကျဉ်းသားတွေက သူတို့ အစွမ်းကုန် ကြံ့ကြံ့ခံခဲ့ပြီးပြီလို့ ခံစားလာရပြီး သူတို့ရဲ့ အကျဉ်းခန်းလေးကို ဖွဲ့ယူတွေ့နဲ့ ကာကွယ်ခဲ့ကြပါတယ်။ အစောင့်အဖြစ် သရုပ်ဆောင်နေတဲ့သူတွေကိုလည်း ပြန်လည် အော်ဟစ်ခဲ့ပါတယ်။ အပြန်အလှန်အနေနဲ့ အစောင့်တွေကလည်း မီးသတ်ဆေးဘူးတစ်ဘူးကို ဆွဲယူလာပြီး သံတိုင်တွေ ကြားကနေ အကျဉ်းသားတွေကို ပက်ဖျန်းကာ အကျဉ်းစခန်းကို ငြိမ်ဝပ်အောင် လုပ်ခဲ့ကြပါတယ်။ အဲဒီနောက်မှာ သူတို့ဟာ အကျဉ်းသားတွေကို တုံးလုံးချွတ် ဖြစ်အောင် လုပ်ခဲ့ကြပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ အိပ်ယာတွေကို ယူသွားခဲ့ကြပါတယ်။ အကျဉ်းသားတွေကို စတင်ပြီး ဆဲရေး ကြိမ်းမောင်းလာပါတယ်။ နောက်ထပ် ဆူပူသောင်းကျန်းမှုတွေ ထပ်ဖြစ်မလာစေဖို့ရာအတွက် အချို့ အကျဉ်းသားတွေကို အဝတ်အစား ပြန်ဝတ်ခွင့်ပေးခဲ့ကာ ကောင်းမွန်ပြီး အမိန့်နာခံတဲ့ အနေအထားရောက်လာတဲ့ အကျဉ်းသားတွေကို အိပ်ယာနဲ့ အိပ်ခွင့် ပြန်ပေးခဲ့ပါတယ်။ သူတို့ဟာ အမိန့်နာခံတဲ့ အကျဉ်းသားကို ကောင်းမွန်တဲ့ အစားအစာ၊ သွားပွတ်တံနဲ့ သွားတိုက်ဆေးတွေ ပေးခဲ့ပါတယ်။ နာရီအနည်းငယ် ကြာပြီးတဲ့နောက်မှာတော့ အစောင့်တွေဟာ စောဒက တက်တဲ့ အကျဉ်းသားတွေဆီက အထူးခံစားခွင့်တွေ အားလုံးကို ပြန်လည်ရုပ်သိမ်းခဲ့ပါတယ်။ သူတို့ကို ပြောင်းပြောင်းတင်းတင်း အာခံနေတဲ့ အကျဉ်းသားတွေကို နေရာတွေလဲပစ်ပါတယ်။ သူတို့ဟာ အကျဉ်းသားတွေရဲ့ စိတ်ဓါတ်တွေ ပျက်ပြားပြီး မဟာမိတ် စုဖွဲ့မှုတွေ ပျက်ပြားအောင် အတွက် ဘယ်အကျဉ်းသားက အစောင့်တွေနဲ့ ပူးပေါင်း လုပ်ဆောင်နေတာလဲ ဆိုတဲ့ သံသယစိတ်တွေ အကျဉ်းသားတွေ စိတ်ထဲမှာ ပေါ်ပေါက်လာအောင် လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြပါတယ်။ မကြာမီမှာပဲ အစောင့်တွေဟာ အကျဉ်းသားတွေကို ရေပုံးထဲမှာ ဆီးသွားဖို့ ဖိအားပေးခဲ့ပြီး တစ်ယောက်နဲ့တစ်ယောက် လိင်စိတ်ကြွလာအောင် နှိုးဆွပေးကြဖို့ကိုလည်း ဖိအားပေး ခိုင်းစေခဲ့ကြပါတယ်။

ဇင်ဘာဒီ ဟာလည်း ကျောင်းသားတွေ ဖြစ်နေသလိုပဲ အခြေအနေတွေရဲ့ လွှမ်းမိုးမှုကို ခံစားလာရပါတယ်။ သူဟာ သူ့ကိုယ်သူ ထောင်မှူးတစ်ယောက်လို့ ထင်မြင်လာပြီး အကျဉ်းသားတွေဆီက ထွက်ပြေးလွတ်မြောက်ဖို့ အစီအမံအကြောင်း နားစွန်နားဖျားကြားရတဲ့အခါ သူဟာ သူ့ရဲ့ စမ်းသပ်မှုကို တကယ့် အကျဉ်းထောင်အစစ်ကို ပြောင်းရွှေ့ဖို့ ကြိုးပမ်းခဲ့ပေမယ့် မအောင်မြင်ခဲ့ပါဘူး။ စိတ်ပညာရှင်တွေ စောင့်ကြည့်မနေဘူးလို့ ထင်တဲ့အချိန်မှာ အစောင့်တွေက အကျဉ်းသားတွေကို ကိုယ်ထိလက်ရောက် ထိခိုက်နာကျင်အောင် လုပ်တာတွေကို သူမြင်တွေ့ရတဲ့ အချိန်မှာတော့ အခြေအနေဟာ ထိန်းချုပ်လို့မရတော့ဘူး ဆိုတာကို သူ နားလည်လာခဲ့ပါတယ်။ သူ့အတန်းက ကျောင်းသူတစ်ယောက် အကျဉ်းသားတွေဆီ ပထမဆုံး လာက်ရောက်တွေ့ဆုံပြီး ပြန်လာတဲ့ အချိန် သူမရဲ့ မျက်လုံးထဲမှာ ကြောက်ရွံ့ ထိတ်လန့်တဲ့ အရိပ်အယောင်တွေကို မြင်လိုက်ရတဲ့အခါမှာ အခြေအနေတွေက အတော်လွန်သွားပြီဆိုတာကို ဇင်ဘာဒီ သိလိုက်ပါတယ်။ အဲဒီသလိုနဲ့ ခြောက်ရက်မြောက်နေ့မှာပဲ စမ်းသပ်မှုကို အဆုံးသတ်ပစ်လိုက်ရပါတယ်။ အကျဉ်းသားတွေက ဝမ်းမြောက်ပျော်ရွှင်သွားပြီး အစောင့်တွေကတော့ စောဒကတက်ခဲ့ပါတယ်။

အဲဒီနောက်ပိုင်းမှာ ဆက်ပြီးပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ အင်တာဗျူးတွေမှာတော့ အကျဉ်းသားအဖြစ် သရုပ်ဆောင်ရတဲ့ ကျောင်းသားတွေက သူတို့ဟာ သူတို့ရဲ့ ကိုယ်ပိုင် ဝိသေသလက္ခဏာ (identity) ပျောက်ဆုံးသွားသလို ခံစားခဲ့ရပြီး စမ်းသပ်ချက်ကိုလည်း တကယ့်အကျဉ်းစခန်းမှာ ပြောင်းပြီးလုပ်လိုက်တယ်လို့ ထင်ခဲ့တယ် လို့ ပြောကြားခဲ့ကြပါတယ်။ သူတို့ကိုယ်သူတို့ စိတ်မှန်သေးရဲ့လားဆိုတဲ့ သံသယစိတ်တွေ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့တယ်လို့ ပြောခဲ့ပါတယ်။ သူတို့တောင်းဆိုလိုက်တာနဲ့ စမ်းသပ်ချက်ကနေ ထွက်သွားလို့ရတယ် ဆိုတဲ့အချက်ကို မေ့သွားခဲ့ကြပါတယ်။ အစောင့်တွေကတော့ သူတို့ဟာ ညွှန်ကြားထားတဲ့ အမိန့်တွေအတိုင်း လိုက်နာ လုပ်ဆောင်ခဲ့ရုံ သက်သက်ပါပဲလို့ ဖြေခဲ့ကြပါတယ်။

လွန်ခဲ့တဲ့ တပတ်အထိ အစောင့်အဖြစ် သရုပ်ဆောင်ခဲ့သူအားလုံးဟာ ပုံမှန်ပျမ်းမျှထဲမှာ ရှိတဲ့ အလယ်အလတ်တန်းစား ကောလိပ်ကျောင်းသားတွေ ဖြစ်တယ်ဆိုတာကို သတိရပါ။ အဲဒီအချိန်တုန်းကတော့ သူတို့ဟာ အခုလိုမျိုး လူတစ်ဖက်သားကို စိတ်တူကိုယ်တူ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ကြတဲ့သူတွေ ဖြစ်သွား လိမ့်မယ်ဆိုတာကို သူတို့ကိုယ်တိုင်ရော အခြားဘယ်သူ တစ်ဦးတစ်ယောက်ရောမှ ထင်ခဲ့ကြမှာ မဟုတ်ပါဘူး။ အဲဒီအားလုံးဟာ ကောလိပ်ကျောင်းဝင်းထဲက ရုံးခန်းတွေအတွင်းမှာပဲ ဖြစ်ပျက်သွားခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီသလို ဖြစ်သွားခဲ့တာကို အားလုံးသိကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့် လူတွေမသိကြတာက အခြေအနေ၊ ပြင်ပက သက်ရောက်အား စတာတွေဟာ အင်အားကြီးမားလွန်းတဲ့အတွက်ကြောင့် ပါဝင်ကြတဲ့ အစမ်းသပ်ခံတွေဟာ တစ်ရက်အတွင်းမှာပဲ မိစ္ဆာကောင်တွေ၊ ခံရတဲ့ သားကောင်တွေ ဖြစ်ကုန်ကြတာပါပဲ။

ဆယ်စုနှစ်တွေ ကြာပြီးတဲ့နောက်မှာ ဇင်ဘာဒီဟာ အမေရိကန်အစိုးရရဲ့ ဖော်ပြချက်တစ်ခုဖြစ်တဲ့ အဘူ ဂရိပ် အကျဉ်းထောင်မှာဖြစ်ပွားခဲ့တဲ့ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းမှာသာယာမှု ဖြစ်ရပ်တွေဟာ အချို့ သော ပြဿနာရှာတတ်တဲ့ သူတွေကြောင့်ဖြစ်တယ်ဆိုတဲ့ အချက်ကို ပယ်ချခဲ့ပါတယ်။ အစိုးရဟာ အချက်အလက်ထက် လူပုဂ္ဂိုလ်အပေါ် အာရုံစိုက်မိခြင်း အမှားကို ကျူးလွန်မိနေတာ ဖြစ်ပါတယ်။ အပြစ်ကျူးလွန်လိုက်တဲ့သူတွေကို ဝေဖန်ရလွယ်ကူတဲ့ ဇာတ်ရုပ်တွေအဖြစ် ပြောင်းလဲပစ်လိုက်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဘူ ဂရိပ် အကျဉ်းထောင်မှာ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနဲ့ အရှက်တကွဲဖြစ်အောင်လုပ်မှု တွေကို ခံခဲ့ရတဲ့ အီရတ် အကျဉ်းသားတွေကို လွတ်ငြိမ်းခွင့်မပေးခဲ့ပေမယ့် လူတွေကို သူစမ်းသပ်ခဲ့တဲ့ စမ်းသပ်ချက်မှာလိုမျိုး အခြေအနေတစ်ခု ဖန်တီးပေးခဲ့ရင် အဲ့သလို ရလဒ်တွေပဲ ဖြစ်ပေါ်လာလိမ့်မယ်လို့ အကြံပြုခဲ့ပါတယ်။ ၂၀၀၄ ခုနှစ်က ဘဂ္ဂဒက် အကျဉ်းထောင်မှာ အဲ့သလို ဖြစ်ခဲ့သလိုပဲ သမိုင်းတလျှောက်က အကျဉ်းထောင်တွေမှာလည်း အဲ့သလိုဖြစ်ခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ လူတွေရဲ့ နှလုံးသားဟာ ကောင်းမြတ်နေတာတော့ မဟုတ်ပေမယ့် ဆိုးရွားတဲ့ ကိစ္စတွေဟာ ပတ်ဝန်းကျင်က အားပေးလို့ ဖြစ်သွားတဲ့ ကိစ္စတွေဖြစ်တယ်လို့ ဇင်ဘာဒီက ပြောခဲ့ပါတယ်။ အာဏာနဲ့ အခွင့်အလမ်းသာ ပေးလိုက်ရင် လူတိုင်းဟာ မိစ္ဆာ ဖြစ်လာနိုင်စွမ်းရှိတယ်လို့ သူက ယုံကြည်ခဲ့ပါတယ်။

ခင်ဗျားချစ်ရသူရဲ့ ခင်ဗျားအပေါ် အေးစက်တဲ့ ဆက်ဆံပုံတွေဟာ အလုပ်မှာ ဖိအားတွေများနေလို့၊ ပြဿနာတွေရှိနေလို့ ဖြစ်မှာပါလို့ အနက်ပြန်ရမယ့်အစား သူ့ရဲ့ စရိုက်သဘာဝအရ ဖြစ်နေတာလို့ အနက်ပြန်လိုက်မိရင် ခင်ဗျားဟာ အချက်အလက်ထက် လူပုဂ္ဂိုလ်အပေါ် အာရုံစိုက်မိခြင်း အမှားကို ကျူးလွန်မိနေတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ လူတစ်ယောက်ရဲ့ နှစ်လိုဖွယ်ကောင်းမှု၊ ဖော်ရွေမှုတွေကြောင့် အဲ့ဒီလူကို မဲပေးလိုက်မိပြီး အဲ့သလို ဖြစ်နေတာတွေဟာ မဲရချင်စိတ်ကြောင့် လုပ်ပြနေတာတွေလားဆိုတာ ဆန်းစစ်ဖို့ ပျက်ကွက်ခဲ့ရင်လည်း အလားတူ အမှားကို ကျူးလွန်မိနေတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ရင်းနှီးခင်မင်တတ်မှုကို လိင်ကိစ္စနဲ့ ဆက်ဆံလိုမှုအဖြစ် သတ်မှတ်မိခဲ့ရင် ဒါမှမဟုတ် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုကို အပျင်းထူလို့ ဆိုပြီး သတ်မှတ်မိခဲ့ရင်လည်း အဲ့ဒီအမှားကို ကျူးလွန်မိနေတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အခြားသူတစ်ယောက်ရဲ့ အပြုအမူတွေကို အကြောင်းရင်းရှာလိုရင် ချင်ဗျား ရှာပါ။ ဒါပေမယ့် အခြေအနေတွေဟာ ဘယ်လောက် အင်အားကြီးမားသလဲဆိုတဲ့အချက်ကိုတော့ အရင် နှလုံးသွင်းထားသင့်ပါတယ်။ မဟုတ်ရင် ခင်ဗျားဟာ လူကို အပြစ်တင်ပြီး ပတ်ဝန်းကျင်နဲ့ အဲ့ဒီလူရဲ့ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်တွေရဲ့ လွှမ်းမိုးမှုတွေကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားဖို့ မေ့လျော့နေပါလိမ့်မယ်။ ခင်ဗျား ဒါမျိုးကို ဘာကြောင့်လုပ်တာလဲဆိုတော့ ခင်ဗျားရဲ့ အပြုအမူတွေဟာ ခင်ဗျားရဲ့ အတွင်းကနေပဲ ထွက်ပေါ်လာတဲ့အရာတွေ ဖြစ်တယ်လို့ ခင်ဗျား ယုံကြည်ချင်လို့ ဖြစ်ပါတယ်။ ခင်ဗျား ဘယ်နေရာရောက်နေသလဲ ဆိုတာရယ် ဘယ်သူတွေက ခင်ဗျားကို စောင့်ကြည့်နေကြသလဲ ဆိုတာရယ်တွေအပေါ် မူတည်ပြီး ခင်ဗျားဟာ အတွင်းစွဲကနေ အပြင်စွဲအဖြစ်၊ ထက်မြက်သူကနေ တုံးအသူအဖြစ်၊ သြဇာတိက္ကမရှိသူကနေ ပြောင်ချော်ချော်လူတစ်ယောက်အဖြစ်ကို ပြောင်းလဲသွားနိုင်ပါတယ်။

အချက်အလက်ထက် လူပုဂ္ဂိုလ်အပေါ် အာရုံစိုက်မိခြင်း အမှားဟာ လူတွေကို ဘယ်လိုလူစားမျိုးတွေလဲဆိုတဲ့ တံဆိပ်တွေ ကပ်မိပေးတတ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ပထမဆုံး အထင်အမြင်ဟာ အများအားဖြင့် မမှန်ကန်တတ်ဘူးဆိုတဲ့အချက်ကို သတိပြုပါ။ အဲ့ဒီ အထင်အမြင်တွေဟာ လူတွေကို ခင်ဗျား ကောင်းကောင်း သိလာပြီး သူတို့ရဲ့ ဒီအမူအကျင့်တွေကို ဘယ်လိုအခြေအနေတွေက ပေါ်ပေါက်လာစေတာလဲဆိုတာကို သိမလာခင်အထိ ခင်ဗျားစိတ်ထဲမှာ တရစ်ပဲဝဲနဲ့ ရှိနေတတ်ပါတယ်။ ဒီအချက်တွေကို သိခြင်းအားဖြင့် ခင်ဗျားဟာ မိစ္ဆာတွေကို ခွင့်လွှတ်နိုင်ရမယ်လို့ ဆိုလိုတာ မဟုတ်ပါဘူး။ ဒါပေမယ့် ဒီအချက်တွေကို သိထားခြင်းအားဖြင့် ခင်ဗျားကို အဲ့သလို အဖြစ်မျိုးတွေ မဖြစ်အောင် အကာအကွယ်ပေးနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

You are not so smart
David McRaney

